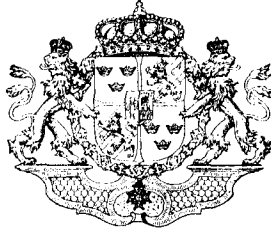

STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band III.

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1913

HÄFTEN 1–6

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

INLEDNING

TILL

Sociala meddelanden / utgifna af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1912-1967.

Ingår 1912-1953 i: Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden. – Fr. o. m. 1913 utgiven av Socialstyrelsen.

Kumulerade sakregister för 1903-1922, 1923-1932, 1933-1942 och 1943-1947.

1915-1944 även med innehållsförteckning på franska, 1945-1957 med sammanfattningar på franska och engelska, 1958 med sammanfattningar på engelska och 1959-1962 vissa nummer med sammanfattningar på engelska.

1959-1962: "Tidskriften Sociala meddelanden utges med åtta artikelnummer (Allmänna häftet) och tolv separata häften med statistiskt informationsmaterial (Statistisk information)".

Föregångare:

Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm : 1903-1911.

Efterföljare:

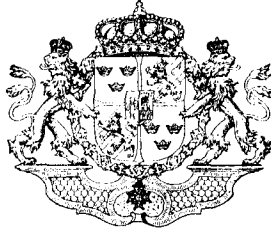
Socialnytt : sociala meddelanden / Socialstyrelsen. – Stockholm : Socialstyrelsen, 1968-1990.

Sociala meddelanden. 1913: 1-6.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:scb:se-socmed-19131

STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band III.

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1913

HÄFTEN 1–6

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1913

[130214]

INNEHÅLL.

Häft. 1.

	Sid.		Sid.
Socialstyrelsens allmänna uppgifter	1.	Kortare meddelanden:	
Kungörelse angående det sociala rådet	2.	Arbetskonflikter i England under år 1911 . .	64.
Kungörelse angående rikets indelning i yrkesinspektionsdistrikt	4.	Arbetsinställelser i Österrike år 1911	65.
Instruktion för yrkesinspektionens befattningshavare	5.	Sakkunnig i hygieniska frågor hos Socialstyrelsen	65.
Instruktion för yrkesinspektionens kommunala tillsynsorgan	10.	Arbetslöshetsförsäkringen i Belgien under år 1911	66.
Kungörelse angående yrkesinspektionens specialinspektör för tillverkningen av explosiva varor (sprängämnesinspektören)	11.	Arbetsmarknaden i England under december 1912	66.
Kungörelse angående förbud mot minderårigas användande i vissa farliga arbeten	11.	Arbetsmarknaden i Frankrike under december 1912	67.
Kungörelse angående läkarundersökning och läkarbesiktning av minderåriga arbetare . .	12.	Arbetsmarknaden i Tyskland under december 1912	67.
Kungörelse angående gottgörelse för utfärdande av intygsböcker för minderåriga arbetare . .	14.	Arbetsförmedlingen och de kristliga fackföreningarna i Tyskland	68.
Kungörelse angående tillsyn å understödsföretningar m. m.	15.	Arbetsförmedlingen i Österrike under år 1910	68.
Lag om ändring i vissa delar av lagen om sjukkassor den 4 juli 1910	16.	Åtgärder till befrämjande av sparsamhet inom sjömanskåren i England	69.
Kungörelse angående statsbidrag åt sjukkassor, som meddela moderskapshjälp	17.	Centrallagets för Finlands handelsandelslag verksamhet under år 1911	70.
Kungörelse angående anmälan om olycksfall i arbete	18.	Kooperativ kvarnförening i Schweiz	70.
Kollektivavtal i Sverige, träffade under år 1911	21.	Partipriser i Tyskland	71.
Åtgärder mot dyrtiden i Tyskland	26.	Sveriges offentliga arbetsförmedling.	
Förhandlingarna vid arbetsförmedlingskonferensen inom Kungl. Kommerskollegium den 12—14 december 1912	35.	December månad år 1912	72.
Arbetsinställelser (strejker och lockout) i Sverige år 1912.		Livsmedelspriser i Sverige. Sammandrag för 1904—dec. 1912	92.
Andra och tredje kvartalet	50.	Kreaturspriser i Sv. rige. Sammandrag för 1904—dec. 1912	94.
		Fiskpriser i Stockholm. December 1911—december 1912	96.

Häft. 2.

	Sid.		Sid.
Kommerskollegii yttrande över förslaget till allmän pensionsförsäkring	97.	Arbetsmarknaden i Tyskland under januari 1913	184.
Riksförsäkringsanstaltens yttrande över förslaget till allmän pensionsförsäkring	120.	Arbetslösheten i England under år 1912 . . .	185.
Norskt förslag om invaliditets- och ålderdomsförsäkring	150.	Arbetslöshetsförsäkringen i Mannheim	185.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1912	163.	Den offentliga arbetsförmedlingen i Paris . .	186.
I. Arbetsförmedlingsfrågans nuvarande läge	163.	Fackföreningsrörelsen i Danmark under år 1911	186.
II. Arbetsförmedlingsverksamheten under år 1912	168.	De större nykterhetssällskapens medlemantal vid årsskiftet 1911—1912	186.
Kungörelse ang. understöd av statsmedel till befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket	174.	Förändringar i lönesatser och arbetstider i England under år 1912	187.
Arbetsinställelser (strejker och lockout) i Sverige 1912.		Sveriges offentliga arbetsförmedling.	
Fjärde kvartalet	176.	Januari månad år 1913	189.
Kortare meddelanden:		Översikt av priserna på livsvarusödenheter i Sverige. Fjärde kvartalet 1912	202.
Den engelska produktionsräkningen för år 1907	180.	Livsmedelspriser å olika orter i riket. Fjärde kvartalet 1912	206.
Frågan om lagsiftning i arbetstidster i Norge	182.	Livsmedelspriser i Sverige. Sammandrag för 1904—jan. 1913	214.
Yrkesinspektionen i Tyskland under år 1911	183.	Kreaturspriser i Sverige. Sammandrag för 1904—jan. 1913	216.
Arbetsmarknaden i England under januari 1913	183.	Kreaturspriser i Sverige. Fjärde kvartalet 1912	218.
Arbetsmarknaden i Frankrike under januari 1913	184.	Fiskpriser i Stockholm. Jan. 1912—Jan. 1913 .	219.
		Bostadspriser i Sverige 1905—1911	220.

Häft. 3.

	Sid.		Sid.
Arbetsmarknaden under fjärde kvartalet 1912 enligt uppgifter från industriföretag m. fl.	221.	Arbetslöshetsförsäkringen i England	265.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna. Den 1 oktober, 1 november och 1 december 1912	228.	Moderskapsunderstöd i Australien	266.
Översikt av arbetsinställelser (strejker och lockouter) i Sverige år 1912	236.	Arbetsmarknaden i England under februari 1913	266.
Arbetsstvist vid Trollhättans kanalarbete	240.	Arbetsmarknaden i Frankrike under februari 1913	266.
Verkningsarna av den kanadensiska lagen av år 1907 om obligatorisk medling i arbetstvister inom vissa allmännyttiga företag	246.	Arbetsmarknaden i Tyskland under februari 1913	267.
Arbetslöshetsförsäkringen i Danmark	251.	Arbetslösheten inom de franska fackorganisationerna år 1912	267.
Nionde internationella berättelsen över fackföreningsrörelsen (1911)	256.	Den offentliga arbetsförmedlingen i Storbritannien under år 1912	268.
Livsmedelskostnader i Stockholm 1904—1912	260.	Den franska konsumentkooperationen under år 1911	268.
Kortare meddelanden:		De franska arbetarproduktionsföreningarna under år 1911	269.
Arbetsinställelser i Frankrike under år 1910	261.	Köttpriserna i preussiska städer	270.
Inbjudan till internationell arbetarskyddskonferens	262.	Sveriges offentliga arbetsförmedling. Februari månad år 1913	271.
Tjänstgöringsföreskrifter för yrkesinspektionens befattningshavare	264.	Livsmedelspriser i Sverige. Sammandrag för 1904—febr. 1913	284.
Skyddsanordningar vid slipning i Wisconsin	264.	Kreaturspriser i Sverige. Sammandrag för 1904—febr. 1913	286.
Skärpta bestämmelser rörande hygien på byggnadsplatser i Tyskland	265.	Fiskpriser i Stockholm. Febr. 1912—febr. 1913	288.

Häft. 4.

	Sid.		Sid.
Arbetsmarknaden under första kvartalet 1913 enligt uppgifter från industriföretag	289.	Österrikisk lag angående olycksfalls- och sjukförsäkring för sjöfolk och fiskare	336.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna. Den 1 januari, 1 februari och 1 mars 1913	296.	Den kommunala arbetslöshetsförsäkringen i Tyskland	337.
Kungl. Maj:ts proposition om allmän pensionsförsäkring	304.	Arbetsmarknaden i England under mars 1913	338.
Statsbidrag till föreläsningsföreningarna för år 1913	309.	Arbetsmarknaden i Tyskland under mars 1913	338.
Beslut vid internationella arbetarskyddskonferensen i Zürich den 10—12 september 1912	316.	Åtgärder för bekämpande av säsongarbetslösheten i Helsingfors	339.
Frågan om ordnandet av driftkrediten för mindre jordbrukare	322.	Arbetslösheten i Danmark under år 1912	339.
Belgiakt lagförslag angående sjuk-, invaliditets- och ålderdomsförsäkring	331.	Arbetsförmedlingen i Österrike år 1911	341.
Kortare meddelanden:		Prisnivån under år 1912	342.
Frågan om en socialstyrelse i Norge	334.	Sveriges offentliga arbetsförmedling. Mars månad år 1913	343.
Förslag till lag om kollektivavtal i Belgien	336.	Livsmedelspriser i Sverige. Sammandrag för 1904—mars 1913	356.
Centralt ämbetsverk för socialförsäkring i Schweiz	335.	Kreaturspriser i Sverige. Sammandrag för 1904—mars 1913	358.
		Fiskpriser i Stockholm. Mars 1912—mars 1913	360.

Häft. 5.

	Sid.		Sid.
Lagen om allmän pensionsförsäkring	361.	Sammanträde inom Socialstyrelsen med yrkesinspektörer och bergmästare	413.
Bestämmelser angående försändelser till Socialstyrelsen och dess organ i orterna	365.	Undersökning av arbetsförhållanden inom cellulosaindustrin	414.
Förslag till kommunal bostadsförmedling i Stockholm	365.	Svenska ålderdomsförbundets sjukkasse be- gärd i likvidation	414.
Semester för arbetare och förvaltningspersonal i Tyskland	371.	Sjukkasas rätt att utesluta medlem, som av- går från tjänst med pension	414.
Undersökning av levnadskostnaderna i Danmark	374.	De nya danska lagarna om hjälpkassar och om understöd åt änka och barn	414.
Socialekonomiska förhållanden och inre koloni- sation i Finlands landskommuner	378.	Sjukkasasverksamheten i Danmark år 1912	416.
Kollektivavtal träffade år 1912 fördelade efter näringsgrenar och orter	383.	Fördrag mellan Tyskland och Belgien an- gående olycksfallsersättning	416.
Arbetsinställelser (strejker och lockouter) i Sverige år 1913. Första kvartalet	404.	Fördrag mellan Tyskland och Italien om ar- betarförsäkring	416.
Kortare meddelanden:		Arbetsmarknaden i England under april 1913	417.
Pensionstyrelsen	408.	Arbetsmarknaden i Frankrike under mars 1913	417.
Arbetsinställelser i Belgien under år 1912	409.	Arbetsmarknaden i Frankrike under april 1913	418.
Arbetsinställelser i Tyskland under år 1912	410.		
Eftergift från förbudet mot minderårigas an- vändande till nattarbete	418.		

	Sid.		Sid.
Arbetsmarknaden i Tyskland under april 1913	418.	Livsmedelspriser i Sverige. Sammandrag för 1904—april 1913	440.
Utvandringen från Sverige	419.	Livsmedelspriser å olika orter i riket. Första kvartalet 1913	442.
Den nya danska arbetsförmedlingslagen	420.	Kreaturspriser i Sverige. Första kvartalet 1913	451.
Reglering av den privata kommissionsverksamheten	421.	Kreaturspriser i Sverige. Sammandrag för 1904—april 1913	452.
Belgiskt lagförslag angående hemindustrin	422.	Fiskpriser i Stockholm. April 1912—april 1913	454.
Sveriges offentliga arbetsförmedling. April månad år 1913	423.		
Översikt av livsmedelspriser i Sverige under första kvartalet 1913	436.		

Häft. 6.

	Sid.		Sid.
Kvinnors och minderårigas användande vid fabriker och bergverk i Sverige år 1911	455.	Arbetsmarknaden i Frankrike under maj 1913	513.
Industrien i Sverige år 1911	466.	Arbetsmarknaden i Tyskland under maj 1913	514.
Den nya danska fabrikslagen	475.	Den offentliga arbetsförmedlingen och rekryteringen till armén	514.
1912—1913 års allmänna bostadsräkning. i Vänersborg	477.	Distriktsmöte i Linköping den 25 maj 1913	515.
Den kommunala bostadsförmedlingen i Tyskland	486.	Arbetsförmedlingen i Belgien 1912	516.
Statsinspektion av bostäder i Tyskland	497.	Svenska Arbetsgivareföreningen	517.
Registrering enligt den nya sjukkasslagen. Fjärde kvartalet 1912	499.	Utskräckning av 1909 års engelska lag om lönenämnder	518.
Arbetsinställelser i Sverige under år 1911	504.	Livsmedels- och hyrcapriser i Danmark 1913	518.
Kortare meddelanden:		Sveriges offentliga arbetsförmedling. Maj månad år 1913	519.
Arbetsinställelser i Finland under år 1912	510.	Livsmedelspriser i Sverige. Sammandrag för 1904—maj 1913	532.
Strejkförsäkring i Österrike	511.	Kreaturspriser i Sverige. Sammandrag för 1904—maj 1913	534.
Ålderdomsförsäkringen under utredning i Kanada	512.	Fiskpriser i Stockholm. Maj 1912—maj 1913	535.
Arbetsmarknaden i England under maj 1913	513.		

Socialstyrelsens allmänna uppgifter.

Enligt den av Kungl. Maj:t utfärdade instruktionen för K. Socialstyrelsen den 8 november 1912 åligger det Styrelsen att, i enlighet med gällande föreskrifter och i den mån instruktioner för andra ämbetsverk icke annat föranleda, handlägga ärenden av social natur, nämligen angående

arbetsmarknaden, såsom arbetsmarknadens läge, arbetsförmedling, arbetslön, arbetslöshet, utländsk arbetskrafts användande inom landet;

förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare, såsom arbetsavtal, kollektivavtal, arbetstvister, medling och skiljedom i arbetstvister;

arbetarskydd, såsom skydd mot olycksfall och ohälsa i arbetet, minderårigas och kvinnors användande i arbete, vilotid, arbetstidens längd och fördelning, hemindustriellt arbete;

åtgärder för social förtänksamhet, såsom sjukkasseväsen och annan socialförsäkring, samt

andra frågor av väsentligen social innebörd, såsom nykterhetsverksamhet, föreningsväsen, bostadsväsen, levnadskostnader, utvandring och tillsyn å utvandrarenger.

Styrelsen är yrkesinspektionens chefsmyndighet samt tillsynsmyndighet över sjukkasseväsendet. Den övar ock inseende över arbetsförmedlingsanstalter samt över statens förlikningsmän för medling i arbetstvister. Styrelsen är ock tillsvidare tillsynsmyndighet över understödsföreningar.

Styrelsen åligger vidare att

dels insamla och bearbeta uppgifter samt verkställa statistiska och andra utredningar rörande såväl arbetarförhållanden inom olika verksamhetsområden som öfriga till Styrelsens ämbetsbefattning hörande frågor,

dels utarbeta redogörelser för viktigare lagstiftnings- och förvaltningsåtgärder samt andra företeelser på det sociala området i utlandet,

dels ock för offentliggörande i erforderlig omfattning av nämnda utredningar och redogörelser utgiva periodiska och andra publikationer.

Styrelsen har slutligen att tillhandagå offentliga myndigheter med de upplysningar och det biträde, som av dem äskas och ligga inom området för Styrelsens verksamhet, samt att i övrigt, där så lämpligen kan ske, lämna de meddelanden i sociala spörsmål, som från in- eller utlandet begäras.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående det sociala rådet;

given Stockholms slott den 31 december 1912.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götas och Vendes Konung, göra vederligt: att Vi efter vederbörandes hörande, funnit gott förordna som följer:

§ 1.

Rådets uppgifter och fördelning på sektioner. Sociala rådet, vilket enligt § 9 i instruktionen för socialstyrelsen den 8 november 1912 har till uppgift att avgiva yttranden och förslag i till dess prövning hänskjutna ärenden ävensom att i övrigt tillhandagå socialstyrelsen med upplysningar och praktiska uppslag, skall tillsvidare bestå av följande sektioner, nämligen

- 1) en sektion för arbetarskydd och arbetarfrågor i allmänhet;
- 2) en sektion för arbetsförmedling;
- 3) en sektion för socialstatistik; samt
- 4) en sektion för sjukkasseväsen, utgörande den i 96 § av lagen om sjukkassor den 4 juli 1910 föreskrivna sjukkassenämnden.

Därjämte skall, så länge socialstyrelsen är tillsynsmyndighet för understödsföreningar, i rådet ingå en sektion för understödsföreningar, utgörande den i 85 § av lagen om understödsföreningar den 29 juni 1912 föreskrivna nämnden.

§ 2.

Sektionernas sammansättning.

- 1) Sektionen för arbetarskydd och arbetarfrågor i allmänhet består av nio ledamöter, nämligen tre representanter för arbetsgivare och tre representanter för arbetare samt tre andra ledamöter.
- 2) Sektionen för arbetsförmedling består av fem ledamöter, nämligen en representant för arbetsgivare och en representant för arbetare, två ledamöter, utsedda bland styrelseledamöter eller föreståndare för offentliga arbetsförmedlingsanstalter, samt en annan ledamot.
- 3) Sektionen för socialstatistik består av fem ledamöter, nämligen två representanter för arbetsgivare och två representanter för arbetare samt en annan ledamot.
- 4) Sektionen för sjukkasseväsen består av fem ledamöter, utsedda bland de i 96 § av lagen om sjukkassor omförmälda personer.
- 5) Sektionen för understödsföreningar består av fem ledamöter, utsedda bland de i 85 § av lagen om understödsföreningar omförmälda personer.

För sektionernas ledamöter skola finnas suppleanter, utsedda till samma antal och efter samma grunder, som gälla beträffande ledamöterna.

Samma person kan samtidigt vara ledamot eller suppleant i två eller flera sektioner.

§ 3.

Tillsättning och funktions-tid.

De i § 2 omförmälda ledamöter av sociala rådet och deras suppleanter utses av Kungl. Maj:ten för en tid av tre år i sänder. Avgår ledamot eller suppleant före de tre årens utgång, utses annan person för den tid, som för den avgångne återstår.

§ 4.

Tillfälliga ledamöter.

Chefen för civildepartementet äger att utse högst två personer att såsom tillfälliga ledamöter delta i behandlingen av viss fråga.

§ 5.

Förslagsrätt.

Efter av socialstyrelsen utfärdad kungörelse må arbetsgivar- och arbetarsammanslutningar styrelser för offentliga arbetsförmedlingsanstalter, sjukkassor, som registrerats enligt lagen de n

4 juli 1910, samt understödsföreningar, som registrerats enligt lagen den 29 juni 1912, äga hos Kungl. Maj:t föreslå en eller flera representanter i rådet jämte suppleanter för dem.

För föreningar, anslutna till en centralorganisation, avgives förslag av denna.

§ 6.

1. Sociala rådet arbetar i regel på sektioner. Varje sektion sammanträder en gång årligen å *Arbetet i regel* tid, som av socialstyrelsen bestämmes, och må ej vara samlad längre än en vecka, med mindre *fördelat på sektioner.* Kungl. Maj:t därtill lämnat medgivande.

2. För behandling av viktigare eller mer brådskande ärende kan socialstyrelsen kalla sektion *Ordinarie och extra sammanträden.* till extra sammanträde.

3. På framställning av socialstyrelsen må sektion inom sig utse en eller flera delegerade att *Delegerade för utredning av visst ärende.* inom styrelsen delta i utredningen och behandlingen av visst ärende, så ock till deltagande i sådant möte av delegerade, som i § 9 sägs.

§ 7.

Föreligger till behandling inom en sektion fråga, vari erforderlig sakkännedom eller erfarenhet *Inkallande av extra ledamöter.* icke är företrädd bland ledamöterna inom sektionen, äger socialstyrelsen att såsom extra ledamot av sektionen tillkalla suppleant inom sektionen eller ledamot eller suppleant inom annan sektion av rådet, dock må för varje gång ej flera än två sådana extra ledamöter tillkallas.

§ 8.

För behandling av ärende av större vikt eller principiell innebörd, som berör två sektioners verksamhetsområden, må socialstyrelsen kalla dessa sektioner eller delegerade för dem till gemensam *Gemensamt sammanträde av två eller tre sektioner.* överläggning.

§ 9.

Befinnes en fråga, tillhörande viss sektion, böra föreläggas rådet i dess helhet eller ock före- *Sammanträden av rådet i dess helhet, av ett flertal sektioner eller delegerade.* tagas till gemensam överläggning av flera än två sektioner eller av delegerade för flera än två sektioner, eller anses social fråga, för vars behandling ej någon av rådets sektioner särskilt är avsedd, böra behandlas av rådet, ankommer på Kungl. Maj:t att förordna därom; och skall i övrigt vad här nedan stadgas därvid i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

§ 10.

1. Vid alla förhandlingar inom rådet och dess sektioner äga socialstyrelsens chef och ledamöter *Tjänstemän berättigade att närvara.* ävensom socialfullmäktige att närvara.

2. Därjämte må representant för annat ämbetsverk än socialstyrelsen, efter överenskommelse mellan verkens chefer, öfvervara sammanträde, varvid behandlas fråga, som kan anses beröra det andra ämbetsverkets verksamhetsområde.

§ 11.

1. Vid sammanträde må närvara tjänstemän i socialstyrelsen eller styrelsen underlydande eller *Tillkallande av sakkunniga tjänstemän och experter.* under dess inseeende stående tjänsteinnehavare, vilka styrelsen kallat att tillhandagå med uppsynningar.

2. Styrelsen må, där så finnes nödigt, bereda rådet eller sektion av rådet tillfälle till hörande av särskilda sakkunniga (experter).

§ 12.

1. Förhandlingarna ledas av chefen för socialstyrelsen eller efter hans bestämmande av chefens *Ordförande.* ställföreträdare eller annan ledamot i styrelsen.

2. Sekreterar- och övriga kansligöromål, fullgöras av vederbörande sekreterare i socialstyrelsen *Sekreterare och kansligöromål.* eller annan tjänsteman, som styrelsen därtill förordnar.

3. Vid varje sammanträde skall föras protokoll, som justeras antingen vid sammanträdet eller *Protokoll.* ock efteråt av ordföranden och minst två därtill vid sammanträdet utsedda ledamöter.

§ 13.

Förberedande utredningar och föredragningslista. För sammanträde erforderliga förberedande utredningar verkställas genom socialstyrelsens försorg. Föredragningslista över ärenden, som vid sammanträdet skola företagas till behandling, bör i god tid före sammanträdet genom vederbörande sekreterares försorg tillställas alla dem, som skola deltaga i sammanträdet. Där så provas erforderligt, bör föredragningslistan vara åtföljd av en med ledning av föreliggande handlingar utarbetad promemoria.

§ 14.

Föredragningsordning m. m. Vid sammanträde behandlas i första hand de frågor, som föreläggas av socialstyrelsen, ävensom framställningar, som i sammanhang därmed väckas av någon rådets ledamot. Önskar eljest ledamot, att fråga upptages till behandling, har han att senast två dagar före sammanträdet början inkomma till socialstyrelsen med motiverad framställning i ämnet; dock må sålunda väckt fråga icke upptagas, med mindre socialstyrelsen eller minst hälften av de närvarande ledamöterna av rådet därtill giva sitt bifall.

§ 15.

Omröstning. 1. Ifrågakommer omröstning, skall den, evad däri deltaga ledamöter inom en eller flera sektioner, verkställas öppet och efter huvudtalet.
2. Ordföranden, annan tillstådesvarande tjänsteman, socialfullmäktig eller tillkallad sakkunnig må deltaga i överläggning men ej i beslut.

§ 16.

Arbetsordning o. d. Föreskrifter, som, utöver vad ovan stadgats eller eljest av Kungl. Maj:t bestämmes, kunna erfordras beträffande ärendenas handläggning, meddelas av socialstyrelsen efter samråd, där så finnes lämpligt, med rådet eller den sektion, föreskrifterna närmast avse.

§ 17.

Ersättning. Angående ersättning för deltagande i sammanträde av rådet gälle vad särskilt stadgas.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1913, och upphör samtidigt därmed kungörelsen om sjukkassenämnden den 23 december 1910 att gälla, dock att rådets sektion för sjukkasewäsen under år 1913 utgöres av nuvarande sjukkassenämnd oförändrad samt därefter utses första gången endast för åren 1914 och 1915, för vilka år sektionen skall bestå av sju ledamöter med samma antal suppleanter; skolande ock sektionen för understödsföreningar för tiden intill 1915 års utgång utses av Kungl. Maj:t utan sådan kungörelse, varom härövan i § 5 förmäles.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamlingen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 31 december 1912.

GUSTAF.

(L. S.)

(Civildepartementet.)

Axel Schotte.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående rikets indelning i yrkesinspektionsdistrikt;

given Stockholms slott den 18 oktober 1912.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi sedan Riksdagen på ordinarie stat för år 1913 anvisat medel till aflönning åt nio manliga yrkesinspektörer, funnit godt förordna, att riket från och med ingången av nämnda år skall vara indelat i nio yrkesinspektionsdistrikt, nämligen

Första distriktet, omfattande Stockholms stad och Gottlands län,
Andra distriktet, omfattande Stockholms, Uppsala, Södermanlands och Västmanlands län,
Tredje distriktet, omfattande Östergötlands och Skaraborgs län,
Fjärde distriktet, omfattande Jönköpings, Kronobergs och Kalmar län,
Femte distriktet, omfattande Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län,
Sjätte distriktet, omfattande Hallands, Göteborgs och Bohus län samt Väne, Kullings, Marks samt Redvägs och Kinds fögderier av Älvsborgs län,
Sjunde distriktet, omfattande Sundals och Vedbo fögderier av Älvsborgs län samt Värmlands och Örebro län,
Ättonde distriktet, omfattande Kopparbergs, Gävleborgs och Jämtlands län, samt
Nionde distriktet, omfattande Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamlingen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 18 oktober 1912.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.
(L. S.)

(Civildepartementet.)

Axel Schotte.

Kungl. Maj:ts nådiga instruktion för yrkesinspektionens befattningshavare;

given Stockholms slott den 18 oktober 1912.

§ 1.

Yrkesinspektionens befattningshavare utgöras av de i 23 § av lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912 angivna tillsynsorgan jämte biträden och ställföreträdare.

*Allmänna
åligganden.*

§ 2.

Befattningshavare bör förskaffa sig noggrann kännedom om arbetsförhållandena inom sitt verksamhetsområde samt med uppmärksamhet följa arbetarskyddsväsendets utveckling i vad detsamma kan vara av betydelse för berörda förhållanden.

§ 3.

Befattningshavare bör låta sig angeläget vara att intaga en opartisk ställning med hänsyn till förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare.

§ 4.

Befattningshavare bör, där ej särskilt förhållande påkallar annat tillvägagående, söka undvika, att tillämnad inspektionsförrättning på förhand bliver bekant för vederbörande arbetsgivare eller hans ställföreträdare å arbetsstället.

§ 5.

Annan befattningshavare än kommunalt tillsynsorgan och person, som av sådant organ utsetts för tillsyns utövande, skall vid inspektionsförrättning, på anfordran av arbetsgivaren eller hans ställföreträdare å arbetsstället, styrka sin behörighet medelst bevis, utfärdadt av yrkesinspektionens chefsmyndighet.

§ 6.

Inspektionsförrättare skall tillvägagå med varsamhet och omsikt samt söka att företrädesvis på övertygelsens väg bibringa arbetsgivare och arbetare insikt om nyttan av skyddsåtgärders vidtagande.

Inspektionsförrättning skall utföras på sådant sätt, att den ej mer än nödigt rubbar gången av det arbete, varå förrättningen har avseende, och må ej företagas nattetid, där ej skal finnes antaga, att arbetet då pågår.

§ 7.

Har befattningshavare från arbetarnas sida emottagit anmälan om missförhållande, åligger det befattningshavare, innan han med hänsyn därtill vidtager åtgärd för rättelse eller bestraffning, att bereda arbetsgivaren eller hans ställföreträdare å arbetsstället tillfälle att yttra sig över anmälningen.

§ 8.

Befattningshavare åligger att föra de böcker och anteckningar, lämna de redogörelser och iakttaga de expeditions- och mottagningstider, som yrkesinspektionens chefsmyndighet föreskriver, samt att på anmodan av chefsmyndigheten avgiva yttrande i tjänsteangelägenhet. Annan befattningshavare än kommunalt tillsynsorgan och person, som av sådant organ utsetts för tillsyns utövande, är, på anmodan av chefsmyndigheten, pliktig att infinna sig till överläggning angående dylik angelägenhet ävensom att tillfälligtvis utföra tjänsteförrättning, som eljest tillkommer annan befattningshavare. Befattningshavare är jämväl i övrigt pliktig att ställa sig till noggrann efterrättelse de föreskrifter chefsmyndigheten meddelar rörande hans tjänsteutövning.

§ 9.

Det åligger yrkesinspektionens befattningshavare att bistå varandra med upplysningar, som erfordras för tjänstens fullgörande. Erhåller befattningshavare kännedom om missförhållande, som påkallar åtgärd av annan befattningshavare inom yrkesinspektionen, och finnes anledning antaga, att missförhållandet är obekant för denne, skall den förre befattningshavaren ofördröjligen underrätta den senare om missförhållandet.

§ 10.

Finner sig befattningshavare ej lämpligen böra taga befattning med viss tjänsteförrättning av anledning, att därvid kräves speciell fackkunskap eller att andra särskilda förhållanden föreligga, bör befattningshavaren därom göra anmälan hos närmast överordnade befattningshavare eller, där sådan ej finnes, hos yrkesinspektionens chefsmyndighet.

§ 11.

Åligganden för särskilda befattningshavare. Det åligger yrkesinspektör, bergmästare och gruvingenjör att anmäla till åtal förseelse, som är belagd med straff i författning, vars iakttagande det tillhör vederbörande befattningshavare att övervaka; dock vare befattningshavare ej pliktig göra sådan anmälan, där förseelsen uppenbarligen är att tillskriva okunnighet, oförstånd eller glömska och rättelse omedelbart vidtages.

§ 12.

Yrkesinspektör är i avseende å sitt område pliktig tillse, att underinspektörer och kommunala tillsynsorgan på behörigt sätt fullgöra sina åligganden, samt, där så erfordras, söka åvägabringa rättelse och, i fall sådan icke vinnes, anmäla förhållandet, i fråga om underinspektör hos yrkesinspektionens chefsmyndighet och i fråga om kommunalt tillsynsorgan hos vederbörande Konungens befattningshavande, i sistnämnda fall dock först efter därtill hos chefsmyndigheten inhämtat medgivande.

Yrkesinspektör skall, i den mån så finnes av behovet påkallat, ordna underinspektörernas inspektionsverksamhet samt bistå såväl dem som de kommunala tillsynsorganen med råd och upplysningar beträffande tjänsten.

I åtgärd, som underinspektör vidtagit, må vederbörande yrkesinspektör företaga ändring

§ 13.

Kvinnlig yrkesinspektör (yrkesinspektris) har att fullgöra till yrkesinspektörstjänst hörande åligganden i avseende å de arbetsställen och uti den omfattning i övrigt, som yrkesinspektionens chefsmyndighet bestämmer.

Yrkesinspektris har att verka för förbättring av de kvinnliga arbetarnas levnadsförhållanden, såsom beträffande kost och bostad samt hälso- och sjukvård, för utvecklande av spar-, understöds- och försäkringsväsen bland dessa arbetare samt för deras höjande i sedligt och intellektuellt avseende; och bör yrkesinspektris för tillgodoseende av berörda ändamål, synnerligast i orter med större antal kvinnliga arbetare, söka vinna medverkan av vederbörande kommunala tillsynsorgan och från annat lämpligt håll.

§ 14.

Yrkesinspektris bör underrätta vederbörande manliga yrkesinspektör såväl om sin avsikt att besöka arbetsställe inom hans distrikt som sedermera om de åtgärder, vartill besöket givit anledning. Finner yrkesinspektören ändring påkallad i sådan åtgärd, har han att därom hänvända sig till yrkesinspektrisen. Kunna de ej enas om ändringen, må han anmäla frågan hos yrkesinspektionens chefsmyndighet. På motsvarande sätt förfares för den händelse yrkesinspektris i avseende å henne tillkommande tillsyn finner ändring påkallad i åtgärd, som vidtagits på föranstaltande av manlig yrkesinspektör.

§ 15.

Hos yrkesinspektör anställd assistent har att biträda yrkesinspektören med förande av böcker och anteckningar, uppsättande och expediering av skrivelser, utarbetande av redogörelser, granskning och bearbetning av redogörelser från underinspektörer och kommunala tillsynsorgan samt med andra dylika, å yrkesinspektörens expedition förekommande tjänstegöromål.

I den mån nu berörda göromål det medgiva, må yrkesinspektör ej mindre, om för visst fall så finnes nödigt, använda assistent till biträde vid inspektionsförrättning, än även låta assistent på yrkesinspektörens ansvar utföra inspektion å visst eller vissa av yrkesinspektören angivna arbetsställen, som yrkesinspektören förut besökt eller eljest finner assistenten kunna på egen hand tillfredsställande inspektera. Anvisningar och råd, vilka av assistent vid av honom förrättad inspektion införts i anteckningsbok, som omförmäles i 30 § av lagen om arbetarskydd, skola av assistenten underställas yrkesinspektören, vilken, i fall han icke gillar desamma, har att oförtövat ändra eller återkalla dem. Tjänstemeddelande, som avlätas med anledning av assistents inspektionsförrättning, skall undertecknas av yrkesinspektören.

Assistent åligger att ställa sig till efterrättelse vad yrkesinspektören föreskriver beträffande hans tjänsteutövning.

§ 16.

Bergmästare har att utöva den honom åliggande yrkesinspektionstjänst inom det distrikt, som är bestämt för hans tillsyn å tillämpningen av lagstiftningen rörande bergsbruket.

§ 17.

Gruvingenjör har att utöva den bergmästare enligt lagen om arbetarskydd tillkommande befogenhet inom den del av bergmästarens distrikt, beträffande vilken det åligger gruvingenjören att i bergmästarens ställe öva tillsyn å tillämpningen av lagstiftningen rörande bergsbruket. Gruvingenjören skall till bergmästaren lämna redogörelse för sina med stöd av förstberörda befogenhet vidtagna åtgärder; och äger bergmästaren, där anledning därtill förekommer, att företaga ändring i sådan åtgärd.

§ 18.

Underinspektör är pliktig ställa sig till efterrättelse vad vederbörande yrkesinspektör föreskriver beträffande hans tjänsteutövning.

Skulle underinspektör finna förhållande å visst arbetsställe påkalla tillämpning av 38 eller 39 § av lagen om arbetarskydd eller ock giva anledning till åtal enligt nämnda lag eller med stöd av densamma utfärdade föreskrifter, har han att därom göra anmälan till yrkesinspektören.

§ 19.

Tjänstetillsättning, fördelning till tjänstgöring, stationering, tjänstledighet, vikariat och avsked.

Yrkesinspektörerna tillsätts av Kungl. Maj:t. Då yrkesinspektörsbefattning bliver ledig, har yrkesinspektionens chefsmyndighet att därom utfärda kungörelse i allmänna tidningarna och medelst anslag i chefsmyndighetens lokal med föreläggande av trettio dagars ansökningstid, räknad från den dag kungörandet sker. Efter denna tids förlopp skall chefsmyndigheten insända ansökningshandlingarna till Kungl. Maj:t samt därvid till befattningens erhållande förorda den bland de sökande, som chefsmyndigheten anser företrädesvis böra ifrågakomma, eller ock anmäla, att sådant förord icke kunnat givas någon av de sökande.

Till manlig yrkesinspektörsbefattning må ej föreslås annan sökande än den, som genomgått teknisk högskola eller förvärvat däremot svarande utbildning samt under en sammanlagd tid av minst åtta år dels utövat sådan industriell verksamhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för befattningen ifråga, dels ock tjänstgjort såsom assistent hos yrkesinspektör.

Till kvinnlig yrkesinspektörsbefattning må ej föreslås annan sökande än den, som avlagt mogenhetsexamen eller genomgått 8-klassigt läroverk för flickor eller förvärvat däremot i huvudsak svarande utbildning samt därefter idkat sådana studier och utövat sådan verksamhet, som kunna anses ägnade att giva goda såväl teoretiska som praktiska insikter i industriell och allmän hygien, i arbetsförhållandena inom industrien samt i lagstiftning, välfärdsinrättningar och andra företeelser på det sociala arbetsområdet.

§ 20.

Yrkesinspektörernas assistenter förordnas av yrkesinspektionens chefsmyndighet. Då assistentbefattning bliver ledig, har chefsmyndigheten att därom utfärda kungörelse på sätt i § 19 sägs.

Till assistent må ej, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, förordnas annan sökande än den, som genomgått teknisk högskola eller förvärvat däremot svarande utbildning samt under minst fyra år utövat sådan industriell verksamhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för befattningen i fråga.

§ 21.

Underinspektörerna antagas av yrkesinspektionens chefsmyndighet, och fortfar deras anställning, intill dess tre månader förflutit från uppsägning. Då underinspektörsbefattning bliver ledig, åligger det chefsmyndigheten att därom utfärda kungörelse på sätt i § 19 sägs med iakttagande tillika, att meddelande om kungörelsen tillställas lämpliga ortstidningar. Innan chefsmyndigheten tillsätter befattningen, skall vederbörande yrkesinspektör lämnas tillfälle taga del av ansökningshandlingarna och avgiva förord för befattningens tillsättande.

För att kunna antagas till underinspektör fordras någon teoretisk utbildning i maskinlära samt framför allt grundliga praktiska insikter i den vanliga maskintekniken och beträffande ångpannors byggnad och skötsel.

§ 22.

Vid avgivande av förord och tillsättande av befattning inom yrkesinspektionen bör tillses, att den, som förordas eller tillsättes, är i besittning av det hälsotillstånd och de kroppskrafter samt de personliga förutsättningar i övrigt, som erfordras för ett framgångsrikt utövande av befattningen i fråga.

§ 23.

Tjänstgöringsdistrikt för yrkesinspektörerna bestämmas av Kungl. Maj:t.

Yrkesinspektionens chefsmyndighet äger att fördela assistenter och underinspektörer till tjänstgöring inom olika tjänstgöringsområden samt att förflytta assistent eller underinspektör från ett tjänstgöringsområde till ett annat.

Stationsorter för yrkesinspektörer, assistenter och underinspektörer bestämmas av chefsmyndigheten.

§ 24.

I mån av behov må yrkesinspektionens chefsmyndighet till extra befattningshavare inom yrkesinspektionen antaga personer, som önska utbilda sig för tjänst inom yrkesinspektionen, samt fördela dem till biträde åt yrkesinspektionens befattningshavare.

§ 25.

Yrkesinspektionens chefsmyndighet äger att årligen bevilja tjänstledighet åt yrkesinspektör för en tid av högst en och en halv månad samt åt assistent och underinspektör för en tid av högst sex månader ävensom att, där så prövas av behovet påkallat, förordna lämplig person till vikarie under ledigheten. Erfordras längre tids tjänstledighet, skall anmälan därom göras hos Kungl. Maj:t.

Vad nyss är sagt rörande förordnande av vikarie under tjänstledighet, skall äga motsvarande tillämpning, där i annat fall erfordras förordnande för uppehållande tillfälligtvis av befattning, varom här är fråga.

Extra befattningshavare kan av chefsmyndigheten beviljas frihet från tjänstgöring för så lång tid, som finnes lämpligt.

§ 26.

Ansökan om entledigande från yrkesinspektörsbefattning göres hos yrkesinspektionens chefsmyndighet, som överlämnar ärendet till Kungl. Maj:ts avgörande. Dylik ansökan beträffande assistent- eller underinspektörsbefattning prövas av chefsmyndigheten.

*Ansvar för
tjänstefel
m. m.*

§ 27.

Gör yrkesinspektör, assistent eller underinspektör sig skyldig till fel eller försummelse i tjänsten eller till klandervärt uppförande, äger yrkesinspektionens chefsmyndighet efter omständigheterna tilldela honom varning eller suspendera honom på högst tre månader från tjänst och avlöning. Låter den felande ej rätta sig därav eller är felet av svårare beskaffenhet, må chefsmyndigheten förordna om hans ställande under åtal vid vederbörlig domstol eller ock, beträffande assistent eller underinspektör, om hans skiljande från tjänsten.

Ställes yrkesinspektör, assistent eller underinspektör under åtal för förhållande, som rör tjänsten, må chefsmyndigheten avstänga honom från tjänstgöring, intill dess målet blivit avgjort genom laga kraftvunnet beslut.

Över tilldelad varning må klagan ej föras. Chefsmyndighetens beslut om avstängning från tjänstgöring går i verkställighet utan hinder av klagan.

§ 28.

Gör extra befattningshavare sig skyldig till fel eller försummelse i den tjänstgöring, som anförtros honom, eller till klandervärt uppförande, eller befinnes sådan befattningshavare olämplig för tjänsten, äger yrkesinspektionens chefsmyndighet att omedelbart entlediga honom. Vägrar han utan skäl, som godtages av chefsmyndigheten, att mottaga förordnande eller avhåller han sig utan behörigt tillstånd från tjänstgöring över tre månader, skall han anses hava själv utslutit sig från yrkesinspektionen.

§ 29.

Beträdes bergmästare eller gruvingenjör med fel eller försummelse i sin yrkesinspektionstjänst, har yrkesinspektionens chefsmyndighet att därom göra anmälan hos bergsöverstyrelsen, på vilken sedan ankommer att vidtaga åtgärd för felets eller försummelsens beivrande.

Beträffande kommunala tillsynsorgan meddelas, utöver vad denna instruktion innehåller, bestämmelser i särskild instruktion.

Denna instruktion träder i kraft den 1 januari 1913; och upphör samma dag den för yrkesinspektörerna den 20 juni 1890 utfärdade nådiga instruktion, jämte däri sedermera vidtagna ändringar, att vara gällande.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 18 oktober 1912.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

(L. S.)

(Civildepartementet.)

Axel Schotte.

Kungl. Maj:ts nådiga instruktion för yrkesinspektionens kommunala tillsynsorgan;

given Stockholms slott den 18 oktober 1912.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, som denna dag utfärdat instruktion för yrkesinspektionens befattningshavare, funnit gott att beträffande hälsovårds- eller kommunalnämnd, i dess egenskap av kommunalt tillsynsorgan, stadga följande utöver vad nämnda instruktion innehåller:

§ 1.

Nämnd, som har att utöva tillsyn å ett större antal arbetsställen eller vars tillsyn eljest kräver mer avsevärt arbete, bör på lämpligt sätt fördela tillsynens utövande mellan sina ledamöter eller ock uppdraga åt särskild person att i större eller mindre omfattning fullgöra den nämnden åliggande tillsyn.

Vid inspektionsförrättning skall person, som för nämnden utövar tillsyn, på anfordran af arbetsgivaren eller hans ställföreträdare å arbetsstället, styrka sin behörighet medelst bevis, utfärdat av nämnden.

§ 2.

Har nämnd beslutit fördelning eller uppdrag, varom förmåles i § 1, bör nämnden, som fortfarande är ansvarig för tillsynens fullgörande, öva kontroll å den tillsynsverksamhet, som sålunda kommer till stånd, samt, i den mån så prövas erforderligt, meddela föreskrifter rörande denna verksamhets omfattning och utövning.

§ 3.

Nämnd skall till vederbörande yrkesinspektör insända föreskrivna redogörelser för sin tillsynsverksamhet, meddela yrkesinspektören begärda upplysningar och jämväl i övrigt bereda yrkesinspektören tillfälle att följa och kontrollera denna verksamhet. Nämnden bör noggrant beakta av yrkesinspektören lämnade anvisningar rörande tillsynens utövande.

§ 4.

Skulle nämnd finna förhållandena å visst arbetsställe påkalla tillämpning av 38 eller 39 § av lagen om arbetarskydd eller giva anledning till åtal enligt nämnda lag eller med stöd av densamma utfärdade föreskrifter, bör nämnden därom göra anmälan till vederbörande yrkesinspektör.

§ 5.

Finnes för vinnande av effektiv tillsyn å visst, den kommunala tillsynen eljest icke understat slag av verksamhet inom en kommun påkallat att utsträcka den kommunala tillsynen till att omfatta jämväl sådant slag av verksamhet, bör nämnden därom göra framställning hos yrkes-

inspektionens chefsmyndighet, som har att med eget yttrande överlämna frågan till Kungl. Maj:ts avgörande.

Denna instruktion träder i kraft den 1 januari 1913.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 18 oktober 1912.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:
GUSTAF ADOLF.
(L. S.)

(Civildepartementet.)

Axel Schotte.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående yrkesinspektionens specialinspektör för tillverkningen av ex- plosiva varor (sprängämnesinspektören);

given Stockholms slott den 18 oktober 1912.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi funnit gott förordna, att

tillsyn & efterlevnaden av lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912 och med stöd av densamma meddelade föreskrifter skall i avseende å tillverkningen inom riket av explosiva varor, evad sådan tillverkning äger rum i större eller mindre omfattning, utövas av en specialinspektör, benämnd *sprängämnesinspektören*; samt att övriga befattningshavare inom yrkesinspektionen skola vara fritagna från nu berörda tillsyn, där ej sprängämnesinspektören påkallar sådan befattningshavares medverkan beträffande maskinell eller annan teknisk, till kemikerfacket icke hörande anordning; skolande i övrigt för sprängämnesinspektören i tillämpliga delar gälla, vad som finnes stadgat rörande manlig yrkesinspektör.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 18 oktober 1912.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:
GUSTAF ADOLF.
(L. S.)

(Civildepartementet.)

Axel Schotte.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående förbud mot minderårigs användande i vissa farliga arbeten;

given Stockholms slott den 31 december 1912.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med tillämpning av 17 och 52 §§ i lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912, funnit gott förordna som följer:

§ 1.

Person under aderton år (minderårig) må icke användas till att sköta ångpanna eller motor eller till att rengöra eller smörja i gång varande maskin eller i gång varande rem-, axel- eller annan kraftledning; ej heller må sådan person användas till att från eller på i gång varande kraftskiva av- eller pålägga rem, kätting eller lina, såframt därför icke finnes vidtagen särskild av vederbörande befattningshavare inom yrkesinspektionen godkänd, mekanisk anordning.

§ 2.

Bryter arbetsgivare eller, där fråga är om verksamhet, som bedrivs av staten eller kommun, arbetsföreståndare mot ovan stadgat förbud, straffes med böter från och med tio till och med femhundra kronor. Har här avsedd förseelse skett med den minderåriges faders eller målsmans vetskaper och vilja, vare jämväl fadern eller målsmannen förfallen till böter från och med fem till och med tjugu kronor.

Den som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som i denna § sägs, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför delgivits fällas till de böter, som äro bestämda för sådan förseelse.

§ 3.

Förseelse, som ovan omförmäls, skall åtalas vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammaren eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

Böter, som ådömas enligt denna kungörelse tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna kungörelse träder i kraft omedelbart efter utfärdandet.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 31 december 1912.

GUSTAF.

(L. S.)

(Civildepartementet.)

Axel Schotte.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående läkarundersökning och läkarbesiktning av minderåriga arbetare;

given Stockholms slott den 31 december 1912.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, efter medicinalstyrelsens hörande, utöver vad i lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912 finnes stadgat om läkarundersökning och läkarbesiktning, funnit gott förordna som följer:

§ 1.

Innan läkare för minderårig utfärdar sådant betyg, som föreskrives i 15 § av lagen om arbetarskydd, skall läkaren underkasta den minderårige undersökning, till utrönande

a) av den minderåriges vikt, längd och bröstvidd (utan kläder; sistberörda mått taget i höjd med bröstvårtorna under andningspausen vid nedhängande armar);

b) om den minderårige företer

1) allmän svaghet, svag kroppsbyggnad;

2) tuberkelsjukdom;

3) konstitutionell sjukdom, såsom skrofler, engelska sjukan, bleksot;

- 4) kronisk sjukdom i nervsystemet;
- 5) nedsättning av synförmågan, annat fel eller sjukdom i synorganen;
- 6) nedsättning av hörselförmågan, annat fel eller sjukdom i hörselorganen;
- 7) kronisk sjukdom i cirkulationsorganen, såsom organiskt hjärtfel eller åderbräck;
- 8) kronisk sjukdom i andningsorganen;
- 9) kronisk sjukdom i matsmältningsorganen;
- 10) tarmbräck, vattenbräck;
- 11) äggvita i urinen;
- 12) sned-, kut- eller svankrygg;
- 13) hjul- eller kobenthet, plattfot;
- 14) hudsjukdom;
- 15) annat missförhållande i avseende å hälsotillstånd eller kroppsbeskaffenhet.

§ 2.

Giver undersökningen ej vid handen sådant missförhållande i avseende å den minderåriges hälsotillstånd eller kroppsbeskaffenhet, vilket kan anses påkalla begränsning eller villkor med hänsyn till den minderåriges användande till arbete, som angives i 15 § av lagen om arbetarskydd, har läkaren att angiva i betyget, att den minderårige ej företer sjuklighet, svaghet eller bristande kroppsutveckling.

Iakttages åter vid undersökningen sådant missförhållande, som nyss nämnts, har läkaren *an-tingen*, därest förslag lämnas å sysselsättning, varav den minderårige ej kan anses komma att lida men, att med antecknande av missförhållandet, i betyget angiva berörda sysselsättning jämte, där så finnes påkallat, erforderliga villkor med hänsyn till den minderåriges användande *eller ock*, om förslag å dylik sysselsättning icke lämnas eller den minderårige ej synes kunna utan fara att lida men därav användas till något som helst sådant arbete, som angives i 15 § av lagen om arbetarskydd, att vägra den minderårige betyg, varom här är fråga.

§ 3.

Missförhållande i avseende å hälsotillstånd eller kroppsbeskaffenhet, vilket är av så ringa betydelse, att detsamma ej kan anses påkalla begränsning eller villkor med hänsyn till den minderåriges användande, bör anmärkningsvis angivas i betyget.

Vid angivande i betyget av missförhållande i avseende å hälsotillstånd eller kroppsbeskaffenhet skall såvitt möjligt iakttagas, att missförhållandet utmärkes till art och grad på sådant sätt, att det framdeles låter sig avgöra, om och i vad mån detsamma undergått förändring.

Betyget utfärdas genom ifyllande av därför avsedd blankett i den minderåriges intygsbok; och åligger det läkaren att meddela de uppgifter, varom blanketten lämnar anvisning.

§ 4.

Finner läkare, som förordnats att förrätta besiktning, varom stadgas i 35 § av lagen om arbetarskydd, att förordnandet omfattar arbetsställe, där verksamheten bedrivs av arbetsgivare, hos vilken läkaren har anställning, eller anser han sig med hänsyn till annat särskilt förhållande ej lämpligen kunna förrätta dylik besiktning, har han att därom göra anmälan hos Kungl. Maj:ts befallningshavande.

§ 5.

Läkare böra planlägga sina resor för besiktning av minderåriga arbetare på sådant sätt, att därav förorsakas minsta möjliga kostnad för statsverket och arbetsgivarna; dock bör vid arbetsställe, varå minderåriga användas till säsongarbete, besiktning företagas å sådan tid av året, då användningen av minderåriga där är störst.

§ 6.

Besiktning skall förrättas i huvudsaklig överensstämmelse med vad i § 1 finnes angivet rörande undersökning, dock är besiktningsläkare ej pliktig verkställa undersökning beträffande ägg-

vita i urinen, med mindre anledning finnes att befara förekomst därav. Finner besiktningsläkare minderårig förete sådant missförhållande i avseende å hälsotillstånd eller kroppsbeskaffenhet, vilket icke är angivet i tidigare meddelat läkarbetyg för den minderårige, eller, där så är fallet, att missförhållandet blivit förvärrat, åligger det läkaren att göra sig underrättad om den minderåriges användande och förfara på sätt stadgas i 35 § andra stycket av lagen om arbetarskydd. I övrigt skola föreskrifterna i §§ 2 och 3 äga motsvarande tillämpning i avseende å besiktningsförrättning. Vid besiktningsförrättning är läkaren berättigad erhålla nödig handräckning genom arbetsgivarens försorg.

§ 7.

Över varje verkställd besiktningsförrättning skall läkaren till Kungl. Maj:ts befallningshavande avgiva rapport enligt formulär, som fastställas av socialstyrelsen.

§ 8.

Iakttagar besiktningsläkare förhållande, som strider mot bestämmelse, vars efterlevnad det tillkommer befattningshavare inom yrkesinspektionen att övervaka, åligger det läkaren att därom underrätta befattningshavaren.

§ 9.

Vid besiktning har läkaren att med anlitande av de i 32 § av lagen om arbetarskydd föreskrivna förteckningar eller på annat sätt skaffa sig upplysning om, vilka minderåriga efter nästföregående besiktning å arbetsstället uppnått aderton år eller av annan anledning ej vidare behöva sina intygsböcker. Dessa böcker skall läkaren tillvarataga och översända till socialstyrelsen.

Besiktningsläkare är pliktig ställa sig till efterrättelse de närmare föreskrifter, socialstyrelsen kan komma att meddela rörande hans tjänstutövning.

Denna kungörelse träder i kraft omedelbart efter utfärdandet.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 31 december 1912.

GUSTAF.

(L. S.)

(Civildepartementet.)

Axel Schotte.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående gottgörelse för utfärdande av intygsböcker för minderåriga arbetare;

given Stockholms slott den 31 december 1912.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götas och Vendes Konung, göra vederligt: att Vi, med stöd av 40 § i lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912, funnit gott förordna, att pastor skall för utfärdande av sådan intygsbok för minderårig arbetare, varom stadgas i 15 och 34 §§ av samma lag, vara berättigad uppbära gottgörelse med 50 öre.

Denna kungörelse träder i kraft omedelbart efter utfärdandet.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 31 december 1912.

GUSTAF.

(L. S.)

(Civildepartementet.)

Axel Schotte.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående tillsyn å understödsföreningar m. m.;

given Stockholms Slott den 8 november 1912.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götas och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, utöver vad i lagen om understödsföreningar den 29 juni 1912 finnes stadgat om registrering och tillsyn å understödsföreningar, funnit gott förordna som följer:

§ 1.

Den i lagen om understödsföreningar omförmälda tillsynsmyndighet för dylika föreningar skall tills vidare vara socialstyrelsen, och skall den för styrelsen utfärdade instruktion i tillämpliga delar gälla jämväl i avseende å styrelsens nu ifrågavarande verksamhet.

§ 2.

Understödsföreningsregistret skall vara fördelat i två avdelningar, avsedda den ena för inskrivningar rörande understödsföreningar med godkända stadgar och den andra för inskrivningar rörande övriga understödsföreningar.

§ 3.

Understödsföreningsregistret skall föras i överensstämmelse med härvid fogade formulär och därå befintliga anvisningar. För varje understödsförening, som registreras, anslås tre efter varandra följande upplägg, vart för sig omfattande två vid registrets öppnande i dagen liggande sidor. Efter införande av en anmälan eller annan uppgift skall, för dess skiljande från en följande uppgift, en linje dragas genom alla kolumnerna. När ett upplägg icke vidare lämnar utrymme för inskrivning av uppgifter rörande föreningen, skall inskrivningen fortsättas å nästa lediga upplägg, varvid tydliga hänvisningar från det ena upplägget till det andra skola göras.

§ 4.

Till varje avdelning i registret skall föras en förteckning, vari föreningarna upptagas i alfabetisk ordning med uppgift å det eller de upplägg, där de förekomma.

§ 5.

Beviljas registrering av ändring i understödsförenings stadgar, skall, evad ändringen avser förhållande, varom inskrivning i registret skett, eller ej, i registret antecknas, att stadgarna blivit ändrade, med angivande af dagen, då beslutet härom fattats.

§ 6.

1. För den händelse de i 71 § i lagen om understödsföreningar föreskrivna namnteckningar ej behörigen verkställts å anmälningskriften, skall teckningen verkställas i den kolumn av registret, som är avsedd för anmärkningar, och bör i sådant fall å anmälningskriften göras hänvisning till upplägg och inskrivningsnummer, där namnteckningarna förekomma.

2. Då till följd av anmälan om ändring i firma ny, fullständig inskrivning sker, skall, där ej vederbörliga namnteckningar verkställts å anmälningskriften, hänvisning till förutvarande namnteckningar i registret göras.

§ 7.

1. Den samling, varom förmåles i 75 § i lagen om understödsföreningar, skall tills vidare utgivas av socialstyrelsen, häftesvis, minst var tredje månad. Jämte uppgift om dagen, då införandet i registret skedde, den förening, som åsyftas, och den ort, där dess styrelse har sitt säte, skall samlingen upptaga den i registret införda anteckning om innehållet av anmälan eller annan

uppgift. I varje häfte intagas uppgifterna ordnade länsvis efter den ort, där föreningens styrelse har sitt säte.

2. Samlingen skall förseas med register för varje år, i bokstavsordning upptagande dels i en avdelning firmorna jämte hänvisning för varje firma till de sidor, å vilka någon uppgift rörande densamma finnes införd, dels ock i en annan avdelning namnen å de personer, som i uppgifterna omförmälas.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1913.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 8 november 1912.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres fränvaro:

GUSTAF ADOLF.

(L. S.)

(Civildepartementet.)

Axel Schotte.

Lag

om ändring i vissa delar av lagen om sjukkassor den 4 juli 1910;

given Stockholms slott den 29 juni 1912.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götas och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med Riksdagen, funnit gott i nåder förordna, att 3, 87, 105 och 106 §§ i lagen om sjukkassor den 4 juli 1910 skola erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

För registrerad sjukkassas förbindelser häfta allenast kassans tillgångar, förfallna men ej guldna avgifter inräknade.

87 §.

Företer sjukkassas registrerade firma likhet med en i föreningsregister, sjukkasseregister, understödsföreningsregistret eller försäkringsregister, tidigare införd firma, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äge domstol på talan av denna förbjuda sjukkassan att efter viss tid använda förstnämnda firma ävensom ålägga sjukkassan det skadestånd, som prövas skäligt.

Menar någon eljest, att en i sjukkasseregister verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphävande samt om skadestånd föras vid domstol.

105 §.

Innan sjukkassa blivit registrerad enligt denna lag, kan den ej förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara.

Handla ledamöter av kassans styrelse eller medlemmar av kassan eller andra å kassans vägnar, innan den blivit registrerad, svara de, som i åtgärden eller beslut därom deltagit, för uppkommande förbindelser såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en.

106 §.

Oregistrerad sjukkassa må, där den består av flera än etthundra medlemmar, ej utfästa eller utbetala högre begravningshjälp än trehundra kronor.

Överträdes detta förbud, straffes den, som i åtgärden eller beslut därom deltagit, med böter från och med fem till och med ettusen kronor.

Fortsättes under tid, då åtal pågår för förseelse, som nu är sagd, samma förseelse, skall, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, dömas till de böter, som äro stadgade för sådan förseelse.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1913.

Utan hinder av vad i 105 § första stycket stadgas, må rättighet, som uppkommit, innan denna lag trätt i kraft, jämväl därefter göras gällande mot sjukkassa, och skall det i 106 § givna förbud ej äga tillämpning i fråga om utbetalning av begravningshjälp, som blivit utfäst före lagens trädande i kraft.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 29 juni 1912.

GUSTAF.

(L. S.)

(Civildepartementet)

Axel Schotte.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående statsbidrag åt sjukkassor, som meddela moderskapshjälp; *given Stockholms slott den 6 december 1912.*

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götas och Vendes Konung, göra veterligt: att, sedan Riksdagen, med bifall till Vår därom gjorda framställning, för understödjande av sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd, på extra stat för år 1913 anvisat ett förslagsanslag av 25 000 kronor, att fördelas i enlighet med de grunder och på de villkor, som av Oss bestämdes, Vi funnit gott att beträffande villkor och bestämmelser för åtnjutande av statsbidrag från ifrågavarande anslag förordna som följer:

§ 1.

Sjukkassa, som är registrerad enligt lagen om sjukkassor den 4 juli 1910 och som enligt de för kassan gällande stadgar åt sjukhjälpsförsäkrad kvinnlig medlem av kassan meddelar moderskapshjälp, må av nämnda anslag kunna tilldelas statsbidrag under följande villkor, nämligen:

att moderskapshjälpen utgår för viss, med barnsörden sammanhängande tid om minst fjorton dagar antingen med minst 90 öre för dag eller ock med vård å förlossningsanstalt;

att moderskapshjälp utgår allenast till kvinnlig medlem av kassan, vilken omedelbart före barnsörden varit sjukhjälpsförsäkrad under oavbrutet minst tvåhundrasjuttio dagar i sjukkassa, registrerad enligt ovannämnda lag eller lagen om sjukkassor den 30 oktober 1891;

att kassan icke i sina stadgar upptagit bestämmelser, vilka med hänsyn till ändamålet med kassans verksamhet eller dess sociala uppgift prövas vara obehöriga; samt

att kassan vid ansökning om nu ifrågavarande statsbidrag icke uppsåtligen eller av vårdslöshet meddelat oriktiga uppgifter.

§ 2.

Statsbidrag må utgå med 60 öre för varje dag, för vilken moderskapshjälp utgått från kassan under nästföregående år, eller, därest kassan ej varit registrerad enligt någon av ovannämnda lagar under hela det nästföregående året, under den del därav som kassan varit registrerad. Sådant bidrag må dock ej utgå för dag, för vilken sjukhjälp åtnjutits, samt ej heller för längre tid än fyrtiotvå dagar för varje barnsörd eller för annan del av sistnämnda tid än den, under vilken tid kvinnan avhållit sig från förvärsarbete.

§ 3.

Statsbidrag må icke utgå för kvinnlig medlem, som av kassan tillförsäkrats kontant sjukhjälp eller moderskapshjälp till belopp, överstigande 4 kronor för dag, och ej heller vid bestämmandet av sådan medlems avgift för erhållande av moderskapshjälp till någon del tillgodoföras henne.

§ 4.

Erhållet statsbidrag må användas allenast för beredande av moderskapshjälp och i övrigt samma ändamål som de i 20 § 2 mom. i lagen om sjukkassor den 4 juli 1910 omförmälda inkomster, med iakttagande tillika att, därest sjukkassan meddelar begravningshjälp till högre belopp, än tvåhundra kronor, statsbidraget icke må användas för kassans begravningshjälpsverksamhet.

§ 5.

1. Ansökning om statsbidrag av ifrågavarande slag skall göras i samband med ansökning om statsbidrag enligt kungörelsen den 4 juli 1910, och skall i övrigt beträffande handläggningen av hithörande frågor kungörelsen angående handläggningen av frågor om statsbidrag åt sjukkassor den 23 december 1910 i tillämpliga delar vara gällande.

2. Formulär för de uppgifter från sjukkassa, som erfordras för bedömande av till vilket belopp statsbidrag må beviljas, skall fastställas av socialstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet över sjukkasseväsendet i riket.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1913.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 6 december 1912.

GUSTAF.

(L. S.)

(Civildepartementet.)

Axel Schotte.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående anmälan om olycksfall i arbete;

given Stockholms slott den 31 december 1912.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att, sedan med upphäavande av lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889 lag om arbetarskydd den 29 juni 1912 utfärdats samt Vi beslutit, att ett centralt ämbetsverk för sociala ärenden, socialstyrelsen, skall inrättas och träda i verksamhet den 1 januari 1913, hava Vi funnit gott att, med upphäavande av Vår nådiga kungörelse angående anmälan om olycksfall i arbete den 17 november 1905, förordna som följer:

1. Allmänna bestämmelser angående anmälan om olycksfall i arbete.

§ 1.

Har arbetare, vilken användes i sådant arbete, som angives i 15 § av lagen om arbetarskydd, eller i sådant yrke, som avses i lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete den 5 juli 1901, i arbetet drabbats av olycksfall, som för arbetaren medfört eller skäligen kan antagas medföra döden, varaktig skada å kroppsdel, väsentlig nedsättning av själsförmögenhet eller en utöver tredje dagen efter den, då olycksfallet inträffat, fortvarande förlust eller väsentlig nedsättning av den skadades arbetsförmåga, åligger det arbetsgivaren eller, om den skadade var stadd i arbete hos staten eller kommun, arbetsföreståndaren att, sedan han genom anmälan från arbetaren eller eljest erhållit kännedom om olycksfallet, därom ofördröjligen göra skriftlig anmälan hos polismyndigheten i orten.

Sådan anmälan skall affattas enligt formulär, som fastställas av socialstyrelsen, samt innehålla uppgift om

arbetsgivarens namn eller firma eller, därest verksamheten bedrivs av staten eller av kommun, arbetsföreståndarens namn:

arbetsställets namn och belägenhet samt verksamhetens art;

tiden för olycksfallet;

arbetarens namn, ålder, civilstånd och bostad samt yrkesspecialitet och övriga arbetsförhållanden:

det särskilda arbete, varmed arbetaren sysselsattes vid olyckstillfället, ävensom olycksfallets orsaker och förlopp;

huruvida skyddsanordning fanns vidtagen i avseende å det arbete, vari olycksfallet inträffade, och huru befintlig skyddsanordning i huvudsak var beskaffad samt om den vidtagits efter anvisning av befattningshavare inom yrkesinspektionen;

den genom olycksfallet uppkomna skadans beskaffenhet och omedelbara följder:

huruvida läkarhjälp anlitats;

huruvida arbetaren var olycksfallsförsäkrad och varest försäkring var tagen:

övriga omständigheter, vilka arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren anser kunna tjäna till upplysning angående det timade olycksfallet eller följderna av detsamma.

Har läkarhjälp anlitats i anledning av olycksfallet, skall anmälan åtföljas av ett på arbetsgivarens bekostnad anskaffat läkarbetyg eller styrkt avskrift därav.

Väsentlig nedsättning av den skadades arbetsförmåga anses vara för handen, då den skadade till följd av olycksfallet är oförmögen att utföra sådant arbete, som vid tiden för olycksfallet motsvarat hans krafter och färdigheter.

Polismyndighet, som här avses, är å landet länsmannen, i stad, där poliskammare finnes, poliskammaren och i övriga städer magistraten eller, där sådan ej finnes, stadsstyrelsen.

Med arbetare förstås här jämväl arbetsförman.

§ 2.

Polismyndighet, hos vilken anmälan skett angående olycksfall, varom i § 1 är sagt, har att tillse, det anmälan ägt rum enligt vederbörligt formulär, att föranstalta om möjligen erforderlig komplettering av anmälan, samt att, där undersökning om olycksfallet enligt särskild föreskrift skall äga rum eller eljest finnes nödig, så fort ske kan, hålla sådan undersökning.

Har olycksfall kommit till polismyndighetens kännedom på annat sätt än genom anmälan från arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren, åligger det polismyndigheten att ofördröjligen från vederbörande infordra föreskriven anmälan.

Polismyndigheten åligger vidare att ofördröjligen insända de inkomna handlingarna till vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare med tillkännagivande, huruvida polisundersökning rörande olycksfallet hållits eller är avsedd att äga rum och, i sistnämnda fall, om tiden för undersökningen.

Avskrift av protokoll över polisundersökning i anledning av olycksfall skall av polismyndigheten ofördröjligen översändas till vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare.

§ 3.

Vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare åligger att, efter tagen kännedom om till honom inkommen anmälan beträffande olycksfall i arbete, ofördröjligen till socialstyrelsen översända samma anmälan jämte intyg, som därvid fogats.

Har protokoll över polisundersökning inkommit, skall även detta, så snart yrkesinspektören eller bergmästaren ej vidare har behov av detsamma, översändas till socialstyrelsen.

§ 4.

Förutom här ovan omförmälda anmälan åligger det arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren, att, där den skadade ännu å sextionde dagen efter olycksfallet därav lider men, ofördröjligen härom göra anmälan hos polismyndigheten med uppgift om skadans beskaffenhet och påföljd ävensom graden av invaliditet, där sådan uppkommit. Har den skadade, sedan anmälan skett enligt § 1 men inom sextio dagar från det olycksfallet inträffade, blivit fullt återställd, eller har han inom sagda tid i följd av skadan avlidit, skall ock härom anmälan ofördröjligen göras hos polismyndigheten med uppgift om tiden för tillfrisknandet eller dödsfallet.

I de fall, då den skadade avlidit eller fortfarande lider men av olycksfallet, skall vid anmälan fogas läkarbetyg om dödsorsaken eller om skadans beskaffenhet och den skadades tillstånd: kan läkarbetyg ej utan oskäligen kostnad anskaffas, må i stället insändas intyg av präst i församlingen eller annan ämbets- eller tjänsteman i orten, av ordföranden i kommunalstämman eller ordföranden eller ledamot i kommunalnämnden eller av ledamot i häradsnämnden.

Anmälan, varom i denna § sägs, skall avfattas i enlighet med formulär, som fastställas av socialstyrelsen.

Polismyndigheten åligger att ofördröjligen insända inkommen anmälan jämte därvid fogade handlingar till socialstyrelsen.

§ 5.

Socialstyrelsen ävensom vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare äger att, därest polisundersökning angående inträffat olycksfall icke redan ägt rum, påkalla sådan undersökning.

§ 6.

Försummar arbetsgivare eller arbetsföreståndare att ställa sig till efterrättelse föreskrifterna i § 1 eller § 4, eller lämnar han i anmälan, varom där sägs, mot bättre vetande oriktig uppgift, böte från och med fem till och med tvåhundra kronor.

Böter, som ädömas enligt denna kungörelse, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

§ 7.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i § 6 sägs, ändå att angivelse därom ej sker; skolande förseelsen åtalas vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos polis-kammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

2. Särskilda föreskrifter om anmälan enligt lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete.

§ 8.

Då i verksamhet, varå lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete äger tillämpning, inträffat olycksfall, som medfört eller skäligen kan antagas medföra döden eller annan påföljd, som enligt 4 § i nämnda lag föranleder ersättning, skall den anmälan om dylikt olycksfall, varom i 12 § samma lag sägs, avfattas enligt enahanda formulär, som enligt § 1 i denna kungörelse varder fastställt; och skall förty i sådant fall anmälan om olycksfallet i två exemplar jämte intyg, som bör åtfölja densamma, likaledes i två exemplar, i huvudskrift eller besannad avskrift, insändas till polismyndigheten.

Polismyndigheten åligger, förutom den skyldighet, som i avseende å det ena exemplarets översändande följer av § 2, samt vad i lag är stadgat angående anmälnans översändande till Kungl. Maj:ts befallningshavande, tillika, därest den skadade är försäkrad i riks-försäkringsanstalten, att om skedd anmälan ofördröjligen lämna nämnda anstalt underrättelse med enahanda tillkännagivande, som i § 2 sägs.

§ 9.

Där 22 § i lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete äger tillämpning, må ej dömas till ansvar enligt § 6 i denna kungörelse.

Denna kungörelse träder i kraft omedelbart efter utfärdandet.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 31 december 1912.

GUSTAF.

(L. S.)

(Civildepartementet.)

Axel Schotte.

Kollektivavtal i Sverige, träffade under år 1911.¹

Under år 1911 hava, enligt ingångna uppgifter, träffats 219 kollektivavtal, vilka godkänts av 2 040 arbetsgivare och genom vilka 33 688 arbetares arbetsförhållanden kunna anses reglerade.

Avtalen och därav berörda arbetare fördela sig på olika huvudgrupper av näringsgrenar, på sätt nedanstående sammanställning utvisar:

	Antal under år 1911 träffade kollektiv- avtal.	Antal av kollektiv- avtalen berörda arbetare.
Skogsbruk	2	800
Fabriker och hantverk	102	16 868
Byggnadsverksamhet	74	11 127
Allmänna arbeten	4	70
Handel och samfärdsel	37	4 823
<i>Summa</i>	219	33 688

Såsom av ovanstående synes, har huvudmassan av de förnyade eller ny-ingångna avtalen varit att anträffa inom industri, hantverk, byggnadsverksamhet och samfärdsel. Inom jordbruket åter har lika litet som under närmast föregående år något kollektivavtal blivit träffat.

Tabellen å nästa sida utvisar närmare antalet och fördelningen på olika näringsgrupper av de kollektivavtal — med därav berörda arbetsgivare och arbetare — som voro upprättade vid redogörelseårets början, de, som sedermera träffades under 1911 års lopp, samt de, som ägde gällande kraft vid samma års slut. Tabellen utvisar, att vid 1911 års början, voro gällande 1 617 kollektivavtal med därav berörda c:a 8 700 arbetsgivare och 251 625 arbetare. Vid redogörelseårets slut åter hade antalet i kraft varande kollektivavtal nedgått till 1 476 med därav berörda c:a 8 300 arbetsgivare och 229 792 arbetare.² Antalet kollektivavtal och av avtal berörda arbetare har följaktligen under året minskats med 141 resp 21 833. Tages därjämte hänsyn till, att av de under år 1911 träffade och vid samma års slut gällande kollektivavtalen 25 med 2 083 arbetare avsågo sådana arbetsplatser, som dittills saknat kollektivavtal, befinnes antalet av de kollektivavtal, vilka under redogörelseåret upphört utan att ersättas av nya, utgöra 166, och antalet av de arbetare, för vilka kollektivavtal upphört att gälla, 23 916.

¹ *Kollektivavtal i Sverige, träffade under år 1911.* Redogörelse av K. Socialstyrelsen.

² De i texten angivna siffrorna för arbetsgivarantalet hava erhållits genom frånräknande av en del arbetsgivare, som dubbelräknats i tabellen.

Kollektivavtalens utbredning inom olika näringsgrupper.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Näringsgrupper.	Antal den 1 jan. 1911			Antal under år 1911			Antal den 1 jan. 1912		
	gäl- lande kol- lektiv- avtal.	därav arbets- givare.	berörda arbe- tare.	in- gångna kol- lektiv- avtal.	därav arbets- givare.	berörda arbe- tare.	gäl- lande kol- lektiv- avtal.	därav arbets- givare.	berörda arbe- tare.
Jordbruk och trädgårds- skötsel	14	49	858	—	—	—	12	46	816
Skogsbruk	9	7	7 336	2	2	800	8	6	1 385
Gruvdrift	10	10	4 039	—	—	—	10	10	4 144
Närings- och nyttnings- ämnesindustri	246	942	20 032	9	35	485	240	879	19 104
Textilindustri	55	67	9 318	2	2	450	50	61	9 071
Beklädnadsindustri	189	1 826	15 315	18	553	6 037	159	1 570	11 632
Läder-, hår- och gummi- varuindustri	68	472	3 100	5	19	289	65	490	3 132
Trävaruindustri	174	504	18 788	18	25	1 515	156	457	18 852
Trämasse- och pappers- industri	66	230	11 461	4	4	642	62	183	10 602
Grafisk industri	12	441	7 995	—	—	—	12	422	8 035
Malmförädlingsindustri	14	94	29 973	—	—	—	14	91	27 061
Metallindustri	87	414	4 546	16	114	972	85	363	4 391
Maskin- och skeppsbygg- nadsindustri	58	314	33 603	8	135	1 732	57	402	34 874
Jord- och stenindustri	101	414	18 018	20	35	4 556	74	192	14 722
Kemisk-teknisk industri	51	43	6 830	2	2	240	48	38	6 448
Byggnadsverksamhet	240	2 362	29 348	74	1 001	11 127	210	2 360	24 347
Allmänna arbeten	32	36	6 274	4	4	70	29	35	6 088
Handel och varulager	32	353	2 017	1	32	218	23	238	1 392
Landtransport	150	404	20 744	36	77	4 605	154	402	21 683
Sjötransport	8	306	2 014	—	—	—	7	301	1 997
Diverse	1	1	16	—	—	—	1	1	16
<i>Summa</i>	1 617	9 289	251 625	219	2 040	33 688	1 476	8 547	229 792

Enligt vad föregående undersökningar givit vid handen, minskades under år 1909 antalet kollektivavtal med 600 och antalet avtalsberörda arbetare med 64 190, under år 1910 med 148 resp. 2 375. Minskningen i antalet kollektiva avtal torde till någon del kunna sättas i samband med koncentrationsrörelsen å arbetsgivarnas sida, varigenom helt naturligt de träffade avtalen tendera att bliva färre och mera omfattande. Till huvudsaklig del torde dock minskningen i kollektivavtalens antal äga samband med det bakslag, som drabbade avtalsrörelsen under år 1909 och varav verkningarna även framträda i en fortgående minskning av de avtalsberörda arbetarnas totalantal.

Av tabellen framgår även, i vilken utsträckning de olika näringsgrupperna drabbats av nedgången. I fråga om antalet avtalsberörda arbetare har den, absolut taget, största minskningen inträffat inom skogsbruket, byggnadsverksamheten, beklädnadsindustrin, jord- och stenindustrin samt malmförädlingsindustrin. En absolut taget mindre betydande, men relativt sett högst avsevärd minskning är att finna inom handel och varulager. Däremot förete grupperna gruvdrift, läder-, hår- och gummivaruindustri, trävaruindustri, grafisk industri, maskin- och skeppsbyggnadsindustri samt landtransport ökning med avseende å antalet avtalsberörda arbetare.

Den absolut taget största utbredningen hade kollektivavtalen vid 1912 års början inom maskin- och skeppsbyggnadsindustri, malmförädlingsindustri, byggnadsverksamhet, landtransport, närings- och njutningsämnesindustri, trävaruindustri, jord- och stenindustri samt beklädnadsindustri.

I förhållande till totalantalet inom resp. näringsgrenar sysselsatta arbetare hade kollektivavtalen den största utbredningen inom maskin- och skeppsbyggnadsindustrin med 98 % av kollektivavtal berörda arbetare. Därefter kom den grafiska industrin med 92 %.

Kollektivavtalens parter. Av 219 under år 1911 träffade avtal äro 108 eller 49.3 % av hela antalet träffade av organisationer på såväl arbetsgivar- som arbetsarsidan, under det att 106 eller 48.4 % träffats av enskild arbetsgivare och arbetarorganisation.

Gruppen av avtal, träffade mellan organisationer å ömse sidor, uppvisar jämfört med förhållandet föregående år en avsevärd ökning, i det att av 1910 års avtal blott 12 % tillhörde denna grupp, medan motsvarande siffra för de under år 1909 träffade avtalen var 36 %; gruppen av avtal med organisation som part endast å arbetsarsidan har samtidigt minskats från 59 % resp. 72 % av samtliga åren 1909 och 1910 träffade. Sammanlagt förete de bägge grupperna en ökning till nära 98 % mot 95 resp. 84 % för de två föregående åren, och framgår härav, att antalet fall, då å ingendera sidan organisation förefunnits, under året minskats.

Kollektivavtalens giltighetsområde och giltighetstid. De flesta under år 1911 ingångna avtalen eller 118, omfattande 17 032 arbetare, äro ortsavtal. Den närmast största gruppen utgöres av avtal för enskilda arbetsplatser och omfattar 96 avtal med 9 592 berörda arbetare. Vidare hava under året träffats 5 riksavtal, berörande 7 090 arbetare. Riksavtal hava under året ingåtts för skoindustrin, frisöryrket, järnvägarnas verkstäder, guldlistfabrikerna och kakelindustrin.

För 21 avtal stipuleras en giltighetstid av 1 år och därunder; 28 avtal hade en giltighetstid av 1 t. o. m. 2 år, 23 avtal av 2 t. o. m. 3 år, 9 avtal av 3 t. o. m. 4 år och 132 avtal av över 4 år. För 6 avtal saknades bestämmelser om giltighetstid.

Vid jämförelse med de under föregående år träffade avtalen framgår, att den genomsnittliga giltighetstiden fortfarande är stadd i tillväxt. Av 1911 års avtal hade ej mindre än 141 eller 64 % en giltighetstid av mer än 3 år, medan beträffande de under åren 1910, 1909 och 1908 träffade avtalen det samma var fallet med endast resp. 57, 10 och 3 % av kollektivavtalen.

En giltighetstid av mer än 4 år hade bland annat flertalet avtal inom byggnadsindustrin.

Förliknings- och skiljenämnder samt regler för förhandling mellan parterna. Sammanlagt 155 avtal, omfattande 28 355 arbetare eller 84 % av samtliga av under året träffade avtal berörda arbetare, innehålla bestämmelser avsedda att förekomma plötslig arbetsnedläggelse utan föregående förhandling parterna emellan.

Enligt vad förut publicerade avtalsundersökningar givit vid handen, gällde vid 1907 års slut dylika bestämmelser för c:a 60 % av de avtalsberörda arbetarna; och motsvarande procenttal för de arbetare, som berördes av under åren 1908, 1909 och 1910 träffade avtal voro resp. 88, 91 och 78 %. Nedgången i procenttalet för åren 1910 och 1911 är beroende på frånvaron av dylika bestämmelser i de under dessa år träffade järnvägsavtalen. Härvid är emellertid att märka, att på dessa avtal tillämpas den utförliga förhandlingsordning, som finnes fastställd i det år 1909 träffade »huvudavtal n:r 1» för de enskilda järnvägarna.

Största utbredning bland hithörande bestämmelser, om hänsyn toges till antalet berörda arbetare, har föreskriften om förhandling vid varje tvist, först mellan parterna och därefter, om ej enighet uppnås, mellan huvudorganisationerna. Sådan bestämmelse innehöllo 43 av de år 1911 träffade avtalen, omfattande 14 681 arbetare eller 43 % av de avtalsberörda; motsvarande procentsiffra för de år 1907 gällande avtalen var endast 13, för de under åren 1908, 1909 och 1910 träffade avtalen däremot resp. 38, 61 och 49 %.

Bestämmelser om förliknings- eller skiljenämnd för tvisters slitande påträffas i 112 avtal, omfattande 13 674 arbetare eller 41 % av hela antalet avtalsberörda arbetare. I fråga om dessa ägde nämnden enligt 102 avtal, omfattande 12 305 arbetare, endast taga befattning med meningsskiljaktigheter angående tolkning och tillämpning av gällande avtalsbestämmelser; enligt 10 avtal med 1 369 berörda arbetare ägde den jämväl att befatta sig med intressetvister. Medräknas emellertid de på grundval av »huvudavtal n:r 1» upprättade avtalen vid enskilda järnvägar, kommer den sist nämnda gruppen att omfatta 38 avtal med 5 318 berörda arbetare.

Arbetslöner. Av de under året träffade avtalen innehålla 72 uteslutande tidlönebestämmelser; antalet av dessa berörda arbetare uppgår till 6 845. Enbart ackordsarbete förekommer enligt 4 avtal, berörande 491 arbetare, varemot 142 avtal, sammanlagt omfattande 25 852 arbetare, föreskriva eller medgiva användande av båda löneformerna. Ett avtal, gällande för 500 arbetare, upptager inga lönebestämmelser.¹

Tidlönen är enligt 50 avtal med 3 704 arbetare garanterad vid allt ackordsarbete; 48 avtal med 12 870 arbetare lämna åter endast för vissa fall dylik garanti. 48 avtal med 9 769 arbetare sakna bestämmelser om garanti för tidlönen; i återstående fall — 73 avtal med 7 345 arbetare — förekomma såsom nämnt inga bestämmelser om ackordlön.

¹ »Grundavtalet» för frisöryrket.

Arbets-tid. För 1 469 arbetsgivare och 28 009 arbetare eller 83 % av samtliga avtalsberörda hava träffats avtal, som innehålla bestämmelser om arbets-tid. Med hänsyn till den avtalade ordinarie arbetstidens längd fördelar sig detta arbetarantal, såsom följande tabell utvisar:

Arbets-tid (ordinarie) per vecka.	Arbetare, berörda av avtal med bestämmelser om arbets-tid.	
	Antal.	%.
48 timmar och därunder	—	—
49—53 timmar	3 026	10.8
54 >	4 847	17.3
55—56 >	512	1.8
57 >	10 331	36.9
58 >	3 886	13.9
59 >	1 727	6.2
60 >	2 210	7.9
öfver 60 timmar	1 470	5.2
	Summa 28 009	100.0

Bland avtal, som ej innehålla bestämmelser om arbetstidens längd, märkas i främsta rummet de under året träffade avtalen vid enskilda järnvägar, anslutna till Järnvägarnas arbetsgivar-förening. För den härav berörda personalen är emellertid arbetstiden redan förut reglerad genom det år 1909 upprättade huvudavtalet.

Ersättning vid olycksfall och sjukhjälp. Bestämmelser om ersättning vid olycksfall och sjukhjälp förekomma i 170 avtal, omfattande 28 476 arbetare.

Olycksfallsförsäkring stadgades i 139 avtal med 18 799 berörda arbetare. Försäkringens omfattning framgår av följande sammanställning:

Olycksfallsförsäkring enligt lagen den 3/7 1901	Antal berörda arbetare.	
	avtal.	
utan tillägg av annan försäkring	11	435
med tillägg av karensförsäkring	110	16 066
> > > > och försäkring utom arbetet	18	2 298
	Summa 139	18 799

Förekomsten av bestämmelser om ersättning enbart (utan försäkring) ut-öfver den lagstadgade framgår av följande sammanställning:

	Antal berörda arbetare.	
	avtal.	
Olycksfallsersättning under karenstiden	35	9 997
Ersättning vid sjukdom:		
direkt från arbetsgivaren	12	1 983
genom bidrag till sjuk-kassa	7	661
Kostnadsfri läkare, sjukhusvård eller medicin m. m.	42	5 646

Häraf framgår bland annat, att ej mindre än 163 avtal, berörande 28 361 arbetare tillförsäkra arbetarna olycksfallsersättning även under den i lagen föreskrivna karenstiden (60 dagar efter olycksfallet), vare sig genom försäkring eller genom direkt utbetalning från arbetsgivaren. Härtill kunna ytterligare läggas 2 avtal med 78 arbetare, som ej innehålla några bestämmelser om karensersättning, men däremot tillförsäkra arbetarna sjukdagsersättning, vilken jämväl torde avse olycksfall.

Kollektivavtalens övriga innehåll. Bland avtalens bestämmelser rörande arbetets ledning, föreningsrätt och föreningstvång intager § 23 av Svenska arbetsgivareföreningens stadgar främsta rummet, varigenom tillförsäkras aäbetsgivaren rätt att fritt antaga och avskeda arbetare, att leda och fördela arbetet och att begagna arbetare, oavsett om dessa äro organiserade eller ej. Bestämmelser i enlighet med denna paragraf, med eller utan inskränkande tillägg, äro att anträffa i 153 av 1911 års avtal, berörande 27 789 arbetare eller 82·5 % av hela antalet under året avtalsberörda; motsvarande procentsiffra för samtliga vid 1907 års slut avtalsberörda var 48·3, för de åren 1908, 1909 och 1910 träffade avtalen resp. 61·7, 87·8 och 76·2 %. Medräknas den avtalsberörda järnvägspersonalen, för vilken enligt »huvudavtal nr 2» liknande bestämmelser jämväl äro gällande, kommer man för sistnämnda år upp till 93 % och för redogörelseåret ända till 94 %.

Emellertid var »§ 23» i icke mindre än 142 avtal med 27 509 arbetare supplerad med bestämmelser i överensstämmelse med »kompromissen av december 1906», varigenom föreningsrätten garanterats och avskedande, som tydes såsom angrepp på denna, kan bli föremål för undersökning.

Dessa avtal oberäknade innehålla 11 avtal med 334 arbetare bestämmelser till skydd för föreningsrätten, så att sådana bestämmelser innehållas i sammanlagt 153 av 1911 års avtal med därav berörda 27 843 arbetare.

Bestämmelser rörande utbildningstid och lärlingsväsen förekommo i 40 under år 1911 ingångna avtal, omfattande 5 962 arbetare. Av dessa avtal innehålla 33 bestämmelser om lärlingslöner, 13 om begränsning av lärlingarnas antal, 32 om lärotidens längd, 17 om lärlings minimiålder och 9 om lärlings deltagande i yrkesskola.

Åtgärder mot dyrtiden i Tyskland.

Med anledning av de stegrade livsmedelspriserna på hösten 1911 fäste den preussiska regeringen kommunalmyndigheternas uppmärksamhet på vikten av ett ingripande från deras sida mot prisstegringen, i vad denna berodde på knapp tillförsel eller alltför hög mellanhandsvinst. I en ministeriell rundskrivelse till de preussiska statsförvaltningarna anbefalldes sålunda i första rummet följande åtgärder.

1. Förhandlingar — eventuellt genom för ändamålet särskilt bildade kommissioner — med slaktare rörande fastställandet av ett efter kreaturspriserna avpassat pris å kött.

2. Därest dessa förhandlingar ej ledde till åsyftat resultat, vidtagandet av åtgärder för befolkningens förseende med kött från försäljningsställen, upprättade av vederbörande kommun.

3. Tillförsel av billig havsfisk och tillhandahållande därav å särskilda kommunala fiskmarknader.

4. Nedbringandet även eljest av levnadskostnaderna genom regelmässig tillförsel av vissa livsförnödenheter, som vore föremål för masskonsumtion, såsom exempelvis potatis, skidfrukter och kål.

För att underlätta sådana kommunala åtgärder hade statsministeriet kort förut (den 16 september) beslutat att bevilja kommuner och allmännyttiga organisationer, som träffat anordningar för ifrågavarande livsförnödenheters distribution till självkostnadspris eller därunder, särskilda fraktnedsättningar vid tillförseeln.

Vid tidpunkten för denna rundskrivelse hade redan ett flertal städer, särskilt i Sydtyskland, vidtagit åtgärder för anskaffande av billig havsfisk ävensom för köttmarknadens lättande. Från kommunalt håll hade emellertid därjämte yrkats på mera vittgående åtgärder, såsom lättnader vid införsel av boskap och kött, tullnedsättningar m. m., och i sådant syfte bl. a. framställning gjorts hos rikskanslern.

Den alltjämt fortgående prisstegringen, särskilt å kött, har sedermera gjort frågan om levnadskostnadernas nedbringande alltmer brännande och i allt större utsträckning framkallat positiva ingripanden från de tyska städernas sida. Rörande beskaffenheten av de åtgärder, som sålunda vidtagits, må efter en nyligen anställd enquête, omfattande 81 större städer med över 50 000 invånare, följande här meddelas.¹ I 13 av dessa städer hade under föregående år (1911) bildats kommissioner för dyrtidsfrågan, men dessa upplösts, då den väntade stegringen i livsmedelspriser uteblivit. I 7 städer hade, utan att särskild kommission blivit tillsatt, vidtagits åtgärder mot dyrtiden; slutligen hade 23 städer tillsatt dyrtidskommissioner. Dessas verksamhet hade gått ut på mera permanent eller tillfällig tillförsel genom stadens försorg av livsförnödenheter, framför allt potatis, grönsaker och havsfisk och dessa varors tillhandahållande direkt åt allmänheten till självkostnadspris, i några fall dock endast åt mindre bemedlade. När, såsom delvis var fallet, försäljningen skedde genom handlande, måste ett visst överenskommet pris iakttagas vid försäljningen. De gynnsamma verkningarna av dessa åtgärder framträdde nästan överallt i en allmän sänkning av livsmedelspriserna å vederbörande orter. Andra strävanden för prisernas nedbringande kunde icke tillmätas samma betydelse. Mera sällan förekommo av myndigheterna upprättade pristaxor; deras införande hade mestadels mött starkt motstånd från handlandena. I vissa städer äga dylika bestämmelser giltighet för försäljare av livsförnödenheter, och även skråna (Innungen)

¹ En närmare redogörelse för de tyska städernas åtgörande lämnas här nedan.

hava på sina ställen utfärdat och offentliggjort bestämmelser om vissa priser. Redan därigenom skyddas den enskilde konsumenten i någon mån mot handlandens godtycke.

Emellertid hava icke dessa kommunala åtgärder ansetts vara tillfyllestgörande. I en framställning till rikskanslern av den 26 september 1912 hava stadsmyndigheterna i Berlin samt Charlottenburg, Schöneberg och Neukölln jämte 23 andra förstäder framhållit önskvärdheten av ett direkt inskridande från riksförvaltningens resp. rikslagstiftningens sida. Framställningen utmynnar i yrkande på upphävande av de i vissa förbundsstater gällande införselsförbuden mot fruset argentinskt nötkött, vissa lättnader i bestämmelserna om besiktning av utländskt kött samt nedsättning i tullen på det frusna köttet (som är högre än tullen på färskt kött).

Strax efter denna framställning (den 28 september) kungjorde den preussiska regeringen, att den beslutat vidtaga följande provisoriska åtgärder för underlättande av *kreators- och köttimporten* från utlandet.

1) För större städer, vilka öva ett bestämmande inflytande på kreaturs- och köttpriserna för hela landsdelar må import av färskt nötkött efter särskilt inhämtat tillstånd tillåtas från europeiska Ryssland samt av färskt nötkött och fläsk från Serbien, Rumänien och Bulgarien, om köttet försäljes till konsumenterna till under officiell medverkan fastställda låga priser. Köttets transport till bestämmelseorten skall ske i plomberade vagnar.

2) Under samma villkor må efter särskilt tillstånd import av färskt fläsk från Ryssland tillåtas till större städer i östra provinserna, därest för dem särskilt behov för en dylik åtgärd föreligger.

3) Under samma villkor må vidare efter särskilt tillstånd medgivas import av slaktboskap från Nederländerna till härtill lämpliga offentliga slakthus i större städer enligt för införsel av slaktboskap från Österrike-Ungern gällande sanitära bestämmelser och villkor.

4) Förbudet mot införsel av färskt nötkött från Belgien upphäves.

5) Slutligen ställes i händelse av behov i utsikt en höjning av den för industriområdet i Oberschlesien bestämda kontingenten av ryska slaktsvin.

Beträffande *järnvägstarifferna* ställde regeringen följande åtgärder i utsikt:

1) Den med 1912 års slut utlöpande undantagstariffen för färskt kött, som innehåller väsentliga nedsättningar i förhållande till de normala tariffsatserna, förlänges på ännu ett år och nedsättes ytterligare. Å de sålunda nedsatta tariffsatserna beviljas dessutom en ytterligare fraktnedsättning på 20 %.

a) till kommuner och organisationer, som i allmännyttigt syfte överlämna sändningarna direkt till konsumenterna eller till slaktare att försäljas till under officiell medverkan fastställda priser;

b) till arbetsgivare, som låta sin arbetspersonal få köpa partier till självkostnadspris eller därunder, eller genom slaktare utförsälja dylika till under officiell medverkan fastställda priser.

2) Under samma villkor beviljas en fraktnedsättning av 30 % för levande boskap. I den händelse att fruset kött kommer att tillåtas till införsel, gälla nedsättningarna i järnvägstarifferna även för fruset kött.

3) De undantagstariffer, som gällt för kommuner och allmännyttiga organisationer vid tillförsel av havsfisk (20 % fraktnedsättning), bibehålles för år 1913.

4) Tarifferna för foderkorn och majs nedsättes t. o. m. september 1913 enligt specialtariff III, vilket betyder en fraktlindring av nära 50 %.

Slutligen har för understödjande av kommunernas medverkan vid kötttillförseln ett lagförslag förelagts förbundsrådet. varigenom förbundsrådet bemyndigas att för tiden från 1 oktober 1912 t. o. m. 31 mars 1914 gottgöra ett belopp av införseltullen svarande mot en nedsättning däri från 35 resp. 27 Mark per deciton till 18 Mark åt de kommuner, som införa färskt eller fruset kött från utlandet för egen räkning samt under iakttagande av vissa villkor tillhandahålla konsumenterna detsamma till skäligt pris.

Ur motiveringen till dessa beslut må särskilt anföras, att köttprisernas stegring förklaras närmast bero på tillfälliga orsaker, nämligen mul- och klövsjukans uppträdande samt det föregående årets dåliga foderskörd, varför ock icke funnes anledning befara, att den tyska köttproduktionen i framtiden skulle bli otillräcklig för den egna marknaden. De påyrkade lättnaderna i besiktningstvånget för utländskt kött (särskilt upphävande av det s. k. organstvånget) förklaras ej förenliga med sanitära hänsyn och den inhemska produktionens behov av skydd. Över huvud avvisas tanken på vidare lättnader i kontrollföreskrifterna och nedsättning i gällande tullsats. Såsom villkor för marknadens förseende med kött i tillräcklig omfattning framhålles kreatursstockens förstärkning genom större tillgång på avelsboskap, ökad foderodling, jordförbättringar o. s. v.

Sedermera hava regeringarna i Baden och Elsass-Lothringen anslutit sig till den preussiska regeringens beslut.

Med anledning av dessa regeringsåtgärder hava en mängd förslag, uttalanden och resolutioner av enskilda, korporationer och myndigheter framkommit, vari påpekas behovet av ytterligare lättnader vid införseln av livsmedel. Särskilt framhålles att bland de i utsikt ställda åtgärderna saknas upphävandet av § 12 i köttbesiktningslagen, som föreskriver inälvornas medförande vid införsel av fruset kött (organstvång), varutinnan regeringen av veterinärpolitiska skäl icke ansett sig böra medgiva någon eftergift. Det tyska stadsförbundets styrelse har efter kungörandet av regeringens program beslutat att i en förnyad petition till rikskanslern hänvisa på, att enligt styrelsens mening en varaktigare lättnad å köttmarknaden endast står att ernå genom införsel av fruset kött och såsom förutsättning därför upphävande av eller lindring i köttbesiktningslagens förutnämnda § 12. Principiellt har styrelsen förklarat det icke tillhöra kommunernas uppgifter att på ett varaktigare sätt inverka reglerande på livsmedelspriserna.

En livlig debatt över levnadskostnadernas stegring och regeringsåtgärderna däremot fördes i riksdagen den 26 och 27 november med anledning närmast av en interpellation om dyrtiden. Den framställda interpellationen hade följande lydelse:

»Är Herr rikskanslern beredd att till lättande av den börda, som genom den utomordentliga prisstegringen pålagts befolkningens breda lager, vidtaga åtgärder för att för *det första* införseltullarna på livsmedel, särskilt kreatur och kött, upphävas, för *det andra* gränserna öppnas för införsel av kreatur och kött under bibehållande av oeftergivliga säkerhetsföreskrifter mot sjukdomar samt särskilt de bestämmelser, som i det närmaste omöjliggöra in-

förseln av färskt och konserverat kött, omedelbart upphävas, *för det tredje* tullarna å fodermedel upphävas samt *för det fjärde* införselbevisen avskaffas.»

Ur rikskanslerns svar må framhållas, att han ställde sig avvisande mot de i interpellationen ifrågasatta åtgärderna och överhuvud betvivlade möjligheten att kunna undanröja prisstegringen för så vitt denna vore av internationell karaktär. I alla europeiska länder, Förenta Staterna, Kanada och Sydamerika hade inträffat en märklig stegring i livsmedels- och särskilt köttpriser, oavsett tullar o. d. Såsom särskilda orsaker till prisstegringen i Tyskland tillkomme skördeförhållandena samt mul- och klövsjukans uppträdande.

Om sålunda dyrheten, i den mån orsakerna vore av internationell natur, för närvarande ej kunde bekämpas, så funnes likväl ett ganska vidsträckt fält öppet för åtgärder, särskilt från kommunernas sida. I detta sammanhang omnämndes de anordningar för nedbringande av köttpriserna, som på eget initiativ vidtagits av städerna Ulm och Köln, och vilka kunde tjäna såsom förebild för andra kommuner. Tillika meddelades, att i runt tal 70 tyska städer begagnat sig av de medgivna lättnaderna vid införsel av kött och boskap, samt att i samtliga fall kunnat konstateras nedsättning i köttpriserna såsom följd därav. Kommunerna hade närmast gripit sig an med införsel av utländskt kött, men det vore ock nödvändigt, att de sökte anknytning till den inhemska produktionen. Särskilt rekommenderades avslutandet av mångåriga avtal rörande leverans av kreatur och kött med föreningar av lantbrukare i och för åvägabringande av stabila priser.

Rikskanslern sammanfattade sina uttalanden därhän, att det vore omöjligt att undanröja en varuprisstegring, som härledde sig av internationella orsaker. Av vikt vore emellertid att med all makt arbeta på den inhemska produktionens skyddande och upprätthållande, så att densamma städse kunde täcka behovet på den egna marknaden. Denna riksregeringens uppfattning vann ock understöd av riksdagens majoritet, i det att denna med 174 röster mot 140 avlog ett förslag till misstroendevotum av följande lydelse:

»Dyrtidsfrågans behandling av rikskanslern står ej i överensstämmelse med riksdagens uppfattning, i det att rikskanslern icke föranstaltat om gränsernas öppnande för slaktboskap, icke medgivit upphävandet av tullen å slaktboskap, kött och fodermedel, icke gått i författning om ändring av lagen om besiktning av slaktboskap och kött samt inskränkt åtgärderna för underlättande av köttimport till några få större städer.»

Redan innan denna debatt ägde rum, hade riksregeringen gått i författning om inkallande av en undersökningskommission av 30 medlemmar med uppdrag att utreda förhållandena på kreaturs- och köttmarknaden. I förhandlingarna, som togo sin början den 23 sistlidne november, deltaga representanter utom för Tyska riket och Preussen även för Bayern, Sachsen, Baden, Hessen, Mecklenburg, Lübeck och Bremen. Tillsvidare skall enligt fattat beslut tystnad iakttagas rörande överläggningarnas innehåll. Emellertid har blivit bekant, att efter de hittills förda förhandlingarna inrikes-

statssekreteraren förklarat, att oberoende av de speciella frågorna, som var för sig behöva prövas och utredas, tvänne spörsmål framträtt såsom framför andra betydelsefulla, nämligen *dels* om bildandet av jordbrukareföreningar, som kunde avsluta fasta avtal med städerna om leveranser, *dels* om sammanlutning av städer för konsumtionsändamål.

Förhandlingarna ajournerades därefter till den 3 januari för att bereda regeringen tillfälle att utreda vissa statistiska och andra spörsmål ävensom träffa förberedelser för inkallandet och hörandet av 150 sakkunniga personer.

Bland officiella uttalanden, som i övrigt framkommit på senaste tiden i Tyskland, må framhållas tyska slakthusveterinärernas och veterinärrådets uttalande om önskvärdheten av lättnader vid införsel av utländsk boskap samt preussiska »Landesökonomiekollegiums» förslag om avslutandet av fasta kontrakt mellan lantbrukare och stadsförvaltningar rörande leverans till moderata priser av svinkött, om pålitligare sätt för fastställande av livsmedelsnoteringar samt om inskränkning av slaktning av kalvar under 2 års ålder och omsorgsfull vetenskaplig undersökning av åtgärder mot kalvsvjukdomar. Därjämte framhålles främjandet av småbruk såsom ett av de bästa medlen att föröka nötkreaturstammen.

Beträffande de åtgärder, som intill november 1912 av olika kommuner vidtagits eller planerats för livsmedelskostnadernas nedbringande, må följande här omnämnas.

Aachen. Anslag av 20 000 Mark för köttimport från Danmark (event. kolonierna). Slaktarna hava vägrat biträda vid distributionen och sänkt prisen å det inhemska köttet till samma nivå som det importerade, vilket säljes direkt av staden.

Augsburg. Magistraten har för avsikt att — enligt Ulms exempel — bedriva svinavel. Staden anordnar försäljning av importerat danskt kött och har tillsatt en livsmedelskommission. Anslag av 10 000 Mark till inköp av potatis för distribution till självkostnadspris.

Barmen. Staden säljer danskt och holländskt kött.

Bielefeld. Staden säljer tre gånger i veckan danskt och holländskt kött.

Berlin. Kommunal fiskhandel (oktober 1911—juni 1912; åter f. o. m. sept. 1912). Fisken uppköpes för stadens räkning direkt från Geestemünde. Under våren 1912 var omsättningen tämligen ringa, men köttprisen torde dock i någon mån hava influerats. Magistraten erhöill den 17 oktober 1912 ett anslag av 600 000 Mark för inköp av kött från Ryssland. Slaktarna vägrade i sista stund befatta sig med distributionen, vilket vållade oroligheter. Först efter några dagar fick man försäljningen i gång.

Bernau (Berlin). Livsmedel saluhållas i ett staden tillhörigt försäljningställe.

Bonn. Staden ämnar till inköpspris sälja potatis i parti om $\frac{1}{2}$ —20 centner.

Braunschweig. Slakthusdirektören uppköper levande kreatur i Holland och Danmark. Dessa säljas i fjärdedelar till slaktare, vilka sedan äga avyttra dem till allmänheten mot 15 % provision. Kreatursmarknader skola inrättas var 14 dag; däremot finnes föga utsikt för ett förslag att uppföda slaktdjur på en staden tillhörig lantegendom. Fattigvården har beslutat utdela understöd in natura. Livsmedelsprisen konstateras på 12 år hava stigit med 50—60 %.

Bremen. Varje tisdag hålles billighetsförsäljning av kött. Varje onsdag säljes genom slaktarna inhemskt kött till ett pris av 80 Pf.

Bremerhaven. Danskt kött säljes genom slaktarna till ett genomsnittligt pris av 80 Pf.

Breslau. Anslag av 70 000 Mark för inköp av boskap från Ryssland.

Cassel. Holländskt och danskt kött säljes genom slaktarna.

Charlottenburg. Den socialdemokratiska gruppen inom stadsfullmäktige har hemställt om åtgärder mot dyrtiden. Frågan har remitterats till en kommission.

Chemnitz. Anslag av 80 000 Mark (1911). Försök hava gjorts att anskaffa billig potatis: man lyckades också sänka prisen genom att distribuera ca 12 000 centner, vilket kostade staden 2 000 Mark. Dessutom försålles 3 000 centner fisk, som ställde sig 15 000 Mark billigare, än om gällande pris följts. Kostnaden för staden blev 600 Mark. Sedan oktober 1912 har några gånger danskt kött distribuerats genom 60 slakteriaffärer. Slakthuset är i enskild ägo och några åtgärder för köttprisens reglering hava ej vidtagits.

Danzig. Anslag av 20 000 Mark för import av ryskt kött. En plan att från Ryssland införa levande svin har strandat på importförbudet.

Darmstadt. Svinslaktarna hava förklarat sig villiga att vid köp av minst $\frac{1}{2}$ Pfund lämna rabatt åt personer med medellöshetsintyg.

Dortmund. Staden har importerat kött från Danmark och anordnat fiskförsäljning.

Dresden. Slaktarföreningen har beslutat inköpa kött från Mongoliet; staden ställer kylrum till förfogande. Kött har importerats från Danmark, vilket medförde sänkning av priset å det inhemska köttet. Dessutom har slakthusdirektören beställt en provsändning fruset färskt kött från Argentina. Därest Preussen ej medger genomförelse, är man betänkt att anlita vägen över Triest.

Duisburg. Varje vecka importeras färskt kött från Danmark och Holland. Anslag av 200 000 Mark till försök med import av fruset kött.

Düsseldorf. En kommission har fått i uppdrag att föreslå åtgärder mot dyrtiden. Genom import av billigt kött från Holland har man avsevärt sänkt priset å inhemskt kött.

Elberfeld. Holländskt kött säljes till ett pris av 60—80 Pf. Fiskmarknad anordnas tre gånger i veckan.

Essen. Stadsförvaltningen har inrättat en potatismarknad, där personer med högst 4 200 Marks årsinkomst äga köpa potatis (högst 15 centner).

Staden har även fiskmarknad och ämnar anordna kontroll över kött- och grönsaksprisen.

Flensburg. Anslag av 10 000 Mark för inköp av boskap från Danmark och 1 000 Mark för inrättande av kurser i fiskkokning. Staden har tillsatt en dyrtidskommission.

Forst i/L. Staden säljer fisk till billigt pris.

Frankenthal. Fiskmarknad hålles två gånger i veckan.

Frankfurt a/M. Magistraten har hemställt om borttagande av importförbudet för kött.

Den 3 september 1912 beviljades 30 000 Mark »i studiesyfte» för lindrande av köttnöden. Där- emot avlogs ett socialdemokratiskt förslag att införa kommunal kött- och fiskmarknad.

Senare har dock fiskmarknad inrättats, varjämte staden genom »allmännyttiga sällskapet» låter sälja holländskt kött ävensom i fruset tillstånd importerat kött (anslag 1 000 Mark, lån 15 000 Mark).

Fürth. Staden har anslagit 5 000 Mark för att tillsammans med Nürnberg och Erlangen inköpa billigt kött från utlandet

Gelsenkirchen. Anslag av 50 000 Mark för inköp av fisk, potatis och grönsaker, att säljas till obemädlade.

Gera. Kurser i kokning av havsfisk hava anordnats.

Gevelsberg i/W. Staden har anordnat försäljning av havsfisk.

Göppingen. Import av danskt kött.

Guben. Staden har sålt till behövande 2 142 centner potatis. Inköpspris 7 973 Mark, försäljningspris 5 841 Mark, tillskott 2 132 Mark.

Hagen. Anslag av 20 000 Mark till dyrtidens bekämpande. Import av fruset färskt kött.

Halle a/S. Dyrtidskommissionen har begärt ett anslag av 200 000 Mark för att kunna anskaffa billigt kött åt invånare med mindre än 2 400 Marks årlig inkomst. Ett anslag av 50 000 Mark har redan förut (1911) beviljats till inköp av livsmedel i syfte att reglera prisen.

Hamborn. Danskt kött har importerats.

Hamburg. Import av danskt kött anses ställa sig nästan lika dyrt som uppköp av inhemsk boskap, då prisen i Danmark på grund av den ökade efterfrågan stigit.

Hanau. Staden har beslutat inköpa potatis och grönsaker att till billigt pris tillhandahållas obemädlade.

Heidelberg. Import av kött från Holland.

Herford. Försäljning av danskt kött till synnerligen billigt pris.

Ilmenow. Import av fruset kött.

Iserlohn. Import av dansk slaktboskap. Enär slaktarna vägrat sin medverkan, säljes köttet i stadens egna försäljningsställen.

Jena. Anslag av 10 000 Mark.

Karlsruhe. Slaktarföreningen har fäst uppmärksamheten på behovet av köttimport för prisets medbringande.

Koblenz. Fiskmarknad har upprättats (1911).

Kiel. Staden har anordnat fiskförsäljning, som dock ej vunnit synnerligen stor anslutning. Fiskprisen influeras föga, än mindre köttprisen.

Överenskommelse har träffats med slaktarföreningen, att denna två gånger i veckan skall saluhålla kött för visst pris, fastställt av en kommission (medelpris 80 Pf.). Slaktarna framhålla emellertid, att prima kött på dessa villkor ej kan anskaffas. Ett från socialdemokratiska stadsfullmäktigesektionen framställt förslag att ställa 30 000 Mark till slaktarnas förfogande för att försöka anskaffa billigare kött har avslagits.

Köln. Anslag av 50 000 Mark till inköp av utländskt kött (från Holland), som säljes av slaktare mot en provision av 6 Pf. per Pfund. Man har varit betänkt att inrätta »Genossenschaftsmästereien» och uppfödning av slaktdjur på stadens fattiggårdar.

Krefeld. Planerad import av kaniner från Australien och kött från Danmark. Man har sökt uppnå överenskommelse med slaktarna enligt mönster från Wiesbaden.

Leipzig. Importerat kött har sålts 15 å 20 Pf. billigare än det inhemska. Staden har anordnat fiskförsäljning.

Liegnitz. Import av holländskt kött.

Lübeck. Två gånger i veckan försäljes danskt kött till ett pris av 75—85 Pf. Fiskmarknad 4 gånger i veckan.

Ludwigshaven. Staden säljer potatis till ett pris av 3.50 Mark (1911).

Magdeburg. Staden säljer färskt danskt kött och havsfisk, ävensom slaktboskap och fruset kött.

Mainz. Under oktober 1912 importerades 120 holländska oxar. Man ämnar träffa överenskommelse med slaktarföreningen om tillsättande av en kommission, som var fjortonde dag äger reglera minuthandelspriserna.

Mannheim. Försök med import av fruset kött över Hamburg att säljas av vissa köthandlare (efter slaktarföreningens anvisning). Även planeras import av frusen fågel från Kina. Holländskt oxkött säljes för 90 Pf., holländskt kalvkött för 78 Pf.

Marburg. Staden har inköpt potatis från Ostpreussen (1911).

Metz. Magistraten har anslagit 40 000 Mark till inköp av kött från Holland.

Mülheim a/R. Fiskmarknad skall försöksvis införas.

München. Sedan 1909 finnes ett »ständigt stadsutskott» för livsmedelsfrågan med uppdrag att bland annat genomföra lättnader i polisförordningarna angående tillförsel av näringsmedel. Från förbudet mot distribution av mjölk på gatorna hava undantagits s. k. bassängvagnar, vars innehavare förbundit sig, att ej försälja till högre pris än 20 Pf. annat än i särskilda undantagsfall.

Anslag av 15 000 Mark till inköp av potatis (1911). Ett nytt kylhus har uppförts för att underlätta köttimport.

Neuss. Staden säljer kött och fisk.

Nürnberg. Anslag av 30 000 Mark till köttnödens lindrande. Man har dryftat möjligheten att från Schweiz erhålla kött av där slaktade argentinska oxar. Ku rser i kokning av havsfisk hava anordnats.

Oberhausen. Försäljning av havsfisk och vitkål.

Oldenburg. Köttförsäljning en gång i veckan.

Plauen. Danskt kött uppköpes genom slaktarföreningen.

Posen. Staden har sändt uppköpare av kött till Ryssland.

Potsdam. Anslag av 1500 Mark. Liksom i en del andra kommuner tillhörande Gross-Berlin har fiskmarknad anordnats.

Rheine. Därest affärsmännen ej låta sig påverkas att försälja till moderata pris, ämnar staden själv anskaffa livsmedel (1911).

Solingen. Staden har anordnat import av utländskt kött, vilket föranlett slaktarna att sänka priset å det inhemska. Potatis och grönsaker hava inköpts i parti för att till inköpspris avyttras till befolkningen: på två dagar åtgingo 600 centner.

Strassburg i/E. Sedan 11 oktober 1912 säljes kött av i Basel slaktad italiensk boskap. Däremot har Basel vägrat genomförel av levande boskap från Argentina. Fruset kött skall försöksvis importeras. Staden har beslutat att för en kostnad av 87 000 Mark uppföra en svingödningsanstalt.

Tilsit. Anslag av 3 000 Mark. Från Ryssland har genom särskilt utsänd person inköpts kött.

Trier. Slaktarföreningen har föreslagit, att staden skall inköpa holländsk och dansk boskap. Stadsförvaltningen åter har ansett lämpligt, att slaktarna själva anordna försök.

Ulm a/R. Staden har träffat överenskommelse med en svinavelsförening, att denna under 5 år skall leverera fläsk till stadens kötthandlare, vilka åter förbinda sig att tillhandahålla allmänheten detsamma mot av myndigheterna fastställt pris. Föreningen erhåller i gengäld vissa förmåner av staden (räntefritt lån, fri upplåtelse av mark till gödningsanstalt). Det för detta fläsk fastställda priset understiger med 15 Pf. per Pfund det förut gällande. År 1911 gjordes ett försök att låta staden övertaga mjölkhandeln, vilket strandade på de höga inköpsprisen, men förhindrade en befarad prisförhöjning.

Wernigerode. Import av kött från Danmark.

Wiesbaden. Köttprisen fastställas av en kommission (4 ledamöter av magistraten, 4 slaktare). För slaktarna beräknas härvid en vinst av c:a 14 %. Slaktarföreningen har förpliktat sig vidtaga åtgärder mot de medlemmar, som ej följa dessa pris. Under tiden för överenskommelsen — ett år — förbinder sig magistraten att ej upprätta något kommunalt slakteri eller anordna kommunal köttförsäljning.

Wilmersdorf (Berlin). Anslag av 30 000 Mark till lindring av köttnöden. Högst 20 % få användas till täckande av eventuella förluster på distributionen.

Witgenstein. »Lanthushållningsföreningen» har beslutat att under samarbete med stadens myndigheter anskaffa vitkål och andra grönsaker. Försäljningspriset skall sättas till 5.30 å 5.40 Mark (förut 8).

Witten. »Dyrtingsutskottet» har med slaktarföreningen åvägabragt en överenskommelse, enligt vilken priset å tvänne köttsorter skall sänkas med 10 Pf. per Pfund. Dessutom ämnar man inrätta försäljning av fisk och grönsaker.

Zwickau. Import av prima kött från Danmark.

Förhandlingarna vid arbetsförmedlingskonferensen inom Kungl. Kommerskollegium den 12—14 december 1912.

Jämlikt nådiga brevet angående befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket den 20 september 1907 hade K. Kommerskollegium den 2 december 1912 beslutat kalla representanter för de i verksamhet varande offentliga arbetsförmedlingsanstalterna att den 12—14 december 1912 sammanträda till gemensamma överläggningar uti den offentliga arbetsförmedlingen rörande frågor inför byråchefen å Kollegii avdelning för arbetsstatistik.

Med anledning härav hade Kollegium inbjudit arbetsförmedlingsanstalternas styrelser att vardera utse en representant för deltagande uti ifrågavarande överläggningar. Härtill hade dessutom såsom särskilda sakkunniga tillkallats ledamöterna av Riksdagens andra kammare D. Hj. Pettersson i Bjälbo och J. P. Jespersen i Dorisborg ävensom kamreraren P. Tollin, Linköping, och härads-hövdingen Cl. Ugglå, Västerås, vilka därjämte skulle deltaga uti de särskilda överläggningar, som vid samma tillfälle skulle anordnas för uppgörande av förslag till närmare grunder för åtnjutande av statsbidrag till förskottering av resekostnader för medellösa arbetssökande.

Slutligen hade Kollegium även berett vissa andra för den offentliga arbetsförmedlingen verksamma eller intresserade personer tillfälle att övervara överläggningarna ifråga.

Till konferensen, vilken ägde rum i Riksdagshuset under ledning av byråchefen dr H. Elmquist med biträde av statens arbetsförmedlingsinspektör dr G. Huss och förste aktuarien dr E. Sjöstrand samt med aktuarien E. Bjurstedt såsom sekreterare, hade följande personer tillstädeskommit:

A) Såsom representanter för arbetsförmedlingsanstalternas styrelser:

Stockholm: föreståndaren S. Grufman;

Uppsala län: föreståndaren för huvudkontoret E. F. Johansson;

Södermanlands län: styrelseledamoten hovstallmästaren G. Tamm och föreståndaren för huvudkontoret J. Blomberg;

Östergötlands län: föreståndaren för huvudkontoret Hj. Örtengren;

Norrköping: styrelseledamoten E. G. Hägglund och föreståndaren Alb. Bergström;

Jönköpings län: styrelsens ordförande, majoren Prim. Peterson och föreståndaren för huvudkontoret J. F. Österman;

Kronobergs län: styrelseledamoten, direktören K. Meijer och föreståndarinnan för huvudkontoret fru Sigrid Nilsson;

Norra Kalmar län: föreståndaren C. Eriksson;

- Södra Kalmar län: föreståndaren för huvudkontoret V. Malmström;
 Blekinge län: föreståndaren för huvudkontoret H. Magnusson;
 Kristianstads län: föreståndaren för huvudkontoret G. Sundgren;
 Malmö: föreståndaren N. Skogh;
 Lund: föreståndaren O. Lenander;
 Landskrona: föreståndaren E. Lindquist;
 Hälsingborg: föreståndaren C. Johansson;
 Ystad: föreståndaren K. Nibelius;
 Trelleborg: föreståndaren J. Thorell;
 Eslov; föreståndarinnan fröken Emilia Lindquist;
 Skurup: styrelsens ordförande, rektorn N. Buhre;
 Hallands län: föreståndaren för huvudkontoret R. Wallgren;
 Göteborgs och Bohus län: styrelsens ordförande, majoren F. A. Busck och
 föreståndaren för huvudkontoret E. Hessler;
 Göteborg: föreståndaren J. Kruse;
 Skaraborgs län: föreståndaren för huvudkontoret A. Sylvén;
 Värmlands län: föreståndaren A. Winther;
 Örebro län: styrelsens ordförande, häradshövdingen G. Lindquist och före-
 ståndaren J. A. Pettersson;
 Västmanlands län: föreståndaren för huvudkontoret J. P. Malmberg;
 Kopparbergs län: styrelseledamoten pastorn G. A. Johansson och förestån-
 daren för huvudkontoret S. G. Pettersson
 Gävle stad och län: styrelsens ordförande rådmannen C. W. F. Höglind
 och föreståndaren N. Wennberg;
 Västernorrlands län: föreståndaren A. Karlsson;
 Jämtlands län: föreståndaren för huvudkontoret O. E. Fladvad;
 Västerbottens län: föreståndaren för huvudkontoret O. A. Eriksson;
 Norrbottens län: föreståndaren för huvudkontoret J. Sundberg.
 B) Såsom särskilt tillkallade sakkunniga:
 Ovannämnda herrar Pettersson i Bjälbo, Jespersson i Dorisborg, Tollin
 och Uggla.
 C) Övriga närvarande:
 ledamoten av Riksdagens andra kammare, rådmannen A. Cederborg;
 överstelöjtnanten C. G. W. Hammarskjöld;
 disponenten E. Hjorth
 redaktören G. H. v. Koch;
 ledamoten av Riksdagens andra kammare, ordföranden i Landsorganisatio-
 nen H. Lindqvist
 sekreteraren i Nationalföreningen mot emigrationen dr Adrian Molin;
 verkställaren N. P. Olsson;
 dr A. Raphael;
 häradshövdingen H. v. Schulzenheim;
 ordföranden i Svenska arbetsgivareföreningen häradshövdingen Hj. v. Sydow;
 ombudsmannen hos Svenska lantarbetsgivarföreningarnas fullmäktige I.
 Wallenius;

ledamoten av Riksdagens första kammare, direktören E. Wawrinsky;
pastorn A. Wirén;
assistenten vid filialkontoret i Stockholm H. E. Svensson;
assistenten vid filialkontoret i Stockholm fru Elin Lindquist;
föreståndaren vid avdelningskontoret i Enköping, C. M. Axelsson.

Konferensen förelades följande

Föredragningslista.¹

1. Konferensens öppnande.
2. Anteckning av de närvarande.
3. Bestämmande av tid för besök å Stockholms stads arbetsförmedling.
4. Beslut om utskott.
5. Arbetsförmedlingens förhållande till värvning och civilanställning.
6. Arbetsförmedling för:
 - a) speciella yrkesgrenar;
 - b) lärlingar;
 - c) skolbarn.
7. Arbetsförmedling för utlandssvenskar.
8. Förmedling av svensk arbetskraft till utlandet.
9. Arbetsförmedling för frigivna fångar.
10. Statsbidrag för underlättande av arbetssökandes resor.
11. Kommerskollegii framställning till Kungl. Maj:t rörande den privata kommissionärsverksamheten. (Meddelande.)
12. Stat och kommun såsom arbetsgivare i förhållande till den offentliga arbetsförmedlingen.
13. Frågan om yrkesförteckning för Sveriges offentliga arbetsförmedling. (Meddelande.)
14. Organisation av läns- och distriktsanstalter; avdelningskontor eller ombud; telefonfrågan
15. Gränsen mellan arbetsförmedling och affärsförmedling.
16. *Expedition, statistik m. m.*
 - a) riksvakanslistan;
 - b) distriktsvakanslistorna;
 - c) gemensam tryckning av formulär och blanketter;
 - d) gemensamt anvisningskort, då flera arbetare samtidigt anvisats;
 - e) formulären för statlister och städjebevis;
 - f) betygsfrågan;
 - g) frågan om kvinnliga arbetssökandes försörjningsplikt;
 - h) arbetstagares personliga inställelse;
 - i) redovisning av platser tillsatta i samverken;
 - j) redovisning av arbetssökande, som anmält sig längre tid i förväg;
 - k) styrkande av utgifter, för vilka statsbidrag utgår (Meddelande);
 - l) utarbetande av en tryckt vägledning för bokföring och statistik.
17. Diverse meddelanden.

I den följande sammanfattande redogörelsen för konferensens förhandlingar och gjorda uttalanden upptagas de särskilda frågorna i den ordning samt under de nummer och littera, varunder de finnas angivna å förestående föredragningslista.

¹ Ett flertal av de å föredragningslistan förekommande specialspörsmålen hade därå upptagits efter framställning av de olika anstalternas föreståndare, vilka beretts tillfälle att på förhand angiva de frågor, som de önskade ställa under debatt.

1—4 (se föredragningslistan).

Kommerskollegii chef *generaldirektören Lagerheim* öppnade konferensen och hälsade samtliga deltagande välkomna till dess förhandlingar, varefter han lämnade en översikt över den offentliga arbetsförmedlingens utveckling under de 10 år, som förflutit, sedan den första offentliga arbetsförmedlingsanstalten öppnades inom landet, ävensom över de viktigare spörsmål, som förelagts konferensen till behandling. Härefter erinrade *generaldirektören Lagerheim* om att ledningen av Sveriges offentliga arbetsförmedling nu snart komme att övergå från Kollegium till Socialstyrelsen, och riktade han med anledning härav några avskedsord till de nu församlade representanterna för arbetsförmedlingen. Sedan därefter ledningen av konferensens förhandlingar överlämnats till *byråchefen Elmquist*, begärdes ordet av *föreståndaren Johansson*, Hälsingborg, som å egna och å övriga representanters för den offentliga arbetsförmedlingen vägnar tackade *generaldirektör Lagerheim* för hans intresserade och kraftiga arbete för Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Härefter verkställdes anteckning av de närvarande och bestämdes tid för besök och praktisk demonstrering av expeditionssystem o. dyl. å Stockholms stads arbetsförmedlingsanstalt.

Sedan konferensen beslutat tillsätta tvänne utskott för förberedande behandling av föreliggande frågor, nämligen det 1:sta utskottet för frågor av mera allmän karaktär och det 2:dra utskottet för inre organisationsfrågor, expedition, statistik och dylikt, utsågos häradshövding Uggle till ordförande, rådman Cederborg till biträdande ordförande samt överstelöjtnant Hammar-skjöld och föreståndarna Grufman, Stockholm, och Skogh, Malmö, till referenter i 1:sta utskottet ävensom föreståndare Johansson, Hälsingborg, till ordförande samt föreståndarna Kruse, Göteborg, och Bergström, Norrköping, till referenter i 2:dra utskottet. I övrigt utsågos icke några särskilda ledamöter i de olika utskotten, utan skulle konferensens övriga deltagare äga att efter gottfinnande deltaga i utskottens förhandlingar.

I samband härmed utsåg konferensen föreståndarna Skogh, Malmö, Bergström, Norrköping, och Karlsson, Sundsvall, att jämte de härför särskilt tillkallade sakkunniga deltaga i överläggningarna för uppgörande av förslag till närmare grunder för åtnjutande av statsbidrag till förskottering av resekostnader för medellösa arbetssökande.

Härefter övergick konferensen till behandling av de å föredragningslistan upptagna sakfrågorna, vilka samtliga med undantag endast av de under n:r 10 och 11 å föredragningslistan upptagna remitterades till ettdera av ovan nämnda utskott. Sålunda remitterades de å föredragningslistan under n:r 5, 6, 7, 8, 9, 12 och 15 angivna frågorna till 1:sta utskottet samt de under n:o 13, 14 och 16 upptagna till 2:dra utskottet. Vid remissen till vederbörande utskott gavs antingen av ordföranden eller arbetsförmedlingsinspektören Huss eller av förste aktuarien Sjöstrand några kortare meddelanden angående innebörden av varje särskild fråga, varjämte med avseende å flertalet frågor uppstod en ganska ingående remissdebatt.

Efter det att utskotten avslutat de remitterade ärendenas behandling och avgivit förslag till uttalanden, föredrogos desamma inför den samlade konferensen. Resultatet av överläggningarna har här nedan i korthet återgivits.

5. Arbetsförmedlingens förhållande till värvning och civilanställning.

Under de livliga diskussionerna i detta ämne yttrade sig, bl. a., överstelöjtnanten Hammarskjöld, vilken redogjorde för de goda resultat, som vid livgrenadjärregementena vunnits i fråga om den offentliga arbetsförmedlingens användande för *värvning av fast anställt manskap*.

Konferensen enade sig i detta ämne om följande huvudpunkter: »I det konferensen bestämt framhåller vikten av att staten i sin egenskap av arbetsgivare anlitar den med statsmedel understödda och under statskontroll stående offentliga arbetsförmedlingen, vill konferensen med avseende särskilt å anställning av fast anställt manskap till armén och marinen uttala följande:

1) Den offentliga arbetsförmedlingen kan på ett fullt effektivt och för de anställningssökande betryggande sätt förmedla anställande av manskap vid arméns och marinens olika regementen och kårer.

2) Förutsättningen härför är, att den offentliga arbetsförmedlingen får från vederbörande militära myndigheter regelbundet mottaga uppgifter om förefintligt behov av manskap samt att den förses med de särskilda handlingar, som erfordras för detta slag av förmedling.

3) Disponibla militära platser behandlas av de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna på samma sätt som övriga lediga platser. Anstalterna medverka till, att de anställningssökande försedda med erforderliga betyg inställa sig å resp. truppförbands expedition, där anställningskontrakt avslutas. Där resor härför erfordras, betalas dessa av de militära myndigheterna. De militära myndigheterna skola ock ersätta kostnader för erforderliga läkarundersökningar.

4) I den mån svårighet kan uppkomma att tillgodose de militära rekryteringsbehoven, ankommer det närmast på de militära myndigheterna att bedöma, huruvida genom annonsering eller på annat sätt arbetssökandes uppmärksamhet bör fästas på tillfällen att vinna militär anställning samt att bekosta därmed förenade utgifter.

5) Förmedlingsverksamheten ombesörjes av den offentliga arbetsförmedlingen utan särskild kostnad för statsverket. De till värvare nu utgående medel torde sålunda kunna användas till ökning av de anställdas lega.»

Beträffande åter frågan om den offentliga arbetsförmedlingens förhållande till *civilanställningen*, enade sig konferensens deltagare om följande uttalande:

»Erfarenheten har visat, att när de värnpliktiga ävensom det i arméns och marinens tjänst fast anställda manskapet vid vissa tider på året till stort antal samtidigt avsluta sin tjänstetid mycket stora svårigheter möta vid deras försök att vinna anställning ute å den vanliga arbetsmarknaden. Härav föranledes till stor del den anhopning av överflödigt arbetskraft i garnisons-

orter samt den arbetslöshet, vilka i väsentlig mån bidragit till att den militära tjänstgöringen betraktas såsom en olägenhet för arbetaren.

Konferensen anser emellertid, att dessa skadliga påföljder för arbetstagarna kunna i väsentlig mån undanröjas genom en systematisk arbetsförmedling, ordnad enligt följande principer:

1) Förmedlingen av arbete åt värnpliktige samt fast anställt manskap, som uttjänat sin tjänstetid, ombesörjes av den offentliga arbetsförmedlingen, som därvid erhåller vederbörande militära myndigheters direkta stöd.

2) Å sådan förläggningsort för regementen eller kårer, där stadigvarande offentligt arbetsförmedlingskontor ej finnes, anordnar vederbörande länsanstalt, inom eller i närmaste granskap till kasernområdet, tillfälligt kontor att hållas öppet å lämpliga kortare tider.

3) I god tid före de värnpliktiges och fast anställdes utryckning erhålla de av befälet upplysningar om arbetsförmedlingens uppgifter och arbetssätt samt uppmanas vid upprepade tillfällen att å ortens kontor anmäla eventuell önskan om civil anställning.

4) De militära myndigheterna bevilja permission, där sådan befinnes erforderlig för arbetssökandes sammanträffande med arbetsgivare eller i övrigt behöfelig för förmedlingsverksamheten och där den kan lämnas utan större olägenhet för den militära tjänstgöringen.

5) Vid förmedling av fast anställt manskap tages hänsyn till de upplysningar om arbetssökandes lämplighet samt om hans förhållande i tjänsten, vilka meddelas av en på de militära myndigheternas föranstaltande tillsatt kommission, bestående av representanter för både befäl och manskap.

6) De särskilda anordningar för dylik förmedlingsverksamhet, som vidtagas av arbetsförmedlingsanstalt, bekostas av statsmedel.

Konferensen vill särskilt uttala önskvärdheten av att inom lämpligt arméfördelningsområde snarast möjligt praktiskt försök göres att genom samarbete mellan vederbörande militära och arbetsförmedlingsmyndigheter tillämpa nyss angivna principer.»

6. a) *Arbetsförmedling för speciella yrkesgrenar.*

Närmaste anledningen till denna frågas upptagande å konferensens föredragningslista var, att bageriarbetarna i Stockholm gjort framställning till arbetsförmedlingsanstalten därstädes att anstalten ville övertaga bagarnas arbetsförmedlingsbyrå i Stockholm, som sedan en längre tid tillbaka handhaft arbetsförmedlingen inom yrket.

Då emellertid all arbetsförmedling inom ifrågavarande yrke i regel skedde tidigt på morgnarna, innan arbetet i bagerierna ännu börjat, måste anstalten följaktligen för att kunna övertaga arbetsförmedlingen inom bageriyrket hållas öppen någon tid på morgnarna före den ordinarie expeditionstidens början. En dylik anordning skulle givetvis medföra ökade kostnader för anstalten. Bageriarbetarnas organisation i Stockholm hade emellertid lovat att lämna ett ej oväsentligt bidrag till hjälp för bestridande av dessa kostnader. An-

staltens styrelse hade dock ställt sig tveksam, huruvida denna framställning borde bifallas; underhandlingar hade emellertid inletts med bageriidkarnas organisation för att utröna, huruvida de delade arbetarnas önskan och vore villiga att lämna ekonomiskt stöd.

Vid den långvariga och ingående diskussion, som utspann sig om detta spörsmål, syntes konferensens deltagare vara fullt eniga därom, att den offentliga arbetsförmedlingen, för att kunna allt mer hos sig samla arbetsförmedlingsverksamheten, måste så långt möjligt anpassa sig efter de olika yrkenas särskilda behov i detta hänseende. Vore emellertid dessa behov av beskaffenhet att medföra särskilda kostnader för vederbörande anstalt, uppstod frågan huruvida, för bestridande af dessa, bidrag borde mottagas från korporationer eller enskilda. Härutinnan voro meningarna inom konferensen delade. Från flera håll framfördes den åsikten, att mottagande af dylika bidrag lätt kunde skapa beroende av vederbörande bidragsgivare. Sannolikt skulle också utlovade bidrag indragas, därest av bidragsgivaren givna anvisningar icke efterföljdes. Här ifrågasatta särskilda anordningar för arbetsförmedlingen inom vissa yrken borde därför endast då genomföras, när desamma kunde verkställas på vederbörande landstings eller kommuns egen bekostnad.

Från andra håll däremot gjordes gällande, att något beroende från bidragsgivares sida icke vore att befara. Den redan nu vunna erfarenheten i förevarande hänseende gäfv e heller stöd för åsikten, att en dylik fara vore för handen. Ett mottagande av bidrag finge på inga villkor medföra någon förändring i den offentliga arbetsförmedlingens principer och arbetssätt. En vägran att mottaga bidrag av ifrågavarande slag skulle ock sannolikt omöjliggöra en önskvärd utveckling av den offentliga arbetsförmedlingen i ifrågavarande avseende.

Slutligen enade sig konferensens deltagare om följande uttalande i frågan:

»För att åt den offentliga arbetsförmedlingen vinna en fortsatt kraftig utveckling i tävlan med den enskilda förmedlingsverksamheten är det önskvärt, att den offentliga förmedlingen efter hand alltmera specialiseras så, att den så långt möjligt anpassar sig efter de olika arbetsområdenas särskilda synpunkter och krav. En dylik specialisering, som måhända kräver även särskilda åtgärder i fråga om tiderna för anstaltarnas öppethållande m. m., måste givetvis betinga ökade kostnader. Eventuella framställningar i sådant syfte från arbetsgivar- och arbetarorganisationer böra därför icke av anstaltarnas styrelser tillmötesgå, med mindre vederbörande anslagsbeviljande kommunala myndighet, som alltid måste ansvara för anstaltarnas ekonomiska trygghet och som icke får äventyra arbetsförmedlingens oberoende och opartiskhet, beretts tillfälle att pröva sådan framställning, ävensom att anordningen därjämte godkänts från arbetsförmedlingsinspektionens sida.»

6. b) och c). Arbetsförmedling för lärlingar och skolbarn.

Härutinnan uttalade sig konferensen på följande sätt:

»Arbetsförmedlingen bör beträffande skolbarn tillämpa samma arbetssätt, som redan påbörjats, och bör jämväl förmedlingen af platser åt lärlingar anknytas till denna.

Arbetsförmedlingsanstalt bör samverka med lärlingsnämnderna i de städer, där sådana nämnder blivit inrättade.»

7. Arbetsförmedling för utlandssvenskar.

I denna fråga yttrade sig bl. a. sekreteraren i Nationalföreningen mot emigrationen dr A. Molin, vilken framhöll, att den enda mera betydande återflyttningen är den från Amerika. De hemvändande svenskamerikanerna önska i allmänhet erhålla anvisning på jordbruk eller affärsföretag eller upplysningar i rättsspörsmål. Mera sällan framställes av dem begäran om arbetsförmedling. Med avseende på den sistnämnda kategorien syntes emellertid ett samarbete böra åvägbringas mellan nationalföreningen och den offentliga arbetsförmedlingen. Nationalföreningen borde vara den institution, dit de hemvändande svenskamerikanerna i första hand skulle vända sig. Nationalföreningen vore ock särskilt organiserad med hänsyn till detta ändamål.

I denna fråga gjordes följande uttalande:

»Konferensen, som anser att Sveriges offentliga arbetsförmedling utgör det naturliga organet för beredande av arbetsanställning inom landet, sålunda även för utlandssvenskar, vill såsom sin uppfattning uttala, att arbetsförmedlingen skall genom samverkan med offentliga arbetsförmedlingsanstalter i utlandet, särskilt i våra grannländer, samt i samarbete med Nationalföreningen mot emigrationen och svenska föreningar i utlandet, visa sig vuxen uppgiften att förmedla utlandssvenskarnas beröring med den svenska arbetsmarknaden.»

8. Förmedling av svensk arbetskraft till utlandet.

Härutinnan ville konferensen endast hänvisa till vad som i frågan anfördes vid nästföregående konferens.¹

¹ Vid detta tillfälle anfördes till protokollet angående frågan om förmedling av svensk arbetskraft till utlandet följande:

»Beträffande frågan om förmedling av svensk arbetskraft till utlandet framhölls från flera håll önskvärdheten av, att den offentliga arbetsförmedlingen jämväl finge befatta sig med denna gren av arbetsförmedlingsverksamheten. Härigenom skulle, ansågs det, dels vinnas den fördelen, att reflekterande erhöles mera kontrollerade och tillförlitliga uppgifter angående beskaffenheten av anställningen i det främmande landet, dels ock beredas möjlighet för den offentliga arbetsförmedlingen med dess större resurser att åt den arbetssökande anvisa anställning inom riket och därigenom bevara honom för det inhemska arbetet.

I sammanhang härmed påpekades, hursom i utlandet på flera ställen staten själv, för att undvika falska förespeglingar från agenter, reglerande ingripit i fråga om emigrationen. Konferensen gjorde emellertid icke något uttalande i denna sak.»

9. Arbetsförmedling för frigivna fångar.

I denna fråga gjordes ej av konferensen något direkt uttalande.

Under diskussionen om densamma framhölls i huvudsak följande.

Personer, som efter utståndet straff blivit frigivna och önska vinna anställning, ägde givetvis liksom alla andra anlita Sveriges offentliga arbetsförmedling. Vederbörande arbetsgivare borde emellertid alltid erhålla full upplysning om att fråga är om en person, som efter utståndet straff blivit frigiven. Särskilda åtgärder att skaffa dylika personer arbete borde icke av arbetsförmedlingsföreståndare vidtagas annat än privat och jämväl då med största varsamhet, så att han i regel endast vände sig till personligen bekanta arbetsgivare. Strävandena att till samhällsnyttigt arbete återbörda här ifrågavarande personer borde närmast tillkomma de organisationer, som särskilt för detta ändamål bildats, Skyddsvärnet och fångvårdsföreningarna, och som därför måste anses vara mest lämpliga härför. Ett samarbete kunde dock ifrågasättas mellan dessa organisationer och den offentliga arbetsförmedlingen.

10. Statsbidrag för underlättande av arbetssökandes resor.

Sedan 1912 års Riksdag på extra stat för år 1913 anvisat ett förslagsanslag av högst 10 000 kronor att, enligt grunder, som Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt föreskriva, ställas till förfogande av Sveriges offentliga arbetsförmedling till täckande av viss del av de utgifter arbetsförmedlingen nödgas vidkännas för förskottering av resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats plats å annan ort, hade Kommerskollegium anbefallts att till Kungl. Maj:t avgiva förslag till dylika grunder.

För fullgörande av detta uppdrag hade Kollegium dels, såsom ovan nämnts, tillkallat särskilda sakkunniga för att deltaga i överläggningarna inom Kollegium angående ifrågavarande förslag, dels ock velat förelägga konferensen denna fråga för att inhämta konferensdeltagarnas och i all synnerhet arbetsförmedlingsföreståndarnas synpunkter i ämnet. Härom uppstod ock en livlig diskussion.

I allmänhet syntes konferensens deltagare vara av den åsikten, att man icke såsom oeftergivligt villkor för förskotts erhållande borde föreskriva, att verkligt avtal angående anställning kommit till stånd mellan den arbetssökande och vederbörande arbetsgivare. Dock borde sannolika skäl tala för att arbete verkligen erhöles, när den arbetssökande framkommit till arbetsplatsen. Det framhölls ock med avseende härå, att arbetsgivarna högst ogärna ville binda sig på förhand. Från några håll gjordes dock gällande, att definitivt avtal om anställning borde föreligga för att reseförskott skulle få lämnas.

De flesta konferensdeltagare, som yttrade sig i frågan, tycktes hålla före, att viss minimisträcka ävensom visst maximibelopp för förskottet borde föreskrivas. Givet vore nämligen att reseförskott icke borde lämnas för det fall, att den anvisade arbetsplatsen icke vore längre avlägsen än att den arbets-

sökande lämpligen kunde begiva sig dit gående. Lika givet vore att reseförskottet icke borde få överskrida visst högre belopp, för såvitt icke definitivt avtal föreläge angående arbetsanställningen eller vederbörande arbetsgivare förbundit sig att återbetala det givna förskottet. Beträffande den faktiska begränsningen av ifrågavarande minimisträcka eller maximibelopp voro meningarna synnerligen delade.

Från något håll framfördes den åsikten, att arbetsförmedlingsföreståndarna borde tillerkännas fri prövningsrätt beträffande väglängd och resekostnadsbelopp.

Reseförskott borde kunna erhållas oberoende av transportmedlets beskaffenhet, om än reseförskott för landsvägsskjuts på grund av de därmed förenade relativt betydliga kostnaderna borde lämnas med stor försiktighet.

Reseförskott borde av den arbetssökande kunna erhållas jämväl för förflyttning av hans familj samt eventuellt av arbetsredskap.

Hvad särskilt reseförskott till jordbruksarbetare beträffar, framhölls, att dylikt förskott icke borde utlämnas till s. k. fasta jordbruksarbetare, enär på grund av gällande legostadga vederbörande arbetsgivare vore skyldig att avhämta dessa.

Statsanslaget skulle givetvis icke få medföra någon ändring i hittills tillämpade principer beträffande förflyttning av arbetskraft. Förflyttning av arbetskraft borde sålunda endast få förekomma, om den arbetssökande kunde anses lämplig för det sökta arbetet och lämplig anställning icke kunde vinnas å den egna orten, varförutom den sökta platsen borde vara av mera varaktig beskaffenhet. Arbetsförmedlingsföreståndarna ålåg att så gott sig göra låte pröva den arbetssökandes personliga kvalifikationer. I samband härmed framhölls emellertid av dessa, att faran för bedrägeri från de arbetssökandes sida icke kunde anses vara synnerligen stor.

Vore föreståndare tveksam, huruvida förskott borde lämnas, eller vore fråga om något väsentligare belopp, borde han givetvis rådföra sig med ordföranden eller annan ledamot av vederbörande styrelse.

På grund av reshjälpens karaktär av förskott skulle alltid mottagningsbevis på erhållet förskott avlämnas av den arbetssökande, varförutom denne, därest icke arbetsgivaren utlovat att ersätta kostnaden, borde avgiva en förbindelse att återbetala resekostnadsbeloppet eller eventuellt medgiva, att det samma finge uttagas hos arbetsgivaren av intjänt avlöning. I sammanhang härmed framhölls från föreståndarna för en del anstalter, där man redan börjat lämna dylika förskott, att det endast vore undantagsvis, som erhållna reseförskott icke återbetalades.

Beträffande formen för reshjälpens utlämnande rådde fullständig enighet därom, att den icke borde lämnas i kontanta penningar till den arbetssökande. I fråga om resa på järnväg kunde antingen arbetsförmedlingsanstalten på vederbörande järnvägsstation deponera ett visst belopp att i mån av behov och på anvisning av anstalten användas för ändamålet eller ock arbetsförmedlingsanstalten träffa överenskommelse med vederbörande järnvägsförvaltning, att biljetter måtte utlämnas till arbetssökande i enli het med före-

tedd, av anstalten utfärdad rekvisition, varefter arbetsförmedlingsanstalten exempelvis per månad gottgjorde vederbörande järnväg.

11. Kommerskollegii framställning till Kungl. Maj:t rörande den privata kommissionärsverksamheten. (Meddelande.)

I ifrågavarande framställning hade Kollegium i huvudsak anfört följande.

Även om en mera genomgripande revision av 1884 års författning ej torde böra ske, förrän genom en mera fullständig statistik närmare kännedom vunnits om den privata kommissionärsverksamheten i riket, syntes redan nu ändring böra vidtagas i en viss punkt, däri en stadgad erfarenhet inom Kollegium vunnits om olämpligheten av gällande bestämmelser.

Vid upprepade tillfällen hade Kollegium haft att avgiva utlåtande angående besvär i fråga om vägrat tillstånd att utöva kommissionärsrörelse, och torde här böra framhållas den ståndpunkt Kollegium intagit i förevarande fall.

I dessa och liknande fall hade vederbörande myndigheter i orten vitsordat, att intet som helst behov föreläge av nya kommissionskontor, utan att tillkomsten av dylika allenast vore till skada. Uppenbart vore det ock, att ju flera kontor uppstode å en ort, desto skarpare måste konkurrensen dem emellan bliva, desto större svårigheten för innehavarna att existera och desto starkare lockelsen att genom illojala medel, såsom uppmuntran till täta platsombyten, oskäligt höga avgifters utkrävande o. s. v. skaffa ersättning för den minskade kundkretsen. Tydligt vore det därför, att tillvaron av en mängd konkurrerande kommissionskontor verkade splittrande på arbetsförmedlingen, försvårade utjämnningen mellan anbud och efterfrågan å arbete till förfång för såväl arbetsgivare som arbetstagare samt i det hela åstadkom försämring av arbetsmarknaden.

Det vore därför ett viktigt intresse icke blott för parterna å arbetsmarknaden, utan ock för samhället, att ej ett alltför stort antal dylika anstalter verkade vid sidan av och i konkurrens med varandra. För de välskötta affärerna vore det ock betungande, att snart sagt vilken individ som helst kunde öppna dylik rörelse.

Ett påtagligt behov föreläge sålunda av omedelbara åtgärder i syfte att bereda myndigheterna befogenhet att vid prövning av sökt tillstånd till kommissionärsrörelsens utövande taga hänsyn ej blott till gällande bestämmelser om den sökandes personliga kvalifikationer, utan ock till frågan, huruvida å orten förefunnnes ett verkligt behov av nya dylika anstalter.

För detta ändamål torde vara lämpligt, att Konungens Befallningshavande, för såvitt icke anledning föreläge att genast avslå ansökningen, inhämtade utlåtande av vederbörande kommunala myndighet, i Stockholm av underordnad polismyndighet. Därvid kunde jämväl de offentliga arbetsförmedlingsanstaltarnas styrelser sättas i tillfälle att yttra sig över det å orten förefintliga behovet av den rörelse, för vilken tillstånd sökes. Därjämte torde, åtminstone i vissa fall, vara önskligt, att intresserade korporationer, såsom yrkesföreningar, föreningar för välgörande ändamål o. d. bereddes tillfälle att avgiva utlåtande.

Under hänvisning till det ovan sagda hemställde därför Kollegium

dels att genom Konungens Befallningshavandes försorg måtte från samtliga inom resp. län verk-samma kommissionärer för tjänstefolks anställande tills vidare införskaffas månatliga och enligt visst formulär upprättade uppgifter för varje månad angående deras verksamhet från och med 1913 års början eller, i händelse av hinder härför, från den senare tidpunkt under år 1913, som kunde finnas lämplig, ävensom att nämnda uppgifter, vartill blanketter tillhandahållas av vederbörande ämbetsverk, måtte före den 15 nästpåföljande månad insändas till Socialstyrelsen:

dels att, för möjliggörande av effektiv kontroll över att uppgifterna vore med rätta förhållandet överensstämmande, kommissionärerna måtte åläggas att över verksamheten föra liggare enligt visst formulär, vartill blanketter jämväl skulle tillhandahållas av vederbörande ämbetsverk;

dels att 2 § andra stycket av 1884 års kungörelse angående kommissionärer måtte utgå och i stället stadgas sålunda:

»Finnes ej anledning att genast avslå ansökningen, inhämta Konungens Befallningshavande beträffande särskilt behovet i orten av den kommissionärsverksamhet, för vilken tillstånd sökes, utlåtande, i stad av magistrat och å landet av kommunalnämnd.

I Stockholm inhämtas utlåtande från underordnad polismyndighet.

Därefter efter prövning av samtliga på ärendet inverkan förhållanden det sökta tillståndet beviljas, skall detta lämnas tills vidare och kan av Konungens Befallningshavande återkallas, när omständigheterna därtill föranleda.»

Sedan redogörelse lämnats av Kollegii framställning i ämnet, uppstod en stunds diskussion i frågan. Något uttalande gjordes icke.

12. Stat och kommun såsom arbetsgivare i förhållande till den offentliga arbetsförmedlingen.

Sedan av ett flertal talare framhållits vikten av att vederbörande kommuner vid anställande av arbetskraft alltid själva anlita de offentliga arbetsförmedlingsanstalter, de med stora kostnader upprättat, och härutinnan föreginge de enskilda arbetsgivarna med gott exempel, gjorde konferensen beträffande kommunernas ställning som arbetsgivare till den offentliga arbetsförmedlingen följande uttalande:

»Då kommunerna i allt större antal genom understöd för inrättande av offentliga arbetsförmedlingsanstalter visat sig inse nödvändigheten och nyttan av en fullt opartisk institution för platsförmedlingen på arbetsmarknaden, byggd på de principer, som tillämpas inom Sveriges offentliga arbetsförmedling, synes det konferensen självfallet, att dessa kommuner, då de direkt eller indirekt uppträda som arbetsgivare, vid anställande av arbetskraft i första hand anlita sin egen offentliga arbetsförmedling.

Övertygad om riktigheten av denna grundsats och om gagnet av dess tillämpning för alla parter anser konferensen angeläget att härför i lämplig ordning påkallas de kommunala myndigheternas uppmärksamhet på de orter, där en dylik tillämpning ännu ej kommit till stånd.»

Beträffande statens ställning som arbetsgivare till den offentliga arbetsförmedlingen uttalade konferensen sig sålunda:

»Konferensen, som redan tidigare i sammanhang med frågan om anställning av fast anställt manskap till armén eller marinen framhållit vikten av att staten i sin egenskap av arbetsgivare anlitar den med statsmedel understödda och under statskontroll stående offentliga arbetsförmedlingen, vill ytterligare påyrka, att vederbörande, som hava att antaga nya arbetskrafter för statens räkning, måtte, när särskild form för anställningen icke är fastställd, i första hand hänvända sig till närmaste kontor av Sveriges offentliga arbetsförmedling.»

13. Frågan om yrkesförteckning för Sveriges offentliga arbetsförmedling. (Meddelande.)

Till de offentliga anstalterna hade tidigare utsänts förslag till förändrad och mera detaljerad yrkesförteckning för den offentliga arbetsförmedlingen. Med avseende å detta förslag gjorde konferensen följande uttalande:

»Konferensen anser upprättandet av en detaljerad yrkesförteckning önskvärd och är villig att göra de medgivanden beträffande grupperingen, som är nödig för åstadkommande av en för industri- och socialstatistiken i allmänhet gemensam yrkesgruppering. Till denna bör fogas ett alfabetiskt register över de särskilda yrkesspecialiteterna. Åt vederbörande anstalter bör överlämnas att ytterligare yttra sig rörande detaljer i det utarbetade förslaget, innan dessamma slutligen fastställles.»

14. Organisation av läns- och distriktsanstalter; avdelningskontor eller ombud; telefonfrågan.

I fråga om organisation av läns- och distriktsanstalter uttalade konferensen, i anslutning till det vid föregående konferens gjorda uttalandet i ämnet, att systemet med avlönade ombud endast undantagsvis borde komma till användning, enär erfarenheten visat, att det förmedlingsresultat, som åstadkommits av dylika ombud, i allmänhet icke kunnat anses motsvara de därå nedlagda kostnaderna.

I sammanhang härmed underströks den vid föregående konferens uttalade åsikten, att ersättning av statsmedel för telefonabonnemang endast undantagsvis borde kunna påräknas för ombud.

15. Gränsen mellan arbetsförmedling och affärsförmedling.

I det konferensen betonade svårigheten att uppdraga en bestämd gräns mellan arbetsförmedling och affärsförmedling, ville konferensen uttala, att annan förmedling än av sådana platser, där personligt arbete vore huvudsak, icke fölle inom området för den offentliga arbetsförmedlingen.

16. a) Riksvakanslistan.

Beträffande riksvakanslistan uttalade sig konferensen för att distriktsvakanslistor ävensom övriga vakanslistor, som lades till grund vid riksvakanslistans uppgörande, borde komma Socialstyrelsen tillhanda senast på lördag morgon, för att riksvakanslistan därifrån måtte kunna avsändas till kontoren samma dag.

I riksvakanslistan borde å lämpligt ställe å sidan för lediga platser införas upplysning om att förmedlingen vore avgiftsfri.

16. b) Distriktsvakanslistorna.

I fråga om distriktsvakanslistorna uttalade konferensen, i anslutning till det vid föregående konferens gjorda uttalandet i ämnet, att distrikts- och huvudkontor borde äga hos vederbörande distriktskontor rekvirera dylika vakanslistor för att vid behov kunna utdela desamma till övriga kontor inom samma system.

I distriktsvakanslistorna borde införas upplysande noter rörande platser kvalifikationer m. m.

16. c) *Gemensam tryckning av formulär och blanketter.*

Rörande frågan om gemensam tryckning av formulär och blanketter i och för tryckningskostnadernas nedbringande uttalade konferensen sig för att det visserligen fortfarande måtte bli de respektive anstalternas ensak att bestämma om tryckningen av formulär och blanketter, men uttryckte på samma gång den önskan, att för sådana anstalter, som därtill ville ansluta sig, skulle efter verkställd närmare utredning anordnas gemensam tryckning av vissa trycksaker, beträffande vilka sådant utan olägenhet läte sig verkställa.

16. d) *Gemensamt anvisningskort, då flera arbetare samtidigt anvisats.*

Sedan föreståndaren Grufman företett ett gemensamt anvisningskort att användas, då flera arbetare samtidigt anvisats, uttalade sig konferensen för att dylika kort jämväl måtte komma till användning vid andra anstalter, som därav kunde hava behov, enär på sådant sätt avsevärda besparingar i besvär och kostnader kunde vinnas.

16. e) *Formulären för statlister och städjebevis.*

I fråga om de av Kommerskollegium utarbetade formulären för statlister och städjebevis uttalade sig konferensen för deras användning i den utsträckning sådant läte sig göra, och borde vid ny tryckning av dylika formulär uppmärksammas, att större utrymme lämnades för ortnamn och arbetsgivares namn.

16. f) *Betygsfrågan.*

Rörande frågan om betyg framhölls i anslutning till uttalandet i ämnet vid föregående konferens, att det vore högeligen önskligt, att en enhetlig form för tjänstebetyg antoges för tjänarinnor i stad, men anfördes tillika, att denna fråga fölle utanför konferensens kompetensområde.

Såsom en åtgärd ägnad att motarbeta förekomsten av förfalskade betyg framhölls emellertid, att privata kommissionärer borde tillhållas att icke orättmätigt kvarhålla arbetssökandes originalbetyg, och uttalade konferensen önskvärdheten av, att vederbörande polismyndigheter, såsom skett i Stockholm och Göteborg, vid behov utfärdade föreskrift härom.

16. g) *Frågan om kvinnliga arbetssökandes försörjningsplikt.*

Beträffande frågan om kvinnliga arbetssökandes försörjningsplikt ansåg konferensen det ankomma på respektive anstalters tjänstemän att vid behandling härav förfara på ett så grannliga sätt, att vederbörande ej därav kunde finna skälig anledning att känna sig kränkt.

16. h) Arbetstagares personliga inställelse.

I fråga om arbetstagares personliga inställelse vidhöll konferensen det vid föregående konferens gjorda uttalandet, att kravet på personlig inställelse av arbetssökande så långt möjligt borde upprätthållas.

16. i) Redovisning av platser tillsatta i samverkan.

Konferensen uttalade önskvärdheten av att vid utarbetandet genom Socialstyrelsen av en tryckt vägledning för bokföring och statistik (se under 16 l)) även ägnades uppmärksamhet åt frågan, huru redovisning av platser tillsatta i samverkan borde ske, för undvikande, såvitt möjligt, av dubbelföring.

16. j) Redovisning av arbetssökande, som anmält sig längre tid i förväg.

I fråga om redovisning av arbetssökande, som anmält sig längre tid i förväg, uttalade sig konferensen för, att denna fråga måtte bli föremål för närmare bestämmelser i den tryckta vägledning för bokföring och statistik, som borde utarbetas av Socialstyrelsen.

16. k) Styrkande av utgifter, för vilka statsbidrag utgår. (Meddelande.)

Beträffande de av anstalterna gjorda utgifter, vilka för statsanslags åtnjutande skulle vara till beloppet styrkta i till Kungl. Maj:t ingivna ansökningar om understöd, uttalade konferensen, att utgiftsbeloppen borde styrkas genom underskrift av jämväl annan behörig person än föreståndare eller kassaförvaltare.

16. l) Utarbetande av en tryckt vägledning för bokföring och statistik.

Med anledning av vid konferensen väckta förslag och i anslutning till ett vid föregående konferens uttalat önskemål, att nya och mera detaljerade anvisningar för åstadkommande av likformighet i arbetssätt, statistikföring o. d. måtte utarbetas, hemställde konferensen, att Socialstyrelsen måtte uppgöra och förelägga anstalterna till omprövning förslag till en praktisk handbok till ledning för bokföring, statistik m. m. i synnerhet med hänsyn till samarbetet anstalterna emellan.

17. Diverse meddelanden.

Begagnade ordföranden tillfället att meddela, att vid K. Socialstyrelsens sida skulle finnas ett av arbetsgivare, arbetare och andra på olika områden av styrelsens verksamhet sakkunniga personer sammansatt *socialt råd*, fördelat på erforderligt antal sektioner eller nämnder och med uppgift att avgiva yttranden och förslag i till dess prövning hänskjutna ärenden även-

som att i övrigt tillhandagå styrelsen med upplysningar och praktiska uppslag.

Det sociala rådet skulle komma att tills vidare bestå av fem sektioner, varav en för arbetsförmedling, och vore det meningen att sistnämnda sektion skulle bestå av fem ledamöter, nämligen en representant för arbetsgivare och en representant för arbetare, två ledamöter, utsedda bland styrelseledamöter eller föreståndare för offentliga arbetsförmedlingsanstalter, samt en annan ledamot.

Härmed voro konferensens allmänna förhandlingar avslutade. Påföljande dag, den 15 december, avhölls emellertid inom Kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik med de församlade arbetsförmedlingsföreståndarna ytterligare ett sammanträde för överläggningar och utbytande av erfarenhetsrön beträffande vissa expeditions- och statistikfrågor.

Liksom vid föregående konferenser anordnades jämväl nu ett sammanträde mellan de av konferensens deltagare, vilka var å sin ort tillika voro Kommerskollegii ombud för det arbetsstatistiska arbetet, samt vissa tjänstemän å Kollegii avdelning för arbetsstatistik i och för gemensamma överläggningar angående sättet för arbetsstatistiska primäruppgifters insamlande, angående revidering av vissa frågeformulär och om diverse andra spörsmål för ernående av största möjliga likformighet i det gemensamma arbetet.

Arbetsinställelser (strejker och lockouter) i Sverige år 1912.

(Preliminär redogörelse.)

Andra och tredje kvartalen.

Av förut redovisade, *under 1912 års första kvartal påbörjade* arbetsinställelser kvarstodo vid början av andra kvartalet såsom olösta n:r 9, 23 och 29. När n:r 23 och 29 afslutats, finnes angivet i nästföregående redogörelse. N:r 9, som påbörjades den 5 februari, avslutades den 28 juli genom kompromiss.

Av *under 1912 års andra och tredje kvartal påbörjade* arbetsinställelser redovisas här nedan 63, vilka, enligt nu tillgängliga uppgifter, direkt berört inalles c:a 720 arbetsgivare och c:a 7 300 arbetare. Av konflikterna hava 9 börjat i april, 15 i maj, 15 i juni, 9 i juli, 7 i augusti och 8 i september. Till jämförelse må nämnas, att under motsvarande tidsperiod år 1911 inträffade 63 arbetsinställelser, berörande 1 806 arbetsgivare och 12 796 arbetare,

år 1910 48 arbetsinställelser med 117 arbetsgivare och 1 725 arbetare, år 1909 80 arbetsinställelser med 614 arbetsgivare och 293 309 arbetare samt år 1908 173 arbetsinställelser med 1 218 arbetsgivare och 34 441 arbetare.

I vad mån olika *industrigrupper* berörts av de under 1912 års andra och tredje kvartal påbörjade arbetsinställelserna framgår av följande översikt:

Ind u s t r i g r u p p .	Antal kon- flikter.	Antal be- rörda ar- betsgivare.	Antal be- rörda ar- betare.
Jordbruk	1	1	9
Skogsbruk	1	1	65
Närings- och njutningsämnesindustri	3	281	1 620
Textilindustri	2	2	182
Beklädnadsindustri	2	348	1 813
Läder-, hår- och gummivaruindustri	2	3	180
Trävaruindustri	20	23	1 613
Trämassefabriker	4	4	321
Malmförädlingsindustri	3	3	146
Metallindustri	10	19	306
Jord- och stenindustri	4	7	743
Byggnadsindustri	11	26	326
<i>Summa</i> 63		718	7 324

Till sin *karaktär* äro 58 arbetsinställelser strejker, 1 lockout och 4 av blandad karaktär.

Antalet *direkt berörda arbetsgivare* är känt i samtliga fall och uppgår, som nämnt, till c:a 720. Hela antalet *direkt berörda arbetare* utgör enligt tillgängliga uppgifter c:a 7 300. Av dessa arbetsgivare och arbetare berördes 97 arbetsgivare och 3 568 arbetare av de 58 strejkerna, 343 arbetsgivare och 1 806 arbetare av ovannämnda lockout samt c:a 280 arbetsgivare och c:a 1 950 arbetare av de 4 arbetsinställelserna av blandad karaktär.

Antalet under andra och tredje kvartalen *förlorade arbetsdagar* till följd av konflikter, påbörjade under samma kvartal, utgjorde såvitt känt c:a 263 800. Ytterligare tillkomma omkring 4 500 under årets andra och tredje kvartal förlorade arbetsdagar till följd av konflikter, påbörjade under dess första kvartal.

Arbetsgivarna hava i 28 fall varit *organiserade*; i 35 fall hava de icke tillhört någon organisation eller saknas uppgift härom. Arbetarna hava i 40 fall helt eller delvis tillhört facklig organisation; i 23 fall hava de däremot icke varit organiserade eller saknas uppgift i detta hänseende.

Konflikternas *huvudorsaker* voro i 42 fall lönefrågor, i 5 fall organisationsfrågor och i 16 fall andra orsaker. Lönefrågorna gällde i 35 fall löneförhöjning och i 7 fall andra lönefrågor, såsom utbetalande av inestående avlöning och avlöningsformen. Organisationsfrågorna gällde i 1 fall föreningsrättens erkännande och i 4 fall fordran på kollektivavtals införande. Under gruppen andra orsaker inbegripas tvister om arbetstiden i 1 fall, om

personliga förhållanden i 2 fall, om arbetares antagande och avskedande i 6 fall, om arbetets anordning i 5 fall, om tolkning av avtal i 1 fall samt om allmänna bestämmelser i kollektivavtal i likaledes 1 fall.

Beträffande *resultatet* kan meddelas, att av de 63 konflikterna 21 lett till arbetets återupptagande på de av arbetsgivaren uppställda villkoren, att 13 bilagts i enlighet med arbetarnas fordringar samt att 26 blivit lösta genom kompromiss; för 3 konflikter är resultatet okänt.

En sammanställning av de avslutade konflikternas *orsaker och resultat*, såvitt detta är känt, ter sig på följande sätt:

O r s a k.	Enligt arbetsgivarnas villkor.	R e s u l t a t.	
		Enligt arbetarnas fordringar.	Kompromiss.
A. Löneförhöjning	12	7	16
Lönesänkning	—	—	—
Andra lönefrågor	4	2	1
B. Föreningsrätten	—	—	—
Kollektivavtal	—	1	2
Andra organisationspörmål	—	—	—
C. Arbetstid	—	—	1
D. Personliga förhållanden	1	—	1
Arbetares antagande och avskedande . . .	3	2	1
Arbetets anordning	1	1	2
Tolkning av avta . l	—	—	1
Andra orsaker	—	—	1
Tillsammans 2:dra och 3:dje kv. 1912	21	13	26

I 10 fall hava *statens förlikningsmän* medverkat vid konflikternas biläggande, därav i 1 fall enligt särskilt förordnande av Kungl. Maj:t.

2 arbetsinställelser berörde *hela landet*. De övriga hade *lokal karaktär* och fördelade sig på följande sätt inom de olika delarna av landet:

	Städer.	Landsbygd.	Summa.
Stockholm	—	—	—
Östra Sverige ¹	8	4	12
Småland och öarna	4	2	6
Södra Sverige	5	3	8
Västra Sverige	9	3	12
Norra Sverige	4	10	23
Tillsammans 2:dra och 3:dje kv. 1912	30	31	61
» » » » 1911	26	36	62

¹ Östra Sverige omfattar Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands och Östergötlands län; Småland och öarna: Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gottlands län; Södra Sverige: Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län; Västra Sverige: Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län; Norra Sverige: Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

För övrigt kan meddelas, att, enligt de föreliggande uppgifterna, 24 arbetsinställelser föregingos av *förhandlingar* parterna emellan, under det att i 33 fall några dylika icke ägde rum; i 6 fall saknas uppgift härom.

I fråga om *avtals- och kontraktsbrott* framkastar arbetsgivaren mot arbetarna i 7 fall och arbetarna mot arbetsgivarna i 4 fall beskyllning i detta avseende, varjämte i 2 fall parterna ömsesidigt beskylla varandra för dylikt brott. I 50 fall uppgives intet sådant brott hava förekommit eller saknas uppgift härom.

Vidkommande här redovisade, under 1912 års andra och tredje kvartal inträffade 63 konflikter hava infordrade uppgifter inkommit från båda parterna i 46 fall, från båda parterna och kommunalnämndens ordförande i 1 fall, från båda parterna och K. Kommerskollegii ombud i 1 fall, endast från arbetsgivare i 7 fall, endast från arbetare i 5 fall, från arbetsgivare och kommunalnämndens ordförande i 1 fall, från arbetsgivare och K. Kommerskollegii ombud i 1 fall samt från endast K. Kommerskollegii ombud i 1 fall

Hela antalet under 1912 års andra och tredje kvartal pågående (under dessa kvartal påbörjade samt från första kvartalet kvarstående) *arbetsinställelser* utgjorde 66 med tillsammans c:a 268 300 förlorade arbetsdagar.

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Andra och

a-g. = arbetsgivare. a. = arbetare.

Löpande årsnr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karakter.	Fack.	Ort.	Tvistepunkt.
37 ¹	26 febr.	28 febr.	3	Strejk.	Grovarbetare (vägbyggnad).	Hälsingborg.	Arbetares avskedande.
38	1 april.	9 april.	9	Strejk.	Byggnadssnickare.	Halmstad.	Löneförhöjning.
39	2 april.	12 maj.	41	Strejk.	Stenhuggare.	Siggarp och Guö (Blekinge l.).	Löneförhöjning.
40	9 april.	28 april.	20	Lockout.	Skrädderiarbetare.	Sveriges skräddarmästares centralför:s arbetsplatser.	Löneförhöjning.
41	12 april.	27 maj.	46	Strejk.	Sågverksarbetare.	Rämen (Värml. l.).	Arbetares avskedande.
42	23 april.	1 maj.	9	Strejk.	Arbetare vid metallfabrik.	Nässjö (Jönköp. l.).	Löneförhöjning.
43	23 april.	7 maj.	15	Strejk.	Cementarbetare och bergsprängare.	Nynäshamn.	Löneförhöjning.
44	25 april.	1 maj.	7	Strejk.	Arbeterskor vid yllefabrik.	Norrköping.	Lönefråga.
45	26 april.	29 april.	4	Strejk.	Textilarbetare.	Varberg.	Löneförhöjning.
46	29 april.	22 sept.	147	Strejk.	Smeder.	Ockelbo (Gävleb. l.).	Arbetets anordning.
47	1 maj.	21 maj.	21	Strejk.	Plåtslageriarbetare.	Halmstad.	Löneförhöjning.
48	3 maj.	6 maj.	4	Strejk.	Murare och grovarbetare.	Hälsingborg.	Arbetares avskedande.
49	7 maj.	17 maj.	11	Strejk.	Murerihantlangare.	Trollhättan.	Löneförhöjning.
50	10 maj.	2 juni.	24	Strejk.	Sågverksarbetare.	Utvik (Gävleb. l.).	Löneförhöjning.
51	11 maj.	11 maj.	1	Strejk.	Sågverksarbetare.	Skinnskatteberg (Västm. l.).	Avlöningens utbetalande viss dag i månaden.
52	13 maj.	14 maj.	2	Strejk.	Plåtslageriarbetare.	Västerås.	Löneförhöjning.

¹ Då erforderliga uppgifter rörande konflikten nr 37 icke förelegat i så god tid, att den kunnat med

i Sverige, påbörjade under år 1912.

tredje kvartalet.

omb. = K. kommerskollegii ombud.

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgivare.	strejkande arbetare.	ute-stängda arbetare.	arbetsgivare.	arbetare.				
1	50	—	Nej.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.	87) A-g. var Hälsingborgs stad.	37
1	21	—	Nej.	Delvis.	Arb:nas fordringar beviljades.	a-g., a.		38
1	100	—	Nej.	Delvis.	Kompromiss.	a-g., a.		39
343	—	1 806	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	40) Konflikten, vilken sammanhänger med nr 23, omfattade från början södra Dalarne, Kristinehamn, Nyköping och Växjö. Utsträcktes $15/4$ till ytterligare 8 orter och $22/4$ till 18 andra. Av Kungl. Maj:t särskilt förordnad förlikningsman medlade.	40
1	188	—	Ja.	Delvis.	A-g:s villkor.	a-g., a.	41) Statens förlikningsman medlade.	41
1	22	—	Ja.	De flesta.	A-g:s villkor.	a-g., a.	42) Arb. begärde avsked, men återgingo samtliga efter någon tid i arbete.	42
1	70	—	Ja.	Delvis.	Arb:nas fordringar beviljades.	a-g., a.		43
1	60	—	Ja.	Nej.	A-g:s villkor.	a-g., omb.		44
1	122	—	Ja.	Delvis.	A-g:s villkor.	a-g., a.		45
1	35	—	Ja.	De flesta.	Kompromiss.	a-g., a.	40) 23 arb. indirekt berörda.	46
3	13	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		47
1	19	—	—	Delvis.	Arb:nas fordringar beviljades.	a.		48
5	18	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		49
1	18	—	Nej.	Nej.	A-g:s villkor.	a-g., a.	50) 4 arb. indirekt berörda.	50
1	60	—	Nej.	Nej.	A-g:s villkor.	a-g., a.		51
6	25	—	Delvis.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		52

tagas i föregående preliminära redogörelse, införes den i förevarande översikt.

Arbetsinställelsor (strejker och lockouter)

Andra och

a-g. = arbetsgivare. a. = arbetare.

Löpande årsnr.	1. Början.	2. Slut.	3. Varaktighet i dagar.	4. Karak- tär.	5. Fack.	6. Ort.	7. Tvistepunkt.
53	17 maj.	22 maj.	6	Strejk.	Arbetare vid sulfatfabrik.	Vivstavarv (Västern. l.).	Arbetets anordning.
54	20 maj.	29 maj.	10	Strejk.	Sågverksarbetare.	Seskarö (Norrb. l.).	Löneförhöjning.
55	20 maj.	9 juni.	21	Strejk.	Måleriarbetare.	Oskarshamn.	Löneförhöjning.
56	20 maj.	10 juni.	22	Strejk.	Arbetare vid stol- fabrik.	Nässjö (Jönköp. l.).	Ackordspriser och allmän- na bestämmelser i kol- lektivavtal.
57	21 maj.	28 maj.	8	Strejk.	Sågverksarbetare.	Sörvik (Västern. l.).	Löneförhöjning.
58	22 maj.	22 maj.	1	Strejk.	Malmlossnings- arbetare.	Galtström (Västern. l.).	Löneförhöjning.
59	23 maj.	27 maj.	5	Strejk.	Arbetare vid snickerifabrik.	Ovansjö (Gävle. l.).	Avlöningens utbetalande.
60	27 maj.	5 juni.	10	Strejk.	Bageriarbetare.	Uppsala.	Arbetarna fordrade, att en arbetare, som på grund av förseelse avskedats utan iakttagande av be- stämd uppsägningstid, skulle utfå avlöning för denna tid.
61	28 maj.	28 maj.	1	Strejk.	Arbetare vid möbelfabrik.	Frövi (Kalmar l.).	Avlöningens utbetalande.
62	1 juni.	23 sept.	115	Strejk och lockout.	Bageriarbetare.	Vid c:a 21 av Sveriges bageriidkare- för:s arbets- platser.	Riksavtal m. m.

i Sverige, påbörjade under år 1912.

tredje kvartalen.

omb. = K. kommerskollegii ombud.

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgivare.	strejkande arbetare.	ute-stängda arbetare.	arbetsgivare.	arbetare.				
1	15	—	Nej.	De flesta.	Arb:nas fordringar beviljades.	a-g., a. komm.-nämndsordf.	⁵³⁾ 130 arb. indirekt berörda.	53
1	250	—	—	Delvis.	Kompromiss i huvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g., a.	⁵⁴⁾ 50 arb. indirekt berörda. <i>Statens förlikningsman medlade.</i>	54
5	16	—	Nej.	Ja.	Arb:nas fordringar beviljades.	a-g., a.		55
1	180	—	Nej.	Delvis.	Arb:nas fordringar beviljades.	a-g., a.		56
1	8	—	Nej.	—	A-g:s villkor.	a-g.		57
1	28	—	Nej.	Nej.	A-g:s villkor.	a-g., a.	⁵⁸⁾ 4 arb. indirekt berörda.	58
1	16	—	Nej.	Nej.	Arb:nas fordringar beviljades.	a-g., a., omb.		59
1	6	—	Ja.	Ja.	Arb:nas fordringar beviljades.	a-g., a.		60
1	—	—	—	—	Arb:nas fordringar beviljades.	a-g., a.	⁶¹⁾ A-g. anser, att arbetskonflikt ej förelegat.	61
c:a 275	c:a 1 600		Delvis.	Delvis.	Kompromiss.	a-g., a.	⁶²⁾ Den 1 juni utbröt strejker i Malmö, Lund, Hälsingborg, Halmstad, Lysekil, Trollhättan, Skövde, Norrköping, Eskilstuna, Örebro, Västerås, Uppsala, Gävle, Söderhamn, Bollnäs, Hudiksvall, Sundsvall, Boden samt Gällivare-Malmberget. I Örebro, Uppsala och Gävle besvarades strejkerna omedelbart med lockout. Vidare förklarades lockout i Stockholm d. 3 juni, i Göteborg d. 10 och i Här-	62

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Andra och

a-g. = arbetsgivare. a. = arbetare

Löpande årsnr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karakter.	Fack.	Ort.	Tvistepunkt.
63	1 juni.	6 jan. 1913.	220	Strejk.	Smeder.	Arboga.	Kollektivavtal.
64	4 juni.	15 aug.	73	Strejk.	Murare.	Jönköping.	Löneförhöjning.
65	8 juni.	9 juni.	2	Strejk.	Sågverksarbetare.	Nora (Västern. 1.).	Löneförhöjning.
66	10 juni.	—	—	—	Arbetare vid bobinfabrik.	Vålberg (Värml. 1.).	Föreningsrätten.
67	11 juni.	28 juli.	48	Strejk.	Arbetare vid garveri.	Kävlinge (Malmöh. 1.).	Arbetares avskedande.
68	11 juni.	8 sept.	90	Strejk.	Arbetare vid reseffektfabrik.	Göteborg.	Löneförhöjning.
69	12 juni.	16 juni.	5	Strejk.	Stabbläggare vid sågverk.	Säbrå (Västern. 1.).	Arbetets anordning.
70	12 juni.	17 juni.	6	Strejk.	Arbetare vid sulfittfabrik.	Söråker (Västern. 1.).	Löneförhöjning.
71	13 juni.	16 juni.	4	Strejk.	Flottningsarbetare.	Ström (Jämtl. 1.).	Löneförhöjning.
72	15 juni.	31 juli.	47	Strejk.	Arbetare vid möbelfabrik.	Mjölby (Östergötl. 1.).	Löneförhöjning.
73	17 juni.	24 juni.	8	Strejk.	Arbetare vid järnbruk.	Smedjebacken (Kopparb. 1.).	Tolkning av avtal.
74	27 juni.	21 juli.	25	Strejk.	Arbetare vid snickerifabrik.	Åtvåberg (Östergötl. 1.).	Löneförhöjning.
75	29 juni.	6 sept.	70	Strejk.	Arbetare vid mekanisk verkstad.	Malmö.	Löneförhöjning.
76	30 juni.	4 juli.	5	Strejk.	Arbetare vid träsliperi.	Skellefteå (Västerb. 1.).	Arbetets anordning.

i Sverige, påbörjade under år 1912.

tredje kvartalet.

omb. = K. kommerskollegii ombud.

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgivare.	strejkande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgivare.	arbetare.				
1	5	—	Nej.	Delvis.	Arb:nas fordringar beviljades.	a.	nösand d. 30 juni. <i>Statens förlikningsman medlade.</i>	63
8	11	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a.	⁶⁴⁾ 14 arb. indirekt berörda. A-g. ingingo efter konfliktens utbrott i Centrala arbetsgivarförb.	64
1	16	—	Nej.	Nej.	Arb:nas fordringar beviljades.	a-g.		65
1	145		Nej.	De flesta.	—	a-g., a.	⁶⁶⁾ Karakteriseras av a-g. såsom strejk, av arb. såsom lockout. Arbetet har under hösten upptagits med fulltalig personal.	66
1	25	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		67
2	155	—	Ja.	De flesta.	Kompromiss.	a-g., a.	⁶⁸⁾ <i>Statens förlikningsman medlade.</i>	68
1	8	—	Ja.	—	Kompromiss i huvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g.	⁶⁹⁾ 68 arb. indirekt berörda.	69
1	40	—	Ja.	—	Kompromiss.	a-g., a.	⁷⁰⁾ 85 arb. indirekt berörda. <i>Statens förlikningsman medlade.</i>	70
1	65	—	Nej.	—	Nya arb. antogs.	a-g., komm.-nämndsordf.		71
1	30	—	Nej.	Delvis.	Nya arb. antogs.	a-g., a.	⁷²⁾ 10 arb. indirekt berörda.	72
1	19	—	Ja.	Delvis.	Kompromiss i huvudsak enl. arb:nas fordringar.	a-g., a.	⁷³⁾ <i>Statens förlikningsman medlade.</i>	73
1	234	—	Ja.	De flesta.	Kompromiss.	a-g., a.		74
1	21	—	Ja.	De flesta.	Kompromiss.	a-g., a.		75
1	32	—	Ja.	Delvis.	Arbetet upptogs på villkor av förhandling; resultat i övrigt obekant.	a-g., a.	⁷⁴⁾ 13 arb. indirekt berörda.	76

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Andra och

a-g. = arbetsgivare. a. = arbetare.

Löpande årsnr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karak-tär.	Fack.	Ort.	Twistepunkt.
77	2 juli.	2 juli.	1	Strejk.	Sågverksarbetare.	Vivstavary (Västern. l.).	Löneförhöjning.
78	6 juli.	11 juli.	6	Strejk.	Plankbärare vid sågverk.	Sandviken (Västern. l.).	Löneförhöjning.
79	9 juli.	10 juli.	2	Strejk.	Minderåriga arbetare vid järnbruk.	Hällefors (Söderm. l.).	Arbeters avskedande.
80	18 juli.	—	—	Strejk.	Slakteri- och charkuteriarbetare.	Uddevalla.	Kollektivavtal.
81	19 juli.	28 juli.	10	Strejk.	Lantarbetare.	Ringaby (Örebro l.).	Arbetarna fordrade, att inspektoren skulle avskedas.
82	22 juli.	19 aug.	29	Strejk.	Plåtslageriarbetare.	Trollhättan.	Kollektivavtal.
83	23 juli.	23 juli.	1	Strejk.	Sågverksarbetare.	Simeå (Gävle. l.).	Arbeters avskedande.
84	27 juli.	4 aug.	9	Strejk.	Arbetare vid bleckkärlsfabrik.	Kungsör.	Allmänna bestämmelser i kollektivavtal.
85	29 juli.	1 aug.	4	Strejk.	Grovarbetare.	Hörby.	Löneförhöjning.
86	1 aug.	1 okt.	62	Strejk.	Stenhuggare.	Gylsboda, Immeln, St. Björkeröd och Slägghult (Krist. l.).	Löneförhöjning.
87	5 aug.	8 sept.	35	Strejk.	Kakelugnsmakare.	Skara.	Arbetarna fordrade att erhålla de arbetspris, som stadgades i riksavtalet.
88	6 aug.	6 sept.	32	Strejk.	Järnvägsbyggnadsarbetare.	Skäninge.	Löneförhöjning.
89	7 aug.	8 aug.	2	Strejk.	Stenhuggare.	Kilafors (Gävle. l.).	Tolkning av prislista.

i Sverige, påbörjade under år 1912.

tredje kvartalen.

omb. = K. Kommerskollegii ombud.

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgivare.	strejkande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgivare.	arbetare.				
1	22	—	—	—	A-g:s villkor.	a-g., a.	⁷⁷⁾ A-g. anser, att arbetskonflikt ej förelegat.	77
1	9	—	Ja.	Nej.	Kompromiss.	a-g., a.	⁷⁸⁾ 79 arb. indirekt berörda.	78
1	10	—	Ja.	Nej.	Arb:nas fordr. beviljades i huvudsak.	a-g., a.	⁷⁹⁾ 150 arb. indirekt berörda.	79
5	14	—	—	Ja.	—	a.		80
1	9	—	Nej.	Nej.	Kompromiss i huvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g.		81
3	12	—	—	Ja.	Kompromiss i huvudsak enligt arb:nas fordringar.	a.		82
1	55	—	Nej.	—	Kompromiss i huvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g., a.		83
1	30	—	Nej.	De flesta.	Kompromiss i huvudsak enligt arb:nas fordringar.	a-g., a.	⁸⁴⁾ Statens förlikningsman medlade.	84
1	45	—	Ja.	Nej.	Arb:nas fordringar beviljades.	a-g.		85
4	ca 600	—	Ja.	De flesta.	Kompromiss i huvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g., a.	⁸⁶⁾ Statens förlikningsman medlade.	86
1	11	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	⁸⁷⁾ A-g., som förut tillhört Kakelindustri-idkareföreningen, hade ombildat sin firma till aktiebolag d. 1 juni 1912 och ansåg sig därefter ej tillhöra föreningen eller vara bunden av riksavtalet. Statens förlikningsman medlade.	87
1	48	—	—	Nej.	Förutvarande villkor.	a-g.		88
1	32	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.	⁸⁹⁾ Arb. anse, att arbetskonflikt ej förelegat.	89

Arbetsinställelsor (strejker och lockouter)

Andra och

a-g. = arbetsgivare. a. = arbetare.

Löpande årsnr.	1. Början.	2. Slut.	3. Varaktighet i dagar.	4. Karak- tär.	5. Fack.	6. Ort.	7. Tvistepunkt.
90	24 aug.	2 sept.	10	Strejk.	Grovarbetare.	Lindesberg.	Löneförhöjning.
91	28 aug.	29 aug.	2	Strejk.	Åkare.	Sundsvall.	Arbetarna begärde timlön i stället för ackord.
92	28 aug.	2 sept.	6	Strejk.	Arbetare vid sulfittfabrik.	Hjärpen (Jämtl. l.).	Arbetarna fordrade, att det skulle anställas 8 massa-ösare i st. för 6, utan att avlöningen minskades.
93	2 sept.	6 sept.	5	Strejk.	Kvinnliga arbetare vid borstfabrik.	Landskrona.	Löneförhöjning.
94	4 sept.	5 sept.	2	Strejk.	Sågverksarbetare.	Luleå.	Arbetares avskedande.
95	16 sept.	24 sept.	9	Strejk.	Möbelsnickare.	Östersund.	Löneförhöjning.
96	17 sept.	22 sept.	6	Strejk.	Järnvägsbyggnadsarbetare.	Fors station (Kopparb. l.).	Löneförhöjning.
97	20 sept.	23 sept.	4	—	Arbetare vid valsverk.	Eskilstuna.	Arbetarna fordrade en förmans avskedande.
98	21 sept.	25 sept.	5	Strejk.	Sågverks- och brädgårdsarbetare.	Söderhamn.	Löneförhöjning.
99	26 sept.	2 okt.	7	—	Arbetare vid automobilfabrik.	Malmö.	Arbetstiden.
100	30 sept.	14 okt.	15	Strejk.	Skoarbetare.	Vetlanda.	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1912.

tredje kvartalen.

omb. = K. Kommerskollegii ombud.

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgivare.	strejkande arbetare.	ute-stängda arbetare.	arbetsgivare.	arbetare.				
1	20	—	Nej.	Nej.	Förutvarande villkor.	a-g., a.		90
1	26	—	—	Nej.	Förutvarande villkor.	a-g., a.	⁹¹⁾ A-g. var Sundsvalls stad.	91
1	6	—	Ja.	Nej.	Förutvarande villkor.	a-g., a.	⁹²⁾ 103 arb. indirekt berörda. Arb. anse, att 90 arb. blevo lockoutade.	92
1	6	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	⁹³⁾ Arbetarna karakterisera konflikten såsom lockout.	93
1	8	—	—	Nej.	A-g:s villkor.	omb.	⁹⁴⁾ 80 arb. indirekt berörda.	94
4	58	—	Ja.	Delvis.	Kompromiss.	a-g., a.		95
1	18	—	Nej.	Nej.	A-g:s villkor.	a-g.	⁹⁵⁾ A-g. var staten.	96
1	95		Ja.	Delvis.	A-g:s villkor i huvudsak.	a-g., a.	⁹⁷⁾ Karakteriseras av a-g. såsom strejk, av arb. såsom strejk och lockout.	97
1	170	—	Ja.	Delvis.	Kompromiss.	a-g., a.		98
1	110		Ja.	De flesta.	Kompromiss.	a-g., a.	⁹⁸⁾ Karakteriseras av a-g. såsom strejk, av arb. såsom lockout.	99
5	7	—	Nej.	De flesta.	Arbetarna avskedades på grund av arbetsbrist.	a-g.		100

Kortare meddelanden.

— Strejker, lockouter m. m. —

Arbetskonflikter i England under år 1911. Antalet arbetsinställelser i Storbritannien och Irland belöpte sig under år 1911 till 903 med 961 980 berörda arbetare och 10 319 591 förlorade arbetsdagar. Härtill komma 27 arbetskonflikter, som påbörjades före år 1911, berörande 26 720 arbetare. Antalet under år 1911 påbörjade arbetsinställelser har endast uppnått tvänne gånger förut under tiden 1893—1910. Antalet av arbetsinställelser berörda arbetare översteg med mer än 300 000 siffran för år 1893, då en omfattande arbetsnedläggelse inom kolgruveindustrien ägde rum.

Följande sammanställning utvisar antalet av arbetsinställelser berörda arbetare och förlorade arbetsdagar inom olika näringsgrenar under åren 1909, 1910 och 1911.

Näringsgren.	Antal berörda arbetare.			Antal förlorade arbetsdagar.		
	1909.	1910.	1911.	1909.	1910.	1911.
Byggnadsverksamhet	1 592	880	2 789	19 360	35 475	74 962
Gruv- och stenindustri	272 754	296 573	140 808	2 229 487	5 524 160	4 101 276
Metall-, maskin- o. skeppsbyggnadsindustri	9 724	55 486	93 783	179 689	3 147 157	1 321 915
Textilindustri	6 795	132 276	221 433	177 912	917 558	1 434 068
Beklädnadsindustri	2 578	4 462	9 810	19 473	58 886	94 447
Transportverksamhet	4 874	20 321	448 618	94 697	70 833	2 729 633
Övriga näringsgrenar	2 502	5 217	44 739	53 368	140 782	563 290
<i>Summa</i>	300 819	515 185	961 980	2 773 986	9 894 851	10 319 591

Nära hälften av de under år 1911 i konflikt invecklade arbetarna utgjordes av transportarbetare, av vilka över 400 000 berördes av de stora arbetsinställelserna under månaderna juni—augusti bland sjömännen, dockarbetarna, järnvägsmännen m. fl. Det stora antalet av konflikter berörda arbetare inom textilindustrien är huvudsakligen att tillskriva lockouten vid bomullsväverierna i norra Lancashire, som började i slutet av december och berörde 160 000 arbetare. Antalet förlorade arbetsdagar översteg endast obetydligt siffran för år 1910, men var mer än dubbelt så stort som medelsiffran för de föregående 9 åren.

Med avseende å antalet berörda arbetare kommo i främsta rummet konflikter rörande lönefrågor med 46 % och därefter arbetsinställelser förorsakade av tvist angående organisationsspörsmål med 39 %.

Genom kompromiss löstes konflikterna för 84 % av samtliga direkt berörda arbetare; 7 % av hela antalet lyckades genomdriva sina fordringar och de övriga måste ingå på arbetsgivarnas villkor.

Under år 1911 bilades 70 konflikter med 348 333 direkt berörda arbetare genom förlikning och 22 konflikter, berörande 7 435 arbetare, genom skiljedom. Av dessa konflikter blevo 32, direkt berörande 285 749 arbetare, bilagda enligt 1896 års lag om förlikning och skiljedom och 13 med 11 309 berörda arbetare genom de permanenta förliknings- och skiljenämnder, som finnas upprättade inom de flesta industrier. I fyra fall skedde medlingen genom arbetarnas organisationer samt i övriga 43 fall med 41 546 direkt berörda arbetare genom enskilda personer.

De permanenta förliknings- och skiljenämnderna, vilkas viktigaste uppgift är att förekomma arbetsinställelser genom förhandling, togos under 1911 i anspråk vid 4 543 tvistefrågor mot 1 971 under 1910. Av de under 1911 förekommande tvistefrågorna blevo 3 259 bragta till lösning i nämnderna och 289 avgjordes genom av nämnderna utsedda skiljedomare eller opartiska medlare.

Arbetsinställelser i Österrike under år 1911. Enligt den officiella statistiken inträffade under år 1911 i Österrike 728 arbetsinställelser, varav 22 lockouter och 706 strejker. Hela antalet berörda arbetare utgjorde 138 831, varav 6 375 utestängda, 122 001 strejkande och 10 455 på grund av strejker ofrivilligt arbetslösa. Motsvarande siffror för de senaste tio åren framgå av följande översikt:

År.	Antal arbetsinställelser.			Antal berörda arbetare.			
	Strejker.	Lockouter.	Till-sammans.	Strejkande.	Ofrivilligt arbetslösa.	Utestängda.	Till-sammans.
1902	264	8	272	37 471	6 354	1 050	44 875
1903	324	8	332	46 215	5 245	1 334	52 794
1904	414	6	420	64 227	9 301	23 742	97 270
1905	686	17	703	99 591	11 340	11 197	122 128
1906	1 083	50	1 133	153 688	13 098	67 872	234 658
1907	1 086	26	1 112	176 789	12 835	14 539	204 163
1908	721	35	756	78 562	7 810	9 588	95 960
1909	580	29	609	61 978	4 553	18 165	84 696
1910	657	19	676	55 474	8 640	19 292	83 406
1911	706	22	728	122 001	10 455	6 375	138 831

Av de olika industrierna drabbades byggnadsindustrien av det största antalet strejker eller 121, omfattande 14 639 arbetare, därefter följa metallindustrien med 79 strejker och 5 189 arbetare, beklädnadsindustrien med 75 strejker och 24 871 arbetare, textilindustrien med 72 strejker och 37 126 arbetare samt gruvidriften med 72 strejker och 20 000 arbetare.

Strejkernas varaktighet var i genomsnitt 15 dagar mot 20 dagar år 1910 och 16 dagar år 1909.

Strejkerna förorsakades av lönestrider i 517 fall med 108 245 berörda arbetare samt av tvist om arbetstiden i 238 fall, omfattande 75 583 arbetare.

I 101 av förstnämnda lönekonflikter genomdrogo arbetarna fullständigt sina fordringar, 299 bilades genom ömsesidiga eftergifter och 117 slutade på arbetsgivarnas villkor. Av de strejker, som förorsakades av tvist om arbetstiden, utföllo 72 till förmån för arbetarna, medan 98 bilades genom kompromiss och 68 på arbetsgivarnas villkor.

Antalet förlorade arbetsdagar beräknas till 1 700 000 emot 1 100 000 år 1910, och mistad arbetslön anslås till 5.9 millioner österr. kronor (= 4.5 mill. sv. kr.).

Lockouternas antal uppgick till 22 berörande 6 375 arbetare. Konflikterna gällde i 6 fall lön eller arbetstid och i 6 fall olovligt uteblivande från arbetet. I 2 fall hade lockouten föranletts av strejk.

Omkring 100 strejker och 3 lockouter uppgivas hava haft till följd upprättande av kollektiv-avtal.

(Labour Gazette.)

— Arbetarskyddslagstiftning m. m. —

Sakkunnig i hygieniska frågor hos Socialstyrelsen. Sedan Kungl. Maj:t bemyndigat Socialstyrelsen att från och med den 1 januari 1913 tillsvidare inom styrelsen anställa en legitimerad läkare såsom sakkunnig i hygieniska frågor, har styrelsen beslutat förordna laboratorn vid K. Karolinska mediko-kirurgiska institutet, marinläkaren i flottans reserv med. d:r Gunnar Martin Koraen att tillsvidare vara styrelsens sakkunnige i hygieniska frågor.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Arbetslöshetsförsäkringen i Belgien under år 1911.¹ Antalet kommunala fonder för arbetslöshetsunderstöd uppgick vid 1911 års slut till 23 med 72 anslutna kommuner. Antalet av fonderna understödda fackliga arbetslöshetskassor utgjorde 396.

Den mest använda formen för subventionernas utgående har liksom föregående år varit, att fonden direkt åt den arbetslöse utbetalar det belopp, som kommunen tillskjuter utöver understödet från fackföreningens arbetslöshetskassa. Endast 2 fonder (med anslutna 17 kommuner och 37 kassor) låta de kommunala bidragen utbetalas genom fackföreningskassorna. Ett mindre antal kommunala fonder lämna även särskilt understöd åt arbetslösa medlemmar av s. k. sparföreningar eller innehavare av sparbanksböcker. Från en fond har understöd likaledes utgått till arbetare, som tillhört av fonden understödda fackföreningar, men vilkas arbetslöshet varat så lång tid, att de enligt för fackföreningarnas arbetslöshetskassor gällande bestämmelser ej vidare äga därifrån uppbära understöd (s. k. utsträckt arbetslöshet). De under året utbetalade understöden fördela sig på följande sätt på de olika kategorierna av arbetslösa:

<i>Understöd utbetalade:</i>	Francs.
till fackliga arbetslöshetskassor	7 350
» arbetslösa medlemmar av fackliga kassor	114 564
» » » » sparföreningar	533
» » innehavare av sparbanksböcker	528
vid utsträckt arbetslöshet	3 342
<i>Summa</i>	126 317

Utöver dessa bidrag från de kommunala fonderna hava de berörda fack- och sparföreningarna i understöd till arbetslösa medlemmar under året utbetalat ej mindre än 299 889 francs. Antalet arbetslösa, som kommit i åtnjutande av kommunala bidrag, uppgick till 24 055 med sammanlagt 196 976 understödsdagar.

Arbetslöshetsförsäkringens utveckling under åren 1901—11 framgår av följande översikt:

År.	Antal fonder.	Antal anslutna kommuner.	Kommunala anlag. Francs.	U t g i f t e r.			Summa. Francs.
				Understöd. Francs.	Förvaltning. Francs.		
1901	2	2	26	11 500	6 254	2 100	8 354
1902	6	8	98	41 500	29 174	5 061	34 235
1903	9	14	129	58 150	39 816	4 772	44 588
1904	11	15	128	60 800	49 945	5 787	55 732
1905	14	18	131	69 776	41 913	4 762	46 675
1906	14	25	229	83 983	52 537	7 560	60 097
1907	14	27	284	101 367	79 426	10 374	89 800
1908	16	32	346	155 955	134 968	14 797	149 765
1909	21	41	364	138 972	117 841	17 092	134 933
1910	22	50	362	133 696	89 808	15 883	105 691
1911	25	72	396	141 995	126 317	17 577	143 894

(Revue du travail).

Arbetsmarknaden i England under december 1912. Arbetsstillgången var under december fortfarande god. Inom maskinindustrien och vissa andra industrier förorsakade julhelgen något avbrott, liksom strejken vid Nordostjärnvägen influerade på vissa industrier i Norra England, i synnerhet kol- och järngruve- samt järn- och stålindustrierna. Å andra sidan förekom en av årstiden betingad nedgång inom byggnads-, trä- och tryckeriindustrierna.

¹ Jfr »Meddel.» 1911, s. 683.

Från den offentliga arbetsförmedlingen rapporterades, att fortfarande rådde stor efterfrågan på alla slags varvsarbetare och att i vissa distrikt tillgången på arbetskraft inom maskin- och metallindustrierna alltjämt var knapp. Efterfrågan på kvinnlig arbetskraft översteg tillgången inom bomulls- och ylleindustrierna samt vid tvättinrättningar.

Arbetslönernas uppgående tendens fortfor. I jämförelse med samma månad föregående år visade samtliga viktigare näringsgrenar förbättring, som var särskilt starkt framträdande inom tackjärns-, järn- och stål-, maskin-, tryckeri- och tegelindustrierna.

Fackföreningar med 894 297 medlemmar (bortsett från i strejker och lockouter invecklade, sjuka och överåriga) rapporterade 20 938 eller 2·3 % av medlemsantalet såsom arbetslösa vid slutet av december 1912, mot 1·8 % vid slutet av november 1912 och 3·1 % vid utgången av december 1911.

Enligt inkomna uppgifter från ett antal arbetsgivare, sysselsättande 438 090 arbetare under veckan närmast före den 21 december 1912, visade sig en ökning på 0·1 % av antalet sysselsatta arbetare och på 1·7 % av det utbetalade lönebeloppet i jämförelse med samma vecka föregående månad. I jämförelse med samma vecka nästlidet år visade sig en ökning på 1·7 % av antalet sysselsatta arbetare och på 4·8 % av det utbetalade lönebeloppet.

(Labour Gazette.)

Arbetsmarknaden i Frankrike under december 1912. För vinodlingsarbetarna har arbets-tillgången under månaden fortfarande ökats på grund av det pågående arbetet med rankornas gödsling och beskärning. Skogsarbetarnas ställning har även börjat att, om ock långsamt, förbättras i samband med den påbörjade avverkningen. Något större utbud av lediga platser har emellertid ännu ej förmärkts. Inom trädgårdsbranschen i Paris omnejd har arbetstillgången sedan föregående månad ytterligare ökats.

Inom textilindustrien har någon förbättring visat sig; i norra Frankrike har dock arbetslösheten delvis ökats. Inom metallindustrien är ställningen i jämförelse med föregående år tämligen gynnsam, ehuru sämre än under närmast föregående månad. Bland typograferna har arbetslösheten endast varit obetydlig. Inom byggnadsverksamheten har man kunnat konstatera någon förbättring, varemot arbetslösheten bland läderarbetarna kännbart ökats.

Bland 1 027 arbetarorganisationer, som besvarat de månatliga förfrågningarna angående arbetsmarknadens läge och arbetslösheten under december 1912, hava 779 med 221 226 medlemmar uppgivit antalet arbetslösa till 11 052 eller 5·5 %, inberäknat gruvarbetarna i Pas-de-Calais, och 5·7 % utan inberäknande av dessa arbetare. Motsvarande tal för närmast föregående månad var 6·0 % och för december 1911 6·7 %.

Arbetsstillgången under december 1912 har i jämförelse med november 1912 angivits såsom rikligare av 19 % av de redovisande fackorganisationerna, omfattande 29 % av de organiserade arbetarna, såsom oförändrad av resp. 55 och 43 % samt såsom mindre riklig av resp. 26 och 28 %.

På frågan: »Anser ni läget på arbetsmarknaden vara tillfredsställande för årstiden?» hava 590 arbetarorganisationer med 121 279 medlemmar svarat jakande och 262 med 79 895 medlemmar nekande.

(Bulletin de l'Office du Travail.)

Arbetsmarknaden i Tyskland under december 1912. De sedan föregående månad rådande gynnsamma konjunkturerna fortfora även under december; på grund av det oroliga politiska läget var ställningen dock inom en del industrier sämre än under samma månad föregående år. Enligt uppgifter från de olika industrierna var arbetstillgången i huvudsak tillfredsställande, ehuru inom vissa näringsgrenar ej så god som under föregående månad.

Vid sten- och brunkolgruvorna var verksamheten synnerligen livlig, sedan de under den närmast föregående tiden rådande transportsvårigheterna omsider blivit avhjälpna. Tackjärnsindustriens läge var tillfredsställande, delvis till och med mycket gynnsamt; emellertid visade sig på grund av det kritiska politiska läget här och var en minskad efterfrågan.

Inom textil- och pappersindustrierna var arbetstillgången i allmänhet tillräcklig. Inom byggnadsverksamheten var ställningen likaledes med hänsyn till årstiden tillfredsställande.

Enligt uppgifter från sjukkassorna var arbetstillgången under december något mindre än under samma månad föregående år och även mindre än under november. De försäkringspliktiga med-

lemmarnas antal, sedan de förvärvsoförmögna sjukanmälda frändragits, minskades under månaden med 175 620 medlemmar (131 732 män, 43 888 kvinnor). Under föregående månad minskades medlemsantalet med 13 539, under december 1911 med 139 932 personer. Om man sätter antalet medlemmar den 1 januari 1912 = 100, hade detta för männens vidkommande ökat till 102 och för kvinnornas till 104. Under samma månad föregående år uppgingo motsvarande siffror till resp. 105 och 104.

Angående arbetslösheten under december föreligga uppgifter från 49 fackförbund med 2 161 470 medlemmar. Av dessa voro vid månadens slut 2·8 % arbetslösa mot 1·8 % vid slutet av november och 2·4 % vid slutet av december 1911, vilket tyder på försämring i jämförelse med såväl närmast föregående månad som samma månad föregående år.

Enligt arbetsförmedlingsanstalternas uppgifter kommo under december 1912 på 100 lediga platser för män 175 arbetssökande mot 183 under samma månad föregående år och 173 under föregående månad detta år. För kvinnor voro motsvarande siffror 106, 112 och 122. Gentemot föregående månad har sålunda vad männen beträffar, en ytterligare försämring av läget inträtt, varemot fortfarande i jämförelse med förra året någon förbättring gör sig märkbar. Kvinnornas siffra är åter betydligt gynnsammare än föregående månad.

(Reichsarbeitsblatt.)

— Arbetsförmedling. —

Arbetsförmedlingen och de kristliga fackföreningarna i Tyskland. På de kristliga fackföreningarnas åttonde kongress i Dresden i oktober 1912 upptogs till behandling bl. a. frågan om den offentliga arbetsförmedlingen. Enligt vad av debatten framgick, synas de kristliga fackföreningarna hava stora svårigheter att i fråga om arbetsförmedlingens handhavande göra sina intressen gällande gentemot å ena sidan arbetsgivarorganisationerna, å andra sidan de socialdemokratiska fackföreningarna. De av arbetsgivarna upprättade arbetsförmedlingsanstalterna betecknades allmänt såsom ur arbetarsynpunkt otillfredsställande särskilt under tider, då arbetsinställelser pågingo. Då däremot arbetsförmedlingsanstalternas styrelser sammansattes av representanter för såväl arbetsgivare som arbetare, begagnade socialdemokraterna i allmänhet sin numerära övervikt till att undantränga de övriga organisationernas medlemmar. Enda utvägen ur dessa svårigheter angavs vara, att arbetsförmedlingen ställdes under offentlig kontroll. I överensstämmelse härmed antogs följande uttalande:

»Arbetsförmedlingen bör regleras genom allmän lag. Lagen bör fastställa allmänna bestämmelser rörande arbetsförmedlingsanstalternas verksamhet, ägnade att möjliggöra noggrann statistik och därmed bättre översikt av arbetsmarknaden. Vidare måste arbetsförmedlingen ställas under statens inspektion och alla missbruk förbjudas.

Offentliga arbetsförmedlingsanstalter äro önskvärda, under förutsättning att deras verksamhet ledes på ett tillfredsställande sätt och att även arbetarorganisationerna erhålla behörigt inflytande. Likaledes synes det lämpligt, att de av arbetsgivare och arbetare för speciella fack upprättade arbetsförmedlingsanstalterna, där så ske kan, sättas i förbindelse med de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna. Under alla omständigheter måste man avvisa alla tvångsbestämmelser, ägnade att inskränka arbetets frihet, arbetarnas rätt att byta arbetsplats och den fackliga utbildningen,

På det skarpaste fördömes och bekämpas de socialdemokratiska fackföreningarnas strävanden att genom afslutande av s. k. monopolavtal beröva de icke socialdemokratiska arbetarna rätten till arbete.»

Arbetsförmedlingen i Österrike under år 1910. Handelsministeriets avdelning för arbetsstatistik har under sistlidet år utgivit en utförlig redogörelse för arbetsförmedlingen och dess resultat under år 1910. Redogörelsen grundar sig på rapporter från 882 anstalter eller organisationer, som befattat sig med arbetsförmedling, däraf 266 offentliga och 29 koncessionerade anstalter, 143 fackföreningar, 6 arbetsgivarorganisationer, 90 andra föreningar och 348 s. k. naturalförplägnadsstationer (härbergen för arbetslösa).

Antalet arbetssökande var genomgående avsevärt större än antalet lediga platser. Av årets månader visade februari det största, september det minsta överskottet lediga platser. De kvinnliga arbetssökande voro i detta hänseende gynnsammare ställda än de manliga; av de senare lyckades nämligen endast 62 % erhålla plats, medan detsamma för kvinnorna var fallet med 74 %. Arbetsförmedlingens resultat framgår närmare af följande översikt:

	Lediga platser.	Arbets- sökande.	Tillsatta platser.
Hela antalet	725 885	797 116	527 987
däraf inom jordbruket	63 858	62 330	41 249
industrien	350 461	427 239	285 117
handel och samfärdsel	31 819	39 129	12 715
fria yrken	5 991	6 897	3 681
husligt arbete	244 100	231 602	172 053

Brist på arbetskraft förekom endast inom beklädnadsindustrien. Inom hotell- och restaurangbranschen utgjorde antalet lediga och tillsatta platser resp. 99·7 och 85·1 % av antalet ansöknin-
gar om arbete, medan inom det för de arbetssökande sämsta facket, maskinindustrien, motsvarande tal voro resp. 50 och 43 %.

Det övervägande antalet (58 %) av samtliga platser förmedlades av de offentliga anstalterna. Ett tämligen stort antal platser förmedlades även av fackföreningar och andra organisationer. Genom arbetsgivarföreningar tillsattes åter endast 1·7 %, genom naturalförplägnadsstationer 2 % och genom koncessionerade anstalter 4 % av samtliga platser. Inom grupperna jordbruk och husligt arbete tillsattes resp. 82 och 80 % av platserna genom den offentliga arbetsförmedlingen. Inom industrien var detsamma fallet med 44 %, inom handel och samfärdsel med blott 25 % av hela antalet platser.

Av de olika kronländerna uppvisade Nedre Österrike och Böhmen den livligaste arbetsförmedlingsverksamheten (resp. 282 000 och 162 000 tillsatta platser). Förhållandet mellan utbud och efterfrågan var i skilda landsdelar synnerligen växlande. Endast Schlesien och Bukowina uppvisade brist på arbetskraft; i Böhmen och Mähren var skillnaden mellan utbud och efterfrågan emellertid endast obetydlig.

(Der Arbeitsnachweis.)

— Arbets- och löneförhållanden m. m. —

Åtgärder till befrämjande av sparsamhet inom sjömanskåren i England. För att bereda de engelska sjömännen såväl inom örlogs- som handelsflottan tillfälle att, i vilken hamn de än må befinna sig, insätta sina besparingar å räntebärande räkning under bekväma former innehåller den engelska sjölagen (The merchant shipping act of 1894 §§ 145—154) vissa bestämmelser rörande dels bildande av en central sparkassa för sjömän (Central seamen's savings bank) med filialkontor å lämpliga platser inom Storbritannien, dels penningförsändelser av sjömän (Seamen's money orders.) Då dessa institutioner rönt stor anslutning inom sjömannens egna led, torde några ord om deras organisation och verksamhet icke sakna sitt intresse.

Ifrågavarande sparkassa lyder omedelbart under handelsministeriet (Board of Trade) och är sålunda en statsinstitution. Board of Trade utfärdar alla reglementen för kassan och ansvarar för de i kassan insatta medlen. Av den räntevinst, som uppkommer å dessa medel, ersätter Board of Trade i första hand alla kassans förvaltningskostnader. Board of Trade skall också årligen för parlamentet framlägga en redogörelse för kassans verksamhet, innehållande uppgifter å insättningar och uttagningar under året, gottgjord ränta m. m.

För att sjömännen i så stor utsträckning som möjligt skola kunna begagna sig av denna sparkassa, har verksamheten inom Storbritannien till stor del förlagts till sjömanshusen. Dessas ombudsmän äro sålunda i överensstämmelse med föreskrifter i lagen vanligen av Board of Trade förordnade till agenter för sparkassan och mottaga i denna egenskap till insättning avsedda medel, vilka de översända till centralkassan i London.

Bestämmelserna om sjömännens »money orders» avse huvudsakligen att bereda möjlighet för sjömännen att vid avmönstring å utrikes ort hemsända en del av den intjänade hyran till anförvanter i hemlandet. Även denna verksamhet står under kontroll av Board of Trade. Det är i regeln den engelska konsulen på platsen, som mottager medlen och översänder dem till Board of Trade. Detta ämbetsverk verkställer sedan utbetalningen till den, för vars räkning avsändandet ägt rum, eller till hans rättsinnehavare. Därest anvisningen å medlens utbetalande förkommit, är Board of Trade berättigad att, om så prövas skäligt, ändock utbetala beloppet till adressaten, hans ombud eller närmaste anförvant. Då sjömännen i allmänhet äro medvetna om sin benägenhet att genast förslösa en stor del av den intjänade förtjänsten, äro de ock angelägna att på förhand försäkra sig mot denna risk genom att med konsulns hjälp genast hemsända en del av hyran.

Av denna Board of Trades verksamhet är det i synnerhet sparkassan, som visat sig fylla ett verkligt behov, såsom framgår av Board of Trades årsrapporter till parlamentet. Sparkassans tillgångar utgjorde den 20 november 1910 kr. 3 949 687·71 och kassans delägare (sjömän, deras hustrur, änkor eller barn) utgjorde vid samma tidpunkt till antalet 5 443. Insättningarna under ett år hade uppgått till ett sammanlagt belopp av kr. 1 351 521·76. Den räntevinst, som efter avdrag av Board of Trades förvaltningskostnader kom insättningarna till godo, utgjorde samtidigt kr., 91 769·40.

— Kooperation. —

Centrallagets för Finlands handelsandelslag verksamhet under år 1911. Förut hava i »Meddelanden»¹ lämnats notiser om centrallagets (»Suomen osuuskappojen keskuskuunta») verksamhet under åren 1909 och 1910, vilka utvisade en ej obetydlig nedgång i omsättningen under dessa år, men samtidigt ett otvetydigt stärkande av lagets ekonomiska ställning. År 1911, som i Finland var ett gynnsamt år, har åter medfört ett mycket betydande uppeving. Omsättningen, som år 1908 uppgick till 14 254 071 fmk och 1910 nedgått till 13 610 079 fmk, steg nu till 16 141 721 fmk. Denna avsevärda stegring (18·6 %) beror ej på ökning av antalet köpande föreningar, vilket tvärtom minskades från 403 till 388, utan uteslutande på att de gamla kunderna ökat sin omsättning. Även för de finska konsumtionsföreningarna anses nämligen året hava medfört synnerligen gynnsamma resultat, churu nybildningen av föreningar liksom under de närmast föregående åren gått mycket trögt. Förut hade centrallaget avdelningskontor i Helsingfors, Uleåborg, Tammerfors, Åbo, Vasa och Viborg; under år 1911 tillkommo sådana i Raumo och Kotka.

Årsvinsten uppgick till 366 818 fmk (de bägge föregående åren resp. 154 795 och 165 410 fmk). Någon utdelning förekom icke, utan ej mindre än 325 000 fmk avsattes till reservfonden och återstoden anslogs till upplysningsverksamheten m. m.

De av centrallaget på svenska och finska språken utgivna tidskrifterna vunno starkt ökad spridning och även i övriga avseenden gick dess rörelse betydligt framåt.

(Internat. Coop. Bulletin.)

Kooperativ kvarnförening i Schweiz. De i norra Schweiz talrika kooperativa bagerierna och konsumtionsföreningarna, som vid sidan av sin övriga verksamhet syssla med brödtillverkning, hava under senare tid haft åtskilliga svårigheter att övervinna, på grund av att de privata bagarnas sammanslutningar sökt förmå kvarnarna att ej vidare sälja mjöl till dem. Ehuru denna bojkott ej kunde göras effektiv, ansågo föreningarna det försiktigast att förekomma ett upprepande af dessa försök. De bildade därför en kvarnförening, som fick till uppgift att tillhandahålla kooperativa föreningar behövt mjöl. Den nya föreningen har lyckats att för ett pris av 1 700 000 francs inköpa en av de största kvarnarna i Schweiz, vilken tillträdde med ingången av detta år och som kan förse samtliga de i nordliga delen av landet belägna kooperativa bagerierna med deras mjölbehov. De andelsägande föreningarna hava förbundit sig att ej från annat håll inköpa mjöl.

Härmed har den schweiziska kooperativa rörelsen på ytterligare ett område lyckats göra sig oberoende av privata producenter.

(Internat. Coop. Bulletin.)

¹ Meddel., årg. 1911, sid. 878.

— Levnadskostnader. —

Partipriser i Tyskland. En sammanställning av de rådande partipriserna på utvalda viktigare varuslag å större marknads- resp. fabriktionsorter inom landet publiceras månatligen i Tyskland. De inrapporterade prisuppgifterna reduceras i relation till genomsnittspriset för åren 1889—1898, som för varje varuslag satts = 100. Härigenom erhålles en serie indextal, i vilken emellertid vart och ett av de upptagna varuslagen väger lika mycket, oberoende av dess relativa betydelse för konsumtionen. Då nu likartade varor sammanförts till grupper, för vilka indextal erhållits genom hopsummering av de till gruppen hörande varuslagens indextal, erhåller man sålunda ej ett fullt tillförlitligt uttryck för prisfluktuationernas verkliga storlek och betydelse. Ännu större kunna felaktigheterna bli, då samtliga de medtagna 39 varornas indextal sammanräknas till en generalindex. Här komma nämligen t. ex. sådana varuslag som humle, peppar, tobak, fårkött att inverka lika starkt som vete, bomull, gjutjärn och stenkol. Erfarenheten har emellertid visat, att för kortare tidsperioder och om inga exceptionella förhållanden inträffa, de av metoden följande svagheter ej mycket framträda.

De ovan omnämnda indextalen för större varugrupper återgivas här nedan, dels i genomsnitt för åren 1910 och 1911, dels för oktober månad 1912, jämförd med september 1912 och oktober 1911.

	Årsmedeltal.		Okt. 1911.	Sept. 1912.	Okt. 1912.
	1910.	1911.			
Spannmål	106'55	112'02	117'58	121'35	122'58
Andra tyska jordbruksprodukter	121'77	140'00	184'52	114'68	117'28
Utländska	111'92	124'48	135'47	133'48	134'00
Animaliska produkter	142'05	136'68	140'98	165'62	167'19
Textilvaror	131'77	138'77	133'44	141'05	143'42
Mineralier	121'17	131'11	134'14	159'93	159'91

Med undantag för mineralierna, vilkas indextal var i det allra närmaste oförändrat, hade sålunda prisnivån höjts i jämförelse med föregående månad inom samtliga grupperna. Jämfört med samma månad år 1911 visade sig en avsevärd stegring inom grupperna animaliska produkter (26'21) och mineralier (25'77). För tyska jordbruksprodukter med undantag för spannmål (potatis, socker, melass, sprit, rovolja och humle) hade däremot inträtt en högst betydlig nedgång med ej mindre än 67'24 enheter (35'7 %), varjämte även för utländska jordbruksprodukter en ringa prisreduktion kunnat iakttagas.

Generalindex (summan av alla de 39 indextalen) uppgick till

i oktober	1912	5 602
» september	»	5 547
» augusti	»	5 520
» juli	»	5 639
» april	»	5 739
» oktober	1911	5 524
» »	1910	4 846
» »	1902	4 167

I jämförelse med föregående månad har alltså inträtt en till 55 enheter uppgående prisstegring och i förhållande till motsvarande månad förra året med 78 enheter. Under de senaste tio åren har prisnivån höjts med 1 435 enheter eller 34'4 %.

På 100 lediga platser kommo:

	Ansökningar om arbete.			Tillsatta platser.		
	Män.	Kvinnor.	Tillsam- mans.	Manl.	Kvinnl.	Tillsam- mans.
<i>December:</i>						
Stockholm	175	90	125	87	63	73
Uppsala län	187	103	139	78	84	82
Södermanlands län	146	109	137	82	44	73
Östergötlands län	121	101	112	49	50	49
Norrköping	252	130	187	93	66	79
Jönköpings län	404	107	170	70	73	72
Kronobergs län	500	190	262	100	70	77
Norra Kalmar län	222	76	144	61	38	49
Södra Kalmar län	136	109	119	71	74	73
Blekinge län	185	133	157	81	69	74
Kristianstads län	132	54	90	76	33	52
Malmö	195	115	143	82	70	74
Lund	257	134	211	96	90	94
Landskrona	218	128	179	68	55	63
Hälsingborg	455	98	213	89	62	70
Ystad	293	93	157	93	40	57
Trelleborg	118	61	91	88	58	74
Eslöv	120	59	101	73	49	66
Skurup	113	50	86	100	39	74
Hallands län	162	87	120	62	56	59
Göteb. o. Bohus län	102	108	105	67	42	58
Göteborg	108	64	87	89	55	73
Skaraborgs län	230	89	138	45	42	43
Värmlands län	333	52	96	89	38	46
Örebro län	167	94	121	95	63	75
Västmanlands län	166	100	136	78	69	74
Kopparbergs län	215	100	151	87	80	83
Gävle stad och län	186	109	154	96	71	86
Västernorrlands län	86	89	87	77	63	73
Jämtlands län	200	116	146	92	52	67
Västerbottens län	282	83	130	64	58	60
Norrbottens län	106	76	84	76	59	64
Tillsammans dec. 1912	164	92	125	82	61	71
" " 1911	181	93	133	85	63	73
" nov. 1912	160	114	136	80	62	71

Vid samtliga under månaden verksamma anstalter gjordes tillhoppa 10 350 ansökningar om arbete, varaf 6 151 av män och 4 199 av kvinnor. Samtidigt funnos disponibla 8 300 lediga platser, nämligen 3 758 för män och 4 542 för kvinnor. Hela antalet tillsatta platser uppgick till 5 880, av vilka 3 092 besattes med män och 2 788 med kvinnor.

Bland de *särskilda anstalterna* uppvisa givetvis de i storstäderna belägna samt de större länsförmedlingarna den största omsättningen av arbetskraft; en relativt större frekvens framträder även vid de anstalter, som fungerat under någon längre tid och därunder hunnit förvärva mera omfattande förbindelser och förtroende.

Närmare upplysningar i övrigt rörande verksamheten vid de olika anstalterna kunna inhämtas ur här meddelade tabeller.

Arbetsmarknadens allmänna läge förbättrades i det hela något i jämförelse med föregående månad och var även gynnsammare än under december 1912. Förbättringen gentemot föregående månad gäller dock endast

Tillsatta platser.

i jämförelse med föregående månad samt motsvarande tid föregående år.

Anstalter.	Hela antalet.			Ökning (+) eller minskning (-).				Januari—December.			
	Dec. 1911.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	Dec. 1911—Dec. 1912.		Nov. 1912—Dec. 1912.		Hela antalet.		Ökning (+) eller minskning (-) 1911/1912.	
				Antal.	%.	Antal.	%.	1911.	1912.	Antal.	%.
Stockholm	1 418	1 981	1 771	+ 353	+ 25	- 210	- 11	18 141	23 937	+ 5 796	+ 32
Uppsala län	103	265	112	+ 9	+ 9	- 153	- 58	3 601	4 038	+ 437	+ 12
Södermanlands län	115	181	122	+ 7	+ 6	- 59	- 33	1 586	2 471	+ 885	+ 56
Östergötlands län	225	455	216	- 9	- 4	- 239	- 53	6 784	7 543	+ 809	+ 12
Norrköping	230	353	234	+ 4	+ 2	- 119	- 34	4 254	4 910	+ 656	+ 15
Jönköpings län	54	125	79	+ 25	+ 46	- 46	- 37	1 527	1 705	+ 178	+ 12
Kronobergs län ¹	—	9	10	—	—	+ 1	+ 11	—	117	—	—
Norra Kalmar län	28	40	19	- 9	- 32	- 21	- 53	478	602	+ 124	+ 26
Södra Kalmar län ²	37	81	55	+ 18	+ 49	- 26	- 32	686	1 055	+ 369	+ 54
Blekinge län	99	184	118	+ 19	+ 19	- 66	- 36	1 891	2 483	+ 592	+ 31
Kristianstads län	61	226	76	+ 15	+ 25	- 150	- 66	2 015	2 575	+ 560	+ 28
Malmöhus län. { Malmö	585	815	624	+ 39	+ 7	- 191	- 23	7 692	9 426	+ 1 734	+ 23
Lund	80	151	102	+ 22	+ 28	- 49	- 32	1 821	1 982	+ 161	+ 9
Landskrona	37	78	42	+ 5	+ 14	- 36	- 46	889	1 068	+ 179	+ 20
Hälsingborg	190	296	136	- 54	- 28	- 160	- 54	3 736	3 788	+ 52	+ 1
Ystad	36	69	25	- 11	- 31	- 44	- 64	612	704	+ 92	+ 15
Trelleborg ²	35	144	48	+ 13	+ 37	- 96	- 67	1 013	1 348	+ 335	+ 33
Eslöv	53	162	82	+ 29	+ 55	- 80	- 49	1 333	1 621	+ 288	+ 22
Skurup	22	58	31	+ 9	+ 41	- 27	- 47	486	625	+ 139	+ 29
Hallands län	70	153	72	+ 2	+ 3	- 81	- 53	1 757	2 077	+ 320	+ 18
Göteb. o. Bohus län	73	131	76	+ 3	+ 4	- 55	- 42	1 283	1 376	+ 93	+ 7
Göteborg	970	1 245	1 108	+ 138	+ 14	- 137	- 11	11 723	14 067	+ 2 344	+ 20
Skaraborgs län	26	44	25	- 1	- 4	- 19	- 43	564	682	+ 118	+ 21
Värmlands län	31	71	26	- 5	- 16	- 45	- 63	862	902	+ 40	+ 5
Örebro län	95	209	123	+ 28	+ 29	- 86	- 41	2 032	2 589	+ 557	+ 27
Västmanlands län	106	276	100	- 6	- 7	- 176	- 64	2 368	3 422	+ 1 054	+ 45
Kopparbergs län	82	179	113	+ 31	+ 38	- 66	- 37	1 670	2 274	+ 604	+ 36
Gävle stad och län	109	128	71	- 38	- 35	- 57	- 45	1 572	1 724	+ 152	+ 10
Västernorrlands län	36	92	107	+ 71	+ 197	+ 15	+ 16	1 245	1 257	+ 12	+ 1
Jämtlands län ²	28	73	46	+ 18	+ 64	- 27	- 37	216	986	+ 770	+ 356
Västerbottens län ¹	—	68	28	—	—	- 40	- 59	—	614	—	—
Norrbottnens län	66	82	83	+ 17	+ 26	+ 1	+ 1	1 015	1 064	+ 49	+ 5
Tillsammans	5 100	8 424	5 830	+ 780	+ 15	- 2 544	- 30	84 802	105 032	+ 20 230	+ 24
Därav jordbruk och skogs-											
hush. m. m.	527	2 169	739	+ 212	+ 40	- 1 430	- 66	20 749	25 762	+ 5 013	+ 24
öfriga näringsgrenar	4 573	6 255	5 141	+ 568	+ 12	- 1 114	- 18	64 053	79 270	+ 15 217	+ 24

kvinnlig arbetskraft. På grund av den blida väderleken torde mindre arbetsbrist än vanligt hava varit rådande inom säsongyrkena. Å andra sidan torde på denna grund skogsarbetena hava försvärats. Arbetslöshet rapporteras särskilt inom byggnadsyrkena.

Ovanstående tabell lämnar en närmare belysning av verksamhetens utveckling vid de olika anstalterna, i vad angår de tillsatta platsernas

¹ Anstalten började sin verksamhet under år 1912.
² , , , , , , , , , , 1911.

antal. Nästan överallt finner man en stark framåtgång i jämförelse med motsvarande tidpunkt under föregående år, men däremot en betydande minskning i jämförelse med nästlidna månad. För samtliga anstalter och yrkesgrenar uppgick ökningen vid jämförelse med december 1911 till 780 eller 15 % (därav för jordbruket m. m. 212 eller 40 % och för övriga näringsgrenar 568 eller 12 %); i förhållande till resultaten under nästföregående månad utgjorde minskningen 2 544 eller 30 % (därav för jordbruket m. m. 1 430 eller 66 %, för övriga näringsgrenar 1 114 eller 18 %).

Efterföljande tablåer innehålla närmare uppgifter beträffande den offentliga arbetsförmedlingens betydelse för *större yrkesgrupper* samt för verksamhetens utveckling och arbetstillgången därinom. Det torde vara nog att här ytterligare betona, hurusom alltjämt en synnerligen skarp skillnad framträder mellan å ena sidan jordbruket och skogshushållningen, där i allmänhet rik arbetstillgång yppas, samt å den andra sidan de industriella yrkena m. fl., vilka visa överflöd på arbetskraft.

Den grundväsentliga skillnaden mellan arbetsmarknaden inom jordbruket och inom de industriella yrkena kommer klart till synes i nedanstående tablå, som jämväl lämnar tillfälle till jämförelser med motsvarande tid föregående år samt med nästlidna månad.

På 100 lediga platser kommo:

	Ansökningar om arbete.			Tillsatta platser.		
	Dec. 1911.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	Dec. 1911.	Nov. 1912.	Dec. 1912.
<i>Jordbruket m. m.</i>						
Män	163	101	122	68	74	66
Kvinnor	53	52	45	32	34	27
Tillsammans	181	90	104	58	65	57
<i>Övriga näringsgrenar.</i>						
Män	186	209	178	89	86	88
Kvinnor	96	122	96	66	66	64
Tillsammans	184	154	129	75	78	73
<i>Samtliga yrkesgrenar.</i>						
Män	181	160	164	85	80	82
Kvinnor	93	114	92	63	62	61
Tillsammans	183	186	125	78	71	71

För en närmare kännedom om arbetsförmedlingens betydelse för de särskilda *näringsgrenarna* hänvisas till resp. tabeller i det följande. Här skola emellertid återgivnas de för bedömandet av arbetsmarknadens läge betydelsefullaste siffrorna rörande proportionen mellan arbetsansökningar och lediga platser (både män och kvinnor).

Översikt av verksamheten för större *huvudgrupper* av arbete.

Huvudgrupper.	Manliga avdelningen.			Kvinnliga avdelningen.			Tillsammans.		
	An-sökn. om ar-bete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	An-sökn. om ar-bete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	An-sökn. om ar-bete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.
December:									
Jordbruk o. skogshushållning	1 206	987	655	140	311	84	1 346	1 298	739
Gruvdrift och malmförädling	14	8	8	—	—	—	14	8	8
Industri o. hantverk m. m.	1 891	597	465	331	209	117	2 222	806	582
Handel och samfärdsl . . .	1 295	919	755	643	688	348	1 938	1 607	1 103
Husligt arbete	3	3	3	2 959	3 308	2 227	2 962	3 311	2 230
Allmän o. litterär verksamhet	17	212	206	34	17	7	51	229	213
Övriga slag av arbete	1 725	1 032	1 000	92	9	5	1 817	1 041	1 005
Samtliga yrkesgrenar	6 151	3 758	3 092	4 199	4 542	2 788	10 350	8 300	5 880
Ökning (+) eller minskning (—) från föreg. månad.									
<i>Absoluta tal.</i>									
Jordbruk o. skogshushållning	— 1 414	— 1 604	— 1 255	— 257	— 452	— 175	— 1 671	— 2 056	— 1 430
Gruvdrift och malmförädling	— 12	— 9	— 8	—	—	—	— 12	— 9	— 8
Industri o. hantverk m. m.	— 889	— 351	— 264	— 145	— 125	— 81	— 1 034	— 476	— 345
Handel och samfärdsl . . .	— 310	— 15	— 9	— 428	— 100	— 106	— 738	— 115	— 97
Husligt arbete	— 2	— 0	— 0	— 1 869	— 899	— 647	— 1 871	— 899	— 647
Allmän o. litterär verksamhet	— 7	— 177	— 173	— 19	— 15	— 12	— 26	— 162	— 161
Övriga slag av arbete	— 423	— 186	— 181	— 42	— 5	— 3	— 465	— 181	— 178
Samtliga yrkesgrenar	— 3 057	— 1 988	— 1 526	— 2 760	— 1 586	— 1 018	— 5 817	— 8 574	— 2 544
<i>Relativa tal.¹</i>									
Jordbruk o. skogshushållning	— 54	— 62	— 66	— 65	— 59	— 68	— 55	— 61	— 66
Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Industri o. hantverk m. m.	— 32	— 37	— 36	— 30	— 37	— 41	— 32	— 37	— 37
Handel och samfärdsl . . .	— 19	— 2	— 1	— 40	— 13	— 23	— 28	— 7	— 8
Husligt arbete	—	—	—	— 39	— 21	— 23	— 39	— 21	— 22
Allmän o. litterär verksamhet	—	— 506	— 524	—	—	—	—	— 242	— 310
Övriga slag av arbete	— 20	— 15	— 15	—	—	—	— 20	— 15	— 15
Samtliga yrkesgrenar	— 33	— 33	— 33	— 40	— 26	— 27	— 36	— 30	— 30

På 100 lediga platser kommo:¹

December:	Ansökningar om arbete.			Tillsatta platser.		
	Män.	Kvinnor.	Till-sammans.	Manl.	Kvinnl.	Till-sammans.
Jordbruk och skogshushållning	122	45	104	66	27	57
Gruvdrift och malmförädling .	—	—	—	—	—	—
Industri och hantverk m. m. .	317	158	276	78	56	72
Handel och samfärdsl	141	93	121	82	51	69
Husligt arbete	—	89	89	—	67	67
Allmän o. litterär verksamhet .	—	—	—	97	—	93
Övriga slag av arbete	167	—	175	97	—	97
Samtliga yrkesgrenar	164	92	125	82	61	71

¹ Proportionstal hava här ej beräknats i de fall, då de absoluta talen äro små. Dessa hava dock medräknats i summan för »samtliga yrkesgrenar», varav förklaras vissa skiljaktigheter mellan de under denna rubrik uppförda talen samt de detaljsummor, som finnas angivna.

Tillsatta platser inom vissa yrkesspecialiteter.

Manliga avdelningen.				Kvinnliga avdelningen.			
Specialiteter.	Dec. 1911.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	Specialiteter.	Dec. 1911.	Nov. 1912.	Dec. 1912.
Jordbruk, skogshushållning m. m.	230	956	330	Jordbruk, skogshushållning m. m.	83	240	82
Befälspersonal	2	7	4	Tjänare	—	13	—
Tjänare på stat	30	96	40	Tillfälliga arbetskor	3	6	2
Tjänare i kost	114	623	178	Diverse personal	3	4	2
Trädgårdspersonal	28	91	7	Spinneriarbetare	2	8	4
Skogspersonal	35	109	95	Vävariarbetare	4	9	22
Andra	2	28	1	Linnesömmerskor	—	6	2
Tegelbruksarbetare	—	2	3	Trikotagearbetare	—	3	1
Gjutare och formare	2	10	7	Tvätt- och strykningsarbetare	14	22	22
Bleck- och plåtslagare	20	15	7	Bageri- och konditori- arbetare	11	26	14
Smeder och hovslagare	27	31	12	Bryggeri- och mineral- vattensarbetare	12	11	3
Verktögsarbetare	—	—	—	Litografer och kemi- grafer	5	1	—
Filaro och bänkarbetare	14	16	7	Fabriksarbetare, ej spec.	2	5	—
Maskinarbetare	28	15	11	Bokhållare, kontors- och lagerbiträden	67	64	82
D:o hantlangare	—	19	4	Servitriser	28	53	51
Sågverks- och brädgårdsarbetare	34	23	26	Städerskor	17	26	9
Maskin- och modellsnickare	2	5	2	Kokerskor	13	19	13
Möbel- och finsnickare (träsnid.)	22	27	19	Diskerskor m. fl.	99	188	98
Jord-, beton- och schaktningsarbetare (inkl. gatu-, väg- och vattenbygg- nadsarbetare)	135	120	63	Hushållerskor	49	80	46
Grundläggare, bergsprängare och sten- sättare	21	2	8	Hus- och barn- jungfrur	138	268	131
Rörläggare, gas- och vattenlednings- arbetare	5	12	6	Privat tjänst	61	171	82
Murare	26	12	9	Kokerskor och köksor	431	1 054	473
Murarbetsmän och tegelbärare	31	61	58	Tvätt- och ren- göringsar- beterskor	1 115	1 136	1 369
Byggnadssnickare och timmermän	83	138	74	Springflickor	25	63	31
Måleriarbetare	19	11	6				
Kvarnarbetare	3	7	3				
Bageri- och konditori- arbetare	6	11	3				
Bryggeri- och mineralvattensarbetare	6	8	7				
Bokhållare, kontors- och lagerbiträden Månadskarl, handels- och lager- arbetare	22	13	26				
.	91	151	137				
Springpojkar	211	296	243				
Varunkörare	9	9	20				
Kuskar och åkeriarbetare	51	58	41				
Kaptoner, styrmän, sjömän	4	20	9				
Maskinister, eldare, kollämpare	4	2	3				
Stuveriarbetare	170	24	111				

På 100 lediga platser kommo:

	<i>Ansökningar om arbete.</i>		
	Dec. 1911.	Nov. 1912.	Dec. 1912.
Jordbruk och skogshushållning m. m.	131	90	104
Metall- och maskinindustri	249	286	373
Trävaruindustri	208	205	153
Byggnadsverksamhet	240	297	316
Textilindustri	443	263	764
Beklädnadsindustri	236	263	208
Närings- och njutningsämnesindustri	214	178	176
Kontors- o. d. personal	150	187	222
Butika- o. d. personal	159	206	142
Hotell-, kafé- och restaurantrörelse	118	137	114
Landtransport	120	132	106
Husligt arbete	89	115	89
Grovarbete	196	187	175

Flera av ovanstående näringsgrupper utvisa ganska riklig tillgång på arbetskraft. Försämring inträdde bl. a. inom jordbruk och skogshushållning, metall- och maskinindustri, byggnadsverksamhet och textilindustri, förbättring bl. a. inom trävaruindustri, hotellrörelse m. m., landtransport och husligt arbete.

Antalet platser, som under december månad tillsatts utom resp. orter.

		<i>December 1912.</i>				
		Manliga.	Kvinnliga.	Tillsam- mans.	Dec. 1911.	Nov. 1912.
Stockholm	26	35	61	62	182	
Uppsala län	4	1	5	6	18	
Södermanlands län	—	2	2	—	4	
Östergötlands län	4	3	7	6	17	
Norrköping	74	8	82	60	166	
Jönköpings län	3	5	8	4	16	
Kronobergs län	1	—	1	—	1	
Norra Kalmar län	—	2	2	1	4	
Södra Kalmar län	—	—	—	1	4	
Blekinge län	1	3	4	3	10	
Kristianstads län	10	2	12	17	40	
Malmöhus län. { Malmö	57	19	76	50	206	
Lund	27	3	30	21	96	
Landskrona	10	2	12	8	37	
Hälsingborg	21	6	27	35	122	
Ystad	10	2	12	4	30	
Trelleborg	18	7	25	16	94	
Eslöv	38	—	38	14	118	
Skurup	23	5	28	22	54	
Hallands län	2	2	4	2	10	
Göteb. o. Bohus län	—	1	1	1	1	
Göteborg	89	13	102	64	149	
Skaraborgs län	—	2	2	—	—	
Värmlands län	—	—	—	4	2	
Örebro län	2	—	2	27	11	
Västmanlands län	2	1	3	2	2	
Kopparbergs län	8	1	9	—	10	
Gävle stad och län	3	—	3	—	6	
Västernorrlands län	5	1	6	10	14	
Jämtlands län	—	—	—	—	2	
Västerbottens län	2	1	3	—	7	
Norrbottens län	—	—	—	—	3	
Tillsammans dec. 1912	440	127	567	440	1436	
" " 1911	316	124	440	—	—	
" nov. 1912	1108	328	1436	—	—	

I det föregående återfinnes en översikt över antalet tillsatta platser för vissa *specialiteter av arbetare*, dels under ifrågavarande månad och dels motsvarande tid föregående år samt under nästlidna månad. För kvinnorna återfinnas de största förmedlingsresultaten naturligen inom gruppen husligt arbete i privat tjänst, nämligen 46 platser för hushållerskor, 131 för hus- och barnjungfrur, 82 för kokerskor och köksor, 473 för ensamjungfrur samt 1 369 inom tvätt- och rengöringsarbete o. s. v.; inom hotell-, kafé- och restaurantrörelse anställdes 51 servitriser, 9 städerskor, 13 kokerskor, 98 diskerskor o. s. v. Inom handels-, kontors- och lagerarbeten placerades 82, i jordbruks- o. d. arbete 84. Bland viktigare manliga specialiteter må anföras bleck- och plåtslagare 7, smeder och hovslagare 12, filare och bänkarbetare 7, maskinarbetare 11, sågverks- och brädgårdsarbetare 26, möbel- och finsnickare 19, jord-, beton- o. d. arbetare 63, murare 9, murarbetsmän och tegelbärare 58, byggnadssnickare och timmermän 74, måleriarbetare 6, handels- och lagerarbetare 137, springpojkar 243, kuskar och åkeriarbetare 41, stuveriarbetare 111 o. s. v. Inom jordbruk och skogshushållning m. m. anställdes: befälspersonal 4, tjänare på stat 40, tjänare i husbondes kost 330, tillfälliga arbetare 178, trädgårdspersonal 7, skogspersonal 95 samt diverse andra arbetare 1.

Utför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 567 platser, varav 440 manliga och 127 kvinnliga; motsvarande tal föregående år voro resp. 440, 316 och 124 samt under nästlidna månad resp. 1 436, 1 108 och 328. Dessa siffror giva dock endast ett svagt uttryck för de offentliga anstalternas verkliga betydelse för omgivande trakt, enär vid samtliga länsanstalter alla platser, som tillsatts inom resp. län, redovisas såsom förefintliga inom orten.

Arbetsmarknadens läge enligt arbetsförmedlingsanstalternas rapporter.

A) Allmän översikt.

Stockholm. Manliga avdelningen. Arbetsmarknaden har varit mindre god. Arbetslöshet inom de flesta yrkesgrupper. Mot slutet av månaden, vid jultiden, inträdde dock en förbättring, särskilt för kontors- och butikspersonal samt handelsarbetare, för vilka en del tillfälliga arbeten stått till buds. — Kvinnliga avdelningen. Arbetsmarknaden kan betecknas som jämförelsevis god.

Uppsala län. Arbetsmarknaden har å manliga avdelningen varit lugn. — Å kvinnliga avdelningen hava tillgång och efterfrågan på arbetskraft motsvarat varandra.

Södermanlands län. Manliga avdelningen. Efterfrågan på arbete har under december månad varit ringa. De flesta platser, som tillsatts, hava varit av tillfällig natur. Arbetslöshet för byggnadssnickare, murare och grovarbetare. — Kvinnliga avdelningen. Såväl efterfrågan som tillgång på arbetskraft hava varit ringa.

Östergötlands län. Manliga avdelningen. Arbetstillgången har i jämförelse med motsvarande tid föregående år varit bättre. Till jordbruket har arbetstillgången varit god; brist på skogsarbetare. Inom den mekaniska verkstadsindustrien och byggnadsverksamheten har arbets-

tillgången varit god. — Å kvinnliga avdelningen har tillgången på arbetskraft i det närmaste motsvarat efterfrågan med undantag av mjölkjungfrur och ensamjungfrur.

Norrköping. Arbetsmarknaden har varit dålig med avsevärd arbetslöshet, vilken ständigt ökat genom reducering av arbetsstyrkan vid en del arbetsföretag. Endast ett fåtal platser, mest av kortvarig beskaffenhet, har inom staden tillsatts. Till jordbruket hava platserna hufvudsakligast gällt skogsarbete.

Jönköpings län. Manliga avdelningen. Arbetstillgången har varit ringa. Arbetslöshet rådande. — Å kvinnliga avdelningen har arbetstillgången varit tämligen god.

Kronobergs län. Manliga avdelningen. Arbetstillgången har varit ringa, särskilt för byggnadsarbetare. — Å kvinnliga avdelningen har arbetstillgången varit tämligen god.

Norra Kalmar län. Arbetsmarknaden har såväl å den manliga som den kvinnliga avdelningen varit dålig. Arbetslösheten ganska omfattande.

Södra Kalmar län. Manliga avdelningen. Arbetstillgången har varit ganska god inom jordbruket med brist på gifta tjänare; för byggnads- och grovarbetare däremot ringa. I öfrigt normal arbetstillgång. — Kvinnliga avdelningen. Arbetstillgången god. Brist på mjölkjungfrur.

Blekinge län. Arbetstillgången mindre god, dock något bättre än under samma tid föregående år. Arbetslösheten icke av större omfattning.

Kristianstads län. Arbetstillgången har varit mycket ringa, dock något bättre än motsvarande tid föregående år. Överflöd å arbetskraft till jordbruket har förekommit. Dessutom förefinnes arbetslöshet i städerna inom ett flertal yrken, särskilt inom byggnadsfacken.

Malmö. Manliga avdelningen. Arbetstillgången ringa såväl inom staden som till jordbruket. Arbetslösheten ganska omfattande. — Kvinnliga avdelningen. Arbetsmarknaden har varit god.

Lund. Manliga avdelningen. Arbetstillgången har varit ringa inom alla yrkesgrupper. Vid av staden igångsatta stenskrivningsarbeten hava 13 arbetare erhållit sysselsättning. — Å kvinnliga avdelningen har arbetstillgången varit god.

Landskrona. Arbetsmarknaden tämligen god.

Hälsingborg. Manliga avdelningen. Efterfrågan å arbetskraft har under månaden varit ringa, såväl till landsbygden som till staden. Ehuru ett stort antal icke yrkeslärda arbetare saknat anställning, torde dock arbetstillgången i stort sett vara ungefär lika med motsvarande tid föregående år. — Kvinnliga avdelningen. Arbetstillgången har varit god; dock något mindre än under föregående månad.

Ystad. Arbetstillgången inom staden har varit god, såväl inom byggnadsindustrin som inom övriga näringsgrenar; för grovarbetare dock otillräcklig. Arbetsmarknaden inom jordbruket har varit normal.

Trelleborg. Arbetsmarknaden tryckt. Arbetstillgången ringa.

Eslöv. Arbetsmarknaden har varit ganska god. Arbetstillgången till jordbruket har visserligen varit mindre god, men i det närmaste dock motsvarat efterfrågan. Inom staden bosatta arbetare hava till stor del erhållit anställning vid en påbörjad syrolitfabriksanläggning.

Skurup. Arbetsmarknaden normal.

Hallands län. Manliga avdelningen. Arbetsmarknaden kan betecknas som tämligen god, beroende till stor del på den blida väderleken. Någon arbetslöshet i större utsträckning har icke förekommit. — Å kvinnliga avdelningen hava tillgång och efterfrågan på arbetskraft någorlunda motsvarat varandra.

Göteborgs och Bohus län. Tillgång och efterfrågan på arbetskraft hava inom de flesta yrken ungefärligen motsvarat varandra. De flesta platser till jordbruket hava tillsatts.

Göteborg. Manliga avdelningen. Arbetsmarknaden har varit ovanligt god i förhållande till årstiden och i vissa fall betydligt bättre än under föregående månad. Även till jordbruket har arbetstillgången varit god. Inom maskinindustrin, byggnadsverksamheten och en del andra yrken har omsättningen av arbetskraft likaledes varit ganska livlig och i en del fall har efterfrågan på arbetskraft tidtals överskridit tillgången. Någon större arbetslöshet har heller icke förekommit. — Å kvinnliga avdelningen har arbetsmarknaden varit synnerligen god.

Skaraborgs län. Arbetsmarknaden har varit dålig å manliga avdelningen men tämligen god å kvinnliga avdelningen. Arbetslöshet rådande.

Värmlands län. Arbetsmarknaden har varit lugn. Arbetslöshet rådande, dock icke i lika stor omfattning som under motsvarande tid föregående år.

Örebro län. Manliga avdelningen. Arbetsstillgången medelgod; bättre än under motsvarande tid föregående år. — Kvinnliga avdelningen. Arbetsstillgången har varit god.

Västmanlands län. Arbetsmarknaden har varit dålig. Arbetslöshet har förekommit inom säsongarbetarfacken, dock i mindre utsträckning än vad som brukar vara fallet vid denna tid på året.

Kopparbergs län. Manliga avdelningen. Arbetsmarknaden har varit jämförelsevis god och något bättre än under såväl föregående månad som motsvarande tid föregående år. Någon arbetslöshet har förekommit inom grofarbetarfacket. — Å kvinnliga avdelningen har tillgången på platser motsvarat efterfrågan.

Gävle stad och län. Manliga avdelningen. Arbetsstillgången har varit medelgod. Vid sågverk och brädgårdar samt inom maskinindustrien och transportarbetet har arbetstillgången varit god, men inom byggnadsverksamheten dålig — Kvinnliga avdelningen. Tillgång och efterfrågan på arbetskraft hava motsvarat varandra.

Västernorrlands län. Arbetsmarknaden har varit god och betydligt bättre än under motsvarande tid föregående år, beroende till stor del på de rätt goda sjöfartsförhållandena.

Jämtlands län. Manliga avdelningen. Arbetsstillgången har varit otillräcklig, beroende på de ogynnsamma väderleksförhållandena, som omöjliggjort alla skogsarbeten. — Å kvinnliga avdelningen har arbetstillgången varit knapp, dock något förbättrad mot slutet av månaden.

Västerbottens län. Manliga avdelningen. Arbetsmarknaden ungefär lika med föregående månad med ringa arbetstillgång — Å kvinnliga avdelningen har arbetstillgången varit god.

Norrbottnens län. Arbetsmarknaden ganska god. Arbetslösheten ej av större omfattning.

B) Tillgång på arbete.

Överflöd på arbetskraft.

Brist på arbetskraft.

Stockholm.

Inom nästan alla manliga yrken och fack.

Springflickor, ensamjungfrur.

Uppsala län.

Daglönare, skogsarbetare, byggnadsarbetare, olika slag, handels-, åkeri- och grovarbetare.

—

Södermanlands län.

Fabriksarbetare, byggnadssnickare, grovarbetare. Kompetenta yrkesarbetare.

Östergötlands län.

Daglönare, tegelbruksarbetare, smeder och hovslagare, hantlangare, byggnadssnickare, målare, maskinister, fabriksarbetare, grovarbetare, f. d. militärer. Skogsarbetare, mjölkjungfrur, husjungfrur och ensamjungfrur.

Norrköping.

Inom de flesta manliga yrken och fack. — Ren- Yngre drängar till landet. — Tjänarinnor till
göringsarbeterskor. landet.

*Överflöd på arbetskraft.**Brist på arbetskraft.***Jönköpings län.**

Ogifta drängar, byggnads- och grovarbetare, f. d. Jungfrur till landet, mjölkjungfrur.
militärer.

Kronobergs län.

Grovarbetare. — Yngre tjänstflickor. —

Norra Kalmar län.

Inom alla manliga yrken och fack, särskilt inom Mjölkerskor, dugliga ensamjungfrur.
grovarbetarfacket.

Södra Kalmar län.

Byggnads- och grovarbetare.

Gifta statdrängar, vilkas hustrur äro villiga att
mjölka. — Mjölkjungfrur.

Blekinge län.

Byggnads- och grovarbetare, handelspersonal. Landsjungfrur.

Kristianstads län.

Daglönare till jordbruket, grovarbetare.

Mjölkjungfrur, dugliga ensamjungfrur.

Malmö.

Inom alla yrken och fack. — Hushållerskor, Yngre drängar till landet. — Mjölkjungfrur,
kontors- och butiksbiträden, äldre fabriks- landsjungfrur, yngre tjänstflickor, barnjung-
arbeterskor. frur.

Lund.

Inom alla manliga yrken och fack. —

Landskrona.

Daglönare till jordbruket, fabriks- och grov-
arbetare. —

Hälsingborg.

Jordbruksarbetare, mindre yrkesskickliga järn- Mjölkjungfrur, diskerskor, ensamjungfrur.
arbetare, byggnadsarbetare, maskinister, eldare,
sjömän, handels-, fabriks- och grovarbetare.
— Sömmerskor, fabriksarbeterskor, hushåller-
skor, kontorsstäderskor.

Ystad.

Lant- och grovarbetare.

Mjölkjungfrur.

Trelleborg.

Grovarbetare, daglönare, fabriksarbetare.

Tjänarinnor till landet.

*Överflöd på arbetskraft.**Brist på arbetskraft.***Eslöv.**

Jordbruks- och grovarbetare. —

Skurup.

Kvinnlig arbetskraft.

Hallands län.

Äldre ogifta drängar, grovarbetare, springpojkar. Giftna statdrängar, ryktare, yngre drängpojkar.

Göteborgs och Bohus län.Byggnadssnickare, murare, målare, stenarbetare,
industri- och grovarbetare m. fl. —**Göteborg.**

Sågverks- och brädgårdsarbetare, murare, snickare och timmermän, målare, kontors- och olika yrken. — Mjölkerskor, kokerskor, ensam-
lagerbiträden, handelsarbetare, sjöfolk, grov- jungfrur, tillfälliga arbetskor, passflickor.
arbetare, f. d. militärer. — Butiks- och lager-
personal, serveringsflickor, hotellstäderskor,
husjungfrur, hushållerskor.

Skaraborgs län.

Grovarbetare m. fl.

Jungfrur till landet.

Värmlands län.Sten- och sågverksarbetare, byggnadssnickare, Tjänarinnor, kunniga i matlagning.
bokhållare, grovarbetare,**Örebro län.**

Inom alla manliga yrken och fack.

Landsjungfrur, ensamjungfrur.

Västmanlands län.

Säsongsarbetare i allmänhet.

Landsjungfrur, dugliga ensamjungfrur.

Kopparbergs län.

Yngre drängar, sågverks- och grovarbetare.

MjölkJungfrur.

Gäddede stad och län.Jordbruksarbetare, järnarbetare, trävaru- och
byggnadsarbetare. —**Västernorrlands län.**Karbidaarbetare. — Kokerskor, ensamjungfrur,
kunniga i matlagning.

*Överflöd på arbetskraft.**Brist på arbetskraft.***Jämtlands län.**

Målare, snickare, grovarbetare. — Yngre jung- Landsjungfrur, kunniga ensamjungfrur.
frur.

Västerbottens län.

Grovarbetare, skogsarbetare.

Kunniga köksor och ensamjungfrur, tjänarinnor
till landet, ladugårdsjungfrur.

Norrbottens län.

Ladugårdsjungfrur, köksor, diskerskor till hotell.

Sveriges offentliga arbetsförmedling december 1912.

Sammandrag för samtliga anstalter.

Yrkesgrupper.	Manliga avdelningen.			Kvinnliga avdelningen.			Tillsammans.			På 100 ¹ lediga platser kommo:	
	Ansökningar om arbete.	Le- diga platser.	Till- satta platser.	Ansökningar om arbete.	Le- diga platser.	Till- satta platser.	Ansökningar om arbete.	Le- diga platser.	Till- satta platser.	ansökningar om arbete.	till- satta platser.
I. Jordbruk och skogs- hushållning m. m. .	1 206	987	655	140	311	84	1 346	1 298	739	104	57
II. Gruvdrift och malm- förädling	14	8	8	—	—	—	14	8	8	—	—
III. Industri och hantverk m. m.:											
<i>A</i> Jord-, sten- och glasindu- stri	57	15	14	1	—	—	58	15	14	—	—
<i>B</i> Metall- o. maskinindustri	416	110	66	6	3	1	422	113	67	373	59
<i>C</i> Trävaruindustri	128	86	63	4	—	—	132	86	63	153	73
<i>D</i> Byggnadsverksamhet . . .	813	257	235	—	—	—	813	257	235	316	91
<i>E</i> Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	27	8	2	3	3	1	30	11	3	—	—
<i>F</i> Textilindustri	43	2	2	41	9	6	84	11	8	764	73
<i>G</i> Beklädnadsindustri	24	14	7	161	75	51	185	89	58	208	65
<i>H</i> Närings- och njutnings- ämnesindustri	136	40	31	70	77	39	206	117	70	176	60
<i>I</i> Kemisk-teknisk och be- lysningsindustri	15	11	5	19	8	6	34	19	11	—	—
<i>J</i> Trämasse- och pappers- industri	16	17	10	11	28	11	27	45	21	—	—
<i>K</i> Grafisk industri	46	10	9	5	3	—	51	13	9	—	—
<i>L</i> Industri och hantverk, ej särskilt specif.	170	27	21	10	3	2	180	30	23	600	77
IV. Handel och samfärdsel:											
<i>A</i> Kontors-, bank- och för- säkringspersonal	102	27	20	31	33	21	133	60	41	222	68
<i>B</i> Butiks- och magasinssper- sonal	370	221	199	198	178	82	568	399	281	142	70
<i>C</i> Hotell-, kafé- och restau- rantrörelse	67	36	24	377	355	194	444	391	218	114	56
<i>D</i> Lanttransport	586	488	374	35	96	31	621	584	405	106	69
<i>E</i> Vattentransport	162	128	127	1	—	—	163	128	127	127	99
<i>F</i> Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	8	19	11	1	26	20	9	45	31	—	—
V. Husligt arbete	3	3	3	2 959	3 308	2 227	2 962	3 311	2 230	89	67
VI. Allmän och litterär verksamhet	17	212	206	34	17	7	51	229	213	22	98
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	1 725	1 032	1 000	92	9	5	1 817	1 041	1 005	175	97
Summa för dec. 1912	6 151	3 758	3 092	4 199	4 542	2 788	10 350	8 300	5 880	125	71
„ „ „ 1911	5 760	3 175	2 684	3 558	3 819	2 416	9 318	6 994	5 100	133	73

¹ Jfr noten å sid. 76.

Yrkesgrupper.	Stockholm.			Uppsala län.			Södermanlands län.		
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	72	34	21	56	51	37	60	56	29
Därav kvinnor	1	1	1	7	6	5	11	10	2
II. Gruvdrift och malmförädling	1	—	—	—	—	—	—	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	6	—	—	1	2	2	—	—	—
Därav kvinnor	1	—	—	—	—	—	—	—	—
B Metall- och maskinindustri	175	34	16	7	1	1	3	2	1
Därav kvinnor	6	1	—	—	—	—	—	—	—
C Trävaruindustri	25	24	23	3	1	1	—	—	—
D Byggnadsverksamhet	325	97	89	4	—	—	6	2	2
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	5	7	1	1	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	3	1	—	—	—	—	—	—
F Textilindustri	7	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	4	—	—	—	—	—	—	—	—
G Beklädnadsindustri	59	21	14	—	1	1	—	—	—
Därav kvinnor	54	18	12	—	1	1	—	—	—
H Närings- och nyttningsämnesindustri	47	41	20	2	4	4	6	1	1
Därav kvinnor	19	36	18	1	—	—	—	—	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	4	4	3	1	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	4	4	3	1	—	—	—	—	—
J Trämasse- och pappersindustri	5	18	2	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	15	2	—	—	—	—	—	—
K Grafisk industri	23	2	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	1	—	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	33	8	5	1	1	1	12	3	3
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IV. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	93	42	29	1	1	1	—	—	—
Därav kvinnor	25	30	20	1	1	1	—	—	—
B Butiks- o. magasinspersonal	240	197	125	1	1	1	3	1	—
Därav kvinnor	72	99	42	—	—	—	—	1	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	171	109	47	9	13	9	4	5	2
Därav kvinnor	139	102	41	9	13	9	3	5	2
D Landtransport	284	250	185	10	2	2	9	6	6
Därav kvinnor	6	20	5	—	—	—	1	—	—
E Vattentransport	25	11	11	—	—	—	—	51	51
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	7	35	26	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	1	26	20	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	948	1 079	749	60	56	49	32	27	15
Därav kvinnor	945	1 078	748	60	56	49	32	27	15
VI. Allmän och litterär verksamhet	32	147	143	1	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	22	2	—	—	—	—	—	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	498	265	261	33	3	3	95	14	12
Därav kvinnor	2	6	2	—	—	—	—	—	—
Summa för dec. månad år 1912	3 025	2 425	1 771	191	187	112	230	168	122
Därav kvinnor	1 808	1 442	915	79	77	65	47	43	19
, , , månad år 1911	2 506	1 949	1 418	163	120	103	228	157	115
Därav kvinnor	1 068	1 162	719	74	67	68	71	53	36

Östergötlands län.						Jönköpings län.			Kronobergs län.			Kalmar län.			Blekinge län.		
Norrköping.			Övriga anstalter.														
Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.
51 5	83 6	71 2	154 24	221 43	99 19	41 4	23 16	9 4	2	—	—	{ 29 1	44 10	27 5	48 8	28 7	16 4
—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	—	—	5	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	1	2	2
26	—	—	19	7	3	10	6	5	3	2	2	4	2	—	{ 6	6	3
9	2	2	5	6	1	5	2	1	2	—	—	2	1	1	1	—	1
83	5	5	16	6	2	8	—	—	2	—	—	5	—	—	9	1	1
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ 42 17 4	5 3 —	5 3 —	3 2 —	— — —	— — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ 4 4	—	—	3 2	4 1	1 1	1 1	2 2	2 2	—	—	—	—	—	—	{ 4 4	—	—
{ 17 4	1 1	1 1	10 4	8 5	6 3	4 2	1 1	1 1	—	—	—	2	1	1	{ 3 —	2 2	2 2
—	—	—	—	—	—	{ 4 1	—	—	—	—	—	{ 3 2	2 2	2 2	—	—	—
10	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ 9 3	—	—	2 1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	—	—	9	—	—	1	—	—	1	—	—	3	—	—	{ 4 1	—	—
2	—	—	{ 4 2	—	—	1	1	1	—	—	—	{ 3 2	1 1	—	1	1	1
20 8	2 1	1 —	6 3	1 1	1 1	1 1	1 1	1 1	2 1	1 1	1 1	5	2	1	{ 8 6	3 8	1 1
27 24	21 20	16 15	19 14	11 7	5 3	5 4	3 2	2 1	2 2	1 —	1 —	8 8	9 8	9 8	10 8	12 10	9 8
26 —	26 5	22 2	16 5	18 4	9 2	2	1	1	1	—	—	{ 5 1	2 —	2 —	23 3	14 2	11 1
18	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	1	—	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—
54 54	121 121	81 81	138 138	181 181	68 68	79 79	62 62	53 53	16 16	9 9	6 6	53 53	47 47	28 28	84 84	60 60	42 42
{ — —	1 1	—	—	6 2	4 —	—	3 2	2 1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ 150 86	30 —	29 —	75 3	22 2	16 2	21	1	1	3	—	—	15	—	—	46	30	30
558 205	298 158	234 104	490 198	488 197	216 99	185 92	109 86	79 63	34 19	13 10	10 7	145 67	114 68	74 43	249 114	159 86	118 59
532 157	315 174	230 95	535 199	397 211	225 116	205 82	82 54	54 88	— —	— —	— —	152 53	103 53	65 62	184 88	146 98	99 62

Yrkesgrupper.	Kristianstads län.			M a l m ö h u s					
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Malmö.			Hälsingborg.		
				Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	81	78	49	94	99	54	78	26	17
Därav kvinnor	11	25	6	11	33	6	3	5	—
II. Gruvdrift och malmförädling	1	2	2	—	1	1	4	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	3	—	—	2	—	—	1	—	—
B Metall- och maskinindustri	3	2	2	39	10	6	11	1	1
C Trävaruindustri	—	—	—	15	10	7	2	1	1
Därav kvinnor	—	—	—	4	—	—	—	—	—
D Byggnadsverksamhet	1	—	—	97	29	28	45	10	10
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	6	1	1	9	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	2	—	—	1	—	—
F Textilindustri	1	—	—	16	3	3	2	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	13	3	3	2	—	—
G Beklädnadsindustri	—	—	—	61	32	28	11	2	—
Därav kvinnor	—	—	—	59	31	28	7	2	—
H Närings- och nyttningsämnesindustri	4	5	2	26	11	5	16	4	3
Därav kvinnor	1	4	1	19	10	5	8	1	1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	4	1	—	6	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	1	—	—	6	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	1	4	4	1	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	1	4	4	1	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	2	1	1	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	—	1	—	72	5	6	14	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	9	2	2	—	—	—
V. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	4	1	1	—	1	1
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B Butiks- och magasinspersonal	—	4	2	97	35	25	6	3	1
Därav kvinnor	—	2	2	66	27	18	4	3	1
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	10	14	7	36	34	23	15	16	5
Därav kvinnor	9	13	7	33	33	23	12	16	5
D Landtransport	1	1	1	72	86	39	26	18	13
Därav kvinnor	—	—	—	9	34	11	—	6	3
E Vattentransport	—	—	—	20	—	—	34	4	4
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	1	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	4	4	—	—	—
V. Husligt arbete	22	35	10	403	370	282	89	97	70
Därav kvinnor	22	35	10	403	370	282	89	97	70
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	3	4	4	—	1	1
Därav kvinnor	—	—	—	3	3	3	—	1	1
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	3	3	1	135	102	102	41	9	9
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa för dec. månad år 1912	190	145	76	1205	843	624	411	193	136
Därav kvinnor	48	79	26	638	550	385	129	131	81
, , , månad år 1911	146	126	61	1096	718	585	491	258	190
Därav kvinnor	50	83	28	509	465	355	142	131	84

I å n.			Hallands län.			Göteborgs och Bohus län.						Skaraborgs län.		
Övriga anstalter.						Göteborg.			Övriga anstalter.					
Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.
219 16	205 48	136 14	48 7	45 10	22 3	66 8	69 24	30 3	62 9	71 9	37 1	34 1	26 8	9 1
1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—
4 17	1 3	— 1	5 2	2 1	2 1	3 60	4 26	4 18	— —	— 1	— —	1 1	1 —	1 —
10	3	2	5	1	1	22	22	20	—	—	—	—	—	—
27	12	9	8	1	1	127	72	68	—	—	—	1	—	—
5	—	1	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—
2 1	— —	— —	4 1	— —	— —	7 1	3 3	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
5 3	5 1	4 1	2 2	1 1	— —	24 18	15 12	3 2	3 2	2 2	2 2	2 1	— —	— —
22 8	6 3	6 3	2 1	2 1	1 1	25 2	23 10	13 1	— —	2 1	2 1	1	—	—
—	—	—	—	—	—	9 4	2 2	1 1	2	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	6 3	16 5	10 1	4 4	4 4	4 4	—	—	—
—	—	—	—	—	—	13 1	10 2	7 —	1	—	—	—	—	—
10	3	3	2	—	—	1 —	5 1	1 —	2	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	—	20	8	6	—	—	—	2 1	— —	— —
9 8	5 4	4 8	2 1	2 1	2 1	148 23	132 28	109 8	2	—	—	1	—	—
13 10	8 8	7 7	2 2	4 4	2 2	35 31	38 32	14 9	3 3	4 4	2 2	2 2	— —	— —
29 2	14 2	13 1	12 1	5 1	3 —	55 2	106 18	64 4	5 1	3 1	2 —	—	1	—
3	—	—	1	—	—	48	58	57	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—
120 120	121 121	79 79	44 44	48 48	30 30	374 374	602 600	377 375	32 32	29 29	11 11	29 29	30 30	15 15
3 2	2 —	2 —	— —	2 2	1 1	8 3	59 —	55 —	3 3	— —	— —	—	—	—
141 1	63 1	63 1	9	6	6	266	252	251	18	16	16	6	—	—
640 171	452 188	330 109	148 59	123 68	72 38	1323 470	1526 737	1108 404	138 54	132 50	76 21	80 34	58 38	25 16
565 156	361 178	263 105	142 48	113 58	70 38	1091 385	1238 525	970 521	144 51	111 44	73 24	55 28	52 37	26 16

Yrkesgrupper.	Värmlands län.			Örebro län.			Västmanlands län.		
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m. Därav kvinnor	{ 14 2	9 5	5 2	22 1	35 15	17 —	62 5	50 8	30 1
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	—	—	—	—	2	2
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	2	2	2	8	1	1	—	—	—
B Metall- och maskinindustri	—	—	—	5	1	1	13	3	2
C Trävaruindustri	1	—	—	3	—	—	1	—	—
D Byggnadsverksamhet	—	—	—	6	3	3	17	9	8
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F Textilindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
G Beklädnadsindustri	—	—	—	{ 4 2	1 —	1 —	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
H Närings- och njutningsämnesindustri	1	—	—	{ 6 1	— —	— —	1	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	—	—	—	1	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif. Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	2	2	2
IV. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	1	1	1	—	—	—
B Butiks- o. magasinpersonal	{ 1 —	1 1	— —	4 1	2 1	2 1	2 1	2 2	1 1
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangförelse	{ 3 3	5 5	2 2	7 7	6 6	6 6	4 4	5 5	5 5
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D Landtransport	2	—	—	5	4	4	{ 9 3	8 2	7 2
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
E Vattentransport	—	—	—	2	1	1	—	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete Därav kvinnor	{ 20 20	34 34	14 14	84 84	80 80	57 57	49 49	45 45	34 34
VI. Allmän och litterär verksamhet Därav kvinnor	{ — —	3 3	— —	1 1	1 1	1 1	— —	— —	— —
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	11	3	3	41	28	28	22	9	9
Summa för december månad år 1912 Därav kvinnor	{ 55 25	57 48	26 18	199 97	164 103	123 65	183 62	135 62	100 43
„ „ „ månad år 1911 Därav kvinnor	{ 62 29	70 48	31 21	160 78	101 51	95 45	222 80	135 63	106 55

Koppar- bergs län.			Gävle stad och län.			Västernorr- lands län.			Jämtlands län.			Västerbot- tens län.			Norrbottens län.		
Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.
28 —	16 3	11 —	11 —	6 1	4 —	1 —	—	—	{ 5 —	8 5	3 1	4 2	5 4	3 2	4 3	10 9	3 2
2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1 5 12 6	— — 1 6	— — 1 5	1 11 7 7	— 3 1 —	— 3 1 —	— — 1 —	— — 8 —	— — — —	3 1 — 6	— — — —	— — — —	2 1 — 5	— 2 1 3	— 1 — 3	— — 1 2	— — 2 1	— — 1 1
—	—	—	1 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
{ 2 2	2 2	2 2	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	{ — —	1 1	— —	— —	— —	— —
1	1	—	{ 6 2	— —	— —	— —	— —	— —	{ 3 2	1 —	1 —	— —	2 1	— —	1 1	1 1	1 1
—	—	—	1 —	— —	— —	— —	10 —	5 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
—	—	—	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
1	1	1	4 —	1 —	1 —	— —	— —	— —	1 —	— —	— —	— —	— —	— —	2 —	— —	— —
—	—	—	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	{ 1 —	1 1	— —	— —	— —	— —
{ 2 —	1 —	1 —	2 —	— —	— —	{ 3 2	1 1	1 1	2 1	2 1	1 —	{ 1 —	— —	— —	— —	— —	— —
13 10	15 10	11 9	8 5	6 4	4 3	1 1	4 4	3 3	17 17	18 17	9 9	3 3	3 3	3 3	17 14	27 24	15 12
{ 5 —	6 1	6 1	{ 16 1 2	13 1 —	12 — —	{ 1 — —	— — —	— — —	2 — —	1 — —	1 — —	4 — —	3 — —	2 — —	— 1 —	1 — —	— — —
—	—	—	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
64 64	61 61	50 50	29 29	28 28	21 21	28 28	30 30	18 18	31 31	21 21	13 13	25 25	26 26	16 16	55 55	62 62	42 42
—	—	—	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
63	23	22	22	25	25	92	93	80	30	18	18	15	—	—	26	26	20
205 76	136 76	113 61	128 87	83 34	71 24	127 81	146 85	107 22	101 51	69 44	46 28	61 30	47 36	28 21	109 78	130 96	83 57
204 70	103 74	82 55	164 38	124 45	109 32	57 26	62 42	36 19	96 60	62 48	28 22	— —	— —	— —	118 71	91 55	66 35

V a r u s l a g.		Kvan- titet.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.
			öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
1	Mjöl: oskummad	lit.	13	13	14	14	14	14	14	14
2	handskummad	,	7	7	7	7	7	7	7	7
3	separerad	,	—	—	—	—	—	—	5	5
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	206	212	221	219	226	220	222	228
5	mat- (lands-)	,	185	191	201	199	204	198	200	205
6	Ost: helfet, okryddad	,	—	—	—	—	—	—	150	151
7	halvfet, ,	,	103	107	109	116	119	116	114	111
8	skummjölks-, ,	,	—	—	—	—	—	—	49	48
9	Margarin: högsta kvalitet	,	149	157	159	157	164	159	169	152
10	lägsta ,	,	100	104	108	108	119	116	125	116
11	växtmargarin	,	—	—	—	—	—	—	—	126
12	Ägg: svenska, färska	tjog.	129	133	142	150	148	151	149	149
13	, konserverade	,	—	—	—	—	—	—	184	128
14	Potatis: gammal	5 lit.	—	29	25	29	32	28	27	29
15	färsk	,	—	—	—	—	—	—	76	48
16	Ärter, gula	kg.	27	27	26	27	30	28	29	29
17	Bruna bönor	,	40	39	39	40	42	41	46	47
18	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	,	27	27	27	28	31	33	32	30
19	råg-, , ,	,	19	19	19	20	23	22	20	20
20	rågsikt-, , ,	,	23	24	24	26	29	28	26	25
21	Gryn: havre- (ångpreparerade)	,	¹⁾ 31	¹⁾ 31	¹⁾ 31	¹⁾ 32	¹⁾ 33	¹⁾ 33	34	32
22	korn- ,	,	—	26	25	25	26	28	28	—
23	ris-, bästa sort: »Carolina»	,	—	57	58	59	59	60	63	64
24	, , svenska	,	—	—	—	—	—	—	39	39
25	, billigaste sort	,	32	32	31	32	35	34	33	33
26	Rågbröd: hårdt (spis-), grovt	,	36	35	35	37	41	40	40	39
27	mjukt, limpa, söt	,	35	34	35	35	39	39	39	37
28	, , sur	,	25	25	26	26	28	28	28	27
29	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	,	63	64	65	67	73	74	76	74
30	mjukt, bakat med vatten	,	—	42	44	46	51	53	45	44
31	, , mjölk	,	—	—	—	—	—	—	61	60
32	Nötkött, färskt: stek	,	91	89	98	106	109	104	98	96
33	soppkött	,	76	74	81	89	91	85	78	78
34	Kalvkött: stek, gödkalv	,	102	104	116	118	122	120	117	116
35	, spädkalv	,	53	53	58	64	66	63	60	58
36	Färskött: färskt	,	103	105	118	125	125	121	118	115
37	salt	,	—	—	—	—	—	—	103	102
38	Fläsk: färskt	,	105	110	127	123	114	121	129	120
39	salt, svenskt	,	115	117	132	131	121	127	138	129
40	, amerikanskt	,	113	118	124	125	121	128	149	139
41	Fisk, färsk: sill	,	31	33	34	34	28	28	31	31
42	strömming	,	42	40	40	43	37	37	36	36
43	rödspotta (»spätta»)	,	70	71	75	80	81	79	80	79
44	salt: sill, fetsill	,	36	38	40	41	38	37	39	39
45	, slofetsill	,	—	—	—	—	—	—	34	34
46	strömming	,	24	25	26	25	25	23	23	25
47	kabeljo af långa	,	²⁾ 51	²⁾ 54	²⁾ 56	²⁾ 59	²⁾ 60	²⁾ 61	54	51
48	, , torsk	,	—	—	—	—	—	—	45	45
49	Kaffe (obrändt), prima Santos	,	³⁾ 110	³⁾ 115	³⁾ 117	³⁾ 116	³⁾ 116	³⁾ 115	125	155
50	Socker, bit	,	61	69	62	62	66	67	71	69
51	Svagdricka	lit.	—	—	—	—	—	—	6	6
52	Fotogen: Water White	,	18	16	16	16	18	18	17	15
53	Standard White	,	—	—	—	—	—	—	15	14
54	Ved: björk-} osågad, hemkörd (pr »storfamn»: barr- } 2 5 × 1 6 × 0 89 m. = 3 56 kbm.)	famn.	2180	2170	2220	2360	2680	2520	2280	2280
55		,	1660	1650	1710	1850	2140	2020	1810	1810
56	Bränttorv	100 kg.	—	⁴⁾ 70	⁴⁾ 70	⁴⁾ 73	⁴⁾ 80	⁴⁾ 74	187	185
57	Kol, antracit- (»valnöt»)	hl.	—	322	318	355	388	376	373	373
58	Koks: gasverks- (okrossad) } hemkörd {	,	—	112	106	126	139	134	130	132
59	eng. kamin- ,	,	—	—	—	—	—	—	159	156

¹⁾ Uppgifterna avse ej ångpreparerade gryn. — ²⁾ Uppgifterna avse å vissa orter kabeljo utan fenor vikten av 1 hl. torv är 40 å 50 kg. — ³⁾ Uppgifterna avse för april endast två orter, för maj en och för

Obs! Beträffande bostadspriser å olika orter i riket meddelas uppgifter för åren

(dec. 1911—dec. 1912) för samtliga orter.

28 orter, men för åren 1910—1912 för 39 orter.

Dec. 1911.	Jan. 1912.	Febr. 1912.	Mars 1912.	April 1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	
öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	
14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	1
7	7	8	8	8	8	7	8	8	8	8	8	8	2
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	3
245	243	241	241	237	228	228	229	237	242	242	241	240	4
223	218	211	210	211	208	207	207	218	221	220	221	219	5
153	154	154	154	154	154	155	155	156	157	158	160	161	6
112	114	114	113	113	113	114	114	115	116	117	118	118	7
48	50	50	50	51	50	51	50	50	52	54	55	54	8
155	156	155	156	156	156	156	156	156	157	158	158	158	9
120	120	120	120	122	122	122	123	123	123	124	125	125	10
131	131	131	131	131	131	132	132	132	132	132	132	132	11
219	212	205	155	122	118	122	130	141	153	174	199	206	12
143	143	150	144	⁵⁾ 188	⁵⁾ 180	⁵⁾ 128	126	132	137	142	148	148	13
30	32	33	33	35	35	35	35	28	31	29	29	29	14
—	—	—	—	—	—	—	61	37	—	—	—	—	15
29	30	30	29	30	29	30	30	29	30	31	31	31	16
52	53	53	53	53	53	53	53	53	53	52	51	51	17
31	31	31	31	31	31	31	31	31	32	32	32	32	18
20	21	21	22	22	22	22	22	22	23	23	22	22	19
26	26	27	27	27	27	27	27	27	28	28	28	28	20
34	35	36	36	36	36	36	36	36	37	36	37	37	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
65	65	65	65	65	65	65	65	65	66	66	66	66	23
39	39	40	40	40	40	40	40	41	41	41	41	41	24
34	34	34	34	34	35	35	35	35	35	36	36	36	25
40	40	40	40	40	40	41	41	41	41	41	41	41	26
37	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	27
28	28	29	28	28	28	29	29	29	29	29	29	29	28
74	75	76	76	76	75	76	75	76	76	76	76	76	29
44	44	45	44	45	45	45	45	45	45	45	45	45	30
60	60	60	61	60	61	61	61	61	61	61	61	61	31
93	95	94	96	100	106	111	119	124	124	121	119	117	32
75	77	77	78	81	86	90	96	103	102	100	99	97	33
115	116	116	117	119	121	123	125	129	131	128	129	127	34
59	59	59	60	60	61	64	67	70	72	70	70	70	35
107	110	115	117	123	127	129	130	131	128	124	124	125	36
97	100	101	102	102	105	105	107	109	109	109	109	107	37
113	113	113	113	116	120	122	124	127	132	131	130	129	38
123	121	122	121	124	126	128	129	133	136	138	137	136	39
134	133	131	133	132	133	131	134	135	140	141	144	144	40
29	25	27	27	29	33	33	33	40	37	35	35	30	41
37	36	36	34	32	35	32	33	34	37	41	39	37	42
77	76	78	76	75	76	77	78	79	78	76	79	79	43
40	40	40	40	40	40	40	41	41	42	43	44	45	44
35	35	35	34	34	35	35	34	35	36	37	38	39	45
25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	26	26	25	46
51	51	51	52	51	51	51	51	51	52	54	55	55	47
45	43	44	45	44	42	41	41	44	44	44	46	48	48
170	172	172	172	174	176	176	176	177	177	179	179	180	49
73	73	73	73	73	73	73	73	73	73	71	67	67	50
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	51
14	14	14	14	15	16	17	18	19	19	19	19	19	52
13	13	13	13	13	13	15	16	17	17	17	17	17	53
2300	2310	2320	2340	2340	2340	2330	2330	2340	2380	2420	2420	2480	54
1840	1840	1850	1870	1870	1860	1850	1860	1880	1900	1920	1950	1960	55
189	187	187	195	193	191	184	184	184	184	184	186	189	56
376	378	388	403	404	395	392	393	397	399	403	403	405	57
136	139	145	152	152	152	153	151	156	163	163	163	168	58
157	159	166	179	182	171	172	176	177	182	185	185	184	59

och stjärt (s. k. rundskuren fisk). — ⁵⁾ Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — ⁴⁾ Uppgifterna avse hl.; juni tre orter, & vilka höga äggpris gällde.

1904—1910 i häfte nr 5 för 1911.

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1904—1911) och per månad

Kreatursslag.	¹⁾ 1904.	¹⁾ 1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.
<i>Kor:</i>	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
Extra prima ²⁾	—	—	53	54	54	46	47	50
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga ³⁾	40	40	46	48	46	40	41	42
2. Äldre, fullt feta, köttiga .	34	37	43	45	43	36	37	36
3. Mindre feta ⁴⁾	28	29	36	38	35	27	28	25
<i>Kvigor (och stutar):</i>								
Extra prima ⁵⁾	—	—	58	60	59	52	55	58
Kl. 1. Fullt feta, köttiga ⁶⁾ . . .	46	46	51	54	52	45	44	46
2. Mindre feta ⁶⁾	37	37	44	48	44	36	36	36
<i>Tjurar:</i>								
Extra prima ⁷⁾	—	—	55	57	56	46	49	55
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	44	45	51	54	48	42	43	46
2. Fullt köttiga (500—700 kg.) ⁸⁾	39	41	46	49	44	38	40	43
3. Mindre köttiga ⁹⁾	33	36	40	38	39	32	33	33
<i>Oxar:</i>								
Extra prima ¹⁰⁾	—	—	—	—	58	—	47	50
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	—	—	48	53	49	43	43	44
2. Mindre feta ¹¹⁾	—	—	42	46	43	34	36	38
<i>Kalvar:</i>								
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.) ¹²⁾	57	59	64	68	63	60	61	60
(70—90) ¹²⁾	51	53	54	61	56	55	55	52
Skummjölkskalvar	36	40	44	46	41	39	40	41
<i>Får:</i>								
Yngre, feta ¹³⁾	—	—	53	54	52	50	51	51
Äldre, ¹⁴⁾	—	—	44	49	46	45	45	42
<i>Svin:</i>								
Slakterlavin (85—100 kg.)	49	62	73	66	56	69	77	64
Rena, större svin (100—150 kg.) .	47	59	76	65	55	68	73	62
Suggor	39	45	66	57	40	58	67	53

¹⁾ Samtliga uppgifter för år 1904 avse endast Malmö och för år 1905 Stockholm och Malmö. Stockholm och Malmö. — ²⁾ Uppgifterna för jan. 1912 avse Malmö och Göteborg. — ³⁾ Uppgifterna — ⁴⁾ Uppgifterna för dec. 1911 och jan. 1912 avse endast Malmö samt för febr.—juni, nov. och dec. 1912 — ⁵⁾ Uppgifterna för dec. 1911 avse endast Malmö samt för jan. 1912 Malmö och Göteborg. — ⁶⁾ Uppgifterna samt för febr.—dec. 1912 Stockholm och Malmö. — ⁷⁾ Uppgifterna för 1911 avse endast Malmö, för dec. 1911—juli 1912 avse Stockholm och Göteborg. — ⁸⁾ Fr. o. m. år 1908 avse uppgifterna endast för maj—sept. 1912 Stockholm och Göteborg. — ⁹⁾ Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göte-

priser

vande vikt)

Göteborg 1904—dec. 1912.

(dec. 1911—dec. 1912) för alla tre orterna.

Dec. 1911.	Jan. 1912.	Febr. 1912.	Mars 1912.	April 1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.
öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
47	48	48	49	53	58	58	60	61	63	64	62	60
38	40	41	42	45	48	50	52	54	55	56	55	53
33	35	37	38	41	44	45	47	47	48	47	46	46
21	22	28	27	31	34	37	38	39	40	39	37	37
59	59	54	55	60	62	64	65	66	67	68	67	64
45	46	45	46	50	53	55	57	58	60	61	61	59
35	35	35	35	41	44	46	48	48	49	49	49	48
55	56	54	55	57	60	61	64	66	68	69	67	65
46	48	48	49	53	55	57	59	60	61	63	62	60
42	45	44	45	49	51	52	55	55	58	60	58	57
28	30	36	35	40	43	45	46	46	47	50	49	48
45	49	49	50	54	57	58	61	62	65	65	62	61
40.	43	43	44	49	52	54	55	55	57	58	56	55
35	37	37	39	41	43	45	48	47	48	49	46	44
60	62	63	63	66	68	69	69	69	71	70	70	72
54	55	55	55	56	59	61	61	61	64	65	65	66
43	44	43	43	46	47	49	47	49	52	52	53	56
48	48	49	49	50	58	58	56	56	54	51	53	55
34	38	42	49	50	53	53	52	52	50	45	47	50
58	60	62	63	67	74	75	75	79	80	79	79	81
57	59	61	62	65	72	72	72	77	79	79	79	80
48	49	50	54	56	59	56	56	64	68	68	67	68

— *) Uppgifterna för dec. 1911 och jan. 1912 avse endast Malmö; för febr.—juni och sept.—dec. 1912 för dec. 1911 och jan. 1912 avse endast Malmö samt för febr.—dec. 1912 Stockholm och Malmö. Stockholm och Malmö. — *) Uppgifterna för dec. 1911 och jan. 1912 avse Malmö och Göteborg. — för dec. 1911 avse Malmö och Göteborg. — *) Uppgifterna för dec. 1911 och jan. 1912 avse endast Malmö jan. 1912 Malmö och Göteborg samt för sept.—dec. 1912 Stockholm och Malmö. — *) Uppgifterna för Malmö och Göteborg. — *) Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg, för dec. 1911 samt borg samt för mars—dec. 1912 Stockholm och Göteborg.

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm dec. 1911—dec. 1912.

(Enligt veckonoteringar från Stockholms stads provisoriska fiskhall.)

S l a g.	Kvan- titet.	Dec. 1911.	Jan. 1912.	Febr. 1912.	Mars 1912.	April 1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.
		Medelpris (öre).												
Fisk och fisk- varor: ¹⁾														
Abborre	kg.	53	60	—	87	62	46	39	51	55	63	69	70	65
Braxen	»	—	41	—	49	35	46	32	32	35	36	39	39	49
små	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
Bückling	låda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Flundra(Skrubba)	kg.	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gräsej	»	16	21	35	21	29	37	18	25	28	30	41	42	41
Gädda	»	63	81	80	103	83	78	67	88	78	79	88	79	71
Gös	»	131	149	133	123	144	112	—	97	92	78	131	129	140
Havskatt	»	—	—	—	40	51	—	—	25	—	—	—	—	—
Havslax	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vitling	»	18	14	29	25	28	19	24	21	21	24	28	30	32
Hälleflundra . .	»	66	90	97	83	103	91	74	86	94	82	95	81	99
små	»	38	64	62	55	70	—	39	49	—	—	67	—	55
Id	»	37	30	—	57	48	—	42	52	—	—	44	49	54
Kabeljo	»	—	30	35	—	—	—	—	35	—	—	—	—	—
Kolja ²⁾	»	24	34	36	33	40	36	26	37	33	38	40	38	58
små	»	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—
Kungsflundra . .	»	43	40	58	44	43	42	31	36	50	51	45	58	58
Kummel	»	—	—	—	—	20	—	18	—	36	40	41	—	—
Läke	»	48	55	66	66	43	—	32	33	—	47	57	59	74
Lax, färsk . . .	»	170	283	253	173	122	267	204	196	—	175	204	196	140
rökt	»	—	300	198	200	—	—	—	—	251	—	—	—	—
Laxöring	»	—	—	—	—	—	—	60	—	—	200	—	—	—
Lindare	»	—	—	—	—	47	—	42	—	—	—	—	—	—
Långa	»	20	—	—	—	51	—	25	—	36	35	—	20	15
salt	»	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Makrill	»	—	—	—	—	—	101	46	60	70	—	—	—	—
Mört	»	—	—	—	19	19	—	—	20	—	—	—	15	22
Piggvar	»	—	—	—	—	—	—	79	80	85	70	80	—	—
små	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Röding	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	130	—	143
Rödspotta	»	43	49	51	49	49	46	51	52	54	58	55	60	67
Rödtunga	»	47	50	49	51	41	25	27	34	50	52	52	61	38
Sandskådda . . .	»	—	—	—	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sarv	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sik	»	49	³⁾ 32	—	—	85	86	81	71	—	95	84	71	80
Sill, färsk . . .	låda	1026	977	1229	888	—	—	—	—	—	1850	1817	1813	1412
»	^{1/2} låda	305	320	700	—	—	—	—	—	—	863	1000	—	—
»	kg.	20	18	21	21	—	18	—	—	—	31	35	30	13
rökt	låda	—	—	250	195	90	75	—	—	—	—	—	167	—
Slätvar	kg.	44	70	—	68	55	57	30	65	88	55	—	—	96
Stenbit	»	—	—	—	32	26	41	16	—	—	—	—	46	—
Strömming . . .	»	—	—	39	32	27	—	—	—	—	30	—	27	32
»	låda	695	759	870	699	538	635	—	—	—	818	710	738	850
Torsk ³⁾	kg.	24	35	38	34	34	38	34	33	34	37	47	46	49
salt	»	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uer, färsk . . .	»	—	34	21	—	—	—	24	—	—	—	—	35	29
Äl, stor	»	—	—	—	—	—	—	—	181	145	100	—	—	—
medelstor . .	»	—	—	—	—	145	90	133	149	109	148	135	—	—
små	»	70	—	—	—	95	—	—	61	—	88	—	—	—
rökt	»	—	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaldjur:														
Havskräftor . . .	tjog	—	—	25	—	44	—	—	—	—	—	75	—	—
Hummer	»	3175	3250	—	—	3000	2625	2200	2733	—	2182	2800	3175	3100
Krabbor	»	400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	565	—	—
Kräfter	»	—	—	—	—	—	—	—	—	114	116	—	—	—
små	»	—	—	—	—	—	—	—	55	—	—	—	—	—
Räkor, kokta . .	kg.	104	93	104	71	55	83	53	54	82	100	104	95	135
små	»	32	89	53	56	—	—	—	35	—	—	69	49	72

Marknadens läge ^{28/11—4/12}: tillgång god,

efterfrågan livlig,

tendens fast.

^{5/12—11/12}: »

medelmättig,

» svävande.

^{12/12—18/12}: »

knapp,

»

» fast.

^{19/12—25/12}: »

»

»

^{26/12—1/1}: »

»

»

¹⁾ Prisuppgifterna avse slaktad fisk, där ej annat anges. — ²⁾ Frusen i låda billigare. — ³⁾ Frusen i låda.

Kommerskollegii yttrande över förslaget till allmän pensionsförsäkring.

Genom nådig remiss den 15 november 1912, vilken ingick till Kommerskollegium den 10 december samma år, hade Kommerskollegium fått sig anbefallt att avgiva utlåtande över det av utsedda kommitterade avgivna betänkande och förslag angående allmän pensionsförsäkring.

Till fullgörande härav och under framhållande att den korta tid, som stått till Kollegii förfogande för yttrandes avgivande, icke medgivit en så grundlig och allsidig prövning, som det utomordentligt betydelsefulla och på samhällslivets alla områden djupt ingripande lagförslaget syntes kräva, eller ett framläggande av positivt formulerade ändringsförslag i de punkter, där Kollegium icke kunnat biträda förslaget, anförde Kollegium i ärendet följande.

Olika system för invaliditets- och ålderdomsförsäkring.

Det är efter tvänne väsentligt olika system, som man i utlandet sökt på lagstiftningens väg lösa frågan om befolkningens skyddande mot de ekonomiska följderna av ålderdom och arbetsinvaliditet. I Tyskland och de länder, som på detta område följt dess föredöme, bygger hithörande lagstiftning på *försäkringsprincipen*. Rätten till understöd och understödens belopp äro i detta system i huvudsak beroende av erlagda avgifter, och kostnaderna för försäkringen bäras av de försäkrade själva och deras arbetsgivare, ehuru med tillskott av det allmänna. Försäkringen bereder ersättning vid varaktigt oförmåga till arbete, varvid uppnåendet av en viss högre ålder (i Tyskland 70 år) presumerats medföra dylik oförmåga, och lagstiftningen är i huvudsak begränsad till lönarbetarnas klass. Ut i ett år 1908 i Österrike framlagt, men ännu icke genomfört lagstiftningsverk har man dock skridit vidare och sökt att inom försäkringens ram upptaga även andra närstående befolkningsgrupper. Utom i Tyskland har här anförda system tills dato införts i Frankrike genom 1910 års lag om ålderdomsförsäkring av arbetare, hantverkare och mindre jordbrukare, i England genom National Insurance Act av år 1911 och i Luxemburg genom 1911 års lag angående obligatorisk försäkring mot ålderdom och invaliditet. Slutligen kan framhållas att det i dagarna i Norge avgivna kommittébetänkandet angående invaliditets- och ålderdomsförsäkring för det norska folket konsekvent uppbygger lagstiftningen, som här skulle omfatta hela folket, på försäkringsmässiga grunder.

Helt annorlunda är det system beskaffat, som kommit till användning i Danmark, i Nya Zeeland, i Australien, i Frankrike genom 1905 års lag angående obligatorisk försörjning av medellösa äldre, invalider och obotligt sjuka och i England genom 1908 års lagstiftning om ålderdomspensioner, och som för korthetens skull kan benämnas *försörjnings-* eller *understöds*systemet. Gemensamt för samtliga dessa lagar är, att de icke begränsas till vissa samhällsklasser utan omfatta befolkningen i dess helhet, att kostnaderna helt och hållet bäras av det allmänna samt att lagstiftningen i regel avser endast ålderdomsförsäkring.

Det är i övrigt intet hinder för att båda dessa system samtidigt tillämpas vid sidan av varandra. I själva verket är detta också förhållandet exempelvis i England, varest,

såsom ovan visats, invaliditetsförsäkringen för industriarbetare organiserats efter tyskt mönster, medan 1908 års pensionslag är en typisk försörjningslagstiftning.

Den föreslagna lagstiftningens allmänna karaktär.

Kommitterades förslag till lag om allmän pensionsförsäkring utgör ett försök att i samma lagstiftning sammansmälta båda systemen. Å ena sidan förutsättas sålunda de försäkrade själva genom erläggande av pensionsavgifter bestrida en del av kostnaderna för försäkringen, varjämte pensionernas storlek till en viss grad bestämmas av antalet och storleken av de erlagda pensionsavgifterna. Förslaget avser vidare genomförandet av invaliditetsförsäkring, ehuru rätten till den direkta avgiftspensionen inträder vid fyllda 67 år, även om invaliditet då ännu ej är för handen. Å andra sidan framträder förslagets karaktär av försörjningslagstiftning bl. a. däri, att kostnaderna till största delen (c:a $\frac{2}{3}$) skola bestridas av allmänna medel. Härtill kan vidare läggas, att lagstiftningen är avsedd att omfatta hela folket och icke blott vissa samhällsgrupper.

Av avgörande betydelse med hänsyn till lagstiftningens allmänna ställning äro emellertid bestämmelserna i 6 § om pensionstillägget, i 11 § om kommunalt tillskott till pensionen å orter med högre levnadskostnader samt i 33 § om rätt till understöd för dem, för vilka pensionsavgifter icke blivit erlagda. Härigenom är nämligen uttryckligen fastslaget, att det är *behovet*, som i främsta rummet skall vara avgörande vid bestämmandet av pensionsbeloppen ävensom att avgiftsbetalning icke under alla förhållanden skall utgöra ett oefftergivligt villkor för erhållande av pension. Till sin allmänna karaktär är därför kommitterades förslag i övervägande grad en försörjningslagstiftning, om än detsamma även innehåller bestämmelser av försäkringsmässig natur.

Folkförsäkring eller industriarbetarförsäkring.

I sitt underdåniga utlåtande den 29 oktober 1909 angående sakkunniges förslag till ny sjukkassalag har kollegium i samband med frågan om obligatorisk eller frivillig sjukförsäkring bland annat anfört, att skall *socialförsäkringen* verkligen bliva vad den bör bliva, måste utvecklingen förr eller senare länkas därhän, att samhället i dess helhet och icke blott enskilda klasser av detsamma göras delaktiga av försäkringens förmåner. I enlighet med sin redan då uttalade ståndpunkt delar kollegium i allo kommitterades mening, att en pensionsförsäkring icke numera här i landet bör begränsas till endast industriarbetare och övriga med dem jämställda grupper av lönarbetare, utan att lagstiftningen på detta område måste givas en sådan utsträckning, att därmed ernås en hela folket omfattande försäkring. Bland de skäl, som kunna anföras till stöd för en dylik lagstiftning, torde det vara tillräckligt att erinra därom, att endast denna försäkringsform synes erbjuda möjlighet att i försäkringen upptaga samtliga kvinnor.

Invaliditets- eller ålderdomsförsäkring.

I likhet med de kommitterade finner vidare även kollegium, att en lagstiftning av förevarande art med nödvändighet måste grundas i huvudsak på invaliditetsprincipen. Det synes nämligen icke vara möjligt, åtminstone i vad det gäller de egentliga kroppsarbetarna, att inom en ren ålderdomsförsäkring så avpassa åldersgränsen för rätt till understöd, att icke antingen många behövande uteslutas eller pensionsrätt tillerkännes dem, som ännu äro fullt arbetsföra. Inom en invaliditetsförsäkring däremot kan understöd tiden avpassas efter behovet i varje särskilt fall. I England har också, på sätt ovan anförts, såsom komplement till den år 1908 utfärdade ålderdomspensioneringslagen under år 1911 antagits en särskild lag om invaliditetsförsäkring för lönarbetare.

Det avsteg från invaliditetsprincipen, som ligger däri, att enligt kommitterades förslag rätten till avgiftspension skall inträda vid fyllda 67 år, även om varaktig arbetsoförmåga då ännu icke inträtt, finner collegium jämväl vara väl motiverat.

Definition av begreppet invaliditet.

»Varaktig oförmåga till arbete» (invaliditet) skall enligt 2 § i lagförslaget anses vara för handen hos den, som befinnes till följd av ålderdom, kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller lyte vara ur stånd att vidare försörja sig genom sådant arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter. Denna definition har, såsom kommitterade själva framhållit, avfattats i full överensstämmelse med motsvarande stadgande i den s. k. nya arbetarförsäkringskommitténs förslag, varför ock på denna punkt åberopats sistnämnda kommittés motivering.

Denna motivering innehåller i huvudsak följande. Av uttrycket »försörja sig» framginge, att fråga vore blott om vederbörandes förmåga att försörja *sig själv* och således icke om hans förmåga att med sitt arbete även underhålla andra, vilkas försörjning möjligen kunde åligga honom. Genom samma uttryck angäves vidare även invaliditetens *grad*. För att oförmåga till arbete skulle anses vara för handen, vore det således icke erforderligt, att den försäkrade vore *fullständigt* invalid, utan endast att hans arbetskraft ej funnes vara tillräcklig att skaffa honom själv försörjning. Oförmåga till arbete skulle vidare anses *varaktig*. Uttrycket vore i detta fall liktydligt med »antagligen beständig» eller »såvitt förutses kan, för den återstående livstiden». Slutligen innebure den föreslagna definitionen, att man vid bedömandet av oförmågan till arbete skulle taga hänsyn till den försäkrades *krafter och färdigheter*. Därmed ville kommitterade hava uttryckt, att det icke endast vore fråga om s. k. yrkesinvaliditet i inskräntare mening. Det kunde således förekomma, att den försäkrade, ehuru han måste betraktas såsom invalid i förhållandet till ett visst yrke, dock mycket väl kunde anses i stånd att förvärva sitt uppehälle inom yrken, som voro likartade med det förra med avseende på förutsättningar och villkor. Men bestämmelsen innebure naturligtvis tillika, att man vid yrken, som krävde särskilda färdigheter och utbildning, jämväl skulle taga hänsyn härtil ävensom till den försäkrades individuella förmåga och anlag i övrigt. I många fall komme det därför att handla just om egentlig yrkesinvaliditet.

Av här åberopade motivering synes framgå, att ålderdomsförsäkringskommittén icke tillräckligt beaktat, att dess eget förslag innefattar en fullständig, hela folket omfattande lagstiftning, i motsats till det av nya arbetarförsäkringskommittén framlagda lagförslaget, som avsåg en pensionsförsäkring för endast lönarbetare. Därav att en formulering av begreppet invaliditet passar för denna senare lagstiftning, följer dock icke utan vidare, att den passar även för den förra. Tvärtom synes den i förslaget använda definitionen vara ur flera synpunkter mindre tillfredsställande.

Att beträffande s. k. självständiga avgöra, huruvida de äro ur stånd att »vidare försörja sig genom sådant arbete, som motsvarar deras krafter och färdigheter», skulle säkerligen i många fall bliva förenat med mycket avsevärda svårigheter. En jordbrukare, en hantverkare eller handlande kan ju ofta, fastän invalid i detta ords vanliga bemärkelse, dock själv leda och ordna sin rörelse eller affär. Samma förhållande gäller ock i många fall om hustrur och i allmänhet kvinnor, som icke hava ett direkt yrkesarbete. I fall som de här anförda kan »arbetet» vara alldeles detsamma såväl före som efter inträdet av en eventuell invaliditet.

Det ovan år 1908 i Österrike framlagda förslaget till en lagstiftning, innefattande jämte tidigare införd sjuk- och olycksfallsförsäkring även invaliditets- och ålderdomsförsäkring, denna senare omfattande även vissa grupper av självständiga, har i fråga om de självständiga stannat vid blott en ålderdomsförsäkring, medan för lönarbetarna invaliditetsprincipen lagts till grund. Angående skälet till denna begränsning beträffande de självständiga har i den av kommitterade lämnade översikten av den utländska lag-

stiftningen på området (del III, sid. 237—238) i huvudsak anförts, att begränsningen ansågs oundviklig efter de resultat, som undersökningarna angående de självständigas medtagande i försäkringen givit vid handen. Först framstode den tekniska svårigheten att beträffande självständiga fastställa invaliditetsbegreppet, då de kännetecken, vilka i sådant hänseende voro för handen hos arbetare, churu ofta svåra att konstatera redan hos dem, där vore mindre lätt påvisbara. Vidare syntes böra tagas i betraktande, att olikheten i förvärv hos självständiga och osjälvständiga betingade ett olikartat behov av försörjning, så att målet bleve ålderdomspension för de självständiga, under det att för de osjälvständiga rätten till invaliditetspension framstode såsom eftersträfvansvärd.

Även i andra hänseenden synes emellertid kommitterades formulering av invaliditetens begrepp mindre tillfredsställande. Uttrycket »vara ur stånd att *vidare* försörja sig» är sålunda endast tillämpligt i sådana fall, där invaliditeten inträtt först efter inträdet i försäkringen och sålunda den försäkrade under någon tid själv kunnat försörja sig. Däremot täcker icke denna formulering de fall, då invaliditeten förefinnes redan vid försäkringspliktens början och då vederbörande följaktligen aldrig varit i stånd att försörja sig själv. Uttrycket »arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter», synes också kunna giva anledning till missförstånd beträffande personer, som redan vid inträdet i försäkringen äro till en viss grad arbetsinvalida. I själva verket är det nämligen icke så mycket den enskilde individens krafter och färdigheter, som, i förekommande fall, bliva avgörande i fråga om rätten till pension, utan snarare den normala eller genomsnittliga arbetsförmågan hos samma eller liknande yrkes- eller samhällsgrupper. I full överensstämmelse härmed har den tyska invaliditetsförsäkringen såsom norm för pensionsrätten stadgat möjligheten att förtjäna en viss andel ($\frac{1}{3}$) av vad kroppsligen och andligen friska personer i samma ställning och med liknande utbildning i samma trakt förtjäna genom sitt arbete. Även det ovan åberopade norska kommittébetänkandet, som i förevarande fall är av särskilt intresse, därför att det innefattar icke endast en försäkring av lönarbetare, innehåller en med den tyska likartad formulering av invaliditetsbegreppet.

Det är givetvis av grundläggande betydelse för lagstiftningens genomförande, att invaliditetsbegreppet formuleras på ett sådant sätt, att missförstånd och oriktiga tolkningar av detsamma i örligaste måtto undvikas.

Kombination av försäkrings- och försörjningssystemen.

Kollegium har för sin del icke i och för sig någon invändning att göra gent emot den kombination av försäkrings- och försörjningssystemen, som kommit till uttryck i kommitterades förslag, utan finner fastmera förslaget i detta hänseende lyckligt lösa de flesta av de svårigheter, som möta vid ett konsekvent genomförande av ettdera av dessa system. Särskilt vill collegium framhålla, att kommitterades förslag gör det möjligt att vid invaliditetsfall i yngre år, då förlusten av arbetskraften är som mest kännbar, bereda ett pensionsbelopp, varmed verkligen är att räkna, något som däremot svårligen låter sig göra med ett rent försäkringssystem, där rätten till pension förvärfvas först efter en viss s. k. väntetid och där, även sedan dylik rätt förvärfvats, pensionerna, innan ett större antal avgifter hunnit inbetalas, vanligen bliva mycket obetydliga.

Olika pensionsbelopp för män och kvinnor.

I sammanhang härmed har collegium fäst sin uppmärksamhet vid, att kommitterade föreslagit att icke blott tilläggspensionerna skola utgå med olika belopp för män och kvinnor, utan att även avgiftspensionen skall beräknas efter olika grunder för de båda könen. Vad särskilt sist anförda förhållande beträffar, vill collegium icke för sin del bestrida, att icke kommitterade kunnat anföra mycket goda skäl för sin ståndpunkt.

Men då kommitterade icke i andra avseenden tagit någon hänsyn till de ofta mycket växlande riskerna inom en allmän folkförsäkring och då avgifterna i allt fall utgå med samma belopp för både män och kvinnor, synes det kollegium vara mera följdriktigt att avgiftspensionerna komma att för bägge könen utgå efter samma grunder.

I viss mån gälla givetvis samma synpunkter om de s. k. pensionstilläggen. Men då en höjning av dessa för kvinnornas vidkommande till de för männen fastställda beloppen skulle medföra en mycket betydande stegring i kostnaderna för försäkringens genomförande och då kvinnorna torde erhålla större fördel av den av kollegium i det följande förordade barnpensioneringen, har kollegium ansett nämnda önskemål, ehuru i och för sig synnerligen behjärtansvärt, dock för närvarande böra stå tillbaka för andra mera angelägna förbättringar i kommitterades förslag.

För starkt framhävande av försörjningsmomentet.

Det vill förefalla kollegium, som om kommitterade i vissa hänseenden väl mycket skjutit förslaget karaktär av försäkringslagstiftning åt sidan och i stället lagt huvudvikten på försörjningsmomentet. Härvid syftar kollegium på bestämmelsen i 33 § om *understöd*. Enligt detta stadgande äger nämligen vid inträffande invaliditet även den, för vilken försäkringsavgifter *icke* erlagts, erhålla s. k. understöd, d. v. s. i *sak* samma tillskott av allmänna medel, som eljest i förslaget benämnes pensionstillägg.

Då kommittén icke föreskrivit någon viss väntetid (karenstid) för erhållande av rätt till pension, innebär detta stadgande först och främst, att rätt till understöd inträder, så snart en person under någon tid, om än aldrig så kort, tillhört försäkringen och sålunda jämväl innan pensionsavgift en enda gång hunnit erläggas. Stadgandet innebär vidare, att personer, vilka under hela försäkringstiden varit i besittning av förmögenhet till ett belopp av minst 6 000 kronor och vilka följaktligen jämlikt 5 § varit undantagna från avgiftsplikten, därest de bliva invalider och årsinkomsten på samma gång eller senare nedgår under 300 kronor för man och 250 kronor för kvinna, likaledes utan vidare bliva berättigade till understöd. Kollegium återkommer i det följande till här anförda undantag från avgiftsplikten och vill därför i detta sammanhang endast påpeka, att det måste betraktas såsom en föga berättigad anordning att å ena sidan från avgiftsplikt befria dem, som anses såsom jämförelsevis burgna och för vilka avgiftsbetalningen följaktligen måste förefalla mindre betungande, men å andra sidan icke desto mindre göra dessa samma personer delaktiga av försäkringens förmåner.

Av långt större principiell betydelse är emellertid, att här åberopade stadgande i lagförslaget sannolikt kommer att verka därhän, att en stor mängd personer, som visserligen bort, men av liknöjdhet, slarv eller annan liknande orsak uraktlåtit att betala sina avgifter till försäkringen, ändock komma att bliva, om icke till namnet så dock till gagnet, det allmännas pensionärer. Till förekommande härav hava kommitterade hänvisat till bestämmelserna i 9 § rörande pensionstillägget, vilka bestämmelser i tillämpliga delar skulle gälla jämväl i fråga om rätten till det s. k. understödet. Genom nämnda lagrum har bl. a. stadgats, att pensionstillägg efter omständigheterna må minskas eller indragas för den, »som visat tredska eller uppenbar försumlighet i fullgörandet av honom enligt denna lag åliggande avgiftsplikt eller som uppenbarligen icke efter förmåga söker ärligen bidra till sin försörjning». Härtill har i motiveringen fogats den anmärkning, att det icke syntes »med rättvisa överensstämmande, att den, som år efter år undandragit sig sin skyldighet att erlagga pensionsavgifter, skulle komma i åtnjutande av pensionstillägg endast genom att förvärva pensionsrätt på grund av en eller annan erlagd avgift». Men tillika har på samma ställe bestämt framhållits, att föreskriften i 33 § bl. a. just vore avsedd att lämna vägen öppen »för pensionsmyndigheten att utdela understöd även åt sådana personer, som, ehuru avgiftspliktiga, likväl icke erlagt sina avgifter».

I anledning av vad kommitterade sålunda anført, kan till en början anmärkas, att det svårigen låter sig förklara, varför det skulle vara med »rättvisa överensstämmande» att till dem, som försummat sin avgiftsplikt, utdela »understöd» men icke »pensionstillägg». Varken med hänsyn till belopp, villkor eller rättsverkningar synas nämligen dessa förmåner skilja sig från varandra. Men bortsett härifrån är det högeligen att befara, att den i 9 § i lagförslaget meddelade restriktionen i praktiken skulle komma att visa sig vara ett stadgande endast på papperet. När det gäller, skulle nog vederbörande pensionsmyndigheter, i saknad av bestämda föreskrifter i lagen, icke komma att räkna alltför noga med försumlighet i fråga om avgiftsbetalningen. Det kommunala intresse, som de lokala pensionsnämnderna åtminstone i viss mån måste anses komma att företräda, utpekar ju också pensionstillägg resp. understöd såsom den för kommunen fördelaktigaste utvägen. Till dessa förmåner skulle nämligen staten bidraga med $\frac{2}{3}$ av kostnaderna, medan fattigvården, varom det väl eljest i regel bleve frågan, åtminstone under nu gällande lagstiftning är en uteslutande kommunens angelägenhet. Det torde slutligen icke kunna undvikas, att den åt vederbörande pensionsnämnder genom lagförslaget tillerkända befogenheten att besluta om rätt till pension resp. understöd skulle komma att tillämpas olika på olika orter och att förmenta eller verkliga orättvisor härutinnan skulle föranleda till missnöje och misstroende till vederbörande pensionsmyndigheters rättvisa och opartiskhet.

Huru lätt bestämmelser av den art som den ovan ur 9 § i lagförslaget anförda i verkligheten bliva vanmäktiga, därom lämnar bl. a. fattigvårdslagstiftningen ett talande exempel. Sålunda föreskrives i fattigvårdsförordningen (35 § 2 mom.), att, om någon genom lättja eller liknödighet ådrager sin hustru eller minderåriga barn sådan nöd, att fattigvård jämlikt 1 § måste dem lämnas, skall han stå under fattigvårdsstyrelsens hushondeväld, till dess den kostnad, fattigvårdssamhället tillskyndats, blivit gottgjord. Erfarenheten har emellertid visat, att denna lagbestämmelse, trots det stora antalet försumliga försörjare och trots det ofta verkligt upprörande i deras försumlighet, i praktiken icke tillämpas annat än i undantagsfall.

Kommitterade hava uppenbarligen själva varit medvetna om, att det med hänsyn till den medgivna rätten till pensionstillägg resp. understöd även i fall, då pensionsavgifter icke erlagts eller icke erlagts till stadgat antal, fanns en motsättning mellan lagens innehåll och namn och att lagen med bibehållande av angivna rätt snarast bort rubriceras såsom en försörjningslag. Kommittén förklarar emellertid, att den ansett sig kunna beteckna den genom förslaget beredda försörjningen såsom en pensionsförsäkring, »då de bidrag, som från det allmännas sida skola lämnas den enskilde medborgaren till hjälp under invaliditet, kunna, även om pensionsavgifter aldrig blivit erlagda, anses vara åtminstone i någon mån beredda av honom själv genom de direkta eller indirekta skatter han utgjort». Beträffande denna motivering kan emellertid först och främst anmärkas, att densamma, åtminstone i vad det gäller de direkta skatterna, icke synes fullt bindande, då ju pensionsrätt enligt lagen skulle tillkomma även dem, av vilka direkta skatter aldrig utgjorts eller ens skolat utgöras. I övrigt vill det synas, som om samma motivering med lika om icke än större rätt skulle kunna åberopas till stöd för en lagstiftning, som byggde fullständigt på försörjningsprincipen med uteslutande av alla direkta försäkringsavgifter.

Svårigheten vid en begränsning av rätten till pension resp. understöd utan motsvarande avgiftsbetalning — en rätt, som även kollegium finner vara till en viss grad av nöden för försäkringens fulla genomförande — ligger väsentligen däri, att man vid ett dylikt stadgande riskerar att från samma rätt utestänga personer, för vilka, på grund av fattigdom eller andra liknande orsaker, en försummad avgiftsbetalning kan anses äga sin berättigade förklaring. Efter pensionsförsäkringens genomförande torde dock denna invändning till en stor del förlora sin betydelse, enär därigenom alla de fall bortelemineras, där fattigdomen förorsakas av arbetsinvaliditet eller ålderdom.

Utan att träda berättigade hänsyn för nära, synes det därför kunna stadgas, att rätt till bidrag av det allmänna i form av pensionstillägg icke tillkommer den, för vilken

icke stadgade pensionsavgifter erlagts (av annan än resp. kommun) för minst halva den tid, för vilken dylika avgifter över huvud taget skolat utgå. För att icke denna bestämelse skulle verka ojämnt och godtyckligt i sådana fall, då invaliditeten inträffar under de närmaste åren efter inträdet i försäkringen, torde för dessa års vidkommande vissa modifikationer i huvudregeln böra medgivas.

Ändras lagförslaget i ovan angivna riktning och kommer vidare kollegii i det följande framställda yrkande om avgiftspliktens utsträckande även till dem, som äro ägare av en förmögenhet av 6 000 kronor eller därutöver, att vinna beaktande, synes hela 33 § kunna ur förslaget utgå. Såsom berättigade att erhålla understöd enligt denna § skulle nämligen under sådana förhållanden endast återstå sådana personer, för vilka invaliditeten inträffat, innan avgiftsplikten över huvud taget kunnat fullgöras. Men personer i denna ställning böra enligt kollegii mening erhålla pension, varom särskild bestämelse bör införas i 6 §, och icke avfärdas med ett understöd.

Med en ändring av kommitterades förslag i ovan angiven riktning brytes i allt väsentligt udden av de invändningar, som gjorts mot detsamma från fattigvårdssynpunkt, anmärkningar, som i huvudsak gå ut därpå, att pensionstillägget resp. understödet i verkligheten endast skulle bliva ett slags fattigvård, ehuru under annat namn. Nekas kan nämligen icke, att kommitterade, i fråga om understöden, genom att grunda pensionsrätten i främsta rummet på behovet och icke på fullgjord avgiftsplikt, övergivit den bärande principen i all försäkringslagstiftning. Härmed är dock å andra sidan icke sagt, att inom en social försäkringslagstiftning hänsynstagande till behovet skulle vara uteslutet. Ty vad det i fråga om en dylik lagstiftning i främsta rummet kommer an på är icke, att ett visst antal avgifter under alla förhållanden erlägges, utan att vederbörliga avgifter erläggas i alla de fall, där detta *kan* ske.

Pensioner endast åt »behövande».

Utgår man från behovet som det grundläggande momentet i fråga om rätten till delaktighet i pensionsförsäkringens förmåner, synes konsekvensen fordra, att denna princip tillämpas så att säga både uppåt och nedåt. Skall den behövande invaliden erhålla sådan delaktighet, oavsett om han endast ofullständigt eller alldeles icke fullgjort honom åliggande avgiftsplikt, så borde å andra sidan icke heller den, som icke är behövande, erhålla pension, även om han betalt sina pensionsavgifter. Kommitterade hava dock icke ställt sig på denna ståndpunkt, utan föreslå i stället, att en var, som erlagt avgifter till försäkringen, skall, oavsett förmögenhetsställningen, äga uppbära den däremot svarande avgiftspensionen; dock att dylik pension icke utgår, då dess beräknade belopp skulle komma att understiga sex kronor per år.

Även om man fasthåller vid förevarande lagstiftnings karaktär av social *försäkrings*-lagstiftning, förefaller det ändock mindre ändamålsenligt att tillförsäkra pensionsrätt åt andra, än verkligt behövande. Pensionsförsäkringens sociala uppgift är nämligen att bereda skydd icke mot invaliditet och ålderdom i och för sig utan mot de *ekonomiska* följderna av invaliditet och ålderdom. En invalid eller åldring, vars ekonomiska ställning på annat sätt är tryggad, har därför i själva verket icke större rätt till pension än den, som visserligen är behövande men däremot varken invalid eller åldring. Med denna grundsats låter det sig mycket väl förena, att lagstiftningen utkräver avgifter av hela folket och sålunda även de förmögnare klasserna. Fysisk och ekonomisk hjälplöshet är ju en olycka, som *kan* drabba en och var, och därför bör ock en och var trygga sig däremot genom att erlägga avgifter till pensionsverket. Rätten till pension för personer i jämförelsevis burgen ställning skulle ju icke gå förlorad. Den endast *vilade* för att bli aktuell, om och när de ekonomiska förutsättningarna för pensionens innehållande icke längre förelågo.

De åsikter rörande villkoren för pensionsrätt, som kollegium här uttalat, äro ingalunda en nyhet i vårt land. Sålunda återkommer samma tankegång i det av den

s. k. Raabska kommittén år 1906 framlagda förslaget till lag angående allmän pensionering. Ännu tydligare har samma mening utvecklats i det yttrande, som avgavs av Andra kammarens tillfälliga utskott i anledning av vid 1905 års Riksdag i samma kammare väckta motioner rörande invaliditets- och ålderdomspensioneringen. Efter att hava framhållit, att den enda utväg, som enligt dess åsikt ledde till målet, vore lagstadgad försäkringsplikt för alla, således en verklig *folkförsäkring*, anför utskottet vidare i huvudsak följande: Därav att försäkringsplikten vore allmän, följde dock icke med nödvändighet, att pensionsrätten måste bliva allmän i den mening att, vad nu särskilt anginge ålderdomspensionen, en var försäkrad borde äga ovillkorlig rätt att vid uppnådd viss ålder erhålla pension. Om försäkringens ändamål bleve att trygga mot nöd på ålderdomen, måste, jämte viss ålder, även *förefintligheten av behov utgöra villkor för erhållande av pension*. Den allmänna försäkringens förmåner kommo därigenom i lika mån alla till godo under de för alla lika gällande villkor och förutsättningar. Pensionsförsäkringen bleve då ett riktigt uttryck för den solidaritet, som borde råda de olika samhällsklasserna emellan. Allenast genom en invalid- och ålderdomspensionering med allmän försäkringsplikt men med pensionsrätt endast för dem, som därav komme i behov, torde kunna beredas grundat hopp om framtida avlösning av den nuvarande formen för utövandet av samhällets ansvarsplikt gent emot dess nödställda medlemmar, den offentliga fattigvården. (Del III, sid. 31 och 32.) Det kan slutligen även förtjäna framhållas, att principen avgiftsplikt för alla men understöd endast åt behövande utgör grundvalen i viss mening för de svenska sjömanshusen.

Mot den av kollegium ovan hävdade grundsatsen har anmärkts, att dess införande i lagstiftningen vore av endast ringa praktisk betydelse, enär den inkomstgräns, som uteslöte från pensionsrätten för att icke verka orättvis, måste sättas ganska hög och sålunda summan av de på detta sätt årligen innehållna pensionerna icke torde komma att spela någon större roll för pensionsverkets ekonomi. Denna anmärkning vederlägger dock icke själva grundsatsen, att pensionen icke bör tillkomma andra än dem, som verkligen äro i behov därav. Vilka besparingar pensionsverket skulle göra, beror givetvis i främsta rummet på den inkomstgräns, som komme att fastställas. I saknad av fullt användbart statistiskt material anser sig kollegium icke böra framlägga ett bestämt förslag rörande den i föreliggande hänseende för vårt land lämpliga inkomstgränsen, men vill anföra, att denna gräns bör sättas jämförelsevis högt, möjligen vid 1 200 å 1 500 kronor, samt göras något olika för gifta och ensamstående personer.

Ingen pension för ordinarie befattningshavare i statens tjänst.

I detta sammanhang tillåter sig kollegium vidare ifrågasätta, huruvida icke pensionsrätten skulle kunna indragas för ordinarie innehavare av statstjänst och deras hustrur. Jämlikt 5 § i lagförslaget är denna samhällsgrupp undantagen från avgiftsplikt. Men före ernåendet av ordinarie anställning måste alla statstjänare en längre eller kortare tid tillhöra den allmänna pensionsförsäkringen och skulle följaktligen enligt förslaget vara berättigade att vid 67 års ålder eller dessförinnan inträffande invaliditet erhålla en mot de erlagda avgifterna svarande pension. Men då dessa pensionsbelopp i de allra flesta fall skulle utgå med mycket obetydliga belopp och då å andra sidan staten med jämförelsevis stora uppoffringar sörjer för sina tjänstetagares pensionering, synes det vara en fullt rimlig fordran, att dessa å sin sida avstå från anspråk på pension från den allmänna pensionsförsäkringen. Utom den ekonomiska fördel, som genom denna bestämmelse skulle tillskyndas den allmänna pensionsförsäkringen, skulle densamma innebära den mycket avsevärda praktiska fördelen, att pensionsverket befriades från besväret med utbetalningen av ett stort antal småpensioner. Vad här anförts torde i viss grad äga sin tillämpning äfven i fråga om vissa andra samhällsgrupper, såsom exempelvis kommunala befattningshavare, för vilka särskild pensionering anordnats och vilka förty jämlikt 5 §, sista stycket, torde komma att befrias från avgiftsplikten.

Slutligen må i detta sammanhang erinras om, att förslaget innehåller en ofullständighet i så måtto, att detsamma från avgiftsplikten befriar ordinarie innehavare av stats-tjänst, men däremot icke nämner något om dem, som avgått ur statstjänsten med pension. Samma anmärkning gäller äfven i fråga om de kategorier av från avgiftsplikten befriade, som omförmälas i 5 §, sista stycket. Det erfordras därför ett tillägg till lagtexten, innefattande att även pensionstagare äro undantagna från erläggande av avgifter till försäkringen.

Fordran om »värdighet» hos pensionstagare.

Kommittén har icke i sitt förslag på sätt som skett i flertalet utländska lagar på området uppställt någon fordran om »värdighet» såsom villkor för erhållande av pension eller understöd. Denna sin ståndpunkt har kommittén motiverat i huvudsak därmed, att alla undersökningar rörande en persons förflutna liv, även om de göras med hänsynsfullhet, kunna ofta framstå som en opåkallad inblandning samt att tvivel om undersökningens opartiskhet lätt uppstå. Det enda stadgande av i viss mån denna art som förekommer i lagförslaget är den i 9 § intagna bestämmelsen, att *pensionstillägg må efter omständigheterna minskas eller indragas*, därest någon antingen finnes hava avhänt sig inkomst eller egendom i uppsåt att erhålla pensionstillägg eller högre sådant tillägg eller visat tredska eller uppenbar försumlighet i fullgörandet av honom enligt denna lag åliggande avgiftsplikt eller uppenbarligen icke efter förmåga söker årligen bidra till sin försörjning.

Frågan, huruvida avseende bör fästas å pensionssökandes värdighet, ställer sig enligt kollegii åsikt väsentligt olika, allt efter som spörsmålet gäller avgiftspensionen eller pensionstillägget (eventuellt understödet). Indragning av den på egna avgifter grundade pensionen bör uppenbarligen förekomma endast i sådant fall, där åtgärden måste förefalla tämligen självfallen. Har sålunda någon på grund av uppenbarligen osanna uppgifter, genom företeende av falska handlingar och dylikt fått pensionsbrev för sig utfärdadt, bör rimligtvis pensionsrätten, sedan säker kännedom härom vunnits och oavsett om handlingen är straffbar enligt allmän lag eller icke, anses förverkad. En annan dylik bestämmelse, som förekommer i exempelvis den tyska riks-försäkringslagen, är att rätten till pension går förlorad för den, som med avsikt gör sig själv till invalid.

Lagen om ålderdomsunderstöd i Danmark innehåller i huvudsak följande, värdigheten åsyftande villkor: att sökande icke har dömts för en i den offentliga meningen vanärande handling utan att hava erhållit »Aeresoprejsning»; att behovet icke har sin grund i handlingar, genom vilka sökanden till förmån för barn eller andra berövat sig själv medlen till sitt uppehälle, i oordentligt eller slösaktigt levnadssätt, eller på annat liknande sätt är självförvällat; att sökanden under de sista tio åren har haft fast uppehåll inom landet och icke under samma tidrymd gjort sig skyldig till lösdriveri eller bettleri eller veterligen fört en levnad, som väcker allmän förargelse (bevislig dryckenskap, yrkesmässig otukt o. d.); samt att sökanden icke under de sista fem åren uppburit fattigunderstöd.

1908 års engelska lag om ålderdomspensioner har bl. a. följande ovärdighetsgrunder: om vederbörande plägat underlåta att efter förmåga arbeta för sitt och de sinas uppehälle; om han blir dömd till fängelse, som ej må förvandlas till böter, eller till strängare straff, så länge frihetsstraffet räcker och därutöver under en tid av tio år från frigivandet; om den, som uppnått sextio års ålder, blir lagförd vid domstol och underkastad internering för dryckenskap, äger domstolen efter omständigheterna förordna, att den dömde skall under viss tid, icke överstigande tio år, vara obehörig att uppbära pension.

Lika stränga äro de bestämmelser, som förekomma i Nya Zeelands ålderdomsförsäkringslag. Enligt denna fordras sålunda för rätten till pension bl. a. att icke under de sista tolv åren hava undergått frihetsstraff i fyra månader eller fyra särskilda gånger

för brott, därå tolv månaders frihetsstraff kan följa, att icke under de sista tjugufem åren hava undergått fem års frihetsstraff, att icke under de sista tolv åren hava övergivit hustru och barn samt att under de sista fem åren hava fört ett nyktert och aktningvärt liv. Även den år 1908 utfärdade för hela det australiska fastlandet gemensamma lagen om ålderdoms- och invaliditetspensioner innehåller liknande »värdigheten» avseende bestämmelser. Sålunda ingå bland förutsättningarna för erhållande av pension, att sökande är av »god karaktär», att sökanden, om han är gift, icke under de fem sistförflutna åren har för tolv månader utan laga skäl övergivit sin hustru eller försummat att lämna henne behörigt underhåll eller att underhålla något sitt barn, som icke uppnått 14 års ålder, samt, om sökanden är en gift kvinna, att icke under de fem sistförflutna åren hava för tolv månader utan laga skäl övergivit sin man eller något sitt barn, som ej uppnått 14 års ålder.

Samtliga ovan åberopade på försörjningsprincipen grundade lagar hava sålunda uppställt delvis ganska stränga fordringar i fråga om pensionstagarnas föregående levnadsätt. Det ligger ock i öppen dag, att en pensionering, som helt och hållet bekostas av det allmänna, icke kan bortse från dylika hänsyn. Motsatsen skulle ju innebära ett, om ock indirekt erkännande därav, att det vore för samhället likgiltigt, om dess medlemmar förde ett hedrande och aktningvärt liv eller icke. Särskilt med hänsyn till alla dem, som i blygsamma omständigheter ärligt strävat att efter måttet av sina krafter fylla sina plikter mot sig själva och samhället, måste det anses innebära en oegentlighet, om pensionslagstiftningen icke gjorde någon skillnad mellan dem och personer, vilkas hela levnad utgör en kedja av pliktförsummelser eller till och med brott och laster.

Vad ovan anförts beträffande lagar av försörjningstypen måste anses i allt väsentligt gälla även beträffande det av kommitterade framlagda förslaget, i vad kostnaderna för detsamma bestridas av allmänna medel. Beträffande »pensionstillägget» och eventuellt »understödet» synes man därför med fullt berättigande kunna fordra, att lagen erhåller en sådan avfattning, att exempelvis icke vilka försumliga eller brottsliga individer som helst kunna göra lagligt anspråk på att betraktas och behandlas såsom det allmännas pensionärer. Att uppburen fattigvård, såsom fallet är i ovan åberopade utländska lagar, under vissa förhållanden skulle utestänga från pensionsrätt, har däremot förefallit collegium vara en alltför hård bestämmelse, även om det måste medgivas, att det kan vara skillnad mellan fattigdom och fattigdom och att det även gives en självförvållad sådan.

Avhändande av egendom för att erhålla pension.

Vad beträffar de av kommittén i 9 § av lagförslaget intagna, ovan anförda båda omständigheter, som visserligen skulle kunna men icke nödvändigt måste leda till en indragning eller minskning av pensionstillägget, har collegium redan i det föregående haft tillfälle att närmare uttala sig rörande bestämmelsen om tredska och försumlighet från de avgiftspliktigas sida. Vidkommande åter den första i omnämda lagrum anförda omständigheten hava kommitterade själva i motiveringen anförts, att de icke ville förneka, att det varit mest överensstämmande med en sträng rättvisas krav, om spörsmålet blivit löst sålunda, att den, som funnits övertygad om sådant ohederligt handlingssätt, varom här vore fråga, förklarats hava för all framtid förverkat sin rätt till pensionstillägg. Men då det å andra sidan ej borde förbises, att fall kunde förekomma, i vilka omständigheterna voro förmildrande, hade kommittén ansett sig böra giva ifrågavarande stadgande en sådan avfattning, varigenom pensionsmyndigheten erhöile fria händer att efter förhållandena i varje särskilt fall förfara såsom funnes med rättvisa och billighet mest överensstämmande.

Den grundsatsen, att ingen må, genom att till förmån för andra avhända sig inkomst eller egendom, förvärva rätt till pensionstillägg av det allmänna, är enligt collegii åsikt av den fundamentala betydelse för en lagstiftning av denna karaktär, att densamma

måste under alla omständigheter upprätthållas. Att på denna punkt medgiva »förmildrande omständigheter» vore enligt kollegii förmenande att uppoffra en av lagstiftningens viktigaste grundsatser. Samtliga ovan anförda i utlandet gällande lagar av försörjningstypen utom Englands ålderdomspensionslag föreskriva också, att rätten till pension förverkas för den, som för erhållande av pension direkt eller indirekt avhänder sig egendom. Den nämnda engelska lagen innehåller i detta hänseende den föreskriften, att om någon direkt eller indirekt avhånt sig egendom eller inkomst för att bli behörig att erhålla pension eller högre sådan, skall denna inkomst eller den årliga avkastningen av denna egendom ändock betraktas såsom en del av hans inkomster.

Förfaringssättet med drinkare o. d.

I detta sammanhang vill kollegium även fästa uppmärksamheten därå, att lagförslaget saknar bestämmelser angående tillvägagångssättet i sådana fall, då vederbörande pensionstagare till följd av dryckenskap o. d. uppenbarligen icke är i stånd att själv handhava och rätt använda sin pension. Möjligen hava kommitterade ansett, att det ovan åberopade, i 9 § meddelade stadgandet, att pensionstillägget kan minskas eller indragas för den, som icke efter förmåga söker årligen bidraga till sin försörjning, även vore tillämpligt för här anförda fall. Den åberopade föreskriften i 9 § gäller dock först och främst endast pensionstillägget (sålunda icke avgiftspensionen) och synes vidare enligt ordalydelsen icke kunna tillämpas i sådant fall, där något eget bidrag till försörjningen icke kan ifrågakomma. Bortsett härifrån kan det dessutom på allvar ifrågasättas, huruvida indragning eller minskning av pensionen är den i ty fall lämpligaste utvägen.

För här berörda fall innehåller exempelvis den tyska riksförsäkringslagen den bestämmelsen, att personer, som äro hemfallna åt dryckenskap, men icke omyndigförklarade, kunna helt eller delvis erhålla sina pensioner in natura. Naturaprestationerna utgöras i så fall av hemortskommunen, som därigenom erhåller rätt till en mot prestationen svarande andel av pensionen. Det år 1899 i Norge framlagda kommittébetänkandet (majoritetsförslaget) innehöll rörande denna punkt, att pension, som bland annat tillkom den, som på grund av dryckenskap eller andra orsaker var alldeles oförmögen att handhava penningar, skulle utbetalas till den efter gällande lag närmast försörjningspliktige eller användas efter den lokala pensionsmyndighetens förordnande till pensionärens eller hans hustrus och barns bästa. Även det i dagarna framlagda nya kommittéförslaget innehåller liknande bestämmelser.

Det torde vara uppenbart, att även för den svenska lagstiftningens vidkommande dylika eller liknande bestämmelser måste anses vara av behovet påkallade. De lokala pensionsmyndigheterna synas därför böra tillerkännas rätt att vid förefallande behov bestämma, på vad sätt och under vilka former pensionsbeloppen må utgå.

Särskilda bestämmelser för hjälplösa och dylika.

Lagstiftningen torde ock böra taga särskild hänsyn till sådana pensionärer, som äro mer eller mindre hjälplösa och på samma gång sakna anhöriga eller andra, som kunna taga hand om dem. Det minsta man i ty fall synes kunna fordra är, att dylika pensionärer, vid förefallande behov, bli berättigade till sådant kommunalt tillskott, som i 11 § sägs. Ifrågasättas kan ock, huruvida det icke borde åligga pensionsverket att sörja för deras intagande å härför avsedda anstalter (ålderdoms- eller invaliditetshem).

Uteslutning från avgiftsplikten av personer med viss förmögenhet.

Kollegium kan icke för sin del biträda kommitterades förslag att från avgiftsplikten men icke från delaktighet i försäkringen undantaga personer med en viss förmögenhet.

Jämlikt 5 § i lagförslaget skola nämligen från avgiftsplikten undantagas bl. a. de, i vilkas taxering under året enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt inberäknas förmögenhet till ett värde av minst 6 000 kronor, ävensom deras hustrur. Av motiveringen till § i fråga framgår, att skälen till denna uteslutning varit dels nödvändigheten att söka i möjligaste mån nedbringa kostnaderna för försäkringen, dels ock särskilt den i fråga om de utgående pensionerna i förslaget genomförda principen, att en var pensionsberättigad skall, oberoende av behovet, äga rätt till åtminstone det belopp, som enligt försäkringstekniska grunder motsvarar värdet av de av honom erlagda avgifterna. Härtill kommer vidare, att kommittén menat, att de sålunda uteslängda personerna kunde anses i viss mån ekonomiskt tryggade. Av den allmänna motiveringen (sid. 64 och 65) inhämtas vidare, att antalet personer, som genom den angivna bestämmelsen skulle undantagas från avgiftsplikten, antagits uppgå till 218 600 samt att borttagandet av denna gräns skulle nödvändiggöra en sänkning av den på grund av erlagda avgifter utgående pensionens belopp för män från 30 till 28½ % och för kvinnor från 23 till 22½ % av de inbetalta avgifternas summa, varjämte *dels* det för den nuvarande generationens medtagande i försäkringen erforderliga kapitalet (utöver arbetarförsäkringsfonden) skulle ökas från 9 till 16 millioner kronor, *dels* fonden skulle komma att växa med omkring 10 %.

I anledning av vad kommittén sålunda anført, vill kollegium till en början framhålla, att den omständigheten, att upptagandet i försäkringen av en viss samhällsgrupp komme att höja kostnaderna för försäkringens genomförande, givetvis icke i en lagstiftning av förevarande slag i och för sig kan vara av avgörande betydelse. Endast för den händelse det kan visas eller eljest är uppenbart, att en viss samhällsgrupp — såsom exempelvis ordinarie befattningshavare i statens tjänst — icke har direkt behov av det genom lagstiftningen åsyftade skyddet mot de ekonomiska följderna av invaliditet och ålderdom, synas här anförda skäl kunna med fog åberopas.

Det torde dock vara mer än ovisst, huruvida verkligen alla dessa över 200 000 personer, som kommittén velat befria från avgiftsplikten, befinna sig i en sådan tryggad ställning. Bland de uteslutna torde finnas ett säkerligen mycket betydande antal smärre fastighetsägare på land och i stad. Så länge hälsan varar, kunna de möjligen anses såsom jämförelsevis bärgade, men när arbetsförmågan tryter, befinna de sig i ett allt annat än tryggt läge. Den »förmögenhet», som exempelvis ett mindre jordbruk representerar, beror ofta just på innehavarens drift och duglighet och kan i saknad härav snart gå förlorad.

Det måste vidare anses såsom en oegentlighet, att lagstiftningen å ena sidan befriar personer med en viss förmögenhet från avgiftsplikten men å andra sidan ålägger det allmänna att till samma personer betala pensionstillägg, och *detta oaktat de alljämt äro i orubbad besittning av sin förmögenhet*. En person, som äger ett kapital om 6 000 kronor, är ju därigenom såväl för egen som hustruns räkning fritagen från att erlagga avgifter till pensionsförsäkringen. Blir han invalid, skall emellertid pensionsverket, även om han har sitt kapital kvar och under förutsättning av 5 % avkastning därpå, till honom utbetala ett årligt pensionstillägg av 75 kronor. Blir hustrun invalid, erhåller hon under samma förutsättning ett pensionstillägg av 50 kronor.

Hela detta spörsmål om befrielse från avgiftsplikten av personer med viss förmögenhet bottnar ytterst uti den av kommittén i förslaget hävdade principen, att en var försäkrad skall, oberoende av behovet, äga att erhålla en mot det försäkringstekniska värdet av hans verkställda inbetalningar svarande avgiftspension. Godkännes emellertid icke denna princip, utan fastställles den grundsatsen, att pensionsrätt icke tillkommer personer, som redan förut äga en viss årlig inkomst, finnes det naturligtvis icke heller någon anledning att från avgiftsplikten utesluta personer med en viss förmögenhet. Dessa få då liksom andra erlagga sin avgift till pensionsverket och bli likaledes på samma villkor berättigade att uppbära pension.

Under åberopande av vad ovan anförts och under hänvisning till, vad kollegium i det föregående yttrat angående pensionsrätt för personer, som icke äro att betrakta

såsom behövande, samt för ordinarie befattningshavare i statens tjänst, får kollegium hemställa, att bestämmelsen angående undantagande från avgiftsplikten av personer, i vilkas taxering under året enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt inberäknas förmögenhet till ett värde av minst 6 000 kronor, samt deras hustrur måtte ur förslaget utgå.

Inkomst- och pensionsklasser.

De avgiftspliktiga äro enligt förslaget indelade i tre klasser, omfattande den tredje och högsta de avgiftspliktiga, vilkas inkomster uppgå till 1 200 kronor eller mera, den andra och mellersta avgiftspliktiga med en inkomst av minst 800 men ej 1 200 kronor samt den första och lägsta alla andra avgiftspliktiga med eller utan inkomster. Av dessa klasser har den sistnämnda, som enligt kommitterades åsikt torde omfatta »bland annat småbönder, statare, torpare, hemmavarande barn och mågar, jordbruksarbetare, vissa manliga och de flesta kvinnliga yrkesarbetare på landsbygden, tjänare, ävensom de allra flesta hustrur», beräknats komma att omsluta inalles 2 128 300 av samtliga 2 588 100 försäkringspliktiga personer. Den andra inkomstklassen, som antages komma att omfatta »bl. a. de flesta manliga industriarbetare ävensom en del andra mindre löntagare i industri och handel samt mindre självförsörjare såväl i stad som på landet», har uppskattats till ett antal av 291 700 personer. Den tredje och högsta inkomstklassen slutligen, som skulle komma att utgöras av »bl. a. de högst avlönade yrkesarbetarna, övriga löntagare i enskildas tjänst samt självförsörjare», har beräknats komma att omfatta sammanlagt 168 100 personer.

Det faller genast i ögonen, huru oerhört ojämn denna klassindelning är. Sålunda skulle den lägsta klassen ensamt för sig omsluta nära $\frac{5}{6}$ (82·2 %), medan den mellersta upptager endast något mer än $\frac{1}{10}$ (11·3 %) och den högsta omkring $\frac{1}{15}$ (6·5 %) av samtliga försäkringspliktiga. Men denna indelning är icke blott ojämn, den är enligt kollegii åsikt även i flera hänseenden otillfredsställande. Därigenom att den lägsta klassen tilltagits så oproportionerligt stor, tvingas det stora flertalet av de försäkrade att åtnöjas med en invaliditetspension, som för många måste anses vara otillräcklig. En jordbruksarbetare eller en industriarbetare på landet, som under hela försäkringstiden varit uppskattad till inkomst av mellan 700—800 kronor, kan ju aldrig erhålla en högre pension än 180 kronor, medan en annan med honom i övrigt fullständigt jämställd industriarbetare, som på grund av dyrare levnadsförhållanden o. d. uppnår en inkomst av exempelvis 800—900 kronor, erhåller under enahanda förhållanden en nära dubbelt så stor pension (355 kr.). Denna oegentlighet blir så mycket mera markerad, som den i stort sett kan återföras till olikheten i arbetsvillkor mellan jordbruket och därmed sammanhängande näringar å ena sidan och övriga näringsgrenar å den andra. Bortsett från dem, som över huvud taget ännu icke hava några inkomster, hustrurna samt större delen av de personliga tjänarna, torde den lägsta klassen just komma att utgöras av hela skaran av jordbruksarbetare, inberäknat torpare samt småbönder. Härtill kan vidare läggas, att den stora massan av den jordbruksidkande befolkningen hela sitt liv nödgas kvarstå i den lägsta pensionsklassen, medan däremot inom övriga samhällsgrupper, som under yngre år tillhöra samma klass, ofta en successiv förskjutning till högre inkomster och därmed förbättrade pensionsutsikter äger rum.

För att undanröja denna oegentlighet finnes det enligt kollegii åsikt icke någon annan utväg, än att utbå de av kommittén föreslagna pensionsklasserna med ytterliga en, omfattande personer med inkomster från exempelvis 500 och intill 800 kronor. Tanken på en dylik utbyggnad av systemet har icke heller varit främmande för kommitterade. Under åberopande av den härom av ordföranden i del II av utlåtandet lämnade utredningen hava emellertid kommitterade icke ansett sig böra föreslå en dylik inkomstklass.

I den åberopade utredningen (del. II, sid. 102 ff.) har till en början framhållits, att antalet personer inom inkomstklassen 500—799 kronor torde kunna uppskattas till mer än det dubbla enligt taxeringarna. Vidare har i samma utredning i huvudsak

anförts, att genom fastställandet av en sådan inkomstgräns som den här ifrågasatta någon verklig uppdelning emellan de olika och därtill mycket talrika samhällslager, vilkas inkomstförhållanden tillnärmelsevis angivas genom detta eller närliggande belopp, svårligen ernås, och att en sådan uppdelning, om ock ur praktiska synpunkter lämplig, dock möjligen redan under närvarande förhållanden och helt säkert, i följd av penningvärdets sjunkande, inom en nära framtid skulle bli illusorisk, enär i själva verket varje arbetsför man i vårt samhälle måste anses genom sitt arbete förtjäna eller åtminstone kunna förtjäna vad som i allmänhet motsvarar en inkomst av 500 kronor.

Utan att i övrigt vilja närmare ingå på ifrågavarande utredning vill kollegium för sin del endast framhålla, att det icke är de möjligen *faktiska* utan de *taxerade* inkomsterna, som bli va avgörande för grupperingen i avgifts- och inkomstklasser. Och tager man hänsyn till dessa senare inkomster, framgår det av samma utredning, att av de ialles 840 300 männen i åldrarna 18—67 år med inkomster intill 799 kronor per år nära hälften eller 410 300 hade mindre än 500 kronor i årsinkomst. Bland de ej gifta kvinnorna ägde enahanda förhållande rum med ej mindre än 354 300, medan endast 196 400 hade inkomst mellan 500 och 800 kronor. Av hustrurna slutligen voro 488 000 gifta med män med en inkomst av minst 500 kronor och 197 000 med män med lägre årsinkomst.

Infördes den här föreslagna klassindelningen, torde man erhålla i stort följande gruppering av de försäkrade (jfr del II, sid. 155; siffrorna gälla under förutsättning av en förmögenhetsgräns av 6 000 kr.):

	Män.	Kvinnor.	Summa.	
			Absolut.	Procent.
Klass I (under 500 kronor)	482 200	1 054 100	1 536 300	59·3
Klass II (mellan 500—799 kronor) .	399 400	192 600	592 000	22·9
Klass III (mellan 800—1 199 kronor)	242 700	49 000	291 700	11·3
Klass IV (1 200 kronor och därutöver)	149 600	18 500	168 100	6·5
	1 273 900	1 314 200	2 588 100	100·0

Till den lägsta klassen skulle då framförallt komma kvinnorna — samtliga hustrur hava räknats dit — samt de sämst avlönade arbetarna, ofta i mera framskriden ålder, inom särskilt jordbruket och därmed sammanhängande näringar. Den andra gruppen i ordningen skulle däremot i huvudsak komma att bestå av de bättre avlönade elementen bland jordbruksarbetarna samt av kvinnliga industriarbetare. Det är visserligen icke uteslutet, att genom en mera effektiv taxering för framtiden antalet avgifts- pliktiga i den av kollegium föreslagna nya inkomstklassen skulle komma att avsevärt ökas. Men denna omständighet synes snarare tala för än mot en dylik utbyggnad av pensionsförsäkringen.

Det framskyntar ur kommitténs motivering (sid. 67), att det förnämligast varit kostnadssynpunkten, som gjort att kommittén tagit avstånd från den av kollegium ovan förordade uppdelningen av den lägsta pensionsklassen i tvänne med 500 kronors inkomst som gränsskiljande. Det är nämligen tydligt, att det i så fall blivit nödvändigt att för den högre av dessa båda klasser fastställa en särskild tilläggsavgift utöver den för samtliga försäkrade gemensamma grundavgiften av 2 kronor, liksom också att denna nya klass på samma sätt som de båda högre kunnat göra anspråk på en mot antalet verkligen erlagda tilläggsavgifter svarande förhöjning i pensionstillägget (jfr 6 § 3:dje stycket).

Tiden har icke medgivit kollegium att framlägga ett fullt utarbetat förslag till erforderliga förändringar i lagförslaget. Kollegium kan därför endast i vissa huvuddrag angiva, huru kollegium tänkt sig, att den här förordade utbyggnaden i pensionsförsäkringen skulle kunna verkställas.

Kollegium föreställer sig sålunda, att inkomstklassen 500—799 kronor borde till pensionsverket erlagga en årsavgift av exempelvis 4 kronor (d. v. s. grundavgiften 2

kronor jämte en tilläggsavgift av 2 kronor). Efter 50 år skulle avgiftspensionerna i klassen följaktligen utgöra för män 60 kronor och för kvinnor — därest pensionerna fortfarande skola beräknas efter olika grunder — 46 kronor. Även i denna klass borde medlemmarna såsom ett slags uppmuntran till och belöning för ordentligt fullgjord avgiftsbetalning erhålla den förhöjning av tilläggspension, som ifrågasatts för de båda av kommittén föreslagna högsta inkomstklasserna. På här angivet sätt skulle för den nya klassen efter 50 års avgiftsbetalning och vid saknad av egna inkomster komma att utgå följande pensionsbelopp:

för män 310 (60 + 150 + 100) kronor

för kvinnor 254 (46 + 125 + 83) kronor.

Det lär icke kunna förnekas, att de på detta sätt tillkomna pensionerna för personer i här berörda inkomstställning äro till beloppen rimligare än de av kommittén föreslagna och att med dylika pensioner i utsikt framtiden skulle te sig mera ljus än om ingen sådan ny klass tillskapas utan samtliga personer med upp till 800 kronors årsinkomster äro dömda att åtnöjas med pensionsbelopp, som knappast höja sig över den vanliga fattigförsörjningen.

Skulle den av collegium förordade klassindelningen nu anses möta betänkligheter ur kostnadssynpunkten, synes det dock icke uteslutet, att kostnaderna skulle på andra håll kunna i någon mån reduceras. Först och främst torde sålunda de eventuella utgifterna från det allmännas sida för den *frivilliga* försäkringen kunna reduceras. Denna del av kommitterades förslag synes collegium nämligen under alla förhållanden icke stå i direkt samband med förslaget i övrigt. Därest en dylik frivillig försäkring skulle vinna en mera allmän utbredning, skulle det allmännas utgifter härför komma att stiga till avsevärda belopp. Men har staten genom jämförelsevis mycket dryga offer sört för att befolkningen i händelse av ålderdom eller invaliditet erhåller en om ock blygsam inkomst, bör det enligt collegii åsikt i huvudsak överlämnas åt de enskilda individerna att utan det allmännas vidare betungande söka skaffa sig ytterligare ökade förmåner. Collegium kan så mycket mindre förorda denna del av kommitterades förslag i dess nuvarande form, som det med så gott som absolut visshet torde kunna antagas, att det *icke* skulle bliva de fattigaste, en ökad pension mest behövande, som skulle komma att begagna sig av den frivilliga försäkringen, utan att dehna tvärtom uteslutande skulle komma att utnyttjas av de jämförelsevis mera burgna samhällselementen.

För vinnande av ytterligare besparingar skulle vidare de föreslagna förhöjningarna i pensionstillägget för de båda högsta inkomstklasserna kunna minskas och i stället — då en reducering av pensionsbeloppen givetvis icke bör komma i fråga — avgifterna i samma mån ökas. Collegium kan nämligen för sin del icke i allo gilla den av kommitterade i motiveringen (sid. 73) uttalade åsikten, att det allmännas bidrag bör utgå »i någon mån proportionellt till den på grund av de försäkrades avgifter utbetalade pensionen». Tvärtom finner collegium det snarare överensstämma med en god och sund socialpolitik, att det allmännas bidrag lämnas kraftigast, där den egna förmågan är minst, och att bidraget minskas i samma mån som den enskildes ekonomiska bärkraft ökas och det sålunda både bör och kan förutsättas, att han huvudsakligen genom egna krafter skall sörja för sin framtid. Förutsättningen för en höjning i pensionsavgifterna anser dock collegium i sin ordning vara, att det införes ett bättre och effektivare betalningssätt än det i förslaget framlagda.

Sättet för avgiftsbetalningen.

Det ligger i öppen dag, att prövostenen för en lagstiftning, sådan som den av kommittén föreslagna, i viss mening ligger i möjligheten att göra avgiftsbetalningen effektiv. I samma mån den individuella avgiftsbetalningen uteblir och måste ersättas ur allmänna medel, i samma mån förlorar nämligen också lagstiftningen sin karaktär av försäkringslagstiftning för att i stället närma sig den rena försörjningstypen.

I betraktande av de erfarenheter, som kunna hämtas från uppbörden av de direkta skatterna till stat och kommun, samt de olägenheter, som det måste anses vålla ej mindre för de avgiftspliktiga själva än även för försäkringens mera rationella genomförande att utkräva pensionsavgifterna på en gång och samtidigt med de direkta skatterna, hyser kollegium ganska starka tvivelsmål rörande effektiviteten och lämpligheten av det av kommitterade föreslagna sättet för försäkringspremiernas inbetalning och har därför tagit under allvarligt övervägande, huruvida icke möjligen även andra utvägar kunde för detta ändamål anlitas. Närmast till hands syntes härvid ligga en sådan anordning, att arbetsgivare och andra, som hava hos sig anställda arbetare eller andra tjänstetagare, förklarades skyldiga att till vederbörande uppbördsmyndigheter inleverera på deras arbetare resp. tjänstetagare belöpande försäkringsavgifter med rättighet att göra motsvarande avdrag å lönerna. Ett sådant system syntes dock förutsätta en fullständig omläggning i vissa delar av lagförslaget, och har kollegium förnämligast av denna grund ansett sig icke böra bestämt förorda detsamma. Däremot synas de principiella anmärkningar, som riktats mot samma system, förtjäna endast föga avseende, och vill kollegium i sådant hänseende erinra därom, att den s. k. äldre arbetarförsäkringskommittén, vars förslag rörande förevarande försäkringsgren innefattade en verklig folkförsäkring och icke blott en arbetarförsäkring, utgick ifrån att avgifterna skulle, i förekommande fall, inbetalas av vederbörande försäkringspliktiges arbetsgivare eller husbonde, med rätt för dessa att göra motsvarande avdrag å avlöningen. Det kan vidare även förtjäna framhållas, att det redan i det föregående återopade norska kommittébetänkandet av år 1899 (majoritetsförslaget) liksom också det i dagarna framlagda nya förslaget till invaliditets- och ålderdomsförsäkring för Norge på förevarande punkt båda innehålla liknande bestämmelser.

Men även om något åläggande för arbetsgivare att ansvara för arbetstagares pensionsavgifter icke nu stadgas, synes dock lagstiftningen böra öppna möjligheter för arbetsgivare att *frivilligt* övertaga en dylik förbindelse. Även utan dylika föreskrifter kunna naturligtvis arbetsgivare och arbetstagare överenskomma härom. Men det synes dock icke vara utan sin vikt, att det i lagen direkt pekas på denna utväg. En genom lagen åstadkommen reglering av dessa förhållanden skulle ock verka till förekommande av missförstånd och tvister. Givetvis skulle ock vederbörande uppbördsmyndigheter äga att för ändamålet tillhandahålla särskilda märken, kort e. d., enär en av de förnämsta fördelarna med detta system utom säkerheten naturligtvis skulle vara att avgifterna kunde fördelas på flera avlöningstillfällen.

Även andra vägar för befrämjande och underlättande av avgiftsbetalningen torde böra försökas. Den tyska riks-försäkringsordningen innehåller bl. a. den bestämmelsen, att avgifterna till invaliditetsförsäkringen, som i regel erläggas genom arbetsgivarna, efter förordnande skola från alla eller vissa grupper av försäkringspliktiga inkasseras genom sjukkassor eller andra kassor eller försäkringsanstaltens inbetalningsställen i orterna. Även i Sverige borde en dylik anordning kunna vidtagas. Våra talrika sjukkassor, men även andra sammanslutningar såsom fackföreningar m. fl., skulle säkerligen utan alltför stora svårigheter kunna fungera såsom uppsamlings- och inbetalningsorgan för pensionsförsäkringen.

Uppbörden av avgifterna.

Den i förslaget innefattade metoden för försäkringsavgifternas debitering och uppbörd synes även onödigt omständlig och tungrodd. Det enda sakliga skälet för kommitterades förslag att uppdelade försäkringsavgifterna i en gemensam grundavgift å 2 kronor att debiteras och redovisas genom kommunerna och en tillägsavgift å resp. 5 och 10 kronor att debiteras och uppbäras i samband med kronouppbörden torde vara, att pensionsverket på detta sätt med säkerhet kan påräkna att bekomma samtliga grundavgifter. Förslaget innehåller nämligen, att en var kommun skall vara pliktig att till försäkringsfonden redovisa och inbetala ett belopp, motsvarande grundavgifterna för

samtliga inom kommunen mantalsskrivna försäkringspliktiga, oavsett om dessa erlagt sina avgifter eller icke.

Det vill förefalla kollegium, som med det av kommitterade föreslagna systemet en både enklare och naturligare lösning av uppbördsfrågan skulle vinnas, om det stadgades, att debiteringen och uppbörden av samtliga avgifter till pensionsförsäkringen skedde i samband med den vanliga kronouppbörden, i all synnerhet som flertalet avgiftspliktiga redan förut äro upptagna å kronodebetsedlarna. Någon ändring med avseende på den kommunerna ålagda ansvarsskyldigheten i fråga om grundavgifterna behövde härigenom icke ske. Efter slutad uppbörd hade resp. kommuner endast att direkt till pensionsverket inbetala de felande avgifterna.

Beträffande de grundavgifter, som icke betalas av de avgiftspliktiga själva, utan för deras räkning skola erläggas av resp. kommuner, hava kommitterade föreslagit, att dessa medel skola tillföras fonden i dess helhet och sålunda icke tagas i betraktande vid eventuellt bestämmande av de försumligas pensioner. I motiveringen har framhållits, att kommittén med denna anordning främst velat vinna ett ökat intresse såväl för de avgiftspliktiga att ordentligt erlägga avgifterna som för kommunen att vederbörligen från de avgiftspliktiga indraga desamma.

Med allt erkännande av dessa synpunkter har kollegium dock icke kunnat finna de anförda skälen uppväga de betänkligheter, som ifrågavarande bestämmelse synes ägnad att ingiva. Det kommer nämligen att ofta givas fall, då försummelsen att betala grundavgiften har sin naturliga förklaring i absolut medellöshet, sjukdom o. d., och då det sålunda måste förefalla helt naturligt, att kommunen får träda emellan med avgiftsbetalningen. Det synes ock kunna ifrågasättas, huruvida de medel, som kommunerna utan direkt gagn för sina egna medlemmar inbetala till pensionsverkets fond, kunna betraktas såsom utgifter »till kommunens gemensamma gagn eller för särskilda dess behov» och för vilka kommunens medlemmar jämlikt gällande författningar äro underkastade beskattning.

Det har icke undgått kollegii uppmärksamhet, att det av kollegium ovan framförda yrkandet skulle kunna anses utgöra ett avsteg från den av kollegium i det föregående hävdade grundsatsen, att förevarande lagstiftning bör i görligaste mån vara en *försäkringslagstiftning*. Men då en kommunal garanti, på sätt kommitterade föreslagit, icke lär med det föreslagna sättet för försäkringsavgifternas erläggande kunna undvaras, om lagstiftningen skall bibehålla sin egenskap av allmän folkförsäkring, har det synts kollegium ändamålsenligare och riktigare, att garantien lämnas till förmån för dem, för vilka den i verkligheten är avsedd. Härigenom rubbas i själva verket icke försäkringsprincipen, utan enda skillnaden blir, att kommunen i vissa fall såsom premiebetalare får träda i stället för den enskilde. En helt annan sak är, att det allmänna icke bör särskilt premiera de försumliga avgiftsbetalarna. Men detta undvikes därigenom att, såsom kollegium i det föregående påyrkat, dylika personer icke tillerkännas rätt till pensionstillägg.

Förhållandet mellan sjuk- och invaliditetsförsäkringen.

En stöttesten vid ett eventuellt genomförande av förevarande lagstiftning är givetvis, att vårt land ännu icke äger en genomförd social sjukförsäkring. Sjukdom innebär ju ofta i och för sig oförmåga till arbete, och det torde i många fall vara svårt för att icke säga omöjligt att avgöra, när arbetsoförmågan är att betrakta som »varaktig». Även »kropps- eller sinnessjukdom» skall ju enligt 2 § i lagförslaget utgöra föremål för försäkring. I Tyskland med dess obligatoriska sjukförsäkring lösa sig dessa och liknande konflikter av sig själva. Enligt riks-försäkringslagen erhåller sålunda den försäkrade efter sjukhjälpens upphörande eller när eljest arbetsinvaliditeten varat i 26 veckor genom invaliditetsförsäkringen s. k. *sjukpension*, även om arbetsförmågan icke skulle vara att betrakta såsom varaktig. Den år 1911 i England genomförda kombi-

nerade sjuk- och invaliditetsförsäkringen erbjuder givetvis likaledes tillfälle till en naturlig övergång mellan de båda försäkringsområdena. De sjuka erhålla sålunda *sjukhjälp* i 26 veckor, varefter, om sjukdomen räcker längre, i stället för sjukhjälp utgår *invalidpension*. Denna utgår, i förekommande fall, till dess vederbörande fyllt 70 år, då den i sin ordning avlöses av *ålderdomspension*, jämlikt 1908 års ålderdomsförsäkringslag.

Jämväl ur andra synpunkter än de ovan anförda synes en reglering på lagstiftningsväg av det inbördes förhållandet mellan sjuk- och pensionsförsäkringen vara av behovet påkallad. I brist på en ordnad allmän invaliditetsförsäkring har den frivilliga sjuk-kasserörelsen på åtskilliga håll sökt efter förmåga råda bot härpå och dymedelst kommit att utsträcka sin verksamhet in på områden, som måste anses tillhöra invaliditetsförsäkringen. 1910 års lagstiftning kan till en viss grad sägas befrämja en dylik utveckling, ity att den dels icke innehåller några bestämmelser om en maximisjukhjälpstid, dels rättsligt reglerar de s. k. fortsättningskassornas verksamhet. Det finnes i själva verket också redan nu sjuk-kassor, som bereda en fullt genomförd försäkring mot varaktig oförmåga till arbete, förutsatt naturligtvis, att denna betingas av sjukdom.

Under sådana förhållanden uppställer sig osökt den frågan, huruvida det må anses överensstämmande med statens intressen att, sedan pensionsförsäkring för hela folket genomförts, genom direkta bidrag understödja sjuk-kassorna, i vad deras verksamhet berör pensionsförsäkringens område. Ett annat viktigt spörsmål är, på vad sätt rätten till pension från pensionsförsäkringen och sjukhjälp från sjuk-kassa, i förekommande fall, komma att inverka på varandra.

Vad särskilt sistnämnda spörsmål beträffar, må framhållas, att gällande sjuk-kasselag medger sjuk-kassa att i sina stadgar beträffande medlem, som jämlikt lag eller utfästelse är berättigad att av annan erhålla sjukhjälp, föreskriva, att hans rätt till sjukhjälp skall i ty fall upphöra eller vara underkastad viss inskränkning. Härigenom torde få anses fastslaget, att sjuk-kassa, endast för såvitt dess stadgar innehålla en bestämmelse av denna innebörd, äger rätt att vägra sjukhjälp åt den, som kommer att till följd av sjukdom uppbära pension enligt pensionsförsäkringen.

Vidkommande åter pensionslagen synes dess ståndpunkt till detta spörsmål icke fullt tydligt framgå av kommitterades förslag. Att den s. k. avgiftspensionen skall utgå oberoende av eventuellt andra inkomster har ju redan framhållits. Däremot skall pensionstillägg (eventuellt understöd) endast tillkomma den, vars årsinkomst ej uppgår till för man 300 kronor och för kvinna 250 kronor, och skall årsinkomst, som här avses, utgöra all den *inkomst av fast egendom, kapital eller arbete*, som någon skäligen kan antagas komma att åtnjuta. Den här använda formuleringen av begreppet årsinkomst synes närmast vara hämtad från gällande skattelagar och särskilt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt. Enligt nämnda förordning (8 §) skall bl. a. såsom inkomst *icke* taxeras »ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, så ock vad som eljest på grund av sjuk- eller olycksfallsförsäkring tillfallit den försäkrade eller hans sterbhus». Av kommitterades motivering framgår emellertid, att uttrycket »årsinkomst» i pensionslagen uppenbarligen är att fatta i annan mening än den i skattelagstiftningen förekommande. I fråga om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete hava sålunda kommitterade uttryckligen uttalat, att, när dylik ersättning utgår i form av livränta, avdrag på stadgat sätt må ske å pensionstillägget. Däremot hava kommitterade icke närmare berört samma fråga med hänsyn till understöd från sjuk-kassa.

Kollegium finner visserligen icke de ovan anförda och andra förhållanden, som uppkomma genom det nära sambandet mellan sjuk- och olycksfallsförsäkringen, vara av den betydelse, att de hindra ett omedelbart genomförande av pensionsförsäkringen. Men kollegium vill på samma gång hava framhållit, att ju längre den frivilliga sjuk-kasseverksamheten får utveckla sig, obunden av hänsyn till en redan bestående invaliditets- och ålderdomsförsäkring, ju svårare blir det att organisera sjukförsäkringen till harmoniskt samarbete med övriga grenar av den sociala försäkringen.

Beträffande ovan anförda förhållanden tillåter sig kollegium i övrigt åberopa det underdåniga utlåtande, som avgavs av kollegium den 29 oktober 1909 i anledning av sakkunniges förslag till ny sjukkasselag. Efter att hava påpekat, att övriga huvudgrenar av den sociala försäkringen då voro föremål för utredning och behandling, anförde kollegium bl. a. följande:

»Under sådana förhållanden och då socialförsäkringens olika grenar onekligen stå i nära samband med och i viss mån komplettera varandra, skulle kollegium för sin del helst hava sett, att jämväl den obligatoriska sjukförsäkringen och de former, under vilka densamma kunde tänkas införas i vårt land, hade upptagits till behandling. Enär det likväl synes kollegium tivelaktigt, huruvida den allmänna meningen i vårt land ännu så länge kan anses mogen för ett genomförande av tvångslagstiftning på här föreliggande område, och ett yrkande om en dylik utredning möjligen skulle komma att till en oviss framtid undanskjuta en välbehöflig reformering av det frivilliga sjukkasseväsendet, anser sig emellertid kollegium icke nu böra göra framställning därom. På samma gång vill dock kollegium såsom sin åsikt framhålla, att, därest här ovan antydda grenar av den sociala försäkringen under den närmaste framtiden komma till genomförande i vårt land, frågan om införandet av obligatorisk sjukförsäkring med all sannolikhet kommer att bliva föremål för omprövning, och att de i föreliggande lagförslag planerade reformerna i vårt lands sjukkasseväsen under sådana förhållanden måhända icke torde vara att betrakta såsom en slutgiltig lösning.»

Förebyggande åtgärder.

Bland de erfarenheter från Tysklands invaliditetsförsäkring, som andra länder framför allt borde tillgodogöra sig, vill kollegium erinra om vikten av i tid företagna åtgärder till förebyggande av invaliditet. Beträffande sådana åtgärder stadgas i riks-försäkringslagen bl. a. att, om en försäkrad hotas av invaliditet och alltså kan väntas falla försäkringen till last, vederbörande försäkringsanstalt må ingripa genom meddelande av sjukvård å sjukhus eller konvalescenthem eller på annat sätt. Har den sjuke genom sin arbetsförtjänst underhållit anhöriga, erhålla dessa under sjukvårdstiden ett understöd, motsvarande $\frac{1}{4}$ av den för trakten normala arbetslönen. Försäkringsanstalt kan även meddela sjukvård åt den, som redan erhållit invaliditetspension, om han kan förväntas därigenom återvinna sin förvärvsförmåga. Med tillsynsmyndighetens medgivande kan slutligen försäkringsanstalt använda medel till befrämjande eller genomförande av allmänna åtgärder till förebyggande av för tidig invaliditets inträdande bland de försäkrade eller till höjande av hälsotillståndet bland den försäkringspliktiga befolkningen.

Mer än något annat visa dessa bestämmelser, att den tyska arbetarförsäkringen tagit sikte på det, som måste betraktas som all social försäkrings högsta uppgift, att i görigaste måtto förebygga skador å befolkningens liv och hälsa, samt att, då sådan skadegörelse inträffat, söka inskränka skadans följder till de minsta möjliga. De ovan anförda bestämmelserna hava icke heller stannat blott på papperet. Tvärtom hava försäkringsanstaltarnas utgifter för sjukbehandling oavbrutet stegrats och utgjorde år 1910 mer än 21 millioner Mark, varav den allra största delen betingades av kampen mot lungtuberkulosen. I vilken grad denna del av försäkringsanstaltarnas verksamhet vidgats framgår ock därav, att det relativa antalet sjukbehandlade personer, som år 1897 utgjorde endast 9 på 10 000 försäkrade, under år 1909 hade ökats till 69 på samma antal försäkrade. (Del III, sid. 104.) Även det ovan åberopade nyligen framlagda norska kommittéförslaget innehåller bestämmelser, motsvarande de tyska rörande vård och behandling av sjuka, som befaras bliva invalider.

Det är att anse såsom en brist hos kommitterades förslag, att detsamma helt och hållet förbigår denna viktiga sida av invaliditetsförsäkringens problem. En dylik fördjupad lagstiftning torde visserligen särskilt i vårt land erbjuda stora svårigheter, och

kommittén har med fog kunnat peka på hela vår övriga lagstiftning på socialförsäkringens område, som genomgående har att uppvisa samma brist. Men då det nu gäller att taga ett stort och avgörande steg till genomförande av den största av socialförsäkringens grenar, synes det kollegium vara av särskild vikt, att det i lagen bestämt fastslås, att problemet icke är slutgiltigt löst endast genom införandet av pensionsrätt, utan att i lagstiftningens uppgifter jämväl ingår att verka i förebyggande riktning.

Barnpensionering.

I ett särskilt yttrande har en av kommitténs ledamöter framställt yrkande om en utvidgning av den föreslagna pensionsförsäkringens räckvidd, så att försäkringen komme att omfatta även en *barnpensionering*, d. v. s. understöd åt behövande änkor (och änklingar) samt ogifta mödrar med minderåriga barn. Med hänsyn särskilt därtill, att de ifrågasatta understöden skulle erhållas utan däremot svarande avgiftsbetalning och sålunda denna utvidgning ytterligare understryka lagstiftningens egenskap av försörjningslagstiftning, har kollegium visserligen känt en viss tvekan inför yrkandet i fråga. Enär likväl det ändamål, som en dylik barnpensionering skulle fylla, är synnerligen behjärtansvärt och detta tillägg utgör en naturlig utveckling av förslagets egen tankegång, har kollegium ansett sig böra förorda en utvidgning av pensionsförsäkringen i här angiven riktning.

Sjöfolkets pensionering.

De faror och vedermödor, varunder sjöfolket utövar sitt yrke, i förening med den stora betydelse för det allmänna, som städse tillmätts sjöfartsnäringen, har gjort, att statsmakterna redan tidigt vidtagit särskilda åtgärder till förmån för sjöfolk, som till följd av ålder och sjukdom varit ur stånd att vidare försörja sig. De för detta ändamål inrättade institutioner äro *sjömanshusen* med deras understödsverksamhet till förmån för behövande sjöfolk samt *handelsflottans pensionsanstalt* för pensionering av ålderstigna sjömän. Dessa anordningar gälla dock endast för sjöfolk i utrikes sjöfart, vartill kommer, att de understöds- och pensionsbelopp, som dessa anstalter kunna meddela, i allmänhet utgå med synnerligen små belopp.

Frågan om en förbättrad pensionering för det svenska sjöfolket har därför sedan mycket länge stått på dagordningen, men med hänsyn till de svårigheter, varmed särskilt denna försäkring ansetts förknippad, gång på gång undanskjutits. Ålderdomsförsäkringskommittén, som på grund av nådig remiss den 20 november 1909 haft att avgiva förslag jämväl rörande sjöfolkets pensionering, har skilt sig från uppgiften på det sätt, att den föreslagna allmänna pensionsförsäkringen skulle omfatta alla samhällsklasser och sålunda även sjöfolket. Däremot har kommittén icke verkställt någon utredning rörande den frågan, i vad mån pensionslagstiftningens tillämpning på sjöfolket skulle inverka på nyssnämnda, av statsmakterna till förmån för sjöfolket tidigare genomförda anstalter. Kommittén har endast härutinnan uttalat, att den icke funnit några skäl tala för att särskilt för denna yrkesgrupp åvägabringa en mera gynnad ställning än för andra av försäkringen omfattade grupper, där ett motsvarande behov i många fall kan hava varit för handen.

Då kollegium nu har att uttala sig om, huruvida kommitterades förslag i föreliggande hänseende kan anses innefatta en tillfredsställande lösning av sjöfolkets pensioneringsfråga, vill kollegium till en början framhålla, att, om också historiska och andra skäl synas tala för en sådan anordning, att sjömanspensioneringen organiseras för sig utan direkt samband med den allmänna pensionsförsäkringen, denna frågas hittillsvarande utveckling i vårt land dock synes bestämt tala emot en sådan utbrytning. Ett yrkande härom skulle sannolikt medföra, att sjöfolket än en gång ställdes utanför och hänvisades att

avvakta resultatet av nya utredningar. De i förslaget meddelade bestämmelser synas ock i allmänhet vara ägnade att tillskynda jämväl sjöfolket stora fördelar.

Vid sådant förhållande anser collegium sig böra tillstyrka sjöfolkets pensionering i enlighet med huvudgrunderna i förslaget, dock under uttrycklig förutsättning att härigenom icke någon ändring sker i ovan omförmälda, för sjöfolket redan gjorda anordningar. Särskilt förutsätter collegium i sådant hänseende, att vid beräklandet av det i 6 § omförmälda pensionstillägget avseende icke fästes å understöd eller pension sjömannen uppbär eller kommer att uppbära från ifrågavarande, redan bestående institutioner. Rätten till sådant understöd grundar sig, såsom närmare framgår av del III av kommitténs betänkande, väsentligen på avgifter, erlagda av sjöfolket, och pensionsrätten utgör i viss mån ett vederlag för en av sjöfolket tidigare innehavd förmån. Skulle det emellertid icke befinnas lämpligt eller möjligt att inom den föreslagna pensionsförsäkringens ram bereda sjöfolket en dylik, gynnad ställning, vill collegium för sin del bestämt uttala sig för att sjöfolket undantages från den allmänna pensionsförsäkringen och i stället göres till förmån för en speciell, efter yrkets säregna förhållanden avpassad lagstiftning. Det synes collegium naturligast, att under sådana förhållanden denna senare lagstiftning bygger vidare på den grund, som redan förefinnes, och att särskilt handelsflottans pensionsanstalt omskapas till bärare av det svenska sjöfolkets invaliditets- och ålderdomsförsäkring. Ifrågasätts kan i övrigt, om icke nämnda anstalt för åstadkommande av större reda och enkelhet kunde handhava den föreslagna allmänna pensionsförsäkringen för sjöfolket.

Därest även sjöfolket skall innefattas i förevarande lagstiftning, kräves dock enligt collegii åsikt särskilda åtgärder för att på ett tillfredsställande sätt ordna betalningen och redovisningen av pensionsavgifterna. Med den rörlighet, som utmärker detta yrkes utöware, är det eljest att befara, att avgiftsplikten av försumlighet och liknöjdhet men även av andra skäl kommer att mycket ofullständigt fullgöras. Med den korta tid, som stått collegium till buds för att besvara förevarande remiss, har det icke varit collegium möjligt att verkställa den för ändamålet erforderliga utredningen. Collegium har emellertid för avsikt att, sedan frågan om sjöfolkets medtagande i förevarande lagstiftning blivit av Eders Kungl. Maj:t i princip avgjord, inkomma med särskilt utlåtande, innefattande förslag till närmare bestämmelser rörande sättet för avgiftspliktens fullgörande för sjöfolket.

Pensionsväsendets administration.

Enligt förslaget skall pensionsväsendet handhas av en för hela riket gemensam myndighet, benämnd *pensionsrådet*, samt av särskilda pensionsnämnder i orterna. Beträffande det förras organisation innehåller förslaget inga närmare bestämmelser, utan förutsätts dessa skola lämnas i en särskild av Konung och Riksdag utfärdad lag. Collegium vill emellertid erinra därom, att »råden» — jämför exempelvis järnvägsrådet, handelsrådet och sociala rådet — inom förvaltningen hava en helt annan ställning och andra funktioner än som skulle tillkomma den centrala pensionsmyndigheten. Benämningen »rikspensionsanstalten» eller »rikspensionsverket» synes collegium bättre motsvara den nya institutionens ställning och uppgifter.

Collegium har vidare fäst sin uppmärksamhet därvid, att kommittén i olikhet med nya arbetarförsäkringskommittén föreslagit, att klagan över pensionsrådets beslut icke må föras (28 §). I saknad av närmare kännedom om det blivande ämbetsverkets sammansättning och arbetssätt kan collegium icke f. n. avgöra, huruvida en dylik bestämmelse må anses motiverad eller icke. I likhet med kommitterade finner visserligen även collegium det vara synnerligen angeläget, att pensionsärendenas handläggning icke får draga alltför länge ut på tiden, utan att desamma snarast möjligt slutligt avgöras, ävensom att icke regeringsrättens arbetsbörda ökas med avgörandet av de många besvär i pensionsärenden, som kunna förutses. Men då den föreslagna lag-

stiftningen icke minst på grund av lagtextens summariska avfattning kan väntas giva upphov till olika tolkningar med ty åtföljande missförstånd, synes det vara av mycket stor betydelse för pensionsförsäkringens lyckliga genomförande, att även pensionsverkets beslut kunna göras till föremål för prövning av en särskild, sakkunnig instans inom eller utom pensionsverket. En sådan torde ock kunna anordnas utan några avsevärda kostnader.

Vad därefter angår pensionsnämnderna vill kollegium framhålla vikten därav, att deras sammansättning blir sådan, att de lämna garanti för en fullt tillfredsställande handläggning av förekommande ärenden. Förslaget synes emellertid i detta hänseende mindre tillfredsställande, enär dels valbarheten är satt så låg som vid 21 års ålder, dels det icke finnes något förbud för att i nämnderna inväljas i konkurs försatta eller omyndiga förklarade personer. Det torde icke föreligga grundade skäl att för valbarhet till ledamot av pensionsnämnd uppställa mindre fordringar än för valbarhet till kommunalnämnden. Vidare vill kollegium i detta sammanhang påpeka, att pensionsnämnderna, såvitt möjligt, böra hava tillgång till medicinsk sakkunskap och att det därför kan ifrågasättas, huruvida icke vederbörande kommunala läkare, i förekommande fall, böra hava rätt och plikt att deltaga i pensionsnämndens överläggningar, men icke i besluten. Vidare synes det vara av vikt, att ett samarbete kommer till stånd mellan pensionsnämnderna och fattigvårdsstyrelserna, för vilket ändamål en ledamot av sistnämnda styrelse alltid borde äga att på samma villkor deltaga i vederbörande pensionsnämnds överläggningar.

Pensionsansökans prövning.

I motsats mot nya arbetarförsäkringskommitténs förslag innehåller förevarande lagförslag icke något krav på att ansökan om pension skall vara åtföljd av läkarbetyg rörande sökandens hälsotillstånd. Kommitterade hava motiverat denna sin ståndpunkt dels med en hänvisning till att kostnaderna för anskaffande av dylikt intyg i talrika fall skulle bliva alltför betungande, dels med den förklaring, att det i regel, efter vad vunna erfarenheter giva vid handen, torde kunna utan läkarintyg bedömas, huruvida sökanden är invalid i lagens mening eller icke.

Kollegium är dock icke för sin del övertygat om, att pensionsfallen under alla omständigheter komma att föreligga så klara som kommitterade synas hava tänkt sig. Snarare torde man kunna förvänta, att många fall bliva synnerligen svåra att avgöra, ävensom att det, till förekommande av simulation, ofta kommer att krävas ingående undersökningar, innan full klarhet kan vinnas. Socialförsäkringens hittillsvarande historia i Tyskland lämnar talande bevis för de vanskligheter, varmed invaliditetsförsäkringen i föreliggande hänseende har att kämpa. Och dessa svårigheter skola säkerligen icke bliva mindre i Sverige, särskilt med hänsyn därtill, att den svenska lagstiftningen skulle avse en invaliditetsförsäkring för hela folket och sålunda icke blott för de egentliga kroppsarbetarna. Även därutinnan, att vi i Sverige icke äga en fullt genomförd social sjukförsäkring, befinner sig vårt land i föreliggande hänseende i ett sämre läge än Tyskland.

Även om man icke vill gå så långt att kräva, att pensionsansökan under alla förhållanden skall vara åtföljd av läkarintyg, synes man dock böra fordra, att sökanden skall vara pliktig att på begäran av pensionsnämnden komplettera sin ansökan med dylikt intyg. I tveklaktiga fall bör ock pensionsnämnden kunna kräva, att sökanden låter sig undersöka av en av nämnden utsedd läkare. Och över huvud taget synes pensionsnämnden böra tillerkännas vida större befogenhet, än vad ordalagen i 30 § synas medgiva, att genom infordrande av intyg eller andra handlingar söka få anspråken på pension till fullo styrkta. Kommitterade synas hava utgått ifrån, att en dylik rigorös prövning icke vore av behovet påkallad, eftersom vederbörande pensionsnämnd kunde förutsättas äga personlig kändedom om de sökande. Detta må visserligen ofta

gälla på landsbygden och i mindre statskommuner, men är dock knappast tillämpligt i fråga om de större städerna.

Utöver de erinringar, som framställts i det föregående, har kollegium även hyst vissa betänkligheter mot förslaget av mera principiell natur, betänkligheter, som i huvudsak sammanhånga därmed, att kommitterade i allt för ringa grad fasthållit vid försäkrings-tanken. I detta hänseende vill kollegium särskilt framhålla pensionernas i allmänhet för *låga belopp*. Det har dock synts kollegium uppenbart, att det enda botemedlet häremot, eller ökade pensionsavgifter, icke stode att vinna utan väsentligt ändrade och kompletterade bestämmelser. De i förslaget innefattade avgifterna äro nämligen för särskilt den högsta inkomstklassen redan nu, visserligen icke i och för sig men med hänsyn till det föreslagna betalnings- och uppbördssättet så höga, att det, såsom i det föregående framhållits, synes kollegium ganska tvivelaktigt, om försäkringens fulla genomförande på denna väg står att vinna. Ett förslag om ökade avgifter torde dessutom i sin ordning uppkalla spørsmålet om ändrade grunder för kostnadernas fördelning, och särskilt i vad mån arbetsgivarna hos oss liksom annorstädes böra deltaga i kostnaderna för arbetarnas invaliditetsförsäkring.

Oaktat dessa betänkligheter hyser emellertid kollegium tillika den övertygelsen, att det nu framför allt gäller att på detta viktiga område komma från ord till handling och att det knappast kan vara tillrådigt att än en gång för nya utredningar undanskjuta en lagstiftning, som nära en hel mansålder stått på dagordningen. Det synes nämligen kollegium ligga i öppen dag, att ett efter väsentligen andra grunder uppbyggt förslag tidigast efter flera års förlopp skulle kunna föreligga utarbetat och säkerligen först efter ännu längre tid skulla kunna vinna allmänna anslutning och av statsmakterna godkännas. Under sådana förhållanden anser sig kollegium böra i huvudsak förorda förslaget med de av kollegium i det föregående framställda erinringar. Det synes kunna lämnas åt framtiden att, sedan grunden väl blivit lagd, vidare utbygga och förbättra försäkringen. Härtill är ju ock framtiden bättre skickad, då den till sitt förfogande kommer att äga en erfarenhet på området, som vi för närvarande sakna, och som vi, alla förnyade utredningar till trots, alltjämt måste sakna, intill dess försäkringen fått träda i verket.

Kollegium har slutligen även tagit under öfvervägande, huruvida det icke skulle vara möjligt att låta lagstiftningens genomförande ske på för den nuvarande generationen förmånligare villkor än de i kommitterades förslag innefattade. Särskilt har kollegium fäst uppmärksamheten vid den av en utav kommitténs ledamöter i denna punkt afgivna reservationen. Enär likväl de utvidgningar och förbättringar av försäkringen, vilka av kollegium i det föregående förordats och vilka kollegium finner i främsta rummet böra ifrågakomma, därest de genomföras i ej obetydlig grad komma att öka de för försäkringen erforderliga kostnaderna, har kollegium icke ansett sig kunna i förevarande hänseende göra något bestämt yrkande.

Riksförsäkringsanstaltens yttrande över förslaget till allmän pensionsförsäkring.

Genom remiss, som den 10 december 1912 kommit riksförsäkringsanstalten tillhanda, har Eders Kungl. Maj:t anbefallt riksförsäkringsanstalten att avgiva yttrande över ålderdomsförsäkringskommitténs förslag till lag om allmän pensionsförsäkring.

I anledning härav får riksförsäkringsanstalten i underdånighet anföra följande:

I den skrivelse av den 9 november 1912, varmed kommittén överlämnat sitt lagförslag, omnämner kommittén, att den av Eders Kungl. Maj:t den 28 oktober 1910 erhållit uppdrag att avgiva yttrande och förslag jämväl beträffande revision av lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete; samt att detta ämne, som kommitténs uppdrag sålunda ytterligare kommit att omfatta, även utgjort föremål för kommitténs behandling. Då emellertid revisionen av olycksfallsersättningslagen icke hunne avslutas inom den närmaste tiden, hade kommittén icke ansett sig böra uppskjuta avlämnandet av den del av kommitténs utlåtande och förslag, som rörde pensionsförsäkringen, helst de två ämnen uppdraget omfattade, enligt kommitténs mening, kunde utan olägenhet vart för sig behandlas.

Riksförsäkringsanstalten har förut haft anledning erinra om det nära inre sambandet mellan de olika grenar, vari socialförsäkringen av vissa praktiska skäl uppdelats, samt att det är av största vikt att icke lösbryta delarna från varandra och behandla dem var för sig såsom fristående problem.

Socialförsäkringen har bland annat stor betydelse för folkhälsans bevarande; den bör icke minst inrikta sig på anordningar, varigenom arbetsförmågans nedsättning på grund av sjukdom, olycksfallsskada m. m. undvikas eller, om sådan nedsättning inträffat, möjlighet beredes till hävande av invaliditeten eller till minskning av dess menliga verkningar. Det ligger i första hand på sjukförsäkringen att sörja för dessa förebyggande åtgärder, men tydligt är, att den i detta sitt arbete måste hava biträde av de övriga försäkringsgrenarna.

Förr eller senare visa sig olägenheterna av att söka lösa delar av socialförsäkringsproblemet var för sig. Och det blir alltid förenat med svårighet att sedermera arbeta ihop det hela.

Vidkommande nu särskilt de till kommittén hänskjutna frågorna om ordnandet av olycksfallsförsäkringen samt ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen bör beaktas, att dessa båda försäkringsgrenars viktigaste beståndsdel är invaliditetsförsäkring. För en person, som drabbats av en viss grad av invaliditet, är det av underordnad vikt, huruvida dess orsak varit olycksfall eller sjukdom. Vid försäkring i allmänhet böra den försäkrades behov, i den mån de för olika eventualiteter kunna förutses, vara huvudsynpunkten vid försäkringens anordnande. Även vid den sociala försäkringen borde en sådan synpunkt få göra sig gällande framför frågan om skadans orsak och om vem, som skall bära försäkringens kostnader. Skulle, såsom från olika håll yrkats, försäkring mot yrkessjukdomar och därav föranledd invaliditet komma att sammanföras med den sociala olycksfallsförsäkringen, bleve sambandet mellan denna försäkrings föremål och föremålet för den allmänna sociala invaliditetsförsäkringen än mera intimt. Kommitténs yttrande, att de två ämnen, dess uppdrag omfattat, utan olägenhet kunna vart för sig behandlas, kunde därför väl tarvat en närmare motivering än den av kommittén lämnade. Emellertid kan man väl förstå den önskan, som gjort sig gällande att äntligen komma till ett resultat i fråga om ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen, som redan alltför länge låtit vänta på sig. Riksförsäkringsanstalten anser sig ej heller

böra yrka på ett uppskjutande av det utav kommittén framlagda lagförslaget behandling; men skulle riks-försäkringsanstalten anse det synnerligen önskligt, med hänsyn till ett ändamålsenligt ordnande av övriga socialförsäkringens grenar och deras sammanbindande med ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen, att, därest det föreliggande lagförslaget i dess huvuddrag antages, det måtte ske med uttrycklig reservation till förmån för ändringar och jämkningar, som kunna finnas erforderliga eller önskliga vid behandlingen av närmast kommande socialförsäkringsfrågor, olycksfallsförsäkringen och sjukförsäkringen.

Kommitténs lagförslag avser att införa en hela folket omfattande, på tvång grundad försäkring med huvudsakligt ändamål att bereda understöd åt dem, som i följd av ålderdom eller eljest genom arbetskraftens nedsättning eller förlust icke längre hava sin försörjning. Understödet åstadkommes till en mindre del genom avgifter, erlagda av de i försäkringen delaktiga; till sin väsentligaste del utgår det i form av bidrag från det allmänna. I vissa fall skall understöd utgå, även om icke någon avgift erlagts.

Riks-försäkringsanstalten är med kommittén ense därom, att försäkringen måste grundas på tvång, om den skall erhålla någon effektivitet; samt att den bör byggas till huvudsaklig del på invaliditetsprincipen. Även anser riks-försäkringsanstalten i likhet med kommittén, att ändamålet med försäkringen skulle bli i väsentlig grad förfelat, om den skulle inskränkas att omfatta allenast vissa klasser av befolkningen. Det måste anses såsom en given förtjänst, att kommittén från början lagt försäkringen på en så bred bas som skett.

I fråga om valet av system för vinnande av det avsedda målet hade enligt riks-försäkringsanstaltens mening huvudvikten bort läggas på en mera ren försäkring, som lämnar den försäkrade utan inskränkande förbehåll en ovillkorlig rätt till viss, på inbetalade avgifter grundad pension.

Den moderna socialpolitikens strävan går ut på att så ordna levnadsvillkoren för varje medborgare, att han skall kunna tillfredsställa egna och sin familjs behov samt sörja för framtiden, när arbetsförmågan brister på grund av sjukdom, olycksfall eller ålderdom.

Socialförsäkringen bör ej övergiva den ståndpunkten, att det är varje individs skyldighet att sörja för sig och sin framtid. Den bör byggas i första hand på självhjälpprincipen.

Vad löntagare beträffar böra i regel för försäkringen erforderliga avgifter kunna åstadkommas. På ett sunt affärsföretag bör den fordran kunna ställas, att lönerna skola vara sådana, att de kunna räcka även till avsättningar för pensionering. Eljest kan man säga, att affären delvis lever på indirekta bidrag från det allmänna eller annat håll.

I fråga om de självständiga yrkesidkarna torde man kunna utgå från, att de i ekonomiskt avseende i regel icke äro sämre ställda än löntagarna. Även de böra utan svårighet kunna erlagga för sin pensionering erforderliga avgifter.

Givet är emellertid, att anpassningen till en på angivet sätt ordnad försäkring kräver sin tid, måhända mera än en generation. Med nödvändighet måste man därför till en början förutsätta avsevärda bidrag från det allmännas sida, för att pensioner, något så när motsvarande behovet, skola uppnås.

Ehuru kommittén, i motsats mot vad riks-försäkringsanstalten anser vara det riktiga, i sitt förslag till pensionering lagt huvudvikten vid de från det allmänna utgående understöden, anser sig dock riks-försäkringsanstalten, med hänsyn framför allt till nödvändigheten att snart komma till något resultat, böra tillstyrka, att kommitténs förslag lägges till grund för lagstiftning i ämnet, dock under förutsättning att däri vidtagas sådana modifikationer, att pensioneringen kan utvecklas till en verklig försäkring på

sätt riks-försäkringsanstalten ovan antytt, och att i överensstämmelse därmed pensioneringen redan från början så ordnas att den på avgifter grundade pension, som försäkringen lämnar, för olika eventualiteter svarar mot den försäkrades behov.

Enligt riks-försäkringsanstaltens mening måste sålunda till en början undanröjas den svåra olägenhet, det utav kommittén föreslagna sättet för pensions beräkning — viss procent av erlagda avgifters summa — medför i det avseendet, att pensionen blir ytterst ringa vid tidigt inträdande invaliditet och innan ännu avgifter till något större belopp hunnit inbetalas. Ett så ordnat pensioneringssystem kan ej sägas lämpa sig efter behovet. Den, som vid tidig ålder blir invalid, har i regel minst lika stora behov att tillfredsställa som den, vilken först vid sen ålder får sin arbetsförmåga nedsatt.

För att undvika den anmärkta olägenheten kan man välja olika sätt. Man kan lägga till grund för beräkningen ett visst medeltal av erlagda avgifters belopp och giva stadgandet den innebörd (se riks-försäkringsanstaltens förslag alternativ 1 här nedan), att pensions årliga belopp skall utgöra viss multipel (av riks-försäkringsanstalten beräknad, om den av kommittén föreslagna förmögenhetsgränsen å 6 000 kronor bortfaller, för man till 12 och för kvinna till $8\frac{1}{4}$) av de erlagda avgifternas sammanlagda belopp, dividerat med det antal år, som förflutit från början av det år, under vilket pensionstagaren fyllde 16 år, t. o. m. utgången av det år, då pensionen börjar utgå, dock att, om pensionsavgift för sistnämnda år icke erlagts, detta år icke inräknas.

Ett exempel torde klargöra denna av riks-försäkringsanstalten framställda regels företräde framför kommitténs system.

En man erlägger från sitt 16:de år 2 kr. under 6 år, därefter 7 kr. under 9 år. Han blir invalid vid 31 års ålder. Summan av de erlagda avgifterna är 75 kr. och medelavgiften för år är 5 kr. Pension skall således utgå med ett årligt belopp av $12 \times 5 = 60$ kr. Enligt kommitténs förslag skulle pensionen bli 30 % av 75 kr. eller kr. 22.50.

Emellertid gäller mot kommittéförslagets sätt för pensionens beräkning jämväl den anmärkningen, att pensionens storlek ställts alldeles oberoende av den ålder, vid vilken avgift erlagts. Detta medför, att den, som vid unga år erlagt större delen av sina avgifter, får relativt långt mindre valuta för avgifterna än den, som erlagt större delen av desamma vid mera framskriden ålder, en konsekvens som helst bör undvikas, då det gäller att med tvång förmå befolkningen att avsätta medel till sin försäkring.

Ovan av riks-försäkringsanstalten framställda regel för pensions beräkning undviker den kommittéförslaget vidlådande olägenheten att icke taga hänsyn till behovet hos den, som vid tidig ålder blir invalid. Då emellertid riks-försäkringsanstaltens förslag (alternativ 1) icke går fritt från anmärkningen att icke taga tillbörlig hänsyn till åldern vid årsavgifternas erläggande, har riks-försäkringsanstalten utarbetat ett mera rent försäkringstekniskt förslag (alternativ 2), som icke drabbas av nyssnämnda anmärkning och icke heller lider av förutberörda olägenhet, att pensionen blir relativt alltför obetydlig vid tidig invaliditet. Riks-försäkringsanstalten förordar för sin del till antagande detta senare alternativ såsom bland annat mera rättvist och mera ägnat att befördra pensionsförsäkringens utveckling i sund riktning.

Vid tillämpning av det av riks-försäkringsanstalten föreslagna alternativ 2 kräves intet statstillskott för den nuvarande aktiva generationens medtagande i försäkringen. Arbetarförsäkringsfondens medel skulle sålunda, förutom till understöd åt en del redan invalida personer, kunna användas till utvidgning av försäkringen i andra avseenden, bland annat till anordnande av kuranstalter, sanatorier, institut för gymnastik och ortopedi o. d. för att förebygga invaliditet och förminska eller undanröja redan inträdd nedsättning i arbetsförmågan m. m., således till viktiga, med försäkringen sammanhängande anordningar, som av kommittén lämnats alldeles åsido.

Förutom oförmälda ändring beträffande sättet för beräkning av pension, bör enligt riks-försäkringsanstaltens mening jämväl den ändring vidtagas, att den av kom-

mittén uppställda förmögenhetsgränsen av 6 000 kronor i avseende å avgiftsskyldighet bortfaller. Detta låter sig ock utan olägenhet göra, även om riksförsäkringsanstaltens alternativ 1 antages; och alternativ 2 medför såsom en konsekvens, att begränsningen bortfaller.

Vidare har riksförsäkringsanstalten, i fråga om sättet för pensions beräkning och pensionstilläggen, ansett sig böra föreslå, att de af kommun för försumliga försäkrade inbetalade tvåkronorsavgifterna skola tillgodoföras de försäkrade, för vilka de erlagts, att vid bestämmande av storleken av den inkomst, till vilken hänsyn skall tagas vid tillgodoförandet av pensionstillägg, på erlagda avgifter grundad pension skall inräknas i inkomsten, samt att pensionstilläggen skola beräknas till lika belopp för man och kvinna.

Klart är att riksförsäkringsanstalten med den ståndpunkt, den intager i fråga om försäkringen, anser, att de avgifter, som de försäkrade själva skola erlägga, böra sättas väsentligt högre och för gifta personer beräknas annorlunda än av kommittén föreslagits. Emellertid har riksförsäkringsanstalten icke i dessa avseenden velat göra något bestämt yrkande för närvarande, emedan anstalten vid utförande av sina beräkningar och framställande av sina förslag ansett sig böra hålla sig så mycket som möjligt till kommitténs utgångspunkter och beloppet av dess kostnadsberäkningar, för att icke uppskov med förslaget genomförande skall behöva äga rum.

Innan riksförsäkringsanstalten härefter övergår till en närmare granskning av kommitténs förslag och ett närmare preciserande av sina ändringsförslag, anser sig riksförsäkringsanstalten böra förutskicka, att den knappa tiden för remissens besvarande icke medgivit en så fullständig granskning av förslaget eller verkställande av så fullständiga beräkningar, som varit önskligt.

Avgiftspensionerna.

Enligt lagförslagets 6 § utgör pensions årliga belopp för man 30 % och för kvinna 23 % av de erlagda pensionsavgifternas sammanlagda belopp. Detta, att pensionsbeloppet är proportionellt mot summan av de erlagda avgifterna, har till följd, att en person, som tidigt drabbas av invaliditet, erhåller en ytterst obetydlig pension i jämförelse med den, som sent blir invalid eller uppnår 67 års ålder utan att dessförinnan ha blivit invalid.

Den, som tidigt drabbas av invaliditet, har i regel minst lika stora ekonomiska behov som den, vilken först vid hög ålder blir invalid eller uppnår 67 år utan att ha blivit invalid. Fasthåller man den principen, att försäkringen bör så anordnas, att den så mycket som möjligt lämpar sig efter behovet vid olika eventualiteter, är det ändamålsenligare att ordna försäkringen så, att *vid invaliditet eller senast från 67 års ålder ett lika stort eller icke allt för mycket varierande årligt belopp må* (vid betalning av lika stora avgifter) *utgå som ersättning, oberoende av den tid, under vilken avgifter erlagts*, dock, om det finnes erforderligt till förekommande av missbruk, med bestämmelse om viss karenstid. Detta synes också bäst överensstämma med kommitterades eget uttalande (del I, sid. 51): »En i huvudsak på invaliditetsprincipen byggd försäkring, vilken sålunda tillgodoser behovet i varje enskilt fall, torde närmast motsvara det syfte, som man med försäkringen önskar ernå.»

Emellertid anföras i kommitténs betänkande del II, sid. 157 och 158, en del skäl för att låta pensionen växa med de erlagda avgifterna. Såsom ett sådant nämnes »det ideella momentet, att pensionen, genom att växa med varje erlagd avgift, skulle anera direkt få karaktären av gjorda besparingar». Då en mera ren försäkring bättre än en sådan, där sparmomentet är mera förhärskande, tillfredsställer behovet, är ju

dock den förra att föredraga. — Vidare anføres, att vid den av kommittén föreslagna försäkringsformen skillnaden mellan man och kvinna med avseende å den erforderliga avgiftens belopp framträder mindre skarpt än vid den andra försäkringsformen. Då emellertid även för kvinnorna den senare försäkringsformen bättre svarar mot behovet, kan ej detta skäl tillmätas någon reell betydelse. — Med avseende på det ävenledes anförda skälet, att enligt kommitténs förslag införande av karenstid undviks, skulle visserligen detta i och för sig kunna anses som en, om än med hänsyn till de vid tidig invaliditet obetydliga pensionsbeloppen, mycket ringa fördel. Kommittén har emellertid även föreslagit, att ingen pension till mindre årligt belopp än 6 kr. må utgå, vilken bestämmelse i vissa fall verkar såsom införande av en med avgiftsbeloppen variabel karenstid. Dessutom torde det icke vara alldeles givet, att en försäkringsform med konstanta eller mindre varierande pensionsbelopp nödvändiggör införande av karenstid. — Ett fjärde på samma ställe i betänkandet anført skäl för val av pensionsystem är undvikande av fortsättning av avgiftsbetalning även sedan försäkrad, genom övergång till statstjänst m. m., upphört att tillhöra de egentligen avgiftspliktigas krets. Den olägenhet, som i detta avseende komme att vidlåda det andra pensionssystemet, skulle dock kunna undvikas, om det modifierades därhän, att för den tid, en person icke tillhört de avgiftspliktiga (eller försummat avgiftsbetalning), pensionsbeloppet vederbörligen reducerades.

De av kommittén anförda skälen för det av densamma föreslagna sättet för beräkning av avgiftspensionen synas sålunda icke vara att tillmäta någon avgörande betydelse. Man bör därför, om det utan alltför stora praktiska svårigheter låter sig göra, anlita ett system för avgiftspensionens beräkning, som låter utfallande pension mera svara mot det i varje fall föreliggande behovet, och som sålunda, bland annat, icke sätter den, som vid jämförelsevis tidig ålder träffas av invaliditet, i alltför ogynnsam ställning. Visserligen spela enligt kommittéförslaget avgiftspensionerna en relativt obetydlig roll och det kan därför synas vara av underordnad vikt, huru de beräknas. Då emellertid avsikten bör vara att söka framdeles få huvudvikten lagd på avgiftspensionen och att låta denna bilda den egentliga beståndsdel av invaliditets- eller ålderdomspensionen, är detta ett ytterligare skäl att söka få denna pension redan från början beräknad på ett så rationellt sätt som möjligt.

Vad då sättet för pensionens beräkning angår, kan man, för det fall att under hela aktivitetstiden alltifrån 16 till högst 67 års ålder ständigt lika årsavgifter erläggas, bestämma vissa mot avgiftens storlek svarande pensionsbelopp, olika för man och för kvinna, men till sin storlek oberoende av tiden för invaliditetsröntans början. Om åter olika stora avgifter erläggas under skilda tidsperioder, kunna olika pensionsystem ifrågasättas. Riksförsäkringsanstalten framlägger härefter två förslag, det ena, alternativ 1, analogt med det av kommittén föreslagna, det andra, alternativ 2, mera försäkringstekniskt anordnat.

Alternativ 1.

Enligt detta system skulle pensionsbeloppet bestämmas till en viss multipel (olika för man och för kvinna) av medeltalet (i stället för enligt kommitténs förslag summan) av de av pensionstagaren erlagda årsavgifterna, räknat från och med det år, under vilket han fyllde 16 år, och till pensionstidens början.

Genom införande av den bestämmelsen för beräkning av årsavgifternas medeltal, att tiden efter betalningens upphörande ända fram till pensionstidens början inräknas, blir lika väl som enligt kommittéförslaget någon bestämmelse om fortsättning av avgiftsbetalning även efter övergång till statstjänst m. m. tydligen överflödig.

Genom den bestämmelsen, att medelårsavgiften skall beräknas jämväl med hänsyn till tiden från 16 års ålder, även om avgiftsbetalningen börjat senare, torde också införande av karenstid vara överflödig. Om nämligen en höjning av avgiften

sker någon avsevärd tid efter 16 års ålder, kommer pensionsbeloppet icke att omedelbart ökas så synnerligen mycket, att man torde behöva räkna med möjligheten av missbruk. Vid 16 års ålder och åren närmast därefter är invaliditetssannolikheten ytterligt obetydlig, varför även för dessa yngre åldrar bestämmelse om karenstid möjligen kan undvaras. Anser man emellertid försiktigheten fördra införande av en sådan, skulle man ju kunna bestämma, att försäkringen för försäkringsbelopp, som motsvara den del av årsavgiften, som eventuellt överstiger 2 kronor, icke blir effektiv vid invaliditet före t. ex. 18 års ålder (i vilket fall för övrigt enligt kommittéföreläggelsen intet nämnvärt pensionsbelopp erhålles).

Med M_x betecknas den multipel av medeltalet av de årligen från 16 års ålder erlagda avgifterna, som en person, vilken vid x års ålder inträtt i försäkringen, i genomsnitt skulle kunna erhålla i pension.

För nedanstående åldrar äro värdena på M_x , med och utan bibehållande av den av kommittén föreslagna förmögenhetsgränsen å 6 000 kr., följande:

x	Med förmögenhetsgräns.		Utan förmögenhetsgräns.	
	Män. M_x	Kvinnor. M_x	Män. M_x	Kvinnor. M_x
16	12·89	8·65	12·43	8·55
17	12·75	8·53	12·30	8·44
19	12·46	8·32	12·04	8·23
22½	11·87	7·99	11·50	7·92
27½	10·96	7·60	10·65	7·54
32½	9·99	7·23	9·76	7·19
37½	9·09	6·87	8·91	6·84
42½	8·27	6·53	8·15	6·51
47½	7·57	6·23	7·48	6·22
52½	6·97	6·00	6·91	5·98
57½	6·45	5·80	6·40	5·80
62½	5·94	5·59	5·92	5·59
66	5·48	5·26	5·48	5·28

Om man med bibehållande av den av kommittén föreslagna förmögenhetsgränsen å 6 000 kr. bestämmer den multipel av medelårsavgiften, som, oberoende av inträdesåldern, erhålles i pension, till $12\frac{1}{2}$ ($=\frac{100}{8}$) för män och $8\frac{1}{3}$ ($=\frac{100}{12}$) för kvinnor, så finner man av ovanstående tabell, att dessa tal äro omkring 3 % lägre än de för åldern 16 år angivna och att de motsvara en ålder mellan 17 och 19 år. För de personer, som vid pensionsförsäkringslagens ikraftträdande äro yngre än 16 år (den kommande generationen), torde därför dessa multipler få anses tillräckligt försiktigt valda.

För att undersöka, huru införandet av denna bestämmelse om ett konstant förhållande mellan pensionen och medeltalet av avgifterna inverkar på pensioner åt den nuvarande generationen av aktiva mellan 16 och 67 år har en liknande beräkning som den i kommittébetänkandet del II sid. 167 utförts.

Kostnaden utöver årsavgifterna för medtagande av hela den nuvarande aktiva generationen mellan 16 och 67 år blir då

för män	20 235 000 kronor
för kvinnor	6 412 000 »
Summa 26 647 000 kronor	

(Av sistnämnda belopp kommer således den ojämförligt största delen männen till godo.)

Det summan 26 647 000 kr. i kommitténs betänkande motsvarande belopp är 43 135 000 kr. eller 16 488 000 kr. högre.

Å arbetarförsäkringsfondens medel, som beräknats vid 1914 års ingång uppgå till 35 848 000 kr., blir alltså överskottet enligt här framställt förslag 9 201 000 kr., medan enligt kommitténs förslag skulle uppkomma en brist å 7 287 000 kr., om hela den nuvarande aktiva generationen under 67 år upptoges i försäkringen utan inskränkande villkor. Enligt nu ifrågakarande av riks-försäkringsanstalten framställda alternativ skulle alltså ingen inskränkning i pensionsbeloppet behöva göras rörande åldrarna över 45 år, såsom skett i kommitténs förslag.

Om förmögenhetsgränsen bortfaller, skulle man kunna bestämma förhållandet mellan pensionsbeloppet och medelårsavgiften till 12 för man och $8\frac{1}{4}$ för kvinna.

Man finner kostnaden, utöver årsavgifterna, för den ifrågakarande delen av den nuvarande aktiva generationen vara

för män	24 131 000 kronor
för kvinnor	7 254 000 »
Summa 31 385 000 kronor	

Å arbetarförsäkringsfondens medel, 35 848 000 kr., skulle alltså uppkomma ett överskott å 4 463 000 kr., medan enligt kommitténs beräkningar det erforderliga kapitalet skulle vara 50 290 000 kr. och alltså, om inga inskränkande villkor gjordes, utöver arbetarförsäkringsfondens medel erfordras 14 442 000 kr.

Till jämförelse meddelas här några exempel på de pensionsbelopp, som efter visst antal års förlopp erhållas enligt kommitténs förslag och enligt det här framställda förslaget med 6 000 kronors förmögenhetsgräns.

Ex. 1. Inträdesålder 16 år. Årsavgift 2 kr.

Ålder t.	Pensionsbelopp från t års ålder			
	för man enligt		för kvinna enligt	
	kommitténs förslag.	riksförsäkrings- anstaltens förslag.	kommitténs förslag.	riksförsäkrings- anstaltens förslag.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
20	2'40	25'00	1'84	16'67
30	8'40	25'00	6'44	16'67
40	14'40	25'00	11'04	16'67
50	20'40	25'00	15'64	16'67
60	26'40	25'00	20'24	16'67
67	30'60	25'00	23'46	16'67

Ex. 2. Inträdesålder 16 år. Årsavgift 2 kr. från 16 års ålder, 7 kr. från 30 års ålder.

Ålder t.	Pensionsbelopp från t års ålder för man enligt	
	kommitténs förslag.	riksförsäkringsan- staltsens förslag.
	Kr.	Kr.
20	2.40	25.00
30	8.40	25.00
40	29.40	51.04
50	50.40	61.76
60	71.40	67.61
67	86.10	70.84

Ex. 3. Inträdesålder 16 år. Årsavgift 12 kr. i 25 år.

Ålder. t.	Pensionsbelopp från t års ålder			
	för man enligt		för kvinna enligt	
	kommitténs förslag.	riksförsäkringsan- staltsens förslag.	kommitténs förslag.	riksförsäkringsan- staltsens förslag.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
20	14.40	150.00	11.04	100.00
30	50.40	150.00	38.64	100.00
40	86.40	150.00	66.24	100.00
50	90.00	110.29	69.00	73.53
60	90.00	85.23	69.00	56.82
67	90.00	73.53	69.00	49.02

Ex. 4. Inträdesålder 42 år. Årsavgift 12 kr. (i 25 år).

Ålder t.	Pensionsbelopp från t års ålder			
	för man enligt		för kvinna enligt	
	kommitténs förslag.	riksförsäkringsan- staltsens förslag.	kommitténs förslag.	riksförsäkringsan- staltsens förslag.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
50	28.80	35.29	22.08	23.53
60	64.80	61.86	49.68	40.91
67	90.00	73.53	69.00	49.02

Enligt riks-försäkringsanstaltens förslag kommer den slutliga fonden att bli mindre än enligt kommitténs förslag, antagligen omkring 15 % mindre. Den mindre fondav-sättningen har sin orsak däri, att, såsom de anförda exemplen utvisa, försäkringen tidigare blir mera effektiv.

Mot kommitténs förslag att avgiftspensionen för kvinna satts lägre än för man under för övrigt lika omständigheter har den anmärkning framställts, att detta avviker från i andra länder gällande bestämmelser, och att det hade bort undvikas genom att räkna med för män och kvinnor gemensamma dödlighets- och invaliditetssannolikheter.

Häremot genmäles, att, då avgiftspensionen är avsedd att förvärfvas genom avgifter och att, beroende av dessa, beräknas efter försäkringstekniska grunder och sålunda betingas av en verklig försäkring, bör man ock lägga en sådan försäkrings måttstock på denna del av pensioneringen.¹ Försäkringsbeloppens förhållande till avgifterna bör därför helst rätta sig efter den individuella risken. Gränsen för riskindelningen bör endast utgöras av bristande kunskap om riskernas olikhet och den med en långt driven klassifikation under hänsyn till mindre betydande skillnader förenade komplikationen och därav beroende kostnad. Visserligen måste i en social försäkring av denna art med dess små försäkringsbelopp indelningen göras mera summarisk och anordningarna i allmänhet ske med större krav på enkelhet än vid privat försäkring är bruklig. Även om det nu är sant, att det statistiska materialet icke kan anses så tillförlitligt, att skillnaden mellan kostnaden för mans och kvinnas pensionering kan bestämmas med någon större noggrannhet, synes det dock sannolikt, att skillnaden är betydande. Då hänsyn till denna kostnadsskillnad icke heller kan anses otillbörligt fördyra försäkringen i det hela, vore ifrågavarande uppdelning i det svenska lagförslaget i och för sig att anse som en förtjänst. Erinras må också därom att, om erfarenheten framdeles visar, att förhållandet mellan mans och kvinnas pension icke är riktigt bestämt, förändring därav bör vidtagas, jämlikt stadgandet i lagförslaget 13 §.

Emot detta resonemang har invänts, att kommitterade i andra viktiga punkter icke följt försäkringstekniska principer vid avgiftspensionernas beräkning. Den viktigaste av dessa punkter torde vara, att vid bestämmandet av pensionbeloppen hänsyn icke tages till den ålder, vid vilken avgifterna erlagts. Detta är fallet beträffande icke blott kommitterades förslag utan även riks-försäkringsanstaltens ovan framställda modifikation därav.

För att undersöka, vilken betydelse detta kan hava i enskilda fall, har en jämförelse gjorts av de senast anförda exemplen med resultaten av en mera strängt försäkrings-teknisk beräkning (se följande sida).

De meddelade exemplen utvisa oförnekligen, såväl i fråga om kommitténs som ock, om än i något mindre grad, i fråga om riks-försäkringsanstaltens framställda förslag, stora avvikelser från de resultat, som skulle erhållits, om försäkringstekniska grunder med hänsyn till ålder vid inträdet i försäkringen och vid ändring av årsavgiften till-lämpats. Men i stället för att härav draga den slutsatsen, att heller ingen hänsyn till kön borde tagits, synes det vara ur försäkringssynpunkt riktigare att vid beräkning av avgiftspensionerna *även* taga hänsyn till ålder.

Om kommittéförslaget omändrades till ett sådant mera försäkringstekniskt system, ligger det närmast till hands att betrakta varje erlagd avgift såsom en engångspremie, för vilken med hänsyn till icke blott kön utan även ålder ett visst pensionsbelopp för-värfvas. Även ett sådant system skulle dock drabbas av den ovan framställda anmärk-ningen att mycket illa svara mot försäkringsbehovet för olika eventualiteter. I jäm-förelse härmed synes därför det av riks-försäkringsanstalten ovan framställda, trots sin

¹ Numera torde icke åsikterna vara mycket delade därom, att för den sociala försäkringens effektivitet fordras, att den är obligatorisk, men det kan väl sättas i fråga, om icke en förutsätt-ning för tvånget bör vara, att icke vissa kategorier av försäkrade få betala väsentligt mer än de skulle behöva genom privat försäkring.

Ex. 1. Inträdesålder 16 år. Årsavgift 2 kronor.

Ålder t.	Pensionsbelopp från t års ålder							
	för man enligt				för kvinna enligt			
	kommit- tens förslag.	motsva- rande försäk- ringstek- nisk be- räkning.	riksför- säkrings- anstaltens förslag.	motsva- rande försäk- ringstek- nisk be- räkning.	kommit- tens förslag.	motsva- rande försäk- ringstek- nisk be- räkning.	riksför- säkrings- anstaltens förslag.	motsva- rande försäk- ringstek- nisk be- räkning.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
20	2·40	2·46	25·00	26·04	1·84	1·88	16·67	17·24
30	8·40	8·62	25·00	26·04	6·44	6·60	16·67	17·24
40	14·40	14·78	25·00	26·04	11·04	11·31	16·67	17·24
50	20·40	20·94	25·00	26·04	15·64	16·02	16·67	17·24
60	26·40	27·10	25·00	26·04	20·24	20·73	16·67	17·24
67	30·60	31·42	25·00	26·04	23·46	24·03	16·67	17·24

Ex. 2. Inträdesålder 16 år. Årsavgift 2 kronor
från 16 års ålder, 7 kronor från 30 års ålder.

Ålder. t.	Pensionsbelopp från t års ålder för man enligt			
	kommitténs förslag.	motsvarande försäkrings- teknisk beräkning.	riksförsäk- ringsanstal- tens förslag.	motsvarande försäkrings- teknisk beräkning.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
20	2·40	2·46	25·00	26·04
30	8·40	8·62	25·00	26·04
40	29·40	25·93	51·04	46·96
50	50·40	43·24	61·76	55·57
60	71·40	60·55	67·61	60·27
67	86·10	74·52	70·34	62·46

försäkringstekniska ofullkomlighet, vara att föredraga. Riksförsäkringsanstalten inskränker sig därför till att söka modifiera detta senare så, att vederbörlig försäkringsteknisk hänsyn toges till ålder.

Rörande förmögenhetsgränsen har kommittén anfört, att bestämmelsen om densamma tillkommit i syfte att minska kostnaden för försäkringen. Detta betyder, att de, som icke komma upp till ett kapital på 6 000 kronor, få sina försäkringar höjda därigenom, att man låtit dem, som vid högre ålder nått upp till ett kapital å 6 000 kronor, få mindre pensioner än som rätteligen borde betingas av deras erlagda avgifter. Visserligen äro de senare i regel i en bättre ekonomisk ställning än de förra, men det kan väl sättas i fråga om de framför andra medborgare i en god ekonomisk ställning böra lämna något särskilt bidrag till andras pensioner. Det synes därför riksförsäkrings-

Ex. 3. Inträdesålder 16 år. Årsavgift 12 kronor i 25 år.

Ålder t.	Pensionsbelopp från t års ålder							
	för man enligt				för kvinna enligt			
	kommit- téns förslag.	motsva- rande försäk- ringstek- nisk be- räkning.	riksför- säkrings- anstaltens förslag.	motsva- rande försäk- ringstek- nisk be- räkning.	kommit- téns förslag.	motsva- rande försäk- ringstek- nisk be- räkning.	riksför- säkrings- anstaltens förslag.	motsva- rande försäk- ringstek- nisk be- räkning.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
20	14·40	14·78	150·00	156·24	11·04	11·31	100·00	103·44
30	50·40	51·74	150·00	156·24	38·64	39·58	100·00	103·44
40	86·40	88·70	150·00	156·24	66·24	67·85	100·00	103·44
50	90·00	106·59	110·29	129·97	69·00	80·14	73·53	82·38
60	90·00	122·36	85·23	113·39	69·00	90·66	56·82	69·08
67	90·00	133·40	73·53	105·65	69·00	98·01	49·02	62·88

Ex. 4. Inträdesålder 42 år. Årsavgift 12 kronor i 25 år.

Ålder t.	Pensionsbelopp från t års ålder							
	för man enligt				för kvinna enligt			
	kommit- téns förslag.	motsva- rande försäk- ringstek- nisk be- räkning.	riksför- säkrings- anstaltens förslag.	motsva- rande försäk- ringstek- nisk be- räkning.	kommit- téns förslag.	motsva- rande försäk- ringstek- nisk be- räkning.	riksför- säkrings- anstaltens förslag.	motsva- rande försäk- ringstek- nisk be- räkning.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
50	28·80	16·61	35·29	22·98	22·08	13·09	23·53	18·52
60	64·80	37·37	61·86	39·96	49·68	31·47	40·91	32·20
67	90·00	51·90	73·53	47·88	69·00	43·71	49·02	38·59

anstalten mest tilltalande att förmögenhetsgränsen bortfaller. Dock skall medgivas att i betraktande av åsidosättandet av de försäkrades ålder vid beräkningarna — vilket i stort sett torde verka så, att de, som vid tiden för pensionens utbetalning hava mera behov av pension, få (såväl enligt kommitténs som riksförsäkringsanstaltens ovan framställda förslag) mindre valuta för sina avgifter — förmögenhetsgränsen är jämförelsevis oskyldig.

Om försäkringen omläggas på mera försäkringstekniska grunder, bortfaller emellertid av sig självt kommitténs skäl för införande av förmögenhetsgräns.

Riksförsäkringsanstalten övergår nu till att även framställa ett sådant försäkrings-tekniskt förslag, vilket alternativ av anført skäl synes riksförsäkringsanstalten vara att föredraga.

Alternativ 2.

Detta förslag går i huvudsak ut därpå, att de av den försäkrade erlagda avgifterna betraktas såsom årsavgifter, för vilka, under förutsättning att de med oförändrat belopp erläggas tills invaliditet inträffar eller senast till 67 års ålder, erhålles *ett visst enligt de försäkringstekniska grunderna för ränta, dödlighet och invaliditet med hänsyn till åldern vid inträdet i försäkringen bestämt pensionsbelopp*, således oberoende av tiden för invaliditetens inträffande. Då en årsavgift ökas, betraktas ökningen som årsavgift för en ny försäkring, vars belopp bestämmes med hänsyn till åldern vid ökningen, och med vilket belopp det förra försäkringsbeloppet alltså ökas. Då en årsavgift minskas, erhålles ett mot åldern vid minskningen svarande minskat försäkringsbelopp. — Det torde dock vara nödvändigt att något modifiera dessa principer genom införande av vissa inskränkande bestämmelser till förekommande av missbruk och av andra orsaker.

x.	Pensionsbelopp		x.	Pensionsbelopp	
	för män.	för kvinnor.		för män.	för kvinnor.
	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.
16	13'02	8'62	42	3'33	2'40
17	12'41	8'21	43	3'12	2'26
18	11'82	7'81	44	2'92	2'13
19	11'26	7'43	45	2'73	2'01
20	10'71	7'06	46	2'55	1'89
21	10'21	6'71	47	2'37	1'77
22	9'72	6'38	48	2'20	1'65
23	9'25	6'08	49	2'04	1'54
24	8'81	5'79	50	1'89	1'43
25	8'39	5'51	51	1'74	1'33
26	7'99	5'26	52	1'60	1'23
27	7'61	5'02	53	1'47	1'13
28	7'24	4'79	54	1'34	1'04
29	6'88	4'58	55	1'21	0'95
30	6'55	4'37	56	1'10	0'87
31	6'22	4'18	57	0'98	0'78
32	5'90	3'99	58	0'87	0'71
33	5'60	3'81	59	0'77	0'63
34	5'31	3'64	60	0'67	0'56
35	5'03	3'46	61	0'57	0'49
36	4'76	3'30	62	0'48	0'42
37	4'50	3'14	63	0'39	0'35
38	4'25	2'98	64	0'29	0'27
39	4'00	2'83	65	0'20	0'19
40	3'77	2'68	66	0'10	0'10
41	3'54	2'54			

Då x betecknar den ålder, vid vilken avgifterna börja erläggas, angiver förestående tabell det pensionsbelopp, som, om inga karensbestämmelser erfordrades, skulle erhållas för en årsavgift å 1 krona.

Genom multiplikation av de i ovanstående tabell angivna pensionsbeloppen med 2, 5 och 10 finner man de pensionsbelopp, som erhållas för en årsavgift å 2 kronor samt tilläggsavgift å respektive 5 och 10 kronor.

Om årsavgiften vid en viss ålder ökas, erhålles ett tillägg i pensionen, som svarar mot ökningen i årsavgift vid samma ålder; om årsavgiften minskas, minskas även pensionen med ett belopp, som svarar mot minskningen i årsavgift vid samma ålder.

För att tydliggöra detta förhållande meddelas här ett exempel.

Om en man vid 16 års ålder har inkomst under 800 kronor, har han att erlagga en årsavgift å 2 kronor samt har, så länge samma avgift erlägges, rätt till pension å $2 \times 13.02 =$ kronor 26.04. Får han vid 30 års ålder en inkomst mellan 800 och 1 200 kronor, har han att erlagga 5 kronor mer i årsavgift och erhåller härför rätt till en pension å ytterligare $5 \times 6.55 =$ kronor 32.75 eller tillsammans kronor 58.79. Skulle nu vid t. ex. 55 års ålder hans inkomster sjunka under 800 kronor, skall årsavgiften minskas från 7 till 2 kronor d. v. s. med 5 kronor, varför även pensionsbeloppet bör minskas, nämligen med $5 \times 1.21 =$ kronor 6.05. Det blir alltså därefter kronor 52.74.

Vid tillämpning av detta sätt för avgiftspensionernas beräkning uppstår likväl en viss svårighet, som torde, såsom förut nämnts, nödvändiggöra en modifikation av detsamma. Det gäller tiden närmast efter förändringen av en årsavgift. Beräkningen av pensionsbeloppen grundas nämligen på den förutsättning, att pensionssökanden framdeles skulle betalt avgifter efter samma inkomstklass som den, för vilken avgifter senaste året erlagts. Förändringen i årsinkomst kan emellertid vara av mera tillfällig natur och, om den inträffar vid tidig ålder, medföra mycket stor förändring i pensionsbeloppet. Till undvikande av denna olägenhet och till förekommande av missbruk vid annalkande invaliditet skulle man kunna bestämma pensionsbeloppet så, som om pensionsavgiften under året för ändringen varit och under de följande åren skulle bliva lika med medeltalet av årsavgiften under ett visst antal av de senaste, t. ex. de 5 senaste åren. Man kan också uttrycka denna regel så, att en ändring av pensionsavgiften, i stället för att på en gång föranleda en viss ändring av pensionsbeloppet, åstadkommer $\frac{1}{5}$ av denna ändring för vart och ett av de följande 5 åren (inkl. ändringsåret).¹ För det fall, att omedelbart före ändringen mindre än 5 årsavgifter återstå att erlägga, då den försäkrade således är över 62 år, bör man kanske helst modifiera regeln så, att den i tabellen angivna ändringen i pensionsbeloppet fördelas lika på de återstående åren, inkl. det, då 67 år uppnås.

Genom införande av en dylik bestämmelse torde även dels särskilt stadgande om karenstid kunna undvaras, dels icke någon särskild påföljd av försummelse att erlagga avgift behöva stipuleras. Vid försäkringstidens början stiger nämligen (under förutsättning av lika årsavgifter) försäkringsbeloppet med $\frac{1}{5}$ för vart och ett av de första åren upp till sin normala storlek, och vid försummad eller av annan anledning upphörd avgiftsbetalning skulle det under samma förutsättning minskas med ett lika stort belopp under vart och ett av de 5 följande åren, varefter det förblir konstant, så länge inga avgifter erläggas.

Under antagande av denna modifikation av detta mera försäkringstekniska förslag skulle i det anförda exemplet beräkningen av pensionsbeloppen modifieras därhän, att

¹ Skulle man icke anse tillräckligt betryggande mot missbruk, att $\frac{1}{5}$ av försäkringsbeloppet omedelbart efter första avgiftens erläggande trädde i kraft, kunde den inskränkande bestämmelsen skärpas, t. ex. därhän, att försäkringsbeloppet under året för ändringen av årsavgiften förblir oförändrat och därefter ökas med $\frac{1}{4}$ av ändringsbeloppet under de 4 följande åren, eller ock kunde man fastställa ett större antal år för ändringen, eller — ännu försiktigare — icke låta någon avgift gälla för invaliditet inom de närmaste 5 åren, vilket innebär en fullständig karenstid på 5 år.

dels efter 16 års ålder försäkringsbeloppet icke genast stiger till kronor 26·04 utan med $\frac{1}{5}$ därav under vart och ett av de 5 första åren, *dels* försäkringsbeloppet efter 30 års ålder, i stället för att genast stiga med kronor 32·75, skulle stiga med $\frac{1}{5}$ av detta belopp eller kronor 6·55 under loppet av vart och ett av de 5 närmaste åren, *dels* slutligen efter 55 års ålder försäkringsbeloppet, i stället för att genast minskas med kronor 6·05, skulle minskas med kronor 1·21 under vart och ett av de närmast följande 5 åren.

Om emellertid riks försäkringsanstaltens hemställan, att av kommunen erlagd årsavgift må få räknas den försäkrade till godo, bifalles, skulle icke på grund av den försäkrades försummelse den för pensionen tillgodoräknade årsavgiften kunna sjunka under 2 kronor. De ifrågavarande karensbestämmelserna skulle sålunda endast behöva gälla för tilläggsavgifterna å 5 resp. 10 kronor.

I ovan anförda exempel skulle då pensionsbeloppet omedelbart efter 16 års ålder uppgå till sitt fulla belopp, kronor 26·04.

Det antages i de följande beräkningarna, att de av kommunen erlagda avgifterna få tillgodoräknas den försäkrade vid pensionsbeloppets bestämmande.

Strängt taget, borde beräkningen av de på tilläggsavgifterna å 5 och 10 kr. grundade pensionsbeloppen beräknas något litet högre i förhållande till årsavgifterna, till ersättning för att försäkringen icke genast blir effektiv till sitt fulla belopp.

Följande tabell utgör en sammanställning för en del åldrar av dessa pensionsbelopp och de förut utan hänsyn till karensbestämmelser angivna.

x.	Pensionsbelopp för 1 kronas årsavgift			
	för män		för kvinnor	
	utan	med	utan	med
År.	karensbestämmelser.			
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
16	13·02	13·02	8·62	8·62
17	12·41	12·41	8·21	8·21
20	10·71	10·75	7·06	7·09
25	8·39	8·46	5·51	5·61
30	6·55	6·62	4·37	4·50
35	5·03	5·10	3·46	3·58
40	3·77	3·83	2·68	2·78
45	2·73	2·80	2·01	2·11
50	1·89	1·97	1·43	1·53
55	1·21	1·30	0·95	1·06
60	0·67	0·76	0·56	0·68
65	0·20	0·22	0·19	0·21
66	0·10	0·11	0·10	0·10

Då skillnaderna i pensionsbelopp äro så obetydliga (maximiskillnaden för män 9 öre och för kvinnor 13 öre för 1 kronas årsavgift) torde man lämpligen, för att icke behöva använda olika värden för 2 kronorsavgifter och övriga, kunna sätta pensionsbeloppen med karensvillkor lika med dem, som erhållas, då i uträkningen hänsyn till karensvillkor icke tages. Man kan då anse, att i avgifterna ingår ett säkerhetstillägg

för eventuella missbruk, därest man icke anser karensbestämmelserna tillräckligt stränga för att förekomma sådana.

Till förtydligande av uträkningen av pensionsbelopp enligt nu angivna metod, med tillhjälp av tabellen sid. 131, meddelas här några exempel.

Ex. 1.

En person inbetalar från 16 år till och med 29 år 2 kr., men vid 30 år och 31 år 12 kr. Han blir invalid före avgiftsbetalningen det år han fyller 32 år.

Motsvarande pension blir:

$$2 \times 13.02 + 10 \times 6.55 \times \frac{2}{5} = 26.04 + 26.20 = 52.24 \text{ kr.}$$

Ex. 2.

En person inbetalar från 16 år till och med 29 år 7 kr. men vid 30, 31 år och 32 år 2 kr. Han blir invalid det år han fyller 33 år (före avgiftsbetalningen).

Pensionsbeloppet blir:

$$7 \times 13.02 - 5 \times 6.55 \times \frac{3}{5} = 91.14 - 19.65 = 71.49 \text{ kr.}$$

Ex. 3.

En person erlägger från och med 16 till och med 29 år 2 kr., vid 30 och 31 år 7 kr., vid 32 år 0. Han blir invalid det år han fyller 33 år.

Pensionsbeloppet blir:

$$2 \times 13.02 + 5 \times 6.55 \times \frac{3}{5} - 7 \times 5.90 \times \frac{1}{5} = 37.43 \text{ kr.}$$

Ex. 4.

En person erlägger

2	kr.	från	och	med	20	år	till	och	med	29	år	
12	»	»	»	»	30	»	»	»	»	49	»	
7	»	»	»	»	50	»	»	»	»	64	»	
2	»	»	»	»	65	»						

Han blir invalid det år han fyller 66 år (före avgiftsbetalningen).

Pensionsbeloppet blir:

$$\begin{aligned} & 2 \times 10.71 + 10 \times 6.55 - 5 \times 1.89 - 5 \times 0.20 \times \frac{1}{5} = \\ & = 21.42 + 65.50 - 9.45 - 0.33 = \\ & = 86.92 - 9.78 = 77.14 \text{ kr.} \end{aligned}$$

För att ytterligare underlätta den praktiska tillämpningen kan man uppställa några enkla mer detaljerade tabeller, svarande mot 2 kronors, 5 kronors och 10 kronors avgift för män och för kvinnor. Det torde dock icke vara behövt att här ingå på deras lämpliga anordnande. Skulle beräkningsmetoden vid första påseende förefalla mindre lättfattlig, torde man dock vid närmare eftertanke finna, att tillämpningen kan göras ganska enkel. Dessutom må erinras därom, att det är pensionsförsäkringens centralmyndighet, som skulle ha att beräkna och fastställa pensionsbeloppet.

Till jämförelse av pensionsbeloppen enligt riks-försäkringsanstaltens alternativ 1 utan förmögenhetsgräns och alternativ 2 meddelas följande exempel.

Ex. 1. Inträdesålder 16 år. Årsavgift 2 kr.

Ålder.	Pensionsbelopp från t års ålder			
	för man		för kvinna	
	enligt riks försäkringsanstaltens förslag, alternativ			
	t.	1	2	1
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
20	24·00	26·04	16·50	17·24
30	24·00	26·04	16·50	17·24
40	24·00	26·04	16·50	17·24
50	24·00	26·04	16·50	17·24
60	24·00	26·04	16·50	17·24
67	24·00	26·04	16·50	17·24

**Ex. 2. Inträdesålder 16 år. Årsavgift 2 kr. från 16 års ålder,
7 kr. från 30 års ålder.**

Ålder.	Pensionsbelopp från t års ålder			
	för man		för kvinna	
	enligt riks försäkringsanstaltens förslag, alternativ			
	t.	1	2	1
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
20	24·00	26·04	16·50	17·24
30	24·00	26·04	16·50	17·24
40	49·00	58·79	33·69	39·09
50	59·29	58·79	40·76	39·09
60	64·91	58·79	44·62	39·09
67	67·53	58·79	46·42	39·09

Den slutliga fonden enligt alternativ 2 för pensionsbeloppets beräkning torde icke väsentligt skilja sig från den, som skulle bli resultatet av tillämpning av alternativ 1 utan förmögenhetsgräns.

Enär vid en sådan försäkringsteknisk metod för pensionernas beräkning som den, vilken innehålles i här framställda alternativ 2, för varje ålder vid inträdet (eller vid ändring av årsavgiften) pensionens värde svarar mot avgifternas, behöves intet statstillskott för den nuvarande aktiva generationens upptagande i försäkringen. Arbetarförsäkringsfondens medel behöva sålunda alls icke anlitas härför utan kunna användas till utvidgning av försäkringen i andra avseenden, möjligen till understöd åt en del redan invalida, som eljest ej skulle komma i åtnjutande därav, och, såsom ovan nämnts, till inrättande av kuranstalter, sanatorier o. d. för sjuka försäkrade personer.

Skulle framdeles bestämmas högre avgifter för åstadkommande av högre pensionsbelopp, kan med en sådan försäkringsteknisk beräkning även detta ske utan att stats-

Ex. 3. Inträdesålder 16 år. Årsavgift 12 kr. i 25 år.

Ålder. t.	Pensionsbelopp från t års ålder			
	för man		för kvinna	
	enligt riks försäkringsanstaltens förslag, alternativ			
	1	2	1	2
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
20	144.00	130.20	99.00	86.20
30	144.00	156.24	99.00	103.44
40	144.00	156.24	99.00	103.44
50	105.88	113.76	72.79	72.96
60	81.82	113.76	56.25	72.96
67	70.59	113.76	48.53	72.96

Ex. 4. Inträdesålder 42 år. Årsavgift 12 kr. (i 25 år).

Ålder. t.	Pensionsbelopp från t års ålder			
	för man		för kvinna	
	enligt riks-försäkringsanstaltens förslag, alternativ			
	1	2	1	2
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
50	33.88	39.96	23.29	28.80
60	58.91	39.96	40.50	28.80
67	70.59	39.96	48.53	28.80

bidrag för den då aktiva generationens avgiftspensioner erfordras, vilket däremot skulle vara fallet, om kommitténs förslag eller riks försäkringsanstaltens första alternativ antoges.

Ett icke mindre viktigt skäl för antagande av ett försäkringsteknikens fordringar någorlunda tillfredsställande pensioneringssystem är, att det över huvud taget är lättare att på grundval av ett sådant göra förändringar i beräkningsgrunderna eller utvidgningar av försäkringen på ett mera rättvist sätt.

Vid en sammanfattning av vad ovan anförts beträffande de båda alternativa förslag, som av riks försäkringsanstalten framställts, framgår, att alternativ 1, som närmast kan jämföras med kommitténs förslag, är ägnat att i det hela bättre än detta senare tillfredsställa de försäkrades ekonomiska behov för olika fall, enär pensionsbeloppets storlek ställes långt mera oberoende av tiden för invaliditetens inträffande. Därest från 16-års åldern lika stora avgifter regelbundet erläggas, utgår sålunda pensionen med konstant belopp, när helst under försäkringstiden invaliditet, berättigande till pension, inträder. Enligt riks försäkringsanstaltens mening bör vid tillämpning av detta alternativ den uppställda förmögenhetsgränsen för avgiftsskyldighet helst bort-

falla. Vare sig denna gräns bibehålles eller icke, lämnar arbetarförsäkringsfondens kapitalbelopp icke blott tillgång till bestridande av kostnaden, utöver de försäkrades avgifter, för den nuvarande aktiva generationens upptagande i försäkringen, utan även någon behållning därutöver. Borttages förmögenhetsgränsen, blir överskottet något mindre.

Det andra alternativet för pensionsbeloppets bestämmande — nämligen enligt försäkringstekniska grunder med hänsyn till den ålder, vid vilken pensionsavgift börjar erläggas eller vid vilken den ändras — har den stora fördelen framför det första alternativet, att för varje försäkrad pensionsbeloppets värde enligt de antagna beräkningsgrunderna svarar mot avgifternas värde, och att sålunda större rättvisa skipas de försäkrade emellan. En svårighet i avseende å tillämpningen av detta system är att för de fall, då högre avgifter än 2 kronor erläggas, utfinna lämpliga, lätt användbara försiktighetsmått till förekommande av missbruk eller en tillfällig inkomständrings otillbörliga inflytande. Den av riks-försäkringsanstalten i detta hänseende föreslagna modifikationen synes emellertid kunna verka på ett tillfredsställande sätt.

Vid tillämpning av nu ifrågakommande alternativ för pensionsbeloppets bestämmande medför förmögenhetsgränsens bibehållande icke någon vinst för staten, varför intet skäl finnes att låta den kvarstå. Någon särskild kostnad för staten föranledes ej heller av den nuvarande aktiva generationens upptagande i försäkringen och behöva följaktligen arbetarförsäkringsfondens medel icke anlitas för detta ändamål.

Pension på grund av frivilliga avgifter.

Enligt kommitténs förslag är den mot varje erlagd frivillig avgift svarande pensionen proportionell mot det antal hela år, som förflutit från den dag, avgiften erlades, till den dag, från vilken pensionen utgår. Vid en sådan försäkringsform ökas sålunda pensionen icke blott, såsom vid den obligatoriska försäkringen, med antalet avgifter, som hinna erläggas före invaliditetens inträffande, utan även för varje erlagd avgift med tiden före pensionens början. För att åskådliggöra detta förhållande väljes som exempel, att en man erlägger en frivillig årlig avgift å 10 kr. från 20-års åldern under 30 år, eller till dess han blir invalid. Det pensionsbelopp, som erhålles vid invaliditet efter olika antal år eller senast vid 67 års ålder, finner man av följande sammanställning.

Ålder vid pensions- tidens början. År.	Pensions- belopp. Kr.	Ålder vid pensions- tidens början. År.	Pensions- belopp. Kr.
21	0·13	50	60·45
25	1·95	55	79·95
30	7·15	60	99·45
35	15·60	65	118·95
40	27·80	67	126·75
45	42·25		

Dessa synnerligen varierande pensionsbelopp torde visa, att den av kommittén föreslagna anordningen av den frivilliga försäkringen än mindre än dess anordning av den obligatoriska är ägnad att i rimlig proportion för olika eventualiteter tillfredsställa invaliditetsförsäkringsbehovet. Om i stället för konstanta avgifter maximiavgifter

erlagts under de 30 åren, hade naturligtvis disproportionen i pensionsbeloppen blivit än större.

I kommittébetänkandet del. II, sid. 179 har framställts ett alternativt förslag till anordning av den frivilliga försäkringen, nämligen så, att mot varje avgift skulle svara ett konstant pensionsbelopp. För en (maximi-) avgift å lika många kronor som halva levnadsåldern skulle en man erhålla en pension å 5 kr. och en kvinna $\frac{3}{4}$ därav. För mindre avgifter skulle en motsvarande mindre pension erhållas.

Enligt detta system växer vid erläggande av konstanta avgifter försäkringsbeloppet men icke i fullt samma proportion som summan av de erlagda avgifterna. Ur denna synpunkt och även därför att det under större delen av försäkringstiden tämligen nära ansluter sig till en med hänsyn till åldern försäkringsteknisk beräkning av pensionsbeloppen, synes det vara att föredraga icke blott framför det av kommittén valda systemet för frivillig försäkring utan även i någon mån framför dess anordning av den obligatoriska försäkringen.

Skulle emellertid något av de alternativ för den obligatoriska försäkringens anordning, som riksförsäkringsanstalten föreslagit, komma att antagas, synes det vara lämpligast att anordna även den frivilliga försäkringen i enlighet därmed. Även i detta fall bör naturligtvis den frivilliga årsavgiften begränsas. Riksförsäkringsanstalten föreslår i sådant avseende, att dess maximum bestämmes till ett av åldern oberoende belopp, t. ex. lika stort med den obligatoriska avgiften.

Kommittén har föreslagit, att för pensionstagare, som åtnjuter pensionstillägg, den på frivilliga avgifter beroende pensionen höjes med en tredjedel. Denna bestämmelse leder för vissa fall till en rätt avsevärd diskontinuitet, vilken visserligen lätt kan undvikas genom en lätt åstadkommen ändring. Emellertid synes hela bestämmelsen helst böra bortfalla och dessutom den på frivilliga avgifter grundade pensionen inräknas i inkomsten vid bestämmande av pensionstillägget. Då nämligen avsikten är, att ifrågasätta förhöjning endast skulle komma de behövande till del, och båda de här ifrågasatta förändringarna verka i den riktning, att pensionstillägget i allmänhet skulle kunna något ökas, synes statens bidrag på så sätt bättre komma att lämpa sig efter detta ändamål.

Pensionstillägg och understöd.

Enligt lagförslaget 6 § utgör pensionstillägget i regel ett visst belopp med avdrag av pensionstagares halva beräknade årsinkomst. Emot en dylik princip har anmärkts, att den motverkar arbetsamhet och sparsamhet. Samma invändning kan dock göras mot allt understöd, som utgår på grund av det förefintliga behovet. Då nu, såsom kommittén uppvisat, ett för en nödortftig bärgning tillräckligt tillägg åt alla utan hänsyn till övrig inkomst skulle kräva synnerligen stora belopp, synes man icke kunna påyrka någon ändring av kommittéförslaget i sådant avseende utan att samtidigt anvisa utvägar för uppbringande av de erforderliga medlen. Om å andra sidan tillägget endast sattes så stort, att det utfyllde en viss nödortftig inkomst, kunde med skäl, såsom kommittén anmärkt, sägas, att en dylik anordning motverkade arbetsamhet och sparsamhet. Då nu enligt kommitténs förslag understödets storlek icke endast skall rätta sig efter behovet utan utgå så, att den, som har egen inkomst, får en bättre ekonomisk ställning, synes kommittén hava hållit en lämplig medelväg mellan de båda intressen, som böra tillgodoses. Naturligtvis ligger en viss godtycklighet i valet av den del av den egna inkomsten, som skall frändragas det pensionstillägg, som skulle utgå vid fullständig saknad av egen inkomst. Riksförsäkringsanstalten har dock för sin del intet att invända mot den valda proportionen.

Enligt 7 § skall, för beräkning av pensionstillägget, i årsinkomsten icke inräknas den pension någon enligt pensionsförsäkringslagen åtnjuter. Önskligt vore, såsom i det före-

gående berörts, att avgifterna kunde sättas så tillräckliga och uppbörden av dem bliva så effektiv, att hela pensionsbehovet kunde tillgodoses genom avgiftspensionerna. I så fall skulle inga pensionstillägg erfordras. Även om ett sådant resultat icke på länge tillnärmelsevis kan nås, är det ju att hoppas, att utvecklingen kommer att gå i den riktning, att pensionstilläggen göras alltmer överflödiga genom avgiftspensionernas höjande. Då pensionstagarens återstående behov minskas med en stigande avgiftspension, och särskilt om denna i framtiden kommer att bliva av allt större betydelse, synes det sålunda vara riktigast, att pensionstillägget minskas med stigande avgiftspension, och att därför denna för pensionstilläggets bestämmande inräknas i inkomsten. Samma skäl tala även för att, såsom ovan föreslagits, den på frivilliga avgifter grundade pensionen inräknas däri.¹

Om dessa ändringar företagas i lagförslaget, kunna inkomstgränserna för pensionstilläggs utgående sättas högre än de av kommittén föreslagna.

Enligt kommittéförslaget utgör det årliga pensionstillägget åt pensionstagare utan egen inkomst för man 150 och för kvinna 125 kronor. För varje år, för vilket 7 eller 12 kronors pensionsavgift erlagts, höjes pensionstillägget med $1\frac{1}{3}$ %.

Den lämpliga proportionen mellan pensionstilläggen för man och för kvinna bör ju, såsom kommittén framhållit, utmätas med hänsyn till eventuellt förefintliga olika behov. Att riktigt uppskatta dessas relativa storlek är emellertid synnerligen vanskligt. Dock vill det synas riks-försäkringsanstalten, som om kommittén satt skillnaden i beloppen väl stor.

För att icke alltför mycket lämna rum för godtycklighet och subjektiva överbäganden, vilka särskilt i denna fråga visat sig leda till vitt skilda åsikter, kan man kanske lämpligast hålla sig till de av kommittén använda siffrorna rörande av fattigvården fullt försörjda icke fullt arbetsföra ogifta män och ogifta kvinnor över 60 år. Det synes emellertid vara svårt att av denna statistik draga några mera säkra slutsatser rörande det av de olika fattigvårdsunderstöden indicerade olika ekonomiska behovet för man och kvinna. Det visar sig nämligen, att för hela riket är skillnaden i understöd omkring 20 kronor. Men för landsbygden ensam är den 15 kronor och för städerna för sig ännu mindre, nämligen 11 kronor. Siffrorna mana därför till försiktiga slutsatser. Genom en ytterligare uppdelning av materialet är det icke omöjligt, att den genomsnittliga skillnaden skulle bliva än mindre. Under medgivande, att slutsatserna äro något osäkra, torde det dock vara riktigast att hålla sig till siffrorna i det uppdelade materialet och därför antaga att den genomsnittliga skillnaden är omkring 14 kr., d. v. s. omkring 7.5 % av det genomsnittliga understödsbeloppet, vilket ligger mellan 180 och 190 kronor. Med bibehållande av ungefär samma medelvärde för fulla pensionstillägg åt man och kvinna, som enligt kommitténs förslag, skulle de vid fullständig saknad av egen inkomst utgående pensionstilläggen, med användande av kommitténs sätt för inkomstberäkningen, kunna sättas för man och kvinna till omkring 140 respektive 130 kronor. Tager man emellertid hänsyn till skillnaden i avgiftspensionen för man och för kvinna (som erlagt samma årsavgifter), varigenom olikheten i deras behov åtminstone till stor del och för högre avgiftspensioner mer än väl tillgodosetts, är det måhända lämpligast att icke göra skillnad på mäns och kvinnors pensionstillägg.

En följd härav skulle naturligtvis bliva, att ej för beräkning av sådant understöd, som jämlikt 33 § skall utgå, skillnad göres mellan man och kvinna.

¹ Särskilt vidkommande den på frivilliga avgifter grundade pensionen har professor Wicksell uppvisat betänkliga konsekvenser av att den icke inräknas i inkomsten (Ekonomisk Tidskrift, 1912, häft. 12, sid. 455).

Enligt kommitténs förslag höjes, såsom förut nämnts, pensionstillägget för varje år, för vilket endera av de i 4 § stadgade pensionsavgifter av 7 eller 12 kronor blivit erlagd, med 1 $\frac{1}{3}$ %.

Denna bestämmelse verkar så, som om mot ett visst antal pensionsavgifter å 7 eller 12 kr. svarade en viss höjning i det pensionstillägg, som skall utgå vid fullständig saknad av egen inkomst, varemot inkomstgränsen (300 kronor för man och 250 kronor för kvinna) förblir oförändrad. Om t. ex. en man erlagt 50 sådana avgifter, utgör pensionstillägget, om han ej åtnjuter någon inkomst, 250 kronor och, om han åtnjuter inkomst, nämnda belopp med avdrag av $\frac{5}{6}$ av årsinkomsten. Man kan också uttrycka detta så, att pensionstillägget utgör $\frac{5}{6}$ av skillnaden mellan 300 kronor och den egna inkomsten. Då pensionstillägg utgår, faller således summan av detta och den egna inkomsten mellan 250 och 300 kronor. På grund av dessa trånga gränser blir intresset för den försäkrade själv att skaffa sig en tillräcklig inkomst mindre än för dem, som erlägga pensionsavgifter å 2 kronor. Då riks-försäkringsanstalten icke kunnat finna en sådan ändring av proportionen mellan pensionstilläggets maximum och inkomstgränsen motiverad, har det syntts anstalten hava varit lämpligare att bibehålla den vanliga proportionen. Bestämmelsen kunde därför hellre ha innehållit, att för varje år, för vilket endera av de i 4 § stadgade pensionsavgifter av 7 eller 12 kronor blivit erlagd, pensionstillägget i fråga om pensionstagare, som ej åtnjuter någon inkomst, höjes med en viss procent, och att i fråga om pensionstagare, som åtnjuter inkomst, pensionstillägget utgör det sålunda höjda beloppet med avdrag av halva årsinkomsten.

Även om en sådan ändring i bestämmelsen vidtages, synes den dock verka i motsatt riktning mot den princip, som kommittén följt vid bestämmande av den allmänna regeln för pensionstilläggets utgående, nämligen att hjälp framför allt bringas åt de ekonomiskt sämst ställda. Då de, som erlagt högre årsavgift än 2 kronor, därigenom få en högre avgiftspension, vilken enligt kommitténs förslag icke skall inräknas i inkomsten vid pensionstilläggets bestämmande, komma de nämligen redan genom sin högre avgiftspension i en lika mycket bättre ekonomisk ställning, vilken torde mer än uppväga de större behov, som tilläventyrs förefinnas hos de pensionsstagare, som tillhört de högre avgiftsklasserna och därför antagas hava nått en något högre levnadsstandard.

Inräknar man åter vid pensionstilläggets bestämmande, såsom riks-försäkringsanstalten föreslagit, avgiftspensionen i inkomsten, kunde det finnas mera fog för ifrågavarande eller ett liknande stadgande.

Emellertid synes erläggandet av de högre pensionsavgifterna vara en rätt ofullkomlig mätare på det efter invaliditet inträdande behovet. Kommittén har dock själv hänvisat till ett medel, vilket i detta avseende torde vara mera effektivt, nämligen genom stadgandet i lagförslaget 11 § att kommun kan, under vissa förutsättningar, till behövande pensionstagare lämna ett tillskott å högst 150 kronor för man och 125 kronor för kvinna. På grund härav synes stadgandet om den särskilda förhöjningen i pensionstillägget för 7 eller 12 kronors pensionsavgift helst böra bortfalla. Därigenom skulle inkomstgränsen för pensionstilläggs utgående kunna något höjas.

Det återstår att söka bestämma pensionstilläggets storlek på grundval av de av riks-försäkringsanstalten föreslagna förändringarna i sättet för dess beräkning.

Att vid bedömande av pensionstilläggets storlek avgiftspensionen inräknas i inkomsten, medför för de personer, som skola hava pensionstillägg, den verkan att, om inkomstgränsen för pensionstilläggs utgående bibehålles oförändrad, pensionstillägget minskas med halva avgiftspensionen, såvida ej pensionstillägget är mindre än halva avgiftspensionen, i vilket fall det bortfaller. Inkomstgränsen skulle emellertid med oförändrad kostnad för stat och kommun kunna höjas med avgiftspensionens belopp.

Enligt riks försäkringsanstaltens alternativ 2 för avgiftspensionernas beräkning är i lägsta inkomstklassen för en person, som vid 16 års ålder inträder i försäkringen, pensionsbeloppet för man kronor 26·04 och för kvinna kronor 17·24. Genom att vid pensionstilläggets bestämmande inräkna kvinnornas avgiftspensioner i inkomsten, skulle man alltså, lågt räknat, kunna höja inkomstgränsen för dem med sistnämnda belopp.

Motsvarande försäkringens fulla utveckling under år 1907 har i kommittébetänkandet antalet invalider med avgiftspension jämte pensionstillägg beräknats till 64 000 män och 170 000 kvinnor. Genom inräknande av avgiftspensionen i inkomsten skulle inkomstgränsen för man kunna höjas med mer än det mot lägsta inkomstklassen svarande pensionsbeloppet, kronor 26·04. Om emellertid i stället denna gräns för männen bibehålles vid 300 kronor, skulle inkomstgränsen för kvinnorna kunna höjas ytterligare med $\frac{64\,000}{170\,000} \times 26\cdot04 =$ kronor 9·80.

Om vid pensionstilläggets bestämmande för såväl man som kvinna avgiftspensionen inräknas i inkomsten, skulle sålunda med bibehållande av inkomstgränsen för man, inkomstgränsen för kvinna kunna höjas med $17\cdot24 + 9\cdot80 =$ kronor 27·04.

I kommittébetänkandet, del II, sid. 208, har kostnaden för pensionstilläggets höjning på grund av erlagda avgifter å 7 och 12 kronor beräknats till 2 064 000 kronor. Utgår stadgandet om dylik höjning, skulle nämnda belopp, 2 064 000 kronor, kunna användas till ännu en höjning av pensionstillägget för kvinnor. På envar av ifrågasvarande kvinnor komme då i medeltal $\frac{2\,064\,000}{170\,000} =$ kronor 12·14. Detta motsvarar en höjning av inkomstgränsen med kronor 24·28.

Tillsammans med höjningen på grund av avgiftspensionens inräknande i inkomsten skulle alltså hela höjningen av inkomstgränsen för kvinna bli

$$27\cdot04 + 24\cdot28 = \text{kronor } 51\cdot32.$$

I dessa beräkningar borde egentligen hänsyn hava tagits till den omständigheten, att genom inkomstgränsens höjning, även då den kombineras med inräknande av avgiftspensionen i inkomsten, en del pensionstagare, som eljest ej skulle åtnjutit pensionstillägg, nu bli delaktiga därav. Dessa pensionstillägg bli emellertid så små, att de väl torde uppvägas därav, att i de här gjorda beräkningarna överallt avgiftspensionen i lägsta inkomstklassen lagts till grund.

Man riskerar sålunda säkerligen icke något ytterligare kostnadsbidrag från stat och kommun genom att höja inkomstgränsen för kvinnorna med 50 kronor, d. v. s. till 300 eller samma belopp som för männen.

Emellertid medför denna höjning av inkomstgränsen för kvinnor, att även de understöd, som skola utgå till följd av 33 §, böra för kvinnornas vidkommande höjas på samma sätt som pensionstilläggen. Beräknat efter en full utveckling av försäkringen år 1907, torde icke den årliga kostnaden härför kunna uppgå till en halv million kronor.

För täckande av denna kostnad torde den besparing, som staten skulle göra genom att förhöjningen av de på frivilliga avgifter grundade pensionerna upphävdes, kunna användas. Denna besparing är visserligen ytterst oberäknelig, men just på grund av dess oberäknelighet torde det för staten vara lämpligare att utbyta denna förpliktelse mot ett visst anslag per år.

Av anförda skäl anser riks försäkringsanstalten pensionstillägget och understödet åt kvinna böra sättas till samma belopp som för man.

Med åberopande av vad ovan anförts rörande vissa delar av det utav ålderdomsförsäkringskommittén avgivna förslaget till lag om allmän pensions försäkring hemställer riks försäkringsanstalten,

att vid beräkning av avgiftspensions storlek det av riks försäkringsanstalten härför framställda förslaget, alternativ 2, måtte komma till tillämpning i stället för den i lagförslagets 6 § angivna metoden;

att avgiftsbelopp, som kommun, i fall av försummelse från försäkrad persons sida, har att enligt lagförslagets 15 § inbetala, skall vid beräkning av avgiftspension tillgodoföras den försäkrade;

att det i lagförslagets 5 § förekommande stadgandet, att från erläggandet av pensionsavgift undantages »den, i vilkens taxering under året enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt inberäknas förmögenhet till värde av minst 6 000 kronor», måtte utgå;

att den på frivilliga avgifter grundade pensionen måtte beräknas på samma sätt, som av riks försäkringsanstalten föreslagits beträffande avgiftspensionerna;

att frivillig avgift ej må för någon under ett kalenderår erläggas med högre sammanlagt belopp än det, vartill den obligatoriska avgiften för året uppgår eller, i händelse avgiftsskyldighet icke äger rum, skulle uppgått, om dylik skyldighet förelegat;

att pensionstillägg och understöd måtte bestämmas till lika belopp för man och kvinna;

att den i lagförslagets 6 § förekommande bestämmelsen, att för varje år, för vilket endera av de i 4 § stadgade pensionsavgifter av sju eller tolv kronor blivit erlagd, pensionstillägget höjes med en och en tredjedels procent, måtte utgå; samt

att vid uppskattning av årsinkomst, som avses i lagförslagets 6 §, skall medräknas jämväl avgiftspension och på frivilliga avgifter grundad pension.

Änke- och barnpensionering m. m.

Kommittén har i sitt betänkande berört frågan om beredande av understöd åt behövande änkor (och änklingar) samt ogifta mödrar med minderåriga barn. Kommittén finner det synnerligen önskvärt att erhålla en dylik komplettering av dess egentliga förslag, men har av kostnadsskäl ansett sig böra avstå från att framställa något förslag eller yrkande i detta avseende. Av enahanda orsak har kommittén funnit sig böra göra vissa begränsningar i fråga om rätt till pension beträffande den nu levande generationen.

En av kommitténs ledamöter, herr Branting, har emellertid framställt bestämt yrkande dels om förslagets komplettering med stadgande om understöd för minderåriga barn, dels om ändring av de föreslagna övergångsbestämmelserna i syfte att vinna ett snabbare genomförande av lagen.

Då det emellertid ställts i utsikt, att medel utöver de av kommittén beräknade skulle kunna åvägabringas, och att således möjlighet skulle förefinnas att gå något utöver den gräns, kommittén ansett sig böra föreslå med hänsyn till kostnadsfrågan, skulle riks försäkringsanstalten vilja för sin del förordna bifall i huvudsak till ovan angivna av herr Branting framställda yrkanden.

Av herr Branting förordas ett tillägg till lagförslagets 6 § av följande lydelse:

»För änkring, änka eller ogift kvinna med minderåriga barn under 15 år utgör pensionstillägget, därest årsinkomsten icke uppgår till ett belopp av 300 kronor för man och 250 kronor för kvinna jämte 150 kronor för varje sådant barn, hälften av detta belopp, minskat med halva inkomsten. Tillägget utgår i dessa fall, även om varaktig oförmåga till arbete icke är för handen».

Till motivering av sitt förslag anför herr Branting bland annat, att en änka eller ogift moder (och likaså änkring) med barn är på visst sätt, även när hon är arbetsför, utan tvivel invalid i den mening, att en del av hennes arbetskraft måste avses för barnens vård och uppehälle, samt att det ur samhällets synpunkt måste vara av alldeles särskild vikt att bringa hjälp ej blott åt dem, som hava sitt arbetsliv bakom sig, utan också samtidigt tänka på den generation, som kommer.

Kostnaderna för genomförande av ifrågavarande komplettering hava beräknats till 4 500 000 kronor, varav 3 millioner skulle bestridas av staten och 1½ million av kommunerna.

Så som tilläggsstadgandet avfattats innebär det huvudsakligen en barnpensionering, vilket ju också är det i föreliggande fall riktigaste. Emellertid synes tilläggets avfattning begränsa pensionstilläggets utgående till de fall, då en av föräldrarna till det eller de barn, för vilka pensionstillägg skall utgå, lever. Men det torde icke finnas skäl att från rätten till understöd utesluta de barn, som förlorat båda föräldrarna.

Förutsättningen, för att understöd skall utgå, skulle vara, att den av föräldrarna, som lever, icke har en inkomst, som tillsammans med den barnet kan hava överstiger visst belopp (för änklings 450 kronor och för änka eller ogift moder 400 kronor om allenast ett barn finnes). Är barnet föräldralöst, skulle förutsättningen i analogi med det föreslagna tilläggsstadgandet vara, att det icke har en inkomst uppgående till 150 kronor. Har det en mindre inkomst, skulle understödet utgå med 75 kronor, minskat med hälften av inkomstens belopp.

I händelse en av föräldrarna lever, skulle understöd utgå, oavsett huruvida den efterlevande har sin arbetsförmåga i behåll eller icke. Emellertid synes man hava avsett, att, därest den av föräldrarna som lever är arbetsför, man vid beräkning av understödet icke i varje fall skall taga hänsyn till den faktiskt förefintliga inkomsten utan göra denna till föremål för viss uppskattning.

Detta synes framgå av ett uttalande av kommitténs ordförande vid behandling av förevarande fråga. Han yttrar nämligen (del II, sid. 225 i kommittéförslaget): »Om man för enkelhetens skull inskränker exemplet till ankorna, så skulle således en änka med barn erhålla understöd, om hennes inkomst understiger 250 kronor jämte 150 kronor för varje barn (varvid, om hon är arbetsför, inkomsten ej får skattas lägre än 250 kronor).» Detta villkor, att arbetsförtjänsten ej får sättas lägre än till 250 kronor (för man 300 kronor), är, såvitt riks-försäkringsanstalten kan finna, icke uttryckt i tilläggsstadgandets formulering.

Riks-försäkringsanstalten har försökt att göra en approximativ uppskattning av den ökade kostnad, som skulle föranledas därav, att även föräldralösa barn under 15 år skulle kunna erhålla understöd, under villkor och till belopp som ovan nämnts.

Enligt den av kommitténs ordförande (del II, sid. 225) för beräkning av kostnaderna använda fattigvårdsstatistiken för år 1907 utgjorde antalet direkt understödda föräldralösa äkta barn under 15 år 3 492 och direkt understödda moderlösa oäkta 3 035, tillsammans 6 527. Det antal, som lagts till grund för kostnadsberäkningarna, utgjorde 29 821, däri de nämnda 6 527 icke äro inräknade.¹ Antager man en proportionsvis lika stor kostnad för de 6 527 föräldralösa barnen, skulle denna kostnad bli omkring 985 000 kronor, varav $\frac{2}{3}$ skulle komma på staten och $\frac{1}{3}$ på kommunerna. Avrundas andelarna, skulle kostnaden för staten bli 660 000 kronor och för kommunerna 330 000 kronor. Dessa siffror äro dock behäftade med stor osäkerhet.

I fråga om herr Brantings yrkande beträffande lagförslagets övergångsbestämmelser, i syfte att vinna ett snabbare genomförande av lagen, har riks-försäkringsanstalten ingen annan erinran att göra än att med antagande av riks-försäkringsanstaltens förslag till beräkning av pensionerna, särskilt dess *alternativ 2*, medel ur arbetarförsäkringsfonden skulle bli tillgängliga för förslagets lättare genomförande, därest eljest kostnaderna härför skulle anses väl stora.

¹ Dessutom finnas i fattigvårdsstatistiken angivna 20 405 »andra» direkt understödda (varken föräldralösa äkta eller moderlösa oäkta). För de fall, då icke dessa barns båda föräldrar leva, bör ju, enligt herr Brantings föreslagna tillägg, understöd utgå, varför riks-försäkringsanstalten antagit kostnaden vara så beräknad, att den räcker även till dem. I så fall finnes rätt stor säkerhetsmarginal i riks-försäkringsanstaltens beräkning av kostnaden för understöd åt föräldralösa barn.

Pensionsförsäkringens administration.

Enligt kommittéförslaget skola pensionsärendena handläggas av en för hela riket gemensam myndighet, benämnd pensionsrådet, samt av särskilda pensionsnämnder i orterna, varjämte pensionsrådet skall hava till sitt förfogande särskilda ortsombud.

De uppgifter, som skola tillkomma den föreslagna centralmyndigheten, synas vara av tämligen likartad beskaffenhet med dem, som åligga riks-försäkringsanstalten. Det vore därför ur flera synpunkter lämpligt, om pensionsförsäkringens förvaltning såvitt möjligt samordnades med riks-försäkringsanstalten. I allt fall böra i samband med organisationen av pensionsförsäkringens centralmyndighet meddelas bestämmelser om erforderlig samverkan mellan de myndigheter, som skola hava socialförsäkringen om hand, så att enhetlighet i de sociala försäkringsfrågornas behandling må komma att upprätthållas i så stor utsträckning som möjligt.

Enligt de speciella bestämmelser, som finnas intagna i lagförslaget rörande pensionsärendenas behandling, skall det tillkomma pensionsnämnderna, bland annat, att meddela beslut om rätt till pension och att fastställa beloppet av den årsinkomst, som skall läggas till grund för beräkning av pensionstillägg. Då de i lagförslaget förekommande bestämmelserna om vad som skall menas med varaktig oförmåga till arbete samt angående uppskattning av årsinkomstens storlek äro synnerligen tänjbara, kommer säkerligen praxis vid tillämpningen av dessa stadganden att bliva i hög grad växlande, därest åt pensionsnämnderna skall överlämnas att besluta i förutnämnda avseenden. Enhetlighet och likformighet i lagbestämmelsernas tillämpning kommer att äventyras, och besluten få därför lätt skenet mot sig att vara grundade på godtycklighet. Centralmyndigheten skall visserligen, såvitt man kan döma av kommitterades motivering, förbehållas rätt till granskning av nämndernas beslut, även om besvär ej anföras. Men anser centralmyndigheten ett av nämnd meddelat beslut uppenbart felaktigt eller stridande mot lagens grunder, kan den, då besvär icke anförts, icke själv omedelbart vidtaga rättelse, utan skall återförvisa målet och i återförvisningsbeslutet meddela nämnden nödiga direktiv för åstadkommande av ett riktigt beslut. Detta synes vara en alltför omständlig omgång. Den enklaste, till en riktig och likformig praxis ledande anordningen synes vara att, om nämnderna skola bibehållas, låta dem *tjänstgöra allenast såsom utredande och övervakande myndigheter samt överlåta beslutanderätten åt centralmyndigheten*, vars arbete härigenom icke kommer att avsevärt ökas.

Vidkommande härefter de särskilda paragraferna i lagförslaget lämnas i 2 § en definition på begreppet »varaktig oförmåga till arbete» (invaliditet). Fråga är om denna definition kan anses äga önskvärd klarhet.

Kommittén har själv synbarligen ansett densamma ej fullt klar, då den sökt förtydliga den genom en jämförelsevis vidlyftig motivering.

Då enligt kommittéförslaget det skulle tillkomma de kommunala pensionsnämnderna (och jämväl taxeringsmyndigheterna) att i första hand avgöra, huruvida invaliditet föreligger, är det emellertid av största vikt att i förevarande avseende erhålla så klara och bestämda föreskrifter som möjligt, ty eljest riskerar man att få en alltför skiftande bedömning av begreppet invaliditet.

Såsom kommittén erinrat (sid. 94, del I), har man i vissa utländska lagar och lagförslag fastställt en minimiförtjänst, som skulle utgöra gränsen mellan vad en invalid och en icke invalid under i övrigt lika förhållanden skulle kunna förtjäna genom sitt arbete.

Därest det skall tillkomma de föreslagna pensionsnämnderna att fastställa invaliditeten, bör en begränsning som den nyssnämnda vara ägnad att underlätta arbetet och befördra större likformighet.

4 §. Om försäkringsavgifterna komma att höjas utöver de av kommittén föreslagna, bör man även taga under överbäggande frågan om höjning av avgiften för gift kvinna, så att hennes avgift t. ex. ställes i beroende av mannens eller makarnas gemensamma inkomster. Enligt kommitténs förslag kommer gift kvinna i regel att betraktas såsom icke ägande någon inkomst. Såsom ett särskilt motiv för ett annat beräkningssätt för gift kvinnas försäkringsavgift, än det av kommittén föreslagna eller rättare det som följer av den utav kommittén åt 4 § givna formuleringen, framstår, att man icke utan en ändrad beräkningsgrund för gift kvinnas avgift kan fullt nå det av riksförsäkringsanstalten angivna målet, nämligen att få huvudvikten lagd på avgiftspensionen och att därigenom bereda försäkringstagarna en mera ovillkorlig rätt till en behovet någorlunda motsvarande pension.

Något positivt förslag i förevarande hänseende har riksförsäkringsanstalten ej att framställa, enär tiden ej medgivit att utföra några beräkningar rörande ifrågavarande avgiftsförhöjnings inverkan på försäkringen.

5. §. Enligt vad av kommitténs motivering framgår, äger den, som enligt lagförslaget är undantagen från skyldighet att erlägga avgift, icke heller rättighet, att inbetala den i 4 § stadgade avgiften. Således är t. ex. den, som av en eller annan anledning icke blivit för något år mantalsskriven, utesluten från rätten att för det året inbetala sin avgift. Han kan visserligen inbetala frivillig avgift enligt 34 §, men särskilt vid högre ålder bereder honom en sådan inbetalning mycket mindre valuta än den, som obligatorisk avgift, inbetald vid dylik ålder, lämnar enligt kommitténs förslag. I fråga om rätten att bibehålla tillerkänt pensionstillägg har den omständigheten, att pensionär icke längre är i riket mantalsskriven, icke ansetts böra utgöra ovillkorligt hinder för pensionstilläggets utgående. Omständigheterna kunna, enligt vad kommittén anför, vara sådana, att det icke berott på pensionärens försumlighet, att han icke blivit mantalsskriven. Samma kan förhållandet vara med en avgiftspliktig medlem av försäkringen. Han bör följaktligen åtminstone äga att, om han så önskar, erlägga sin avgift. Därest vid försäkringen huvudvikten kommer att ligga på avgiftspensionerna, bör tydligen vara så anordnat, att möjlighet alltid finnes till inbetalning av försäkringsavgift.

Första stycket av 5 § innehåller bland annat, att pensionsavgift ej erlägges av den, som fyllt 67 år. Då tiden för uppbörden av avgifterna icke är närmare angiven i lagen, måste taxeringsmyndigheterna i längderna uppföra även en del av dem, som under året fylla 67 år. Sedan kommer det att bero på, när uppbördsstämman hålles, om en sålunda i längden uppförd försäkrad skall erlägga avgift. Pågår uppbördsstämman flera dagar, och en person å t. ex. stämmans andra dag fyller 67 år, kommer säkert tvekan att uppstå, huru med avgiften skall förfaras. Lämpligast vore att bestämma ifrågavarande tidpunkt så, att pensionsavgift ej erlägges av någon »efter det år, under vilket han fyller 66 år».

6 §. Enligt vad av motiveringen till lagförslagets 15 § närmare framgår, komma allenast de pensionsavgifter, som den försäkrade inom stadgad tid erlagt, att vid bestämmande av pensionsbeloppet tagas i beräkning, medan åter de belopp, som kommunen till fullgörande av sin i fråga om tvåkronorsavgifterna föreskrivna garantiförpliktelse redovisar till pensionsfonden, tillfalla fonden och icke tillgodoräknas några personliga konton.

Kommunen äger rätt att uttaga tvåkronorsavgiften av de försumlige och lär väl i flertalet fall icke underlåta att göra det. Ofta kan det hava varit omöjligt för den försäkrade att å bestämd tid erlägga sin avgift, han kan hava haft fullt laga förfall. Det förefaller då högst obilligt, att den försäkrade, som är skyldig att till kommunen efter förfallotiden erlägga avgiften och som måhända, så snart hindret bortfallit, utan dröjsmål frivilligt inbetalar avgiften, icke skall få denna sig tillgodoräknad. Jämväl

för kommunen synes det innebära en obillighet att icke få avgifterna tillgodoförda de kommunens medlemmar, för vilka de inbetalts.

Riksförsäkringsanstalten har ansett sig böra föreslå en ändring uti ifrågasvarande avseende till förmån för de försäkrade.

Skulle emellertid kommitténs förslag i denna del bibehållas oförändrat, synes som om i 6 § första stycket borde införas ett tillägg, så att klart framgår, att här är fråga om de avgifter, som den försäkrade själv erlagt, ej dem, som inbetalts av kommunens medel. Lagtexten är härutinnan ingalunda tydlig. (Jfr 15 § fjärde stycket.)

Det kan ifrågasättas, om icke till 6 §, som anger utgående pensions storlek, lämpligen borde överföras den i 30 § inryckta bestämmelsen, att, om beräknat pensionsbelopp icke uppgår till sex kronor om året, pension icke utgår.

7 §. Denna § innehåller bestämmelser om uppskattning av årsinkomsten. Några mera detaljerade och bestämda föreskrifter för denna uppskattning lämnas icke. Det är överlåtet åt varje pensionsnämnd att uppskatta årsinkomsten så, som den i varje fall finner med billighet och rättvisa förenligt.

Kommitténs motivering till 7 § är ej ägnad att förtydliga dess bestämmelser. De exempel, som i motiveringen anföras å vad, som skall anses såsom inkomst eller icke tagas i betraktande såsom sådan (periodiskt understöd under olika förhållanden, ersättning i anledning av skada till följd av olycksfall i arbete o. s. v.), framhäva i stället nödvändigheten att införa tydliga föreskrifter till ledning för ett objektivt bestämmande av inkomsten.

Kommittén anför visserligen, att den icke velat belasta lagtexten med detaljerade bestämmelser i förevarande avseende, samt att kompletterande föreskrifter skulle kunna meddelas i administrativ väg. Till denna utväg hänvisar kommittén i flera fall, där dess lagtext lider av ofullständighet eller otydlighet. Emellertid kan ifrågasättas, om det är fullt ändamålsenligt att överlåta åt den administrativa lagstiftningen att reglera ett flertal förhållanden, som äro av den största betydelse för de försäkrades, invalidernas och åldringarnas rätt.

9 §. I motiveringen till 9 § har kommittén behandlat frågan, huru skall förfaras, då pensionstagare undergår ett relativt långvarigt frihetsstraff. Beträffande rätten till pensionstillägg är sådan rätt, säger kommittén, tydligen utan något särskilt stadgande, redan på grund av lagens övriga bestämmelser utesluten i fråga om pensionstagare, som å straffanstalt underhållas på det allmännas bekostnad. Det är svårt att veta, vilka bestämmelser av kommittén härvid åsyftas. 7 § (inkomst av fast egendom, kapital eller arbete) torde ej avses. Möjligen hänsyftas på 9 § bestämmelser. Dock synes vara nödvändigt att — därest avsikten är, att pensionstillägg icke skall utgå för den tid en person undergår frihetsstraff — härom införa uttrycklig bestämmelse i lagen.

12 §. I denna § lämnas föreskrifter rörande beskaffenheten av de värdepapper, i olika pensionsförsäkringens fonderade medel skola placeras. Det föreskrives, att medlen må redovisas allenast i skuldförbindelser, utfärdade av svenska staten eller svenska kommuner samt i obligationer, utfärdade av Sveriges Allmänna Hypoteksbank eller Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa.

Riksförsäkringsanstalten vill ifrågasätta, om det icke vore lämpligt att göra begränsningen för medlens placering mindre snäv. Säkerheten torde icke äventyras, om en något friare placering medgives, varigenom möjlighet beredes att erhålla större avkastning av fonden till fromma, bland annat, för de försäkrade. Medlen böra kunna få utlämnas jämväl mot skuldförbindelse, för vars fullgörande svensk kommun gått i borgen, eller mot säkerhet av inteckning i fast egendom. Om så finnes nödigt, kan ju föreskrivas, att fonden skall placeras i de av kommittén föreslagna värdepapper, men att viss del av densamma må kunna utlånas på annat sätt, som av Kungl. Maj:t finnes betryggande.

I fråga om pensionsfondens förvaltning tillåter sig riksförsäkringsanstalten hemställa, om det icke vore lämpligt att, därest, såsom avsett synes vara, postsparbanken

kommer att ombestyras utbetalning av pensioner, fondens förvaltning anförtröddes postsparbanken, som förut har att förvalta, bland annat riksförsäkringsanstaltens försäkringsmedel och de medel, som inbetalas till barnmorskornas pensionsanstalt.

Såsom förut erinrats, innehåller kommitténs lagförslag icke någon bestämmelse beträffande den viktiga frågan om anordningar för att förebygga invaliditet eller för att söka häva eller minska redan inträdd invaliditet. Utom tvivel torde dock vara, att, därest invaliditets- och ålderdomsförsäkringen hade i sin tjänst ett ordnat system av sjukhus, kuranstalter och dylikt, totalkostnaden för försäkringen skulle kunna nedbringas, och att framför allt, folkhälsan och arbetskraften hos befolkningen skulle, bättre än nu sker, kunna tillvaratagas och bevaras. Kommittén har helt flyktigt berört denna viktiga angelägenhet i sammanhang med behandlingen av frågan om fondmedlens placering. Den yttrar nämligen å sid. 83, del I: »Genom den här föreslagna bestämmelsen kan även beredas möjlighet att genom lån åt kommuner giva dessa tillfälle att tillgodose ändamål, som äro av betydelse för försäkringen eller för vissa andra närstående sociala uppgifter, såsom uppförande av hem för åldringar och andra invalider, inrättande av anstalter för vård av sjuka personer, som kunna antagas hava utsikt att därigenom bliva arbetsföra och sålunda ej falla försäkringen till last, främjande av de mindre bemedlade klassernas bostadsförhållanden m. m. Dock torde, liksom i Tyskland och annorstädes, allenast en mindre del av invaliditetsförsäkringens fondmedel böra disponeras för dylika ändamål.»

Det hade varit önskvärt, att den tanke, som ligger till grund för kommitténs ovan citerade yttrande, hade fått sitt uttryck jämväl i lagtexten.

Så mycket borde dock kunna nu göras, att i lagtexten inryckes (i 12 §) en föreskrift, att viss del av fondens medel må utlånas mot antaglig säkerhet till kommuner, föreningar eller enskilda att användas till inrättande av anstalter för vård och behandling av sjuka (skadade), pensionsförsäkringen tillhörande personer, som kunna antagas hava utsikt att genom dylik behandling bliva arbetsföra eller förbättrade.

Riksförsäkringsanstalten vill emellertid giva uttryck åt den förhoppningen, att denna fråga icke förbises vid revidering av sjukförsäkringen och den vidare utbyggnaden av socialförsäkringen i öfrigt.

16 §. I denna § stadgas bland annat,

att vad å kronobetsedel inflyter anses i första hand gälla därå upptagen pensionsavgift, samt

att å kronobetsedel uppförd pensionsavgift ej må utsökas, sedan sex månader förflutit efter utgången av det år, under vilket avgiften blivit påford.

Att medgiva en förmånsrätt för pensionsavgifterna som den nämnda synes ej motiverad. Det allmännas intresse bör gå i första rummet. Kommitténs förslag är ingalunda ägnat att befordra ett ordentligt inbetalande av kronoutskylderna. Utgå kronoutskylderna först och pensionsavgifterna därefter, skulle detta öva ett hälsosamt inflytande på skattebetalningen.

Å andra sidan finnes ingen anledning att, såsom kommittéförslaget gör, inskränka preskriptionstiden för uttagande av försäkringsavgift.

18 §. Det åligger jämlikt 15 och 16 §§ taxeringsnämnderna att påföra de försäkrade de avgifter, som de skola hava att betala. Taxeringsnämnderna hava härvid att pröva, huruvida avgiftsplikt föreligger, sålunda även att undersöka om på grund av invaliditet befrielse från avgift skall äga rum.

Taxeringsnämndernas beslut skola överklagas i vanlig ordning (således hos prövningsnämnden) utom i de fall, »där ändring sökes i beslut rörande fråga, huruvida någon skall på grund av varaktig oförmåga till arbete undantagas från erläggande av pensionsavgift». I detta fall skola besvären anföras hos *vederbörande pensionsnämnd*. Såsom skäl för denna avvikelse från den vanliga vägen för överklagande av taxeringsnämnds beslut anför kommittén (sid. 115—116), att frågor om undantagande, på grund av varaktig arbetsoförmåga, från erläggande av pensionsavgift falla *utom taxeringsmyn-*

digheternas kompetensområde. Det kan i anledning av denna kommitténs motivering invändas, att kommittén icke heller bort åt taxeringsnämnden, som ju också är en taxeringsmyndighet, anförtro att i första hand pröva om befrielse på grund av invaliditet bör äga rum.

Huru som helst måste det anses synnerligen olämpligt att låta en med taxeringsnämnden jämställd kommunal nämnd sitta till doms över den förra nämndens beslut. I många fall lära de båda nämnderna komma att bestå av samma personer. Skall således en avvikelse ske från bestämmelserna om besvär's anförande över taxeringsnämnds beslut, bör stadgas, att besvär'en skola anföras hos pensionsförsäkringens centralmyndighet.

19—28 §§. Pensionsnämnds ordförande skall enligt kommitténs yttrande bevaka det allmännas intresse, vara det »allmännas representant». En ytterligare representant för det allmänna skall emellertid anställas, nämligen det i 27 § omnämnda, av pensionsrådet förordnade ombudet. Måne det icke kan vara tillräckligt med en det allmännas representant? Pensionsrådet har ju för övrigt även att bevaka det allmännas intresse.

Överflyttas beslutanderätten från pensionsnämnderna till centralmyndigheten, framträder behovet av ett dylikt övervakande ombud ännu mindre. Det synes därför onödigt att bibehålla ombuden jämsides med pensionsnämnderna. Däremot kunde det vara skäl att taga i övervägande, huruvida icke, därest beslutanderätten i alla pensioneringsfrågor förläggas till centralmyndigheten, man skulle kunna indraga pensionsnämnderna och låta dem ersättas av centralmyndighetens ombud, vilka i så fall skulle hava att verkställa all förberedande utredning och öva den kontroll, som kunde finnas erforderlig. Man skulle härigenom ernå en fastare organisation, ett snabbare arbetssätt och minst lika pålitligt resultat, som kommitténs förslag medför.

Riksförsäkringsanstalten erhåller genom sina ortsombud erforderligt biträde för utredning av föreliggande ersättningsfrågor; och det kan såsom allmänt omdöme sägas, att ombuden visat sig kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra nämnda åliggande.

29 §. Att belasta ifrågavarande lag med sådana detaljbestämmelser som de i denna §, andra och tredje styckena, föreslagna synes mindre lämpligt. Det bör kunna överlämnas åt centralmyndigheten att utfärda i förevarande avseende erforderliga föreskrifter. Därvid bör huvudsträvandet bliva att så litet som ske kan binda de pensionssökande vid bestämda former, och att göra de former, som nödvändigtvis kunna erfordras, så enkla och litet betungande som möjligt.

Av nu förevarande § i lagförslaget torde alltså endast första stycket böra bibehållas.

I motiveringen till § yttrar kommittén bland annat, att det, efter vad vunna erfarenheter giva vid handen, i regel torde kunna utan läkarintyg bedömas, huruvida pensionssökande är invalid i lagens mening eller ej. Detta torde hava sin riktighet i fråga om invaliditet på grund av ålderdom. Annorlunda ställer sig nog saken i fråga om invaliditet vid jämförelsevis tidig ålder. Vid följder av skada eller sjukdom, som berör hjärnan eller ryggmärgen, vid höggradig syn- och hörselnedsättning, vid nervsjukdomar (barnförlamning, fallandesot, traumatisk neuros m. m.), vid tuberkulos och andra lungsjukdomar, vid hjärt- och njursjukdomar m. m. torde i allmänhet fordras läkarundersökning för att avgöra såväl om arbetsoförmåga föreligger som ock om styrkt oförmåga till arbete kan antagas bliva för framtiden bestående. I en mängd andra fall, såsom t. ex. vid reumatiska åkommor, vid brottskador o. d. kan väl ofta utan läkarundersökning bedömas, om arbetsoförmåga föreligger eller ej, men torde svårligen utan sådan undersökning kunna avgöras, om befintlig nedsättning av arbetsförmåga är av varaktig eller endast övergående natur.

Möjligen skulle på grund härav i denna § böra intagas stadgande om skyldighet för sökande att underkasta sig den undersökning av läkare eller å klinik, som kan av centralmyndigheten påfordras och genom dess försorg bekostas. Om så denna sökandens skyldighet utvidgades att omfatta jämväl den vård och behandling, som

av centralmyndigheten påfordras och genom dess försorg bekostas, skulle en möjlighet beredas centralmyndigheten att — låt vara till en början i endast ringa omfattning — vidtaga sådana åtgärder till förebyggande av invaliditet eller till undanröjande eller minskning av ådragen nedsättning i arbetsförmåga, som måste anses i socialt hänseende synnerligen betydelsefulla.

32 §. Detaljbestämmelserna i första stycket av denna § synas onödiga; bestämmelsen att anvisning om viss postanstalt skall ske i pensionsbrevet förefaller opraktisk, särskilt som densamma kan giva anledning, bland annat, till den uppfattning, att pensionsbrev varje gång en invalid byter om bostadsort skall insändas till centralmyndigheten för att i berörda avseende ändras.

Hela första stycket av § torde kunna utbytas mot ett stadgande, att utbetalning av pension verkställas genom postanstalten i den ort, inom vilken pensionstagaren är bosatt eller vistas.

Bestämmelsen att pension må lyftas förskottsvis för varje kalendermånad — vilken bestämmelse innebär, att utbetalningen skall ske den 1 i varje månad — synes icke lämplig. Det kan nämligen komma att visa sig föranleda svårigheter att å viss bestämd månadsdag utbetala flertalet utgående pensioner. Dylik bestämmelse bör därför ej intagas i lagen, utan bör överlämnas åt centralmyndigheten att efter samråd med postsparbanken lämna föreskrift i detta hänseende. I lagen torde endast behöva stadgas, att utbetalningen skall ske månadsvis, en månad i förskott.

Riksförsäkringsanstalten har, såsom förut nämnts, ansett sig böra vid granskningen av kommitténs förslag utgå från, att detta förslag i huvudsak kommer att läggas till grund för en blivande lagstiftning i ämnet. Anstalten har därför endast framställt sådana ändringsförslag, vilka, utan att medföra rubbning av kommittéförslagets huvudgrunder, äro enligt anstaltens mening ägnade att giva pensionsförslaget en mera rättvis och bättre anpassning efter pensionstagarnas behov, och som lämna tillfälle till en utveckling av pensionslagen i önskvärd riktning. För att vidare icke fördröja ett framläggande för Riksdagen av pensionsförslaget har riksförsäkringsanstalten vid sina beräkningar hållit sig inom ramen av de av kommittén beräknade kostnaderna för förslagets genomförande.

Av det föregående framgår emellertid, att riksförsäkringsanstalten skulle anse det synnerligen önskvärt, om redan från början pensionsavgifterna sattes icke obetydligt högre än de av kommittén föreslagna, så att de på avgifterna grundade, utan några inskränkande förbehåll försäkringstagarna ovillkorligen tillkommande pensionerna kunde redan från början stiga till något mera avsevärt belopp. En dylik förhöjning av avgifterna skulle kunna ske antingen genom att höja avgiften för den lägsta klassen eller genom att införa flera avgiftsklasser än de av kommittén föreslagna. Möjligen borde i samband härmed tagas under överbägande, huruvida icke avgifterna borde ställas i mera kontinuerligt beroende av varje försäkrad persons inkomst och t. ex. utgå med viss procent av inkomsten. Man undveke då de tvära övergångar, som kommittéförslaget i denna del medför. Vidare borde ock överbägas, om icke i fall, då försäkrad är löntagare i enskild anställning, arbetsgivarens medverkan vid avgifternas betalning kunde tagas i anspråk. Detta bör kunna äga rum utan att sättet för avgifternas erläggande i övrigt rubbas. Möjligen skulle i stället därigenom anordningen för avgifternas betalning beträffande stora grupper av de försäkrade kunna ytterligare förenklas.

Norskt förslag om invaliditets- och ålderdomsförsäkring

Ävensom särskilda åtgärder till förmån för sjömän.

Norge äger sedan 1894 en social olycksfallsförsäkring och sedan 1909 jämväl en social sjukförsäkring. Någon invaliditets- eller ålderdomsförsäkring existerar däremot icke. Frågan om anordnande av en socialförsäkring av sistnämnda slag har emellertid länge — ända sedan början af 1850-talet — dryftats i detta land. Ett allvarligt försök att övergå från ord till handling gjordes redan 1894. Det norska stortinget tillsatte detta år en »parlamentarisk arbetarkommission» med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag i ämnet. Därvid uttalades, att kommissionen borde söka inrikta sitt arbete på åstadkommande av en ålderdoms- och invaliditetsförsäkring för hela folket, byggd på principen »hjälp till självhjälp». Kommissionens arbeten voro avslutade år 1899 och utmynnade i tvänne skilda förslag. En minoritet inom kommissionen hade sålunda sett sig föranlåten att framlägga en plan till obligatorisk sjuk-, ålderdoms- samt olycksfalls- och invaliditetsförsäkring. Majoritetens förslag gick ut på en obligatorisk invaliditetsförsäkring för hela folket. Detta senare förslag, som tillvann sig ett övervägande intresse, blev föremål för en livlig diskussion, som dock snart tog en för förslaget ogynnsam vändning. En tungt vägande kritik, riktad i främsta rummet på de statistiska och försäkringstekniska utredningar, vilka lagts till grund för förslaget, framfördes särskilt av en på inrikesministerns föranstaltande tillsatt granskningskommitté. Följden blev, att förslaget fick falla.

Till följd av proposition till stortinget under hösten 1906 tillsattes emellertid i början av år 1907 en ny kommitté för frågans ytterligare behandling. Kommittén utgjordes av de tvänne professorerna i nationalekonomi och statistik vid universitetet i Kristiania Oskar Jæger och N. Rygg, den förstnämnde kommitténs ordförande, direktören för Norges Statistiska Centralbyrå A. N. Kiær och stortingsmannen, lantbrukaren Indrehus, vidare kontorschefen Jens Hjorth samt försäkringsaktuarien A. Palmström. Den nya kommitténs uppdrag skulle enligt stortingets uttalande vara att slutföra utredningen av frågan om en invaliditets- och ålderdomsförsäkring, omfattande hela det norska folket, med befogenhet dock för kommittén att, om så syntes erforderligt, även taga i övervägande möjligheten att beträffande den nuvarande generationen stegvis utsträcka försäkringen till olika åldersgrupper; ingen åtskillnad borde däremot göras i fråga om olika samhällsklasser och förmögen-

hetsförhållanden eller mellan löntagare och personer, utövande självständig verksamhet. I viss grad bestämmande för kommitténs arbete torde ock hava varit ett uttalande av stortingets socialutskott, att utredningen borde inriktas på åvägabringandet av en försäkring, fotad på följande trenne grundprinciper, nämligen:

1:o) försäkring;

2:o) försäkring av hela folket; samt

3:o) försäkring mot förvärvsoförmåga.

Slutresultaten av kommitténs arbete föreligga nu efter fem och ett halft års förlopp. Det visar sig då, att ehuru väl kommitterade varit fullt eniga i många viktiga punkter av grundläggande betydelse, djupgående menings-skiljaktigheter gjort sig gällande emellan i andra icke mindre viktiga hänseenden. Då det icke lyckats att komma till fullt samförstånd i alla mera väsentliga delar har man, i stället för att genom kompromiss söka ernå en skenbar enighet, föredragit att framlägga tvänne fullt utarbetade, olika förslag. Minoriteten, utgörande ledamöterna Hjort och Palmström, offentliggjorde sålunda ett särskilt, utförligt betänkande redan i september 1911. Majoritetens förslag, varom kommitténs övriga fyra ledamöter i huvudsak enat sig, avgavs i december förlidet år.

Kommitténs ordförande, professor Jæger, har i ett föredrag för någon tid sedan formulerat innebörden av det uppdrag, som förelegat kommitterade, sålunda: »att skapa en obligatorisk försäkring mot invaliditet och ålderdom, omfattande hela folket och så ordnad, att den lämnar ett på samma gång försäkringsmässigt tillmätt och socialt rättvist vederlag för de ekonomiska offer, försäkringen pålägger dem.» På detta sätt tolkat innefattar uppdraget utan tvivel, såsom professor Jæger framhåller, ett av socialförsäkringens svåraste problem, ett problem, vars lösning ännu icke blivit realiserad i något land.

Den lösning av problemet, vid vilken den norska kommitténs majoritet stannat, innebär nu i huvudsak följande.

Försäkringspliktiga bliva i regel alla i landet bosatta män och kvinnor, oavsett om de äro norska undersåtar eller icke. Sjöfarande å norska fartyg äro även inbegripna.

Försäkringen — »trygden», som kommitterade genomgående med införande av en specifikt norsk term benämner densamma — skall vidare omfatta norska statens tjänstemän i utlandet samt till deras hushåll hörande personer, såvida de äro norska undersåtar.

Försäkringsplikten kan efter omständigheterna utsträckas till utländska undersåtar, som vistas i landet utan att vara där bosatta. Med avseende å norska undersåtar, som uppehålla sig i utlandet, ställes försäkringsplikten beroende av huru länge vistelsen där varar. I fråga om här nämnda kategorier av personer lämnar förslaget dessutom rum för möjligheten, att försäkringen för deras vidkommande skall kunna komma att ordnas genom på ömsesidighet grundade traktater med främmande stater, där en motsvarande försäkring finnes.

I överensstämmelse med den försäkringsmässighet, som man velat hava genomförd i det hela, skola i försäkringen ej upptagas personer, som redan förut äro invalider eller vilka icke före fyllda 60 år däri inträtt.

Skyldighet att tillhöra försäkringen inträder vid uppnåendet av 16 års ålder, och skall den nyvordne försäkringspliktige då i föreskriven ordning anmälas till försäkring.

Därvid skall förhållandet vara, att hela landet med hänsyn till försäkringen uppdelas i kretsar — i allmänhet anknutna till den kommunala indelningen — med var sin särskilda lokala försäkringsmyndighet. Varje försäkrad skall vara hänvisad till en bestämd krets och anmälas till inträde i försäkringen hos kretsmyndigheten. För anmälan svara vederbörande arbetsgivare eller — i fråga om offentliga arbeten — arbetsledare samt husbönder. I fråga om barn, som åtnjutit försörjning i hemmet, åligger det föräldrarna att ombesörja anmälningen.

Vad sedan de försäkrades skyldigheter och rättigheter vidkommer, har grundtanken i kommittémajoritetens förslag varit, att de försäkrade själva skola bära kostnaderna för försäkringen, utom vad förvaltningskostnaderna beträffar, samt att var och en försäkrad skall bli delaktig av försäkringens förmåner i förhållande till — försäkringsmässigt sett — antalet och storleken av de bidrag, han till försäkringen inbetalt. I fråga om bidragen har principen vidare varit, att sådana skola av var och en erläggas i mån av hans individuella ekonomiska förutsättningar, ner till ett visst avgiftsminimum, i den utsträckning emellertid, att varje försäkrad person, som fullgör sin bidragsplikt, må kunna komma i åtnjutande av en nöjaktig pension. Brister den försäkrade i fullgörandet av sin bidragsplikt måste detta då medföra, att hans pensionsrätt på motsvarande sätt inskränkes eller eventuellt helt och hållet upphör. Någon uppdelning av de försäkrade i ett större eller mindre antal klasser med en för alla inom samma klass gemensam avgift och däremot svarande lika förmånsrätt skall sålunda icke förekomma. Det hela skulle alltså komma att få en utpräglat försäkringsmässig karaktär utan nämnvärd anstrykning av försörjning.

De närmare bestämmelserna i nu berörda hänseenden äro i korthet följande.

Försäkringspliktig ensam person, alltså ogift, änka, änking eller fränskild, erlägger i avgift 2 proc. av den inkomst och 0.5 promille av den förmögenhet, för vilken han taxerats. För äkta makar skall försäkringsavgiften utgå enligt samma proportion som i förra fallet, men beräknad å den samfälliga inkomsten och förmögenheten. När det sedan gäller att bestämma den pension, som må tillfalla den ena och den andra maken — vilket sker på grundvalen av de inbetalta avgifterna — skall var och en av makarna anses hava bidragit till de särskilda avgifterna i förhållande till sin egen inkomst och förmögenhet vid den tidpunkt, då ifrågavarande avgift erlades, dock så, att minst fjärdedelen av varje erlagd avgift tillgodoföres vardera av makarna.

Emellertid måste en viss minimiavgift erläggas för år av varje försäkringspliktig person. Detta minimum utgör för ensam person 2 kr. och för äkta makar 2 kr. för vardera. Såsom man finner äro de försäkrades avgifter sålunda jämförelsevis stora.

Åligger försäkrad försörjningsplikt gentemot anhörig eller annan, äger han åtnjuta avdrag i den eljes bestämda försäkringsavgiften. Storleken av detta avdrag skall utgöra 5 % av den ordinarie avgiften, dock minst 50 öre och högst 3 kronor för varje person, som av den försäkrade försörjes. Även härvidlag får emellertid det förutnämnda avgiftsminimum icke underskridas.

Blir någon på grund av sjukdom eller andra särskilda omständigheter utan egen förskyllan uppenbarligen urståndsat att betala sin försäkringsavgift, kan denna på förslag av den lokala försäkringsmyndigheten helt eller delvis erläggas av den kommun, varest personen ifråga har hemortsrätt eller är bosatt, dock med högst 2 kronor för år och ej under flera år tillhoppa än tredjedelen av sammanlagda antalet år, för hvilka den försäkrade själv erlagt avgiften.

Med afseende å de försäkrades avgifter är slutligen att tillägga, att ingen erlägger avgift för flera än 50 år tillhoppa eller efter fyllda 70 år.

Ett avsteg i viss mån från den eljes förhärskande självhjälpsprincipen har gjorts i det hänseende, att varje kommun ålägges att bidraga till försäkringen med 25 kronor årligen för varje invaliditetsränta, som utgår till person, vilken vid tiden för invaliditetens inträdande haft hemortsrätt inom kommunen. Motivet till detta steg har varit, att bedömandet av, huruvida försäkrad är att anse såsom invalid, till väsentlig del måst läggas i den lokala försäkringsmyndighetens händer. Denna kunde då tilläventyrs

allt som oftast giva vika för frestelsen att gå för milt till väga vid invaliditetens bedömande för att därigenom bespara sin kommun en eventuell kostnad för den ifråga-varande försäkrades försörjande genom fattigvården. Något sådant skulle nu motverkas av en anordning av nyss ömförmda slag. En viss bidragsplikt skall vidare åläggas icke försäkrings- eller bidragspliktiga personer ävensom vissa opersonliga skattedragare såsom aktiebolag, föreningar m. fl., detta till gengäld för den minskning i skatt, försäkringen är ägnad att åstadkomma i och med den avsevärda lättnad i samhällets fattigvårdsbörda densamma måste komma att medföra.

De förmåner, som genom försäkringen skola beredas den försäkrade, äro av olika slag. I främsta rummet tillförsäkras han för egen del en pension — livöre, såsom kommitterade benämna den — dels i händelse av invaliditet — uförlivöre — dels vid uppnåendet av viss ålder — alderslivöre. Vid sjukdom eller olycksfall, som befaras komma att medföra varaktig förvärvsoförmåga, kan den försäkrade till förebyggande av en dylik eventualitet, där sådant till vinst för försäkringen kan ske, i kraft av sin försäkring komma i åtnjutande av kostnadsfri anstaltsvård — kur og pleie. Slutligen utfäster försäkringen ett mindre kapitalunderstöd vid försäkrads eller pensionstagares död till dennes efterlevande.

Invaliditetsränta tillfaller försäkrad, som varit förvärvsoförmögen, invalid, under en tid av i regel 26 veckor. Vid fastställandet av denna karenstid har bl. a. kommit i betraktande den lagstadgade understödstiden inom den norska sjukförsäkringen, som emellertid endast omfattar en mindre del av de ålderdoms- och invaliditetsförsäkrade. För att komma i åtnjutande av invaliditetspension erfordras vidare att hava tillhört försäkringen under en tid av minst 4 år.

Invaliditet — uförhet — med ty åtföljande rätt till invaliditetspension skall i allmänhet anses vara för handen, när kropps- eller själskrafterna på grund av sjukdom, kroppsskada eller ålderdomssvaghet blivit nedsatta i den grad, att personen i fråga endast har mindre än tredjedelen av sin normala arbetsförmåga i behåll. Detta åter förutsättes äga rum, när den försäkrade är urständsat att genom för honom eller henne med hänsyn till förhållandena vid tiden före invaliditetens inträffande lämpligt arbete förtjäna tredjedelen av vad motsvarande sysselsättning brukar inbringa en fullt arbetsför person. Vid en dylik jämförelse med annan person liksom med avseende å vad som bör menas med »lämpligt» arbete skall hänsyn tagas till ålder, utbildning, personlig duglighet och arbetsamhet, ortsförhållanden m. fl. liknande faktorer. Vid invaliditetens bedömande skall emellertid icke tagas i betraktande, huruvida den försäkrade åtnjuter inkomst av förmögenhet, pension eller annat liknande understöd. Ingen anses likväl för invalid, som genom arbete av ett eller annat slag kan förtjäna minst 1 500 kronor.

Vad ålderdomspensionen beträffar, utgår denna oavsett hälsotillstånd och arbetsförmåga till en var försäkrad, som uppnår 70 års ålder, under den återstående livstiden. Har han förut uppburit invaliditetspension, bortfaller denna samtidigt.

Det må emellertid tilläggas, att förslaget lämnat rum för möjligheten att mot erläggande av tilläggspremier bereda försäkrad ålderdomspension redan vid tidigare ålder. En sådan anordning skulle t. o. m. under vissa förhållanden kunna göras obligatorisk för särskilda grupper av befolkningen.

Såsom redan anförts är pensionens storlek beroende av de erlagda avgifternas antal samt belopp vid olika tider, alltefter inkomstens och förmögenhetens växlande storlek. De avdrag, som möjligen blivit den försäkrade beviljade med hänsyn till honom åliggande försörjningsplikt, lämnas dock därvid ur räkningen. Dessutom tillkommer med avseende på pensionens storlek ännu en omständighet. Varje pension skall nämligen bestå av tvänne skilda delar nämligen dels ett grundbelopp, i regel lika för alla eller 80 kronor — grundpensionen — dels ett tillägg till denna — tilläggs pensionen. Endast sistnämnda pensionsdel ställes beroende av de försäkrades olika avgifter och göres till storleken växlande med dem.

Detta möjliggöres nu genom följande anordning.

Såsom bidrag till åstadkommande av en för alla lika grundpension avskiljes av varje erlagd årsavgift en viss del, nämligen:

dels

0.40 % av den försäkrades inkomst, där denna ej överstiger 1 000 kronor,

1.00 % av inkomsten, om denna ligger mellan 1 000 och 5 000 kr., minskat med 6 kronor eller

1.30 % av inkomsten, om denna överstiger 5 000 kronor, minskat med 21 kronor; samt dessutom

0.3 % av den försäkrades förmögenhet, oavsett dess storlek

dels

ett belopp av 1 kr. 60 öre.

Den sålunda avskilda delen av avgiften — som tydligen är drygare tilltagen för de ekonomiskt bättre situerade — är nu å ena sidan så beräknad, att densamma, för alla försäkrade tillhoppa, i förening med kommunernas förutnämnda tillskott samt de bidrag, som enligt vad ovan anförts, ålagts icke försäkrade personer ävensom vissa opersonliga skattedragare, jämt räcker till för beredande av en grundpension till förut angivna belopp åt alla försäkrade jämte vissa andra prestationer av mera underordnad betydelse. Bortsett från de nyss nämnda kr. 1.60 motsvara dessa avgiftsdelar å andra sidan — enligt vad verkställda utredningar givit vid handen — till sitt sammanlagda värde ungefär den del av samhällets och de enskildes försörjningsbörda, som kan väntas bliva övertagen av försäkringen. Denna anordning, som tydligen är uttrycket för en av de bärande grundtankarna i kommittémajoritetens förslag, torde för de försäkrades vidkommande ungefär innebära, att vad de förut fått vidkännas i skatter till bestridande av samhällets fattigvårdskostnader eller i utgifter för enskild välgörenhet, omläggas till en försäkringsavgift, tillmätt för var och en i förhållande till hans ekonomiska förutsättningar och avsedd att utgöra ett bidrag till beredande av ett visst för alla lika minimum av försäkringsförmån. Ifrågavarande anordning, som förslagsställarna ansett fullt socialt rättvis, är tydligen ägnad att motverka den rubbning av det nuvarande jämviktsläget inom samhället i fråga om fördelningen av samhällets försörjningsbörda på olika samhällslager, som måste inträda, om denna börda överflyttas på en allmän försäkring, där var och en får betala, vad försäkringen försäkringsmässigt sett är värd. Kommittémajoriteten gör gällande, att denna anordning låter väl förlika sig med kravet på full försäkringsmässighet. Häremot torde dock invändningar kunna göras; i själva verket har på denna punkt den väsentligaste meningsskiljaktigheten framträtt mellan kommitténs majoritet och minoriteten. Tydligt är, såsom redan framhållits, att vid samma tid en person i goda ekonomiska omständigheter får bidraga med ett större belopp till den för alla lika grundpensionen än den sämre situerade. Praktiskt taget och i stort sett synes, såsom redan antytts, förhållandet emellertid bliva, att den förre, i stället för att, såsom förut torde hava skett, i en efter hans ekonomiska förhållanden avpassad grad bidraga till bestridandet av samhällets utgifter för fattigvården och att fullgöra en försörjningsplikt, som lätt nog kan tillkomma honom såsom enskild person, nu skulle åläggas att efter ett motsvarande mått inom försäkringen medverka till, att en var försäkrad må komma i åtnjutande av ett visst nödortfikt minimum.

Vad som av försäkringsavgiften blir övrigt, sedan förutnämnda del avskilts, skulle användas till beredande av tilläggspensionen. Denna tillmättes därvid fullt försäkringsmässigt, närmare bestämt så, att pensionsbeloppet kommer att enligt allmänna försäkrings tekniska grunder motsvara de av de resp. försäkrade erlagda, på nyss angivet sätt reducerade, avgifterna, då varje sådan avgift betraktas såsom engångspremie, erlagd vid den tidpunkt, då inbetalningen sker.

Med avseende på grundpensionen må till sist anföras, att denna skall utgå oavkortad endast till dem, som fullständigt inbetalt alla sina avgifter. Om någon efter försäkringens ikraftträdande inträder i försäkringen senare än vid den föreskrivna inträdesåldern eller brister i fullgörandet av sin avgiftsplikt, får han vidkännas motsvarande avdrag i grundpensionen.

Det möter vissa svårigheter att bilda sig en mera noggrann föreställning om storleken av de pensioner, som enligt kommittémajoritetens förslag tillfalla de försäkrade. Detta till följd därav, att pensionsbeloppen bliva beroende av avgifternas med den försäkrades inkomst- och förmögenhetsförhållanden vid olika tider växlande storlek. För ändamålet har man emellertid att använda sig av följande tabell, utvisande den ökning i den blivande tilläggs pensionen, som åstadkommes genom erläggande av 1 kronas årsavgift vid olika ålder.

Ålder.	Ökning i pension per 1 kr. avgift. Kr.	Ålder.	Ökning i pension per 1 kr. avgift. Kr.
16	0.90	43	0.80
17	0.86	44	0.29
18	0.82	45	0.28
19	0.78	46	0.27
20	0.75	47	0.27
21	0.72	48	0.26
22	0.69	49	0.25
23	0.66	50	0.24
24	0.63	51	0.23
25	0.61	52	0.23
26	0.58	53	0.22
27	0.56	54	0.21
28	0.54	55	0.21
29	0.51	56	0.20
30	0.49	57	0.20
31	0.48	58	0.19
32	0.46	59	0.19
33	0.44	60	0.18
34	0.42	61	0.18
35	0.40	62	0.17
36	0.39	63	0.17
37	0.38	64	0.16
38	0.36	65	0.15
39	0.35	66	0.15
40	0.34	67	0.14
41	0.33	68	0.13
42	0.32	69	0.13

Känner man sålunda den försäkrades inkomst och förmögenhet, enligt taxering, vid varje ålder under försäkringstiden — i normala fall fr. o. m. 16 t. o. m. 65 år — och beräknar den avgift, han enligt lagens bestämmelser på grund härav har att erlægga, utan hänsyn till eventuella avdrag på grund av försörjningsplikt, samt från var och en av dessa avgifter enligt förut anförda bestämmelser avskiljer den del, som är avsedd för grundpensionen, och slutligen multiplicerar de så återstående avgifterna med motsvarande tal i ovanstående tabell, utgör den blivande pensionen summan av alla dessa produkter, ökad med grundpensionens belopp, d. v. s. 80 kronor.

Har den försäkrade barn att försörja, tillkommer ytterligare tillägg. Enligt kommittémajoritetens förslag skall nämligen i sådant fall pensionen höjas med 15 kronor för varje barn i en ålder ej överstigande 14 år, så länge försörjningsplikten varar.

Om äkta makar samtidigt uppbära pension, utgår under enahanda förhållanden ett gemensamt pensionstillägg av 20 kronor för varje barn.

För att ytterligare belysa förhållandena i förevarande hänseende må anföras följande av kommitterade meddelade exempel, avseende man och hustru, som för enkelhets skull antagas lika gamla och gifta vid 25 års ålder:

	Antal barn.	M a n n e n s			H u s t r u n s		
		inkomst.	avgift.	pension.	inkomst.	avgift.	pension.
1:sta försäkringsåret	—	250	5·00	—	200	4·00	—
5:te , 	—	300	6·00	90	200	4·00	86
10:de , 	—	600	9·00	108	—	3·00	93
15:de , 	2	700	9·45	156	—	3·15	126
20:de , 	3	750	9·56	188	—	3·19	144
25:te , 	4	800	9·60	216	—	3·20	162
30:de , 	2	800	10·80	199	—	3·60	134
35:te , 	—	800	11·40	179	—	3·80	106
40:de , 	—	750	11·25	188	—	3·75	108
45:te , 	—	700	10·50	195	—	3·50	109
50:de , 	—	700	10·50	201	—	3·50	111
55:te , 	—	—	—	202	—	—	111
(Ålderdomspension)							

Blir någon invalid, som jämlikt olycksfallsförsäkringslagen är berättigad till eller redan uppbär särskild pension, skall invaliditetspensionen till beloppet reduceras efter vissa grunder. Å ålderdomspension äger sådan reduktion däremot icke rum.

Har försäkrad blivit invalid, kan han under vissa förhållanden av honom tillkommande pension förskottsvis utfå ett belopp, motsvarande högst 5 års pension. Detta skall i så fall användas att sätta personen i fråga i stånd att förskaffa sig ett nödortfigt levebröd. Ett arrangemang av liknande slag skulle även kunna träffas i fråga om försäkrad person, som utan att vara fullständigt invalid, likväl mist en väsentlig del av sin arbetsförmåga. En förhöjning av pensionsbeloppet kunde slutligen förekomma beträffande pensionär, vars pension befinnes otillräcklig för att befria honom att komma fattigvården till last. I sistnämnda fall bleve det emellertid vederbörande kommuns sak att åtaga sig kostnaden härför.

Prövas pensionär vara på grund av sinnessjukdom, dryckenskap eller annan orsak oförmögen eller mindre skickad att handhava penningar, kan pensionen efter den lokala försäkringsmyndighetens bedömande användas på visst sätt — t. ex. omsättas i naturaförmåner — till förmån för pensionstagaren själv eller hans familj utan att likväl indragas.

Av finansiella hänsyn har försäkringen icke kunnat utsträckas till beredande av pension jämväl till försäkrads eller pensionstagares efterlevande. I stället har, såsom redan är nämnt, tillförsäkrats dessa ett visst dödsfallsunderstöd vid försörjarens död. Till beloppet skulle detta understöd utgöra ett halft års pension, därest den avlidne i livstiden icke uppburit pension, i motsatt fall i allmänhet ett fjärdedels års pension.

I fråga om beredande av kostnadsfri anstaltsvård vid sjukdom och olycksfall åt försäkrad till förekommande, där så ske kan och prövas vara till fördel för försäkringen, av bestående förvärvsoförmåga, hava lagförslaget bestämmelser en mera provisorisk karaktär. Ett vidare utbyggande av lagstiftningen i denna riktning ställes på fram-

tiden. Någon rätt till en förmån av ifrågavarande förslag tillerkännes icke den försäkrade, endast möjlighet i den mån omständigheterna efter prövning i varje särskilt fall befinnes lämpligen böra sådant föranleda. Kommer försäkrad i åtnjutande av denna förmån, kan emellertid ett skäligt understöd samtidigt komma hans anhöriga till del.

Den förvaltningsmekanism, som vore avsedd att uppbära försäkringen och förmedla dess funktioner, är i väsentliga drag följande.

Såsom redan anförts skulle landet uppdelas i kretsar med var sin lokala försäkringsmyndighet. Denna myndighet, försäkringsnämnden, består av, förutom en av kommunalstyrelsen särskilt vald ordförande, ett lämpligt antal för en tid av tre år bland kretsens försäkrade av de allmänna ortsmyndigheterna utsedda ledamöter. Försäkringsnämnden skall stå i nära kontakt med såväl den centrala försäkringsmyndigheten som de lokala förvaltningsorganen, speciellt dem, som taga den närmare befattningen med skatteärenden. Det tillkommer försäkringsnämnden bl. a. att mottaga och preliminärt behandla inkommande ansökningar om inträde i försäkringen, att pröva och erforderligen utreda framställda pensions- och dödsfallsersättningsanspråk m. m. och rörande dem avgiva utlåtanden till den centrala myndigheten. På försäkringsnämnden ankommer även att avgiva förslag till nämnda myndighet angående beredande av anstaltsvård åt försäkrad, som därav befunnits vara i behov. Till försäkringsnämndens åligganden skall vidare höra att taga kännedom om de försäkrades och pensionstagarnas förhållanden samt att i allmänhet tillvarata försäkringens intressen inom området för nämndens verksamhet. Försäkringsnämnden har därtill att utse en kontrollnämnd för granskning av kommunalkassörens böcker och räkenskaper i vad de röra försäkringen. Nämndens ordförande speciellt åligger att upprätta förteckning över kretsens försäkrade och giva såväl riksförsäkringsverket som ortens taxeringsmyndigheter del därav. Han skall ock föra förteckning över pensionstagarna inom kretsen, särskilt för dem som uppbära invaliditetspension och för de ålderdomspensionerade. Honom tillkommer även att deltaga vid behandlingen av vissa de försäkrade vidkommande skatteärenden.

Såsom central myndighet över försäkringen, med åliggande att i allmänhet leda och övervaka försäkringsverksamheten och öva viss tillsyn över de lokala försäkringsorganen, upprättas ett riksförsäkringsverk. I spetsen för detta ställes en direktör, biträdd av en huvudstyrelse, bestående av fyra för en tid av tre år av Konungen utsedda ledamöter. Riksförsäkringsverket tillkommer bl. a. att i sista hand besluta rörande inträde i försäkringen, beviljande av pensioner och beredande av anstaltsvård åt försäkrade, angående meddelande av understöd under mera speciella former m. fl. frågor, som beröra de försäkrades skyldigheter och förmåner. Inom riksförsäkringsverket skall föras förteckning över alla försäkrade och pensionärer, innehållande alla de uppgifter, som äro erforderliga för fastställandet av pensionernas storlek. Pensionsbeloppen beräknas inom riksförsäkringsverket. Till verkets åligganden hör dessutom att handhava försäkringens räkenskaper och medelsförvaltning.

Med avseende å det nya riksförsäkringsverkets ställning till den förutvarande norska riksförsäkringsanstalten, som omhänderhar arbetarolycksfallsförsäkringen och under vilken även sjukförsäkringen — tvärtemot sjukförsäkringskommitténs ursprungliga avsikt — inordnats, framhålles såsom kommittémajoritetens enhälliga mening, att samtliga grenar av den sociala försäkringen visserligen småningom böra ställas under en gemensam ledning, att emellertid invaliditets- och ålderdomsförsäkringen i omfattning vida överträffar olycksfallsförsäkringen och sjukförsäkringen och icke kan vara betjänt med de organ, som upprättats för dessa försäkringsgrenar; att under sådana förhållanden lägga den nya försäkringen i riksförsäkringsanstaltens händer måste då vara mindre lämpligt. Det naturligaste torde därför vara, att invaliditets- och ålderdomsförsäkringens centrala administration först på bästa sätt ordnas för sig och att därefter toges i övervägande, på vad sätt lämpligen förutvarande försäkringar må inordnas därunder.

Över försäkringen och dess egentliga organ ställes vidare ett riksförsäkringsråd, bestående av 12 ledamöter, vilka utses av stortinget för en tid av sex år i sänder. Rådet är avsett att i viss mån representera den försäkrade befolkningens intressen och utgöra

ett språkrör för dessa samt ur sådan synpunkt öva ett visst inseeende över försäkringen. Bl. a. skall rådet ägna sin uppmärksamhet åt ekonomiförvaltningen.

Slutligen skall såsom högre besvärsinstans beträffande riks-försäkringsanstaltens beslut rörande de försäkrades och pensionärernas försäkringsförhållanden inrättas en skiljedomstol — voldgiftsnævnden — bestående av 7 ledamöter, av vilka 4 utses av stortinget bland riks-försäkringsrådets medlemmar och 3, bland dem ordföranden, tillsättas av Konungen. Ordförande skall äga samma kompetens som ledamot av högsta domstolen; en bland de av Konungen utsedda ledamöterna skall vara läkare.

En icke oviktig roll inom försäkringen har dessutom tilldelats de förut bestående, för skatteväsendet upprättade taxerings- och uppbördsmyndigheterna. Det skall sålunda tillkomma taxeringsnämnd att införa de försäkrade — oavsett om de äro eljes skattskyldiga — samt övriga till försäkringen avgiftspliktiga i taxeringslängderna samt att med ledning av den dem för taxering påförda inkomsten och förmögenheten, eller den inkomst och förmögenhet de eljes kunna antagas hava, fastställa vars och ens försäkringsavgift ävensom honom tillkommande avdrag därpå. Taxeringsmyndighetens åtgöranden härutinnan delgivas och underställas försäkringsnämnden i kretsen ävensom riks-försäkringsverket.

Indrivningen av försäkringsavgifterna sker i samband med uppbörden av kommunal-skatten och ombesörjes av de funktionärer, som hava denna om hand. De allmänna regler, som gälla beträffande skatteuppbörden, skola då även i tillämpliga delar gälla uppbörden av försäkringsavgifterna. Det skall emellertid åligga arbetsgivare och husbönder att inbetala avgifterna för sina arbetare och tjänare samt deras hustrur, med rätt för dem att härför göra avdrag å lönerna. De erlagda avgifterna skola införas i den mothok, som varje försäkrad är skyldig att innehava. Eventuellt skall kvitteringen av avgifterna kunna ske medelst särskilda märken, som inklistras i motboken.

De uppburna avgifterna redovisas på bestämda tider till riks-försäkringsverket på resp. kommuners ansvar. Redovisningen skall åtföljas av detaljerade uppgifter angående vilka personer, som erlagt avgifterna, och vilket år dessa avse.

Vad slutligen utbetalningen av pensionerna beträffar sker denna förskottsvis och verkställas av postverket i den ordning riks-försäkringsverket bestämmer. Den förberedande behandlingen av pensionsanspråken åligger såsom redan är nämnt försäkrings-nämnderna.

Kostnaderna för försäkringens administration bestridas enligt kommittémajoritetens förslag i allt väsentligt av staten, som därvid även gottgör kommunerna för deras arbete i försäkringens tjänst med 40 à 60 öre per år och försäkrad individ.

De förmåner, som genom den föreslagna försäkringen tillfalla de försäkrade i den mån de åldras eller dessförinnan bliva förvärvsodugliga, skulle, såsom av den föregående framställningen torde framgå, komma att utgöra frukten av deras egna inbetalningar under försäkringstiden. Uppenbarligen låter sig försäkringen under sådana förhållanden på avsett sätt genomföras endast för kommande generationer och för det uppväxande släkte, som icke överskridit den stadgade inträdesåldern 16 år, men däremot icke för den äldre delen av den nu levande generationen. Bortser man i fråga om denna alldeles från dem, som redan äro invalider eller överskridit 60 år och förty under inga förhållanden skulle upptagas i försäkringen — utan i den mån de icke kunna försörja sig själva bliva hänvisade till fattigvården eller den enskilda välgörenheten — skulle emellertid de övriga av ifrågavarande generation, därest försäkringsplikten utsträcktes till dem, komma att inträda i försäkringen för sent för att hinna erlägga de avgifter, som vore erforderliga för att tillförsäkra dem försäkringens förmåner i full utsträckning. Det bleve framförallt icke möjligt att med den härtill avsedda delen av dess avgifter bereda dem alla grundpensionen oavkortad. Förutsatt emellertid, att detta senare på ett eller annat sätt låte sig göra, yppa sig dock även andra svårigheter. Utsträcket försäkringen till ifrågavarande åldersgrupper av den nu levande befolkningen utsättas dessa för en så att säga dubbel ekonomisk belastning. Detta gäller för övrigt i viss mån även den yngre, nu uppväxande generationen. Försäkringsavgifterna skulle ju nämligen,

såsom av det föregående torde framgå, till icke oväsentlig del utgå på grund av och i viss mån utgöra ett vederlag för den betydande minskning i de försäkrades skattebörda och privata utgifter, som genom försäkringen kommer till stånd i och med den lättnad, försäkringen måste medföra i samhällets fattigvårdsbörda och den enskildes försörjningsplikt. En dylik lättnad kommer emellertid att inträda först i den mån försäkringens verkningar hunnit göra sig gällande i full utsträckning, men till en början ganska omärkligt och först småningom i en mera märkbar grad. Utsträcket försäkringen till den nuvarande äldre generationen, måste denna sålunda i olikhet med en kommande generation vid sidan av försäkringsavgiften erlagga jämväl en avsevärd tribut till bestridandet av de med den allmänna fattigvården och den enskilda välgörenheten för-
enade kostnader.

Emellertid har kommittémajoriteten funnit en utväg att i väsentlig mån undanröja dessa svårigheter. Förhållandet är, att man i Norge på grund av en år 1894 antagen lag småningom samlat en s. k. invalidfond tillkommen huvudsakligen genom avsättning av influtna brännvinsskattemedel och f. n. utgörande över 30 000 000 kronor. Denna fond, som tillsvidare fortfarande skulle ökas enligt samma grunder som hittills, skall nu användas till att underlätta försäkringens utsträckande även till den nuvarande befolkningsgenerationen. Detta skulle ske, dels därigenom att invalidfonden användes till att täcka det underskott i försäkringsfonderna, som från början kommer att uppstå därigenom att även de nu levande tillförsäkras en grundpension, dels på det sätt, att under en tillräckligt lång tid framåt av fondmedlen till kommunerna utbetalas de belopp, som erfordras för att de må bli i stånd att nedbringa sina skatter i den mån, att förutnämnda dubbelbelastning till den del den beror av skatterna väsentligen avlyftes från de försäkrade. Kommitterade hava på denna punkt verkställt särskilda undersökningar och kostnadsberäkningar och trott sig finna en anordning av nu angivna slag utförbar. Dock har det visat sig nödvändigt att ur försäkringen utesluta åldersklasserna över 56 år. Grundpensionen har dessutom måst reduceras. Det eljes bestämda beloppet å denna pension — 80 kr. — skall sålunda för den, som upptages i försäkringen vid dennas ikraftträdande men då överskridit 16 års ålder, nedsättas med så många kronor som antalet år, varmed inträdesåldern överskrider 16 år. Den nuvarande genom detta speciella arrangemang försäkrade generationen skall utgöra en särskild avdelning inom försäkringen med särskilda räkenskaper. Beträffande det underskott, som väntas uppstå på denna avdelning, skall staten ikläda sig garanti för dess inbetalande inom viss tid.

Med avseende å de kostnader, den föreslagna försäkringen skulle komma att bereda det allmänna, har beräknats, att om försäkringen varit fullt genomförd år 1910, skulle kommunernas utgifter för densamma detta år hava uppgått till ungefär 1 850 000 kronor och statens administrationsutgifter till omkring 2 000 000. Sammanlagt skulle alltså av allmänna medel hava åtgått c:a 3 900 000 kronor.

Såsom redan antytts har kommitténs minoritet avgivit ett särskilt förslag, i åtskilliga viktiga punkter principiellt avvikande från majoriteten. En av minoritetens huvudinvändningar emot majoritetens förslag gäller sättet för beredandet av grundpensionen. Minoriteten anser, att majoriteten härutinnan infört ett slags progressiv försäkringsskatt i det att de bättre situerade få bidraga med större tillskott än de mindre bemedlade. En närmare redogörelse för kommittéminoritetens förslag skall här emellertid icke lämnas.

Professor Jæger har i en tidskriftsuppsats sammanfattat huvudolikheterna mellan de båda förslagen sålunda:

1. Flertalet fordrar av de försäkrade en avgift av 2 % av inkomsten och 0.5 % av förmögenheten, med avdrag av 50 öre till 3 kronor för var och en av den försäkrade försörjd person och utan skyldighet för gift man att erlagga extra tillskott för hustrun. Dessutom åläggas aktiebolag, invalider och gamla, med en inkomst över-

stigande 500 kronor, vissa bidrag svarande mot de genom försäkringen vunna besparingarna.

Enligt minoritetens förslag skall försäkringsavgiften utgå för inkomst från 100 till 1 200 kronor med belopp sjunkande från resp. 4 till 2 % av inkomsten. För högre inkomst fastställs en genomgående lägre procent. Härtill kommer 25 % av mannens avgift som tillägg till förmån för hustrun. Avgiftsavrdraget utgör 1 kr. för försörd person.

2. Majoriteten kräver, för att lägga en dämpare på de kommunala myndigheternas benägenhet att bevilja invaliditetspensioner i avsikt att inskränka fattigvårdsutgifterna, 25 kronors bidrag för varje löpande invalidpension. Dessutom pålägges staten att bestrida folkförsäkringens administration. Minoriteten däremot fordrar av stat och kommun tillhopa 40 kronors tillskott till alla pensioner; 10 % av de försäkrades avgifter skola användas till bestridande av administrationskostnaderna.

Beräknat efter förhållandena under år 1910 skulle enligt minoritetens förslag statens och kommunernas kostnader för försäkringen uppgå till c:a 7 720 000 kronor, vartill antagligen skulle komma 200 000 kronor såsom statstillskott till administrationen, alltså sammanlagt omkring 8 000 000 kronor av allmänna medel.

Såsom i det föregående nämnts, är den föreslagna ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen avsedd att omfatta även sjöfarande. Försäkringsplikten skulle därvid drabba icke allenast sjömän i egentlig bemärkelse utan även andra personer, som på ett eller annat sätt äro anställda å norska fartyg. Försäkringen skulle dessutom utsträckas jämväl till sjöfolk av främmande nationalitet, som användas inom den norska sjöfarten. En motsatt anordning kunde i själva verket lätt bliva till förfång för de norska sjömännen.

Kommittémajoritetens förslag innehåller ett antal särskilda bestämmelser rörande sjömännens försäkring. Dessa bestämmelser äro dock huvudsakligen av administrativ natur och hava betingats av de mera säregna förhållandena inom sjömansyrket i allmänhet. En närmare redogörelse för dessa bestämmelser har därför icke lämnats i den föregående framställningen.

Det torde däremot förtjäna att i detta sammanhang beröra de för de norska sjömännen betydelsefulla åtgärder, som blivit från annat håll ifrågasatta samtidigt med framläggandet av förslaget om ålderdoms- och invaliditetsförsäkring.

År 1908 fattade stortinget beslut därom, att de medel, som tillfördes statskassan genom lastpengar och fyravgifter, skulle, till den del de överstege ett belopp av 2 200 000 kronor om året, användas dels till avsättning till en fond till förmån för sjöfolket, dels till åstadkommande av lättnader i de skeppsfarten påliggande avgifter. Det anbefalldes samtidigt regeringen att till nästa storting framlägga utredning och förslag till närmare bestämmelser angående användningen av dessa medel.

I en lag av år 1909 bestämdes sedermera, att medlen skulle användas i överensstämmelse med förutnämnda stortingets beslut, dock preciserat så, att hälften av ifrågavarande medel skulle fonderas på sätt stortinget beslutat, medan den andra hälften skulle disponeras till beredande av lättnader i konsulatsavgifterna. Närmare föreskrifter rörande fondens användning skulle meddelas av Konungen med stortingets samtycke.

Det är i sistnämnda hänseende som förslag för närvarande äro å bane.

Meningen har från början varit, att en fond av ifrågavarande slag skulle användas till underlättande av de sociala reformer, som i en närmare framtid kunde böra genomföras för sjömännens vidkommande. Särskilt hade ifrågasatts, att densamma borde begagnas till att delvis bestrida sjömännens utgifter för sjukförsäkringen. Efter antagandet av förutnämnda lag av år 1909 hava emellertid andra yrkanden blivit framställda från olika korporationer inom sjömanskåren m. fl. Det har sålunda föreslagits, att fonden skulle användas såsom grundfond för en ålderdomspensionskassa för sjömän, till underlättande av sjömännens inordnande under en blivande allmän ålderdomsförsäkring, till upprättande av ålderdomshem för sjömän o. s. v.

I allmänhet synes dock med avseende å den förevarande s. k. sjömansfondens användning den tanken hava trätt i förgrunden, att denna fond borde på ett eller annat sätt utnyttjas i och för någon slags social försäkring till förmån för sjömanskåren. Emellertid måste frågan om när en dylik försäkring kan bli definitivt ordnad ännu anses ligga i vida fältet. På grund härav och då därtill kommer, att fondens avkastning hittills icke tillfallit fonden utan influtit i statskassan, har förslag väckts därom att en provisorisk anordning måtte träffas i avvaktan på försäkringsfrågornas lösning i sådan riktning, att de fonderade medlens avkastning kommer fondens ändamål till godo och redan nu får tagas i anspråk.

Ett närmare utarbetat förslag av sådan innebörd avgavs i slutet av förlidet år av den norske sjöfartsdirektören. Enligt detta förslag skulle sjömansfonden göras räntebärande och avkastningen användas till att bereda ålderdomspensioner till gamla norska sjömän. För att en dylik anordning icke måtte komma i kollision med framtida försäkringslagar, skulle emellertid dessa pensioner beviljas endast för ett år i sänder, dock så, att den som en gång lyft pension som regel skulle få uppbära sådan även i fortsättningen.

Sjöfartsdirektörens förslag vann i huvudsak gillande inom sjömanskretsar. Vissa betänkligheter restes emellertid däremot inom finansdepartementet och dess industriavdelning. Denna senare fäste bl. a. uppmärksamheten därpå, att enligt ålderdoms- och invaliditetskommitténs förslag rätten till ålderdomspension skulle inträda först vid 70 års ålder. Denna ålder vore för hög för sjöfolkets vidkommande. För att avhjälpa detta hade nu majoriteten inom berörda kommitté, med avseende fäst bl. a. vid förhållandena inom sjömansyrket, föreslagit att möjlighet skulle beredas sjömän och med dem i förevarande hänseende jämställda samhällsklasser att erhålla en tilläggsförsäkring, medförande pension redan vid tidigare ålder. Kommittémajoriteten hade ock särskilt påpekat, att en kollektiv tilläggsförsäkring av antytt slag borde kunna åstadkommas för sjömännens vidkommande just med tillhjälp av de medel, som avsatts och fortfarande kunde komma att avsättas till sjömansfonden. Industriavdelningen framhöll nu, att det bör tillses, att de fonderade medlen icke genom en förtidig åtgärd bindas på ett sätt, som kunde lägga hinder i vägen för deras utnyttjande i enlighet med folkförsäkringskommitterades förslag.

Handels- och industridepartementet har nu ytterligare berett ärendet. Departementet har därvid icke ansett sig kunna framkomma med förslag till en slutgiltig lösning av spörsmålet om sjömansfondens användning, men däremot tillstyrkt en provisorisk anordning i nära överensstämmelse med sjöfartsdirektörens förslag.

Departementet anbefaller Kungl. proposition till stortinget av i huvudsak följande innebörd:

Sjömansfondens räntor användas till ålderdomspensioner åt gamla norska sjömän. Pensionerna må icke överstiga 300 kronor per år, med mindre särskilda omständigheter sådant kunna föranleda, i intet fall dock 400 kronor. Pensionen beviljas blott för ett år i sänder.

Som regel — undantag kunna dock medgivas — skall pension utgå endast till den, som fyllt 60 år och haft sin verksamhet såsom sjöman på norskt handelsfartyg i minst 30 år.

Ansökan skall ingivas till departementet åtföljd av utlåtande från vederbörande förmenskap. Avgörandet fälles av Konungen.

Pensionen utbetalas kvartalsvis och i förskott. Densamma kan icke överlåtas eller tagas i mät för gäld.

Avgår pensionstagare med döden skall pensionen i regel upphöra att utgå. Under särskilda förhållanden kan pensionen dock helt eller delvis tillfalla den avlidnes änka.

Sjömansfondens tillväxt under föregående tid och nuvarande storlek framgår av följande siffror:

Avsättning året 1908—09	kronor	146 816·22
» » 1909—10	»	232 017·50
» » 1910—11	»	342 240·08
» » 1911—12	»	357 438·87
Summa kronor		1 078 512·67

Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1912.

I. Arbetsförmedlingsfrågans nuvarande läge.

Under år 1912 har den kraftiga utveckling, som den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet företett under de föregående åren, fortsatt. Sålunda hava nya arbetsförmedlingskontor upprättats eller bestående kontors verksamhetsområde utvidgats, och frekvensen vid anstalterna har högst väsentligt ökats.

Vid början av år 1912 funnos tillhopa 30 arbetsförmedlingsanstalter, av vilka 16 voro länsanstalter och de återstående 14 fristående kommunala anstalter. Länsförmedling fanns då inrättad i Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Jönköpings län, Kalmar läns norra och södra landstingsområden, Blekinge, Kristianstads, Hallands, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Jämtlands och Norrbottens län. Av vederbörande kommuner (helt eller till större delen) underhållna anstalter däremot funnos i Stockholm, Norrköping, Malmö, Lund, Landskrona, Hälsingborg, Ystad, Trelleborg, Eslöv, Skurup, Göteborg, Karlstad, Örebro och Sundsvall. Under året har antalet anstalter ökats från ovan nämnda 30 till 32 eller med 2. Bland dessa vid 1912 års slut befintliga anstalter voro 21 länsanstalter och 11 kommunala anstalter.

Av dessa uppgifter framgår bl. a. att den offentliga arbetsförmedlingen mer och mer uppfattas såsom en *länsangelägenhet*. Detta framgår därav, att under år 1912 tillkommit 5 nya länsförmedlingsanstalter, varemot 3 kommunala anstalter upphört för att ingå såsom huvudkontor i nyupprättade länsförmedlingar. Nyinrättade under år 1912 äro arbetsförmedlingarna i Kronobergs, Värmlands, Örebro, Västernorrlands och Västerbottens län. De förutvarande kommunala kontoren i Karlstad, Örebro och Sundsvall hava ingått såsom huvudkontor i resp. länsanstalter. Antalet huvudkontor för länsanstalter samt självständiga kommunala kontor uppgick som nämnt, vid 1912 års slut till 32.

Länsförmedlingsanstalterna omfatta i allmänhet förutom huvudkontor jämväl ett eller flera avdelningskontor (filialkontor). Dessa sistnämndas antal uppgick vid 1912 års början till 53; under året tillkommo emellertid ett par dylika kontor i samband med upprättandet av nya förmedlingsanstalter, varjämte flera nya kontor öppnades under förut befintliga anstalter. Inalles funnos vid årets slut vid länsförmedlingsanstalterna 61 avdelningskontor. Därtill bör läggas det filialkontor, som Stockholms stads (kommunala) arbetsförmedling år 1911 öppnade å Södermalm, vadan antalet filialkontor ökats

med 9 under året. Av de vid 1912 års början bestående avdelningskontoren har ett (kontoret i Ringarum) under året upphört med sin verksamhet.

Vidstående tablå angiver, i vilka län och på vilka orter avdelningskontor såväl som huvudkontor (vid läns- och vid kommunala anstalter) funnos vid 1913 års början samt vilka anstalter, som äro avsedda att öppnas under nämnda år m. m.

Såsom tablåen utvisar, lyda för närvarande inga avdelningskontor under länsförmedlingsanstalten i Kalmar läns norra landstingsområde. Av de kommunala anstalterna är det endast Stockholms stads, som hittills öppnat något filialkontor.

Åtskilliga anstalter hava dessutom anställda ombud å flera eller färre orter inom resp. län.

Under år 1912 har i en del län beslut fattats om ytterligare utvidgning av arbetsförmedlingsverksamheten, och komma under innevarande år avdelningskontor att öppnas för Örebro län i Askersund och Lindesberg, för Västernorrlands län i Härnösand. Allt efter behov torde jämväl inom andra län nya avdelningskontor träda i verksamhet under år 1913 liksom under föregående år.

Av nu lämnade översikt framgår, att ej mindre än 21 län hava offentlig arbetsförmedling. Blott 3 län, Stockholms, Gottlands och Älvsborgs, synas komma att under året sakna såväl kommunal- som länsförmedling.

En närmare redogörelse för arbetsförmedlingens utveckling och nuvarande läge inom de olika länen meddelas här nedan.

Stockholms stad. Kommunal arbetsförmedlingsanstalt finnes sedan år 1905. Verksamheten bedrevs under flera år allenast vid ett kontor, beläget å Norrmalm, men år 1910 beviljades av stadsfullmäktige medel till upprättande av ett filialkontor å Södermalm, vilket öppnades under år 1911. Stockholmsanstalten började under år 1912 fungera såsom distriktskontor för den offentliga arbetsförmedlingen i Stockholms stad, Uppsala län och Södermanlands län.

Stockholms län. För behandling av frågan om offentlig arbetsförmedlings inrättande inom länet hade av landstinget och hushållningssällskapets förvaltningsutskott tillsatts en kommitté, vilken till 1909 års landsting avgav förslag i ämnet. Detta innebar, att landstinget skulle, under förutsättning av dels bifall av stadsfullmäktige i Stockholm och dels vederbörligt bidrag av länets hushållningssällskap, anordna en för Stockholms stad och län gemensam arbetsförmedling med Stockholms stads redan befintliga arbetsförmedlingsanstalt såsom huvudkontor och under förutsättning jämväl av bidrag från vederbörande kommuner med avdelningskontor i Södertälje och Norrtälje, allt under benämning »Stockholms stads och läns arbetsförmedling». Förslaget blev emellertid av landstinget hänskjutet till hushållningssällskapet, enär landstinget ansåg, att hushållningssällskapet ensamt borde bestrida kostnaderna för anstalten i fråga. Sedan hushållningssällskapets förvaltningsutskott haft frågan under behandling och avstyrkt det framlagda förslaget, har hushållningssällskapet under år 1911 avslagit detsamma. År 1912 biföll landstinget för sin del upprättandet av arbetsförmedling för länet, för vilket kostnaderna skulle bäras av landstinget och hushållningssällskapet gemensamt. Hushållningssällskapet vägrade emellertid vid sammanträde i januari 1913 att biträda detta beslut. Frågan hänvisades i stället till ny utredning »särskilt med hänsyn till upprättande av självständig förmedlingsanstalt för länet».

Uppsala län. Uppsala stads och läns arbetsförmedling har varit i verksamhet sedan år 1908, till en början endast genom kontor i Uppsala men från och med år 1910 även genom avdelningskontor i Enköping, Skutskär och Tierp. Kostnaderna fördelas på landsting, hushållningssällskap och vederbörande kommuner.

**Översikt av Sveriges offentliga arbetsförmedling
å olika orter i riket vid början av år 1913.**

Enligt uppgifter, inhämtade av *Socialstyrelsen*.

<i>Landsdel.</i>	<i>Anstalter i verksamhet.</i>	<i>Kontor planerade att börja år 1913.</i>	<i>Förslag fram- ställda.</i>
Stockholms stad . . .	{ <i>Stockholm</i> , avdelningskontor å Södermalm. }	—	—
Stockholms . . . län	—	—	Under utredning.
Uppsala	{ <i>Uppsala</i> , Enköping, Skutskär, Tierp. }	—	—
Södermanlands . . .	<i>Eskilstuna</i> , Nyköping, Flen.	—	—
Östergötlands . . .	{ <i>Norrköping</i> ; <i>Linköping</i> , Söder- köping, Skänninge, Vadstena, Motala, Valdemarsvik, Mjölby, Ödeshög, Åtvidaberg, Kisa, Ö. Husby, Finspong, Borensberg. }	—	—
Jönköpings	{ <i>Jönköping</i> , Eksjö, Tranås, Vet- landa, Värnamo, Gislaved. }	—	—
Kronobergs	<i>Växjö</i> , Ljungby.	—	—
Kalmar läns norra landstings- område . . .	<i>Västervik</i> .	—	—
„ läns södra landstings- område . . .	<i>Kalmar</i> , Nybro, Torsås.	—	—
Gottlands län	—	—	—
Blekinge	<i>Karlskrona</i> , Ronneby, Karlshamn.	—	—
Kristianstads . . .	{ <i>Kristianstad</i> , Simrishamn, Hässleholm, Ängelholm, Tome- lilla. }	—	—
Malmöhus	{ <i>Malmö</i> , <i>Lund</i> , <i>Landskrona</i> , <i>Häl- singborg</i> , <i>Ystad</i> , <i>Trelleborg</i> , <i>Eslöv</i> , <i>Skurup</i> . }	—	—
Hallands	{ <i>Halmstad</i> , Laholm, Falkenberg, Varberg, Kungsbacka. }	—	—
Göteborgs o. Bohus	{ <i>Göteborg</i> ; <i>Uddevalla</i> , Strömstad, Lysekil, Kungälv, Marstrand. }	—	—
Älvsborgs	—	—	—
Skaraborgs	<i>Skara</i> , Vara.	—	—
Värmlands	{ <i>Karlstad</i> , Kristinehamn, Filip- stad, Arvika, Säffle, Råda. }	—	—
Örebro	<i>Örebro</i> .	Askersund, Lindesberg.	—
Västmanlands . . .	<i>Västerås</i> , Köping, Arboga.	—	—
Kopparbergs	{ <i>Falun</i> , Avesta, Mora, Leksand, Ludvika. }	—	—
Gävleborgs	{ <i>Gävle</i> , Hudiksvall, Söderhamn, Storvik, Ljusdal. }	—	—
Västernorrlands . .	<i>Sundsvall</i> .	Härnösand.	—
Jämtlands	{ <i>Östersund</i> , Ragunda, Ström- sund, Sveg. }	—	—
Västerbottens . . .	<i>Umeå</i> , Skellefteå.	—	—
Norrbottens	<i>Luleå</i> , Piteå, Kiruna.	—	—

Södermanlands län. Länsförmedling med huvudkontor i Eskilstuna och avdelningskontor i Nyköping och Flen trädde i verksamhet i början av år 1911.

Östergötlands län. Kommunal arbetsförmedlingsanstalt finnes i Norrköping sedan år 1906. — Östergötlands läns arbetsförmedling, upprättad av landstinget, med huvudkontor i Linköping samt filialkontor å ett flertal platser inom länet (Söderköping, Skänninge, Vadstena, Motala, Valdemarsvik, Mjölby, Ödeshög, Åtvidaberg, Kisa, Östra Husby, Finspong och Borensberg), började sin verksamhet under år 1908. Anstalten, som samarbetar med Norrköpingskontoret, där en särskild avdelning för förmedling av jordbruksarbetare under säsongtiden finnes inrättad, underhålles av landstinget med bidrag från de flesta kommuner, där kontor äro förlagda. — Huvudkontoret i Linköping började under år 1910 fungera såsom distriktskontor för de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna i Östergötlands, Jönköpings och Kalmar län.

Jönköpings län. Från och med år 1910 är Jönköpings läns arbetsförmedling i verksamhet. Huvudkontoret är förlagt till Jönköping, och avdelningskontor äro upprättade i Eksjö, Tranås, Vetlanda, Värnamo och Gislaved. Anslag lämnas av landstinget, hushållningssällskapet och Jönköpings stad.

Kronobergs län. På grund av enskild motion beslöt landstinget år 1910 att tillsätta en kommitté för fullständig utredning av frågan om inrättande av offentlig arbetsförmedling för länet. (Frågan hade redan vid 1909 års landsting förekommit till behandling, men då avslagits.) Kommittén avgävo till 1911 års landsting förslag till inrättande av en arbetsförmedlingsanstalt för länet med huvudkontor i Växjö och filialkontor i Ljungby. Förslaget bifölls av landstinget, under villkor att medel anslages jämväl av hushållningssällskapet och staden Växjö. Anstalten började sin verksamhet i maj 1912.

Kalmar län. Inom länets norra landstingsområde är sedan början av år 1910 en offentlig arbetsförmedlingsanstalt i verksamhet i Västervik. Kostnaderna härför fördelas lika mellan staden, länets landsting och hushållningssällskap samt Nationalföreningen mot emigrationen. — Inom länets södra landstingsområde har nämnda förening haft en arbetsförmedlingsanstalt i verksamhet i Kalmar. Landstinget beviljade år 1910 ett anslag för år 1911 av 2 250 kr. för utveckling av verksamheten vid denna anstalt samt till upprättande av filialer i Oskarshamn, Borgholm, Mönsterås, Nybro och Torsås. Av dessa trädde under år 1911 avdelningskontoren i Nybro och Torsås i verksamhet. Till kontoret i Kalmar hava medel anslagits jämväl av stadsfullmäktige i Kalmar.

Gottlands län. Sedan frågan om inrättande av offentlig arbetsförmedlingsanstalt för Gottlands län fallit på grund av 1910 års landstings beslut, har nämnda fråga där ej varit föremål för behandling.

Blekinge län. Kommunal arbetsförmedlingsanstalt upprättad i Karlskrona år 1906. Länsförmedling med huvudkontor i Karlskrona och avdelningskontor i Karlshamn trädde i verksamhet under år 1910. Anstalten är upprättad av landstinget med bidrag av vederbörande kommuner. Den kommunala anstalten i Karlskrona har uppgått i länsanstalten. Under år 1912 tillkom ännu ett avdelningskontor, nämligen i Ronneby.

Kristianstads län. Arbetsförmedlingen för länet trädde i verksamhet i början av år 1908 med huvudkontor i Kristianstad och avdelningskontor i Simrishamn, Ängelholm och Hässleholm. Den 1 april 1909 tillkommo ytterligare avdelningskontor i Tomelilla och Ousby, vilket sistnämnda kontor likväl med 1911 års utgång indrogs. Ombud äro därjämte anställda å skilda orter inom länet.

Malmöhus län. Kommunala arbetsförmedlingsanstalter finnas i Hälsingborg sedan 1902 samt i Malmö och Lund sedan 1905. Dessa erhålla emellertid numera bidrag även av landstinget. Under år 1909 beslöto vederbörande kommuner att med bidrag från landstinget inrätta arbetsförmedlingsanstalter i Ystad, Eslöv, Skurup, Landskrona och Trelleborg. I sistnämnda stad började

verksamheten dock först under år 1911. Till centralanstalt har bestämts den kommunala anstalten i Malmö, vilken jämväl fungerar som distriktsanstalt för Skåne och Blekinge.

Hallands län. Länsarbetsförmedling med huvudkontor i Halmstad och avdelningskontor i Falkenberg, Varberg och Kungsbacka jämte en del sockenombud trädde i verksamhet i början av år 1910. Anstalten är upprättad av landstinget med bidrag av vederbörande kommuner samt av Nationalföreningen mot emigrationen. Under år 1911 öppnades ett avdelningskontor även i Laholm.

Göteborgs och Bohus län. Kommunal arbetsförmedlingsanstalt är i Göteborg i verksamhet sedan år 1902. Under år 1912 började anstalten fungera såsom distriktskontor för de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna i Göteborgs och Bohus, Hallands och Skaraborgs län. — I enlighet med beslut av 1909 års landsting trädde under år 1910 en länsförmedlingsanstalt i verksamhet med huvudkontor i Uddevalla, filialkontor i Strömstad, Lysekil och Kungälv samt ombud å ett flertal orter inom länet. Under år 1911 tillkom ännu ett filialkontor, nämligen i Marstrand.

Älvsborgs län. Den av 1910 års landsting uppskjutna frågan om inrättande av arbetsförmedlingsanstalt för länet behandlades ånyo av 1911 års landsting. De utsedda kommitterade hade i avgivet betänkande föreslagit inrättande av dylik anstalt med kontor endast i Borås. Förslaget blev emellertid av landstinget avslaget. Detsamma blev fallet med ett till 1912 års landsting avgivet förslag om länsförmedling med huvudkontor i Borås och avdelningskontor i Trollhättan.

Skaraborgs län. Sedan en av hushållningssällskapet beslutad arbetsförmedlingsanstalt för länet med kontor i Skara under år 1910 trätt i verksamhet, beslöt samma års landsting att lämna understöd till densamma. Bidrag lämnas jämväl av Skara stad. Avdelningskontor öppnades under år 1911 i Lidköping och Vara, av vilka dock det förra fr. o. m. år 1912 t. v. nedlades.

Värmlands län. Kommunal arbetsförmedlingsanstalt har sedan år 1906 funnits i Karlstad. — Landstinget beslöt år 1910 att upprätta arbetsförmedlingsanstalt för länet under förutsättning av bidrag från hushållningssällskapet och vederbörande kommuner. Då hushållningssällskapet vägrade lämna bidrag, kom under år 1911 ingen länsanstalt att träda i verksamhet. Frågan förekom ånyo vid 1911 års landsting, varvid landstinget beslöt inrätta arbetsförmedlingsanstalt för länet med huvudkontor i Karlstad, avdelningskontor i Kristinehamn, Filipstad och Arvika samt ortsombud i Säffle och Norra Råda, allt under förutsättning av anslag från resp. kommuner. Länsförmedlingen med tillhörande avdelningskontor och ortsombud har från och med år 1912 trätt i verksamhet. Den kommunala anstalten i Karlstad har uppgått i länsanstalten.

Örebro län. Kommunal arbetsförmedlingsanstalt har i Örebro varit i verksamhet sedan den 1 mars 1909. — Landstinget beslöt år 1911 upprätta en länsarbetsförmedling med centralanstalt i Örebro och med filialer i andra länets kommuner, där sådana kunde anses behövlige. Medel beviljades under förutsättning av anslag från vederbörande kommuner. Länsförmedlingen har från och med år 1912 trätt i verksamhet och den kommunala anstalten i Örebro uppgått i länsanstalten. Filialkontor komma att under år 1913 öppnas i Askersund och Lindesberg. Örebroanstalten fungerar sedan 1912 som distriktskontor för den offentliga arbetsförmedlingen i Värmlands, Örebro och Västmanlands län.

Västmanlands län. En offentlig arbetsförmedlingsanstalt för länet började sin verksamhet i Västerås under november 1909 med understöd av landstinget och Västerås stad. Under år 1911 tillkommo två avdelningskontor, i Köping och i Arboga.

Kopparbergs län. På förslag av de av landstinget och hushållningssällskapets förvaltningsutskott utsedda kommitterade beslöt 1909 års landsting inrätta en offentlig arbetsförmedlingsanstalt för länet med huvudkontor i Falun och 5 filialkontor (i Borlänge, Ludvika, Avesta,

Järna och Mora) under förutsättning av bidrag från hushållningssällskapet och vederbörande kommuner. Kontoret i Falun började sin verksamhet under år 1910, och avdelningskontor i Avesta, Mora och Leksand öppnades under loppet av år 1911, i Ludvika under år 1912.

Gävleborgs län. I Gävle har sedan år 1907 funnits kommunal arbetsförmedlingsanstalt. Av 1909 års landsting beslöts bl. a. att inrätta en provisorisk anstalt på lämplig ort inom länet, eventuellt gemensam med arbetsförmedlingsanstalten i Gävle. Sedan stadsfullmäktige i Gävle bifallit det framställda förslaget om samarbete med länsanstalten, har en dylik provisorisk länsförmedlingsanstalt varit i verksamhet under åren 1910, 1911 och 1912 med huvudkontor förlagt till den kommunala anstalten i Gävle samt avdelningskontor i Storsvik, Söderhamn, Ljusdal och Hudiksvall. Dylik provisorisk anordning har av vederbörande myndigheter beslutits jämväl för år 1913. Anstalten i Gävle har under år 1912 börjat fungera såsom distriktskontor för de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna i Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län.

Västernorrlands län. Kommunal arbetsförmedlingsanstalt har sedan år 1906 varit i verksamhet i Sundsvall. — Till 1910 års landsting avgåvo särskilda kommitterade förslag om förmedlingsverksamhetens ordnande så, att anstalten i Sundsvall skulle under vissa villkor förändras till en centralanstalt för länet med avdelningskontor i Härnösand, Örnköldsvik och Sollefteå samt med 12 ortsombud. Då de gjorda förutsättningarna ej i allo uppfylldes, kom under år 1911 ingen länsanstalt till stånd. Sistnämnda år beslöts emellertid medgiva, att till uppehållande av arbetsförmedlingsanstalten i Sundsvall enligt för densamma godkänd plan i fråga om arbetsättet, finge under vissa villkor av redan beviljat anslag å 3 000 kronor utgå 2 000 kronor årligen under åren 1912, 1913, 1914 och 1915. På grund härav trädde länsförmedling med huvudkontor i Sundsvall i verksamhet från och med år 1912. Ett avdelningskontor kommer enligt landstingets beslut att öppnas i Härnösand under år 1913.

Jämtlands län. Arbetsförmedling för länet började sin verksamhet i juni 1911 vid huvudkontoret i Östersund. Därför hava avdelningskontor öppnats i Ragunda, Strömsund och Sveg.

Västerbottens län. En av 1909 års landsting och av länets hushållningssällskap gemensamt tillsatt kommitté för utredning av frågan om inrättande av offentlig arbetsförmedling för länet hade för 1910 års landsting föreslagit upprättandet av dylik anstalt under förutsättning av bidrag från hushållningssällskap och vederbörande kommuner. Då emellertid beslut om lämnande av dylika bidrag ej förelägo, uppsköt landstinget frågan, som ånyo behandlades av 1911 års landsting. Landstinget beslöt därvid att, med villkor av anslag från hushållningssällskapet, år 1912 upprätta en offentlig länsarbetsförmedlingsanstalt med huvudkontor i Umeå och avdelningskontor eller ombud å lämpliga platser, ävensom att anslå medel härför. Sedan hushållningssällskapet beslutat lämna bidrag till föreslaget belopp, trädde länsförmedlingen i verksamhet i maj 1912. Avdelningskontor öppnades under samma år i Skellefteå.

Norrbottnens län. Länsförmedling trädde i verksamhet vid början av år 1909 med huvudkontor i Luleå samt ombud i Boden, Malmberget och Kiruna. På grund av de obetydliga resultaten indrogs emellertid kontoret i Boden fr. o. m. den 1 oktober 1910 samt kontoret i Malmberget fr. o. m. år 1912. Under år 1912 har nytt avdelningskontor öppnats i Piteå.

II. Arbetsförmedlingsverksamheten under år 1912.

Under år 1912 har, såsom i det föregående framhållits, den offentliga arbetsförmedlingen fortsatt att utvecklas i så måtto att nya anstalter under året tillkommit, samt att även i övrigt organisationen stärkts och verksam-

Översikt över verksamheten under år 1912.

Anstalter.	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans.		
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
Stockholm	24 724	15 467	12 053	19 959	22 238	11 884	44 683	37 705	23 937
Uppsala län	4 220	3 303	2 473	2 302	2 181	1 565	6 522	5 484	4 038
Södermanlands län	3 114	2 561	1 782	1 401	1 254	689	4 515	3 815	2 471
Östergötlands län	8 706	6 324	4 687	5 107	5 012	2 856	13 813	11 336	7 543
Norrköping	6 148	3 479	3 035	3 802	3 263	1 875	9 450	6 742	4 910
Jönköpings län	1 910	974	671	1 816	1 402	1 034	3 726	2 376	1 706
Kronobergs län ¹	168	59	33	153	124	84	321	183	117
Norra Kalmar län	958	557	326	448	529	276	1 406	1 086	602
Södra Kalmar län	894	580	453	896	884	602	1 790	1 464	1 055
Blekinge län	2 582	1 403	1 095	2 622	1 896	1 388	5 204	3 299	2 483
Kristianstads län	2 739	2 395	1 636	1 693	2 261	939	4 432	4 656	2 575
Malmö län	11 267	5 054	4 413	9 018	6 500	5 013	20 285	11 554	9 426
Lund	2 845	1 484	1 310	1 244	962	672	4 089	2 446	1 982
Landskrona	1 744	983	763	674	579	305	2 418	1 562	1 068
Hälsingsborg	5 338	2 563	2 243	2 614	2 561	1 545	7 952	5 124	3 788
Ystad	801	386	326	815	496	378	1 616	882	704
Trelleborg	1 372	1 461	1 024	441	581	324	1 818	2 042	1 348
Eslöv	1 840	1 388	1 202	582	568	419	2 422	1 956	1 621
Skurup	593	586	473	182	263	152	775	849	625
Hallands län	2 050	1 637	1 099	1 481	1 570	978	3 531	3 207	2 077
Göteb. och Bohus län	1 458	1 208	796	1 290	1 341	580	2 748	2 549	1 876
Göteborg	11 201	10 320	8 840	7 212	9 142	5 227	18 413	19 462	14 067
Skaraborgs län	772	722	386	486	612	296	1 258	1 334	682
Värmlands län	839	568	445	622	1 001	457	1 461	1 569	902
Örebro län	2 670	1 590	1 426	2 215	1 566	1 163	4 885	3 156	2 589
Västmanlands län	3 689	3 000	2 055	2 052	2 188	1 367	5 741	5 188	3 422
Kopparbergs län	2 228	1 447	1 096	1 816	1 775	1 178	4 044	3 222	2 274
Gävle stad och län	2 709	1 301	1 186	970	1 147	538	3 679	2 448	1 724
Västernorrlands län	1 066	870	701	1 065	874	556	2 131	1 744	1 257
Jämtlands län	934	659	421	1 288	1 050	565	2 222	1 709	986
Västerbottens län ¹	558	465	285	517	506	329	1 075	971	614
Norrbottens län	506	467	309	1 237	958	755	1 743	1 425	1 064
Tillsammans år 1912	112 643	75 261	59 043	77 520	77 284	45 989	190 163	152 545	105 032
„ „ 1911	100 493	59 564	46 719	64 309	65 460	38 083	164 802	125 024	84 802

betsfältet utvidgats. Utvecklingen framträder också i en betydligt ökad frekvens, som utvisas av nedanstående tablå:

	Män.	Kvinnor.	Tillsammans.
Ansökningar om arbete år 1912	112 643	77 520	190 163
„ „ „ „ 1911	100 493	64 309	164 802
„ „ „ „ 1910	92 312	50 985	143 297
„ „ „ „ 1909	82 944	43 317	126 261
Lediga platser „ 1912	75 261	77 284	152 545
„ „ „ „ 1911	59 564	65 460	125 024
„ „ „ „ 1910	49 858	53 721	103 579
„ „ „ „ 1909	39 551	44 997	84 548
Tillsatta platser „ 1912	59 043	45 989	105 032
„ „ „ „ 1911	46 719	38 083	84 802
„ „ „ „ 1910	37 805	29 205	67 010
„ „ „ „ 1909	29 369	22 675	52 044

¹ Anstalten började sin verksamhet under loppet av år 1912.

Dessa siffror utvisa en betydlig ökning av förmedlingsarbetet. Arbetsansökningarnas antal tillväxte sedan nästföregående år med 15·4 % och antalet lediga platser med 22·0 %. Ökningen utgjorde för männen resp. 12·1 och 26·4 % och för kvinnorna 20·5 och 18·1 %. Beträffande antalet tillsatta platser var den relativa ökningen under året särskilt stark å den manliga avdelningen eller 26·4 %. Motsvarande siffra för den kvinnliga avdelningen var 20·8 % och för båda avdelningarna tillsammans 23·9 %. De nu anförda siffrorna utvisa såväl, att anstalterna i allt större utsträckning anlitas av arbetsgivare och arbetare som ock att de i allt högre grad kunnat fylla sin uppgift att verkligen *förmedla* arbete. Främst med avseende å verksamhetens omfattning står naturligtvis Stockholmsanstalten. Vad beträffar antalet tillsatta platser följa därnäst anstalterna i Göteborg, Malmö och Östergötlands län. (Lägges till sistnämnda anstalt även den fristående Norrköpingsanstaltens siffror, kommer Östergötland såsom tredje, helt nära Göteborg.) De nyupprättade anstalterna kunna givetvis ej uppvisa så synnerligen höga tal.

På 100 *lediga platser* kommo:

Ansökningar om arbete.				Tillsatta platser.		
	Män.	Kvinnor.	Tillsammans.	Manl.	Kvinnl.	Tillsammans.
Stockholm	160	90	119	78	53	63
Uppsala län	128	106	119	75	72	74
Södermanlands län	122	112	118	70	55	65
Östergötlands län	138	102	122	74	57	67
Norrköping	177	101	140	87	57	73
Jönköpings län	196	130	157	69	74	72
Kronobergs län	285	123	175	56	68	64
Norra Kalmar län	172	85	129	59	52	55
Södra Kalmar län	154	101	122	78	68	72
Blekinge län	184	138	158	78	73	75
Kristianstads län	114	75	95	68	42	55
Malmö län. { Malmö	223	139	176	87	77	82
{ Lund	192	129	167	88	70	81
{ Landskrona	177	116	155	78	53	68
{ Hälsingborg	208	102	155	88	60	74
{ Ystad	208	164	183	84	76	80
{ Trelleborg	94	76	89	70	56	66
{ Eslöv	133	102	124	87	74	83
{ Skurup	101	69	91	81	58	74
Hallands län	125	94	110	67	62	65
Göteb. och Bohus län	121	96	108	66	43	54
Göteborg	109	79	95	86	57	72
Skaraborgs län	107	79	94	53	48	51
Värmlands län	148	62	93	78	46	57
Örebro län	168	141	155	90	74	82
Västmanlands län	123	94	111	69	62	66
Kopparbergs län	154	102	126	76	66	71
Gävle stad och län	208	85	150	91	47	70
Västernorrlands län	123	122	122	81	64	72
Jämtlands län	142	123	130	64	54	58
Västerbottens län	120	102	111	61	65	63
Norrbottnens län	108	129	122	66	79	75
Tillsammans år 1912	150	100	125	78	60	69
" " 1911	169	98	132	78	58	68

Förhållandet mellan å ena sidan de lediga platserna och å andra sidan dels ansökningar om arbete och dels tillsatta platser vid de olika anstalterna belyses närmare av ovanstående tablå.

Antalet arbetsansökningar, lediga och tillsatta platser under olika månader.

Månad.	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans.		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser. ¹	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser. ¹	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser. ¹	Tillsatta platser.
Januari	9 531	4 108	3 147	5 537	5 054	2 654	15 128	9 162	5 801
Februari	9 385	4 778	3 581	5 547	5 405	2 901	14 932	10 183	6 482
Mars	9 459	5 534	3 975	6 650	7 947	3 938	16 109	13 481	7 913
April	9 387	6 817	5 011	7 006	8 930	4 560	16 393	15 747	9 571
Maj	7 970	5 597	4 219	5 466	6 704	3 669	13 436	12 301	7 888
Juni	8 411	5 875	4 568	4 911	5 528	3 032	13 322	11 403	7 600
Juli	9 303	7 701	5 353	5 273	6 161	2 956	14 576	13 862	8 309
Augusti	11 602	10 023	7 014	6 986	8 721	3 900	18 588	18 744	10 914
September	9 940	9 655	6 618	9 249	10 584	5 667	19 189	20 239	12 235
Oktober	12 236	10 582	7 847	9 737	10 564	6 118	21 973	21 146	13 965
November	9 208	5 746	4 618	6 959	6 128	3 806	16 167	11 874	8 424
December	6 151	3 758	3 092	4 199	4 542	2 788	10 350	8 300	5 890
Hela året	112 643	75 261	59 043	77 520	77 284	45 959	190 163	152 545	105 032

På 100 lediga platser kommo:

	Ansökningar om arbete.			Tillsatta platser.		
	Män.	Kvinnor.	Tillsammans.	Manl.	Kvinnl.	Tillsammans.
Januari	233	110	165	77	53	63
Februari	196	103	147	75	54	64
Mars	171	84	119	72	50	59
April	188	78	104	74	51	61
Maj	142	82	109	75	55	64
Juni	143	89	117	78	55	67
Juli	121	86	105	70	48	60
Augusti	116	80	99	70	45	58
September	103	87	95	69	54	61
Oktober	116	92	104	74	58	66
November	160	114	136	80	62	71
December	164	92	125	82	61	71
Hela året	150	100	125	78	60	69

Att arbetstillgången, i stort sett, varit rikligare under det nästförflutna året än under det föregående, utvisas därav, att vid den offentliga arbetsförmedlingen, såsom ett helt betraktat, under år 1912 kommo 125 arbetsansökningar på 100 lediga platser mot 132 ansökningar under år 1911. Att i samband med de stigande konjunkturerna på det ekonomiska området arbetsmarknadens läge förbättrats, framgår än mera vid en jämförelse mellan de motsvarande talen för det manliga arbetet, nämligen 169 för år 1911 och 150 för år 1912 (185 för år 1910). Överskottet på manlig arbetskraft har sålunda fortsatt att minskas, men var i alla händelser ganska betydande. En

¹ Talen för varje särskild månad angiva hela det under månaden disponibla antalet lediga platser, sålunda med inräknande även av dem, som kvarstått aktuella från föregående månad. Dessa sistnämnda platser hava däremot i siffrorna för hela året inräknats endast en gång, varav förklaras, att dessa äro mindre än de enskilda månadernas siffror tillsammans.

Omfattningen af förmedlingen till jordbruket.

Anstalter.	Ansökningar om arbete.			Lediga platser.			Tillsatta platser.		
	Hela antalet.	Därav till jordbruket.		Hela antalet.	Därav till jordbruket.		Hela antalet.	Därav till jordbruket.	
		Antal.	%.		Antal.	%.		Antal.	%.
Stockholm	44 683	1 494	3·3	37 705	2 128	5·6	23 937	1 397	5·8
Uppsala län	6 532	2 799	42·9	5 484	2 936	53·5	4 038	2 112	52·3
Södermanlands län	4 515	1 874	41·5	3 815	2 211	58·0	2 471	1 315	53·2
Östergötlands län	13 813	5 820	42·1	11 336	5 985	52·8	7 543	4 168	55·3
Norrköping	9 450	1 583	16·8	6 742	2 337	34·7	4 910	1 859	37·9
Jönköpings län	3 726	1 064	28·6	2 376	642	27·0	1 705	410	24·0
Kronobergs län	321	58	18·1	183	36	19·7	117	15	12·8
Norra Kalmar län	1 406	277	19·7	1 086	328	30·2	602	120	19·9
Södra Kalmar län	1 790	473	26·4	1 464	520	35·5	1 055	372	35·3
Blekinge län	5 204	995	19·1	3 299	814	24·7	2 483	585	23·6
Kristianstads län	4 432	2 359	53·2	4 656	2 712	58·2	2 575	1 555	60·4
Malmöhus län. (Malmö)	20 285	1 921	9·5	11 554	2 041	17·7	9 426	1 527	16·2
Lund	4 089	1 130	27·6	2 446	1 091	44·6	1 982	822	41·5
Landskrona	2 418	540	22·3	1 562	499	31·9	1 068	314	29·4
Hälsingborg	7 952	1 485	18·7	5 124	1 328	25·9	3 788	1 032	27·2
Ystad	1 616	453	28·0	882	308	34·9	704	208	29·5
Trelleborg	1 813	625	34·5	2 042	776	38·0	1 348	485	36·0
Eslöv	2 422	1 199	49·5	1 956	1 188	60·7	1 621	976	60·2
Skurup	775	556	71·7	849	591	69·6	625	449	71·8
Hallands län	3 531	1 040	29·5	3 207	1 282	40·0	2 077	768	37·0
Göteb. och Bohus län	2 748	1 071	39·0	2 549	987	38·7	1 376	805	58·5
Göteborg	18 413	721	3·9	19 462	1 262	6·5	14 067	421	3·0
Skaraborgs län	1 258	609	48·4	1 334	713	53·4	682	332	48·7
Värmlands län	1 461	400	27·4	1 569	475	30·3	902	286	31·7
Örebro län	4 885	1 158	23·7	3 156	955	30·3	2 589	691	26·7
Västmanlands län	5 741	2 549	44·4	5 188	2 809	54·1	3 422	1 810	52·9
Kopparbergs län	4 044	639	15·8	3 222	580	18·0	2 274	376	16·5
Gävle stad och län	3 679	310	8·4	2 448	228	9·3	1 724	156	9·0
Västernorrlands län	2 131	49	2·3	1 744	97	5·6	1 257	70	5·6
Jämtlands län	2 222	280	12·6	1 709	443	25·9	986	259	26·3
Västerbottens län	1 075	112	10·4	971	104	10·7	614	51	8·3
Norrbottens län	1 743	25	1·4	1 425	71	5·0	1 064	16	1·5
<i>Samtliga anstalter</i>	190 163	35 668	18·8	152 545	38 477	25·2	105 082	25 762	24·5
Därav: män	112 643	31 380	27·9	75 261	30 736	40·8	59 043	22 423	38·0
kvinnor	77 520	4 288	5·5	77 284	7 741	10·0	45 989	3 339	7·3

utjämning i motsatt riktning visa siffrorna för det kvinnliga arbetet, där proportionstalet ökats från 98 år 1911 till 100 år 1912. Den förut konstanta bristen på kvinnlig arbetskraft har sålunda, i stort sett, under året upphört, om också vid vissa anstalter tillgången på kvinnliga arbetare på långt när icke svarade mot antalet av de platser, som stodo till buds.

Betraktar man de olika anstalterna var för sig, så finner man de största överskotten av manlig arbetskraft vid en del kommunala anstalter i Skåne ävensom vid anstalterna i Kronobergs län samt Gävle stad och län. I allmänhet synas länsanstalterna uppvisa en för arbetarna förmånligare proportion mellan antalet arbetssökande och lediga platser, beroende utan tvivel därpå att dessa i relativt större utsträckning avse jordbruksarbete, vilket

alltjämt står till buds i rikligare mått än industriellt o. d. arbete. Undantag härifrån bilda dock särskilt en del stadsanstalter i Skåne ävensom Göteborgsanstalten.

Vid samtliga anstalter tillsammanantagna blevo av 100 lediga platser 69 tillsatta; motsvarande proportionstal år 1911 utgjorde 68. Då tillgången på arbetssökande män var ganska riklig, men på kvinnor mera knapp, hade naturligtvis en långt större del av de lediga platserna för manlig arbetskraft än för den kvinnliga kunnat besättas; proportionstalen voro 78 för männen och 60 för kvinnorna. Endast för de senare hade proportionstalet under året ökats, något som torde böra sättas i samband med den något ökade tillgången på kvinnlig arbetskraft, varigenom tillfället till urval blivit större.

Bland de olika månaderna framträda augusti, september och oktober med såväl det största utbytet av arbetskraft som ock den största tillgången på lediga platser. Detta sammanhänger med, att under ifrågavarande månader infaller den vanliga tiden för platsombyte inom ett flertal näringsområden, varjämte behovet av arbetskraft stegras till följd av säsongens inträde både inom jordbruket (skördetiden) och de industriella och kommersiella yrkena.

Den för arbetarna gynnsammaste proportionen mellan antalet arbetsansökningar och lediga platser förekom under sensommaren och den tidiga hösten. I synnerhet inom jordbruksarbetet var tillgången på platser så riklig, att lämplig arbetskraft icke kunde anvisas till en stor del av dem. Under vintermånaderna, då stort överskott på arbetsansökningar föreligger, blev det däremot möjligt att besätta en jämförelsevis stor procent av de lediga platserna. Emellertid synas förmedlingsresultaten hava varit åtskilligt bättre under årets sista än under dess första månader. Under januari, februari och mars tillsattes nämligen blott resp. 63, 64 och 59 platser på varje 100-tal lediga, under det motsvarande siffra för såväl november som december var 71. Tages därjämte i betraktande, att överskottet på arbetskraft var relativt större under de förstnämnda månaderna (antal ansökningar per 100 lediga platser), så häntyda dessa siffror på en fortgående förbättring av arbetsmarknadens läge.

Av intresse är att se, vilken roll arbetsförmedlingsverksamheten spelar för jordbruket och därmed sammanhörande yrkesgrenar. Av samtliga 190 163 vid anstalterna gjorda arbetsansökningar avsågo 35 668 eller 18.8 % jordbruket m. m.; av samtliga 152 545 lediga platser voro 38 477 eller 25.2 % till finnandes inom denna näringsgren, och av de 105 032 tillsatta platserna gingo 25 762 eller 24.5 % till densamma. För männen enbart voro motsvarande procenttal betydligt högre, medan för kvinnorna endast en mycket ringa del av ansökningar och platser (5.5 å 10 %) gällde jordbruket.

Jordbruksplatserna — såväl de lediga och tillsatta som de sökta — fördela sig naturligtvis mycket ojämnt på de olika anstalterna. Stadsanstalterna visa helt naturligt i allmänhet lägre siffror, så t. ex. Stockholms stads, där blott 5.8 av de tillsatta platserna gällde jordbruket, och Göteborgs stads anstalt med 3.0 %. Ännu färre jordbruksplatser tillsattes emellertid vid

Norrbottnens läns anstalt, där procenttalet uppgick till endast 1·5 %. Synnerligt stor andel av de tillsatta platserna tillhörde jordbruket vid anstalterna i Skurup (71·8 %), Kristianstads län (60·4 %), Eslöv (60·2 %) samt Göteborgs och Bohus län (58·5 %). I det hela är det tydligt, att den offentliga arbetsförmedlingen spelar en ganska viktig roll, då det gäller att anskaffa arbetskraft åt jordbruket.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående understöd av statsmedel till befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket;

given Stockholms slott den 6 december 1912.

Vi Gustav, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att, sedan Riksdagen, med bifall till Vår därom gjorda framställning, för år 1913 på extra stat anvisat ett förslagsanslag av 40 000 kronor till befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket, Vi funnit gott förordna följande att lända till efterrättelse tillsvidare, så länge anslag för ifrågavarande ändamål fortfarande utgår:

§ 1.

Understöd må tilldelas arbetsförmedlingsanstalt, som anordnats af landsting, hushållningssällskap och kommuner samt andra institutioner, var för sig eller i förening, under förutsättning

att arbetsförmedlingen avser allt slags arbete för såväl män som kvinnor samt i regel icke medför några särskilda kostnader för arbetsgivare och arbetare, som anlita densamma;

att vid arbetsförmedlingen hänsyn i främsta rummet tages till, att arbetsgivare erhåller den bästa möjliga arbetskraft och arbetare det arbete, vartill han bäst ägnar sig;

att ledningen av arbetsförmedlingen utövas av en styrelse, bestående av dels en opartisk ordförande jämte för honom utsedd suppleant och dels ledamöter jämte suppleanter för dem, vilka till lika antal utses bland arbetsgivare och arbetare;

att vid arbetsförmedlingen användes ett av socialstyrelsen godkänt arbetsätt och expeditionssystem; samt

att statistiska uppgifter rörande verksamheten, i den mån så lämpligen kan ske, ställas till socialstyrelsens förfogande.

§ 2.

Mom. 1. Understöd må erhållas till bestridande av samtliga för arbetsförmedlingen nödvändiga utgifter för:

- a) postporto;
- b) abonnemang å rikstelefon;
- c) telegram och interurbana telefonsamtal; samt
- d) tryckning av formulär och blanketter.

Mom. 2. Efter prövning i varje särskilt fall kan därjämte erhållas understöd till bestridande av kostnaderna för de särskilda anordningar, som vidtagits för arbetsförmedling för landsbygdens behov, ävensom för samarbetet mellan särskilda anstalter.

§ 3.

Ansökning om understöd skall vara ställd till Kungl. Maj:t och — åtföljd av nödiga handlingar till styrkande av att de uti § 1 för understödets åtnjutande stadgade villkor blivit fullgjorda ävensom, vad angår det i § 2 mom. 1 omförmälda understöd, styrkt uppgift å det belopp, vartill de i momentet angivna särskilda utgiftsposterna uppgått — före den 1 mars ingivas till socialstyrelsen, som har att före den 1 därpå följande maj med eget utlåtande till Kungl. Maj:t insända de sålunda inkomna ansökningshandlingarna.

§ 4.

Beviljat understöd skall till vederbörande utbetalas genom socialstyrelsen, som det tillkommer att härom meddela närmare föreskrifter ävensom att tillse, att de för understöds åtnjutande av Kungl. Maj:t föreskrivna villkor varda fullgjorda.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 6 december 1912.

GUSTAF
(L. S.)

(Civildepartementet.)

Axel Schotte.

Arbetsinställelser (strejker och lockout) i Sverige år 1912.

(Preliminär redogörelse.)

Fjärde kvartalet.

Av förut redovisade, *under 1912 års andra och tredje kvartal påbörjade* arbetsinställelser kvarstodo vid fjärde kvartalets början såsom olösta nr 63, 86, 99 och 100. När dessa konflikter afslutades, finnes emellertid angivet i nästföregående redogörelse.

Av *under 1912 års fjärde kvartal påbörjade* arbetsinställelser redovisas här nedan 14, vilka, enligt nu tillgängliga uppgifter, direkt berörde inalles 22 arbetsgivare och 939 arbetare. Av konflikterna började 3 i oktober, 7 i november och 4 i december.

I vad mån olika *näringsgrupper* berördes av de under kvartalet påbörjade arbetsinställelserna framgår av följande översikt:

Näringsgrupp.	Antal konflikter.	Antal berörda arbetsgivare.	Antal berörda arbetare.
Jordbruk	1	1	10
Gravdrift	1	1	14
Närings- och njutningsämnesindustri	1	4	20
Textilindustri	3	3	318
Trävaruindustri	2	2	20
Trämasse- och pappersindustri	1	1	116
Metallindustri	2	2	79
Maskin- o. skeppsbyggnadsindustri	1	1	6
Jord- och stenindustri	1	6	26
Kemisk-teknisk industri	1	1	330
<i>Summa</i>	14	22	939

Till sin *karaktär* voro 13 arbetsinställelser strejker och 1 av blandad karaktär.

Antalet *direkt berörda arbetsgivare* är känt i samtliga fall och uppgick, som nämnt, till 22. Hela antalet *direkt berörda arbetare* utgjorde enligt tillgängliga uppgifter 939. Av dessa arbetsgivare och arbetare berördes 21 arbetsgivare och 675 arbetare av de 13 strejkerna samt 1 arbetsgivare och 264 arbetare utav arbetsinställelsen av blandad karaktär.

Antalet under fjärde kvartalet *förlorade arbetsdagar* till följd av konflikter, påbörjade under samma kvartal, utgjorde såvitt känt c:a 8 600. Ytterligare tillkomma emellertid c:a 800 under kvartalet förlorade arbetsdagar till följd av konflikter, påbörjade under föregående kvartal.

Arbetsgivarna voro i 7 fall *organiserade* och i lika många fall icke organiserade. Arbetarna tillhörde i 8 fall helt eller delvis facklig organisation; i 6 fall voro de däremot oorganiserade.

Konflikternas *huvudorsaker* voro i 4 fall lönefrågor, i 2 fall organisationsfrågor samt i 8 fall andra orsaker. Lönefrågorna gällde i 2 fall löneförhöjning, i 1 fall lönesänkning och i 1 fall utbetalning av inestående avlöning. Organisationsfrågorna avsågo i båda fallen införande av kollektivavtal. Under gruppen andra orsaker inbegripas tvister om arbetstiden i 2 fall, om personliga förhållanden i likaledes 2 fall, om arbetares antagande och avskedande i 3 fall samt om arbetets anordning i 1 fall.

Beträffande *resultatet* kan meddelas, att av de 14 konflikterna 6 ledde till arbetets återupptagande på de av arbetsgivaren uppställda villkoren, att likaledes 6 bilades i enlighet med arbetarnas fordringar, och att 2 avgjordes genom kompromiss.

Vid sammanställning av de avslutade konflikternas *orsaker och resultat* visar det sig, att de 2 arbetsinställelser, som förorsakades av arbetarnas begäran om löneförhöjning, utföllo till arbetsgivarnas förmån, medan de 2 övriga lönekonflikterna avslutades enligt arbetarnas fordringar. Utav kollektivavtalstvisterna avgjordes en till fördel för arbetarna och en genom kompromiss. De 2 konflikterna rörande arbetstiden ledde till uppgörelse på av arbetsgivaren formulerade villkor. Samma resultat medförde en av tvisterna om personliga förhållanden samt en angående arbetares antagande och avskedande, medan i den återstående konflikten av förra slaget liksom i de 2 övriga konflikterna av det senare arbetarna genomdrevo sina krav. Tvisterna rörande arbetets anordning löstes genom ömsesidiga eftergifter.

I 2 fall medverkade *statens förlikningsmän* vid konflikters biläggande.

Av arbetsinställelserna, vilka samtliga hade *lokal karaktär*, inträffade 3 inom Göteborgs och Bohus län, 2 i Västernorrlands och de övriga inom vart och ett av följande län: Stockholms, Jönköpings, Blekinge, Malmöhus, Älvsborgs, Örebro, Gävleborgs, Västerbottens och Norrbottens. 6 av konflikterna ägde rum i städer, 1 i köping och 7 å landsbygden.

För övrigt kan anmärkas, att, enligt de föreliggande uppgifterna, 7 arbetsinställelser föregingos av *förhandlingar* parterna emellan, under det att i lika många fall några dylika icke ägde rum.

I fråga om *avtals- och kontraktsbrott* framkastar arbetsgivaren mot arbetarna i 2 fall beskyllning i detta avseende. I återstående 12 fall uppgives intet avtalsbrott hava förekommit eller saknas uppgift härom.

Vidkommande här redovisade, under 1912 års fjärde kvartal inträffade 14 konflikter hava infordrade uppgifter inkommit från båda parterna i 8 fall, endast från arbetsgivare i 2 fall, endast från arbetare i 2 fall samt från arbetsgivare och kommunalnämndens ordförande i 2 fall.

Hela antalet under 1912 års fjärde kvartal pågående (under kvartalet påbörjade samt från föregående kvartal kvarstående) *arbetsinställelser* utgjorde 18 med tillsammans c:a 9 400 förlorade arbetsdagar.

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Fjärde

a-g. = arbetsgivare.

Löpande årenr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karak-tär.	Fack.	Ort.	Twistepunkt.
101	8 okt.	15 okt.	8	Strejk.	Sågverksarbetare.	Sävenäs (Västerb. l.).	Arbetets anordning.
102	22 okt.	27 okt.	6	Strejk.	Arbetare vid pappersbruk.	Munkedal (Göteb. och Bohus l.).	En del arbetare bötfälldes på grund av skadegörelse å maskin.
103	29 okt.	10 nov.	13	Strejk.	Minderåriga gruv-arbetare.	Rishöjdbergs-gruvan (Örebro l.).	Förkortning av arbetstiden från 9 till 8 timmar per dag.
104	1 nov.	10 nov.	10	Strejk.	Stenhuggeri-arbetare.	Göteborg.	Kollektivt avtal med löne-förhöjning.
105	4 nov.	6 nov.	3	Strejk.	Arbetare vid jute-fabrik.	Hälsingborg.	Löneförhöjning.
106	6 nov.	11 nov.	6	Strejk och lockout.	Kvinnliga arbetare vid juteväveri.	Södertälje.	Förlängning av arbets-tiden.
107	15 nov.	18 nov.	4	Strejk.	Charkuteriarbetare.	Sundsvall.	Nytt kollektivavtal med löneförhöjning och förkortad arbetstid.
108	16 nov.	8 dec.	23	Strejk.	Arbetare vid karbid-fabrik.	Ljungafor (Västern. l.).	Arbeters avskedande.
109	18 nov.	27 nov.	10	Strejk.	Plåtslageriarbetare.	Boden (Norrb. l.).	Avlöningens utbetalande.
110	19 nov.	20 nov.	2	Strejk.	Kvinnliga textil-arbetare.	Göteborg.	Arbeters avskedande.
111	4 dec.	6 dec.	3	Strejk.	Gjutare.	Vetlanda.	Lönesänkning.
112	7 dec.	12 dec.	6	Strejk.	Sågverksarbetare.	Delsbo (Gävle. l.).	Löneförhöjning.
113	9 dec.	16 dec.	8	Strejk.	Jordbruksarbetare.	Bosgården (Älvsb. l.).	Personliga förhållanden.
114	9 dec.	9 dec.	1	Strejk.	Arbetare vid galvaniseringsfabrik.	Ronneby.	Arbeters avskedande.

i Sverige, påbörjade under år 1912.

kvartalet.

a. = arbetare.

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgivare.	strejkande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgivare.	arbetare.				
1	18	—	Ja.	Nej.	Kompromiss.	a-g.	¹⁰¹⁾ 19 arb. indirekt berörda.	101
1	116	—	Ja.	Delvis.	Enligt arbetarnas fordringar.	a-g., a.	¹⁰²⁾ 412 arb. indirekt berörda.	102
1	14	—	Ja.	Nej.	Enligt a-g:s villkor.	a-g., a.		103
6	26	—	Nej.	Ja.	Enligt arbetarnas fordringar.	a-g., a.	¹⁰⁴⁾ Statens förlikningsman medlade.	104
1	30	—	Ja.	Delvis.	Enligt a-g:s villkor.	a-g., a.		105
1	264		Ja.	Nej.	Enligt a-g:s villkor.	a-g., a.	¹⁰⁶⁾ 102 arb. indirekt berörda.	106
4	20	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		107
1	330	—	Ja.	Delvis.	Enligt a-g:s villkor.	a-g.	¹⁰⁸⁾ Statens förlikningsman medlade.	108
1	9	—	Nej.	Delvis.	Enligt arbetarnas fordringar.	a.		109
1	24	—	Ja.	Nej.	Enligt arbetarnas fordringar.	a-g., a.		110
1	6	—	Nej.	Delvis.	Enligt arbetarnas fordringar.	a.		111
1	2	—	Nej.	Nej.	Enligt a-g:s villkor.	a-g., k-nämnds ordf.	¹¹²⁾ 13 arb. indirekt berörda.	112
1	10	—	Nej.	Nej.	Enligt a-g:s villkor.	a-g., k-nämnds ordf.		113
1	70	—	Nej.	Ja.	Enligt arbetarnas fordringar.	a-g., a.		114

Kortare meddelanden.

— Socialstatistik, allmänt. —

Den engelska produktionsräkningen för år 1907. I och med utgivandet förlidet år av 10:de delen, »slutrapporten», av sina undersökningar över Storbritanniens och Irlands industriella produktion för 1907 har Board of Trade bragt till avslutning dessa undersökningar, vilka pågått allt sedan nämnda år. Samtidigt har en ny likartad industristatistisk undersökning påbörjats omfattande år 1912.

Den föreliggande undersökningen omfattar hela industrien i vidsträckt bemärkelse d. v. s. inklusive gruvor och stenbrott, byggnadsföretag och kommunikationsmedel, vissa statens och kommunernas företag, (»public utility service») såsom örlogsvarv, belysningsverk m. fl.

De uppgifter gällande år 1907, som vid undersökningen infordrats från varje företag eller som ur de erhållna uppgifterna beräknats, hava i huvudsak varit följande:

1. Försäljningsvärdet av de under året tillverkade varorna eller för andra utfört arbete, ett värde, som närmast motsvarar den svenska industristatistikens »tillverkningens värde», och som i den här intagna sammanställningen benämnes tillverkningarnas deklarerade värde.

2. Inköpsvärdet av under året förbrukad material, varmed förstås såväl råmaterial och mellanfabrikat som förbrukningsartiklar, t. ex. bränsle, energi, oljor, slopat emballage m. m. samt därjämte material, vilket av företagets eget folk använts för reparationer och underhåll av egna byggnader och anläggningar.

3. Värdet av främmande hjälparbete, varmed förstås värdet av sådant arbete, som viss rapporterande firma låtit annan firma utföra å de produkter, vilkas värde av den förra firmen deklarerats.

4. Förädlingens nettovärde, vilket för varje företag erhållits genom att från tillverkningens försäljningsvärde avdraga materialens och det främmande hjälparbetets värde.

5. Antalet inom företaget i fråga sysselsatta personer, arbetare såväl som övrig personal. Detta antal har ansetts motsvara medeltalet personer, vilka varit sysselsatta den sista onsdagen i januari, april, juli och oktober månader samt utgör sålunda icke antalet årsarbetare.

6. Förädlingens nettovärde per person utgörande kvoten mellan förädlingens nettovärde och antalet inom företaget sysselsatta personer.

7. Antalet inom företaget använda maskinhästkrafter avseende såväl maskiner för drivande av verken som för belysningsändamål samt såväl ångmaskiner som förbränningsmotorer och elektriska maskiner.

Genom sammanläggning av samtliga företags ovanberörda uppgifter hava nedanstående resultat erhållits beträffande hela industrien inom det förenade konungariket England med Wales, Skottland och Irland:

1. Tillverkningarnas deklarerade värde	kr.	31 776'6 mill.
2. Materialens värde	»	18 510'2 »
3. Värdet av främmande hjälparbete	»	447'9 »
4. Förädlingens nettovärde	»	12 818'4 »
5. Medeltalet sysselsatta personer		6 984 976
6. Förädlingens nettovärde per person	»	1 836
7. Antalet maskinhästkrafter	»	10 755 009

Beträffande de sålunda erhållna siffrorna äro följande omständigheter att märka.

Om ett visst industriföretag uppgivit ett värde å sin tillverkning och denna utgöres av produkter, vilka av ett annat företag inköpas samt ytterligare förädlas, kommer detta värde även att ingå i det senare företagets värdeuppgift och sålunda vid hopsummeringen av dessa tvänne

företags deklarerade värden bliva räknat *tvänne* gånger, ehuru det i verkligheten endast förefinnes en gång. På liknande sätt förhåller det sig även med förbrukningsartiklar och hjälparbeten, som under året gått i köp mellan rapporterande företag. Den stora mängd dubbelräkningar, som på detta sätt uppkomma, ingå alla i ovanstående summa av tillverkningarnas deklarerade värden.

För att eliminera denna felkälla hava uppgifterna under 2 och 3 införskafts, angivande de förbrukade materialens, inklusive förbrukningsartiklarnas, samt hjälparbetenas värde. Genom att för varje företag fråndraga dessa värden från tillverkningens deklarerade värde erhålles sålunda den värdeförhöjning, som råämnena och mellanfabrikat undergått inom företaget i fråga. Summan av detta sistnämnda värde för samtliga företag utgör förädlingens ovan angivna nettovärde. Då emellertid värdet av råämnena och förbrukningsartiklarna, t. ex. stenkol, icke fråndragits sådana företags deklarerade värde, som leverera dem, t. ex. gruvföretag, kommer det nämnda nettovärdet av förädlingen *även* att innehålla värdet av de inhemska mer eller mindre bearbetade råämnena, så vida de av industrien själv föras i marknaden. Det ifrågavarande värdet, 12 818·4 mill. kr., kan därför anses utgöra den engelska industriens *verkliga* tillverkningsvärde till skillnad från summan av de deklarerade tillverkningsvärdena, 31 776·6 mill. kr. med alla dess dubbelräkningar. Det förra värdet utgör alltså endast 40·3 % av det senare.

Förädlingens nettovärde eller den engelska industriens verkliga tillverkningsvärde per sysselsatt person uppgick år 1907 till 1 836 kr. Till bildande av detta värde bidraga emellertid alla de faktorer, vilka tillsammans bestämma de tillverkade varornas försäljningspris, såsom värdet av egna råämnena och förbrukningsartiklar, arbetslöner, företagarevinst, räntor och amorteringar samt konjunkturväxlingar. Till följd härav växlar ifrågavarande medelsiffra högst betydligt från en industri till en annan, allteftersom dessa faktorer övat inflytande på förädlingens nettovärde. Så t. ex. utgör tillverkningens deklarerade värde för kolgruvorna 2 218·4 mill. kr., *men* materialens värde endast 303·8 mill. kr., beroende på att råmaterialets d. v. s. kolens värde icke ingår i detsamma. Skillnaden mellan dessa tvänne tal lämnar ett verkligt tillverkningsvärde av 1 914·6 mill. kr. eller 2 279 kr. per person. Anledningen till detta relativt höga tillverkningsvärde per person ligger således i detta fall huvudsakligen däruti, att ifrågavarande industri är en råämnesindustri, d. v. s. själv frambringar sina råämnena.

Ett exempel på en industri av motsatt slag, d. v. s. arbetande med främmande och relativt dyrbara råämnena och därför med ett lågt verkligt tillverkningsvärde per person, erbjuder bomullsindustrien. Dennas deklarerade produktionsvärde uppgår till 3 184·9 mill. kr. samt materialvärdet till 2 323·7 mill. kr., lämnande ett verkligt tillverkningsvärde av 861·2 mill. kr. eller endast 1 503 kr. per person.

Även inom olika delar av det förenade konungariket växlar det verkliga tillverkningsvärdet per person, i det att detta utgör: för England med Wales 1 883 kr., för Skottland 1 769 kr. samt för Irland 1 381 kr. Anledningen till den låga siffran för Irland ligger sannolikt däruti, att detta lands industri arbetar med proportionsvis större mängder och värden av från utlandet eller från andra näringsområden än industrien härrörande råmaterialer.

Arbetslönernas relativa storlek inom de olika industrierna medverkar likaledes till olikheten i det verkliga tillverkningsvärdet per person, ehuru denna omständighet naturligtvis kan motvägas av andra faktorer. Såsom exempel på tvänne industrier, för vilka förhållandet mellan det verkliga och det deklarerade tillverkningsvärdet är i det närmaste detsamma eller 27:100 resp. 28:100 samt de tekniska förhållandena ungefär likartade, och där man därför kan vänta, att en förefintlig väsentlig skillnad i arbetslönernas storlek skall visa sig i de verkliga tillverkningsvärdena per person, kunna tjäna bomulls- och ylleindustrierna. Medelarbetslönerna inom dessa tvänne industrier voro resp. 864 kr. och 640 kr. samt de nämnda tillverkningsvärdena per person resp. 1 422 kr. och 1 260 kr.

Närmast efter värdet av materialier och arbetslönerna såsom inflytelserik faktor, inverkan på tillverkningsvärdet per person, kommer det i industriföretaget engagerade kapitalet, vilket åter i viss mån utgör ett mått på den tekniska fulländningen inom industrien i fråga. Såsom exempel härå kunna tjäna å ena sidan den mekaniska och elektriska verkstadsindustrien och å den andra byggnadsindustrien, omfattande såväl hus- som väg- och vattenbyggnadsverksamhet. För båda dessa industrigrenar gällde samma förhållande, 49:100, mellan det verkliga och det deklarerade

tillverkningsvärdet (markens värde ingår icke i byggnadsindustriens tillverkningsvärde). Där-
emot utgör det verkliga tillverkningsvärdet per person 1 944 kr. inom verkstadsindustrien, men
endast 1 512 kr. inom byggnadsindustrien, vartill anledningen främst är att söka däruti, att
kapitalets andel är vida större inom den tekniskt fulländade verkstadsindustrien än inom byggnads-
industrien, där handarbetet spelar huvudrollen. Att skillnaden icke är större än fallet är
kan bero därpå, att konjunkturerna (spekulationen), vilka hava större inflytande inom den senare
än inom den förra industrien, bidragit till stegring av ifrågavarande värde för byggnadsindustrien.

Beträffande inom industrien sysselsatta personer har i de lämnade uppgifterna åtskillnad gjorts
mellan personer anställda mot tim-, dag-, vecko- eller månadslön (wage-earners) å ena sidan samt
personer anställda mot årslön eller arvode (salaried persons) å den andra. Då denna åtskillnad
ungefär motsvarar arbetare och lägre förvaltningspersonal å ena sidan samt den relativt högre
administrationen å den andra, erhållas härigenom vissa upplysningar rörande dessa båda katego-
riers förhållande inom arbetsfördelningen. Någon motsvarande uppgift beträffande utbetalade arbets-
löner finnes däremot icke.

För hela det förenade konungarikets industri utgör antalet arbetare och med dem ekonomiskt
jämfärdade icke mindre än 93·0 % av hela antalet sysselsatta personer och sålunda de övriga endast
7·0 %. För olika industrier variera dessa procentsiffror, ehuru i det stora hela icke synner-
ligen mycket och utan att man därutinnan synes kunna iakttaga någon viss regel. Det relativt
högsta antalet högre administrativ personal eller mellan 38—28 % redovisas från så olikartade in-
dustrier som beredning av en del spritdrycker, bläck-, gummi- och lacktillverkning, tillverkning
av hund-, fågel- och kreatursföda samt tidningstryckerier. Möjligen beror den undantagsställning,
som dessa industrier jämföras med ett fåtal andra intaga, mera på en olikhet i avlönningssystemet än på
arbetsfördelningen i jämförelse med övriga industrier. För den långt överbärande delen av in-
dustrien ligger den sistnämnda procentsiffran mellan 15 och 5 %.

[Final Report of the first census of production of the united Kingdom (1907)].

— Strejker, lockouter m. m. —

Frågan om lagstiftning i arbetstvister i Norge. Omedelbart före sin avgång framlade
ministären Bratlie ett nytt förslag till lag om arbetstvister, väsentligen byggt på det i följande fram-
lagda, för vilket finnes redogjort i dessa »Meddelanden» (ärg. 1912, häfte 5, s. 415 f.). Sistnämnda
förslag, som emellertid framkom så sent, att odelstinget beslöt att ej upptaga detsamma till be-
handling, gick bland annat ut på

1) upprättande av en särskild domstol, »Arbeidsretten», för behandling av tvister om tolkning
och tillämpning av kollektivavtal m. m.,

2) införande — för samtliga näringar men blott i fråga om organiserade arbetare — av obli-
gatorisk medling i intressetvister genom lokala, oberoende av varandra arbetande förliknings-
nämnder (mæglingssaad) på tre medlemmar samt

3) införande av offentliga skiljedomstolar för behandling av tvister av sistnämnda slag, när
parterna äro eniga om att begära skiljedom, innan eller efter det medlingsförfarande ägt rum.

I förslagets bestämmelser gjorde stortingets förstärkta »socialkomité» åtskilliga betydelsefulla
ändringar, särskilt i fråga om lagens giltighetsområde och förlikningsmyndigheternas organisation.

I det i år framlagda förslaget behandlas först frågan om lagens giltighetsområde. »Socialko-
mitén» ville därifrån undantaga intressetvister mellan en fackförening och en enskild arbetsgivare,
men i regeringsförslaget har man återgått till den ursprungliga formuleringen av lagen i denna
del, varigenom under densamma skulle falla tvister mellan en fackförening och en arbetsgivare
eller arbetsgivareförening om tolkning eller tillämpning av kollektivavtal samt om avslutande
av nya sådana.

Även vad beträffar medlingens organisation har återupptagits det förut framlagda förslaget om
kollegiala förlikningsnämnder, till vilket »socialkomitén» anslöt sig endast med avseende på rikets
indelning i förlikningsdistrikt, medan den däremot ansåg, att medlingsförfarandet borde läggas i
enskilda förlikningsmäns händer.

Ovannämnda förslag har av den nya regeringen, ministären Knudsen, tagits tillbaka, och det
lär vara dess mening att framlägga ett nytt lagförslag, som ger det allmänna möjlighet att mera

effektivt ingripa i uppkommande arbetstvister, såsom genom stadgande om obligatorisk skiljedom även i intressekonflikter. Det nya förslaget väntas bli framlagt under mars månad.

(Meddelelser fra Norsk Arbeidsgiverforening.)

— Arbeterskyddslagstiftning m. m. —

Yrkesinspektionen i Tyskland under år 1911. Den tyska yrkesinspektionen utgjordes år 1911 av 533 personer, varav 236 yrkesinspektörer samt 177 manliga och 38 kvinnliga assistenter. På varje tjänsteman kommo i medeltal 553 inspektion underkastade arbetsställen (med över 10 arbetare) och 11 439 vid dem sysselsatta arbetare. På varje yrkesinspektris kommo i medeltal 36 676 arbeterskor, men denna siffra steg för vissa områden till nära 70 000. Härtill kommer bergverksinspektionen, som år 1911 bestod av 122 personer.

Antalet arbetsställen underkastade inspektion utgjorde under år 1911 297 969, vari sysselsattes 6 935 657 arbetare. Av dessa voro 13 404 barn under 14 år, 505 417 minderåriga mellan 14 och 16 år samt 5 099 154 vuxna män och 1 317 682 kvinnor. Av ifrågakvarande 297 969 arbetsställen blevo under år 1911 162 227 arbetsställen (54·4 %) med tillhoppa 5 818 994 arbetare (83·9 %) inspekterade.

Yrkesinspektionens verksamhet under de senaste tio åren belyses av nedanstående sammanställning:

År.	Antal inspektion underkastade		Antal inspekterade			
	arbetsställen.	arbetare.	arbetsställen.	%.	arbetare.	%.
1902	178 936	4 849 108	87 878	49·1	3 822 959	78·8
1903	184 270	5 054 068	94 517	51·3	4 026 282	79·7
1904	215 279	5 361 245	107 841	50·1	4 301 681	80·2
1905	226 565	5 607 657	116 084	51·2	4 566 846	81·4
1906	236 643	5 884 655	123 526	52·2	4 821 557	81·9
1907	250 724	6 128 819	130 735	52·1	5 036 133	82·2
1908	259 617	6 122 416	135 830	52·1	5 081 051	83·0
1909	267 554	6 209 225	144 014	53·8	5 216 235	84·0
1910	282 592	6 617 584	154 538	54·7	5 590 806	84·5
1911	297 769	6 935 657	162 227	54·4	5 818 994	83·9

I sammanhang med denna tabell framhålles den ringa stegring i den procentuella inspektions verksamheten, som ägt rum under 10-årsperioden 1902—1911 nämligen från 49·1 till 54·4 % av arbetsställen och från 78·8 till 83·9 % av arbetare, varav framgår, att först omkring år 2000 skulle, om stegringen fortsatte i samma tempo, ernås samma resultat, som sedan många år uppnåts av bergverksinspektionen, nämligen att varje arbetsställe besiktigas minst en gång om året.

Orsaken till detta förhållande synes huvudsakligen ligga i industriens hastiga utveckling och giver en påminnelse om nödvändigheten av att yrkesinspektionens utveckling håller jämna steg med industrien.

(Correspondenzblatt.)

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Arbetsmarknaden i England under januari 1913. Arbetstillgången var under januari på det hela taget fortfarande god och bättre än under samma månad föregående år. Inom kolgruve-, tackjärns-, järn- och stål-, maskin- och skeppsbyggnadsindustrierna förbättrades arbetstillgången, medan bleck- och plåt-, textil-, lervaru- och glasindustrierna visade någon nedgång. Inom byggnads- och tegelindustrierna var fortfarande död säsong.

Under januari inträdde förändringar i lönesatserna hava berört över 500 000 arbetare, för vilka lönerna ökades med bortåt $\frac{1}{2}$ mill. kr. i veckan. I jämförelse med samma månad föregående år visade tackjärns-, järn- och stål-, maskin-, textil-, sko-, tryckeri-, glas-, lervaru- och tegelindustrierna förbättring.

Fackföreningar med 884 444 medlemmar (bortsett från i strejker och lockouter invecklade, sjuka och överåriga) rapporterade 19498 eller 2·2 % av medlemsantalet såsom arbetslösa vid slutet av januari 1913, mot 2·3 % vid slutet av december 1912 och 2·7 % vid utgången av januari 1912.

Enligt inkomna uppgifter från ett antal arbetsgivare, sysselsättande 419 398 arbetare under veckan närmast före den 25 januari 1913 visade sig en minskning på 0·2 % av antalet sysselsatta arbetare och på 2·5 % av det utbetalade lönebeloppet i jämförelse med samma vecka föregående månad. I jämförelse med samma vecka nästlidet år visade sig en ökning på 1·6 % av antalet sysselsatta arbetare och på 6·0 % av det utbetalade lönebeloppet.

(Labour Gazette.)

Arbetsmarknaden i Frankrike under januari 1913. Den under månaden rådande regniga väderleken framkallade på sina ställen översvämningar i vingårdarna och förorsakade minskning i arbetstillgången för vinodlingsarbetarna. Däremot har arbetslösheten bland skogsarbetarna något minskats. Antagandet av dylika arbetare, som vanligen brukar ske i oktober, har detta år fördröjts till fram mot årsskiftet, varför arbetena först under januari kommit fullt i gång. Bland trädgårdsarbetarna i Paris omnejd är arbetslösheten som vanligt mycket obetydlig.

Inom textilindustrin hava konjunkturerna undergått en ganska märkbar förbättring. Den minskning i antalet arbetslösa, som redan under december gav sig tillkänna, har följaktligen ytterligare fortgått. Inom malmförädlingsindustrin är ställningen fortfarande god. Inom grafiska industrien har arbetstillgången något minskats, särskilt i Paris. Inom byggnadsverksamheten har den döda säsongen givetvis dragit med sig ökad arbetslöshet, speciellt bland murarna. Inom läderindustrin har ställningen åter förbättrats och arbetslösheten minskats.

Bland 1 042 arbetarorganisationer, som besvarat de månatliga förfrågningarna angående arbetsmarknadens läge och arbetslösheten under januari 1913, hava 794 med 230 127 medlemmar uppgivit antalet arbetslösa till 12 573 eller 5·5 %, inberäknat gruvarbetarna i Pas-de-Calais, och 6·4 % utan inberäkning av dessa arbetare. Motsvarande tal för närmast föregående månad var 5·7 % och för januari 1912 8·5 %.

Arbetstillgången under januari 1913 har i jämförelse med december 1912 angivits såsom rikligare av 15 % av de redovisande fackorganisationerna, omfattande 22 % av de organiserade arbetarna, såsom oförändrad av resp. 56 och 52 % samt såsom mindre riklig av resp. 29 och 26 %.

På frågan: »Anser ni läget på arbetsmarknaden vara tillfredsställande för årstiden?» hava 568 arbetarorganisationer med 127 258 medlemmar svarat jakande och 279 med 72 174 medlemmar nekande.

(Bulletin de l'Office du Travail.)

Arbetsmarknaden i Tyskland under januari 1913. Arbetsmarknadens läge under första månaden av detta år synes i allmänhet gestaltat sig gynnsammare, än man med hänsyn till årstiden, den oroliga politiska situationen och den därav framkallade penningknappheten haft skäl att vänta. Efter julen och årsskiftet inträdde som vanligt en viss stagnation i affärslivet, men enligt vad de från olika industrier inkomna uppgifterna utvisa, synes detta bakslag i år varit mindre kännbart än förra året.

I särskild grad gäller detta sten- och brunkolsgruvorna, vid vilka brytningen och avsättningen under månaden var synnerligen livlig. Järn- och maskinindustrierna samt elektriska och kemisk-tekniska industrierna hade god arbetstillgång. Inom textil-, beklädnads- och pappersindustrierna voro konjunkturerna likaledes i allmänhet tillfredsställande. Byggnadsverksamheten åter, som vid denna årstid i allmänhet är föga livlig, led ytterligare svårt avbräck genom den rådande åtstramningen på penningmarknaden.

Enligt uppgifter från sjukkassorna minskades de försäkringspliktiga medlemmarnas antal under månaden med 22 994 personer. Då de kvinnliga medlemmarnas antal ökats med 6 724, blir nedgången för männens vidkommande ej mindre än 29 718 personer. Under samma månad föregående år var minskningen emellertid mer än dubbelt så stor, i det antalet sysselsatta manliga arbetare sjönk med 61 649, medan de kvinnliga ökades med 5 237.

Om man sätter antalet medlemmar den 1 januari 1913 = 100, hade detta för männens vidkommande minskats till 99, medan det för kvinnornas del var oförändrat. Under samma månad föregående år uppgingo motsvarande siffror till resp. 98 och 100.

Angående arbetslösheten under december föreligga uppgifter från 48 fackförbund med 2 032 921 medlemmar. Av dessa voro vid månadens slut 3·2 % arbetslösa mot 2·8 % vid slutet av december och 2·9 % vid slutet av januari 1912, vilket tyder på försämring i jämförelse med såväl närmast föregående månad som samma månad föregående år.

Enligt arbetsförmedlingsanstaltarnas uppgifter kommo under januari 1913 på 100 lediga platser för män 191 arbetssökande mot 192 under samma månad föregående år och 175 under närmast föregående månad. För kvinnor voro motsvarande siffror 98, 100 och 106. Gentemot föregående månad har sålunda vad männen beträffar en ytterligare försämring av läget inträtt, varemot fortfarande i jämförelse med förra året någon förbättring gör sig märkbar. Kvinnornas siffra är åter betydligt gynnsammare än föregående månad.

(Reichsarbeitsblatt.)

Arbetslösheten i England under år 1912. Enligt i Labour Gazette publicerade uppgifter från ett antal arbetarorganisationer med tillsammans omkring 850 000 medlemmar voro under år 1912 vid slutet av varje månad i genomsnitt 3·2 % arbetslösa mot 3·0 % år 1911, 4·7 % år 1910 och 7·7 % år 1909. Härvid bör emellertid märkas, att procenttalet för 1912 influeras av den höga arbetslöshetsfrekvensen under mars (11·3 %), då ett flertal industrigrenar mer eller mindre berördes av kolstrejken. Antalet arbetslösa i procent av fackorganisationernas hela medlemsantal under åren 1903—1912 framgår av nedanstående sammanställning:

År.	Antal arbetslösa i %.	År.	Antal arbetslösa i %.
1903	4·7	1908	7·8
1904	6·0	1909	7·7
1905	5·0	1910	4·7
1906	3·6	1911	3·0
1907	3·7	1912	3·2

Förhållandena under olika årstider belysas närmare av nedanstående tablå över arbetslöshetsfrekvensen under olika månader av åren 1908—1912:

	Arbetslöshetsprocent vid slutet av vidstående månad år				
	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
Januari	5·8	8·7	6·8	3·9	2·7
Februari	6·0	8·4	5·7	3·3	2·8
Mars	6·4	8·2	5·2	3·0	11·3
April	7·1	8·2	4·4	2·8	3·6
Maj	7·4	7·9	4·2	2·5	2·7
Juni	7·9	7·9	3·7	3·0	2·5
Juli	7·9	7·9	3·8	2·9	2·6
Augusti	8·5	7·7	4·0	3·3	2·2
September	9·3	7·4	4·3	2·9	2·1
Oktober	9·5	7·1	4·4	2·8	2·0
November	8·7	6·5	4·6	2·6	1·8
December	9·1	6·6	5·0	3·1	2·3
Medeltal	7·8	7·7	4·7	3·0	3·2

(Labour Gazette.)

Arbetslöshetsförsäkringen i Mannheim. Staden Mannheim har sedan den 1 maj 1911 anordnat arbetslöshetsunderstöd enligt sådana grunder, att arbetare, som hava ett visst minimibelopp innestående i stadens sparkassa, i händelse av ofrivillig och oförvällad arbetslöshet erhålla ett kommunalt bidrag, fastställt i proportion till det belopp, som de blivit nödsakade lyfta å sin sparkasseräkning. Denna anordning har emellertid hittills icke vunnit någon anklang inom arbetarkretsar. Då därför vid sistlidet årsskifte frågan om fortsatt anslag till nämnda ändamål kom under behandling, hemställdes från den socialdemokratiska sektionen i stadsfullmäktige, att nya bestämmelser för arbetslöshetsförsäkringen måtte utarbetas. Därvid borde den principen göras gällande, att arbetslösa fackföreningsmedlemmar jämställdes med innehavare av sparkasseräkningar och alltså för utfående av det kommunala bidraget i stället för sparkassebok skulle äga uppvisa bevis om medlemskap i vederbörande fackförenings arbetslöshetskassa. En för frä-

gans utredning tillsatt kommitté gick ännu längre och föreslog, att de hittills tillämpade understödsformerna helt och hållet skulle avskaffas och ersättas med ett helt nytt system, enligt vilket bidrag skulle utgå ej blott till medlemmar av fackföreningar, som utanordnade arbetslöshetsunderstöd (Gentsystemet), utan även till oorganiserade arbetare och sådana, som tillhöra fackföreningar utan understödsverksamhet. — Detta förslag har av stadsfullmäktige bifallits och träder i kraft den 1 juli 1913. För ändamålet har enligt kommitténs hemställan anslagits ett belopp av 25 000 Mark.

— Arbetsförmedling. —

Den offentliga arbetsförmedlingen i Paris. Franska sektionen av Internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande har låtit publicera ett antal på sektionens föranstaltande hållna föredrag om arbetsförmedlingsverksamheten i Paris. Av föredragen och de i samband därmed förda diskussionerna framgår, att förhållandena på detta område äro i hög grad oreglerade. De fåtaliga kommunala arbetsförmedlingsanstalterna äro dåligt utrustade och sakna inbördes förbindelse, varför deras verksamhet också lämnar otillfredsställande resultat. Den av arbetarorganisationerna å arbetarbörsen anordnade förmedlingsverksamheten har i allmänhet ej heller några större framgångar att uppvisa. Endast några enstaka organisationer, i första rummet typograferna, hava förmått uppdrida denna verksamhet till någon större betydelse. En del arbetsförmedlingskontor hava även upprättats av arbetsgivare och diverse föreningar, bakom vilka ofta dölja sig yrkesmässiga platsförmedlare, utgivare av vakanslistor o. d. Av allt framgår, att 1904 års arbetsförmedlingslag måste betraktas som fullständigt misslyckad. Enda möjligheten till någon förbättring synes ligga i upprättandet av offentliga anstalter, där de fackliga intressena å såväl arbetsgivar- som arbetarsidan beredas behörigt inflytande, ävensom införande av en skärpt kontroll över de privata anstalterna. Fråga är emellertid om, huruvida de syndikalistiskt färgade arbetarorganisationerna skola kunna förmå sig att i denna fråga inleda samarbete med arbetsgivarernas representanter, något som givetvis är en oundgänglig förutsättning för, att arbetsförmedlingsanstalterna hos båda parterna skola kunna vinna nödigt förtroende och allmän anslutning.

(Le placement public à Paris. Association française pour la lutte contre le chômage.)

— Föreningsväsende. —

Fackföreningsrörelsen i Danmark under år 1911. Fackföreningarna i Danmark räknade i genomsnitt under år 1911 sammanlagt 128 224 medlemmar, av vilka 105 269 tillhörde organisationer anslutna till den danska landsorganisationen »De samvirkende Fagforbund». Fackföreningsrörelsens utveckling med hänsyn till medlemsantalet under de senaste åren framgår av efterföljande sammanställning:

År.	Antal organiserade.	År.	Antal organiserade.
1904	90 111	1908	117 350
1905	90 695	1909	120 195
1906	98 432	1910	122 874
1907	109 914	1911	128 224

I arbetslöshetsunderstöd och reshjälp utbetalades under år 1911 av fackorganisationerna och till dem anslutna arbetslöshetskassor resp. 50 453 och 1 477 606 kr., av vilket senare belopp 1 435 371 kr. komma på arbetslöshetskassor, tillhörande till landsorganisationen anslutna fackorganisationer. För strejker och lockouter uppgingo utgifterna under året till 494 368 kr. samt för sjuk-, invaliditets- och andra understöd till 322 576 kr. Fackorganisationernas tillgångar vid 1911 års slut belöpte sig till sammanlagt 4 262 538 kr., vartill komma 1 998 695 kr. inestående i arbetslöshetskassorna, 231 108 kr. i sjuk- och begravningskassor och 90 562 kr. i övriga kassor. (Statistisk Aarbog.)

— Nykterhetsrörelsen. —

De större nykterhetssällskapens medlemsantal vid årsskiftet 1911—1912. I häft. 3 av »Sociala Meddelanden» för förlidet år finnes en »Översikt över den svenska nykterhetsrörelsen 1911», vari bland annat nykterhetsorganisationernas medlemsantal är uppgivet. Såsom framgår av ifråga-

varande översikt kunna de svenska nykterhetsorganisationerna uppdelas i tre huvudgrupper, nämligen främst de organisationer, som omfatta hela landet och i vilka vem som helst utöver en viss åldersgräns och med andra allmänna kvalifikationer äger att vinna inträde, vidare de organisationer, vilka äro begränsade till viss trakt, såsom ett län, samt slutligen de, vilka för inträde fordra visst yrke, anställning eller dylik mera speciell kvalifikation. Till den första gruppen äro att räkna Sveriges storloge av internationella goodtemplarorden, Sveriges blåbandsförening, Templarorden, Nationalgoodtemplarorden, Nykterhetsorden Verdandi, Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund (S. S. U. H.) och Vita bandet. Medlemsantalet i dessa organisationer var i början av år 1911 enligt ovannämnda översikt 465 641. Till de lokala organisationerna voro anslutna 10 776 och till yrkesorganisationerna 7 311 personer. Det övervägande antalet helnyktra tillhörde sålunda de allmänna nykterhetsorganisationerna, vadan man ur medlemsantalet i dessa allmänna organisationer torde kunna utläsa nykterhetsrörelsens utveckling.

De allmänna nykterhetsorganisationerna äro med undantag för S. S. U. H. delade i två underorganisationer: de äldres föreningar och ungdomsorganisationer. För inträde i de förra erfordras i allmänhet att hava fyllt 15 år. I S. S. U. H. är åldersgränsen genom stadgarna fastställd till 12 år, men torde i många föreningar faktiskt vara högre. Ungdomsorganisationerna bestå av äldre och yngre medlemmar; av de senare tillhöra några jämväl de äldres föreningar. I följd härav torde det vara nödvändigt att skilja mellan dessa olika slag av organisationer för att undvika dubbelräkningar.

Nedanstående tabell lämnar, på grundvalen av till 1912 års årsmöten inlämnade rapporter, uppgift om medlemsantalet i de olika nykterhetsförbunden och deras organisationer vid årsskiftet 1910/11 och 1911/12. Härvid är dock att märka, att uppgifterna med hänsyn till tiden ej fullt täcka varandra. För Blå bandet, Templarorden, Verdandi och Vita bandet avse uppgifterna den 1 januari, för Goodtemplarorden den 1 februari, för S. S. U. H. februari, för Nationalgoodtemplarorden den 1 april (för ungdomsorganisationen den 1 maj) samt för Blå bandets ungdomsorganisation (den s. k. Hoppets här) den 1 juli 1911 resp. 1912.

Organisation.	Vid årsskiftet 1910/11.				Vid årsskiftet 1911/12.			
	Äldre.		Yngre.		Äldre.		Yngre.	
	Föreningar.	Medlemmar.	Föreningar.	Medlemmar.	Föreningar.	Medlemmar.	Föreningar.	Medlemmar.
Goodtemplarorden	2 364	152 096	956	70 697	2 397	150 310	986	72 221
Blå bandet	1 404	89 119	287	12 388	1 474	91 045	370	12 943
Templarorden	962	46 229	130	6 235	935	45 337	164	7 774
Nationalgoodtemplarorden .	767	35 232	151	8 501	697	34 095	155	8 477
Verdandi	407	17 294	67	3 063	396	19 423	74	4 880
S. S. U. H.	221	9 261	—	—	219	9 676	—	—
Vita bandet	102	5 786	?	?	106	5 903	?	?
<i>Summa</i>	6 227	355 067	1 591	100 884	6 224	355 789	1 749	106 245

— Arbets- och löneförhållanden. —

Förändringar i lönesatser och arbetstider i England under år 1912.¹ I januarihäftet av Labour Gazette publicerades preliminära statistiska uppgifter angående under år 1912 inträdda förändringar i lönesatser och arbetstider i England. I fråga om lönerna toges i denna statistik hänsyn endast till de avtalade lönesatserna, ej till de faktiskt intjanta arbetslönerna.

Den med undantag för järnvägsmän, sjömän och övriga transportarbetare svaga stegringen av lönesatserna under 1911 fortfor under de tre första månaderna av 1912, men framträdde starkare under månaderna april—december. För samtliga 1 724 049 arbetare, för vilka enligt uppgift för-

¹ Jfr »Medd.» 1911, sid. 594 och 1912, sid. 334.

ändring av lönesatserna inträtt under år 1912, uppgick stegringen av lönerna till 2 368 998 kr. per vecka, ett belopp, som endast uppnåts två gånger förut sedan 1893, nämligen 1900 och 1907, Av hela antalet arbetare erhöles 1 712 242 en till 2 369 106 kr. beräknad löneförbättring per vecka, 57 fingo sina lönevillkor nedsatta med 108 kr. i veckan och för de övriga 11 750 stod trots växlingar lönen på samma höjd vid årets början och slut.

Alla industrigrenar kunde uppvisa förbättringar i lönevillkoren, men i synnerhet kolgruve-textil-, maskin- och skeppsbyggnads-, järn- och stål- samt byggnadsindustrierna.

Största antalet arbetare, för vilka förändring av lönerna inträtt, förekom liksom under föregående år inom kolgruveindustrin.

I vad mån arbetarna inom olika industrigrenar berörts av förändringarna under de båda senaste åren, belyses av nedanstående sammanställning:

Industrigren.	Antal av löneförändringar berörda arbetare.		Ökning(+) eller minskning(—) av lönen per vecka.	
	1911.	1912.	1911. Kronor.	1912. Kronor.
Byggnadsindustri	16 891	90 674	+ 28 962	+ 152 658
Kolgruveindustri	390 793	929 635	— 171 954	+ 1 366 614
Järn- o. annan gruvindustri	10 309	20 618	— 7 056	+ 43 902
Stenbrott	6 914	3 416	+ 3 582	+ 5 382
Masugnar och hyttor	15 962	18 023	— 9 090	+ 45 936
Järn- och stålindustri	43 593	53 945	+ 32 310	+ 134 784
Maskin- och skeppsbyggnadsindustri	209 484	181 157	+ 284 796	+ 189 702
Annan metallindustri	9 914	16 045	+ 27 540	+ 37 962
Textilindustri	19 351	334 391	+ 19 692	+ 269 856
Beklädnadsindustri	3 162	4 307	+ 4 266	+ 6 732
Tryckeriindustri	4 904	5 225	+ 8 208	+ 6 318
Glasindustri	14 475	13 674	+ 26 352	+ 16 398
Transportverksambet ¹	99 745	23 235	+ 279 234	+ 48 726
Övriga industrigrenar	24 981	17 245	+ 38 898	+ 27 450
Kommunalarbetare	17 112	12 459	+ 18 054	+ 16 578
Summa	887 590	1 724 049	+ 583 794	+ 2 368 998

Lönefluktuationerna under åren 1896—1912 framgå av följande tablå:

År.	Antal arbetare, för vilka löne- förändringar inträtt.	Totalökning(+) eller minskning(—) av veckolönen i förhål- lande till föregående år. Kronor.	År.	Antal arbetare, för vilka löne- förändringar inträtt.	Totalökning(+) eller minskning(—) av veckolönen i förhål- lande till föregående år. Kronor.
1896	598 865	+ 470 736	1905	664 777	— 73 566
1897	582 333	+ 548 892	1906	1 095 601	+ 1 021 104
1898	1 010 057	+ 1 450 296	1907	1 244 739	+ 3 614 760
1899	1 165 478	+ 1 616 688	1908	909 538	— 1 110 294
1900	1 110 031	+ 3 721 896	1909	1 151 762	— 1 244 160
1901	907 199	— 1 402 236	1910	546 526	+ 260 897
1902	883 191	— 1 311 570	1911	887 590	+ 583 794
1903	892 922	— 694 026	1912	1 724 049	+ 2 368 998
1904	799 959	— 707 004			

Som synes av denna tablå, överskjuter summan av ökningarna minskningarna med 9 112 338 kr. per vecka, med vilket belopp sålunda den genomsnittliga veckolönen för de redovisade industriarbetarna beräknas hava stigit från 1896 till 1912.

Förändring i *arbetstiden* inträdde år 1912 för tillsammans 72 607 arbetare. Arbetstiden förlängdes för 701 arbetare med i genomsnitt 311 timmar per vecka men förkortades för 71 366 arbetare med 175 068 timmar per vecka.

(Labour Gazette.)

¹ Exklusive sjömän och järnvägsmän.

Tillsatta platser

i jämförelse med föregående månad samt motsvarande tid föregående år.

Anstalter.	Hela antalet.			Ökning (+) eller minskning (—).							
	Jan. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.	Jan. 1912— jan. 1913.		Dec. 1912— jan. 1913.					
				Antal.	%.	Antal.	%.				
Stockholm	1 809	1 771	1 485	+	176	+	13	—	286	—	16
Uppsala län	273	112	201	—	72	—	26	+	89	+	79
Södermanlands län	113	122	153	+	40	+	35	+	31	+	25
Östergötlands län	279	216	327	+	48	+	17	+	111	+	51
Norrköping	237	234	284	+	47	+	20	+	50	+	21
Jönköpings län	84	79	125	+	41	+	49	+	46	+	58
Kronobergs län ¹	—	10	20	—	—	—	—	+	10	+	100
Norra Kalmar län	44	19	42	—	2	—	5	+	23	+	121
Södra Kalmar län	50	55	78	+	28	+	56	+	23	+	42
Blekinge län	122	118	177	+	55	+	45	+	59	+	50
Kristianstads län	116	76	200	+	84	+	72	+	124	+	163
Malmö län. { Malmö	513	624	604	+	91	+	18	—	20	—	3
{ Lund	112	102	146	+	34	+	30	+	44	+	43
{ Landskrona	36	42	58	+	22	+	61	+	16	+	38
{ Hälsingborg	253	136	243	—	10	—	4	+	107	+	79
{ Ystad	25	25	53	+	28	+	112	+	28	+	112
{ Trelleborg	58	48	34	—	24	—	41	—	14	—	29
{ Eslöv	84	82	106	+	22	+	26	+	24	+	29
{ Skurup	24	31	33	+	9	+	38	+	2	+	6
Hallands län	87	72	93	+	6	+	7	+	21	+	29
Göteb. o. Bohus län	83	76	97	+	14	+	17	+	21	+	28
Göteborg	859	1 108	980	+	121	+	14	—	128	—	12
Skaraborgs län	29	25	51	+	22	+	76	+	26	+	104
Värmlands län	77	26	109	+	32	+	42	+	83	+	319
Örebro län	101	123	194	+	93	+	92	+	71	+	58
Västmanlands län	201	100	237	+	36	+	18	+	137	+	137
Kopparbergs län	141	113	186	+	45	+	32	+	73	+	65
Gävle stad och län	122	71	120	—	2	—	2	+	49	+	69
Västernorrlands län	241	107	291	+	50	+	21	+	184	+	172
Jämtlands län	53	46	81	+	28	+	53	+	35	+	76
Västerbottens län ¹	—	28	66	—	—	—	—	+	38	+	136
Norrbottnens län	75	83	68	—	7	—	9	—	15	—	18
Tillsammans	5 801	5 880	6 942	+	1 141	+	20	+	1 062	+	18
Därav jordbruk, skogshushållning m. m.	908	739	1 209	+	301	+	33	+	470	+	64
" övriga näringsgrenar	4 893	5 141	5 733	+	840	+	17	+	592	+	12

Vid samtliga under månaden verksamma anstalter gjordes tillhopa 16 611 ansökningar om arbete, varav 10 020 av män och 6 591 av kvinnor. Samtidigt funnos disponibla 10 823 lediga platser, nämligen 5 013 för män och 5 810 för kvinnor. Hela antalet tillsatta platser uppgick till 6 942, av vilka 3 653 besattes med män och 3 289 med kvinnor.

Räknat på 100 lediga platser kommo för hela riket under månaden 153 ansökningar om arbete, gentemot 125 ansökningar under näst föregående månad och 165 under januari 1912. Antalet tillsatta platser per 100 lediga utgjorde under månaden 64 gentemot 71 under näst föregående månad och 63 under januari 1912.

¹ Anstalten började sin verksamhet under år 1912.

Bland de *särskilda anstalterna* uppvisa givetvis de i storstäderna belägna samt de större länsförmedlingarna den största omsättningen av arbetskraft; en relativt större frekvens framträder även vid de anstalter, som fungerat under någon längre tid och därunder hunnit förvärva mera omfattande förbindelser och förtroende.

Närmare upplysningar i övrigt rörande verksamheten vid de olika anstalterna kunna inhämtas ur här meddelade tabeller.

Arbetsmarknadens allmänna läge försämrades såsom vanligt under januari men var dock bättre än motsvarande månad föregående år. Till det senare torde särskilt hava bidragit den blida väderleken, som möjliggjorde utarbete vid byggnader o. d. Å andra sidan inverkade väderleken i vissa trakter menligt på skogsarbetet och förorsakades härav arbetslöshet. I Norrland förmåles skogsarbetet allmänt hava tagit sin början vid mitten av månaden.

Förestående tabell lämnar en närmare belysning av *verksamhetens utveckling* vid de olika anstalterna, i vad angår de tillsatta platsernas antal. Nästan överallt finner man en stark framåtgång i jämförelse med såväl motsvarande tidpunkt under föregående år som med nästlidna månad. För samtliga anstalter och yrkesgrenar uppgick ökningen vid jämförelse med januari 1912 till 1 141 eller 20 % (därav för jordbruket m. m. 301 eller 33 % och för övriga näringsgrenar 840 eller 17 %); i förhållande till resultaten under nästföregående månad utgjorde ökningen 1 062 eller 18 % (därav för jordbruket m. m. 470 eller 64 %, för övriga näringsgrenar 592 eller 12 %).

I det följande meddelas vissa tabellariska uppgifter rörande den offentliga arbetsförmedlingens betydelse för *särskilda näringsgrenar* samt för verksamhetens utveckling och arbetstillgången därinom. Det torde vara nog att här ytterligare betona, hurusom alltjämt en synnerligen skarp skillnad framträder mellan å ena sidan jordbruket och skogshushållningen, där i allmänhet rik arbetstillgång yppas, samt å den andra sidan de industriella yrkena m. fl., vilka visa överflöd på arbetskraft.

Den grundväsentliga skillnaden mellan arbetsmarknaden inom jordbruket och inom de industriella yrkena kommer klart till synes i nedanstående tablå, som jämväl lämnar tillfälle till jämförelser med motsvarande tid föregående år samt med nästlidna månad.

På 100 lediga platser kommo:

	Ansökningar om arbete.			Tillsatta platser.		
	Jan. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.	Jan. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.
<i>Jordbruket m. m.</i>						
Män	131	122	108	57	66	55
Kvinnor	48	45	53	25	27	26
Tillsammans	111	104	97	50	57	50
<i>Övriga näringsgrenar.</i>						
Män	286	178	258	87	88	84
Kvinnor	115	96	119	55	64	59
Tillsammans	178	129	170	67	73	68
<i>Samtliga yrkesgrenar.</i>						
Män	233	164	200	77	82	73
Kvinnor	110	92	113	53	61	57
Tillsammans	165	125	153	63	71	64

Sveriges offentliga arbetsförmedling januari 1913.

Sammandrag för samtliga anstalter.

Yrkesgrupper.	Manliga avdelningen.			Kvinnliga avdelningen.			Tillsammans.			På 100 ¹ lediga plat- ser kommo:	
	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	ansök- ningar om arbete.	till- satta plat- ser.
I. Jordbruk och skogs- hushållning m. m. .	2 120	1 956	1 082	258	486	127	2 378	2 442	1 209	97	50
II. Gruvdrift och malm- förädling	14	8	6	—	—	—	14	8	6	—	—
III. Industri och hantverk m. m.:											
<i>A</i> Jord-, sten- och glasindu- stri	125	66	52	—	—	—	125	66	52	189	79
<i>B</i> Metall- o. maskinindustri	680	309	194	18	9	9	698	318	203	219	64
<i>C</i> Trävaruindustri	262	117	83	8	3	3	270	120	86	225	72
<i>D</i> Byggnadsverksamhet	1 387	299	273	—	—	—	1 387	299	273	464	91
<i>E</i> Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	62	22	14	10	4	2	72	26	16	—	—
<i>F</i> Textilindustri	65	10	5	50	55	20	115	65	25	177	38
<i>G</i> Beklädnadsindustri	44	14	9	182	101	66	226	115	75	197	65
<i>H</i> Närings- och njutnings- ämnesindustri	229	47	34	113	100	51	342	147	85	233	58
<i>I</i> Kemisk-teknisk och be- lysningsindustri	27	4	4	12	9	5	39	13	9	—	—
<i>J</i> Trämasse- och pappers- industri	21	9	8	24	20	14	45	29	22	—	—
<i>K</i> Grafisk industri	46	17	15	5	7	3	51	24	18	—	—
<i>L</i> Industri och hantverk, ej särskilt specif.	252	41	26	40	11	9	292	52	35	562	67
IV. Handel och samfärdsel:											
<i>A</i> Kontors-, bank- och för- säkringspersonal	131	44	32	54	23	14	185	67	46	276	69
<i>B</i> Butiks- och magasinsper- sonal	507	183	162	275	86	42	782	269	204	291	76
<i>C</i> Hotell-, kafé- och restau- rantförelse	59	50	37	571	530	299	630	580	336	109	58
<i>D</i> Landtransport	973	488	387	72	95	46	1 045	583	433	179	74
<i>E</i> Vattentransport	260	54	50	—	—	—	260	54	50	—	—
<i>F</i> Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	13	17	7	1	9	4	14	26	11	—	—
V. Husligt arbete	—	5	3	4 722	4 219	2 559	4 722	4 224	2 562	112	61
VI. Allmän och litterär verksamhet	21	25	16	54	34	13	75	59	29	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp . . .	2 722	1 228	1 154	122	9	3	2 844	1 237	1 157	230	94
Summa för jan. 1913	10 020	5 013	3 653	6 591	5 810	3 289	16 611	10 823	6 942	153	64
„ „ „ 1912	9 591	4 108	3 147	5 537	5 054	2 654	15 128	9 162	5 801	165	63

¹ Proportionstal hava här ej beräknats i de fall, då de absoluta talen äro små. Dessa hava dock medräknats i summan för »samtliga yrkesgränar», varav förklaras vissa skiljaktigheter mellan de under denna rubrik uppförda talen samt de detaljsummor, som finnas angivna.

För en närmare kännedom om arbetsförmedlingens betydelse för de särskilda näringsgrenarna hänvisas till förestående tabell. I nedanstående översikt återgivnas de för bedömandet av arbetsmarknadens läge betydelsefullaste siffrorna rörande proportionen mellan arbetsansökningar och lediga platser (både män och kvinnor).

På 100 lediga platser kommo:

	<i>Ansökningar om arbete.</i>		
	Jan. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.
Jordbruk och skogshushållning m. m.	111	104	97
Metall- och maskinindustri	305	373	219
Trävaruindustri	161	153	225
Byggnadsverksamhet	595	316	464
Textilindustri	294	764	177
Beklädnadsindustri	223	208	197
Närings- och njutningsämnesindustri	339	176	233
Kontors- o. d. personal	259	222	276
Butiks- o. d. personal	340	142	291
Hotell-, kafé- och restaurantrörelse	103	114	109
Landtransport	186	106	179
Husligt arbete	106	89	112
Grovarbete	234	175	230

Flera av ovanstående näringsgrupper utvisa ganska riklig tillgång på arbetskraft. Försämring inträdde bl. a. inom grupperna trävaruindustri, byggnadsverksamhet, närings- och njutningsämnesindustri, kontors- och butiks-personal, landtransport och grovarbete, förbättring däremot särskilt inom textilindustri samt metall- och maskinindustri.

Granskar man med ledning av rapporterna huru de tillsatta platserna fördela sig på vissa *specialiteter av arbetare* framgå i huvudsak följande resultat. För kvinnorna återfinnas de största förmedlingsresultaten naturligen inom gruppen husligt arbete i privat tjänst, nämligen 64 platser för hushållerskor, 284 för hus- och barnjungfrur, 147 för kokerskor och köksor, 955 för ensamjungfrur samt 925 inom tvätt- och rengöringsarbete o. s. v.; inom hotell-, kafé- och restaurantrörelse anställdes 60 servitriser, 37 städerskor, 27 kokerskor, 156 diskerskor o. s. v. Inom handels-, kontors- och lagerarbeten placerades 41, i jordbruks- o. d. arbete 127. Bland viktigare manliga specialiteter må anföras bleck- och plåtslagare 12, smeder och hovslagare 36, filare och bänk-arbetare 31, maskinarbetare 31, sågverks- och brädgårdsarbetare 36, möbel- och finsnickare 24, jord-, beton- o. d. arbetare 124, murare 19, måleriarbetare 4, tegelbärare 22, byggnadssnickare och timmermän 82, åkeriarbetare 33, stuveriarbetare 28 o. s. v. Inom jordbruk och skogshushållning m. m. anställdes: befälspersonal 7, tjänare på stat 58, tjänare i husbondes kost 443, tillfälliga arbetare 187, trädgårdspersonal 13, skogspersonal 367 samt diverse andra arbetare 7.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 703 platser, varav 516 manliga och 187 kvinnliga; motsvarande tal föregående år voro resp. 623, 452 och 171 samt under nästlidna månad resp. 567, 440

Antalet platser, som under *januari* månad tillsatts utom resp. orter.

		Januari 1913.		Tillsam- mans.	Jan. 1912. Dec. 1912.	
		Manliga.	Kvinnliga.			
Stockholm	59	40	99	119	61	
Uppsala län	13	4	17	92	5	
Södermanlands län	2	1	3	8	2	
Östergötlands län	15	—	15	5	7	
Norrköping	76	27	103	80	82	
Jönköpings län	10	4	14	13	8	
Kronobergs län	2	2	4	—	1	
Norra Kalmar län	—	—	—	1	2	
Södra Kalmar län	2	3	5	1	—	
Blekinge län	7	6	13	6	4	
Kristianstads län	31	1	32	16	12	
Malmöhus län.	Malmö	32	32	64	44	76
	Lund	23	3	26	23	30
	Landskrona	15	1	16	7	12
	Hälsingborg	26	4	30	31	27
	Ystad	25	3	28	9	12
	Trelleborg	9	2	11	8	25
	Eslöv	36	7	43	22	38
	Skurup	17	11	28	22	28
Hallands län	2	4	6	2	4	
Göteb. o. Bohus län	3	1	4	9	1	
Göteborg	81	9	90	75	102	
Skaraborgs län	4	1	5	—	2	
Värmlands län	1	—	1	—	—	
Örebro län	3	2	5	1	2	
Västmanlands län	—	3	3	1	3	
Kopparbergs län	6	2	8	—	9	
Gävle stad och län	10	1	11	13	3	
Västernorrlands län	2	5	7	13	6	
Jämtlands län	—	3	3	2	—	
Västerbottens län	4	5	9	—	3	
Norrbottnens län	—	—	—	—	—	
Tillsammans jan. 1913		516	187	703	623	567
, , 1912		452	171	623	—	—
, dec. 1912		440	127	567	—	—

och 127. Dessa siffror giva dock endast ett svagt uttryck för de offentliga anstaltarnas verkliga betydelse för omgivande trakt, enär vid samtliga länsanstalter alla platser, som tillsatts inom resp. län, redovisas såsom förefintliga inom orten.

Arbetsmarknadens läge enligt arbetsförmedlingsanstaltarnas rapporter.

Såsom framgår av de i det föregående meddelade uppgifterna, har arbetstillgången inom de flesta yrken på grund av årstiden varit ganska knapp. Dock har läget varit gynnsammare än samma tid föregående år, och måste detsamma med hänsyn till säsongförhållandena betecknas såsom tillfredsställande. Den merendels blida väderleken har på åtskilliga orter tillåtit byggnadsverksamheten och andra utarbeten att pågå i större utsträckning än vid denna årstid eljest är vanligt. Från Göteborg meddelas dock, att

den under senare delen av månaden rådande starka kölden försämrat arbetsmarknaden inom ett flertal näringsområden. I södra och mellersta delarna av landet har barvintern medfört avsevärda olägenheter för den näringsgren, som vid denna årstid har sin högsäsong, nämligen skogsavverkningen. Sålunda har i Uppsala och Kronobergs län arbetstillgången för skogsarbetare varit otillräcklig. Från flera andra län, särskilt i östra Sverige, Bergslagen och Norrland uppgives däremot, att åtminstone under månadens senare del rätt stor efterfrågan på skogsarbetare. Inom jordbruket har som vanligt varit god tillgång på lediga platser, om ock från ett par arbetsförmedlingsanstalter rapporteras arbetslöshet även inom denna näringsgren. I Södermanland har arbetskraft redan efterfrågats till vårflyttningen.

Inom flertalet industrier har tillgången på arbetskraft varit större än efterfrågan. Relativt gynnsam synes ställningen hava varit inom järn- och metallarbetarfacket, och uppgives från Malmö och Jönköping, att arbetstillgången varit god för skickliga järnarbetare, från Göteborg och Västerbotten, att brist på gjuteriarbetare varit rådande. I Stockholm var däremot arbetstillgången dålig inom den mekaniska verkstadsindustrien, om ock under månaden inträdde någon förbättring vid de mindre verkstäderna.

Byggnadsverksamheten har, såsom ovan nämnts, ej i den grad eljest plägar vara fallet under denna årstid förhindrats av kölden. I Stockholm och Malmö minskades t. o. m. i någon mån arbetslösheten bland murare och byggnadshantlangare. För transportarbetarna har givetvis sjöfartens avstannande i Norrland medfört en kännbar minskning av arbetstillfällena. Från Hälsingborg rapporteras å andra sidan god arbetstillgång inom stuveribranschen.

Kommunala nödhjälpsarbeten hava, såvitt de inkomna rapporterna utvisa, ej i någon större utsträckning behövt anordnas. Från några städer meddelas dock, att ett antal arbetslösa erhållit sysselsättning med jordschaktning, makadamslagning och andra arbeten för kommunens räkning. I Norrköping hava sålunda c:a 150, i Hälsingborg ett 70-tal och i Lund 33 man på detta sätt fått arbete.

Inom den kvinnliga avdelningen har arbetstillgången som vanligt varit betydligt bättre än inom den manliga. Bland fabriksarbeterskorna har dock åtminstone i Stockholm arbetsbrist varit rådande, och inom de merkantila yrkena synes likaledes arbetstillgången efter julen i allmänhet hava minskats.

Yrkesgrupper.	Stockholm.			Uppsala län.			Södermanlands län.		
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	77	103	43	149	227	76	84	136	38
Därav kvinnor	7	4	—	9	30	4	13	26	6
II. Gruvdrift och malmförädling	2	2	2	—	—	—	—	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	11	2	1	4	1	—	—	—	—
B Metall- och maskinindustri	244	93	48	23	4	3	25	10	8
Därav kvinnor	13	—	—	—	—	—	—	—	—
C Trävaruindustri	30	11	8	14	13	4	4	—	—
Därav kvinnor	2	—	—	—	—	—	—	—	—
D Byggnadsverksamhet	423	63	46	27	—	—	20	1	1
Därav kvinnor	1	3	2	—	—	—	—	—	—
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	14	8	4	2	—	—	—	—	—
F Textilindustri	2	16	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	14	—	—	—	—	—	—	—
G Beklädnadsindustri	56	30	12	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	48	29	12	—	—	—	—	—	—
H Närings- och nyttningsämnesindustri	87	32	20	10	3	1	5	3	—
Därav kvinnor	35	28	16	1	2	1	1	2	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	5	6	2	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	3	5	1	—	—	—	—	—	—
J Trämasse- och pappersindustri	9	9	5	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	7	8	4	—	—	—	—	—	—
K Grafisk industri	17	3	1	1	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	2	—	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	60	15	8	7	2	1	18	—	—
Därav kvinnor	11	—	—	—	—	—	2	—	—
IV. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	92	27	17	1	1	—	1	1	1
Därav kvinnor	37	14	7	—	—	—	—	—	—
B Butiks- o. magasinspersonal	302	112	80	16	2	1	4	—	—
Därav kvinnor	75	39	14	6	—	—	4	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	175	179	77	15	18	15	5	7	4
Därav kvinnor	154	171	69	13	13	11	4	7	4
D Landtransport	360	195	146	26	9	8	18	9	7
Därav kvinnor	11	16	2	2	1	1	4	1	1
E Vattentransport	27	14	12	1	—	—	—	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	6	13	5	—	—	—	—	1	—
Därav kvinnor	1	8	3	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	1 207	1 448	727	132	115	84	103	60	34
Därav kvinnor	1 207	1 447	727	132	115	84	103	60	34
VI. Allmän och litterär verksamhet	27	11	2	—	—	—	1	—	—
Därav kvinnor	19	5	1	—	—	—	1	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	503	235	219	92	9	8	113	61	60
Därav kvinnor	6	7	1	1	—	—	—	—	—
Summa för jan. månad år 1913	3 736	2 627	1 485	520	404	201	401	289	153
Därav kvinnor	1 637	1 800	859	164	161	101	132	96	45
Summa för jan. månad år 1912	3 476	2 342	1 309	581	418	273	314	179	113
Därav kvinnor	1 454	1 632	726	182	160	118	113	66	44

Östergötlands län.						Jönköpings län.			Kronobergs län.			Kalmar län.			Blekinge län.		
Norrköping.			Övriga anstalter.														
Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.
105 4	82 13	66 6	347 28	345 65	180 15	83 3	65 5	43 —	9 1	12 1	4 —	62 5	45 9	20 2	61 9	71 20	47 8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	8	1	1	8	4	2
44	1	—	33	9	1	17	12	9	6	1	1	8	2	2	13	6	4
16	21	21	25	12	5	7	4	1	2	—	—	2	—	—	5	3	1
95	—	—	42	4	4	24	10	9	—	—	—	24	6	5	16	9	8
1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
73	29	19	5	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
25	24	17	4	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	4	3	12	4	—	4	—	—	—	—	—	2	—	—	6	5	5
12	4	3	12	4	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	5	5
16	6	4	12	11	2	6	3	2	—	1	—	7	1	1	10	5	5
5	5	3	5	10	2	3	2	2	—	1	—	4	—	—	—	1	1
—	1	1	1	—	—	8	—	—	—	—	—	6	5	5	1	—	—
—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	2	4	4	—	—	—
8	4	4	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
11	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	—	—	17	3	1	2	1	1	3	1	1	9	1	—	10	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	—	—
2	1	1	10	4	3	3	4	1	—	—	—	2	1	1	2	—	—
1	1	1	5	2	1	1	2	1	—	—	—	2	1	1	1	—	—
27	5	3	12	4	2	3	1	—	6	—	—	3	3	3	11	3	3
9	—	—	3	2	—	2	1	—	4	—	—	1	—	—	7	3	3
30	18	12	25	6	6	11	7	3	10	5	1	16	13	11	19	21	13
28	17	11	20	5	5	11	6	3	9	3	1	13	10	9	18	17	10
60	30	24	28	12	9	4	4	3	—	—	—	8	2	1	47	12	9
1	7	4	3	2	2	—	2	2	—	—	—	1	1	—	2	—	—
16	—	—	4	—	—	5	—	—	—	—	—	4	2	—	8	3	3
—	—	—	—	—	—	3	5	3	—	1	1	3	3	—	—	—	—
112	167	103	296	199	102	117	58	43	27	22	11	103	91	48	201	97	72
112	167	103	296	199	102	117	58	43	27	22	11	103	91	48	201	97	72
3	1	1	4	8	4	2	2	2	1	—	—	2	2	2	—	—	—
3	—	—	4	3	1	1	2	2	—	—	—	2	2	2	—	—	—
210	21	19	151	8	7	29	4	4	15	1	1	41	20	20	59	5	3
114	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
853	395	284	1035	641	327	330	183	125	79	44	20	310	198	120	479	246	177
318	242	151	380	304	129	141	78	58	41	27	12	136	118	66	246	144	100
810	397	237	981	669	279	298	159	84	—	—	—	274	180	94	333	170	122
263	248	111	341	368	143	116	89	51	—	—	—	88	91	45	189	114	77

Yrkesgrupper.	Kristianstads län.			M a l m ö h u s					
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Malmö.			Hälsingborg.		
				Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	261	217	122	93	58	30	103	49	27
Därav kvinnor	38	67	16	13	17	6	8	10	—
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	—	—	—	3	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	6	12	10	3	—	—	4	—	—
B Metall- och maskinindustri	3	4	2	60	29	25	32	6	4
Därav kvinnor	—	—	—	3	9	9	1	—	—
C Trävaruindustri	3	—	—	29	16	14	3	2	1
Därav kvinnor	—	—	—	5	—	—	1	—	—
D Byggnadsverksamhet	6	—	—	127	26	26	102	40	40
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	8	1	—	18	1	—
Därav kvinnor	—	—	—	1	1	—	4	—	—
F Textilindustri	—	—	—	10	—	—	6	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	10	—	—	6	—	—
G Beklädnadsindustri	—	—	—	60	45	37	14	4	3
Därav kvinnor	—	—	—	54	44	36	9	4	3
H Närings- och njutningsämnesindustri	5	6	1	40	19	13	25	6	4
Därav kvinnor	—	4	—	24	15	9	5	2	1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	1	—	—	5	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	1	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	10	5	4	3	2	2
Därav kvinnor	—	—	—	10	5	4	2	2	2
K Grafisk industri	—	—	—	5	—	—	1	1	—
Därav kvinnor	—	—	—	1	—	—	—	1	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	—	—	—	82	3	2	9	1	—
Därav kvinnor	—	—	—	14	1	—	—	—	—
IV. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	22	—	—	1	1	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B Butika- och magasinspersonal	4	2	1	140	20	14	9	4	2
Därav kvinnor	3	1	1	87	12	8	5	4	2
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	20	16	11	48	38	28	23	14	8
Därav kvinnor	19	15	11	47	37	28	18	14	8
D Landtransport	5	4	1	137	98	67	46	28	20
Därav kvinnor	—	1	—	27	43	23	5	8	3
E Vattentransport	1	—	—	11	7	7	34	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	1	1
V. Husligt arbete	96	92	49	472	304	266	145	113	72
Därav kvinnor	96	92	49	472	304	266	145	113	72
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	6	4	4	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	6	2	2	—	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	10	4	3	183	67	67	83	59	59
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Summa för jan. månad år 1913	420	357	200	1547	740	604	669	332	243
Därav kvinnor	151	180	77	774	490	391	210	160	93
, , , månad år 1912	292	249	116	1633	634	513	619	345	253
Därav kvinnor	122	144	54	600	381	285	161	160	87

I å n.			Hallands län.			Göteborgs och Bohus län.						Skaraborgs län.		
Övriga anstalter.						Göteborg.			Övriga anstalter.					
Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.
253 30	201 58	110 14	47 11	49 9	24 4	90 9	61 7	48 —	91 21	88 18	30 5	58 1	47 6	21 —
1	2	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
6	1	1	6	2	—	7	28	27	1	1	1	3	5	—
36	23	16	8	10	6	70 1	46	41	2	3	2	—	—	—
17	5	5	11	—	—	37 1	25	21	2	—	—	1	—	—
90	16	16	56	15	14	153 3	56	52	7	6	6	1	—	—
18 3	6 —	5 —	—	—	—	4 1	8 —	7 —	—	—	—	1	—	—
1 1	2 2	2 2	3 1	—	—	10 2	5 2	4 1	—	2 2	—	—	—	—
22 21	12 7	8 5	2 1	—	—	15 11	7 1	5 —	1	1	—	—	—	—
81 7	9 6	8 6	6	1	1	40 14	16 7	12 5	3 —	8 5	1 —	3 1	2 1	1 1
—	1	1	—	—	—	8 3	—	—	4	—	—	—	—	—
—	—	—	1	1	1	12 5	5 3	3 2	—	—	—	—	—	—
1	2	1	—	—	—	12	14	13	1	—	—	—	—	—
22 1	3 —	3 —	3	1	1	2	8	6	1	—	—	1	—	—
—	—	—	1	2	2	27	19	14	—	—	—	4 1	1 1	1 1
10 6	3 1	2 —	7 2	1 1	1 1	156 40	92 20	79 12	11	4	2	1	1	1
18 14	16 12	15 11	6 5	8 7	5 5	54 52	38 36	16 16	11 11	16 15	4 4	3 2	4 4	3 2
39 3	10 2	7 1	19 1	4 —	1 —	135 4	104 5	86 1	17 4	4 —	3 —	4	—	—
3	—	—	6	—	—	50	28	28	3	—	—	2	—	—
—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
256 256	172 172	122 122	83 83	59 59	34 34	367 367	473 469	323 320	85 85	54 54	20 29	48 48	36 36	24 24
2 2	4 —	4 —	—	—	—	13 5	10 4	4 —	3 3	7 7	1 1	1 1	—	—
242	103	102	35	3	3	303	191	190	25	18	18	—	—	—
1068 344	591 260	430 161	300 104	157 76	93 44	1566 514	1235 557	980 360	268 124	212 101	97 39	131 54	96 48	51 28
923 286	496 246	339 185	246 98	154 83	87 41	1432 485	1069 452	859 293	270 118	193 110	83 40	66 33	58 31	29 18

Yrkesgrupper.	Värmlands län.			Örebro län.			Västmanlands län.		
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	30	36	22	78	81	40	157	237	118
Därav kvinnor	3	7	2	9	38	9	21	41	14
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	—	—	—	5	2	1
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	6	4	4	14	1	1	2	—	—
B Metall- och maskinindustri	2	—	—	13	3	3	14	14	9
C Trävaruindustri	8	1	1	6	—	—	3	—	—
D Byggnadsverksamhet	8	—	—	24	—	—	16	8	7
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	1	—	—	1	—	—
F Textilindustri	1	—	—	1	—	—	1	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
G Beklädnadsindustri	—	—	—	9	—	—	3	1	1
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	3	1	1
H Närings- och njutningsämnesindustri	4	1	1	8	—	—	3	4	2
Därav kvinnor	1	1	1	2	—	—	1	2	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
J Trämasse-o. pappersindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	2	—	—	6	6	6	6	1	—
Därav kvinnor	—	—	—	3	6	6	—	—	—
IV. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	2	—	—	8	2	2	—	—	—
B Butiks- o. magasinpersonal	5	2	2	20	1	1	—	—	—
Därav kvinnor	1	—	—	9	—	—	3	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	7	14	6	14	17	16	12	11	7
Därav kvinnor	5	12	4	12	16	15	12	8	4
D Landtransport	2	3	2	18	13	13	6	6	5
Därav kvinnor	—	—	—	2	4	4	—	1	1
E Vattentransport	5	—	—	2	—	—	2	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	2	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	63	56	42	188	100	76	146	130	87
Därav kvinnor	63	56	42	188	100	76	146	130	87
VI. Allmän och litterär verksamhet	2	1	1	1	3	—	—	1	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	3	—	—	1	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	39	32	28	82	35	35	74	4	—
Därav kvinnor	1	1	1	—	—	—	—	—	—
Summa för januari månad år 1913	188	150	109	493	263	194	454	419	237
Därav kvinnor	74	77	50	227	168	111	183	184	107
, , , månad år 1912	187	134	77	377	135	101	521	283	201
Därav kvinnor	62	78	32	158	85	51	196	129	89

Kopparbergs län.			Gävle stad och län.			Västernorrlands län.			Jämtlands län.			Västerbottens län.			Norrbottens län.		
Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.
52 7	89 13	36 7	27 1	43 1	21 —	3 —	32 1	3 —	28 9	35 13	26 7	23 2	27 5	12 1	7 1	6 2	2 1
—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
1 7 13 30	— 5 — 13	— 3 — 13	7 17 22 25	— 7 3 3	— 5 2 3	8 13 7 55	2 23 — 22	2 7 — 22	— 1 — 4	— — — —	— — — —	3 7 3 7	2 7 4 1	2 4 2 1	1 — — 5	— — — —	— — — —
—	—	—	1 1 1	— — —	— — —	1 — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
2 1	—	—	—	2 2	1 1	1 1	— —	— —	2 2	— —	— —	2 1	— —	— —	— —	— —	— —
5 1	2 1	1 —	4 —	1 1	1 1	5 —	1 —	1 —	3 2	3 3	2 2	2 1	3 1	1 —	2 —	— —	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	—	—	17 4	5 4	4 3	6	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
1 10 8	1 3 1	1 3 1	— 9 1	— 4 —	— 3 —	— 4 1	— — —	— — —	3 1 4 3	1 — — —	1 — — —	3 3 5 3	1 1 1 1	1 1 — —	— — — —	— — — —	— — — —
18 15	28 22	22 17	19 18	19 19	9 9	13 13	11 11	8 8	34 34	30 28	19 17	7 7	7 7	5 5	17 17	19 18	12 12
12 1	8 1	7 1	22 58	10 —	6 —	16 17	9 —	3 —	9 —	6 —	3 —	3 1	1 —	1 —	4 —	2 —	1 —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
105 105	100 100	64 64	85 85	71 71	30 30	71 71	50 50	33 33	102 102	45 45	27 27	43 43	50 50	24 24	69 69	62 62	36 36
2 2	3 3	3 3	2 2	— —	— —	— —	— —	— —	2 2	— —	— —	1 1	1 1	1 1	— —	1 1	— —
77	46	32	52	35	35	347	217	212	24	28	3	25	12	12	30	19	17
339 135	300 141	186 93	370 113	203 98	120 44	567 86	367 62	291 41	217 155	148 89	81 53	135 61	117 66	66 32	136 87	109 83	68 49
343 121	198 105	141 68	434 80	166 73	122 38	389 69	274 53	241 28	168 104	101 56	53 34	— —	— —	— —	161 98	159 100	75 46

Livsmedelspriser under fjärde kvartalet 1912.

I närmast efterföljande tabeller (sid. 206—218) meddelas en översikt för månaderna oktober—december föregående år av livsmedelspriser å de orter (till antalet 39) inom olika delar av riket, varifrån dylika uppgifter regelbundet insändes till Kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik. Betraktar man först sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 214—215), visar det sig, att medelpriset för orterna tillsammans tagna (»riksmedelpriset») beträffande 21 av de i tabellen upptagna varuslagen bibehållit sig oförändrat under ifrågavarande kvartal. Bland dessa varuslag må särskilt framhållas mjölk, margarin (högsta kvalitet och växt-), vete- och rågsiktmjöl, samtliga brödsorter och fotogen. Av de övriga varuslagen hade flera såsom smör och ost, vissa grynsorter o. s. v. endast att uppvisa obetydliga prisförändringar i ena eller andra riktningen, utan att därmed någon bestämd förändring i prisnivån kan sägas hava inträtt.

Bland de varuslag, för vilka en mera betydande *prisstegring* under kvartalet inträtt, märkas ägg, salt sill, kabeljo, kaffe samt bränsle. De färska äggen stego i pris från september till december med 53 öre per tjog och de konserverade under samma tid med 11 öre per tjog. Denna stegring torde emellertid vara något mindre än vad annars är vanligt under denna årstid: medelpriset för färska ägg var också under december, då det högsta prisläget plägar uppnås, 13 öre per tjog lägre än år 1911 (resp. kr. 2.06 och 2.19 per tjog). Den salta sillen har alltsedan år 1910 betingat i stort sett samma priser, nämligen för fetsill av märket K. K. K. 39 å 40 öre per kg. och för slofetsill av märket S. W. 33 å 35 öre per kg. Under senare delen av år 1912 inträdde emellertid en ganska markerad höjning därhän, att medelpriserna för de bägge ovannämnda sorterna under december voro resp. 45 och 39 öre per kg., och synes prisstegringen hava inträffat nästan samtidigt över hela landet. Priset på de bägge redovisade kvaliteterna av kabeljo har stigit med resp. 3 och 4 öre per kg. från september till december. Den alltsedan början av år 1910, i flera föregående kvartalsöversikter omnämnda prisstegringen på kaffe har även under här behandlade månader fortsatts, ehuru den liksom under hela året 1912 fortgått vida långsammare än förut. Från september till december uppgick den till 3 öre per kg. och från december 1911 till december 1912 till 10 öre per kg. I januari 1910 uppgick priset till endast 1.19 kr. per kg. mot i december 1.80 kr. per kg., vadan hela stegringen något överstiger 50 %. Orsaken till uppgången angavs redan i översikten av livsmedelspriserna under första kvartalet 1911¹ vara vissa åtgärder, företagna av Brasiliens kaffeproducerande förbundsstater. Samma förklaring torde fortfarande väsentligen gälla. Vedpriserna pläga alltid visa någon uppgång under hösten, ehuru väl den för kvartalet noterade, 1 kr. per famn för björkved och 60 öre per famn för barrved, synes vara tämligen stark. Prisstegringen på kol och koks har varit mindre betydande.

¹ »Meddel.», årg. 1911, sid. 428 ff.

Bland de varor, å vilka *prissänkning* inträtt, märkas särskilt vissa slag av kött. Nedgången är visserligen ej synnerligen betydande, och ifrågasvarande årstid utmärkes vanligen av något billigare köttpriser, men då under årets föregående månader en ovanligt stark prisstegring ägt rum, torde det likväl vara av intresse att konstatera, att denna nu avbrutits. Nedgången utgör från september, som i allmänhet synes beteckna höjdpunkten, till december för nötkött: stek 7 öre och soppkött 5 öre per kg. För kalv- och fårkött var prisreduktionen mindre, nämligen 2 å 4 öre per kg., och för färskt fläsk uppgick den till 5 öre per kg. Salt svenskt fläsk visade ingen tendens att sjunka. Tämligen väsentlig är däremot prissänkningen på socker, som från september till december nedgick med 6 öre per kg.; härigenom har sockerpriset återgått till samma läge som före höjningen under sommaren 1911, nämligen 67 öre per kg. Nedgången har föranletts av sjunkande sockerpris på världsmarknaden.

Jämföras medelpriserna för kvartalet med de för årets tredje kvartal gällande, så befinnes det, att av 57 varuslag 31 stigit i pris, under det 19 bibehållit sig oförändrade och endast 7 visat nedgång. Förändringarna äro emellertid, med undantag för vissa säsongartiklar, i allmänhet mindre betydande.

Sammanställas åter de för fjärde kvartalet beräknade medelpriserna med dem under motsvarande kvartal föregående år, visar det sig, att, under det att 6 varuslag sjunkit i pris och 4 bibehållit sig oförändrade, ej mindre än 47 stigit i pris under det senaste året. De varuslag, som träffats av prissfall, äro bords- och matsmör, färska ägg, potatis, socker och bränn-torv, medan de, för vilka priserna ställde sig lika, voro oskummad och separerad mjölk, bruna bönor samt svagdricka. Mot de i allmänhet ganska obetydliga prissänkningarna svara förhöjningar, som i fråga om vissa varor varit synnerligen starka. Bland dessa märkas i främsta rummet samtliga kött- och fläsksorter, kaffe, fotogen (4 å 5 öre per l.), antracit-kol (28 öre per hl.), gasverkskoks (30 öre per hl.) och engelsk kamin-koks (29 öre per hl.).

Beträffande de å sid. 206—213 meddelade *priserna för varje särskild ort* torde särskilt böra omnämnas det tämligen starkt fluktuerande priset på margarin, högsta och lägsta kvalitet. Anledningen till dessa växlande priser torde delvis vara att söka däri, att dessa kvaliteter ej längre saluföras å ett flertal orter och att i stället prisuppgifter lämnats å den högsta och lägsta kvalitet, som å vederbörande ort funnits i marknaden. I flera fall har detta av ombuden anmärkts, men anledning finnes att befara, att dessa prisuppgifter från ännu flera orter äro mindre tillförlitliga. Orsaken, varför här nämnda kvaliteter försvunnit ur marknaden, är, att av alla margarinsorter övertvägande växtmargarin försäljes i detalj. Från fabrikant-håll har nämligen uppgivits, att ungefär 90 % av hela tillverkningen numera utgöres av växtmargarin och att, vad särskilt de lägre kvaliteterna av den animaliska margarinen angår, dessa huvudsakligen användas inom bagerierna.

Vad beträffar *kreatorspriserna*, innehåller sammandragstabellen på sid. 216—217 uppgifter å medelpriset för olika slag av kreatur för Stockholm,

Malmö och Göteborg tillsammanantagna, varjämte på sid. 218 motsvarande uppgifter meddelas för var och en särskilt av de tre städerna. Förstnämnda prisuppgifter visa i fråga om nötkreatur under här behandlade kvartal någon, om ock ej synnerligen betydande nedgång i pris. Under oktober bibehöll sig ännu prisenivån oförändrad eller till och med steg något från föregående månad, under november och december däremot ägde en nedgång rum, vars totalbelopp växlade mellan 1 och 5 öre per kg. levande vikt för de olika slagen av slaktdjur. Tabellen å sid. 218 visar, att prissänkning inträffat i såväl Stockholm som Malmö, under det att i Göteborg nästan oförändrat samma priser gällde vid kvartalets början som dess slut.

Priserna å kalvar och får hava däremot visat tendens att stiga, fåren särskilt i Stockholm, där uppgången från oktober till december belöpte sig till 10 å 11 öre per kg. levande vikt. Å de olika slagen av svin hava endast obetydliga prisväxlingar förekommit.

Beräknar man medelpriserna för de olika slagen av kreatur under kvartalet och jämför dessa med motsvarande priser under närmast föregående kvartal, visar det sig, att nedgången i pris under årets sista månader ej fullt kan uppväga den föregående hastiga stegringen, utan äro fjärde kvartalets siffror i allmänhet något högre än tredje kvartalets.

Företages åter en liknande jämförelse mellan de sista kvartalen av åren 1911 och 1912, befinnes prisstegringen genomgående vara synnerligen betydande. Ehuru det erbjuder vissa svårigheter att erhålla fullt jämförbara siffror, enär i många fall de olika kreatursslagen ej noterats på alla orterna och, såsom framgår av anmärkningarna till sammandragstabellen, än den ena, än den andra ortens priser saknats, torde det likväl kunna sägas, att prisenivån i fråga om såväl nötkreatur som kalvar och får höjts med minst 20 å 30 % och att stegringen i allmänhet varit högst beträffande de sämre kvaliteterna. Priser å för slakt avsedda svin finnas fullständigt angivna för de tre orterna, varför här jämförelsen kan göras något noggrannare. Det befinnes då, att prisstegringen uppgått för slakterisvin till c:a 36 %, för rena, större svin till c:a 39 % och för suggor till c:a 42 %. Även här visar det sig alltså, att stegringen varit störst i fråga om den billigaste varan.

Kreaturspriserna inverka givetvis på köttpriserna, och det torde därför vara av intresse att göra en jämförelse mellan kreaturs- och köttpriser inom rikets tre största städer. En sammanställning har därför gjorts å de viktigaste av dessa priser under tiden från den månad i början av året (vanligen januari), då de voro lägst, och till den månad under hösten, då det högsta prisläget nåddes.

Det befinnes då, att i Stockholm priserna å de olika slagen av nötkreatur stego med c:a 25 % till över 40 %. Samtidigt steg priset på nötkött: stek med 37 % och soppkött med 39 %. Med avseende på kalvar och kalvkött förefalla prisväxlingarna mera oregelbundna: under det att priset på sötmjölkskalvar steg med c:a 22 % och på skummjölkskalvar med c:a 26 % var uppgången i fråga om gödkalvstek endast omkring 12 %, men för spädkalvstek ända till 53 %. Vad beträffar priserna på svin och fläsk,

var stegringen å de förra 30 å 40 %, å färskt fläsk däremot endast 28 % och å salt 27 %.

De i Malmö noterade priserna å nötkreatur utmärkas framför allt därav, att priserna på de sämre kvaliteterna av de olika kreatursslagen stego betydligt mera än på de bättre och extra prima djuren. Medan stegringen ifråga om de senare höll sig vid 20 å 35 %, gick den med avseende på de förra upp ända till 60 å 70 %. I jämförelse med dessa siffror är i varje fall den redovisade uppgången ifråga om nötkött, c:a 25 %, anmärkningsvärt låg. Detsamma är i ännu högre grad förhållandet med kalvkött samt fläsk. Priset på sötmjölkskalvar steg nämligen med inemot 30 %, på gödkalvstek däremot med endast 4 %, och på skummjölkskalvar med 60 %, men på spädkalvstek med 17 %. Levande svin stego samtidigt med 35 % för slakterisvin ända till 67 % för suggor, men denna starka uppgång förorsakade en stegring av fläskpriserna med endast 7 % för färskt och 9 % för salt fläsk. Dessa säregna prissförhållanden synas endast kunna förklaras med att under den dyraste tiden de bättre köttkvaliteterna i stor utsträckning exporterades och befolkningen använde mindre dyrbara köttsorter än vad annars är fallet.

I Göteborg förete nötkreaturspriserna en uppgång med 20 å 30 % mot på nötkött c:a 35 %; sötmjölkskalvar betalades 6 % och skummjölkskalvar 22 % högre, under det motsvarande köttslag stigit med resp. 18 och 15 %, och svinen slutligen gingo upp med 33 å 40 %, men fläsk, såväl färskt som salt svenskt, med endast 18 %.

Den under slutet av året inträffade, förut omnämnda prissänkningen har endast uppgått till jämförelsevis obetydliga belopp och har varat så kort tid, att någon mera ingående jämförelse synes vara av mindre intresse; i allmänhet torde emellertid å samtliga de tre orterna priset å kreatur och å kött hava till tiden och till storleken varit tämligen överensstämmande.

De i tabellen å sid. 219 redovisade partipriserna å *fisk* i Stockholm, vilka hittills avsett endast noteringarna i Stockholms stads provisoriska fiskhall, uppsamlas sedan mitten av december månad genom en av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse utsedd noteringskommission och avse att beteckna det genomsnittliga partipris, som de olika fiskslagen vid försäljning i Stockholm betingat, varvid hänsyn tagits såväl till de privata affärsmännens priser, som till dem, vilka förekommit i stadens fiskhall. Då de senare vanligen ställt sig ej oväsentligt lägre än de, som noterats i den privata handeln, bliva de för framtiden i denna tabell meddelade priserna ej fullt jämförliga med de föregående, och torde detta i viss mån gälla även prisuppgifterna för december månad föregående år.

Som allmänt omdöme torde kunna sägas, att prisnivån beträffande livsmedel under 1912 års sista kvartal stod väsentligt högre än ett år tidigare och att fortfarande en tendens till stegring förefanns, men att, såsom jämförelsen med föregående kvartal utvisar, denna numera är mindre utpräglad än tidigare under året och i fråga om vissa varor (såsom kött) efterträtts av någon nedgång.

1.			2.			3.			4.			5.			6.			7.			8.			9.			10.			11.		
Varuslag.			Kvantitet.	Stockholm.			Uppsala.			Eskilstuna.																						
				Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.																	
																Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).										
1	Mjöl:	oskummad	lit.	16	16	16	15	15	15	14	14	14	1																			
2		handskummad	„	7	7	7	7	7	7	6	6	6	2																			
3		separerad	„	7	7	7	6	6	6	5	5	5	3																			
4	Smör:	bords- (mejeri-)	kg.	252	250	249	246	250	250	240	240	240	4																			
5		mat- (lands-)	„	233	231	228	213	215	217	208	224	215	5																			
6	Ost:	helfet, okryddad	„	170	170	172	161	168	168	163	163	155	6																			
7		halvfet, „	„	139	142	144	120	120	120	120	115	125	7																			
8		skummjölks-, „	„	95	95	90	65	61	62	57	57	60	8																			
9	Margarin:	högsta kvalitet	„	165	165	166	159	159	159	160	160	160	9																			
10		lägsta „	„	125	120	120	124	126	125	130	130	130	10																			
11		växtmargarin	„	134	135	136	133	132	131	130	130	130	11																			
12	Ägg:	svenska, färska	tjög.	189	239	252	193	211	213	176	215	220	12																			
13		„ konserverade	„	138	151	145	137	139	137	—	—	—	13																			
14	Potatis:	gammal	5 lit.	35	33	33	30	32	29	25	25	—	14																			
15		färsk	„	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15																			
16	Ärter, gula		kg.	27	27	27	26	26	26	30	30	30	16																			
17	Bruna bönor		„	54	51	51	49	49	49	50	50	50	17																			
18	Mjöl:	vete-, svenskt, bästa sort	„	33	33	32	32	31	31	33	31	31	18																			
19		råg-, „ „	„	24	24	24	21	21	21	22	21	21	19																			
20		rågsikt-, „ „	„	29	29	29	27	27	27	28	27	27	20																			
21	Gryn:	havre- (ångpreparerade)	„	36	37	37	35	35	35	35	35	35	21																			
22		ris-, bästa sort: »Carolina»	„	69	69	71	63	63	63	70	70	70	22																			
23		„ „ svenska	„	45	45	44	41	41	41	45	45	45	23																			
24		„ billigaste sort	„	38	38	38	36	36	36	40	40	40	24																			
25	Rågbröd:	hårt (spis-), grovt	„	40	40	40	37	36	35	36	36	36	25																			
26		mjukt, limpa, söt	„	45	46	45	45	42	43	39	38	38	26																			
27		„ „ sur	„	41	41	42	33	31	33	—	—	—	27																			
28	Vetebröd:	skorpor, runda, ordinära	„	84	83	83	88	83	88	70	69	69	28																			
29		mjukt, bakat med vatten	„	53	53	53	38	40	42	54	53	53	29																			
30		„ „ mjölk	„	83	82	83	75	67	68	62	61	61	30																			
31	Nötkött,	färskt: stek	„	135	130	127	112	118	114	150	150	150	31																			
32		„ soppkött	„	117	114	110	94	96	95	110	110	110	32																			
33	Kalvkött:	stek, gödkalv	„	145	146	143	126	132	123	140	140	140	33																			
34		„ spädkalv	„	102	102	97	74	81	80	80	80	80	34																			
35	Färkött:	färskt	„	134	144	139	123	130	131	144	145	145	35																			
36		„ salt	„	126	124	118	115	120	120	140	130	130	36																			
37	Fläsk:	färskt	„	162	161	155	140	134	134	160	157	157	37																			
38		„ salt, svenskt	„	174	167	161	140	139	138	150	147	150	38																			
39		„ amerikanskt	„	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39																			
40	Fisk, färsk:	sill	„	47	39	28	40	33	28	43	35	35	40																			
41		„ strömming	„	70	60	52	32	30	28	50	40	40	41																			
42		„ rödspotta (»spätta»)	„	80	78	82	78	75	78	80	80	80	42																			
43		„ salt: sill, fetsill	„	53	50	52	47	47	49	50	50	50	43																			
44		„ „ slofetsill	„	48	47	48	42	43	43	40	40	40	44																			
45		„ strömming	„	36	36	27	30	29	29	—	—	—	45																			
46		„ kabeljo av långa	„	60	64	63	59	59	59	50	50	50	46																			
47		„ „ torsk	„	—	—	50	55	55	55	—	—	—	47																			
48	Kaffe (obrönt),	prima Santos	„	187	186	188	180	180	180	180	180	180	48																			
49	Socker, bit-		„	70	66	66	71	66	66	70	66	66	49																			
50	Svagdricka		lit.	8	8	8	6	6	6	7	7	7	50																			
51	Fotogen:	Water White	„	18	18	18	19	19	19	17	17	17	51																			
52		Standard White	„	18	—	—	—	—	—	—	—	—	52																			
53	Ved: björk- }	osågad, hemkörd (pr »storfamn»: }	famn.	3350	3400	3450	3000	3000	3000	2650	2650	2650	53																			
54	barr- }	2.5 x 1.6 x 0.89 m. = 3.56 kbm.) }	„	2300	2400	2500	2050	2050	2050	2020	1950	1950	54																			
55	Brännstovv		100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55																			
56	Kol, antracit- (»valnöt»)		hl.	450	450	450	425	418	418	443	443	438	56																			
57	Koks: gasverks- (okrossad)	hemkörd }	„	163	162	163	185	185	185	145	145	145	57																			
58		eng. kamin- „ }	„	185	185	185	—	—	—	180	180	180	58																			

¹) Avser kabeljo utan fenor och stjärt (s. k. rundskuren fisk). — ²) Prisuppgifterna avse krossad koks. —

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
Linköping.			Norrköping.			Motala.			Jönköping.			Vaxjö.			Kalmar.			Västervik.		
Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.
Medelpris (öre)			Medelpris (öre)			Medelpris (öre)			Medelpris (öre)			Medelpris (öre)			Medelpris (öre)			Medelpris (öre)		
1	13	13	13	13	13	12	12	12	13	13	13	13	13	13	14	14	14	13	13	13
2	7	7	7	7	7	6	6	6	7	7	7	9	9	9	7	7	7	6	6	6
3	5	5	5	5	5	6	6	6	5	5	5	6	6	6	4	4	4	5	5	5
4	240	240	241	251	251	253	227	228	235	226	225	226	230	230	230	245	245	245	240	240
5	216	219	218	228	233	231	208	213	218	208	208	209	202	205	184	223	228	229	224	220
6	156	157	158	160	174	174	140	140	140	149	152	150	159	162	162	174	174	177	169	172
7	110	110	110	126	134	134	90	90	90	124	123	126	120	119	119	140	140	140	133	131
8	56	55	56	50	50	50	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	158	158	159	164	164	164	149	149	148	155	155	159	150	155	153	167	167	166	158	157
10	120	124	123	134	134	134	125	125	125	121	120	122	123	125	127	135	135	135	127	123
11	130	129	128	139	139	139	125	125	125	130	130	134	130	130	130	133	133	133	130	128
12	175	194	198	179	212	221	164	192	197	159	195	190	155	173	170	154	174	177	160	173
13	140	130	130	140	140	150	130	130	130	—	159	142	—	—	—	—	140	—	—	150
14	38	38	39	32	30	30	25	25	25	25	27	30	21	24	23	30	27	25	34	33
15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	28	30	30	29	29	29	32	32	33	30	30	30	28	30	31	32	32	34	28	28
17	48	49	48	51	50	50	46	46	46	52	53	52	52	50	53	54	53	51	54	50
18	29	29	29	32	32	32	30	30	30	31	31	32	32	32	32	32	32	31	31	29
19	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	25	24	24	25	22	22	22	22	21
20	27	26	26	28	28	28	25	25	25	30	30	30	28	28	28	28	28	28	27	26
21	35	35	35	35	35	35	33	34	34	40	40	40	33	35	35	38	38	38	35	35
22	60	60	60	70	70	70	60	63	63	70	70	71	60	60	60	72	72	70	64	63
23	42	41	41	47	47	47	38	39	39	43	43	45	40	39	40	39	40	41	41	40
24	35	36	35	40	40	40	34	34	34	35	35	35	35	34	35	38	39	39	35	35
25	40	40	40	36	36	36	40	41	41	43	43	43	40	44	44	48	49	49	50	45
26	36	35	35	41	41	42	37	37	37	41	40	42	32	32	32	37	36	36	37	37
27	32	32	32	33	33	33	35	34	34	24	24	25	24	24	24	25	25	25	30	30
28	74	75	75	73	73	74	71	71	72	103	102	103	69	69	69	75	75	75	83	83
29	32	30	30	41	41	41	41	40	42	40	40	39	35	35	35	47	48	48	48	48
30	56	56	56	59	58	59	63	64	63	67	66	59	45	45	45	62	62	63	73	73
31	118	118	115	134	129	125	128	124	123	125	122	120	114	116	115	105	107	106	150	150
32	103	101	98	114	112	100	94	92	95	114	113	108	92	92	93	86	88	88	90	90
33	124	121	123	141	136	137	95	96	97	125	121	120	118	118	115	106	108	107	110	110
34	70	70	70	72	72	74	54	57	58	64	63	64	78	70	75	64	63	63	65	65
35	122	121	129	130	128	128	125	124	127	125	124	120	107	112	105	98	99	99	115	115
36	114	111	111	93	93	100	100	100	100	118	118	104	100	105	110	100	100	100	117	117
37	130	130	128	132	135	136	126	124	125	120	122	120	117	117	115	138	139	131	122	122
38	139	138	137	140	140	140	130	130	127	124	122	120	123	123	120	139	138	130	140	140
39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	43	35	25	30	28	25	42	33	21	33	33	33	—	33	—	—	—	—	—	—
41	45	43	27	48	39	23	50	44	26	33	33	33	29	28	28	37	31	27	29	19
42	70	71	71	75	75	73	72	77	75	83	83	80	68	68	68	76	78	79	—	—
43	36	36	36	41	41	41	40	40	40	—	—	—	42	42	42	50	50	51	40	43
44	35	38	38	40	40	40	38	36	37	—	—	—	34	35	35	38	40	38	40	38
45	25	25	25	—	—	—	25	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
46	50	53	51	51	52	52	50	50	48	50	50	50	1) 80	1) 82	1) 82	58	60	60	53	63
47	40	44	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	—	—	—	50
48	173	172	173	176	176	176	170	170	170	180	183	181	173	168	178	173	176	178	174	172
49	68	64	64	70	66	66	71	65	65	71	67	67	71	68	68	72	68	68	72	68
50	7	7	7	5	5	5	6	6	6	5	5	5	6	6	6	6	6	6	6	6
51	18	18	18	18	18	18	20	20	20	19	18	18	20	20	20	20	20	20	20	20
52	16	16	16	—	—	—	18	18	18	17	16	16	17	17	17	17	17	17	18	18
53	2530	2530	2530	2700	2800	2800	2100	2140	2230	2600	2600	2600	1810	1810	1830	1950	1920	1910	2110	2260
54	2130	2130	2130	2100	2200	2200	1660	1710	1670	1800	1800	1800	1340	1370	1340	1580	1580	1580	1550	1600
55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	175	175	—	160	160	160	—	—	—	—	—
56	385	385	398	400	400	400	340	340	345	350	350	400	400	400	400	375	375	375	450	450
57	176	176	170	160	160	160	160	160	160	155	155	175	—	—	—	160	165	165	185	185
58	200	185	185	160	160	160	—	—	—	1) 175	1) 175	1) 185	175	175	175	160	168	172	185	185

) Avser kvaliteten n:r 2, då högsta kvalitet icke saluföres å platsen.

1.	2.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	
Varuslag.	Kvantitet.	Visby.			Karlskrona.			Kristianstad.			
		Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	
		Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			
1 Mjöl: oskummad	lit.	14	14	14	14	14	14	14	14	14	1
2 handskummad	»	8	8	8	10	10	10	7	7	7	2
3 separerad	»	5	5	5	5	5	5	4	4	4	3
4 Smör: bords- (mejeri-)	kg.	244	244	242	246	247	248	239	237	237	4
5 mat- (lands-)	»	218	214	216	213	211	212	230	229	232	5
6 Ost: helfet, okryddad	»	170	173	180	176	178	180	170	164	170	6
7 halvfet	»	135	130	130	138	140	142	134	132	135	7
8 skummjölks-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
9 Margarin: högsta kvalitet	»	158	158	158	150	152	152	155	150	150	9
10 lägsta	»	—	—	—	120	120	120	120	120	120	10
11 växtmargarin	»	136	138	136	130	130	130	135	135	135	11
12 Ägg: svenska, färska	tjog.	159	189	186	157	182	185	172	197	197	12
13 » konserverade	»	145	146	148	145	150	150	130	135	134	13
14 Potatis: gammal	5 lit.	30	30	30	27	25	25	35	42	35	14
15 färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
16 Ärtor, gula	kg.	30	30	30	32	31	32	30	30	30	16
17 Bruna bönor	»	57	53	53	60	60	54	55	50	50	17
18 Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	32	32	32	33	33	33	31	32	30	18
19 råg, »	»	20	20	20	22	22	22	19	19	19	19
20 rågsikt-, »	»	28	28	28	29	29	29	27	27	27	20
21 Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	40	40	40	35	35	35	40	40	40	21
22 ris-, bästa sort: »Carolina»	»	68	65	69	75	75	75	73	73	73	22
23 » » svenska	»	41	39	42	40	40	41	38	37	35	23
24 » billigaste sort	»	35	35	35	35	35	36	30	30	30	24
25 Rågbröd: hårt (spis-), grovt	»	41	39	39	47	47	47	47	49	47	25
26 mjukt, limpa, söt	»	29	30	31	31	31	31	27	27	27	26
27 » sur	»	23	23	23	22	22	22	18	18	19	27
28 Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	»	65	65	65	84	84	84	68	68	68	28
29 mjukt, bakat med vatten	»	33	33	33	—	—	—	53	53	52	29
30 » » mjölk	»	38	38	38	51	52	52	60	58	59	30
31 Nötkött, färskt: stek	»	114	103	97	117	117	112	114	113	105	31
32 » » soppkött	»	97	94	88	98	98	99	90	102	93	32
33 Kalvkött: stek, gödkalv	»	108	105	106	140	140	140	124	116	121	33
34 » » spädkalv	»	—	—	—	81	83	83	65	76	71	34
35 Färskött: färskt	»	105	108	110	113	122	124	125	123	124	35
36 » » salt	»	103	103	108	98	100	105	124	122	124	36
37 Fläsk: färskt	»	136	127	130	131	130	129	122	117	120	37
38 » » salt, svenskt	»	137	137	133	130	128	129	129	123	126	38
39 » » amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
40 Fisk, färsk: sill	»	—	35	35	—	—	—	26	31	31	40
41 » » strömming	»	18	17	24	22	16	14	26	29	29	41
42 » » rödspotta (»spätta»)	»	80	100	100	88	90	90	53	63	64	42
43 » » salt: sill, fetsill	»	38	43	43	40	40	40	37	37	39	43
44 » » » slofetsill	»	—	—	—	35	35	35	33	33	33	44
45 » » strömming	»	—	—	—	—	—	—	21	22	23	45
46 » » kabeljo av långa	»	55	57	59	50	50	50	—	—	—	46
47 » » » torsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
48 Kaffe (obrönt), prima Santos	»	194	191	192	180	184	184	164	163	165	48
49 Socker, bit-	»	72	69	68	74	70	70	70	65	66	49
50 Svagdricka	lit.	6	6	6	6	6	6	6	6	6	50
51 Fotogen: Water White	»	20	20	20	19	19	19	18	18	18	51
52 » » Standard White	»	—	—	—	16	16	16	16	16	16	52
53 Ved: björk- } osågad, hemkörd (pr »storfamn»: { famn.	2810	2900	2900	2030	2050	2170	2270	2270	2270	2270	53
54 barr- } 2.5 x 1.6 x 0.89 m. = 3.56 kbm.) { »)	2390	2440	2440	—	—	—	1760	1760	1760	1760	54
55 Brännstovv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	205	205	205	55
56 Kol, antracit- (»valnöt»)	hl.	411	411	409	400	400	400	350	363	350	56
57 Koks: gasverka- (okrossad) } hemkörd {	»	—	—	—	140	140	145	140	133	133	57
58 eng. kamin- »	»	190	190	190	180	180	180	143	138	143	58

¹⁾ Avser kabeljo utan fenor och stjärt (s. k. rundskuren fisk). — ²⁾ För grenved har betalats under okt., nov. kr. per famn.

42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.	51.	52.	53.	54.	55.	56.	57.	58.	59.	60.	61.	62.
Malmö.			Lund.			Hälsingborg.			Ystad.			Halmstad.			Göteborg.			Vänersborg.		
Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.
Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).		
1	15	15	15	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	16	16	16	14	14	14
2	6	6	6	—	—	—	6	6	7	7	7	7	7	7	7	7	7	8	8	8
3	5	5	5	5	5	5	4	4	5	5	5	5	5	6	7	7	7	6	6	6
4	240	236	238	242	239	241	244	242	240	240	240	250	250	250	240	240	240	239	240	240
5	225	222	222	228	222	225	216	215	—	—	—	216	216	216	218	218	218	207	213	218
6	181	180	184	187	181	190	171	173	150	150	154	152	152	152	156	158	158	134	131	130
7	141	146	150	125	122	124	128	123	118	118	121	115	115	115	—	—	—	86	86	87
8	—	—	—	—	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45	45	45
9	154	155	152	152	152	153	154	159	165	165	163	160	160	160	160	160	160	153	153	151
10	125	125	122	110	—	—	129	130	—	—	—	130	130	130	128	128	128	110	110	110
11	124	124	124	120	121	120	126	127	130	131	133	135	135	135	126	126	126	134	133	133
12	168	203	195	169	204	195	170	199	162	210	215	171	191	197	171	208	209	162	199	203
13	140	140	140	135	135	135	142	143	140	140	140	145	—	140	128	130	130	—	140	139
14	28	28	29	30	30	29	25	25	28	30	30	34	34	34	30	30	33	25	28	30
15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	35	35	34	34	34	34	33	34	32	35	36	35	35	35	30	30	30	26	30	30
17	52	49	49	48	50	49	51	51	60	58	58	60	60	55	52	47	46	54	54	55
18	33	33	33	34	34	34	32	31	32	32	32	31	31	29	31	31	30	31	31	31
19	27	26	26	22	22	22	25	24	25	25	23	23	21	21	22	22	21	20	20	21
20	30	29	29	26	26	26	28	28	29	31	31	29	29	28	26	26	26	25	26	26
21	39	39	39	40	40	40	39	39	40	43	43	40	40	40	35	35	35	35	35	35
22	72	73	74	61	61	64	73	74	65	65	65	75	75	75	64	64	64	69	70	71
23	46	45	46	44	45	41	52	51	40	45	45	40	40	40	37	37	37	40	40	40
24	36	33	33	38	37	35	41	41	33	38	38	36	36	36	32	32	32	35	33	35
25	48	48	48	48	47	47	52	51	54	55	55	46	46	47	33	34	34	48	48	48
26	24	24	24	26	26	26	31	31	30	30	30	28	28	28	33	33	33	37	37	38
27	17	17	18	19	19	19	21	21	22	22	22	21	21	21	21	21	21	30	30	32
28	78	78	78	—	—	—	78	76	70	72	72	75	76	76	46	46	46	57	57	58
29	56	57	56	—	—	—	—	—	—	—	—	55	55	55	34	34	34	37	34	37
30	57	57	57	56	56	56	45	45	53	54	54	62	62	63	39	39	39	49	49	47
31	130	130	130	132	130	130	125	124	113	113	112	105	105	105	125	125	125	115	116	116
32	120	120	120	122	115	115	114	113	100	96	90	95	95	95	110	110	110	92	95	96
33	133	134	124	134	131	132	131	130	118	120	114	113	109	111	130	130	130	126	128	127
34	96	94	95	83	81	82	75	75	67	63	62	75	75	75	73	75	75	58	63	63
35	143	142	145	142	132	132	133	132	120	120	125	123	123	123	120	120	120	130	130	128
36	—	—	—	—	—	—	120	113	—	—	—	125	125	125	—	—	—	—	—	—
37	130	130	130	120	118	120	130	125	120	118	118	122	116	118	130	130	130	137	130	130
38	150	152	152	135	134	138	140	133	145	145	145	146	146	146	130	130	130	138	129	130
39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	141	140	140
40	27	37	35	—	—	—	34	34	30	30	30	31	29	23	27	31	17	—	31	32
41	—	—	—	—	—	—	39	41	41	30	30	50	50	50	40	40	40	—	50	47
42	64	64	64	72	78	90	93	97	80	80	80	69	74	70	65	85	85	78	79	78
43	57	55	53	48	50	49	47	46	50	50	50	48	48	48	46	45	45	37	38	45
44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	30	30	34	41	41	33	35	39
45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
46	1)73	1)70	1)75	—	—	—	58	57	45	45	45	65	65	65	42	51	51	45	45	46
47	30	30	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	43	43	38	40	—
48	176	175	180	179	181	181	178	178	175	177	178	175	175	175	173	174	174	170	170	170
49	72	68	68	70	66	66	69	66	72	66	66	71	68	68	69	66	66	72	68	66
50	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	8	8	8	7	7	7
51	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	17	17	17	18	18	18
52	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	15	16	16	15	15	15	16	16	16
53	2930	2930	2930	2790	2790	2990	2560	2560	2410	2410	2410	2330	2330	2330	3210	3350	3430	2430	2350	2680
54	2530	2530	2530	2660	2660	2860	2340	2340	1880	1880	1880	2060	2060	2060	2760	2900	2950	1700	1800	1900
55	180	180	180	225	225	235	175	185	170	170	170	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	385	390	390	420	420	430	400	400	370	370	370	400	400	400	400	400	400	365	358	358
57	140	140	140	142	152	162	145	155	135	135	135	—	—	—	150	150	150	150	150	150
58	180	182	185	205	205	205	165	165	—	—	—	180	180	180	170	185	185	—	162	168

och dec. 12:00 kr., för tve-tved under okt., nov. och dec. 16:40 samt för alved under okt. 21:40, nov. och dec. 25:30

1.		2.	63.	64.	65.	66.	67.	68.	69.	70.	71.
Varuslag.	Kvantitet.	Borås.			Tidaholm.			Karlstad.			
		Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	
		Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			
1 Mjolk: oskummad	lit.	14	14	14	12	12	12	16	16	16	1
2 handskummad	„	7	7	8	6	6	6	7	7	7	2
3 separerad	„	6	6	6	4	4	4	6	6	6	3
4 Smör: bords- (mejeri-)	kg.	236	233	237	235	235	235	240	240	240	4
5 mat- (lands-)	„	211	211	217	210	212	210	215	215	205	5
6 Ost: helfet, okryddad	„	144	143	144	146	146	146	155	160	155	6
7 halvfet, „	„	85	85	85	94	94	94	120	119	—	7
8 skummjölks- „	„	46	44	45	40	41	38	—	—	—	8
9 Margarin, högsta kvalitet	„	150	150	150	159	159	157	160	160	160	9
10 lägsta „	„	120	120	120	127	128	127	120	—	120	10
11 växtmargarin	„	138	140	140	128	126	126	135	135	135	11
12 Ägg, svenska, färska	tjog.	174	183	195	147	176	167	179	200	215	12
13 „ konserverade	„	127	128	125	—	—	—	143	143	148	13
14 Potatis, gammal	5 lit.	23	23	26	30	30	30	25	25	25	14
15 färsk „	„	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
16 Ärtor, gula	kg.	30	32	32	30	33	34	35	36	37	16
17 Bruna bönor	„	50	50	50	55	55	55	56	55	50	17
18 Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	„	29	29	29	32	32	32	32	32	32	18
19 råg- „ „ „	„	21	21	21	25	26	26	22	22	22	19
20 rågsikt- „ „ „	„	28	28	28	30	30	30	28	28	28	20
21 Gryn: havre- (ångpreparerade)	„	38	39	38	35	35	35	35	35	35	21
22 ris-, bästa sort: »Carolina»	„	62	62	63	60	60	60	70	70	70	22
23 „ „ svenska	„	43	42	43	44	45	45	40	39	41	23
24 „ billigaste sort	„	34	34	34	40	40	40	35	36	35	24
25 Rågbröd: hårt (spis-), grovt	„	42	44	46	44	44	44	40	40	40	25
26 mjukt, limpa, söt	„	40	39	39	35	35	35	50	49	50	26
27 „ „ sur	„	30	30	30	—	—	—	35	35	35	27
28 Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	„	62	63	65	69	69	69	73	73	73	28
29 mjukt, bakat med vatten	„	49	49	49	—	—	—	48	48	48	29
30 „ „ mjölk	„	53	53	55	50	50	50	53	53	53	30
31 Nötkött, färskt: stek	„	134	136	136	132	126	120	120	125	125	31
32 soppkött	„	109	111	107	109	106	107	115	115	115	32
33 Kalvkött: stek, gödkalv	„	124	127	122	128	124	124	146	145	145	33
34 „ spädkalv	„	65	64	71	57	46	50	72	73	70	34
35 Färskött: färskt	„	124	127	128	127	120	120	150	150	150	35
36 salt	„	103	107	110	104	106	100	120	123	—	36
37 Fläsk: färskt	„	123	124	121	127	124	120	140	140	136	37
38 salt, svenskt	„	128	128	128	129	123	116	140	140	140	38
39 „ amerikanskt	„	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
40 Fisk, färsk: sill	„	28	29	27	40	36	25	50	50	50	40
41 strömming	„	50	50	50	—	35	40	50	50	50	41
42 rödspotta (»spätta»)	„	83	81	82	88	92	90	80	80	80	42
43 salt: sill, fetsill	„	—	—	—	—	—	—	50	43	55	43
44 „ slofetsill	„	40	41	41	40	38	40	45	43	45	44
45 strömming	„	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45
46 kabeljo av långa	„	46	50	50	58	60	58	60	60	65	46
47 „ „ torsk	„	—	—	—	—	—	—	55	—	58	47
48 Kaffé (obrönt), prima Santos	„	175	175	174	170	178	180	185	185	183	48
49 Socker, bit-	„	71	67	67	70	67	66	72	68	68	49
50 Svagdricka	lit.	7	7	7	6	6	6	7	7	7	50
51 Fotogen: Water White	„	18	18	18	20	20	20	20	20	20	51
52 Standard White	„	14	16	16	17	17	17	18	18	18	52
53 Ved: björk- (osågad, hemkörd (pr »storfamn»: { famn.	2430	2510	2600	1950	2020	2010	2400	2400	2400	53	
54 barr- / 2 5 x 1 6 x 0 89 m. = 3 56 kbm.) {	1940	1980	2020	1340	1390	1390	1800	1800	1800	54	
55 Bränttorv	100kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
56 Kol, antracit (»valnöt»)	hl.	369	375	375	450	433	450	400	400	400	56
57 Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd {	„	—	—	—	—	—	—	155	150	150	57
58 eng. kamin- „	„	181	181	178	200	200	200	200	200	200	58

¹⁾ Avser kabeljo utan fenor och stjärt (s. k. rundskuren fisk). — ²⁾ Ved, som tillhandahållits av Domnarvets (s. k. plankved) har under okt.—dec. betalats i Domnarvet 7 50 kr. pr famn; i Söderhamn under okt. 8 20 kr., under

72.	73.	74.	75.	76.	77.	78.	79.	80.	81.	82.	83.	84.	85.	86.	87.	88.	89.	90.	91.	92.
Örebro.			Kopparberg.			Västerås.			Falun.			Domnarvet.			Gävle.			Söderhamn.		
Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.
Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).		
1	16	16	16	13	13	13	15	15	15	15	15	12	12	12	16	16	16	15	15	15
2	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	8	6	6	6	9	9	9	8	8	8
3	5	5	5	6	6	6	6	6	6	6	6	—	—	—	7	7	7	7	7	7
4	230	230	230	250	250	250	239	240	240	237	238	235	239	237	237	253	256	254	250	250
5	208	213	209	221	221	224	219	228	228	229	228	228	220	218	218	207	224	230	231	234
6	150	157	160	148	150	150	156	158	158	157	158	158	157	157	160	157	159	159	149	150
7	113	113	120	—	—	—	116	119	114	105	110	105	103	103	100	135	135	135	88	100
8	—	—	—	—	60	44	45	46	40	40	40	38	38	38	—	—	—	—	—	—
9	150	150	150	151	152	155	160	160	160	159	159	161	153	153	153	158	158	162	156	157
10	130	130	130	120	124	124	122	122	121	127	127	128	123	123	123	125	125	124	123	126
11	130	130	130	132	132	134	131	131	129	135	135	135	130	132	132	135	136	136	131	130
12	170	183	187	156	179	188	188	210	229	179	186	202	162	169	182	187	237	234	168	205
13	135	140	140	—	—	—	140	140	140	135	158	157	—	—	—	—	162	158	—	175
14	25	25	25	25	25	25	25	24	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	30	30	30	30	30	29	30	30	30	27	29	29	29	29	29	30	30	30	28	28
17	60	54	56	58	54	53	51	51	51	52	51	50	50	50	48	49	48	48	49	50
18	33	33	32	31	31	31	31	31	31	32	32	31	31	31	31	30	31	30	30	32
19	22	22	22	20	21	20	22	22	22	21	21	21	20	19	19	22	22	22	22	22
20	27	27	27	27	27	27	27	27	27	26	27	27	26	26	26	27	27	27	27	27
21	40	40	40	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	36	36	36	35	35
22	63	65	63	60	60	60	62	60	60	60	60	60	60	60	60	65	64	64	60	60
23	43	42	42	39	39	38	40	40	40	41	42	42	38	38	38	41	40	40	41	40
24	35	37	38	36	36	35	35	35	35	36	37	37	35	35	35	35	34	34	35	32
25	38	39	39	33	32	33	37	37	37	36	36	36	33	33	33	35	36	36	35	35
26	45	45	46	41	41	42	38	39	38	42	42	42	40	41	41	36	36	35	40	40
27	28	27	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	34	34	30	29
28	80	80	80	72	72	72	83	83	83	79	80	80	85	86	86	74	74	74	61	66
29	60	60	60	37	37	37	40	40	41	42	42	42	42	43	43	37	37	37	39	37
30	67	67	66	58	58	58	53	55	55	72	72	72	71	72	72	54	52	54	63	62
31	134	125	114	129	131	132	117	109	106	132	129	126	127	124	117	122	116	113	120	116
32	86	89	77	101	96	98	97	90	88	115	108	107	107	107	108	103	97	97	101	100
33	132	134	120	129	130	123	128	124	124	133	130	130	135	130	127	146	145	147	131	133
34	86	79	65	62	63	57	65	64	65	70	68	68	67	67	62	73	76	77	63	63
35	147	139	125	130	127	128	146	139	145	132	131	133	130	127	127	121	118	118	125	129
36	—	—	—	130	130	125	110	110	110	—	—	—	—	—	—	97	91	92	100	93
37	145	142	138	130	130	130	147	143	140	129	129	129	127	129	127	140	136	136	128	133
38	150	145	145	136	139	138	147	141	140	133	133	133	133	133	135	135	137	138	133	134
39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	130	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	36	33	25	31	28	20	37	34	29	40	—	33	30	30	33	—	35	30	25	30
41	41	41	42	45	36	33	41	39	35	35	40	30	35	35	34	44	35	44	35	34
42	70	71	76	75	76	75	77	76	78	80	90	80	78	85	—	100	95	106	75	75
43	45	46	48	40	41	42	44	44	44	39	40	41	42	42	42	43	44	44	42	44
44	38	40	40	40	41	42	38	38	38	36	40	40	40	40	40	36	38	38	—	—
45	—	—	—	—	—	—	28	25	25	25	25	25	20	23	23	—	—	—	25	29
46	65	63	63	52	54	56	52	52	55	—	—	—	—	—	—	1) 69	1) 70	1) 71	63	61
47	45	45	50	—	—	—	46	46	47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
48	188	188	188	176	176	176	171	174	173	176	178	178	178	178	178	175	177	176	176	175
49	71	67	67	70	66	66	67	65	65	71	65	65	68	64	64	71	65	65	69	66
50	6	6	6	6	6	6	7	7	7	5	5	5	—	—	—	6	6	6	6	6
51	19	19	19	20	19	19	18	18	18	20	20	20	20	20	20	18	18	18	20	20
52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
53	3090	3180	3340	1890	1890	1890	3020	2830	2960	2220	2270	2270	2) 1760	2) 1760	2) 1760	2720	2710	2740	2) 1890	2) 1890
54	2360	2410	2460	1510	1510	1510	2080	2030	2020	1760	1760	1760	—	—	—	2040	2080	2050	1450	1510
55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	425	425	425	400	400	400	375	375	375	400	370	370	375	375	375	400	400	400	375	375
57	155	155	155	205	205	205	172	172	172	—	—	—	—	—	—	160	160	160	—	—
58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	225	225	225	175	175	175	170	170	170	175	190

Ärnverk, har kostat: björkved under okt.—dec. 15-10 kr. och barrved under okt.—dec. 12-60 kr. per famn. För avfallsved
nov. och dec. 9-20 kr. per famn.

1.	2.	93.			94.			95.			96.			97.			98.			99.			100.			101.		
		Sundsvall:			Sundsvall:			Sundsvall:			Sundsvall:			Sundsvall:			Sundsvall:			Sundsvall:			Sundsvall:			Sundsvall:		
		staden.			sågverksdistriktet.			sågverksdistriktet.			sågverksdistriktet.			sågverksdistriktet.			sågverksdistriktet.			sågverksdistriktet.			sågverksdistriktet.			sågverksdistriktet.		
		Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.
Varuslag.	Kvantitet.	Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).		
1	Mjöl: oskummad	lit.	17	17	17	15	15	15	14	14	14	1																
2	handskummad	„	11	11	11	10	10	10	—	—	—	2																
3	separerad	„	9	9	9	8	8	8	8	8	8	3																
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	253	250	248	253	249	248	245	240	240	4																
5	mat- (lands-)	„	236	231	228	239	233	230	234	230	228	5																
6	Ost: helfet, okryddad	„	159	157	164	155	159	161	160	160	160	6																
7	halvfet, „	„	108	107	106	108	105	104	130	130	125	7																
8	skummjölks-, „	„	57	49	53	55	60	60	50	50	50	8																
9	Margarin: högsta kvalitet	„	166	168	168	165	165	166	160	160	170	9																
10	lägsta „	„	126	125	125	123	123	127	—	120	—	10																
11	växtmargarin	„	139	140	139	141	140	140	140	140	140	11																
12	Ägg: svenska, färska	tjog.	198	213	228	184	202	232	194	200	240	12																
13	„ konserverade	„	165	167	173	160	168	179	160	180	180	13																
14	Potatis: gammal	5 lit.	28	28	29	30	28	31	35	35	35	14																
15	färsk	„	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15																
16	Ärter, gula	kg.	29	29	29	30	30	30	33	35	35	16																
17	Bruna bönor	„	50	51	51	45	45	46	47	48	48	17																
18	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	„	33	33	33	33	32	32	33	32	32	18																
19	råg-, „ „ „	„	23	23	23	22	21	21	22	22	22	19																
20	rågsikt-, „ „ „	„	27	27	27	27	27	27	27	27	27	20																
21	Gryn: havre- (ångpreparerade)	„	36	36	37	35	35	35	35	35	35	21																
22	ris-, bästa sort: »Carolina»	„	65	63	63	60	60	60	73	73	75	22																
23	„ svenska	„	41	41	40	41	42	42	40	40	40	23																
24	„ billigaste sort	„	35	35	35	37	37	38	35	35	35	24																
25	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	„	39	38	39	38	38	38	38	38	38	25																
26	mjukt, limpa, söt	„	45	46	44	46	44	43	40	42	40	26																
27	„ sur	„	35	35	35	40	40	40	—	—	—	27																
28	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	„	91	90	93	85	86	86	84	89	84	28																
29	mjukt, bakat med vatten	„	45	45	43	—	—	—	62	60	61	29																
30	„ mjölk	„	74	74	78	80	80	80	75	75	74	30																
31	Nötkött, färskt: stek	„	127	117	117	115	116	115	119	109	105	31																
32	„ soppkött	„	100	94	98	91	88	92	97	87	93	32																
33	Kalvkött: stek, gödkalv	„	147	147	145	105	125	107	—	—	—	33																
34	„ spädkalv	„	68	69	77	67	63	62	70	67	73	34																
35	Färskött: färskt	„	120	117	128	100	100	95	118	113	118	35																
36	salt	„	110	120	120	100	95	97	100	100	100	36																
37	Fläsk: färskt	„	134	131	135	129	131	130	126	126	127	37																
38	salt, svenskt	„	140	138	140	138	138	140	140	140	140	38																
39	„ amerikanskt	„	150	150	150	146	149	148	—	140	—	39																
40	Fisk, färsk: sill	„	—	45	28	—	43	38	—	—	—	40																
41	strömming	„	43	50	50	33	49	50	65	38	40	41																
42	rödspotta (»spätta»)	„	75	75	75	—	—	—	—	63	65	42																
43	salt: sill, fetsill	„	41	44	45	38	41	41	40	45	45	43																
44	„ slofetsill	„	35	35	35	30	33	30	—	—	—	44																
45	strömming	„	23	25	25	22	22	22	23	25	25	45																
46	kabeljo af långa	„	2)75	2)75	2)75	2)77	2)83	2)82	2)70	2)75	2)75	46																
47	„ torsk	„	2)65	2)65	2)65	50	50	50	—	—	—	47																
48	Kaffe (obrönt), prima Santos	„	188	186	189	188	187	188	185	185	180	48																
49	Socker, bit-	„	68	67	67	72	68	67	70	68	68	49																
50	Svagdricka	lit.	7	7	7	6	6	6	5	5	5	50																
51	Fotogen: Water White	„	19	19	19	19	18	18	20	20	20	51																
52	Standard White	„	18	18	17	18	—	—	18	17	18	52																
53	Ved: björk- (osågad, hemkörd (pr »storfam»)	famn.	2270	2330	2270	2)1510	2)1640	2)1640	2100	2100	2100	53																
54	barr- } 2½ x 1·6 x 0·89 m. = 3·56 kbm.)	„	1890	1950	1860	2)1130	2)1200	2)1200	—	—	—	54																
55	Bränttorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55																
56	Kol, antracit- (»valnö»)	hl.	400	400	400	—	—	—	475	475	475	56																
57	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	„	155	155	155	—	—	—	—	—	—	57																
58	eng. kamin- „	„	190	190	190	—	—	—	225	225	225	58																

¹⁾ Avser kvaliteten nr 2, då högsta kvalitet icke saluföres å platsen. — ²⁾ Avser kabeljo utan fenor och stjärt 15·10 kr., nov. och dec. 16·40 kr.; för barrved under okt. 11·30, nov. och dec. 12·00 kr. per famn; i Nyland för s. k.

102.	103.	104.	105.	106.	107.	108.	109.	110.	111.	112.	113.	114.	115.	116.	117.	118.	119.	120.	121.	122.
Östersund.			Umeå.			Luleå.			Boden.			Malmberget och Gällivare.			Kiruna.			Samtliga orter.		
Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.
Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).		
1	16	16	16	14	14	16	16	15	15	15	15	18	18	17	18	18	18	14	14	14
2	10	10	10	9	9	9	9	8	8	8	8	—	—	—	—	—	—	8	8	8
3	—	—	—	7	7	—	—	5	5	5	5	—	—	—	—	—	—	6	6	6
4	247	237	237	240	240	242	240	231	246	243	232	246	249	247	243	238	235	242	241	240
5	225	221	220	220	218	228	228	216	230	226	217	230	231	228	227	218	209	220	221	219
6	147	148	153	161	164	156	156	156	156	156	156	151	155	155	154	156	157	158	160	161
7	102	98	100	—	—	115	115	120	120	115	117	—	—	—	—	130	—	117	118	118
8	40	48	45	73	73	75	45	53	50	—	55	—	—	—	—	—	—	51	54	54
9	161	161	163	159	159	158	150	148	140	140	146	153	154	154	148	148	150	158	158	158
10	131	132	130	127	125	127	110	115	110	110	110	120	120	—	180	—	—	124	124	125
11	135	133	133	130	130	132	130	130	130	130	126	138	138	141	130	128	129	132	132	132
12	190	228	225	184	202	215	189	208	224	191	205	222	203	220	221	190	213	174	199	206
13	153	153	154	150	155	188	—	—	—	—	—	—	—	—	—	170	180	142	148	148
14	25	25	27	28	28	28	34	33	34	32	33	33	35	35	35	35	35	29	29	29
15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	34	34	35	34	33	34	33	34	33	31	31	31	34	34	34	33	34	31	31	31
17	54	54	54	47	45	45	50	50	50	49	49	49	49	49	50	49	48	52	51	51
18	32	32	32	32	32	32	32	32	32	31	31	31	34	34	34	33	33	32	32	32
19	24	24	24	23	23	23	22	22	22	22	22	22	23	23	24	24	24	23	22	22
20	30	30	30	29	29	29	28	28	28	25	25	26	28	28	28	28	28	28	28	28
21	35	35	35	35	35	35	40	40	39	34	34	34	37	39	39	37	36	36	37	37
22	64	67	66	60	60	60	64	66	71	66	66	66	67	67	67	65	65	66	66	66
23	45	44	42	39	38	38	40	40	40	40	40	40	42	41	41	42	41	42	41	41
24	38	38	38	36	36	36	35	35	35	35	35	36	36	36	36	36	36	36	36	36
25	40	40	40	38	38	38	37	37	37	35	35	35	44	45	45	43	43	41	41	41
26	37	37	37	45	46	46	43	43	42	43	42	42	46	46	46	53	52	48	38	38
27	35	35	35	—	—	—	31	31	31	31	32	31	—	—	—	50	40	48	29	29
28	65	65	65	75	76	76	74	73	74	74	74	75	100	100	100	85	85	76	76	76
29	40	40	40	34	34	34	44	44	44	44	44	45	—	—	—	78	78	45	45	45
30	58	58	58	64	64	64	67	67	65	66	66	65	—	—	—	91	91	61	61	61
31	120	120	120	100	93	96	99	98	100	99	96	102	119	110	109	107	106	121	119	117
32	93	93	93	75	73	76	87	87	82	87	85	84	98	93	91	88	83	100	99	97
33	133	130	127	117	117	122	—	150	150	—	—	—	144	150	155	140	140	128	128	127
34	53	53	53	77	78	86	62	56	61	58	57	59	75	73	75	72	65	70	70	70
35	120	120	120	116	123	125	114	116	118	113	114	125	119	116	112	112	113	124	124	125
36	110	110	100	100	100	100	99	98	98	100	100	100	101	103	106	110	100	109	109	107
37	123	120	120	127	128	127	129	134	126	126	131	126	130	129	129	127	128	131	130	129
38	144	143	143	128	135	135	134	134	134	132	134	134	141	142	142	137	136	138	137	136
39	148	149	152	130	—	—	140	140	138	140	140	140	144	144	144	144	143	141	141	144
40	50	48	48	30	30	30	—	—	—	—	—	—	—	33	38	—	40	35	35	30
41	50	48	48	50	50	50	—	—	—	—	—	—	—	—	47	—	50	41	39	37
42	70	70	70	83	83	84	—	—	—	—	—	—	66	67	70	—	—	76	79	79
43	43	46	44	38	39	46	42	42	43	39	40	39	42	45	47	42	41	43	44	45
44	—	—	—	35	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	—	37	38
45	—	—	—	28	28	28	25	25	25	25	25	25	27	27	33	27	26	26	26	25
46	50	50	50	77	78	78	73	74	76	73	73	72	78	78	77	—	—	54	55	55
47	50	50	50	68	68	68	—	—	—	—	—	53	—	—	—	—	—	40	44	45
48	182	180	178	181	185	184	179	178	179	181	178	177	197	198	206	188	187	189	179	180
49	70	66	66	75	69	69	74	70	70	74	70	70	75	71	70	72	68	71	67	67
50	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	7	7	7	6	6	6	6	6
51	22	22	22	18	18	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	22	22	19	19	19
52	22	22	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	17	17
53	2270	2390	2460	2210	2230	2230	1930	1900	1900	1730	1700	1730	2180	2190	2140	2770	2520	2420	2440	2480
54	1830	1890	2020	1710	1710	1710	1640	1640	1670	1490	1430	1490	1690	1700	1760	2020	2080	1920	1940	1960
55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	184	186	189
56	390	390	400	425	425	425	413	400	400	413	425	425	450	457	463	475	475	403	403	405
57	—	—	—	200	200	200	—	—	190	—	—	225	—	—	—	250	250	163	164	168
58	185	188	210	200	200	200	195	185	180	195	225	185	—	—	—	—	—	185	185	184

k. rundskuren fisk. — *) För sekunda ved har betalats: i Sundsvalls sågverksdistrikt för björkved under okt. klant 2-50 kr. per kubikmeter (8-90 kr. per famn).

V a r u s l a g.		Kvan- titet.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.
			öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
1	Mjöl: oskummad	lit.	13	13	14	14	14	14	14	14
2	handskummad	„	7	7	7	7	7	7	7	7
3	separerad	„	—	—	—	—	—	—	5	5
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	206	212	221	219	226	220	222	228
5	mat- (lands-)	„	185	191	201	199	204	198	200	205
6	Ost: helfet, okryddad	„	—	—	—	—	—	—	150	151
7	halv fet, „	„	103	107	109	116	119	116	114	111
8	skummjölks-, „	„	—	—	—	—	—	—	49	48
9	Margarin: högsta kvalitet	„	149	157	159	157	164	159	169	152
10	lägsta „	„	100	104	108	108	119	116	125	116
11	växtmargarin	„	—	—	—	—	—	—	—	126
12	Ägg: svenska, färska	tjog.	} 129	133	142	150	148	151	149	149
13	„ konserverade	„		—	—	—	—	—	134	128
14	Potatis: gammal	5 lit.		29	25	29	32	28	27	29
15	färsk „	„	—	—	—	—	—	—	76	48
16	Ärter, gula	kg.	27	27	26	27	30	28	29	29
17	Bruna bönor	„	40	39	39	40	42	41	46	47
18	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	„	27	27	27	28	31	33	32	30
19	råg-, „ „	„	19	19	19	20	23	22	20	20
20	rågsikt-, „ „	„	23	24	24	26	29	28	26	25
21	Gryn: havre- (ångpreparerade)	„	¹⁾ 31	¹⁾ 31	¹⁾ 31	¹⁾ 32	¹⁾ 33	¹⁾ 33	34	32
22	ris-, bästa sort, svenska (»R. T.»)	„	—	²⁾ 57	²⁾ 58	²⁾ 59	²⁾ 59	²⁾ 60	39	39
23	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	„	36	35	35	37	41	40	40	39
24	mjukt, limpa, söt	„	35	34	35	35	39	39	39	37
25	„ „ sur	„	25	25	26	26	28	28	28	27
26	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	„	63	64	65	67	73	74	76	74
27	mjukt, bakat med vatten	„	—	—	—	—	—	—	45	44
28	„ „ mjölk	„	—	42	44	46	51	53	61	60
29	Nötkött, färskt: stek	„	91	89	98	106	109	104	98	96
30	„ soppkött	„	76	74	81	89	91	85	78	78
31	Kalvkött, stek: gödkalv	„	102	104	116	118	122	120	117	116
32	„ spädkalv	„	53	53	58	64	66	63	60	58
33	Färskött: färskt, stek	„	103	105	118	125	125	121	118	115
34	„ salt, svenskt	„	—	—	—	—	—	—	108	102
35	Renkött, färskt, stek	„	—	—	—	—	—	—	—	—
36	Fälsk: färskt (sidfälsk)	„	105	110	127	123	114	121	129	120
37	„ salt, svenskt „	„	115	117	132	131	121	127	138	129
38	„ amerikanskt	„	113	113	124	125	121	128	149	139
39	Fisk, färsk: abborre	„	—	—	—	—	—	—	—	—
40	„ gädda	„	—	—	—	—	—	—	—	—
41	„ sill	„	31	33	34	34	28	28	31	31
42	„ strömming	„	42	40	40	43	37	37	36	36
43	„ torsk	„	—	—	—	—	—	—	—	—
44	„ rödspotta (»spätta»)	„	70	71	75	80	81	79	80	79
45	„ salt: sill, fetsill (»K. K. K.»)	„	³⁾ 36	³⁾ 38	³⁾ 40	³⁾ 41	³⁾ 38	³⁾ 37	39	39
46	„ strömming	„	24	25	26	25	25	23	23	25
47	„ kabeljo av långa med fenor o. stjärt	„	} 51	54	56	59	60	61	54	51
48	„ „ rundskuren	„		—	—	—	—	—	—	—
49	Kaffe (obränt), prima Santos	„	⁴⁾ 110	⁴⁾ 115	⁴⁾ 117	⁴⁾ 116	⁴⁾ 116	⁴⁾ 115	125	155
50	„ Socker, bit-	„	61	69	62	62	66	67	71	69
51	„ Svagdricka	lit.	—	—	—	—	—	—	6	6
52	„ Fotogen: Water White	„	⁵⁾ 18	⁵⁾ 16	⁵⁾ 16	⁵⁾ 16	⁵⁾ 18	⁵⁾ 18	17	15
53	Ved: björk- } osågad, hemkörd (pr »storfamn»: } famn.	}	2180	2170	2220	2360	2680	2520	2280	2280
54	barr- } 2½ x 1½ x 0·89 m. = 3·56 kbm.) }		1660	1650	1710	1850	2140	2020	1810	1810
55	Brännstovv	100 kg.	—	⁶⁾ 70	⁶⁾ 70	⁶⁾ 73	⁶⁾ 80	⁶⁾ 74	187	185
56	Kol, antracit- (»valnöt») } hemkörd {	}	—	322	318	355	388	376	373	373
57	eng. hushålls- (fyrekol) }		—	—	—	—	—	—	—	—
58	Koks: gasverks- (okrossad) }		—	112	106	126	139	134	130	132
59	eng. kamin- „ }	„	—	—	—	—	—	—	159	156

¹⁾ Uppgifterna avse ej ångpreparerade gryn. — ²⁾ Uppgifterna avse »risgryn bästa sort». — ³⁾ Upp-⁶⁾ Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. stovv är 40 å 50 kg. — ⁷⁾ Uppgifterna avse för april endast två

(jan. 1912—jan. 1913) för samtliga orter.

28 orter, för åren 1910—1912 för 39 orter och för 1913 för 44 orter.

1912.	Jan. 1912.	Febr. 1912.	Mars 1912.	April 1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	⁸⁾ Jan. 1913.
öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
8	7	8	8	8	8	7	8	8	8	8	8	8	7
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
237	243	241	241	237	228	228	229	237	242	242	241	240	238
214	218	211	210	211	208	207	207	218	221	220	221	219	213
156	154	154	154	154	154	155	155	156	157	158	160	161	162
115	114	114	113	113	113	114	114	115	116	117	118	118	121
51	50	50	50	51	50	51	50	50	52	54	55	54	55
157	156	155	156	156	156	156	156	156	157	158	158	158	—
122	120	120	120	122	122	122	123	123	123	124	125	125	—
132	131	131	131	131	131	132	132	132	132	132	132	132	132
161	212	205	155	122	118	122	130	141	153	174	199	206	187
139	143	150	144	⁷⁾ 138	⁷⁾ 130	⁷⁾ 128	126	132	137	142	148	148	147
32	32	33	33	35	35	35	35	28	31	29	29	29	30
49	—	—	—	—	—	—	—	61	37	—	—	—	—
30	30	30	29	30	29	30	30	29	30	31	31	31	31
53	53	53	53	53	53	53	53	53	53	52	51	51	50
31	31	31	31	31	31	31	31	31	32	32	32	32	32
22	21	21	22	22	22	22	22	22	23	23	22	22	22
27	26	27	27	27	27	27	27	27	28	28	28	28	27
36	35	36	36	36	36	36	36	36	37	36	37	37	37
40	39	40	40	40	40	40	40	41	41	41	41	41	41
41	40	40	40	40	40	41	41	41	41	41	41	41	41
38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
29	28	29	28	28	28	29	29	29	29	29	29	29	29
76	75	76	76	76	75	76	75	76	76	76	76	76	76
45	44	45	44	45	45	45	45	45	45	45	45	45	43
61	60	60	61	60	61	61	61	61	61	61	61	61	59
111	95	94	96	100	106	111	119	124	124	121	119	117	117
91	77	77	78	81	86	90	96	103	102	100	99	97	97
123	116	116	117	119	121	123	125	129	131	128	129	127	130
65	59	59	60	60	61	64	67	70	72	70	70	70	70
124	110	115	117	123	127	129	130	131	128	124	124	125	130
105	100	101	102	102	105	105	107	109	109	109	109	107	109
123	113	113	113	116	120	122	124	127	132	131	130	129	130
129	121	122	121	124	126	128	129	133	136	138	137	136	137
136	133	131	133	132	133	131	134	135	140	141	144	144	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115
32	25	27	27	29	33	33	33	40	37	35	35	30	30
36	36	36	34	32	35	32	33	34	37	41	39	37	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
77	76	78	76	75	76	77	78	79	78	76	79	79	77
41	40	40	40	40	40	40	41	41	42	43	44	45	45
25	25	25	25	25	25	25	24	25	25	26	26	25	27
52	51	51	52	51	51	51	51	51	52	54	55	55	56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	74
176	172	172	172	174	176	176	176	177	177	179	179	180	180
72	73	73	73	73	73	73	73	73	73	71	67	67	67
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
17	14	14	14	15	16	17	18	19	19	19	19	19	19
2360	2310	2320	2340	2340	2340	2330	2330	2340	2380	2420	2420	2480	2540
1880	1840	1850	1870	1870	1860	1850	1860	1880	1900	1920	1950	1960	2010
187	187	187	195	193	191	184	184	184	184	184	186	189	193
397	378	388	403	404	395	392	393	397	399	403	403	405	405
— ²²⁾ 144	122	122	123	123	122	122	122	122	122	122	122	122	237
155	139	145	152	152	152	153	151	156	163	163	163	168	168
177	159	166	179	182	171	172	176	177	182	185	185	184	189

gifterna avse »salt sill». — ⁴⁾ Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — ⁵⁾ Uppgifterna avse »prima fotogen». — orter, för maj en och för juni tre orter, å vilka höga äggpris gällde. — ⁸⁾ Preliminära siffror.

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1904—1912) och per månad

Kreatursslag.	¹⁾ 1904.	¹⁾ 1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
<i>Kor:</i>									
Extra prima ²⁾	—	—	53	54	54	46	47	50	57
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga ³⁾	40	40	46	48	46	40	41	42	49
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	34	37	43	45	43	36	37	36	43
» 3. Mindre feta ⁴⁾	28	29	36	38	35	27	28	25	34
<i>Kvigor (och stutar):</i>									
Extra prima ⁵⁾	—	—	58	60	59	52	55	58	63
Kl. 1. Fullt feta, köttiga ³⁾	46	46	51	54	52	45	44	46	54
» 2. Mindre feta ³⁾	37	37	44	48	44	36	36	36	44
<i>Tjurar:</i>									
Extra prima ³⁾	—	—	55	57	56	46	49	55	62
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	44	45	51	54	48	42	43	46	56
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	39	41	46	49	44	38	40	43	52
» 3. Mindre köttiga ⁶⁾	33	36	40	38	39	32	33	33	43
<i>Oxar:</i>									
Extra prima ⁷⁾	—	—	—	—	58	—	47	50	58
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	—	—	48	53	49	43	43	44	52
» 2. Mindre feta ⁸⁾	—	—	42	46	43	34	36	38	44
<i>Kalvar:</i>									
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.) ⁹⁾	57	59	64	68	63	60	61	60	68
» (70—90 ») ⁹⁾	51	53	54	61	56	55	55	52	60
Skummjölkskalvar	36	40	44	46	41	39	40	41	48
<i>Får:</i>									
Yngre, feta ¹⁰⁾	—	—	53	54	52	50	51	51	53
Äldre, » ¹¹⁾	—	—	44	49	46	45	45	42	48
<i>Svin:</i>									
Slakterisvin (85—100 kg.)	49	62	73	66	56	69	77	64	73
Rena, större svin (100—150 kg.)	47	59	76	65	55	68	73	62	71
Suggor	39	45	66	57	46	58	67	53	60

¹⁾ Samtliga uppgifter för år 1904 avse endast Malmö och för år 1905 Stockholm och Malmö. — ²⁾ Uppgifterna för jan. 1912 avse endast Malmö och Göteborg. — ³⁾ Uppgifterna för jan. 1912 avse endast Malmö; för febr.—juni, nov. och dec. 1912 samt jan. 1913 jan. 1913 Stockholm och Malmö. — ⁴⁾ Uppgifterna för 1911 avse endast Malmö; för jan. 1912 Malmö — juli 1912 avse Stockholm och Göteborg. — ⁵⁾ Fr. o. m. år 1908 avse uppgifterna endast Malmö och Göteborg. — ⁶⁾ Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg samt för mars—dec.

priser

vande vikt)

Göteborg 1904—jan. 1913.

(jan. 1912—jan. 1913) för alla tre orterna.

Jan. 1912.	Febr. 1912.	Mars 1912.	April 1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.
öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
48	48	49	53	58	58	60	61	63	64	62	60	60
40	41	42	45	48	50	52	54	55	56	55	53	54
35	37	38	41	44	45	47	47	48	47	46	46	47
22	28	27	31	34	37	38	39	40	39	37	37	38
59	54	55	60	62	64	65	66	67	68	67	64	64
46	45	46	50	53	55	57	58	60	61	61	59	58
35	35	35	41	44	46	48	48	49	49	49	48	48
56	54	55	57	60	61	64	66	68	69	67	65	65
48	48	49	53	55	57	59	60	61	63	62	60	61
45	44	45	49	51	52	55	55	58	60	58	57	58
30	36	35	40	43	45	46	46	47	50	49	48	50
49	49	50	54	57	58	61	62	65	65	62	61	60
43	43	44	49	52	54	55	55	57	58	56	55	54
37	37	39	41	43	45	48	47	48	49	46	44	44
62	63	63	66	68	69	69	69	71	70	70	72	74
55	55	55	56	59	61	61	61	64	65	65	66	68
44	43	43	46	47	49	47	49	52	52	53	56	57
48	49	49	50	58	58	56	56	54	51	53	55	57
38	42	49	50	53	53	52	52	50	45	47	50	53
60	62	63	67	74	75	75	79	80	79	79	81	82
59	61	62	65	72	72	72	77	79	79	79	80	81
49	50	54	56	59	56	56	64	68	68	67	68	69

— ^a) Uppgifterna för jan. 1912 avse endast Malmö; för febr.—juni och sept.—dec. 1912 samt jan. 1913 gifterna för jan. 1912 avse endast Malmö samt för febr.—dec. 1912 och jan. 1913 Stockholm och Malmö. — ^b) Uppgifterna för jan. 1912 avse endast Malmö samt för febr.—dec. 1912 och Göteborg samt för sept.—dec. 1912 och jan. 1913 Stockholm och Malmö. — ^c) Uppgifterna för jan. Göteborg. — ^d) Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg samt för maj—sept. 1912 Stockholm och jan. 1913 Stockholm och Göteborg.

Kreaturspriser

(per kg. levande vikt)

i Stockholm, Malmö och Göteborg.

Medelpris under fjärde kvartalet 1912.

Kreaturslag.	Stockholm.			Malmö.			Göteborg.		
	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.
<i>Kor:</i>	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
Extra prima	62	59	58	66	65	62	—	—	—
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga . . .	58	55	54	58	58	55	51	51	51
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga . . .	52	49	49	45	46	45	45	43	43
» 3. Mindre feta	41	38	39	37	35	34	—	—	—
» 4. Magra, simpla	1)	1)	1)	1)	1)	1)	—	—	—
<i>Kvigor (och stutar):</i>									
Extra prima	64	61	60	71	72	68	68	—	—
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	61	58	57	66	68	63	56	56	56
» 2. Mindre feta	51	47	45	53	56	55	44	44	43
» 3. Magra, simpla	2)	2)	2)	—	—	—	—	—	—
<i>Tjurar:</i>									
Extra prima	65	62	61	73	72	67	68	66	66
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.) . .	63	60	59	67	66	62	60	60	60
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.) . .	61	58	57	62	61	59	57	56	56
» 3. Mindre köttiga	50	47	46	50	51	50	—	—	—
» 4. Magra, simpla	3)	3)	3)	—	—	—	—	—	—
<i>Oxar:</i>									
Extra prima	64	61	60	65	63	62	—	—	—
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	61	57	57	61	58	55	52	52	52
» 2. Mindre feta	50	45	43	52	50	47	44	43	41
» 3. Magra, simpla	4)	4)	4)	—	—	—	—	—	—
<i>Kalvar:</i>									
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	73	72	74	72	72	73	68	68	70
» (70—90 kg.)				63	63	63	66	66	68
Skummjölkskalvar	55	55	56	51	53	56	50	51	55
<i>Får:</i>									
Yngre, feta	48	54	58	53	53	51	53	53	55
Äldre, »	44	50	55	—	—	—	45	43	45
Lamm	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Svin:</i>									
Slakterisvin (85—100 kg.)	85	85	86	78	75	78	74	76	80
Rena, större svin (100—150 kg.) . . .	82	82	83	79	77	79	77	77	79
Suggor	67	64	65	68	70	70	69	68	70

1) Medelpris per styck: i Stockholm under okt. 95 kr., nov. 88 kr. och dec. 85 kr., i Malmö under okt. 111 kr., nov. 116 kr. och dec. 108 kr. — 2) Medelpris per styck: under okt. 120 kr., nov. 114 kr. och dec. 110 kr. — 3) Medelpris per styck: under okt. 138 kr., nov. 130 kr. och dec. 128 kr. — 4) Medelpris per styck: under okt. 180 kr., nov. 170 kr. och dec. 165 kr.

Anm. Tillförseln har under kvartalet (okt.—dec.) varit i

	Nötkreatur.	Kalvar.	Får och lamm.	Svin.
Stockholm	3 048	239	149	796
Malmö	8 535	2 202	543	2 272
Göteborg	2 829	898	170	468

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm jan. 1912—jan. 1913.

(Enligt veckonoteringar för år 1912 från Stockholms stads provisoriska fiskhall samt för år 1913 från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelsens noteringskommission.)

S l a g.	Kvan- titet.	Jan. 1912.	Febr. 1912.	Mars 1912.	April 1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.
Medelpris (öre).														
<i>Fisk och fisk- varor:¹⁾</i>														
Abborre, stor. . .	kg.	60	—	87	62	46	39	51	55	63	69	70	65	80
små. . .	kg.	41	—	49	35	46	32	32	35	36	39	39	49	55
Braxen	kg.	21	35	21	29	37	18	25	28	30	41	42	41	60
Gråsej	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	103
Gädda, levande .	kg.	81	80	103	83	78	67	88	78	79	88	79	71	94
slaktad	kg.	149	133	123	144	112	—	97	92	78	131	129	140	153
Gös	kg.	14	29	25	28	19	24	21	21	24	28	30	32	34
Vitling, stor. . .	kg.	90	97	83	103	91	74	86	94	82	95	81	99	120
små.	kg.	64	62	55	70	—	39	49	—	—	67	—	55	—
Hälleflundra, stor	kg.	30	—	57	48	—	42	52	—	—	44	49	54	—
Id	kg.	34	36	33	40	36	26	37	33	38	40	38	58	68
Kolja, svensk . .	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36
norsk	kg.	40	58	44	43	42	31	36	50	51	45	53	58	67
Kungsflundra . .	kg.	—	—	—	20	—	18	—	36	40	41	—	—	—
Kummel	kg.	55	66	66	43	—	32	33	—	47	57	59	74	66
Lake, (stor. . .	kg.	283	253	173	122	267	204	196	—	175	204	196	140	—
insjö- ²⁾ små . .	kg.	—	—	—	51	—	25	—	36	35	—	20	15	—
Lax, färsk . . .	kg.	—	—	—	—	101	46	60	70	—	—	—	—	—
Långa	kg.	—	—	—	—	—	79	80	85	70	80	—	—	208
Makrill	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	130	—	143	—
Piggvar	kg.	49	51	49	49	46	51	52	54	58	55	60	67	68
Röding	kg.	50	49	51	41	25	27	34	50	52	52	61	38	145
Rödspotta, stor.	kg.	32	—	—	85	86	81	71	—	95	84	71	80	85
små	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rödtunga	kg.	977	1229	888	—	—	—	—	—	1850	1817	1813	1412	1449
Sik, stor	kg.	18	21	21	—	18	—	—	—	31	35	30	13	—
små	kg.	—	250	195	90	75	—	—	—	—	—	167	—	—
Siklöja	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sill, färsk . . .	kg.	70	—	68	55	57	30	65	88	55	—	—	96	100
Slätvar	kg.	—	—	32	26	41	16	—	—	—	—	46	—	—
Stenbit	kg.	759	870	699	538	635	—	—	—	818	710	738	850	938
Strömming . . .	kg.	—	39	32	27	—	—	—	—	30	—	27	32	31
Torsk, (m. huvud	kg.	35	38	34	34	38	34	33	34	37	47	46	49	48
svensk (huvudlös	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36
Torsk, norsk . .	kg.	34	21	—	—	—	24	—	—	—	—	35	29	33
Uer, färsk . . .	kg.	—	—	—	95	—	—	181	145	100	—	—	—	—
Äl, levande, stor	kg.	—	—	—	—	—	—	61	—	88	—	—	—	—
små	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Skaldjur:</i>														
Hummer	tjog	3250	—	—	3000	2625	2200	2733	—	2182	2800	3175	3100	3250
Krabbor	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	565	—	—	—
Kräfftor, stora .	kg.	—	—	—	—	—	—	—	114	116	—	—	—	—
små	kg.	—	—	—	—	—	—	55	—	—	—	—	—	—
Räkor, stora . .	kg.	93	104	71	55	83	53	54	82	100	104	95	135	126
kokta (små . . .	kg.	39	53	56	—	—	—	35	—	—	69	49	72	70

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror $\left\{ \begin{array}{l} \frac{2}{1} - \frac{8}{1}: \text{tillgång knapp,} \\ \frac{9}{1} - \frac{15}{1}: \text{god,} \\ \frac{16}{1} - \frac{22}{1}: \text{knapp,} \\ \frac{23}{1} - \frac{29}{1}: \text{,} \end{array} \right.$ efterfrågan medelmättig, livlig, , , tendens svävande, fast, stigande, ,

¹⁾ Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat angives. — ²⁾ Priserna för 1912 avse lake. — ³⁾ Frusen i låda.

Bostadspriser inom olika delar av riket åren 1905—1911.

Landsdelar. ¹		Antal orter.	Hyresbelopp <i>per</i> år i medeltal under åren						
			1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910. ²	1911. ²
			Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
<i>Stockholm:</i>	Ett rum	1	189	200	207	213	238	236	235
	Ett rum och kök	1	289	298	312	323	333	336	342
	Två rum och kök	1	458	475	500	511	528	524	526
<i>Östra Sverige:</i>	Ett rum	12	85	87	91	92	91	89	91
	Ett rum och kök	12	153	155	155	164	167	168	169
	Två rum och kök	12	252	255	262	272	274	278	280
<i>Småland och öarna:</i>	Ett rum	8	67	69	72	70	71	72	80
	Ett rum och kök	8	100	110	113	117	119	122	128
	Två rum och kök	8	166	164	180	187	199	199	206
<i>Södra Sverige:</i>	Ett rum	8	82	92	96	100	97	96	94
	Ett rum och kök	8	127	130	136	144	136	145	148
	Två rum och kök	8	196	209	215	229	236	245	243
<i>Västra Sverige:</i>	Ett rum	11	78	78	—	82	84	84	83
	Ett rum och kök	11	124	131	134	143	143	148	143
	Två rum och kök	11	208	222	218	230	230	238	229
<i>Norra Sverige:</i>	Ett rum	8	100	108	108	105	112	115	111
	Ett rum och kök	8	185	196	195	200	206	201	196
	Två rum och kök	8	323	330	354	355	357	363	356
<i>Samtliga orter:</i>	Ett rum	48	85	89	91	92	93	93	94
	Ett rum och kök	48	141	148	150	157	159	161	161
	Två rum och kök	48	235	242	251	260	264	269	268

¹ Av de olika landsdelarna omfattar *Östra Sverige* orterna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Västmanlands län; *Småland och öarna*: Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gottlands län; *Södra Sverige*: Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län; *Västra Sverige*: Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län; *Norra Sverige*: Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

² Preliminära uppgifter.

Arbetsmarknaden under fjärde kvartalet 1912 enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Den efterföljande redogörelsen grundar sig huvudsakligen på de uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från enskilda arbetsgivare. De i brevkortsformat tryckta frågeformulären hava fortfarande till största delen infordrats av K. Socialstyrelsens ombud i orterna, vilka för närvarande uppgå till ett antal av 40, varav 18 äro föreståndare för arbetsförmedlingsanstalter, tillhörande Sveriges offentliga arbetsförmedling. Direkt av Socialstyrelsen hava emellertid dylika uppgifter insamlats från arbetsgivare i Stockholm samt i den närmaste trakten däromkring ävensom från sådana större arbetsgivare i landsorten, vilka i regel sysselsätta minst 200 arbetare. Antalet av Socialstyrelsen direkt tillfrågade arbetsgivare uppgår numera till omkring 500. Såsom material för bedömande av arbetstillgången i riket föreligga även rapporter från Socialstyrelsens ombud, vilka innehålla dels en kort allmän karaktäristik av ställningen på arbetsmarknaden inom ombudens orter med särskild hänsyn tagen till de större näringar, som där äro representerade, dels uppgifter om arbets- och arbetartillgången inom jordbruket, skogsbruket, byggnadsverksamheten samt transportarbetet i orten, i den mån ombuden genom förfrågningar hos vederbörande arbetsgivare, deras samt arbetarnas organisationer eller på annat sätt kunnat bilda sig en säker uppfattning därom.

För nu ifrågavarande kvartal hava besvarade formulär återkommit från 1 612 arbetsgivare med 210 025 arbetare, varav 1 272 arbetsgivare med 200 918 arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete. Samtliga arbetsgivare — med ett par undantag — vilka sysselsätta minst 200 arbetare, hava insänt besvarade formulär, varför ifrågavarande uppgifter torde få anses som i hög grad värdefulla och representativa för åtminstone hela den svenska storindustrien.

Efter bearbetning av de inkomna svaren kan för bedömande av *arbetstillgången under fjärde kvartalet 1912 inom industri och hantverk* i jämförelse med närmast föregående kvartal följande sammanställning anföras:

1912.	Antal redovisade arbetare.	Arbetare (i %) anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom		
		mer än medelgod.	medelgod.	mindre än medelgod.
4:de kv.	200 918	73	21	6
3:dje »	203 578	73	22	5
2:dra »	202 407	70	25	5
1:sta »	184 711	62	26	12

1911.	Antal redo- visade arbetare.	Arbetare (i %)		
		anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom		
		mer än medelgod.	medelgod.	mindre än medelgod.
4:de kv.	186 685	58	31	11
3:dje »	186 259	57	28	15
2:dra »	178 446	58	29	13
1:sta »	163 200	51	36	13
1910.				
4:de kv.	135 620	53	29	13
3:dje »	138 019	64	23	13
2:dra »	135 583	62	27	11

Det visade sig även, att arbetstillgången under ifrågavarande kvartal ansågs:

i jämförelse med närmast föregående kvartal såsom bättre av 248 arbetsgivare med 38 173 arbetare (19 %); såsom oförändrad av 815 arbetsgivare med 144 646 arbetare (72 %); såsom sämre av 209 arbetsgivare med 18 099 arbetare (9 %) samt

i jämförelse med samma kvartal föregående år såsom bättre av 332 arbetsgivare med 68 615 arbetare (34 %); såsom oförändrad av 827 arbetsgivare med 122 688 arbetare (61 %) samt såsom sämre av 113 arbetsgivare med 9 615 arbetare (5 %).

Med ledning av tabellen å sid. 226—227, som utgör en sammanfattning av arbetsgivarnas inom industrien och hantverket uppgifter, har utarbetats följande *allmänna översikt över arbetstillgången inom vissa större näringsgrupper* under fjärde kvartalet 1912.

Inom *gruvindustrien* fortforo de gynnsamma konjunkturerna. Såväl de stora Höganäs-Billesholmsverken som exportmalmfälten rapporterade god — mycket god arbetstillgång. På grund av årstiden hade dock en del sedvanliga inskränkningar i driften företagits vid de senare. Tillgången på arbetskraft var normal. Av de uppgiftslämnande arbetsgivarna rapportera 19 med 10 112 arbetare (95 %) mer än medelgod, 3 med 440 arbetare (4 %) medelgod och 1 med 46 arbetare (1 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

Inom *närings- och nyttningsämnesindustrien* betecknades arbetstillgången såsom i huvudsak god med alltjämt fortgående förbättring. Kvarnindustrien hade på sina håll stor arbetsbrädska till följd av höstens ökade spannmålsimport. En del bagerier klagade visserligen över minskad avsättning och andra sviter av sommarens långvariga arbetskonflikt, men i stort sett var arbetstillgången inom denna näring tillfredsställande. Inom karamell-, konfekt- och chokladfabrikationen rådde en gynnsam konjunktur med övertidsarbete och brist på arbetskraft. Sockerindustriens högsäsong är förlagd till detta kvartal, under vilket betkampanjen vid råsockerbruken påbörjas och avslutas. Arbetstillgången vid bryggerierna

visade sig vara gynnsamt påverkad av höstens blida väderlek. Inom tobaksindustrien var läget ännu mycket oklart till följd av de genomgripande organisatoriska förändringar, som trustbolagets bildande medfört. Inalles rapporterade inom närings- och njutningsämnesindustrien 112 arbetsgivare med 9 883 arbetare (69 %) mer än medelgod, 59 arbetsgivare med 3 331 arbetare (23 %) medelgod samt 23 med 1 204 arbetare (8 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

För *textilindustriens* vidkommande var arbetstillgången inom bomullsbranschen i huvudsak god (brist på kvinnlig arbetskraft förefanns flerstädes), medan den långvariga depressionen inom ylleindustrien fortfor med överflöd på arbetskraft och begränsning av driften. Juteindustrien rapporterade god och avsevärt förbättrad arbetstillgång. Av arbetsgivarna rapporterade 49 med 13 071 arbetare (63 %) mer än medelgod, 19 med 4 852 arbetare (23 %) medelgod samt 8 med 3 019 arbetare (14 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

Inom *beklädnadsindustrien* fortforo de goda konjunkturerna. Skoindustrien, inom vilken brist på yrkeskunniga arbetare gjorde sig gällande, trikåfabrikationen och särskilt de större konfektionsföretagen i Stockholm och Göteborg hade i allmänhet mycket god arbetstillgång. Av samtliga arbetsgivare inom beklädnadsindustrien rapporterade 86 med 9 536 arbetare (88 %) mer än medelgod, 18 med 1 134 arbetare (11 %) medelgod samt 5 arbetsgivare med 147 arbetare (1 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

Inom *trävaruindustrien* rådde, sedan skeppningen efter hand genom den tilltagande isläggningen upphört, lågsäsong vid sågverken, som reducerade driften och arbetsstyrkan. De snickerifabriker, som arbeta för export, klagade över, att Balkankriget och den utrikespolitiska oron förminskat de utländska avnämarnas köplust, vilket förminskat arbetstillgången vid deras företag. Av arbetsgivarna inom trävaruindustrien rapporterade 87 med 12 526 arbetare (51 %) mer än medelgod, 69 med 8 774 arbetare (36 %) medelgod samt 28 med 3 117 arbetare (13 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

Vid såväl *trämassfabrikerna* som *pappersbruken* var arbetstillgången fortfarande mycket god. Det överflöd på arbetskraft, som anmärkts från en del företag, torde bero på säsongförhållanden. Av arbetsgivarna inom dessa branscher rapporterade 65 med 13 404 arbetare (78 %) mer än medelgod, 19 med 3 604 arbetare (21 %) medelgod samt 4 med 175 arbetare (1 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

Inom *grafiska industrien* var arbetstillgången, såsom alltid under fjärde kvartalet, i allmänhet mycket god.

Tillsammans 44 arbetsgivare med 3 604 arbetare (84 %) rapporterade mera än medelgod och 11 med 665 arbetare (16 %) medelgod arbetstillgång.

Inom *malmförädlingsindustrien* fortforo (liksom inom den europeiska järnindustrien i dess helhet) de utomordentligt gynnsamma konjunkturerna. Av arbetsgivarna rapporterade 30 med 15 695 arbetare (90 %) mera än medelgod samt 4 med 1 660 arbetare (10 %) medelgod arbetstillgång.

Metall- samt *maskin-* och *skeppsbyggnadsindustrierna* företedde även detta kvartal bilden av rastlös verksamhet. Flerstädes förekom arbete i skift eller på övertid. Varven rapporterade brist på arbetskraft. Av arbetsgivarna inom metallindustrien rapporterade 58 med 13 039 arbetare (83 %) mera än medelgod, 22 med 2 275 arbetare (14 %) medelgod och 3 med 399 arbetare (3 %) mindre än medelgod samt inom maskin- och skeppsbyggnadsindustrien 100 arbetsgivare med 21 932 arbetare (86 %) mera än medelgod, 21 med 2 673 arbetare (10 %) medelgod och 14 med 916 arbetare (4 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

Inom *jord-* och *stenindustrien* var arbetstillgången i allmänhet god med undantag för sådana utpräglade säsongindustrier, som t. ex. tegeltillverkningen, vilka nedläggas eller inskränka verksamheten under vintern. Beträffande glasindustrien är ytterligare förbättring av arbetstillgången att anteckna. Inom jord- och stenindustrien rapporterade sammanlagt 54 arbetsgivare med 10 763 arbetare (66 %) mera än medelgod, 28 arbetsgivare med 4 790 arbetare (30 %) medelgod samt 16 arbetsgivare med 696 arbetare (4 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

Inom *byggnadsverksamheten* var arbetstillgången fortfarande av mycket växlande art inom olika delar av landet. I sin helhet hade ställningen av klimatiska skäl givetvis överallt försämrats mot kvartalets slut. Efter ombudens rapporter och övriga uppgifter att döma hade under kvartalet arbetstillgången inom byggnadsfacken varit god i Stockholm, Linköping, Malmö — där arbetena för 1914 års Baltiska utställning påbörjats — Göteborg, Vänersborg samt Gävle. Från Norrköping, Visby — där arbetstillgången varit så ringa, att icke endast yngre ogifta utan även äldre gifta och fastighetsägande byggnadsarbetare för utkomstens skull måst söka arbete på fastlandet — Karlskrona, Lund, Hälsingborg och Falun förspordes föga livaktighet inom byggnadsindustrien med ty åtföljande överflöd på arbetskraft i synnerhet inom grovarbetarfacket.

Transportarbetet erbjöd riklig arbetstillgång vid alla större hamnplatser. För sjöfolk var arbetstillgången alltjämt mycket god på grund av de sällsamt goda konjunkturerna för sjöfarten.

Arbetstillgången inom *jordbruket* var mycket god under oktober månad, då en del av skörden ännu stod obärgad ute på fälten, men minskades efterhand, vilket som vanligt medförde säsongarbetslöshet för den lejda arbetskraften, så mycket mer som den blida väderleken fördröjde *skogsarbetenas* igångsättande. På kvinnlig arbetskraft, särskilt mjölkerskor, råder alltjämt samma brist inom hela landets jordbruk.

Enär arbetsmarknadens läge givetvis måste i hög grad inverka på den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet och läget i viss mån återspeglas i denna verksamhet, meddelas här nedan ur de månatliga redogörelserna för Sveriges offentliga arbetsförmedling till ytterligare jämförelse följande resultat angående tillgång och efterfrågan på arbetskraft.

På 100 *lediga platser* kommo följande *ansökningar om arbete*:

<i>4:de kvartalet 1912.</i>	Inom jord- bruket m. m.	Inom övriga näringsgrenar.	Inom samtliga näringsgrenar.
Oktober	74	119	104
November	90	154	136
December	104	129	125
<i>3:dje kvartalet 1912.</i>			
Juli	74	116	105
Augusti	85	107	99
September	74	103	95

Arbetsstillgången inom det svenska näringslivet under slutet av år 1912 var i stort sett alltjämt synnerligen tillfredsställande, fränsett de industrier, vilka påverkas av den kallare årstidens inbrott.

Den goda ställningen framträder med särskild tydlighet i den statistiska sammanställningen å sid. 221, enligt vilken av de av rapporteringen berörda 203 578 arbetarna fortfarande liksom under det föregående (tredje) kvartalet 1912 icke mindre än 73 % voro anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetsstillgången såsom mera än medelgod, under det att endast 6 % tillhörde företag med mindre än medelgod arbetsstillgång. Föregående kvartal uppgick motsvarande antal till 5 %; den obetydliga försämringen torde uteslutande kunna tillskrivas säsongförhållandenas inverkan.

Den högkonjunktur, varom dessa siffror vittna, är dock ganska ojämnt fördelad på de olika näringsgrenarna. Den relativt rikligaste arbetsstillgången synes vara tillfinnandes uti vårt lands stora stapelindustrier: gruvdriften, malmförädlingen, de mekaniska verkstäderna samt trä- och stenindustrierna. Ylleindustrien åter hade alltjämt att kämpa med vissa svårigheter och byggnadsverksamheten lämnar trots de goda tiderna på sina håll mycket övrigt att önska.

Näringsgrenar.	Hela antalet.		Tillgång å arbete.									
			Mycket god.		God.		Medelgod.		Mindre god.		Dålig.	
	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.
Gruvdrift	23	10 598	2	1 943	17	8 169	3	440	1	46	—	—
Annan brytn.- o. upptagn. industri	2	16	—	—	1	12	—	—	—	—	1	4
Närings- o. nyttningsämnesindustri:												
Kvarnindustri	21	951	2	216	10	420	9	315	—	—	—	—
Bageriyrket	49	2 685	5	375	21	1 777	14	271	6	190	3	72
Sockerindustri	25	4 531	5	740	13	2 172	6	1 528	1	91	—	—
Brännvinsbrännerier o. punschbrygger.	3	75	—	—	3	75	—	—	—	—	—	—
Bryggeriindustri	53	2 566	—	—	17	856	25	920	11	790	—	—
Tobaksindustri	19	2 630	2	79	15	2 289	1	212	—	—	1	50
Margarintillverkning	3	385	1	186	2	199	—	—	—	—	—	—
Slakteri- och charkuteriyrket	12	371	—	—	8	282	3	78	—	—	1	11
Annan närings- o. nyttn.-äm.-ind.	9	224	1	7	7	210	1	7	—	—	—	—
Textilindustri:												
Bomullsindustri	27	10 451	3	960	19	7 245	5	2 246	—	—	—	—
Ylleindustri	30	7 636	2	275	13	2 859	7	1 483	8	3 019	—	—
Annan textilindustri	19	2 855	2	915	10	817	7	1 123	—	—	—	—
Beklädnadsindustri:												
Hattillverkning	6	614	—	—	4	462	2	152	—	—	—	—
Skrädderi- och sömnadsyrket	40	3 864	8	2 203	24	1 425	5	149	1	68	2	19
Triåfabrikation	12	1 622	1	252	11	1 370	—	—	—	—	—	—
Skoindustri	35	3 899	2	361	22	2 744	10	774	1	20	—	—
Handsk-, möss- o. pälsvarufabrikation	10	412	2	62	8	350	—	—	—	—	—	—
Annan beklädnadsindustri	6	406	1	55	3	252	1	59	1	40	—	—
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	22	2 610	1	16	14	2 220	5	167	2	207	—	—
Trävaruindustri:												
Sågverk och brädgårdar	92	18 877	5	600	35	8 561	41	7 388	9	1 648	2	680
Snickerier och annan träförädlng	88	5 280	11	908	34	2 259	26	1 324	12	546	5	243
Korkfabrikation	4	260	—	—	2	198	2	62	—	—	—	—
Trämasse- och pappersindustri:												
Trämassefabriker	40	7 425	3	617	25	4 831	11	1 849	1	128	—	—
Pappersbruk	26	8 063	—	—	21	6 793	5	1 270	—	—	—	—
Bokbinderiyrket	19	1 563	7	718	8	389	2	449	1	4	1	3
Tapetfabrikation	3	132	—	—	1	56	1	36	1	40	—	—
Grafisk industri	56	4 289	16	1 699	28	1 905	11	665	1	20	—	—
Malmförädlingsindustri	34	17 355	11	8 831	19	6 864	4	1 660	—	—	—	—
Metallindustri:												
Järn- och stålvarufabr. samt gjuterier	38	10 496	11	3 866	19	4 721	6	1 528	2	381	—	—
Smidesyrket	12	184	2	31	1	20	8	115	1	18	—	—
Bleck- och plåtslageriyrket	18	1 992	2	37	10	1 588	6	367	—	—	—	—
Annan metallindustri	15	3 041	5	797	8	1 979	2	265	—	—	—	—
Maskin- o. skeppsbyggnadsindustri:												
Mekanisk verkstadsindustri	104	15 197	14	3 573	60	8 783	18	2 101	9	606	3	134
Skeppsvarv	11	4 570	3	1 072	7	3 444	—	—	1	54	—	—
Elektromekanisk industri	11	5 011	4	2 087	5	2 696	1	106	1	122	—	—
Annan maskinindustri	9	743	1	31	6	246	2	466	—	—	—	—
Jord- och stenindustri:												
Stenhuggeribranschen	21	6 870	3	1 995	13	3 944	4	927	—	—	1	4
Kakel- och lerkärlsindustri	17	1 893	—	—	6	627	10	1 197	1	69	—	—
Tegelindustri	17	285	1	45	5	112	1	12	6	91	4	25
Glasindustri	19	3 004	6	1 076	8	1 106	5	822	—	—	—	—
Annan jord- och stenindustri	24	4 197	—	—	12	1 858	8	1 832	3	397	1	110
Kemisk-teknisk industri:												
Ljus-, tvål- och parfymfabriker	17	850	2	111	10	622	4	92	1	25	—	—
Tändsticksindustri	14	6 475	2	698	4	698	6	4 640	2	439	—	—
Annan kemisk-teknisk industri	18	1 501	2	22	9	1 231	6	154	—	—	1	94
Byggnadsindustri:												
Husbyggnadsindustri	39	3 225	—	—	10	1 215	18	1 416	9	560	2	34
Målning och glasmästerirörelse	26	472	7	85	—	—	15	275	3	109	1	3
Annan byggnadsindustri	10	559	3	129	3	193	3	168	1	69	—	—
Transportarbete	20	2 383	4	623	11	1 433	4	218	—	—	1	109
Kommunala arbeten	15	2 545	—	—	11	2 414	3	88	1	43	—	—
Statens arbeten	9	2 780	4	712	4	1 813	1	255	—	—	—	—
Summa 4:de kv. 1912	1 272	200 918	169	39 008	637	108 804	338	41 671	98	9 840	30	1 595
, 3:dje , ,	1 305	203 578	224	43 620	656	104 327	344	45 195	65	8 934	16	1 502
, 2:dra , ,	1 282	202 407	179	35 840	658	105 687	357	51 560	71	7 018	17	2 802
, 1:sta , ,	1 262	184 711	116	23 268	556	90 902	374	48 681	152	14 611	64	7 249
, 4:de , 1911	1 231	186 685	102	19 106	540	88 080	396	58 508	147	17 405	46	3 586

Arbetsstillgången i jämförelse med												Tillgång på arbetskraft.					
näst föregående kvartal.						samma kvartal föregående år.						Brist.		Normal tillgång.		Överflöd.	
Bättre.		Oförändrad.		Sämre.		Bättre.		Oförändrad.		Sämre.							
A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.
2	1 995	17	6 932	4	1 671	8	5 759	14	3 561	1	1 278	1	92	21	10 050	1	456
1	12	—	—	1	4	—	—	1	12	1	4	—	—	2	16	—	—
3	169	17	772	1	10	2	161	18	781	1	9	1	150	17	715	3	86
14	1 023	28	1 412	7	250	12	807	29	1 581	8	297	2	251	33	1 878	14	556
16	2 796	7	1 419	2	316	1	235	24	4 296	—	—	—	—	18	3 424	7	1 107
—	—	3	75	—	—	—	—	3	75	—	—	—	—	3	75	—	—
2	127	39	2 140	12	299	1	9	46	2 366	6	191	—	—	43	2 232	10	344
3	361	15	2 219	1	50	2	320	16	2 260	1	50	—	—	18	2 580	1	50
1	38	2	347	—	—	1	38	2	347	—	—	—	—	1	161	2	224
3	128	7	211	2	32	1	40	9	295	2	36	—	—	10	328	2	43
—	—	9	224	—	—	—	—	9	224	—	—	—	—	8	184	1	40
2	720	24	9 320	1	411	8	3 715	19	6 736	—	—	7	3 372	19	6 861	1	218
6	1 237	22	6 274	2	125	9	2 138	16	4 539	5	959	1	47	26	5 380	3	2 209
4	1 290	13	1 113	2	452	8	1 462	11	1 393	—	—	2	255	17	2 600	—	—
1	147	4	359	1	108	1	128	4	378	1	108	—	—	6	614	—	—
16	627	19	3 139	5	98	10	2 269	24	1 467	6	128	6	1 408	33	2 446	1	10
5	1 249	7	373	—	—	4	973	8	649	—	—	2	452	10	1 170	—	—
14	1 389	18	2 469	3	41	17	1 668	16	2 210	2	21	2	361	28	2 612	5	926
2	62	8	350	—	—	1	50	9	362	—	—	1	43	9	369	—	—
—	—	5	347	1	59	1	55	4	292	1	59	—	—	5	366	1	40
2	346	17	1 665	3	599	4	247	17	2 163	1	200	—	—	18	2 230	4	380
4	301	58	14 094	30	4 482	11	1 324	76	16 421	5	1 132	1	230	79	16 180	12	2 467
15	734	48	3 308	25	1 238	27	1 611	43	2 599	18	1 070	1	372	75	4 336	12	572
—	—	3	208	1	52	—	—	4	260	—	—	—	—	4	260	—	—
4	824	31	5 691	5	910	5	894	33	6 078	2	453	2	467	32	5 928	6	1 030
2	537	23	7 272	1	254	4	1 057	20	6 509	2	497	—	—	22	6 482	4	1 581
9	938	9	622	1	3	4	287	13	1 269	2	7	—	—	19	1 563	—	—
—	—	2	92	1	40	—	—	3	132	—	—	—	—	3	132	—	—
26	2 410	27	1 577	3	302	12	733	38	3 385	6	171	—	—	44	3 875	12	414
7	6 292	27	11 063	—	—	17	10 066	17	7 289	—	—	1	673	29	14 886	4	1 796
4	2 455	31	7 591	3	450	16	5 708	20	4 860	2	428	1	123	31	8 086	6	2 287
2	31	7	88	3	65	3	51	7	110	2	23	—	—	12	184	—	—
1	5	14	1 940	3	47	2	52	16	1 940	—	—	—	—	18	1 992	—	—
7	1 428	7	1 431	1	182	8	1 700	6	1 159	1	182	2	283	12	2 309	1	449
15	2 408	75	12 203	14	586	48	7 235	46	7 437	10	525	10	1 436	89	13 270	5	491
4	1 395	6	3 121	1	54	8	3 707	3	863	—	—	4	1 323	6	3 193	1	54
3	1 769	8	3 242	—	—	7	4 452	3	437	1	122	2	2 109	9	2 902	—	—
4	145	5	598	—	—	2	491	6	246	1	6	—	—	9	743	—	—
3	131	15	6 532	3	207	4	544	16	6 132	1	194	2	466	19	6 404	—	—
—	—	11	1 686	6	207	3	277	14	1 616	—	—	—	—	11	1 721	6	172
1	26	6	106	10	153	3	39	13	238	1	8	—	—	12	194	5	91
3	122	16	2 882	—	—	7	1 549	12	1 455	—	—	2	310	16	2 646	1	48
2	87	14	2 532	8	1 578	10	1 787	12	2 334	2	76	—	—	16	1 924	8	2 273
5	227	10	532	2	91	2	69	14	756	1	25	—	—	14	780	3	70
4	886	10	5 589	—	—	4	886	10	5 589	—	—	—	—	12	5 924	2	551
3	31	11	1 277	4	193	1	4	16	1 474	1	23	—	—	17	1 209	1	292
4	142	15	1 443	20	1 640	8	967	20	1 487	11	771	—	—	28	2 474	11	751
7	85	12	115	7	272	9	141	16	328	1	3	7	85	3	85	16	302
3	169	3	153	4	237	5	195	3	188	2	176	1	11	7	442	2	106
8	869	9	1 246	3	268	7	1 257	11	1 063	2	63	—	—	17	2 039	3	344
1	10	12	2 472	2	63	2	1 232	11	1 248	2	65	—	—	13	2 482	2	63
—	—	9	2 780	—	—	2	226	6	2 299	1	255	1	473	6	1 594	2	713
248	38 173	815	144 646	209	18 090	332	68 615	827	122 688	113	9 615	62	14 792	1 029	162 520	181	23 606
308	45 060	878	146 708	119	11 810	409	76 831	793	116 107	103	10 640	136	28 029	1 055	157 434	114	18 115
430	67 175	763	126 633	89	8 599	361	65 888	819	123 803	102	12 716	86	21 097	1 042	158 549	154	22 761
249	39 090	781	122 096	232	23 525	304	50 071	806	114 547	152	20 093	38	7 071	937	142 578	287	35 062
288	41 833	774	120 680	219	24 172	241	46 607	822	115 677	168	24 401	32	6 503	959	146 709	240	33 473

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna.

Den 1 oktober, 1 november och 1 december 1912.

I slutet av månaderna september, oktober och november utsändes, i likhet med vad under föregående månader varit fallet, frågeformulär direkt till samtliga fackföreningar inom 31 fackförbund. Svenska järn- och metallarbetareförbundet, vilket redan tidigare, i samband med sin understöds-kassa för arbetslösa medlemmar, upprättat regelbunden månadsrapportering över arbetslösheten från sina avdelningar, överlämnar fortfarande beredvilligt dessa uppgifter till Socialstyrelsen för vidare bearbetning, varför formulär icke tillställas avdelningar, tillhörande detta förbund. De fackförbund, som icke deltaga i denna rapportering, äro *dels* Svenska järnvägs-, Svenska lokomotivmannas- och Svenska postmannaförbunden samt Telegraf- och rikstelefonarbetareförbundet på grund därav att förevarande undersökning avser att utröna arbetslösheten bland huvudsakligen industriens och hantverkets arbetare, *dels* Svenska arbetareförbundet, Svenska skrädderitillskärareförbundet, Sjömans- och eldareförbundet, Frisörbiträdesförbundet samt Byggnadsträarbetareförbundet, vilka förbunds samtliga avdelningar av olika skäl icke besvara Styrelsens formulär.

Resultaten av rapporteringen om antalet arbetslösa inom fackföreningarna vid ovanstående tidpunkter föreligga i här meddelade tabeller, som utgöra en sammanfattning av de bearbetade frågeformulärens uppgifter. Vidstående tabell å sid. 229 är ett sammandrag av huvudtabellerna.

Antalet medlemmar i de rapporterade fackföreningarna den 1 oktober, 1 november och 1 december 1912 utgjorde resp. 56 451, 53 856 och 51 521. Av medlemmarna voro vid samma tidpunkter *arbetslösa* resp. 1 625, 1 927 och 2 913 eller resp. 2·9, 3·6 och 5·7 % av samtliga redovisade. Arbetslöshetsfrekvensen var vid de tre närmast föregående månadsskiftena resp. 3·3, 2·8 och 2·7 %. Arbetslöshetsfrekvensens ökning är givetvis uteslutande att tillskriva den minskning av arbetstillgången, som inträtt med den kallare årstidens inbrott.

**Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 1 oktober, 1 november
och 1 december 1912.**

Fackförbund.	Oktober.			November.			December.		
	Antal redo- visade med- lem- mar. ¹	Därav arbetslösa.		Antal redo- visade med- lem- mar. ¹	Därav arbetslösa.		Antal redo- visade med- lem- mar. ¹	Därav arbetslösa.	
		Antal.	%.		Antal.	%.		Antal.	%.
Sv. bageri- och konditoriarbetsförbundet	1 669	56	3·4	1 629	120	7·4	1 608	153	9·5
» bleck- och plåtslagare	1 403	27	1·9	1 365	75	5·5	1 243	98	7·9
» bokbindare	87	—	—	222	1	0·5	187	1	0·5
» bryggeriarbetare	1 472	25	1·7	1 481	34	2·3	1 440	12	0·8
De förenade förbunden	621	20	3·2	688	15	2·2	648	16	2·5
Sv. förgylleri- o. glasmästeriarbetsförbundet	94	—	—	92	1	1·1	98	—	—
» gjutare	2 237	25	1·1	2 357	28	1·2	2 470	31	1·3
» grov- och fabriksarbetare	7 747	517	6·7	8 442	304	3·6	7 100	304	4·3
» gruvarbetare	597	—	—	429	—	—	286	—	—
» hattarbetare	142	—	—	144	2	1·4	62	3	4·8
» järn- och metallarbetare	17 487	331	1·9	17 008	401	2·4	16 482	439	2·7
Därav:									
Järnbruksarbetare	3 974	13	0·3	4 432	41	0·9	3 967	41	1·0
Mek. verkstadsarbetare	13 513	318	2·4	12 576	360	2·9	12 515	398	3·2
Sv. kakelugnsmakare förbundet	287	1	0·3	180	2	1·1	154	5	3·2
» kommunalarbetare	2 159	35	1·6	2 147	12	0·6	2 203	102	4·6
Intern. litografiska	18	—	—	201	10	5·0	204	7	3·4
Sv. murare	1 713	187	10·9	1 661	268	16·1	1 257	315	25·1
» målare	2 953	6	0·2	2 509	107	4·3	1 750	566	32·3
Skand. sadelmakare- o. tapetserare	606	13	2·1	608	15	2·5	628	8	1·3
Sv. skoarbetare	992	2	0·2	11	—	—	80	—	—
» skrädderiarbetare	715	3	0·4	487	1	0·2	782	5	0·6
» stenhuggare	2 944	52	1·8	2 902	77	2·7	2 867	79	2·8
» sågverksindustriarbetare	2 325	100	4·3	512	100	19·5	1 127	283	25·1
» textilarbetare	643	28	4·4	714	14	2·0	817	13	1·6
Intern. tobaksarbetare	866	5	0·6	1 018	3	0·3	1 652	18	1·1
Sv. transportarbetare	523	30	5·7	437	—	—	448	—	—
» träarbetare	3 629	114	3·1	4 385	280	6·4	4 067	397	9·8
» tunnbinderiarbetare	32	2	6·3	33	2	6·1	34	9	26·5
» varuutkörare- o. handelsarbetare	614	1	0·2	574	1	0·2	575	2	0·3
» typograf	1 137	33	2·9	878	27	3·1	732	20	2·7
» lantarbetare	325	1	0·3	343	6	1·7	274	2	0·7
» elektriska arbetare	159	—	—	153	—	—	34	3	8·8
» slakteri- o. charkuteriarbetare	185	1	0·5	179	3	1·7	196	1	0·5
» stuckatör	70	10	14·3	67	18	26·9	66	21	31·8
Summa	56 451	1 625	2·9	53 856	1 927	3·6	51 521	2 913	5·7

¹ Till följd av det skydd, som dessa uppgifter åtnjuta enligt 2 §, 4 mom. tryckfrihetsförordningen, kan här icke meddelas, i vad mån dessa siffror avse hela antalet medlemmar inom ett fackförbund. På grundval av ovanstående siffror kunna alltså inga slutsatser dragas beträffande fackförbundens verkliga medlemsantal eller rörande förändringar i detta hänseende.

Antalet arbetslösa inom arbetar-

F a c k f ö r b u n d.	Antal redo- visade avdel- ningar. ¹	Antal redovisade medlemmar.			
		Män.		Kvin- nor.	Till- sammans.
		Helt beta- lande.	Halvt beta- lande.		
Sv. bageri- o. konditoriarbetareförbundet	37	1 463	122	84	1 669
» bleck- o. plåtslagare »	43	1 168	235	—	1 403
» bokbindare »	4	41	15	31	87
» bryggeriarbetare »	25	1 021	27	424	1 472
De förenade förbunden	17	545	55	21	621
Sv. förgylleri- o. glasmästeriarbetareförbundet	5	75	16	3	94
» gjutare »	81	1 987	250	—	2 237
» grov- o. fabriksarbetare »	115	7 304	279	164	7 747
» gruvarbetare »	10	597	—	—	597
» hattarbetare »	5	122	5	15	142
» järn- o. metallarbetare »	49	—	—	—	17 487
Därav: Järnbruksarbetare	19	—	—	—	3 974
Mek. verkstadsarbetare	30	—	—	—	13 513
» kakelugnsmakare förbundet	10	261	26	—	287
» kommunalarbetare »	27	2 087	72	—	2 159
Intern. litografiska »	2	13	5	—	18
Sv. murare »	26	1 685	28	—	1 713
» målare »	31	2 819	131	3	2 953
Skand. sadelmakare- o. tapetserare »	26	473	117	16	606
Sv. skoarbetare »	10	651	78	263	992
» skrädderiarbetare »	17	552	20	143	715
» stenhuggare »	58	2 514	430	—	2 944
» sågverksindustriarbetare »	28	1 688	636	1	2 325
» textilarbetare »	15	414	26	203	643
Intern. tobaksarbetare »	10	352	7	507	866
Sv. transportarbetare »	6	503	20	—	523
» träarbetare »	69	3 452	176	1	3 629
» tunnbinderiarbetare »	4	32	—	—	32
» varuutkörare- o. handelsarbetare »	16	493	20	101	614
» typograf »	27	804	302	31	1 137
» lantarbetare »	13	295	30	—	325
» elektriska arbetare »	4	127	32	—	159
» slakteri- o. charkuteriarbetare »	2	152	13	20	185
» stuckatör »	2	68	2	—	70
Summa	794	2 —	2 —	2 —	56 451

¹ Jfr noten å sid. 229.² På den grund att hithörande uppgifter icke kunnat erhållas från samtliga organisationer, hava

organisationerna den 1 oktober 1912.

Arbetslösa.				Därav arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av						Arbetslöshetsdagar under september 1912.			
Män.		Kvinnor.	Tillsammans.		arbetsbrist.	tillfälliga orsaker.	sjukdom.	arbetskonflikt.	värnplikt.	andra orsaker.	Tillsammans.	Antal redovisade			Hela antalet arbetslöshetsdagar.
Helt betalande.	Halvt betalande.		Antal.	%.								avdelningar.	medlemmar.	arbetslösa.	
55	—	1	56	3.4	56	—	4	378	82	—	464	4	282	21	510
21	6	—	27	1.9	25	2	43	—	100	1	144	8	797	26	602
—	—	—	—	—	—	—	2	—	4	2	8	—	—	—	—
21	—	4	25	1.7	10	15	24	—	13	—	37	2	531	2	56
19	1	—	20	3.2	15	5	17	—	24	1	42	3	124	16	329
—	—	—	—	—	—	—	2	—	4	—	6	—	—	—	—
25	—	—	25	1.1	24	1	80	1	126	2	209	2	26	8	184
399	50	68	517	6.7	233	284	217	17	125	10	369	26	1 624	309	6 999
—	—	—	—	—	—	—	28	—	40	—	68	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	3	—	—	—	—
—	—	—	331	1.9	331	—	—	—	—	—	—	12	2 743	78	1 614
—	—	—	13	0.3	13	—	—	—	—	—	—	1	180	1	11
—	—	—	318	2.4	318	—	—	—	—	—	—	11	2 563	77	1 603
1	—	—	1	0.3	1	—	4	—	8	—	12	1	30	1	30
32	3	—	35	1.6	10	25	41	—	38	—	79	2	85	28	268
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—
186	1	—	187	10.9	180	7	32	—	62	1	95	5	288	66	707
6	—	—	6	0.2	6	—	26	—	151	2	179	1	10	2	12
13	—	—	13	2.1	12	1	7	—	32	—	39	1	204	1	12
1	1	—	2	0.2	2	—	19	—	45	—	64	1	110	2	18
1	—	2	3	0.4	3	—	11	—	8	—	19	—	—	—	—
50	2	—	52	1.8	45	7	122	404	142	11	679	4	84	16	238
—	100	—	100	4.3	100	—	66	11	111	11	199	1	427	100	1 500
17	2	9	28	4.4	10	18	29	—	26	—	55	3	204	22	213
1	—	4	5	0.6	5	—	19	—	2	2	23	2	143	2	32
20	10	—	30	5.7	30	—	19	—	21	—	40	2	86	30	747
114	—	—	114	3.1	113	1	113	8	146	1	268	10	590	45	565
2	—	—	2	6.3	2	—	1	—	1	—	1	1	3	2	24
1	—	—	1	0.2	1	—	—	—	—	—	—	1	77	1	30
27	6	—	33	2.9	33	—	31	—	80	4	115	10	689	28	780
1	—	—	1	0.3	1	—	7	3	15	—	25	1	35	1	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	7	—	—	—	—
1	—	—	1	0.5	1	—	—	—	1	—	1	1	175	1	25
10	—	—	10	14.3	10	—	1	—	3	1	5	1	70	10	240
2	2	2	1 635	2.9	2	2	2	2	2	2	2	105	9 437	818	15 765

slutsummor icke nedräknats.

Antalet arbetslösa inom arbetar-

Fackförbund.	Antal redovisade avdelningar. ¹	Antal redovisade medlemmar.			
		Män.		Kvinnor.	Tillsammans.
		Helt betalande.	Halvt betalande.		
Sv. bageri- och konditoriarbetareförbundet	39	1 485	93	51	1 629
» bleck- och plåtslagare »	41	1 135	230	—	1 365
» bokbindare »	6	90	40	92	222
» bryggeriarbetare »	23	1 017	26	438	1 481
De förenade förbunden	21	608	52	28	688
Sv. förgylleri- och glasmästeriarbetareförbundet	5	73	16	3	92
» gjutare »	81	2 108	244	5	2 357
» grov- och fabriksarbetare »	114	7 933	298	211	8 442
» gruvarbetare »	9	429	—	—	429
» hattarbetare »	5	123	6	15	144
» järn- o. metallarbetare »	50	—	—	—	17 008
Därav: Järnbruksarbetare	18	—	—	—	4 432
Mek. verkstadsarbetare	32	—	—	—	12 576
» kakelugnsmakare förbundet	7	162	18	—	180
» kommunalarbetare »	25	2 075	72	—	2 147
Intern. litografiska »	9	175	26	—	201
Sv. murare »	27	1 631	30	—	1 661
» målare »	30	2 403	105	1	2 509
Skand. sadelmakare- o. tapetserare »	27	491	117	—	608
Sv. skoarbetare »	1	11	—	—	11
» skrädderiarbetare »	14	374	4	109	487
» stenhuggare »	62	2 504	398	—	2 902
» sågverksindustriarbetare »	3	84	428	—	512
» textilarbetare »	18	445	32	237	714
Intern. tobaksarbetare »	12	352	28	638	1 018
Sv. transportarbetare »	4	423	14	—	437
» träarbetare »	81	4 158	225	2	4 385
» tunnbinderiarbetare »	4	33	—	—	33
» varuutkörare- o. handelsarbetare »	16	475	12	87	574
» typograf »	20	621	242	15	878
» lantarbetare »	13	319	24	—	343
» elektriska arbetare »	3	127	26	—	153
» slakteri- o. charkuteriarbetare »	2	143	16	20	179
» stuckatör »	2	65	2	—	67
Summa	774	2 —	2 —	2 —	53 856

¹ Jfr noten å sid. 229.² På den grund att hithörande uppgifter icke kunnat erhållas från samtliga organisationer, hava

organisationerna den 1 november 1912.

Arbetslösa.					Därav arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av					Arbetslöshetsdagar under oktober 1912.			
Män.		Kvinnor.	Tillsammans.		arbetsbrist.	tillfälliga orsaker.	sjukdom.	arbetskonflikt.	värnplikt.	andra orsaker.	Tillsammans.	Antal redovisade			Hela antalet arbetslöshetsdagar.
Helt betalande.	Halvt betalande.		Antal.	%.								avdelningar.	medlemmar.	arbetslösa.	
117	2	1	120	7.4	120	—	5	79	5	—	89	12	708	79	1 813
68	7	—	75	5.5	73	2	43	1	59	—	103	12	900	63	898
1	—	—	1	0.5	1	—	10	—	7	1	18	1	3	1	12
26	—	8	34	2.3	14	20	30	—	8	—	38	5	891	26	194
15	—	—	15	2.2	7	8	15	—	9	1	25	1	28	8	248
1	—	—	1	1.1	1	—	3	—	2	—	5	1	45	1	21
26	2	—	28	1.2	25	3	78	—	95	1	174	5	237	11	112
284	14	6	304	3.6	217	87	163	7	103	14	287	28	1 378	237	4 632
—	—	—	—	—	—	—	16	—	14	2	32	—	—	—	—
2	—	—	2	1.4	2	—	1	—	1	—	2	—	—	—	—
—	—	—	401	2.4	401	—	—	—	—	—	—	19	6 827	164	3 975
—	—	—	41	0.9	41	—	—	—	—	—	—	7	2 225	37	1 044
—	—	—	360	2.9	360	—	—	—	—	—	—	12	4 602	127	2 931
2	—	—	2	1.1	2	—	3	—	6	—	9	1	31	2	38
12	—	—	12	0.6	12	—	55	—	23	—	78	1	63	4	83
9	1	—	10	5.0	10	—	8	—	10	—	18	1	10	2	30
265	3	—	268	16.1	238	30	33	2	30	1	66	5	151	48	492
100	7	—	107	4.3	107	—	32	—	102	—	184	12	1 022	76	782
15	—	—	15	2.5	15	—	2	—	11	—	13	1	150	13	142
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	1	0.2	1	—	7	—	5	—	12	—	—	—	—
77	—	—	77	2.7	75	2	157	3	112	26	298	4	292	20	367
—	100	—	100	19.5	100	—	14	—	17	—	31	1	427	100	1 400
11	—	3	14	2.0	13	1	28	—	12	1	41	2	42	4	83
2	—	1	3	0.3	3	—	10	—	—	4	14	2	186	3	89
—	—	—	—	—	—	—	18	—	—	—	18	—	—	—	—
277	3	—	280	6.4	270	10	223	—	33	19	275	17	1 402	157	2 671
2	—	—	2	6.1	2	—	1	—	—	—	1	1	3	2	24
1	—	—	1	0.2	1	—	—	—	—	—	—	1	77	1	30
20	7	—	27	3.1	27	—	21	—	14	5	40	9	574	24	619
6	—	—	6	1.7	6	—	8	3	2	—	13	2	65	6	157
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	1	3	1.7	3	—	—	—	2	—	2	1	168	3	54
18	—	—	18	26.9	—	—	1	—	4	—	5	2	67	18	455
2	2	2	1 927	3.6	2	2	2	2	2	2	2	147	15 747	1 073	19 371

slutsummor icke nedräknats.

Antalet arbetslösa inom arbetar-

Fackförbund.	Antal redo- visade avdel- ningar. ¹	Antal redovisade medlemmar.			
		Män.		Kvin- nor.	Till- samman.
		Helt beta- lande.	Halvt beta- lande.		
Sv. bageri- och konditoriarbetsförbundet	38	1 523	39	46	1 608
» bleck- och plåtslagare »	40	1 034	209	—	1 243
» bokbindare »	4	68	34	85	187
» bryggeriarbetare »	26	1 021	22	397	1 440
De förenade förbunden	17	572	53	23	648
Sv. förgylleri- och glasmästeriarbetsförbundet	6	79	16	3	98
» gjutare »	83	2 200	263	7	2 470
» grov- och fabriksarbetare »	109	6 518	325	257	7 100
» gruvarbetare »	8	286	—	—	286
» hattarbetare »	3	61	1	—	62
» järn- o. metallarbetare »	47	—	—	—	16 482
Därav: Järnbruksarbetare	17	—	—	—	3 967
Mek. verkstadsarbetare	30	—	—	—	12 515
» kakelugnsmakare förbundet	6	139	15	—	154
» kommunalarbetare »	29	2 134	69	—	2 203
Intern. litografiska »	9	182	22	—	204
Sv. murare »	27	1 234	23	—	1 257
» målare »	27	1 660	89	1	1 750
Skand. sadelmakare- o. tapetserare »	28	519	109	—	628
Sv. skoarbetare »	2	30	—	—	30
» skrädderiarbetare »	16	626	22	134	782
» stenhuggare »	61	2 455	412	—	2 867
» sågverksindustriarbetare »	15	661	465	1	1 127
» textilarbetare »	18	552	26	239	817
Intern. tobaksarbetare »	11	473	17	1 162	1 652
Sv. transportarbetare »	5	429	19	—	448
» träarbetare »	81	3 867	199	1	4 067
» tunnbinderiarbetare »	4	34	—	—	34
» varunkörare- o. handelsarbetare »	16	476	12	87	575
» typograf »	19	530	185	17	732
» lantarbetare »	11	248	26	—	274
» elektriska arbetare »	2	34	—	—	34
» slakteri- o. charkuteriarbetare »	2	156	23	17	196
» stuckatör »	2	64	2	—	66
Summa	772	2 —	2 —	2 —	51 521

¹ Jfr noten å sid. 229.² På den grund att hithörande uppgifter icke kunnat erhållas från samtliga organisationer, hava

organisationerna den 1 december 1912.

Arbetslösa.				Därav arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av						Arbetslöshetsdagar under november 1912.			
Män.		Kvinnor.	Tillsammans.		arbetsbrist.	tillfälliga orsaker.	sjukdom.	arbetskonflikt.	värnplikt.	andra orsaker.	Tillsammans.	Antal redovisade			Hela antalet arbetslöshetsdagar.
Helt betalande.	Halvt betalande.		Antal.	%.								avdelningar.	medlemmar.	arbetslösa.	
150	2	1	153	9'5	153	—	9	11	3	—	23	13	866	111	2 676
90	8	—	98	7'9	98	—	62	—	14	—	76	11	242	23	462
—	1	—	1	0'5	1	—	7	—	3	2	12	1	8	1	30
5	—	7	12	0'8	12	—	40	—	6	—	46	2	531	3	56
16	—	—	16	2'5	13	3	12	2	2	1	17	3	41	6	154
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—
30	1	—	31	1'3	29	2	109	—	15	9	133	6	271	13	228
282	17	5	304	4'3	284	20	152	3	21	5	181	27	1 293	214	4 311
—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	8	—	—	—	—
3	—	—	3	4'8	3	—	1	—	2	—	3	1	6	3	12
—	—	—	439	2'7	439	—	—	—	—	—	—	18	6 988	179	4 449
—	—	—	41	1'0	41	—	—	—	—	—	—	5	1 424	29	843
—	—	—	398	3'2	398	—	—	—	—	—	—	13	5 564	150	3 606
2	3	—	5	3'2	5	—	1	—	—	—	1	1	14	5	143
102	—	—	102	4'6	102	—	50	—	14	—	64	1	60	2	62
7	—	—	7	3'4	7	—	3	—	9	—	12	2	109	7	469
313	2	—	315	25'1	315	—	25	—	3	—	28	9	235	81	1 776
558	8	—	566	32'3	555	11	42	—	71	—	113	10	243	86	1 853
8	—	—	8	1'3	8	—	1	—	4	—	5	5	268	8	159
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	5	5	0'6	5	—	19	—	2	—	21	—	—	—	—
79	—	—	79	2'8	79	—	144	—	21	34	199	5	305	12	156
32	251	—	283	25'1	266	17	33	—	17	269	319	5	684	283	6 490
11	—	2	13	1'6	13	—	35	—	—	14	49	4	146	9	230
10	—	8	18	1'1	3	15	7	—	—	1	8	2	187	18	117
—	—	—	—	—	—	—	21	—	1	—	22	—	—	—	—
394	3	—	397	9'8	395	2	136	—	19	19	174	22	1 610	235	4 904
9	—	—	9	26'5	1	8	1	—	—	—	1	2	15	9	94
2	—	—	2	0'3	2	—	—	—	1	—	1	2	281	2	42
15	5	—	20	2'7	20	—	13	—	2	3	18	8	350	17	486
2	—	—	2	0'7	2	—	7	3	1	—	11	1	33	2	60
3	—	—	3	8'8	3	—	—	—	—	—	—	1	23	3	24
1	—	—	1	0'5	1	—	—	—	—	—	—	1	185	1	30
21	—	—	21	31'8	19	2	1	—	—	—	1	2	66	21	421
2	2	2	2 918	5'7	2	2	2	2	2	2	2	165	15 060	1 355	29 894

slutsummor icke nedräknats.

Översikt av arbetsinställelser (strejker och lockouter) i Sverige år 1912.

(Preliminär redogörelse.)

Under år 1912 inträffade, enligt ingångna uppgifter, *114 arbetsinställelser*, vilka direkt berörde inalles 784 arbetsgivare och 9 930 arbetare. Av konflikterna började 37 under årets första kvartal, 39 under andra, 24 under tredje samt 14 under fjärde kvartalet. Arbetsinställelsernas antal och omfattning framgår av tabellen å sid. 238—239.

Samma tabell utvisar jämväl, i vad mån de olika *näringsgrenarna* berördes av de under året påbörjade arbetsinställelserna.

Till sin *karaktär* voro 105 arbetsinställelser strejker, 2 lockouter och 7 av blandad karaktär.

Antalet *förlorade arbetsdagar* till följd av konflikter, påbörjade under år 1912, utgjorde så vitt känt c:a 298 659.

Arbetsgivarna voro i 49 fall helt eller delvis *organiserade*, i 65 fall tillhörde de ej organisation eller saknas uppgift härom. Arbetarna voro i 64 fall helt eller delvis fackligt organiserade, i 50 fall voro de däremot oorganiserade eller saknas uppgift i detta avseende.

Konflikternas *huvudorsaker* voro i 69 fall lönefrågor, i 10 fall organisationsspörsmål samt i 35 fall andra orsaker. Lönefrågorna gällde i 50 fall löneförhöjning, i 5 fall lönesänkning samt i 14 fall andra lönefrågor, såsom form för avlöningen, garanterad timlön vid ackordsarbete och utbetalande av avlöningen. Av organisationsspörsmålen gällde 1 föreningsrättens erkännande, medan de övriga hänförde sig till kollektivavtalstvister. Under gruppen andra orsaker inbegripas tvister om arbetstiden i 4 fall, om personliga förhållanden i likaledes 4 fall, om arbetares antagande och avskedande i 13 fall, om arbetets anordning i 10 fall samt om tolkning av avtal i 1 fall och andra spörsmål i 3 fall.

Beträffande *resultatet* kan meddelas, att av de 114 konflikterna 47 ledde till arbetets återupptagande på de av arbetsgivaren uppställda villkoren, 26 bilades i enlighet med arbetarnas fordringar och 41 avgjordes genom kompromiss.

En sammanställning av de avslutade konflikternas *orsaker och resultat* ter sig på följande sätt:

O r s a k.	R e s u l t a t.		
	Enligt arbetsgivar- villkor.	Enligt arbets- tarnas fordringar.	Kompromiss.
Löneförhöjning	23	7	20
Lönesänkning	—	3	2
Andra lönefrågor	6	7	1
Föreningsrätten	1	—	—
Kollektivavtal	—	2	7
Andra organisationsspörsmål	—	—	—
Arbetstid	3	—	1
Personliga förhållanden	2	1	1
Arbetares antagande och avskedande	6	5	2
Arbetets anordning	4	1	5
Tolkning av avtal	—	—	1
Andra orsaker	2	—	1
Tillsammans under år 1912	47	26	41
» » » 1911	43	24	27
» » » 1910	33	20	21
» » » 1909	61	33	38
» » » 1908	84	77	101
» åren 1903—1907	290	393	389

I 17 fall medverkade *statens förlikningsmän* vid konflikters biläggande.

Av arbetsinställelserna omfattade 2 hela riket, nämligen de stora konflikterna inom skrädderi- och bageriyrkena, av vilka den förra berörde 340 arbetsgivare och 1 806 arbetare och den senare c:a 275 arbetsgivare samt 1 600 arbetare. De övriga konflikterna fördelade sig på följande sätt inom de *olika delarna av landet*:

Landsdel.	Städer.			Landsbygd.			Hela riket.		
	Ar- betsin- ställ- ser.	Ar- bets- givare.	Ar- betare.	Ar- betsin- ställ- ser.	Ar- bets- givare.	Ar- betare.	Ar- betsin- ställ- ser.	Ar- bets- givare.	Ar- betare.
Stockholm	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östra Sverige ¹⁾	14	22	803	8	9	429	22	31	1 232
Småland och Öarna	5	20	50	4	4	207	9	24	257
Södra Sverige	8	8	351	5	8	801	13	16	1 152
Västra Sverige	17	35	735	10	10	730	27	45	1 465
Norra Sverige	6	18	324	35	35	2 094	41	53	2 418
Summa	50	103	2 263	62	66	4 261	112	169	6 524

För övrigt kan anmärkas, att, enligt de föreliggande uppgifterna, 42 arbetsinställelser föregingos av *förhandlingar* parterna emellan, under det att i 65 fall några dylika ej ägde rum; i 7 fall saknas uppgift i förevarande avseende.

I fråga om *avtalsbrott* framkastar arbetsgivaren mot arbetarna i 16 fall och arbetarna mot arbetsgivarna i 9 fall beskyllning i detta avseende, varjämte parterna i 2 fall ömsesidigt beskylla varandra för dylikt brott. I 87 fall uppgives intet sådant brott hava förekommit eller saknas uppgift härom.

¹⁾ Östra Sverige omfattar Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands och Östergötlands län; Småland och Öarna: Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län; Södra Sverige: Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län; Västra Sverige: Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län; Norra Sverige: Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Arbetsinställelser, *påbörjade* under

Näringsgrenar.	Antal arbetsinställelser, påbörjade under				Summa arbetsinställelser.	Karaktär.			Orsaker.		
	1:sta kvar-talet.	2:dra kvar-talet.	3:dje kvar-talet.	4:de kvar-talet.		Strej-ker.	Lock-outer.	Blandade kon-flik-ter.	Löne-frå-gor.	Orga-nisa-tions-spörs-mål.	An-dra orsa-ker.
Jordbruk	—	—	1	1	2	2	—	—	—	—	2
Skogsbruk	2	1	—	—	3	3	—	—	3	—	—
Gruvdrift	1	—	—	1	2	2	—	—	1	—	1
Kvarnindustri	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1
Bagerier	1	2	—	—	3	2	—	1	—	2	1
Slakterier och charkuterier	1	—	1	1	3	3	—	—	—	2	1
Textilindustri	4	2	—	3	9	7	—	2	4	—	5
Skrädderi	2	1	—	—	3	1	1	1	2	1	—
Skofabriker	2	—	1	—	3	3	—	—	2	—	1
Läder-, hår- o. gummivaruind.	—	2	1	—	3	3	—	—	2	—	1
Sågverk och brädgårdar	7	7	5	2	21	20	1	—	14	—	7
Snickerier och annan träförädling	—	6	1	—	7	6	—	1	6	1	—
Trämasse- och pappersindustri	2	3	1	1	7	7	—	—	2	—	5
Malmförädlingsindustri	—	2	2	—	4	3	—	1	1	—	3
Metallindustri	2	5	2	2	11	11	—	—	6	3	2
Mekanisk verkstadsindustri	3	1	1	1	6	5	—	1	5	—	1
Stenhuggerier	2	1	2	1	6	6	—	—	5	1	—
Kakelfabriker	—	—	1	—	1	1	—	—	1	—	—
Glasbruk	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1
Karbidfabriker	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	1
Husbyggnad	3	5	—	—	8	8	—	—	7	—	1
Målning	—	1	—	—	1	1	—	—	1	—	—
Väg-, gatu- och kloakanläggning	2	—	3	—	5	5	—	—	4	—	1
Järnvägsbyggnad	1	—	2	—	3	3	—	—	3	—	—
<i>Summa</i>	37	39	24	14	114	105	2	7	69	10	35

år 1912, inom olika näringsgrenar.

Resultat.			Känt högsta antal					Arbetsgivarnas organisation.			Arbetarnas organisation.			Förlorade arbetsdagar. (Approx. uppgift.)
Arbetsgivarens villkor.	Arbetarnas fortlöringar.	Kompromiss.	direkt berörda arbetsgivare.	arbetare				Helt eller delvis organis.	Ej organis.	Uppgift saknas om org.	Helt eller delvis organis.	Ej organis.	Uppgift saknas om org.	
				vid strejker.	vid lockouter.	vid bland. konfl.	tillsammans.							
1	—	1	2	19	—	—	19	—	2	—	—	2	—	142
3	—	—	3	100	—	—	100	—	1	2	—	2	1	263
2	—	—	2	40	—	—	40	2	—	—	—	2	—	289
1	—	—	1	15	—	—	15	—	1	—	—	1	—	30
—	1	2	277	12	—	1 600	1 612	1	1	1	1	2	—	155 358
1	—	2	10	44	—	—	44	—	2	1	2	—	1	550
7	1	1	9	567	—	375	942	9	—	—	3	6	—	6 403
—	1	2	354	15	—	1 848	1 863	2	1	—	3	—	—	13 219
2	—	1	7	89	—	—	89	—	3	—	3	—	—	1 407
1	—	2	4	186	—	—	186	2	1	—	3	—	—	12 810
11	2	8	21	1 301	105	—	1 406	8	9	4	5	13	3	20 038
2	3	2	10	518	—	145	663	2	4	1	5	1	1	23 532
1	3	3	7	516	—	—	516	6	1	—	5	2	—	4 415
2	1	1	4	152	—	—	152	3	1	—	2	2	—	601
3	3	5	20	239	—	—	239	3	4	4	9	2	—	7 079
1	1	4	6	229	—	110	339	3	2	1	4	1	1	3 182
—	4	2	14	803	—	—	803	2	2	2	6	—	—	34 683
—	—	1	1	11	—	—	11	—	1	—	1	—	—	330
—	—	1	1	46	—	—	46	—	1	—	1	—	—	5 440
1	—	—	1	330	—	—	330	1	—	—	1	—	—	4 800
2	4	2	20	175	—	—	175	4	2	2	6	2	—	1 623
—	1	—	2	16	—	—	16	—	1	—	1	—	—	272
3	1	1	5	191	—	—	191	1	3	1	2	3	—	794
3	—	—	3	133	—	—	133	—	1	2	1	2	—	1 399
47	26	41	784	5 747	105	4 078	9 030	49	44	21	64	43	7	298 659

Arbetsvist vid Trollhättans kanalarbeten.

Under februari och maj månader år 1912 inlämnade de vid Trollhätte kanals ombyggnad anställda organiserade arbetarna genom sina respektive fackföreningar till vattenfallsstyrelsen förslag till kollektivavtal, innehållande krav på förhöjda löner, kortare arbetstid, garanterad minimilön m. m. Enär för ifrågavarande arbetare gälla de av telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen den 9 februari 1909 gemensamt utfärdade »Allmänna bestämmelser rörande arbetare vid Kungl. telegrafverket, statens järnvägar samt under Kungl. vattenfallsstyrelsen lydande verk», vilka inrymma föreskrifter om anställning, arbetstid, sjukavlöning m. fl. grundläggande villkor,¹ behandlades de ingivna framställningarna vid gemensamt sammanträde med nämnda styrelser den 2 maj 1912, och beslöts därvid att icke företaga någon ändring i nämnda allmänna bestämmelser.

För arbetarna vid Trollhättan gälla vidare dels »särskilda bestämmelser», vilka upptaga vissa detaljföreskrifter om uppsägningstid, skiftarbete, avlöningsformer, garantering av timlön, avlöningars utbetalande m. m., dels i enlighet med § 7 i »allmänna bestämmelserna» utfärdade »avlöningsbestämmelser», innehållande timavlöning för olika kategorier, beräkning av övertidsersättning och påföljder i händelse av strejk. Dessa sistnämnda bestämmelser voro utfärdade den 17 december 1909 att gälla till och med den 30 juni 1912. Både de »särskilda bestämmelserna» och avlöningsbestämmelserna voro fastställda av vattenfallsstyrelsen ensam, de förstnämnda dock i samråd med telegrafstyrelsen och järnvägsstyrelsen, vadan de viktigaste punkterna i desamma voro i överensstämmelse med dessa styrelsens motsvarande föreskrifter.

Vattenfallsstyrelsen fann icke skäl föreligga att vidtaga ändring i sina »särskilda bestämmelser», och förklarade sig i svar till vederbörande fackföreningar vidhålla de tre styrelsernas ståndpunkt att icke gå med på kollektivavtal, men förklarade sig villig att, innan de nya avlöningsbestämmelserna beslutades, föranstalta om sådana överläggningar med arbetarna, som avses i § 7 av de allmänna bestämmelserna.

Den 7 juni utfärdades tillkännagivande, att ifrågavarande överläggningar skulle äga rum den 17 juni, och meddelades samtidigt föreskrifter rörande det sätt, på vilket arbetarna hade att utse sina ombud vid överläggningen. Som arbetarna voro missnöjda med sistnämnda föreskrifter, kom emellertid

¹ Bihang till Svensk Författningssamling år 1909, n:r 6.

intet sammanträde vid nämnda tidpunkt till stånd, varför vattenfallsstyrelsen beslöt, att förut gällande löner tillsvidare skulle utgå.

Först den 27 augusti, efter ingående förhandlingar rörande sättet för ombudens utseende, upptogs överläggningar mellan vattenfallsstyrelsen och arbetarna vid kanalombyggnaden. Sammanträden ägde rum den 27—28 augusti, 17—19 september och 7 oktober. Sedan förhandlingarna vid sistnämnda sammanträde blivit avbrutna, utan att något resultat uppnåtts, beslöt de organiserade arbetarna vid sammanträde den 20 oktober att icke godkänna det förslag, som vid sista sammanträdet under överläggningarna framstälts av vattenfallsstyrelsens delegerade, utan vidhålla sina krav och hemställa om nya förhandlingar under ledning av vederbörande förlikningsman.

Vattenfallsstyrelsen avböjde emellertid dylika förhandlingar och utfärdade den 30 oktober nya avlöningsbestämmelser, i vilka de förutvarande timpenningarna höjdes med 2—4 öre. Samtidigt medgävos vissa modifikationer i avlöningsbestämmelsernas strejkklausul och i de särskilda bestämmelsernas föreskrift om tiderna för avlöningsens utbetalande. De nya bestämmelserna trädde i kraft från och med den 26 oktober 1912.

Då konflikten härefter ytterligare tillspetsades och allvarlig fara för strejk var för handen, erbjöd sig statens förlikningsman i fjärde distriktet i skrivelse av den 19 december 1912 att medla, vilket erbjudande emellertid av vattenfallsstyrelsen avböjdes. I samband härmed ingav vattenfallsstyrelsen den 24 december 1912 till Kungl. Maj:t en skrivelse innehållande redogörelse för den uppkomna konflikten och därmed sammanhängande omständigheter.

Rörande den förevarande arbetstvistens principiella sida anför vattenfallsstyrelsen i nämnda skrivelse bland annat följande:

»Styrelsen har vid behandling av den föreliggande frågan utgått från den åsikt, som tagit sig uttryck i de »allmänna bestämmelserna», att kollektivavtal icke böra förekomma vid de av statens organ direkt drivna arbetena. Ett synnerligen tungt vägande skäl mot ingående från statens sida av kollektiva avtal anser styrelsen ligga däri, att staten måste intaga en fullt neutral ställning. Vid ett statens arbete bör en arbetare vara lika berättigad till anställning, vare sig han tillhör den ena eller andra organisationen eller är oorganiserad. Att få en kollektiv uppgörelse med oorganiserade arbetare är emellertid enligt sakens natur omöjligt. Vill man beträda de kollektiva avtalens väg, är man därför hänvisad endast till de organiserade. Man torde dessutom kunna utgå ifrån, att de vid statens arbeten anställda organiserade arbetarna i regel icke bilda egna sammanslutningar utan uppgå i vederbörande allmänna organisationer och inom dessa utgöra ofta endast en minoritet. Om kollektiva avtal komme till användning vid statens arbeten, skulle de följaktligen avslutas icke med statens egna arbetare utan med utomstående organisationer.

Ett annat viktigt skäl för den af styrelsen intagna ståndpunkten är, att staten såsom arbetsgivare näppeligen kan organisera sig så och använda sådana motmedel mot strejk, blockad och dylikt, som de enskilda arbetsgivarna. Då dessutom de allmänna bestämmelserna äro utfärdade av de ifrågavarande verken gemensamt, har det för styrelsen varit uppenbart, att någon förhandling inför förlikningsmannen i 4:e distriktet i denna kardinalfråga icke bör äga rum.

Liknande är förhållandet med de särskilda bestämmelserna, vilkas viktigaste principiella föreskrifter äro likartade för de tre affärsverken.

I fråga om avlöningsbestämmelserna må framhållas, att prisbestämningen vid Trollhätte kanals ombyggnad i första hand sträcker sina verkningar till vattenfallsstyrelsens övriga arbeten. En given följd av den företagna höjningen i timlöner vid Trollhätte kanals ombyggnad har också varit, att styrelsen den 17 dennes bl. a. för att få överensstämmelse mellan löneskalorna på de olika arbetsplatserna, funnit sig böra bestämma motsvarande ökning i timlöner vid Porjus och Älvkarleby. Därefter komma dessa höjningar självfallet att snart nog medföra en ökning av avlöningsstatserna hos de övriga statens verk, vilka sysselsätta liknande arbetare, samt jämväl hos de privata arbetsgivarna inom samma fack runtom i landet. Men ej nog härmed. Prisbestämningen för de tillfälliga arbetarna utövar sina verkningar jämväl på den ordinarie statspersonalens avlöningar och kan i viss mån föregripa Riksdagens möjligheter att bestämma desamma. Styrelsen har under sådana förhållanden icke kunnat taga på sitt ansvar att låta ens avlöningsstatserna upptagas till förhandling inför förlikningsmannen i det distrikt, där rörelsen från arbetarnas sida vid detta tillfälle givit sig till känna.

Frågan har enligt styrelsens åsikt en så stor räckvidd, en så stor principiell och ekonomisk betydelse såväl för staten som de enskilda, att den icke kan och bör behandlas såsom en lokal, enskild arbetstvist med användning av det vanliga förlikningsförfarandet.

Att arbetarnas strävan att tvinga statens affärsdrivande verk in i samma former, som äro brukliga på den privata arbetsmarknaden, i detta fall sekunderas av ett hot om strejk, kan icke förmå styrelsen att frångå den principiella ståndpunkt, styrelsen efter moget övertygande intagit.»

Vattenfallsstyrelsen framhöll slutligen, att, därest Kungl. Maj:t skulle finna lämpligt vidtaga någon särskild åtgärd med anledning av de i skrivelsen omnämnda förhållandena, den enligt styrelsens mening lämpligaste utvägen vore, om den för många grenar av statsförvaltningen och näringslivet så viktiga frågan gjordes till föremål för ingående utredning och behandling av en eller flera särskilt för ändamålet utsedda sakkunniga personer.

Vattenfallsstyrelsens skrivelse remitterades till kommerskollegium, som däröver den 28 december 1912 avgav följande utlåtande.

»Kommerskollegium, som under för handen varande omständigheter icke ansett lämpligt att till närmare granskning upptaga de av vattenfallsstyrelsen anförda skälen emot förhandlingar inför en statens förlikningsman för biläggande av den uppkomna arbetstvisten vid Trollhättan, finner det vara särskilt angeläget, att, inom detta liksom övriga statens och en del andra arbetsområden, störande avbrott i arbetet i form av arbetsnedläggelse icke få äga rum. En nödvändig förutsättning för, att detta krav skall kunna upprätthållas, är emellertid, att staten såsom arbetsgivare strängt fasthåller vid sin särställning i förhållande till flertalet enskilda arbetsgivare, samt giver sina arbetstagare nödiga garantier för, att deras berättigade intressen i alla händelser skola bliva tillbörligt tillgodosedda. Denna fråga synes även kollegium vara av den synnerliga vikt, att den i sin helhet oförtövat bör göras till föremål för en ingående utredning.

Att låta lösningen av den nu föreliggande arbetstvisten vid Trollhättan anstå i avvaktan på den sålunda förordade, mera omfattande utredningen, synes däremot kollegium icke vara tillrådligt. Tvärtom finner kollegium — icke minst med hänsyn till önskvärdheten av, att den principiella frågan skall kunna föras fram till sin lösning oberoende av någon mer eller mindre aktuell arbetstvist — det vara angeläget, att den ifrågavarande arbetstvisten snarast möjligt erhåller en, om också endast provisorisk, lösning. Därigenom bör dock självfallet intet föregripande få äga rum beträffande det slutliga ordnandet av förhållandet mellan staten såsom arbetsgivare och dess arbetare.

Icke heller kan kollegium anse att, i avsaknad av andra lagfästade former för förhandlingar mellan ett statens verk och dess arbetare, i ett fall sådant som detta hin-

der bör möta för upptagande av förhandlingar med anlitande av det genom lag ordnade förlikningsförfarandet, i all synnerhet som därmed ingalunda äro förenade sådana konsekvenser, som vattenfallsstyrelsen synes förmena. Åtgärder för att få sådana förhandlingar under opartisk ledning till stånd finner därför kollegium vara att förordna. Dock vill det synas kollegium, att dessa åtgärder böra vidtagas först sedan från vederbörande arbetarorganisations sida avgivits ett bestämt erkännande av, att störande avbrott i arbetet i form av strejk eller dylikt icke få äga rum.

Som emellertid vattenfallsstyrelsen, på anförda skäl, vilka kollegium icke varit i tillfälle att närmare pröva, icke velat hava denna arbetstvist behandlad såsom en lokal, enskild sådan, torde det vara på sin plats, att på sätt tidigare i några fall ägt rum, en särskild förlikningskommission förordnas att i tvisten medla, och synes denna kommission lämpligen böra bestå av förlikningsmännen i de tre distrikt, där de i vattenfallsstyrelsens skrivelse anförda större arbetsplatserna äro belägna, nämligen det första, det fjärde och det sjunde, med förlikningsmännen i första distriktet såsom ordförande.

Under åberopande av vad sålunda blivit anført samt under förutsättning att från vederbörande arbetarorganisations sida avgives en bestämd förklaring, att störande avbrott i arbetena vid Trollhättan i form av strejk eller dylikt icke få äga rum, får kollegium förordna

att Eders Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för, att förnyade förhandlingar bliva upptagna för biläggande av tvisten mellan vattenfallsstyrelsen och dess arbetare vid Trollhättan och ordnande av i samband därmed stående frågor, samt förordna förlikningsmännen i första, fjärde och sjunde distriktet att, under den förstnämndes ordförandeskap, delta i dessa förhandlingar och medla i tvisten.»

Från arbetarna vid Trollhättan hade till grov- och fabriksarbetareförbundet ingivits anhållan om att få förklara strejk vid kanalombyggnaderna. Styrelsen för nämnda förbund beslöt emellertid vid sammanträde den 30 december 1912 att icke bifalla denna arbetarnas begäran. Meddelande om förbundsstyrelsens beslut ingavs också till Kungl. Maj:t.

Kungl. Maj:t beslöt den 31 december 1912 att förordna en särskild förlikningskommission för biläggande av ifrågavarande konflikt, och utfärdades med anledning därav följande kungl. brev till vattenfallsstyrelsen.

»I skrivelse den 24 december 1912 har Ni anmält, att vid de av Eder ledda kanalarbetena vid Trollhättan arbetstvist uppkommit, och har Ni tillika framhållit, att utgången av densamma kunde inverka på arbetsförhållandena vid de pågående anläggningarna vid Älvkarleby och Porjus. I sammanhang med denna anmälan har Ni hemställt att, därest Vi skulle finna lämpligt vidtaga någon särskild åtgärd med anledning av de i anmälningen omförmälda förhållanden, den enligt Eder mening lämpligaste utvägen vore, om den för många grenar av statsförvaltningen och näringslivet på grund av dess räckvidd och principiella betydelse så viktiga fråga, som här framträtt, gjordes till föremål för ingående utredning och behandling av en eller flera särskilt för ändamålet utsedda sakkunniga personer.

I anledning härav har Vårt och rikets kommerskollegium avgivit utlåtande, varjämte grov- och fabriksarbetareförbundet inkommit med en skrift.

Vid föredragning av detta ärende hava Vi, som vilja särskilt upptaga frågan om utredning för åstadkommande av lämpliga allmänna bestämmelser för förhandling mellan statsinstitutioner och vissa deras arbetare, med vad därmed kan sammanhånga, funnit gott förordna en särskild förlikningskommission för att enligt lagen om medling i arbetstvister den 31 december 1906 söka bilägga den föreliggande arbetstvisten vid Trollhättan och ordna i sammanhang därmed stående frågor; och hava Vi till ledamöter i denna förlikningskommission förordnat förlikningsmännen i första distriktet A. Cederborg, i

fjärde distriktet K. G. Karlsson och i sjunde distriktet P. Hellström, av vilka Cederborg skall vara ordförande i kommissionen.»

Den förordnade förlikningskommissionen, inför vilken nya överläggningar ägde rum den 13—16 januari 1913, avgav den 17 januari motiverade uttalanden och hemställanden beträffande ovannämnda den 26 oktober 1912 utfärdade »avlöningsbestämmelser» och »särskilda bestämmelser» rörande arbetare vid Trollhätte kanals ombyggnad.

I fråga om arbetarnas uppdelning i olika löneklasser hade kommissionen ej funnit annan ändring nödig och lämplig, än att stenhuggarna borde bilda en särskild kategori, för vilken skulle stadgas följande:

»Stenhuggeriarbetet vid kanalbyggnaden utföres mot ackordslön enligt ackordsprislista, baserad på de pris, som innefattas i de mellan arbetsledningen och stenhuggeriarbetarna vid kanalombyggnaden nu gällande arbetskontrakten.

Uppdrages åt de i dylika arbeten nu sysselsatta arbetarna arbete, som ej kan utföras på ackord, må sådant arbete utföras mot timlön, utgående med 80 % av medelförtjänsten per timme å ackordsarbete för stenhuggeriarbetare därstädes under nästföregående kalenderår.»

Skillnaden i lönesatserna grupperna emellan hade kommissionen även funnit väl avvägd. Vad själva timlönesatserna åter anginge, erinrade kommissionen, hurusom redan 1907 lägsta timlönen vid kraftstationsanläggningen fastställdes till 38 öre; under år 1909 hade emellertid, på grund av då rådande konjunkturen, timlönerna vid kanalombyggnaden fastställts till allenast 33—35 öre för motsvarande arbetargrupper. Vid utfärdandet av nu gällande »avlöningsbestämmelser», av den 26 oktober 1912 hade vattenfallsstyrelsen dock i så måtto tagit hänsyn till de förbättrade konjunkturen och förhöjda levnadskostnaderna, att timlönerna för de olika grupperna fastställts till resp. 37, 42 och 47 öre. Kommissionen hade emellertid ej kunnat finna annat, än att timpenningen för den lägsta gruppen ej borde understiga den redan år 1907 vid kraftstationen fastställda och där för en del arbetare fortfarande gällande timlönen, och hemställde på grund därav:

»att timlönesatserna ändras därhän, att timpenningen fastställs att nu utgå med för grupp I 38, för grupp II 43 och för grupp III 48 öre.»

Avlöningsbestämmelserna borde lämpligen fastställas att gälla intill 1 juli 1916, vid vilken tid kanalarbetena kunde beräknas vara fullbordade. Då under denna tid de ekonomiska konjunkturen och förhållandena på arbetsmarknaden kunde hava medfört en allmän stegring av arbetslöner och kanske även levnadskostnader, hemställde kommissionen:

»att under senare hälften av år 1914 må genom sakkunnig myndighet utredas, huruvida och i vad mån förenämnda omständigheter må finnas böra för den återstående tiden intill den 1 juli 1916 föranleda en jämkning av ifrågavarande avlöningar.»

Beträffande de i »avlöningsbestämmelsernas» § 2 fastställda tilläggsersättningsarna för övertidsarbete föreslog kommissionen den ändringen, att tillägget för natt- och söndagsarbete i överensstämmelse med inom industrien

gällande praxis borde utgå med dubbla beloppet mot annat övertidsarbete sålunda:

»att de i denna paragraf upptagna procentsatserna 33 och 50 måtte utbytas mot resp. 35 och 70.»

Arbetarnas krav på garanterad timlön vid ackordsarbete syntes kommissionen förtjäna ett visst beaktande, särskilt med hänsyn därtill, att det gällde ett arbetsområde, där fasta prislistor endast med svårighet kunde tillämpas. Då emellertid denna fråga vore föremål för mycket stridiga meningar och måhända kunde medföra vittgående konsekvenser, syntes den ej lämpligen böra upptagas till avgörande enbart vid ett av statens affärsdrivande verk, utan i samband med de övriga.

I anledning av uttalade önskemål från arbetarnas sida, hemställde kommissionen slutligen, att terminerna för avlöningens utbetalande måtte genom särskilda föreskrifter regleras, med särskilt iakttagande av, att förskotts- och månadslikvider om möjligt komme att äga rum på fredagar och i regel med högst 14 dagars mellanrum.

De belopp arbetarna skulle äga i förskott uppbära, borde fastställas sålunda:

»att förskottslikviden kommer att utgå för fullt arbetsför och i sitt yrke fullt hemmastadd arbetare i grupp I med 35, i grupp II med 38 samt i grupp III och för stenhuggare med 43 öre.»

Kommissionens ovan refererade förslag har av vattenfallsstyrelsen i huvudsak godkänts. Bestämmelser om reglering av timlönen för stenhuggare har styrelsen dock funnit vara olämplig och överflödig, helst som dylikt arbete så gott som uteslutande bör kunna utföras på ackord. Skulle timlönsarbete någon gång ifrågakomma, synes detta utan svårighet kunna för varje särskilt fall ordnas genom överenskommelse mellan arbetsledningen och respektive arbetare.

Övriga av kommissionen framställda förslag hava av styrelsen biträtts, dock under den förklaringen, att styrelsen icke därmed velat uttala sig om vissa av kommissionen framförda åsikter i fråga om garanterande av timlön vid ackordsarbete.

Slutligen har styrelsen beslutat, att för arbetarna vid Porjus och Älvkarleby kraftverksbyggnader vidtaga enahanda höjning av lönerna som vid Trollhättan.¹

¹ I samband med ovan lämnade redogörelse för den uppkomna arbetstvisten vid Trollhättan må erinras, att frågan om förhandlingsordning vid statens förvaltande verk i anledning av väckta motioner varit föremål för behandling vid såväl 1911 som 1912 års riksdag, ehuru något riksdagsbeslut intetdera året kommit till stånd. Angående frågans behandling vid 1912 års riksdag hänvisas till »Meddel.» årg. 1912, sid. 414 ff.

Verkningarna av den kanadensiska lagen av år 1907 om obligatorisk medling i arbetstvister inom vissa allmännyttiga företag.

Sir Georg Askwith, ordförande i det i England år 1911 inrättade »Industrial Council» för handläggning av arbetstvister, har nyligen till engelska handelsdepartementet överlämnat en ämbetsberättelse angående en av honom till Kanada på regeringens uppdrag företagen resa, varunder han studerat de kanadensiska arbetstvisterna och sättet för deras biläggande samt sammanträffat med ett stort antal arbetsgivare, arbetare, fackföreningsfunktionärer, politiker och tjänstemän.

Rapporten inledes med en redogörelse för lagstiftningen i Kanada på detta område före 1907, vilken återfinnes dels i Conciliation Acts från 1896 och 1900 med deras fullt frivilliga medlingsförfarande och dels i Railway Labour Disputes Act av 1903, vari regeringen fick makt att hänskjuta en arbetstvist till förlikningsnämnd och, därest ej förlikning·ernåddes, till skiljedomstol, vars utslag dock ej kunde av myndigheterna utan vidare verkställas. Ingen av dessa lagar avsåg att inskränka rätten till strejk eller lockout. En långvarig strejk av gruvarbetarna i västra Kanada blev anledning till framläggande av den nu ifrågavarande lagen av 1907, vanligen benämnd »Lemieux» Act.

Rapporten erinrar därefter om huvuddragen i lagen, som omfattar arbetarna vid gruvorna, kommunikations- och transportföretagen samt andra allmännyttiga företag. Sålunda omnämnes föreskriften, att varje ändring i löner och arbetstid skall tillkännagivas minst trettio dagar i förväg och att strejk eller lockout på grund av dylikt tillkännagivande ej får etableras, så länge frågan är under behandling hos förliknings- och undersökningsnämnden. § 5 stadgar, att en var part kan hos arbetsministern göra framställning om tillsättande av dylik nämnd, samt § 56, att strejk eller lockout före eller under nämndens förhandlingar äro olagliga och straffas med böter. Även nämndens sammansättning och befogenhet beröras under framhållande att parterna på förhand kunna ena sig om att godkänna nämndens beslut, som under sådana förhållanden blir bindande för båda parterna.

Rapporten konstaterar, att lagens syfte är, att tillbörlig hänsyn vid ifrågavarande arbetstvister skall tagas till den stora allmänheten, vilken som tredje part i målet har stora intressen att tillvarataga. Å ena sidan har detta allmänhetens intresse starkt betonats i lagen, men å andra sidan har lagen sökt att begränsa detta ingripande i parternas förhållanden till det minsta

möjliga genom att låta lagens verksamhetsområde omfatta endast sådana företag, vilkas fortgående verksamhet är av största vikt för samhället (såsom gruvor, järnvägar, sjöfart och andra allmännyttiga företag) samt därigenom att ingripandet avser blott en suspension tillsvidare av rätten till strejk och lockout, icke ett absolut förbud däremot.

Askwith framhåller skillnaden mellan förliknings- och skiljenämndernas utslag enligt »Lemieux» Act och skiljedomar med rättsligt bindande verkan. Nämnda lag vill ej betaga arbetsgivare eller arbetare rätten att uppsäga sina avtal till upphörande å viss tid, utan föreskriver endast att förrän arbetsinställelse tillgripes skola alla möjligheter till en uppgörelse genom förhandlingar hava anlitats. Men — och här framträder den ovan nämnda skillnaden — lagen hindrar ej en strejk eller lockout, om det befinnes, att intet av de framlagda förslagen kan vinna båda parternas godkännande.

Lagen genomdrevs oaktat starkt motstånd från två av de största fackförbunden (gruvarbetarnas i västra Kanadas koldistrikt och järnvägsmän- nens), vilka berördes av lagen, och detta motstånd vann understöd från fackorganisationer utom lagens tillämplighetsområde. Arbetarna i västra Kanadas kolgruvor stå ännu i skarp opposition mot lagen, understödda av många framstående män inom de ledande kretsarna av arbetarvärlden. Järnvägsmännen åter hava helt och hållet ändrat hållning och äro nu bland lagens ivrigaste anhängare.

Huvudanmärkningarna från arbetarnas sida rikta sig mot följande punkter i lagen.

1. De lagliga hindren för arbetarna att draga fördel av det lämpligaste ögonblicket för att framtvinga bättre villkor.

2. Arbetsgivarnas rätt att vägra ett godtagande av förlikningsnämndens förslag.

3. Onödiga uppskov i nämnderna, innan avgörandet faller.

4. Orättmätigt utnyttjande från arbetsgivarnas sida av den tid, då strejk och lockout icke äro lagligen tillåtna.

5. Rätten för parterna att taga tvistens avgörande i egen hand.

6. Vägran att medverka vid nämndens konstituerande.

7. Vissa nämnders förmenta partiska sammansättning.

8. Vissa av domstolarna meddelade beslut i samband med tillämpning av lagen.

9. Frånvaron av en stadgad form för förklaring av nämndens beslut.

Rapporten genomgår därefter detaljerat dessa punkter och särskilt den första, som »upprullar hela frågan om lagens huvudprincip». Askwith framhåller, att vissa arbetarkretsar vilja hävda rätten att nedlägga arbetet omedelbart efter det underrättelse därom givits motparten, men han tillägger, att inom varje rationellt organiserad fackförening såväl i Kanada som i Unionen avser taktiken icke plötsliga anfall på motståndaren, utan grundliga och uttömmande förhandlingar, innan arbetsnedläggelse tillgripes. Den här ifrågasättande lagen är just ett uttryck för den senare principen. Icke endast parterna själva skola uppbjuda sina yttersta krafter för att åstadkomma en

uppgörelse i godo, utan samhället måste även erhålla full klarhet i sakens sammanhang och genom en nämnd, som är oberoende av parternas förutfattade meningar, söka finna en lösning av svårigheterna. För att åstadkomma detta resultat giver lagen nämnden medel i hand att genom vittnen och handlingar fastslå vad som är rätt och billigt i tvisten.

Askwith avslutar undersökningen i denna del med att förklara, att »det synes mig, som om antingen anmärkningarna mot lagen äro av den natur, att de skulle försvinna med en bättre insikt i lagen, eller ock att man utan svårighet kunde råda bot på lagens brister genom smärre ändringar, utan att frånga dess huvudsakliga principer». Han tillägger, att han hört lagen högt prisas av arbetarledare med stor erfarenhet om dess verkningar.

Askwith undersöker därefter arbetsgivarnas och allmänhetens ställning till lagen. De flesta arbetsgivare voro gynnsamt stämde mot densamma, ehuru åtskilliga höllo före, att dess tillämplighetsområde borde utvidgas. Endast en arbetsgivare uttalade sig emot lagen, men han var principiell motståndare till varje ingripande från utomståendes sida. Det offentliga livets män yttrade sig nästan utan undantag synnerligen gynnsamt om lagen och ansågo också de, att lagen med fördel skulle kunna tillämpas jämväl på andra företag.

Vissa arbetsgivare hade dock en del anmärkningar att göra och framhålla såsom önskvärt:

1. att nämndernas utlåtanden skulle komma i sin helhet till allmänhetens kännedom;
2. att nämnderna skulle bestå endast av opartiska personer (ej delvis av arbetsgivare och arbetare);
3. att böter och viten skulle ådömas på administrativ väg;
4. att fackföreningarna skulle inregistreras och kunna göras ansvariga för böter och skadestånd;
5. att det måtte stadgas vissa former för förklaring av nämndernas utlåtanden och beslut.

Rapporten berör därefter de olika förhållandena i England och Kanada, framför allt de stora avstånden i Kanada och å andra sidan det betydligt större antalet arbetstvister i England. Men även med hänsyn till antalet av dem, som äro inblandade i arbetstvisterna, och som är mycket större i England än i Kanada, kan Askwith icke finna någon djupgående artskillnad mellan arbetstvisterna i de båda länderna. Vad är då lagens kärna och kan lagen helt eller delvis tillämpas på engelska förhållanden? Dessa frågor underkastas en grundlig prövning. Askwith framkastar jämväl den frågan, om inskränkningarna i rätten till strejk eller lockout äro så väsentliga för lagen, att densamma ej vore effektiv utan dessa rättsligen skyddade inskränkningar. Utgöra verkligen, frågar han, de i lagen stadgade bötesstraffen för de fall, att en part sätter sig över dessa inskränkningar, en styrka för lagen? I Askwiths ögon ligger lagens tyngdpunkt icke i någondera av dessa båda stadganden och i varje fall icke i det sist omnämnda. Nej, lagens kärna är de föreskrifter, som giva både parterna själva och allmänheten en fullkomlig kännedom om de verkliga orsakerna till tvisten och som möjliggöra, att på

basis av denna kännedom så vitt möjligt opartiska förslag till tvistens lösning framläggas, vare sig strejk eller lockout börjat eller icke. Denna förhandling inför allmänhetens ögon för in i striden ett element av lidelsefritt omdöme, som icke kan presteras av någon av parterna.

Rapportens sista del har följande lydelse:

»Jag anser, att det jämväl i England skall visa sig utförbart att till fördel både för arbetsgivare och arbetare skapa en möjlighet för sådana förhandlingar, utmynnande eventuellt i ett utlåtande, vilket skulle klarlägga orsakerna till svårigheterna, och såväl hos allmänheten som hos arbetsgivare och arbetare grunda den uppfattningen, att, då denna möjlighet gives, bör man begagna sig därav, samt att, så länge förhandlingarna pågå, någon strejk eller lockout ej bör öppnas och ännu mindre understödjas med en sympatiststrejk. — — —

Från allmänhetens synpunkt äro fördelarna av ett sådant förfarande påtagliga. Allmänheten har ju intet intresse av strejker och lockouter och ett liknande förfarande som den kanadensiska lagen påbjudit kan med skäl väntas minska deras antal. Emedan allmänheten alltid har svårt att bilda sig ett omdöme för eller emot ett visst avgörande i en teknisk fråga, som i många yrken är omöjlig att förstå för en lekman, kommer allmänheten förmodligen att både eftertryckligt och enhälligt ansluta sig till en princip, som sätter ett på billighet grundat avdömande i stället för stridens nyckfulla utslag.

Från arbetsgivarnas synpunkt behöver ett sådant förfarande icke komma i konflikt med de affärsmässiga och disciplinära synpunkterna vid företagets skötsel. Detta förfarande innebär därjämte en garanti för affärernas jämna och regelbundna gång genom minskning i antalet strejker, genom framtvingande av ett tidigare slut på konflikterna och genom att utöva ett avgörande inflytande på dessa s. k. sympatiststrejker, vilka för närvarande störa och oroar så många arbetsgivare, som icke har något otalt med sina arbetare och vilka genom ett sådant förfarande skulle bli onödiga och verkningslösa. Det har vidare i dessa dagar, då företagen blivit så omfattande och invecklade, just på grund av den bristande »personliga beröringen» vid affärens skötsel blivit allt svårare att ställa till rätta alla missförhållanden. Just för sådana affärer likaväl som för de affärer, som intimt beröras av en rubbning i arbetets gång inom ett nära förbundet yrke, eller till och med för affärer inom samma stad eller samma distrikt har det blivit mer och mer nödvändigt att klarlägga tvistefrågan i dess helhet och att även på ett tämligen sent stadium söka utreda det ursprungliga upphovet till meningskiljaktigheterna.

Sett ur arbetarnas synpunkt skulle ett sådant förfarande sätta dem i stånd att föra fram välgrundade klagomål med stor utsikt till att få dem vederbörligen behandlade och sålunda giva arbetarna det tillfälle till förhandlingar, som de hittills saknat i realiteten eller åtminstone enligt egen uppfattning. En var, som har någon erfarenhet av arbetsinställelser, vet huru den största svårigheten ligger i att kunna föra parterna tillsammans eller, om man ej kan få dem till en underhandling, i att undersöka vardera par-

tens anspråk. Det finnes varken någon uttrycklig befogenhet att framlägga förslag till tvistens biläggande eller att bringa till allmänhetens kännedom vad som är rätt eller orätt i konflikten.

Om en sådan möjlighet yppades, kunde man vänta, att ett stort antal fackföreningar skulle befinnas synnerligen villiga att bereda tillfälle för en noggrann undersökning, varpå ett förslag till lösning kunde byggas, och såsom jag ovan anför, skulle man snart komma till övertygelse om att viss tid borde stadgas, under vilken förhandlingar skulle föras. Arbetarna själva, som nu ofta bliva invecklade i sympatistrejker med anledning av tvister utan något som helst direkt intresse för dem, skulle förstå, att ett sådant handlingssätt vore onödigt, innan den ursprungliga tvisten blivit undersökt. Arbetare, vilka tvingas att upphöra med arbetet, därför att verksamheten ligger nere inom ett närstående företag, vars fortgång är nödvändig för deras eget arbete, skulle säkerligen försöka göra sitt inflytande gällande till förmån för underhandlingar, innan en arbetsnedläggelse kom till stånd, som delvis drabbade i tvistefrågan ej direkt intresserade.

Genom samtal med män, som haft att göra med nämnderna i Kanada, fick jag bekräftat vad jag personligen erfarit. Enligt uppfattningen hos dem, som deltagit som ledamöter i dessa nämnder, består det lämpligaste sättet för lösning av arbetstvister i ett lagstadgat medlingsförfarande genom nämnd, som i händelse av bristande enighet avger förslag till tvistens lösning. En ordförande, professor Adam Shortt, hade så framgångsrikt tillämpat denna metod, att i tolv av de fjorton fall, i vilkas avgörande han deltagit, hade parterna förlikningsvis uppnått enighet.

Jag har den uppfattningen, att det värdefullaste i denna kanadensiska lag ligger däri att den främjar förlikningens idé. Jag tror vidare, att en lag med dessa synpunkter, även med utelämnande av de restriktiva bestämmelser, som avse att förhindra arbetsnedläggelse innan medlingsförfarandet slutförts, skulle vara lämplig och genomförbar i England. En sådan lag behövde ej nödvändigtvis tillämpas på alla slags arbetstvister, men borde ej heller begränsas till att avse endast allmännyttiga företag. Den kunde komma till användning, när helst ett allmänt intresse allvarligt stode på spel. Med utelämnande av sådana restriktiva bestämmelser, som ovan berörts, borde man införa icke blott ett förlikningsförfarande, utan en noggrann undersökning av tvistens orsaker med samma rätt att höra vittnen, införskaffa handlingar och förätta syn, som tillkommer en domstol i tvistemål, och med befogenhet att, om medlingen misslyckas, avgiva ett utlåtande, innehållande domstolens uppfattning om de förlikningsvillkor, som rättvisa och billighet kräva.

Ehuru en sådan lag icke skulle innebära en fullständig garanti mot strejker och lockouter, skulle den enligt min mening vara av stort värde både för landet i dess helhet och för arbetsgivare och arbetare.»

Arbetslöshetsförsäkringen i Danmark.¹

Enligt arbetslöshetsinspektörens årsberättelse för räkenskapsåret 1911—1912, som nyligen utgivits, uppgick antalet erkända arbetslöshetskassor den 31 mars 1912 till 53, av vilka 2 tillkommit under året. Av dessa 53 kassor voro 49 fackligt begränsade arbetslöshetskassor, som omfattade hela landet, 3 fackligt begränsade kassor, omfattande endast en landsdel (Själland), och 1 lokalt begränsad arbetslöshetskassa (omfattande Gentofte, Lyngby och Gladsax socknar).

Dessa 53 erkända arbetslöshetskassor hade den 31 mars 1912 sammanlagt 111 187 medlemmar, varav 98 434 män och 12 753 kvinnor. Sedan arbetslöshetsförsäkringslagens ikraftträdande har antalet kassor och försäkrade ökats på följande sätt:

Redogörelseår.	Antal		Medlemsantal.	
	erkända kassor.	Män.	Kvinnor.	Summa.
1907—1908	34	64 789	5 660	70 449
1908—1909	44	77 202	6 634	83 836
1909—1910	48	85 728	9 561	95 289
1910—1911	51	93 583	11 578	105 161
1911—1912	53	98 434	12 753	111 187

Av hela medlemsantalet den 31 mars 1912 kom på Köpenhamn med Fredriksberg 51 230 (46·1 %), på provinsstäderna 42 122 (37·9 %) och på landsorten 16 800 (15·1 %); för 1 035 medlemmar saknas uppgifter angående uppehålls-orten.

Enligt vad nedanstående sammanställning, där arbetslöshetskassorna ordnats efter medlemsantalet, giver vid handen, funnos den 31 mars 1911 16 arbetslöshetskassor med över 2 000 medlemmar. Av övriga 37 kassor hade 5 mellan 1 000 och 2 000, 7 mellan 500 och 1 000, 10 mellan 200 och 500, 11 mellan 100 och 200 och 4 under 100 medlemmar.

Arbetslöshetskassa.	Medlemsantal	
	d. 31/3 1911.	d. 31/3 1912.
Grovarbetare	32 004	34 044
Järn- och metallarbetare	10 192	11 130
Snickare	6 043	6 284
Murare	4 850	4 997
Tobaksarbetare	4 576	4 762
Timmermän	3 954	4 064
Textilarbetare	3 958	3 965
Typografer	3 546	3 648
Bryggeriarbetare	3 495	3 565

¹ Jfr »Meddelanden» 1911 sid. 790 ff, 1912 sid. 332 ff.

Arbetslöshetskassa.	Medlemsantal	
	d. $\frac{31}{3}$ 1911.	d. $\frac{31}{3}$ 1912.
Skrädderiarbetare	3 576	3 491
Målare	3 128	3 422
Skoarbetare	2 679	2 840
Kvinnliga arbetare	1 879	2 737
Slakteri- och charkuteriarbetare	1 743	2 135
Bageri- och konditoriarbetare	2 070	2 058
Träarbetare	1 956	2 014

Under räkenskapsåret 1911—1912 hade arbetslöshetskassorna följande inkomster och utgifter:

Inkomster.		Utgifter.	
	Kronor.		Kronor.
Aktiva medl.-bidrag (ordinarie) . . .	1 305 667·63	Understöd	1 626 907·37
„ „ „ (extra)	471·75	Reshjälp	34 144·80
Passiva „ „	7 262·45	Understöd vid julen	25 291·34
Böter m. m.	4 094·08	„ „ flyttning	14 548·99
Gåvor	1 631·69	„ in natura	2 145·65
Räntor	47 729·84	Arbetsförmedling och kontroll . . .	43 852·73
Statsbidrag för 1910—1911	770 578·27	Förvaltningsomkostnader	182 005·72
Kommunala bidrag för 1910—1911 .	338 993·27		
Summa	2 476 428·98	Summa	1 928 896·60

Av tablan framgår, att i ordinarie och extra bidrag från aktiva medlemmar under året erlagts ett belopp av 1 306 139·38 kr. eller i genomsnitt 12·06 kr. per medlem. Motsvarande siffra för räkenskapsåret 1910—1911 var 12·27 kr. per medlem. 55 stads- och 83 landskommuner hava under räkenskapsåret lämnat bidrag till arbetslöshetskassorna med resp. 315 749·97 och 23 243·34 kr.

För att utröna, i vilken omfattning kostnaderna för försäkringen täckas av medlemmarnas egna bidrag och av det allmänna, har verkställts följande beräkning, vari ingå statens och kommunernas bidrag för räkenskapsåret 1910—1911 och medlemmarnas bidrag för *samma* år (således året närmast före det årsredogörelsen omfattar):

	Kronor.	%.
Medlemmarnas bidrag	1 238 816	52·7
Statsbidrag	770 578	32·9
Kommunalt bidrag	338 993	14·4
Summa	2 348 387	100·0

Av totala utgiftsbeloppet, som uppgick till 1 928 896·60 kr., belöpte sig administrationskostnaderna, inberäknat utgifterna för arbetsförmedlingen, till 225 858·45 kr. eller 11·7 % och i genomsnitt 2·09 kr. per medlem. Inom 21 kassor med sammanlagt 73 235 medlemmar funnos arbetsförmedlingskontor, och kostnaderna härför uppgingo under året till 43 852·73 kr.

Kassornas tillgångar utgjorde vid räkenskapsårets slut 1 566 561.46 kr. eller i genomsnitt omkring 14 kr. per medlem av medlemsantalet den 31 mars 1912. I sammanhang härmed påpekar arbetslöshetsinspektören, att det är utomordentligt svårt att finna en grundval för beräkningen av hur stora tillgångar kassorna måste äga för att kunna anses som blott i någon mån tryggade gentemot oväntade fluktuationer i arbetslöshetsfrekvensen, enär de olika yrkenas speciella arbetsförhållanden och kassornas speciella bestämmelser angående understödets storlek och varaktighet i detta hänseende spela en betydande roll. En viss hållpunkt härutinnan gives emellertid i regeringens vid innevarande session framlagda förslag till reviderad arbetslöshetskasslag, där det föreslås, att såvida en kassa äger en resefond, som motsvarar tvåne års utgifter för de olika understöden, beräknat på grundval av de senast avslutade fem årens räkenskaper, skall den under vissa villkor vara berättigad till att under särskilt stränga arbetslöshetsperioder lämna understöd utöver det stadgeenliga maximibeloppet. Betraktar man räkenskapsåret 1911—1912 såsom ett genomsnittså ifråga om arbetslöshet, vilket det sannolikt också är för alla fack tillsammantagna, och anser man det under året utbetalade understödsbeloppet som ett genomsnittsunderstöd, framgår, att kassorna vid räkenskapsårets utgång ännu voro långt ifrån att äga den förmögenhet, som måste anses nödvändig för att de skulle kunna vara blott någorlunda rustade gentemot starka växlingar i arbetslösheten och därmed följande starkt varierande krav på understöd. Understödsbeloppet utgjorde nämligen året 1911—1912 1.7 mill. kr. och den erforderliga förmögenheten skulle sålunda uppgå till 3.4 mill. kr., medan kassorna endast ägde något över 1.5 mill. kr. i tillgångar.

Det statsbidrag, som kassorna den 31 mars 1912 hade tillgodo för räkenskapsåret 1911—1912, har utbetalats till dem under loppet av sommaren 1912 och uppgick till 822 536.15 kr.

Efterföljande tablå utvisar dels antalet understödsdagar, dels antalet arbetslöshetsdagar per medlem under de tre senaste räkenskapsåren.

Yrkesgrupp.	Antal arbetslöshetsdagar per medlem.			Antal understödsdagar per medlem.		
	1909—10.	1910—11.	1911—12.	1909—10.	1910—11.	1911—12.
Byggnadsarbetare	68	60	48	24	25	21
Grovarbetare m. fl.	17	23	22	7	10	11
Närings- och njutningsämnes- industriarbetare	23	22	17	13	10	9
Textil- och beklädnadsindustri- arbetare	9	12	11	7	7	6
Träarbetare	26	20	15	10	9	7
Järn- och metallarbetare	32	26	16	15	14	8
Typografer o. bokbinderiarbetare	16	17	15	11	12	11
Maskinister och eldare	10	9	8	4	4	4
Kypare	36	45	39	7	9	12
Gentofte lokala kassa	22	24	21	13	16	15
<i>Samtliga kassor</i>	<i>31</i>	<i>30</i>	<i>24</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>12</i>

Antalet understödsdagar uppgick under räkenskapsåret 1911—12 till 1 257 866 mot 1 319 434 och 1 087 186 under resp. 1910—11 och 1909—10. Antalet understödsdagar per medlem har, som synes av förestående tablå, minskats inom alla viktigare fack med undantag av grovarbetarnas, vilket emellertid huvudsakligen torde kunna förklaras därav, att grovarbetarnas arbetslöshetskassa under året ökat maximitiden för åtnjutande av understöd från 50 till 70 dagar. Samtliga kassor hade under året 2 560 450 arbetslöshetsdagar, och för 1 257 866 dagar eller 46 % utbetalades understöd. I 16 kassor med 19 691 medlemmar utbetalades understöd för mindre än 40 % av hela antalet arbetslöshetsdagar, i 15 kassor med 32 273 medlemmar för 40—50 % och i 15 kassor med 53 347 medlemmar för mer än 50 %.

I årsberättelsen lämnas även en redogörelse för medlemsavgifternas storlek samt understödets form, storlek och varaktighet inom kassorna.

Medlemsavgifterna i nedanstående sammanställning avse helt betalande medlemmars årliga avgifter.

	Medlemsavgift per år:					Summa.
	4—9 kr.	10—14 kr.	15—19 kr.	20—24 kr.	över 25 kr.	
Antal kassor	15	19	11	7	1	53
» medlemmar	19 756	50 334	28 747	12 274	76	111 187

Inemot en femtedel av kassornas hela medlemsantal (18 %) betala sålunda under 10 kr. per år, bortåt hälften (45 %) betala mellan 10 och 15 kr., något över en fjärdedel mellan 15 och 20 kr. och något över en tiondedel mellan 20 och 25 kr. I en kassa, stuckatörernas arbetslöshetskassa, uppgår medlemsavgiften per år till 26 kr.

Samtliga 53 arbetslöshetskassor lämna understöd på platsen, »dagpenge», som utbetalas per vecka i efterskott. Enligt sina stadgar lämna 51 kassor reshjälp, 22 flyttningshjälp, 11 hyresbidrag, 9 annat understöd in natura och 14 utbetala understöd vid julen.

Understödet *storlek* var

i 26 kassor med 75 756 medlemmar	1·00—1·24 kr. per dag
» 15 » » 17 875 »	1·25—1·49 » » »
» 5 » » 10 495 »	1·50—1·74 » » »
» 3 » » 2 666 »	1·75—2·00 » » »

Inom återstående 4 kassor med tillsammans 4 395 medlemmar minskas understödet med arbetslöshetens varaktighet, och av dessa börja 3 med ett understöd mellan 1·50 och 1·75 kr. och 1 mellan 1·75 och 2 kr. Inom 31 kassor med sammanlagt 79 361 medlemmar förefinnes den bestämmelsen, att medlemmar, som en längre följd av år tillhört kassan och, enligt vissa stadgar, ej uppburit understöd under viss tid, äga rätt till något högre understöd, växlande mellan 1·25 och 2·00 kr. per dag.

Understödet *varaktighet* eller den längsta tid för vilken understöd utbetalas inom loppet av 12 månader växlar högst betydligt inom olika kassor, som synes av efterföljande sammanställning.

									Summa.
Antal dagar	50	70	80	90	100	105	130	140	—
» kassor	1	45	2	1	1	1	1	1	53
» medlemmar	2 737	86 554	15 095	1 407	624	412	710	3 648	111 187

Enligt arbetslöshetskasslagen skall maximitiden för åtnjutande af understöd under ett år i regel vara minst 70 dagar, och det enda undantaget härifrån utgör de kvinnliga arbetarnas arbetslöshetskassa. Som synes av tablan, hade flertalet kassor, därav samtliga inom säsongarbetarfacken, med över tre fjärdedelar av medlemsantalet fastställt maximitiden för understödsåtnjutande till den av lagen stadgade minimigränsen, 70 dagar under loppet av 12 månader.

För ytterligare belysning av huru stora understöd medlemmarna av de erkända arbetslöshetskassorna eventuellt kunna uppbära, må anföras de belopp, vartill årliga maximiunderstödet uppgår, d. v. s. dagsunderstödet har multiplicerats med det antal dagar, varunder det högst kan uppbäras. Maxi-
miunderstödet per år utgjorde:

i	2 kassor med	2 850 medlemmar under	70 kr.
» 36	»	87 604	» 70—99 »
» 9	»	13 085	» 100—124 »
» 3	»	5 902	» 125—149 »
» 1	»	624	» 150—174 »
» 1	»	710	» 175—199 »
» 1	»	412	» 200 »
Summa 53 kassor med 111 187 medlemmar			

Årliga maximiunderstödet understiger sålunda för fyra femtedelar av medlemsantalet 100 kr. och för nio tiondedelar 125 kr. Den medlem, som tre år å rad uppburit fullt understöd, äger ej rätt att uppbära understöd under därpå följande räkenskapsår.

Nionde internationella berättelsen över fackföreningsrörelsen (1911).¹

De fackliga landsorganisationernas internationella sekretariat — bildat år 1903 av representanter för dylika sammanslutningar i åtta europeiska stater — har utgivit sin statistiska berättelse över fackföreningsrörelsens ställning i de olika länderna under år 1911.²

Tab. 1. Antal fackligt organiserade arbetare i olika länder.

L a n d.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.
Tyskland	2 446 480	2 382 401	2 447 578	2 688 144	3 061 002
England	2 106 283	2 406 746	2 406 746	2 347 461	3 010 346
Nordamerikas Förenta Stater . . .	³ 1 586 885	³ 1 588 000	³ 1 710 433	³ 1 710 433	2 282 361
Frankrike	715 576	³ 294 918	977 350	977 350	1 029 238
Italien	387 384	546 650	783 538	783 538	709 943
Österrike	501 094	482 279	455 401	451 232	496 263
Belgien	181 015	147 058	138 928	138 928	189 455
Nederländerna	128 845	128 845	145 000	143 850	153 689
Danmark	109 914	120 850	121 295	123 864	128 224
Sverige	239 000	219 000	148 649	121 180	116 500
Ungern	142 030	102 054	³ 85 266	86 778	³ 95 180
Spanien	³ 32 612	³ 44 912	³ 40 984	³ 40 984	³ 80 000
Schweiz	135 377	113 800	112 613	93 797	³ 78 119
Norge	48 215	48 157	44 223	47 453	53 830
Finland	³ 32 000	³ 24 009	24 928	24 928	³ 19 640
Kroatien—Slavonien	8 700	4 520	4 861	6 805	8 504
Serbien	5 434	3 238	4 462	7 418	³ 8 337
Rumänien	—	—	³ 8 515	³ 8 515	³ 6 000
Bosnien—Herzegovina	—	3 997	4 470	6 269	³ 5 587
Bulgarien	10 000	12 933	18 753	—	—

¹ Jfr »Meddelanden», årg. 1910, sid. 911, årg. 1911, sid. 578 och årg. 1912, sid. 656.

² Neunter internationaler Bericht über die Gewerkschaftsbewegung 1911. Herausgegeben von dem intern. Sekretär der gewerkschaftlichen Landeszentralen. Berlin, 1912.

³ Anslutna till landsorganisationen.

Tab. 2. De till landsorganisationerna anslutna organisationernas medlemsantal åren 1906—1911.

L a n d .	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.
England	689 674	700 937	703 091	710 994	861 482
Frankrike	203 273	294 918	357 764	340 000	450 000
Belgien	138 763	106 521	102 511	68 984	77 224
Nederländerna	32 270	36 893	40 628	44 120	52 235
Danmark	90 806	97 231	98 643	101 563	105 269
Sverige	188 284	169 776	108 079	85 176	80 129
Norge	39 070	47 212	43 570	46 397	53 475
Finland	25 137	24 009	19 928	15 514	19 640
Tyskland	1 865 506	1 831 731	1 832 667	2 017 298	2 339 785
Österrike	463 671	482 279	415 256	400 565	421 905
Bosnien-Herzegovina	—	3 117	3 690	6 086	5 587
Kroatien-Slavonien	—	—	4 198	5 108	7 182
Ungern	142 030	102 054	85 266	86 478	95 180
Serbien	5 434	3 238	4 462	7 418	8 337
Rumänien	—	—	8 515	8 515	6 000
Bulgarien	1 509	2 494	3 020	—	—
Schweiz	71 404	67 348	66 174	63 863	78 119
Italien	190 422	337 092	359 383	359 383	384 446
Spanien	32 612	44 912	40 984	40 984	80 000
Nordamerikas Förenta Stater	—	1 588 000	1 710 433	1 710 433	1 775 000

Till berättelsen hava 18 till Internationella sekretariatet anslutna landsorganisationer insänt rapporter. Från den engelska landsorganisationen har ingen rapport kunnat lämnas, enär arbetet med arbetslöshetsförsäkringslagens genomförande i så hög grad tagit fackorganisationerna i anspråk, att statistiken måst lämnas åsido. Bulgarien är enligt Internationella konferensens beslut tills vidare uteslutet, på grund av slitningar mellan de två i detta land konkurrerande centralorganisationerna.

Enligt tab. 1 utgör hela antalet organiserade arbetare i de till Internationella sekretariatet anslutna länderna 11 532 218, medan motsvarande siffra var 9 808 227 för år 1910 och 9 583 493 för år 1909.

Tab. 2 utvisar antalet medlemmar i de olika ländernas landsorganisationer åren 1907—1911. Förutom de till resp. landsorganisationer anslutna existerar emellertid ett betydande antal fristående organisationer, vilka i landsorganisationernas berättelser karakteriseras såsom katolska, evangeliska, liberala, anarko-socialistiska o. s. v. Sålunda är att märka, att i England, som äger inalles 3 010 346 fackligt organiserade arbetare, endast 861 482 eller

Tab. 3. De till landsorganisationerna anslutna

L a n d.	Antalet till landsorgani- sationen an- slutna med- lemmar.	Uppgifter lämnade för		Inkomster. Mark.	Utgifter. Mark.
		antal med- lemmar.	% av hela medlems- antalet.		
England	861 482	—	—	—	—
Frankrike	450 000	—	—	—	—
Belgien	77 224	—	—	—	—
Nederländerna	52 235	51 985	99·52	1 926 333	1 363 284
Danmark	105 269	105 028	99·77	4 948 266	4 490 042
Sverige	80 129	80 707	100·72	2 390 711	2 181 951
Norge	53 475	53 475	100·00	2 153 580	2 024 241
Finland	19 640	19 640	100·00	413 824	496 858
Tyskland	2 339 785	2 320 986	99·20	72 086 957	60 025 080
Österrike	421 905	421 905	100·00	7 812 659	7 260 855
Bosnien-Herzegovina	5 587	5 587	100·00	79 780	76 925
Kroatien-Slavonien	7 182	7 114	99·05	58 202	55 508
Ungern	95 180	95 180	100·00	1 714 675	1 502 034
Serbien	8 337	8 337	100·00	167 284	94 185
Rumänien	6 000	—	—	—	—
Bulgarien	—	—	—	—	—
Schweiz	78 119	78 119	100·00	1 503 449	1 127 810
Italien	384 446	—	—	—	—
Spanien	80 000	—	—	—	—
Nordamerikas Förenta Stater . .	1 775 000	?	?	—	—
<i>Summa</i>	6 900 995	3 248 063	—	95 255 720	80 698 773

28·6 % tillhöra den centrala sammanslutningen, General Federation of Trade Unions.

Den största ökningen i antalet medlemmar förete landsorganisationerna i Tyskland, England och Frankrike (resp. 322 000, 150 000 och 110 000 medlemmar mer än föregående år). Största minskningen uppvisa åter Sverige och Rumänien (resp. 5 000 och 2 500 medlemmar mindre än 1910).

Över inkomster och utgifter föreligga uppgifter från endast 13 länder, såsom framgår av tab. 3. Av dessa har Amerika utbetalt den största summan

fackorganisationernas inkomster och utgifter under år 1911.

D ä r a v u t g i f t e r t i l l						Kassa- behållning. Mark.
konflikter. Mark.	arbetslöshets- och rese- understöd. Mark.	sjuk-, invali- ditets- och begravnings- hjälp. Mark.	övrigt understöd. Mark.	understöd tillsammans. Mark.	agitation, administra- tion, rätts- hjälp m. m. Mark.	
—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—
303 431	27 229	187 165	5 007	219 401	840 442	2 855 386
1 406 688	1 652 680	202 627	134 192	1 989 499	633 954	4 886 388
927 084	245 636	6 874	7 778	260 288	994 578	1 028 960
1 224 651	135 840	408 066	—	543 406	256 185	1 427 526
294 854	41 558	—	—	41 558	—	—
17 303 328	7 368 975	11 851 122	2 153 917	21 374 014	21 347 738	62 105 821
340 663	1 311 131	1 316 103	581 393	3 208 627	4 052 226	11 173 483
6 275	6 743	5 817	7 963	20 523	48 083	17 133
17 838	11 940	2 190	1 383	15 513	39 995	12 707
—	247 891	361 384	45 378	654 653	847 380	2 096 063
41 778	13 660	7 559	—	21 219	—	72 267
—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—
168 307	92 154	393 255	43 998	529 407	430 096	1 859 346
—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—
18 838 202	874 970	9 359 453	257 734	10 492 157	693 208	—
40 873 099	12 029 907	24 101 615	3 238 743	39 370 265	30 183 885	87 535 080

för understöd vid konflikter, nämligen 18·8 millioner Mark; i andra rummet kommer Tyskland med 17·3 millioner Mark och därefter de skandinaviska länderna: Danmark med 1·4 millioner, Norge med 1·2 millioner och Sverige med 0·9 millioner Mark. I arbetslöshetsunderstöd har åter Tyskland utgivit det absolut sett största beloppet, 7·4 millioner Mark. Därefter kommer emellertid Danmark med ej mindre än 1·6 millioner Mark, varefter följa Österrike med 1·3 millioner och Amerikas Förenta Stater med 0·9 millioner Mark; Ungern och Sverige hava för samma ändamål utgivit vardera $\frac{1}{4}$ million Mark.

Livsmedelskostnader i Stockholm 1904—1912.

I »Meddelanden» har förut redogjorts för livsmedelskostnadernas stegring i Stockholm under åren 1904—1911.¹ Därvid redogjordes även för de olika metoderna att mäta livsmedelskostnaderna, som kommit till användning inom statistiken, och påpekades, att den enda metod, som lämnade fullt tillförlitliga resultat, var den som utgick från »vägda» siffror. Man måste sålunda förskaffa sig så noggranna uppgifter som möjligt om konsumtionen av olika artiklar och därefter med ledning av de funna kvantitetssiffrorna beräkna förändringarna i hushållskostnaderna. Det erinrades även om, att den enda »budgetundersökning», som ännu företagits i Sverige, var den av Stockholms stads statistiska kontor utförda, som avsåg att utröna levnadskostnaderna i Stockholm åren 1907—1908.

Nämnda undersökning är grundad på 150 under ett helt år förda hushållsböcker och de ur densamma framgångna kvantitetstalen avse ett genomsnittshushåll (tillhörande de mindre bemedlade klasserna) på c:a 4 personer (man, hustru och två barn) med en årlig utgiftsstat av närmare 2 200 kr. Genom att multiplicera dessa kvantitetstal, för såvitt de gälla viktigare slag av livsmedel, med de för Stockholm för resp. år inhämtade priserna å motsvarande varuslag har en beräkning kunnat utföras beträffande ett dylikt hushålls utgifter per år för ifrågavarande livsförnödenheter.

Undersökningen omfattar alltså endast livsmedelskostnaderna för Stockholm. De kvantitetstal, som stått till buds, torde nämligen ej äga full tillämplighet på övriga orter i riket. Så t. ex. kan med säkerhet antagas, att bränsle och lyse konsumeras i avsevärt högre grad i norra Sverige, fisk mera å orterna vid västkusten o. s. v.

De utgifter, om vilka här är fråga, äro i första rummet sådana för alla viktigare slag av födoämnen samt vidare för bränsle (ved och kol) ävensom fotogen. Av utgiftsposterna inom ett hushåll äro sålunda bland andra utelämnade hyra och kläder, delvis lyse, inventarier o. s. v.

I nedanstående tablå åskådliggöras livsmedelsutgifternas växlingar under åren 1904—1912, varvid, jämte de absoluta talen för de olika åren, även angivas indextal, beräknade med utgångspunkt från summan för år 1904, som satts till 1 000.

	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
Kronor	670	696	712	738	758	760	760	757	806
Indextal	1 000	1 039	1 063	1 101	1 131	1 134	1 134	1 130	1 203

¹ »Meddel.» 1912, sid. 35 ff.

Av dessa siffror framgår, att den stilleståndsperiod, som efter den snabba stegringen under åren 1904—1908 var rådande till och med år 1911, numera åter avbrutits. År 1912 utmärkes nämligen av en utomordentligt kraftig prisstegring. Under det att denna intet av åren 1904—1908 översteg 3 å 4 % av priserna under närmast föregående år, uppgick den under det sistförflutna året till ej mindre än 6.46 %. Från år 1904 hava kostnaderna för här ifrågakvarande livsförnödenheter för en normalfamilj i Stockholm stigit med något över 20 %.

En granskning av, på vilka artiklar stegringen under det sista året fallit, ger vid handen, att densamma fördelats på nästan alla viktigare varuslag utom mjölk, varå priset bibehållits oförändrat alltsedan år 1907. Särdeles stark är stegringen å kött och ägg samt å kaffe ävensom å bränsle och foto-gen, vilket sistnämnda varuslag under år 1911 stod i ovanligt lågt pris.

Kortare meddelanden.

— Strejker, lockouter m. m. —

Arbetsinställelser i Frankrike under år 1910.¹ Under år 1910 påbörjades i Frankrike 1 502 arbetsinställelser, varav berördes 281 425 arbetare vid 14 175 arbetsställen, och som medförde 4 830 044 förlorade arbetsdagar. Motsvarande siffror alltsedan år 1890 framgå av följande översikt.

Å r.	A n t a l				Å r.	A n t a l			
	arbets- instäl- lelser.	berörda arbets- ställen.	berörda arbetare.	för- lorade arbets- dagar (mill.).		arbets- instäl- lelser.	berörda arbets- ställen.	berörda arbetare.	för- lorade arbets- dagar (mill.).
1890	318	818	118 929	1'8	1901	523	6 970	111 414	1'9
1891	267	402	108 944	1'7	1902	512	1 820	212 704	4'7
1892	261	466	47 908	0'9	1903	567	8 246	123 151	2'4
1893	684	4 286	170 123	3'2	1904	1 026	17 250	271 097	3'9
1894	391	1 731	54 576	1'1	1905	830	5 302	177 666	2'7
1895	405	1 298	45 801	0'6	1906	1 309	19 687	438 466	9'4
1896	476	2 178	49 851	0'6	1907	1 275	8 365	197 961	3'0
1897	356	2 568	68 875	0'8	1908	1 073	4 641	99 042	1'7
1898	368	1 967	82 065	1'2	1909	1 025	5 672	167 492	3'6
1899	739	4 288	176 772	3'6	1910	1 502	14 175	281 425	4'8
1900	902	10 253	222 714	3'8					

¹ Jfr »Medd.» 1908, s. 350; 1909, s. 320; 1910, s. 424; 1911, s. 583.

Inom byggnadsindustrin förekommo under år 1910 451 konflikter med 71 454 berörda arbetare inom textilindustrin voro siffrorna 292 och 34 273, inom järn- och metallindustrin 166 och 30 499, inom transportverksamheten 159 och 75 069 samt inom jordbruket 80 och 13 816 resp.

I förhållande till hela antalet sysselsatta arbetare inom olika näringsgrupper stod även byggnadsindustrin främst med 15·0 % i konflikter deltagande. Därefter kom stenindustrin med 6·37 %, transportverksamheten med 6·11 %, gruvindustrin med 5·65 %, textilindustrin med 5·04 % samt järn- och metallindustrin med 4·87 %.

Vid 1 163 konflikter voro arbetarna helt eller delvis anslutna till fackliga organisationer, och vid 751 voro arbetsgivarna medlemmar av arbetsgiversammanslutningar.

Den vanligaste konfliktorsaken under år 1910 var begäran om löneförhöjning, som ensam eller i förening med andra tvistefrågor framkallade 957 konflikter med 163 035 berörda arbetare och 3·9 mill. förlorade arbetsdagar. Fordran på förkortad arbetstid med oförändrad eller förhöjd lön har förorsakat 140 konflikter med 73 530 berörda arbetare och tvist om arbetets anordning resp. 185 och 43 322.

Antalet arbetsinställelser, som avslutats enligt arbetarnas fordringar, utgjorde 307 med 30 987 berörda arbetare, medan arbetsgivarna i 597 konflikter med 136 844 berörda arbetare lyckades genomdriva sina villkor. Genom kompromiss avslutades 598 konflikter med 113 594 berörda arbetare.

Vid 278 arbetstvister under år 1910 tillämpades 1892 års lag om medling och skiljedom, varav 23 löstes utan arbetsinställelse. I förhållande till antalet arbetsinställelser var antalet fall, då lagen tillämpades, 18·05 % gentemot 15·80 under år 1909 och 22·52 % i medeltal under de första sju åren av lagens giltighetstid.

Arbetarna togo initiativet till förlikning i 112 fall, arbetsgivarna i 4 fall och bägge parterna gemensamt i 22 fall; i 140 konflikter ingrep fredsdomaren utan anmodan från de tvistande. I 90 fall förkastades medlingsförslaget, därav i 75 fall av arbetsgivarna, i 8 fall av arbetarna och i 13 fall av bägge parterna. I 14 fall avslutades arbetsinställelsen, innan ännu förlikningsnämnd bildats. I 175 tvister har nämnd konstituerats, som i 112 fall löst konflikten genom förlikning, medan i 4 fall skiljedom avkunnats.

Förutom i de 116 fall då uppgörelse, på sätt 1892 års lag föreskriver, träffats mellan de tvistande, har medling ägt rum i 104 fall genom utom tvisten stående myndighetspersoner eller enskilda personer.

(Bulletin de l'Office du Travail.)

— Arbetarskyddslagstiftning m. m.

Inbjudan till internationell arbetarskyddskonferens. Schweiziska förbundsrådet har till de europeiska regeringarna, däribland även Sveriges, avlåtit en cirkulärskrivelse, som i översättning lyder sålunda:

»Strävandena att reglera arbetarskyddsfrågor med tillhjälp av internationella överenskommelser hava genom avslutandet av de två fördragen av den 26 september 1906 angående förbud för industriellt nattarbete av kvinnor samt angående förbud för användande av vit fosfor i tändsticksindustrin uppnått ett första och därför så mycket avsevärdare resultat. Under loppet av fjolåret har den internationella föreningen för arbetarskydd inkommit till oss med nya förslag. Föreningen hemställer om upptagande av internationella förhandlingar, vilka skulle avse uppställande av föreskrifter för förbud mot industriellt nattarbete av underåriga arbetare och för fastställande av en arbetstid av högst 10 timmar för i industrien sysselsatta kvinnor och underåriga arbetare. Nämnda förenings byrå har över båda dessa spörsmål utarbetat promemorior, till vilka vi hänvisa, och i utlåtanden av den 26 oktober och 30 december 1912 formulerat utkast, vilka skola bilda grundvalen för förhandlingarna och förverkligas genom en internationell överenskommelse. Dessa förslag lyda på följande sätt:

I. Förbud för industriellt nattarbete av underåriga arbetare. 1. Industriellt nattarbete av underåriga arbetare skall vara förbjudet intill fyllda 18 levnadsår. Förbudet är absolut intill skolpliktens fullgörande och under alla omständigheter intill fyllda 14 år.

2. Den i § 1 stadgade nattvilan skall hava en varaktighet av minst 11 på varandra följande timmar. I dessa 11 timmar skall i alla stater vara inbegripen tiden från 10 e. m. till 5 f. m. I de stater emellertid, i vilka nattarbete av industriarbetare intill 18 år ännu icke är reglerat, får längden av den oavbrutna nattvilan för arbetare över 16 år under en övergångstid inskränkas till högst 10 timmar.

3. Förbudet för nattarbete av underåriga arbetare vid mer än 14 år kan träda ur kraft: a) i händelse av ett avbrott i driften, vilket icke kunnat förutses och icke torde upprepas samt är att hänföra till force majeure; b) för förarbetning av råämnen eller bearbetning av föremål, som äro utsatta för mycket hastig förstörelse, om det är erforderligt till förekommande av en eljest oundviklig förlust på dessa materialier.

4. I de av årstidens inflytande beroende industrierna (säsongindustrier) liksom även under exceptionella förhållanden i varje annat företag kan varaktigheten av den oavbrutna nattvilan för underåriga arbetare över 16 år under 60 dagar av året inskränkas till 10 timmar.

5. Om i utomeuropiska stater ävensom i kolonier, besittningar eller protektorat de klimatiska förhållandena eller de infödda befolkningarnas ståndpunkt så fordra, kan varaktigheten av den oavbrutna nattvilan inskränkas under minimum av 11 timmar, dock med det förbehåll, att motsvarande vilotider givas under dagen.

6. Fristen för ikraftträdandet av förbudet för industriellt nattarbete av underåriga arbetare förlänges till 5 år för de arbetare av någon av följande kategorier, som överskridit 16 års ålder: a) i butelj- och fönsterglasindustrin: arbetare, som äro sysselsatta med uttagande av glasmassan ur smältugnarna; b) i metallindustrin: anghammare- och valsverksarbetare; likväl i båda fallen med det förbehåll, att även inom ovannämnda övergångsfrist nattarbetets längd genom nationell lagstiftning begränsas och antalet av de med nattarbete sysselsatta underåriga arbetarna inskränkes till det för vinnande av facklig utbildning erforderliga måttet.

II. Fastställande av en arbetstid av högst 10 timmar för i industrien sysselsatta kvinnor och underåriga arbetare. 1. Längden av industriellt arbete för kvinnor utan hänsyn till ålder samt för unga arbetare intill 18 år skall med i det följande anförda undantag under ingen arbetsdag uppgå till mer än 10 timmar.

2. Arbetstiden skall avbrytas av en eller flera vilopausar, vilkas minimilängd skall bestämmas av lagstiftningen inom varje stat.

3. Maximalarbetstiden av 10 timmar kan tidtals förlängas genom övertidsarbete: a) i händelse av ett oförutsett, icke periodiskt återkommande avbrott i driften, vilket är att hänföra till force majeure; b) för förarbetning av råämnen eller bearbetning av föremål, som äro utsatta för mycket hastig förstörelse, då det är erforderligt till förekommande av en eljest oundviklig förlust på dessa materialier; c) i de av årstidens inflytande beroende industrierna (säsongindustrier) ävensom under exceptionella förhållanden i alla företag.

4. Längden av den i § 3 omtalade övertiden får icke uppgå till mer än 1 timme på någon dag under arbetsveckan eller icke mer än 2 timmar under 3 icke på varandra följande dagar i samma arbetsvecka och tillsammans icke till mer än 60 timmar per kalenderår. Övertid för unga arbetare upp till 16 år förbjödes.

5. Om i utomeuropiska stater ävensom i kolonier, besittningar eller protektorat de klimatiska förhållandena eller den inhemska befolkningens ståndpunkt så fordra, kan arbetstiden regleras per vecka. Den får likväl i detta fall icke överstiga 60 timmar.

5. I motsvarighet med art. 8 och 10 i Bernkonventionen rörande förbud för kvinnligt nattarbete skola särskilda frister och övergångsbestämmelser förbehållas för överenskommelsens ikraftträdande i särskilda industrier.

Vi tro oss handla efter de höga regeringarnas önsknings, om vi följa den internationella föreningsens uppslag och förelägga dem förelaget om inkallande av en konferens. Till införandet av de ifrågasatta bestämmelserna skulle ju alltid ännu någon tid förflyta.

Genom överenskommelsen av den 26 september 1906 om förbud för industriellt nattarbete av kvinnor hava konventionsstaterna givit uttryck åt en önskan att internationellt ordna vissa arbetsvillkor för en kategori av arbetare, som äro i största behovet av statskydd. De nya förslagen avse att med anslutning till det vunna resultatet utbygga det och i alla industristater även förskaffa kvinnorna förmånen av arbetstidens inskränkande till 10 timmar. Dessutom skall den

internationella regleringen utsträckas till ännu en kategori, unga (underåriga) arbetare, vilka skulle erbjudas samma skydd som kvinnorna.

De förslag, som den internationella föreningen på grundvalen av sina undersökningar och erfarenheter utarbetat, äro enligt vår mening ägnade att utgöra basis för överläggning genom en konferens och att föra oss närmare det mål, som vi hava i sikte.

För den händelse förslaget om inkallande av en internationell konferens vinner de höga regeringarnas bifall, tillåta vi oss föreslå samma tillvägagående som 1905 och 1906. Arbetet skulle följaktligen uppdelas mellan å ena sidan en teknisk konferens för uppgörandet av grunddragen till internationella överenskommelser och å den andra en följande diplomatisk konferens för deras avslutande.

Vi förelägga därför Eders excellens förslaget, att i september 1913 en förberedande teknisk konferens skall sammankallas i Bern för att uppgöra grunddragen till internationella överenskommelser angående förbud mot industriellt nattarbete av unga arbetare och angående fastställande av en arbetstid av högst 10 timmar för i industrien sysselsatta kvinnor och unga arbetare. Till basis för förhandlingarna skola läggas internationella föreningens för lagligt arbetarskydd förslag (I, 1—6 samt II, 1—6 här ovan). Med hänsyn till de för en sådan konferens erforderliga förberedelserna vore vi mycket förbundna för ett snart svar. Vi utbedja oss det senast i medio av april. Om vårt förslag vinner de höga regeringarnas anslutning, skola vi tillåta oss fastställa tidpunkten för konferensens sammanträdande och inbjuda de därtill villiga regeringarna att utse sina representanter. Vi rikta denna cirkulärskrivelse till regeringarna för de europeiska stater, som äro delaktiga i de internationella överenskommelserna av den 26 september 1906 eller hava arbetarskyddslagar, nämligen: Tyskland, Österrike-Ungern, Belgien, Bulgarien, Danmark, Spanien, Frankrike, Storbritannien, Grekland, Italien, Luxemburg, Norge, Holland, Portugal, Rumänien, Ryssland, Serbien, Sverige.»

Tjänstgöringsföreskrifter för yrkesinspektionens befattningshavare. Inom Socialstyrelsen har utarbetats en samling föreskrifter angående yrkesinspektionstjänstens utövning, vilken samling innehåller såväl en del mer allmängiltiga regler som ett antal bestämmelser rörande de särskilda grupperna av befattningshavare. Samlingen, som bär ovanstående titel, utdelas av Styrelsen ej blott till de statsanställda befattningshåvarna inom yrkesinspektionen utan genom förmedling av vederbörande yrkesinspektörer även till de kommunala tillsynsorganen, d. v. s. hälsovårds- och kommunalnämnder.

Skyddsanordningar vid slipning i Wisconsin. I Bulletin of the Industrial Commission of Wisconsin, Vol. 2, No 1 för den 20 januari 1913 finnes under Order 2 000—2 005 upptaget en del bestämmelser rörande slipstenar samt slip- och polerskivor, överensstämmande med vad som redan finnes stadgat i vissa andra amerikanska stater.

Bestämmelserna skola tillämpas vid torrslipning och innehålla föreskrift om anordnande av en huv över varje skiva, minst 2 tum och högst 3 tum bredare än skivan. Utsagningsanordning skall vara anbringsad vid huven samt hava följande dimensioner.

Diameter å skiva.	Diameter å angrör.
6 till 10 tum	3 till 4 tum
10 » 18 »	4 » 5 »
18 » 24 »	5 » 6 »
över 24 »	6 tum.

Vacuum skall i rörledningen hållas vid sådan höjd att det motsvarar 5 tums vattenpelare.

Rören skola ingå i huvudledningen under en vinkel ej överstigande 45° samt ansluta sig till huven så nära skivan som möjligt samt vid dess undre del. Krökar å rörledningen skola utföras med en radie av minst 2 gånger rördiametern. Allt bortfört damm skall uppsamlas i dammkammare.

Av särskilt intresse i dessa föreskrifter äro de angivna måtten å rörledningarnas storlek i förhållande till slipskivornas diameter samt bestämmelsen om höjden å det vacuum, som skall hållas i rörledningarna.

Otillfredsställande synes vara att bestämmelserna endast gälla torrslipning, då även vid våt-slipning avsevärda dammängder alstras särskilt vid stenarnas rivning.

Den angivna vinkeln 45° är även, enligt vad i Tyskland gjorda undersökningar giva vid handen, allt för stor och borde avsevärt minskas. Bästa resultat d. v. s. största effekt vid minsta kraftförbrukning ernås enligt dessa undersökningar vid en ingångsvinkel av endast 5°.

Skärpta bestämmelser rörande hygien på byggnadsplatser i Tyskland. Den 18 februari 1913 utfärdades för Berlin med förorter en förordning innehållande bestämmelser till förbättrande av de hygieniska förhållandena på byggnadsplatserna. Förordningen sträcker sig till alla husbyggnader och byggnader under jord, vid vilka på mera stadigvarande sätt sysselsätts mer än tio personer, däri inbegripet lärlingar.

Vid berörda arbetsställen skall finnas en på alla sidor omsluten byggnad försedd med fönster av minst 2·2 meters takhöjd samt med en golvyta av minst 0·75 meter för varje vid företaget sysselsatt arbetare. Jordgolv tillåtes ej och rummet skall vara försedd med bord och sittplatser. Värmeanordning skall vara inredd och anordning vidtagen så att arbetarna kunna värma medförd mat.

Vid arbetsstället skall även finnas avträden, minst ett på 25 anställda arbetare, samt skilda för män och kvinnor. Rörande dessa avträden stipuleras, att de ej få förläggas på närmare håll från ovan angivna matrum än 6 meter, varjämte en del närmare föreskrifter lämnas beträffande anordning och utförande.

Vidare lämnar förordningen föreskrifter om renhållning m. m. samt bestämmelser rörande användandet av koksgrutor utan anordning för bortledning av gaserna.

Böter äro fastställda för förseelser mot förordningens föreskrifter.

— Socialförsäkring. —

Arbetslöshetsförsäkringen i England. I »Medd.» n:o 4 för år 1912 lämnades en kortare redogörelse för arbetslöshetsförsäkringslagen i England, som trädde i kraft den 15 juli 1912. I februarihäftet av Labour Gazette publiceras några siffror över understödsverksamheten sedan den 15 januari.

Intill den 1 februari hade handelsministeriet utfärdat 2 297 326 försäkringsböcker; 58 730 ansökningar måste tillbakavisas, då de sökande icke varit »arbetare» i lagens mening eller icke tillhört de i lagen uppräknade industrigrenarna. De försäkrade fördela sig på olika industrigrenar på följande sätt:

	Antal försäkrade den 1/2 1913.	%.
Byggnadsindustri	950 861	41·4
Skeppsbyggnadsindustri	248 221	10·8
Maskin- och gjuteriindustri	802 094	34·9
Vagnfabriker	198 060	8·6
Sågverk	18 785	0·8
Andra yrken	79 805	3·5
<i>Summa</i>	2 297 326	100·0

Av de försäkrade voro omkring 10 000 kvinnor och ungefär 100 000 gossar under 18 år.

Intill den 8 februari hade understödsanspråk framställt av 187 805 försäkrade arbetslösa.

I förhållande till hela antalet försäkrade utgjorde antalet arbetslösa, som framställt understödsanspråk, inom de försäkrade yrkena vid januari månads utgång i genomsnitt 5·0 %. Inom byggnadsfacken uppgick arbetslöshetsfrekvensen till 8·8 %, inom skeppsbyggnadsindustrin till 3·3 %, inom

inom maskin- och gjuteriindustrien till 2·1 %, inom vagnfabrikationen till 2·2 %, vid sågverken till 1·9 % och inom andra försäkrade yrken till 1·5 %.

Arbetslöshetsförsäkringens förvaltningsorgan utgöres som bekant av den offentliga arbetsförmedlingen. Emellertid kan försäkringen under vissa förutsättningar ombesörjas även av arbetarorganisationer, som till sina i försäkrade yrken sysselsatta medlemmar stadgeenligt utbetala understöd vid arbetslöshet. Vid inträffad arbetslöshet äga medlemmar av dylika organisationer att uppbära sitt understöd på vanligt sätt genom sin organisation och ej genom arbetsförmedlingsanstalten. Fackorganisationen äger sedermera av arbetslöshetsfonden återbekomma det belopp, medlem enligt lagen varit berättigad att erhålla. Av denna bestämmelse hade 99 fackorganisationer med 5 330 avdelningar och omkring 530 000 medlemmar begagnat sig.

(Labour Gazette.)

Moderskapsunderstöd i Australien. Enligt en för australiska statsförbundet den 10 oktober 1912 utfärdad lag äger varje kvinna av europeisk ras, som är bosatt inom landet eller dit ankommit i avsikt att där bosätta sig, vid inträffande moderskap uppbära ett statsunderstöd av 5 pund sterling (90 kr.).

Understödet utgår endast för levande födda barn; därest barnet avlidit inom 12 timmar efter födelsen, erfordras läkarintyg om dess tillstånd vid födelsen. Om tillfälle ej funnits att anlita läkare, äger dock vederbörande myndighet att, då skäl därtill synes föreligga, meddela dispens från denna bestämmelse.

Ansökan om utbekommande av understöd måste inlämnas senast tre månader efter barnets födelse.

Lagen har redan trätt i kraft.

(Soziale Rundschau.)

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Arbetsmarknaden i England under februari 1913. Arbetstillgången var under februari på det hela taget fortfarande god och visade förbättring inom tryckeri-, byggnads-, trävaru- och tegelindustrierna, men försämrades inom bleck- och plåt- samt järn- och stålindustrierna. I jämförelse med samma månad föregående år visade nästan alla viktigare industrigrenar förbättring, men i synnerhet järn- och stål-, maskin-, tryckeri-, lervaru- och tegelindustrierna.

Antalet arbetslösa inom de yrken, som inbegripas under den nya arbetslöshetsförsäkringslagen, sjönk från 5·0 % vid utgången av januari till 4·4 % vid slutet av februari.

Lönernas tendens till stegring fortfor.

Fackorganisationer med 903 503 medlemmar (bortsett från i strejker och lockouter invecklade, sjuka och överåriga) rapporterade 17 835 eller 2·0 % av medlemsantalet såsom arbetslösa vid slutet av februari 1913 mot 2·2 % vid slutet av januari 1913 och 2·8 % vid utgången av februari 1912.

Enligt inkomna uppgifter från ett antal arbetsgivare, sysselsättande 418 997 arbetare under veckan närmast före den 22 februari 1913 visade sig ingen förändring av antalet sysselsatta arbetare, men en ökning på 0·8 % av det utbetalade lönebeloppet i jämförelse med samma vecka föregående månad. I jämförelse med samma vecka nästlidet år visade sig en ökning på 1·2 % av antalet sysselsatta arbetare och på 4·5 % av det utbetalade lönebeloppet.

(Labour Gazette.)

Arbetsmarknaden i Frankrike under februari 1913. Vinodlingsarbetarna hade under februari god arbetstillgång utom i departementet Pyrénées-Orientales, där ihållande nederbörd hindrade arbetet. Bland skogsarbetarna har arbetstillgången avsevärt ökats, enär skogsavverkningen, som detta år påbörjats senare än vanligt, nu mot slutet av vintern mångenstädes måst forceras. För trädgårdsarbetarna i Paris, omnejd voro konjunkturerna under månaden synnerligen gynnsamma.

Den under föregående månad påvisade uppgången inom textilindustrin har, särskilt i norra Frankrike, efterföljts av någon stagnation. Liknande är förhållandet inom metallindustrin, där läget, ehuru fortfarande tillfredsställande, måste betecknas som mindre gynnsamt än under januari. Inom grafiska industrien är arbetstillgången likaledes tillfredsställande så väl i Paris som i landsorten. Inom byggnadsverksamheten har man förmärkt en begynnande uppgång, åtföljd av minskning av arbetslösheten. Inom läderindustrin, där arbetslösheten länge hållit sig vid en relativt hög siffra, har under den senaste månaden en avsevärd förbättring inträtt.

Bland 1 035 arbetarorganisationer, som besvarat de månatliga förfrågningarna angående arbetsmarknadens läge och arbetslösheten under februari 1913, hava 792 med 222 736 medlemmar uppgivit antalet arbetslösa till 12 441 eller 5·6 %, inberäknat gruvarbetarna i Pas-de-Calais, och 6·6 % utan inberäkning av dessa arbetare. Motsvarande tal för närmast föregående månad var 6·4 % och för februari 1912 8·5 %.

Arbetstillgången under februari 1913 har i jämförelse med januari angivits såsom rikligare av 19 % av de redovisande fackorganisationerna, omfattande 21 % av de organiserade arbetarna, såsom oförändrad av resp. 58 och 59 % samt såsom mindre riklig av resp. 23 och 20 %.

På frågan: »Anser ni läget på arbetsmarknaden vara tillfredsställande för årstiden?» hava 606 arbetarorganisationer med 100 157 medlemmar svarat jakande och 251 med 97 544 medlemmar nekande.

(Bulletin de l'Office du Travail.)

Arbetsmarknaden i Tyskland under februari 1913. Arbetsmarknadens läge undergick under februari månad någon förbättring, dock mindre märkbar än under de föregående åren och särskilt fjolåret varit fallet. Inom flertalet industrier kunna konjunkturerna dock betecknas såsom tillfredsställande. Inom stenkolstdistrikten förefanns god arbetstillgång. Vid brunkolsgruvorna var avsättningen på grund av den inhållande milda väderleken mindre än vid denna årstid eljest brukar vara fallet; några inskränkningar i driften hade dock ej behövt vidtagas. Inom tackjärnsindustrin voro konjunkturerna något sämre än föregående månad. Inom järn- och maskinindustrierna samt elektriska och kemiska industrierna var arbetet i full gång; dock förmärktes en kännbar minskning av ingångna beställningar. Samma var förhållandet inom textil- och pappersindustrierna, där ställningen i övrigt betecknas som medelgod. Byggnadsverksamheten låg på grund av den hotande arbetskonflikten fullständigt nere.

Enligt uppgifter från sjukkassorna ökades de försäkringspliktiga medlemmarnas antal under månaden med 29 211 personer (17 996 män, 11 215 kvinnor). Denna under februari regelbundet inträdande stegring var dock, vad männen beträffar, avsevärt mindre än under föregående år, då antalet försäkringspliktiga ökades med ej mindre än 87 669 (77 244 män, 10 425 kvinnor).

Angående arbetslösheten under februari föreligga uppgifter från 49 fackförbund med 2 042 806 medlemmar. Av dessa voro vid månadens slut 2·9 % arbetslösa mot 3·2 % vid slutet av januari 1913 och 2·6 % vid slutet av februari 1912, vilket tyder på försämring i jämförelse med såväl närmast föregående månad som samma månad föregående år.

Enligt arbetsförmedlingsanstaltarnas uppgifter kommo under februari 1913 på 100 lediga platser för män 190 arbetsökande mot 178 under samma månad föregående år och 191 under närmast föregående månad. För kvinnor voro motsvarande siffror 91, 88 och 98. Gentemot föregående månad har sålunda vad männen beträffar någon förbättring av läget inträtt, varemot i jämförelse med förra året en avsevärd försämring gör sig märkbar. Kvinnornas siffra är likaledes lägre än föregående månad men något högre än samma månad föregående år.

(Reichsarbeitsblatt.)

Arbetslösheten inom de franska fackorganisationerna år 1912. Antalet fackorganisationer, som lämnat uppgifter angående antalet arbetslösa medlemmar vid utgången av varje månad, utgjorde under år 1912 i genomsnitt 814 (mot 912 år 1911) med i genomsnitt 210 618 medlemmar (mot 221 125 år 1911). De arbetslösa medlemmarnas antal i procent av hela medlemsantalet inom samtliga rapporterade organisationer för varje månad under de tvänne sistförflutna åren utvisas av efterföljande sammanställning.

Månad.	År 1911. %	År 1912. %	Månad.	År 1911. %	År 1912. %
Januari	7.7	8.2	Juli	5.7	4.9
Februari	6.6	8.2	Augusti	6.0	5.4
Mars	6.3	6.0	September	6.5	4.3
April	5.7	7.2	Oktober	7.5	5.1
Maj	5.1	5.5	November	7.6	5.7
Juni	4.7	5.8	December	6.7	5.5
				<i>I medeltal</i>	<i>6.2 6.1</i>

Arbetslöshetsfrekvensen inom olika yrkesgrupper framgår av följande tablå:

	År 1911. %	År 1912. %		År 1911. %	År 1912. %
Jordbruk	8.1	6.7	Textilindustri	5.3	5.9
Skogsbruk	19.8	15.5	Trävaruindustri	5.6	6.1
Närings- och njutningsämnesindustri	8.5	7.4	Metallindustri	2.8	2.7
Läderindustri	21.7	19.2	Byggnadsverksamhet	7.6	10.2
Grafisk industri	2.3	2.0	Handelsyrken	1.4	1.3
				<i>I medeltal</i>	<i>6.2 6.1</i>

(Bulletin de l'Office du Travail.)

— Arbetsförmedling. —

Den offentliga arbetsförmedlingen i Storbritannien under år 1912.¹ Den offentliga arbetsförmedlingen i Storbritannien kunde under sistlidet år uppvisa ett kraftigt uppsving i sin verksamhet, huvudsakligen till följd av den nya arbetslöshetsförsäkringslagens ikraftträdande. Antalet offentliga arbetsförmedlingsanstalter utgjorde vid 1912 års utgång 414, av vilka 153 öppnats under året. Hela antalet ansökningar om arbete uppgick till 2 423 213, vilket innebär en ökning av 20.6 % på antalet under år 1911. Av arbetsansökningarna kommo 1 563 694 (64.5 %) på män, 507 226 (20.9 %) på kvinnor, 200 403 (8.3 %) på gossar och 151 890 (6.3 %) på flickor. Antalet förmedlade platser uppgick under året till sammanlagt 785 239, varav 160 428 avsågo tillfälligt arbete av under en veckas varaktighet. Motsvarande siffror för år 1911 voro resp. 593 739 och 91 598. Av de under år 1912 förmedlade 785 239 platserna kommo 481 860 på män, 157 353 på kvinnor, 88 086 på gossar och 57 940 på flickor.

Av de 567 790 personer, som erhöilo sysselsättning genom den offentliga arbetsförmedlingen, voro 332 437 män, 116 635 kvinnor, 70 565 gossar och 48 153 flickor.

På 100 lediga platser kommo i genomsnitt 77 tillsatta mot 78 under år 1911. Av de lediga platserna voro 594 967 för män, 215 074 för kvinnor, 130 601 för gossar och 78 941 för flickor. På 100 lediga platser kommo för män 81, för kvinnor 73, för gossar 68 och för flickor 73 tillsatta platser.

I reseförskott till arbetssökande, som av arbetsförmedlingen anvisats arbete å annan ort, utbetalades under året vid omkring 9 700 tillfällen tillsammans över 50 000 kr.

(Labour Gazette.)

— Kooperation. —

Den franska konsumentkooperationen under år 1911. Den officiella berättelsen för år 1911 angående den franska konsumentkooperationen omfattar uppgifter från 3 051 föreningar.

¹ Jfr »Medd.» 1911, sid. 863 ff.

Undantagna äro därvid alla föreningar, som ej verka uteslutande i konsumenternas intresse, ävensom alla föreningar, som hava till ändamål att förse yrkesidkare med råmnen m. m., som de för sin näring behöva. Däremot äro medräknade icke blott konsumtionsföreningar i inskränkt bemärkelse utan även bagerier, bryggerier o. s. v., som äro anlagda och drivas i konsumentintresse.

Under år 1911 bildades 238 nya och upplöstes 90 föreningar, vadan alltså antalet föreningar ökades med 148. Dessutom redovisades under år 1911 för första gången 92 äldre föreningar. Största antalet föreningar fanns fortfarande i departementet Nord (294), men även i övriga industri-trakter har rörelsen vunnit ganska stark utbredning.

Medlemsantalet i 2 993 föreningar, som härom lämnat upplysning, uppgick till 857 408 eller i medeltal per förening 286 (föregående år 292). Omsättningen utgjorde i 2 875 föreningar 211 240 000 kr. eller i medeltal 73 800 kr. (1910: 73 600 kr.). Huru de i undersökningen ingående föreningarna fördela sig på olika grupper, ävensom dessas utveckling under redogörelseåret framgår av nedanstående tabell:

Grupp av föreningar.	Antal föreningar.		Medlemsantal.			Omsättning		
			31/12 1911.	Ökning eller minskning under år		under år 1911.	Ökning eller minskning under år	
	1910.	1911.		1910.	1911.	Kronor.	1910.	1911.
				%	%		%	%
Konsumtionsföreningar . .	1 477	1 605	494 447	+ 2.1	+ 6.0	148 824 000	+ 7.4	+ 10.6
Kooperativa bagerier . . .	1 077	1 184	261 173	+ 7.4	+ 10.2	39 866 000	+ 5.4	+ 14.7
» bryggerier . .	115	118	60 897	+ 19.4	+ 12.5	15 709 000	+ 14.1	+ 15.1
» charkuteriaffärer	39	43	9 456	+ 6.2	— 7.6	1 853 000	+ 5.4	— 8.6
» vinaffärer . . .	50	52	12 499	+ 4.6	+ 6.8	2 681 000	+ 7.8	+ 28.5
» restauranter . .	20	17	4 739	— 8.4	— 14.1	1 002 000	— 3.8	+ 36.4
» kolaffärer . . .	33	32	14 197	+ 9.2	+ 2.4	1 306 000	+ 8.7	+ 5.8
<i>Summa</i>	2 811	3 051	857 408	+ 5.0	+ 7.3	211 241 000	+ 7.5	+ 11.8

I sina flesta och viktigaste grenar har alltså den franska konsumentkooperationen betydligt utvidgat sin rörelse under år 1911; såväl med avseende på antalet medlemmar som omsättningens storlek visade för rörelsen i dess helhet detta år bättre resultat än det föregående.

Undersökningen har även omfattat frågan om föreningarnas handel med utomstående. Av 2 601 föreningar, som lämnat upplysning härom, hällö 1 006 sina affärer öppna för allmänheten. 793 av dessa redovisade även beloppet av till utomstående försälda varor, och uppgick detta till c:a 20 % av deras totalomsättning.

Upplysningar saknas helt och hållet om föreningarnas insatskapital och fonder, omkostnader, vinst och utdelning, antal anställda o. s. v.

(Internat. koop. Bulletin.)

De franska arbetarproduktionsföreningarna under år 1911.¹ Den nyligen offentliggjorda officiella statistiska redogörelsen för de franska arbetarproduktionsföreningarnas verksamhet under år 1911 upptager såsom befintliga vid detta års slut 496 sådana föreningar. Under året hade bildats 36 nya föreningar, men upplöstes 47, varigenom sålunda inträtt en minskning av 11 föreningar. Då emellertid under 1911 för första gången redovisades 9 äldre föreningar, utvisar slutsumman en minskning av endast 2 föreningar mot 1910.

Föreningarnas fördelning på olika yrkesgrenar har givetvis ej kunnat undergå någon nämnvärd förändring sedan föregående år; de flesta föreningarna äro fortfarande att hänföra till byggnads-industrien (148 mot 156 år 1910), vari även inräknats föreningar, som åtaga sig utförandet av all-

¹ Jfr »Medd.» 1912, sid. 258.

männa arbeten (gatuläggningar, jord- och stenarbeten m. m.). Till pappers- och boktryckeriindustrierna höra 81 föreningar (mot 74 år 1910), till textil- och beklädnadsindustrierna 57 (mot 56) o. s. v.

Medlemsantalet i de 483 föreningar, som därom lämnat uppgift, uppgick till 19 323 eller i medeltal per förening liksom föregående år 40; tillverkningsvärdet (i 450 föreningar) var 50 068 000 kr., vadan alltså medelsiffran per förening uppgick till 111 300 kr. (1910: 97 800 kr.).

Även för år 1911 har undersökning verkställts, i vilken utsträckning medlemmarna voro sysselsatta i sina föreningar och i vad mån dessa använde sig av lejd arbetskraft. Fullständiga uppgifter härom lämnades av 421 föreningar med 17 167 medlemmar, av vilka 9 076 (52·9 %) hade sin utkomst i deras tjänst. 305 av dessa föreningar använde lejd arbetskraft; sammanlagda medlemsantalet i dessa var 12 465; av dessa voro anställda hos föreningarna endast 6 609, under det att inom dessa funnos 7 175 lejda arbetare. I dessa föreningar funnos bland de anställda 48 % egna medlemmar mot 52 % utomstående. År 1910 utgjorde de egna medlemmarnas antal inom 314 föreningar med 12 493 medlemmar ungefär hälften av totalantalet anställda. Bruket att använda främmande arbetskraft, varigenom produktionsföreningarnas karaktär av självhjälpsföretag väsentligen inskränkes eller upphäves, synes sålunda snarast vara i tilltagande. Över huvud taget synes arbetarnas produktionsverksamhet i Frankrike vara stadd i stillastående eller tillbakagång. (Bulletin de l'Office du Travail.)

— Levnadskostnader. —

Köttpriserna i preussiska städer. I »Zeitschrift des Königl. Preussischen Statistischen Landesamtes» lämnas för var fjortonde dag sammanställda uppgifter på köttpriser i 50 av de viktigaste preussiska städerna. De senaste tillgängliga siffrorna, som avse andra hälften av februari månad 1913, utvisa allt fortfarande mycket höga priser, om ock nämnvärd stegring från samma månads första hälft ej kan påvisas; tvärtom synes åtminstone priset på svinkött visa någon tendens att sjunka. Jämföras de för samtliga orter beräknade medelpriserna för hela februari månad med de för samma månad under de fyra föregående åren gällande priserna, befinnes det, att för alla redovisade varuslag en högst betydande prisstegring ägt rum. I fråga om nöt-, kalv-, får- och hästkött har denna fortgått med större eller mindre hastighet under hela perioden, varemot svinköttet efter någon stegring från februari 1909 till februari 1910 under de två följande åren sjunkit ej obetydligt i pris för att slutligen under det sista året stiga med ej mindre än c:a 23 %. Under hela perioden steg den genomsnittliga prisnivån för nöt- och kalvkött med 17 à 18 %, för fårkött med drygt 18 %, för svinkött med c:a 15 och för hästkött med c:a 25 %.

De beräknade genomsnittstalen meddelas här nedan.¹

Månad.	Nötkött				Kalvkött			Fårkött			Svinkött					Häst-kött
	bak-del	bog	sida	ge-nom-snitt	bak-del	bog	ge-nom-snitt	bak-del	bog	ge-nom-snitt	bak-del	bog	huvud och ben	rygg	ge-nom-snitt	
	i ö r e n.															
Febr.																
1909 .	149·5	139·8	117·4	138·1	160·8	145·2	154·6	153·2	139·6	146·6	153·8	145·2	77·4	137·7	139·9	64·9
1910 .	151·7	137·3	121·9	139·1	162·9	147·1	156·5	154·7	141·9	149·7	162·5	151·5	85·8	150·8	148·9	66·5
1911 .	161·6	147·6	130·6	148·7	173·9	156·0	166·7	163·0	147·2	156·7	150·7	141·8	76·4	136·4	137·2	69·2
1912 .	165·6	151·9	132·8	152·5	175·1	158·0	168·2	163·5	145·1	156·2	146·9	130·7	70·7	131·9	131·3	69·4
1913 .	174·7	161·3	145·4	162·5	189·3	170·8	181·8	180·9	165·1	174·5	175·7	167·5	87·6	160·5	160·7	81·5

¹ 1 Mark räknad = 90 öre.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Februari månad år 1913.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,¹ lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under februari månad.

Översikt av verksamheten under *februari* månad år 1913.

	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans.		
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
<i>Februari:</i>									
Stockholm	1 951	919	751	1 421	1 448	760	3 372	2 367	1 511
Uppsala län	341	263	159	148	196	102	489	459	261
Södermanlands län	220	174	113	128	100	41	348	274	154
Östergötlands län	643	562	288	464	405	164	1 107	967	452
Norrköping	481	188	172	263	254	133	744	442	305
Jönköpings län	156	93	57	183	111	69	339	204	126
Kronobergs län	27	5	—	47	43	19	74	48	19
Norra Kalmar län	64	46	20	34	43	18	98	89	38
Södra Kalmar län	56	39	32	95	87	46	151	126	78
Blekinge län	246	132	83	271	193	106	517	325	189
Kristianstads län	196	171	105	145	164	74	341	335	179
Malmöhus län.									
Malmö	839	338	291	710	486	332	1 549	824	623
Lund	202	94	75	109	82	48	311	176	123
Landskrona	121	58	41	59	53	28	180	111	69
Hälsingborg	356	159	134	188	137	87	544	296	221
Ystad	60	34	25	109	66	38	169	100	63
Trelleborg	79	43	35	42	30	15	121	73	50
Eslöv	89	73	60	38	39	24	127	112	84
Skurup	32	40	29	20	41	18	52	81	47
Hallands län	182	124	89	114	113	55	296	237	144
Göteb. o. Bohus län	123	106	70	141	131	53	264	237	123
Göteborg	1 057	733	680	537	697	377	1 594	1 430	1 057
Skaraborgs län	57	67	32	29	63	12	86	130	44
Värmlands län	80	73	44	53	87	29	133	160	73
Örebro län	248	66	66	179	161	88	427	227	154
Västmanlands län	234	223	127	176	178	109	410	401	236
Kopparbergs län	169	145	73	170	175	96	339	320	169
Gävle stad och län	190	109	84	76	60	31	266	169	115
Västernorrlands län	223	149	101	77	72	38	300	221	139
Jämtlands län	78	120	40	108	83	38	186	203	78
Västerbottens län	63	75	27	57	57	28	120	132	55
Norrbottnens län	44	46	27	82	80	45	126	126	72
Tillsammans febr. 1913	8 907	5 467	3 930	6 273	5 935	3 121	15 180	11 402	7 051
" " 1912	9 385	4 778	3 581	5 547	5 405	2 901	14 932	10 183	6 482
" jan. 1913	10 020	5 013	3 653	6 591	5 810	3 289	16 611	10 823	6 942

¹ De särskilda anstalterna uppräknas i tablan här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Tillsatta platser

i jämförelse med föregående månad samt motsvarande tid föregående år.

Anstalter.	Hela antalet.			Ökning (+) eller minskning (-).				Januari—februari.			
	Febr. 1912.	Jan. 1913.	Febr. 1913.	Febr. 1912—febr. 1913.		Jan. 1913—febr. 1913.		Hela antalet.		Ökning (+) eller minskning (-) 1912/1913.	
				Antal.	%.	Antal.	%.	1912.	1913.	Antal.	%.
Stockholm	1 648	1 485	1 511	- 137	- 8	+ 26	+ 2	2 957	2 996	+ 39	+ 1
Uppsala län	227	201	261	+ 34	+ 15	+ 60	+ 30	500	462	- 38	- 8
Södermanlands län	156	153	154	- 2	- 1	+ 1	+ 1	269	307	+ 38	+ 14
Östergötlands län	453	327	452	- 1	-	+ 125	+ 38	732	779	+ 47	+ 6
Norrköping	304	284	305	+ 1	-	+ 21	+ 7	541	589	+ 48	+ 9
Jönköpings län	83	125	126	+ 43	+ 52	+ 1	+ 1	167	251	+ 84	+ 50
Kronobergs län ¹	—	20	19	-	-	- 1	- 5	—	39	-	-
Norra Kalmar län	41	42	38	- 3	- 7	- 4	- 10	85	80	- 5	- 6
Södra Kalmar län	72	78	78	+ 6	+ 8	+ 0	+ 0	122	156	+ 34	+ 28
Blekinge län	164	177	189	+ 25	+ 15	+ 12	+ 7	286	366	+ 80	+ 28
Kristianstads län	111	200	179	+ 68	+ 61	- 21	- 11	227	379	+ 152	+ 67
Malmö län	465	604	623	+ 158	+ 34	+ 19	+ 3	978	1 227	+ 249	+ 25
Lund	126	146	123	- 3	- 2	- 23	- 16	238	269	+ 31	+ 13
Landskrona	50	58	69	+ 19	+ 38	+ 11	+ 19	86	127	+ 41	+ 48
Hälsingborg	199	243	221	+ 22	+ 11	- 22	- 9	452	464	+ 12	+ 3
Ystad	50	53	63	+ 13	+ 26	+ 10	+ 19	75	116	+ 41	+ 55
Trelleborg	44	34	50	+ 6	+ 14	+ 16	+ 47	102	84	- 18	- 18
Eslöv	71	106	84	+ 13	+ 18	- 22	- 21	155	190	+ 35	+ 23
Skurup	35	33	47	+ 12	+ 34	+ 14	+ 42	59	80	+ 21	+ 36
Hallands län	148	93	144	- 4	- 3	+ 51	+ 55	235	237	+ 2	+ 1
Göteb. o. Bohus län	110	97	123	+ 13	+ 12	+ 26	+ 27	193	220	+ 27	+ 14
Göteborg	877	980	1 057	+ 180	+ 21	+ 77	+ 8	1 736	2 037	+ 301	+ 17
Skaraborgs län	33	51	44	+ 11	+ 33	- 7	- 14	62	95	+ 33	+ 53
Värmlands län	69	109	73	+ 4	+ 6	- 36	- 33	146	182	+ 36	+ 25
Örebro län	169	194	154	- 15	- 9	- 40	- 21	270	348	+ 78	+ 29
Västmanlands län	177	237	236	+ 59	+ 33	- 1	-	378	473	+ 95	+ 25
Kopparbergs län	179	186	169	- 10	- 6	- 17	- 9	320	355	+ 35	+ 11
Gävle stad och län	145	120	115	- 30	- 21	- 5	- 4	267	235	- 32	- 12
Västernorrlands län	131	291	139	+ 8	+ 6	- 152	- 52	372	430	+ 58	+ 16
Jämtlands län	50	81	78	+ 28	+ 56	- 3	- 4	103	159	+ 56	+ 54
Västerbottens län ¹	—	66	53	-	-	- 11	- 17	—	121	-	-
Norrbottnens län	95	68	72	- 23	- 24	+ 4	+ 6	170	140	- 30	- 18
Tillsammans	6 482	6 942	7 051	+ 569	+ 9	+ 109	+ 2	12 288	13 993	+ 1 710	+ 14
Därav jordbruk, skogshushållning m. m.	1 143	1 209	1 543	+ 400	+ 35	+ 334	+ 28	2 051	2 752	+ 701	+ 34
» övriga näringsgrenar	5 339	5 733	5 508	+ 169	+ 3	- 225	- 4	10 232	11 241	+ 1 009	+ 10

Vid samtliga under månaden verksamma anstalter gjordes tillhopa 15 180 ansökningar om arbete, varav 8 907 av män och 6 273 av kvinnor. Samtidigt funnos disponibla 11 402 lediga platser, nämligen 5 467 för män och 5 935 för kvinnor. Hela antalet tillsatta platser uppgick till 7 051, av vilka 3 930 besattes med män och 3 121 med kvinnor.

Räknat på 100 lediga platser kommo för hela riket under månaden 133 ansökningar om arbete, gentemot 153 ansökningar under näst föregående månad och 147 under februari 1912. Antalet tillsatta platser per 100 lediga utgjorde under månaden 62 gentemot 64 under näst föregående månad och 64 under februari 1912.

¹ Anstalten började sin verksamhet under år 1912.

Bland de *särskilda anstalterna* uppvisa givetvis de i storstäderna belägna samt de större länsförmedlingarna den största omsättningen av arbetskraft; en relativt större frekvens framträder även vid de anstalter, som fungerat under någon längre tid och därunder hunnit förvärva mera omfattande förbindelser och förtroende.

Närmare upplysningar i övrigt rörande verksamheten vid de olika anstalterna kunna inhämtas ur här meddelade tabeller.

Arbetsmarknadens allmänna läge förbättrades under februari och var även gynnsammare än motsvarande månad föregående år samt måste med hänsyn till årstiden betecknas såsom tillfredsställande. Härtill bidrog den blida väderleken, som möjliggjorde utarbeten vid byggnader o. d. För skogsarbetarna i de nordliga delarna av landet rådde god arbetstillgång.

Förestående tabell lämnar en närmare belysning av *verksamhetens utveckling* vid de olika anstalterna, i vad angår de tillsatta platsernas antal. På de flesta håll finner man framåtgång i jämförelse med såväl motsvarande tidpunkt under föregående år som med nästlidna månad. För samtliga anstalter och yrkesgrenar uppgick ökningen vid jämförelse med februari 1912 till 569 eller 9 % (därav för jordbruket m. m. 400 eller 35 % och för övriga näringsgrenar 169 eller 3 %); i förhållande till resultaten under nästföregående månad utgjorde ökningen 109 eller 2 % (därav för jordbruket m. m. 334 eller 28 %, men för övriga näringsgrenar en minskning av 225 eller 4 %).

I det följande meddelas vissa tabellariska uppgifter rörande den offentliga arbetsförmedlingens betydelse för *särskilda näringsgrenar* samt för verksamhetens utveckling och arbetstillgången därinom. Det torde vara nog att här ytterligare betona, hurusom alltjämt en synnerligen skarp skillnad framträder mellan å ena sidan jordbruket och skogshushållningen, där i allmänhet rik arbetstillgång yppas, samt å den andra sidan de industriella yrkena m. fl., vilka visa överflöd på arbetskraft.

Den grundväsentliga skillnaden mellan arbetsmarknaden inom jordbruket och inom de industriella yrkena kommer klart till synes i nedanstående tablå, som jämväl lämnar tillfälle till jämförelser med motsvarande tid föregående år samt med nästlidna månad.

På 100 *lediga platser* kommo:

	<i>Ansökningar om arbete.</i>			<i>Tillsatta platser.</i>		
	Febr. 1912.	Jan. 1913.	Febr. 1913.	Febr. 1912.	Jan. 1913.	Febr. 1913.
<i>Jordbruket m. m.</i>						
Män	109	108	93	56	55	56
Kvinnor	41	53	51	28	26	31
Tillsammans	98	97	84	49	50	50
<i>Övriga näringsgrenar.</i>						
Män	248	258	218	86	84	85
Kvinnor	110	119	112	57	59	55
Tillsammans	168	170	151	68	68	66
<i>Samtliga yrkesgrenar.</i>						
Män	196	200	163	75	73	72
Kvinnor	103	113	106	54	57	53
Tillsammans	147	153	133	64	64	62

Sveriges offentliga arbetsförmedling februari 1913.

Sammandrag för samtliga anstalter.

Yrkesgrupper.	Manliga avdelningen.			Kvinnliga avdelningen.			Tillsammans.			På 100 ¹ lediga platser kommo:	
	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	ansök- ningar om arbete.	till- satta plat- ser.
I. Jordbruk och skogs- hushållning m. m. .	2 245	2 407	1 339	333	652	204	2 578	3 059	1 543	84	50
II. Gruvdrift och malm- förädling	17	12	11	—	—	—	17	12	11	—	—
III. Industri och hantverk m. m.:											
A Jord-, sten- och glasindu- stri	81	35	18	2	—	—	83	35	18	—	—
B Metall- o. maskinindustri	714	325	222	12	4	2	726	329	224	221	68
C Trävarnindustri	206	98	60	3	5	2	209	103	62	203	60
D Byggnadsverksamhet	1 184	312	259	—	—	—	1 184	312	259	379	83
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	52	21	11	14	5	3	66	26	14	—	—
F Textilindustri	67	5	5	47	26	14	114	31	19	368	61
G Beklädnadsindustri	48	18	6	162	84	42	210	102	48	206	47
H Närings- och njutnings- ämnesindustri	205	44	25	112	117	61	317	161	86	197	53
I Kemisk-teknisk och be- lysningsindustri	32	14	14	10	11	8	42	25	22	—	—
J Trämasse- och pappers- industri	19	18	17	33	35	24	52	53	41	—	—
K Grafisk industri	39	16	16	5	5	5	44	21	21	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	225	71	54	25	7	6	250	78	60	321	77
IV. Handelochsambärdsel:											
A Kontors-, bank- och för- säkringspersonal	124	45	40	42	9	4	166	54	44	307	81
B Butiks- och magasinper- sonal	491	175	159	272	84	36	763	259	195	295	75
C Hotell-, kafé- och restau- rantrörelse	63	46	29	490	537	281	553	583	310	95	53
D Landtransport	837	499	384	93	99	43	930	598	427	156	71
E Vattentransport	229	71	58	1	—	—	230	71	58	324	82
F Handel och sambärdsel, ej särskilt specif.	11	11	9	2	8	5	13	19	14	—	—
V. Husligt arbete	—	4	4	4 457	4 211	2 367	4 457	4 215	2 371	106	56
VI. Allmän och litterär verksamhet	18	18	18	49	34	13	67	52	31	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	2 000	1 202	1 172	109	2	1	2 109	1 204	1 173	175	97
Summa för febr. 1913	8 907	5 467	3 930	6 273	5 935	3 121	15 180	11 402	7 051	133	62
„ „ „ 1912	9 385	4 778	3 581	5 547	5 405	2 901	14 932	10 183	6 482	147	64

¹ Proportionstal hava här ej beräknats i de fall, då de absoluta talen äro små. Dessa hava dock medräknats i summan för »samtliga yrkesgrenar», varav förklaras vissa skiljaktigheter mellan de under denna rubrik uppförda talen samt de detaljsummor, som finnas angivna.

För en närmare kännedom om arbetsförmedlingens betydelse för de särskilda näringsgrenarna hänvisas till förestående tabell. I nedanstående översikt återgivas de för bedömandet av arbetsmarknadens läge betydelsefullaste siffrorna rörande proportionen mellan arbetsansökningar och lediga platser (både män och kvinnor).

På 100 lediga platser kommo:

Ansökningar om arbete.

Febr. 1912. Jan. 1913. Febr. 1913.

Jordbruk och skogshushållning m. m.	93	97	84
Metall- och maskinindustri	303	219	221
Trävaruindustri	236	225	203
Byggnadsverksamhet	509	464	379
Textilindustri	353	177	368
Beklädnadsindustri	249	197	206
Närings- och njutningsämnesindustri	216	233	197
Kontors- o. d. personal	273	276	307
Butiks- o. d. personal	292	291	295
Hotell-, kafé- och restaurantrörelse	95	109	95
Landtransport	158	179	156
Husligt arbete	103	112	106
Grovarbete	189	230	175

Flera av ovanstående näringsgrupper utvisa ganska riklig tillgång på arbetskraft. Emellertid inträdde under månaden förbättring inom samtliga grupper utom metall- och maskinindustri, textilindustri, beklädnadsindustri samt kontors- och butikspersonal.

Granskar man med ledning av rapporterna huru de tillsatta platserna fördela sig på vissa *specialiteter av arbetare* framgå i huvudsak följande resultat. För kvinnorna återfinnas de största förmedlingsresultaten naturligen inom gruppen husligt arbete i privat tjänst, nämligen 75 platser för hushållerskor, 245 för hus- och barnjungfrur, 140 för kokerskor och köksor, 832 för ensamjungfrur samt 932 inom tvätt- och rengöringsarbete o. s. v.; inom hotell-, kafé- och restaurantrörelse anställdes 61 servitriser, 29 städerskor, 18 kokerskor, 152 diskerskor o. s. v. Inom handels-, kontors- och lagerarbeten placerades 35, i jordbruks- o. d. arbete 204. Bland viktigare manliga specialiteter må anföras bleck- och plåtslagare 21, smeder och hovslagare 50, filare och bänkarbetare 28, maskinarbetare 29, sågverks- och brädgårdsarbetare 30, möbel- och finsnickare 19, jord-, beton- o. d. arbetare 111, murare 13, murarbetsmän och tegelbärare 22, byggnadssnickare och timmermän 72, måleriarbetare 11, handels- och lagerarbetare 106, springpojkar 255, kuskar och åkeriarbetare 50, stuveriarbetare 41 o. s. v. Inom jordbruk och skogshushållning m. m. anställdes: befälspersonal 40, tjänare på stat 223, tjänare i husbondes kost 485, tillfälliga arbetare 157, trädgårdspersonal 68, skogspersonal 335 samt diverse andra arbetare 31.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 872 platser, varav 641 manliga och 231 kvinnliga; motsvarande tal föregående år voro resp. 624, 435 och 189 samt under nästlidna månad resp. 703, 516 och 187. Dessa siffror giva dock endast ett svagt uttryck för de offentliga

Antalet platser, som under *februari* månad tillsatts utom resp. orter.

		Februari 1913.		Tillsam- mans.	Febr. 1912. Jan. 1913.	
		Manliga.	Kvinnliga.			
Stockholm	106	39	145	108	99	
Uppsala län	20	4	24	16	17	
Södermanlands län	7	1	8	4	3	
Östergötlands län	7	2	9	7	15	
Norrköping	125	33	158	104	103	
Jönköpings län	8	8	16	12	14	
Kronobergs län	—	—	—	—	4	
Norra Kalmar län	—	1	1	1	—	
Södra Kalmar län	—	2	2	—	5	
Blekinge län	22	14	36	17	13	
Kristianstads län	24	22	46	11	32	
Malmöhus län.	Malmö	37	18	55	50	64
	Lund	24	5	29	24	26
	Landskrona	8	3	11	16	16
	Hälsingborg	33	6	39	50	30
	Ystad	7	13	20	12	28
	Trelleborg	19	4	23	13	11
	Eslöv	45	8	53	26	43
Skurup	25	16	41	28	28	
Hallands län	—	4	4	8	6	
Göteb. o. Bohus län	1	—	1	2	4	
Göteborg	91	14	105	64	90	
Skaraborgs län	—	—	—	—	5	
Värmlands län	—	—	—	1	1	
Örebro län	1	1	2	10	5	
Västmanlands län	—	1	1	4	3	
Kopparbergs län	—	3	3	7	8	
Gävle stad och län	9	1	10	5	11	
Västernorrlands län	20	5	25	22	7	
Jämtlands län	1	1	2	2	3	
Västerbottens län	1	2	3	—	9	
Norrbottnens län	—	—	—	—	—	
Tillsammans febr. 1913		641	231	872	624	703
, , 1912		435	189	624	—	—
, jan. 1913		516	187	703	—	—

anstalternas verkliga betydelse för omgivande trakt, enär vid samtliga länsanstalter alla platser, som tillsatts inom resp. län, redovisas såsom förefintligen inom orten.

Arbetsmarknadens läge enligt arbetsförmedlingsanstalternas rapporter.

Arbetsmarknadens läge under februari torde med hänsyn till årstiden i stort sett kunna betraktas som tillfredsställande, åtminstone vad norra och mellersta Sverige beträffar. Från södra delarna av landet äro arbetsförmedlingsanstalternas rapporter mindre gynnsamma. I Malmö betecknas sålunda arbetsmarknaden för männens vidkommande som mycket dålig. Vid de övriga anstalterna i Malmöhus län har arbetstillgången likaledes varit ringa. I Halmstad, Växjö, Kalmar, Norrköping och Örebro angives läget även som mindre tillfredsställande.

Största arbetslösheten råder vid denna årstid givetvis bland byggnads- och grovarbetare. I en del städer, bl. a. Stockholm, synes dock läget mot slutet av månaden hava något förbättrats, i det att den blida väderleken möjliggjort igångsättande av en del utearbeten. I Eskilstuna rådde stor arbetslöshet till följd av en del inträffade stora betalningsinställelser, som förlamat byggnadsverksamheten i staden.

För yrkesarbetarna har liksom under föregående månad någon större arbetstillgång huvudsakligen yppats endast inom metall- och maskinindustrien. I Malmö, Göteborg, Falun och Gävle har sålunda rått ganska stor efterfrågan på järnarbetare; även i Stockholm har ställningen inom denna bransch varit bättre än under föregående månad.

Vid de norrländska arbetsförmedlingsanstalterna ävensom i Falun, Uppsala, Linköping och Kalmar har efterfrågan på skogsarbetare varit livlig, ofta större än tillgången. Från Umeå meddelas sålunda, att endast ett fåtal platser inom denna bransch kunnat tillsättas, enär de arbetssökande i allmänhet ej gärna mottagit dylikt arbete.

Inom jordbruket har efterfrågan på arbetskraft i samband med den annalkande vårflyttningen också blivit starkare. Antalet arbetssökande har som vanligt mångentädes varit otillräckligt. En del arbetare synas också ovilliga att ännu bestämma sig för någon plats. I den mån flyttningstiden närmar sig, anser man sig dock vid anstalterna kunna vänta en starkare frekvens.

Kommunala nödhjälpsarbeten hava enligt uppgift anordnats i Lund, Halmstad, Varberg och Örebro. I Malmö har man däremot, trots den rådande stora arbetslösheten, minskat arbetsstyrkan vid stadens arbeten. I Göteborg hade i början av månaden ett antal arbetare tillfällig sysselsättning med snöskottning. I Stockholm däremot har, i motsats mot föregående år, något dylikt extraarbete på grund av det ringa snöfallet ej kunnat beredas.

På kvinnliga avdelningen har arbetstillgången i allmänhet varit riklig eller åtminstone motsvarat efterfrågan. Från en del anstalter påpekas emellertid, att de arbetssökande ofta nog visat sig inkompetenta att mottaga de erbjudna platserna. I Stockholm, Göteborg och Malmö har inom de merkan-tila yrkena arbetsbrist förelegat.

Yrkesgrupper.	Stockholm.			Uppsala län.			Södermanlands län.		
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	108	117	71	180	244	130	126	171	90
Därav kvinnor	8	12	2	21	47	19	14	34	6
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	—	—	—	—	1	1
III. Industri o. hantverk m. m.									
<i>A</i> Jord-, sten- och glasindustri	13	—	—	1	1	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>B</i> Metall- och maskinindustri	275	94	69	18	10	7	16	9	7
Därav kvinnor	7	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>C</i> Trävaruindustri	34	17	13	5	15	10	1	—	—
Därav kvinnor	—	2	1	—	—	—	—	—	—
<i>D</i> Byggnadsverksamhet	384	93	66	29	1	—	13	2	2
<i>E</i> Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	7	6	4	3	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	1	2	2	—	—	—	—	—	—
<i>F</i> Textilindustri	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>G</i> Beklädnadsindustri	43	21	7	—	—	—	1	—	—
Därav kvinnor	37	19	7	—	—	—	1	—	—
<i>H</i> Närings- och njutningsämneshandelsindustri	64	22	14	9	2	1	4	8	1
Därav kvinnor	25	18	13	2	1	—	1	4	—
<i>I</i> Kemisk-teknisk och belysningsindustri	1	6	3	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	5	2	—	—	—	—	—	—
<i>J</i> Trämasse- och pappersindustri	13	16	8	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	10	11	4	—	—	—	—	—	—
<i>K</i> Grafisk industri	17	—	—	1	1	1	—	—	—
Därav kvinnor	1	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>L</i> Industri och hantverk ej särskilt specif.	38	9	8	8	4	4	14	7	4
Därav kvinnor	1	—	—	—	—	—	2	—	—
IV. Handel och samfärdsel:									
<i>A</i> Kontors-, bank- och försäkringspersonal	74	24	17	1	1	1	1	—	—
Därav kvinnor	29	9	4	1	—	—	1	—	—
<i>B</i> Butiks- o. magasinpersonal	280	96	65	10	4	2	8	2	2
Därav kvinnor	63	38	13	2	2	1	8	1	1
<i>C</i> Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	138	159	73	9	8	2	5	2	—
Därav kvinnor	124	146	64	7	7	2	4	2	—
<i>D</i> Landtransport	289	214	158	18	10	4	13	3	3
Därav kvinnor	11	12	3	1	—	—	6	1	1
<i>E</i> Vattentransport	35	22	19	2	—	—	1	—	—
<i>F</i> Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	4	10	5	1	1	1	—	1	1
Därav kvinnor	2	7	4	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	1 062	1 158	635	112	139	80	91	58	33
Därav kvinnor	1 062	1 158	635	112	139	80	91	58	33
VI. Allmän och litterär verksamhet	34	9	7	2	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	29	7	5	1	—	—	—	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	455	274	269	80	18	18	54	10	10
Därav kvinnor	7	2	1	1	—	—	—	—	—
Summa för febr. månad år 1913	3 372	2 367	1 511	489	459	261	348	274	154
Därav kvinnor	1 421	1 448	760	148	196	102	128	100	41
Summa för febr. månad år 1912	3 977	2 453	1 648	467	385	227	340	231	156
Därav kvinnor	1 448	1 423	774	167	155	91	121	80	53

Östergötlands län.						Jönköpings län.			Kronobergs län.			Kalmar län.			Blekinge län.		
Norrköping.			Övriga anstalter.			Ansökningar om arbete.			Ansökningar om arbete.			Ansökningar om arbete.			Ansökningar om arbete.		
Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.
140 2	136 18	111 7	426 37	548 87	247 31	79 9	61 24	26 4	12 2	9 4	1 1	45 2	69 16	30 —	109 20	100 33	53 15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	1	1	4	3	—	1	1	—	—	—	—	3	—	—	2	2	1
36	6	5	27	13	5	14	12	7	4	—	—	11	5	4	12	3	—
11	3	3	4	4	1	10	3	2	2	—	—	1	1	—	4	4	—
84	—	—	21	9	7	15	12	7	2	—	—	8	—	—	25	5	4
1	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—
{ 73 23	{ 17 15	{ 11 9	{ 3 3	{ — —	{ — —	{ — —	{ 1 1	{ 1 1	{ — —	{ — —	{ — —	{ — —	{ — —	{ — —	{ — —	{ — —	{ — —
6 6	1 1	— —	21 20	5 4	4 4	2 —	2 1	1 —	— —	1 1	— —	1 —	3 5	1 4	{ 6 5	{ 2 2	{ 2 2
20 8	16 14	13 11	26 10	17 13	6 4	5 4	5 3	1 1	— —	3 3	— —	— —	5 5	4 4	9 1	3 1	2 1
1	—	—	1	—	—	{ 3 1	{ 1 —	{ 1 —	—	—	—	{ 19 6	{ 16 6	{ 16 6	—	—	—
{ 5 1	{ — —	{ — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ 5 3	{ — —	{ — —	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
6	1	1	14	2	1	6	1	—	1	—	—	7	1	—	6	6	1
1	1	1	{ 16 5	9 —	9 —	—	—	—	1	—	—	1	—	—	3	1	1
20 9	7 5	4 2	14 7	5 3	3 1	3 2	— —	— —	2 1	— —	— —	6 3	1 —	— —	16 8	5 4	3 3
22 19	19 18	11 10	27 26	19 17	7 7	13 11	15 11	12 9	11 10	7 7	5 5	10 10	9 6	7 5	22 21	12 12	7 7
48 4	23 6	18 1	45 13	13 2	10 1	8 —	3 —	3 —	— —	— —	— —	{ 6 2	5 1	4 —	35 1	15 1	14 1
13	2	2	4	3	2	1	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	3	—	—	1	1	1
86 86	175 175	93 93	339 339	274 274	116 116	156 156	72 72	55 55	34 34	28 28	13 13	108 108	95 95	49 49	215 215	139 139	76 76
{ 1 1	{ 5 2	{ 3 —	{ 5 4	{ 7 5	{ 2 —	—	—	—	1	—	—	{ — —	{ 1 1	{ — —	—	{ 1 1	{ 1 1
{ 163 101	{ 29 —	{ 28 —	110	36	32	20	10	10	3	—	—	18	1	1	47	26	23
744 263	442 254	305 133	1 107 464	967 405	452 164	339 183	204 111	126 69	74 47	48 43	19 19	249 129	215 130	116 64	517 271	325 193	189 106
726 270	463 282	304 130	1 012 345	858 430	453 173	279 144	178 111	83 54	— —	— —	— —	244 95	193 108	113 61	462 267	288 196	164 116

Yrkesgrupper.	Kristianstads län.			M a l m ö h u s					
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	207	217	112	114	72	33	85	46	27
Därav kvinnor	38	66	21	18	24	7	5	8	1
II. Gruvdrift och malmförädling	—	2	2	—	—	—	8	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	—	4	3	2	1	1	3	—	—
B Metall- och maskinindustri	4	4	2	77	33	26	25	6	1
Därav kvinnor	—	—	—	3	2	1	1	—	—
C Trävaruindustri	2	—	—	24	12	8	3	3	2
Därav kvinnor	—	—	—	2	1	—	1	—	—
D Byggnadsverksamhet	4	—	—	163	25	25	62	24	24
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	19	3	1	18	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	8	2	—	4	—	—
F Textilindustri	—	—	—	17	1	1	3	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	14	1	1	2	—	—
G Beklädnadsindustri	1	—	—	55	28	18	12	7	5
Därav kvinnor	1	—	—	48	26	16	9	7	5
H Närings- och njutningsämnesindustri	4	5	3	39	13	9	19	11	5
Därav kvinnor	—	3	2	20	10	6	2	7	3
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	1	1	1	3	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	1	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	9	11	10	4	3	2
Därav kvinnor	—	—	—	8	11	10	2	1	—
K Grafisk industri	—	—	—	2	7	7	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	5	5	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	1	—	—	83	21	20	4	4	3
Därav kvinnor	—	—	—	17	5	4	—	—	—
IV. Handel och samfärdsl:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	25	2	2	4	2	2
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	2	—	—
B Butika- och magasinspersonal	1	—	—	141	19	10	13	3	3
Därav kvinnor	—	—	—	88	11	4	7	2	2
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	24	15	13	37	47	36	20	23	11
Därav kvinnor	23	11	10	34	46	35	17	23	11
D Landtransport	4	4	3	108	90	51	41	19	15
Därav kvinnor	—	—	—	24	44	18	5	2	2
E Vattentransport	—	—	—	13	31	30	28	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	1	—	—
F Handel och samfärdsl, ej särskilt specif.	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	1	1
V. Husligt arbete	83	84	41	421	294	222	128	86	62
Därav kvinnor	83	84	41	421	294	222	128	86	62
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	5	4	3	2	1	1
Därav kvinnor	—	—	—	5	4	3	1	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	6	—	—	193	109	109	59	57	57
Summa för febr. månad år 1913	841	835	179	1549	824	623	544	296	221
Därav kvinnor	145	164	74	710	486	332	188	137	87
„ „ „ månad år 1912	353	299	111	1511	628	465	530	281	199
Därav kvinnor	131	166	49	604	429	304	148	150	90

I å n.			Hallands län.			Göteborgs och Bohus län.						Skaraborgs län.		
Övriga anstalter.						Göteborg.			Övriga anstalter.					
Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.
231 33	234 61	181 21	72 9	67 14	36 3	60 10	76 24	44 3	96 21	99 21	55 9	44 4	74 16	29 2
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 38 1	— 21 —	— 16 —	5 9	1 16 1	— 10 1	6 88 1	9 49 1	9 42 —	— 2 —	— — —	— — —	— — —	3 — —	— — —
13 56	4 25	4 23	3 31	6 30	3 29	39 161	12 53	8 51	2 1	— 2	— 2	— 3	— —	— —
9 1	8 1	7 1	1	—	—	4	3	2	—	—	—	—	—	—
3 2	6 6	4 4	2	—	—	7	4 2	2	2 1	2 3	— —	— —	— —	— —
6 4	7 5	4 3	5 5	— —	— —	22 13	12 9	3 3	3 2	3 1	— —	— —	5 5	— —
24 6	7 3	7 3	14 4	4 3	2 2	28 11	14 11	7 5	3 —	5 5	1 1	4 2	— —	— —
—	—	—	—	—	—	4 2	1 —	1 —	6	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	15 6	17 6	15 4	6 6	6 6	6 6	—	—	—
1	1	1	—	—	—	16 1	12 —	12 —	—	—	—	—	—	—
20 —	3 1	3 1	3	1	1	—	4	3	3	1	1	2	—	—
2 1	— —	— —	— —	— —	— —	26	12	10	—	1	—	1	—	—
12 6	3 1	1 —	3 2	— —	— —	175 48	99 18	89 6	5 1	3 1	2 1	1 1	— —	— —
10 8	13 18	10 10	6 8	12 10	7 6	44 42	53 51	19 17	2 2	17 17	8 8	— —	1 —	— —
48 4	21 3	16 2	28 2	9 2	7 2	143 12	108 13	79 3	7 3	4 1	4 1	— —	— —	— —
4	—	—	1	1	1	52	4	3	1	—	—	1	—	—
—	—	—	—	—	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—
310 310	217 217	126 126	89 89	83 83	41 41	394 894	567 563	339 335	105 105	74 74	27 27	22 22	42 42	10 10
1 1	1 —	1 —	— —	4 —	4 —	12 8	7 2	5 —	— —	3 3	— —	— —	— —	— —
171	82	82	24	3	3	298	310	310	20	17	17	8	5	5
960 377	653 311	436 171	296 114	237 113	144 55	1594 537	1430 697	1057 377	264 141	237 131	123 53	86 29	130 63	44 12
900 302	564 282	376 152	295 121	223 110	148 67	1281 461	1207 574	877 314	204 90	219 119	110 51	101 83	106 36	33 11

Yrkesgrupper.	Värmlands län.			Örebro län.			Västmanlands län.		
	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m. Därav kvinnor	{ 55 3	76 20	38 2	84 11	52 31	27 6	165 29	205 46	108 23
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	—	—	—	2	4	4
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	—	—	—	20	—	—	2	1	—
B Metall- och maskinindustri	1	—	—	11	3	3	15	11	8
C Trävaruindustri	1	2	—	—	—	—	12	12	5
D Byggnadsverksamhet	2	1	1	39	2	2	13	6	5
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	—	—	1	—	—
F Textilindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
G Beklädnadsindustri Därav kvinnor	—	—	—	{ 14 3	—	—	1	4	2
H Närings- och njutningsämnesindustri Därav kvinnor	{ 1 —	1 1	—	10 2	5 4	2 1	3 2	3 2	1 1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	2	—	—	—	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif. Därav kvinnor	1	—	—	{ 4 3	1 1	1 1	6 1	5 —	5 —
IV. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal Därav kvinnor	1	—	—	{ 6 1	1 —	1 —	—	—	—
B Butiks- o. magasinspersonal Därav kvinnor	3	2	2	{ 17 8	5 —	5 —	3 3	2 2	2 2
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse Därav kvinnor	{ 8 6	12 11	6 5	19 12	20 19	11 10	11 10	13 13	10 10
D Landtransport Därav kvinnor	4	4	2	{ 17 2	8 4	6 2	8 —	6 2	4 2
E Vattentransport	3	5	—	3	1	1	2	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete Därav kvinnor	{ 44 44	54 54	22 22	136 136	100 100	67 67	128 128	109 109	68 68
VI. Allmän och litterär verksamhet Därav kvinnor	{ — —	1 1	—	1 1	2 2	1 1	2 2	1 1	1 1
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	9	2	2	44	27	27	36	19	18
Summa för februari månad år 1913 Därav kvinnor	{ 133 53	160 87	73 29	427 179	227 161	154 88	410 176	401 178	236 109
„ „ „ månad år 1912 Därav kvinnor	{ 127 53	121 76	69 39	390 166	218 115	169 79	422 127	336 125	177 66

Kopparbergs län.			Gävle stad och län.			Västernorrlands län.			Jämtlands län.			Västerbottens län.			Norrbottens län.		
Ansöknings- om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansöknings- om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansöknings- om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansöknings- om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansöknings- om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansöknings- om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.
69 21	97 19	46 9	18 1	43 1	29 —	3 1	54 2	18 —	26 5	123 13	41 8	21 7	64 9	15 4	3 2	5 2	— —
5	5	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 11 5 7	3 13 1 1	1 3 — 1	4 7 23 19	— 7 4 2	— 1 3 1	4 6 5 25	5 4 — 6	2 — — 6	— 6 — 9	— — — —	— — — —	— 11 3 7	— 10 — 3	— 8 — 3	— 2 2 1	— — — 10	— — — —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 4	—	—	2	1	1	1	—	—	2 2	—	—	2 1	—	—	—	—	—
8 3	2 2	2 2	6 2	1 1	—	6	2	1	7 6	2 1	1 —	4 1	5 2	3 1	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	—	11 1	4 —	3 —	4	2	1	3	1	—	1	—	—	2	—	—
—	—	—	1 1	— —	— —	—	—	—	1 1	— —	— —	1	—	—	—	—	—
5 3	1 —	1 —	4 —	1 1	— —	13 5	— —	— —	3 1	1 —	1 —	5 1	— —	— —	—	—	—
22 14	26 23	17 15	11 11	6 5	3 2	17 16	19 19	11 11	30 30	28 27	9 9	8 7	7 7	4 4	27 23	21 16	11 9
12 1 1	6 1 —	5 1 —	20 2 56	14 1 —	11 1 —	12 1 5	9 2 —	3 1 —	14 1 —	6 1 —	5 1 —	4 —	2 —	1 —	3 —	2 —	1 —
—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
123 123	128 128	67 67	58 58	51 51	28 28	54 54	48 48	26 26	62 62	40 40	20 20	40 40	39 39	19 19	57 57	61 61	36 36
1 1	2 2	2 2	—	—	—	—	1 1	—	—	1 1	—	—	—	—	—	1 1	—
57	35	20	25	34	34	145	71	71	22	1	1	13	2	2	29	26	24
339 170	320 175	169 96	266 76	169 60	115 31	300 77	221 72	139 38	186 108	203 83	78 38	120 57	132 57	55 28	126 82	126 80	72 45
314 119	263 133	179 82	457 79	199 82	145 37	249 73	181 46	131 25	148 93	130 81	50 30	—	—	—	143 90	159 96	95 53

V a r u s l a g.		Kvan- titet.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.
			öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
1	Mjölk: oskummad	lit.	13	13	14	14	14	14	14	14
2	handskummad	,	7	7	7	7	7	7	7	7
3	separerad	,	—	—	—	—	—	—	5	5
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	206	212	221	219	226	220	222	228
5	mat- (lands-)	,	185	191	201	199	204	198	200	205
6	Ost: helfet, okryddad	,	—	—	—	—	—	—	150	151
7	halvfet, ,	,	103	107	109	116	119	116	114	111
8	skummjölks-, ,	,	—	—	—	—	—	—	49	48
9	Margarin: högsta kvalitet	,	149	157	159	157	164	159	169	152
10	lägsta ,	,	100	104	108	108	119	116	125	116
11	växtmargarin	,	—	—	—	—	—	—	—	126
12	Ägg: svenska, färska	tjog.	} 129	133	142	150	148	151	{ 149	{ 149
13	, konserverade	,								
14	Potatis: gammal	5 lit.								
15	färsk	,	—	29	25	29	32	28	27	29
16	Ärter, gula	kg.	27	27	26	27	30	28	29	29
17	Bruna bönor	,	40	39	39	40	42	41	46	47
18	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	,	27	27	27	28	31	33	32	30
19	råg-, , ,	,	19	19	19	20	23	22	20	20
20	rågsikt-, , ,	,	23	24	24	26	29	28	26	25
21	Gryn: havre- (ångpreparerade)	,	¹⁾ 31	¹⁾ 31	¹⁾ 31	¹⁾ 32	¹⁾ 33	¹⁾ 33	34	32
22	ris-, bästa sort, svenska (»R. T.»)	,	—	²⁾ 57	²⁾ 58	²⁾ 59	²⁾ 59	²⁾ 60	39	39
23	Rågröd: hårt (spis-), grovt	,	36	35	35	37	41	40	40	39
24	mjukt, limpa, söt	,	35	34	35	35	39	39	39	37
25	, sur	,	25	25	26	26	28	28	28	27
26	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	,	63	64	65	67	73	74	76	74
27	mjukt, bakat med vatten	,	} —	42	44	46	51	53	{ 45	{ 44
28	, , , mjölk	,								
29	Nötkött, färskt: stek	,	91	89	98	106	109	104	98	96
30	soppkött	,	76	74	81	89	91	85	78	78
31	Kalvkött, stek: gödkalv	,	102	104	116	118	122	120	117	116
32	spädkalv	,	53	53	58	64	66	63	60	58
33	Färkött: färskt, stek	,	103	105	118	125	125	121	118	115
34	salt, svenskt	,	—	—	—	—	—	—	103	102
35	Renkött, färskt, stek	,	—	—	—	—	—	—	—	—
36	Fläsk: färskt (sidfläsk)	,	105	110	127	123	114	121	129	120
37	salt, svenskt ,	,	115	117	132	131	121	127	138	129
38	, amerikanskt	,	113	113	124	125	121	128	149	139
39	Fisk, färsk: abborre	,	—	—	—	—	—	—	—	—
40	gädda	,	—	—	—	—	—	—	—	—
41	sill	,	81	83	84	84	28	28	81	81
42	strömming	,	42	40	40	43	87	87	86	86
43	torsk	,	—	—	—	—	—	—	—	—
44	rödspotta (»spätta»)	,	70	71	75	80	81	79	80	79
45	salt: sill, fetsill (»K. K. K.»)	,	³⁾ 36	³⁾ 38	³⁾ 40	³⁾ 41	³⁾ 38	³⁾ 37	39	39
46	strömming	,	24	25	26	25	25	23	23	25
47	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	,	} 51	54	56	59	60	61	{ 54	{ 51
48	, , , rundskuren	,								
49	Kaffe (obränt), prima Santos	,	⁴⁾ 110	⁴⁾ 115	⁴⁾ 117	⁴⁾ 116	⁴⁾ 116	⁴⁾ 115	125	155
50	Socker, bit-	,	61	69	62	62	66	67	71	69
51	Svagdricka	lit.	—	—	—	—	—	—	6	6
52	Fotogen: Water White	,	⁵⁾ 18	⁵⁾ 16	⁵⁾ 16	⁵⁾ 16	⁵⁾ 18	⁵⁾ 18	17	15
53	Ved: björk- (osågad, hemkörd (pr »storfamn»))	famn.	2180	2170	2220	2300	2680	2520	2280	2280
54	barr- } 2½ × 1½ × 0·89 m. = 3·56 kbm.))	,	1660	1650	1710	1850	2140	2020	1810	1810
55	Brännstovv	100 kg.	—	⁶⁾ 70	⁶⁾ 70	⁶⁾ 73	⁶⁾ 80	⁶⁾ 74	187	185
56	Kol, antracit- (»valnöt»)	hl.	—	322	318	355	388	376	373	373
57	eng. hushålls- (»fyrkol»)	} hemkörd {	—	—	—	—	—	—	—	—
58	Koks: gasverks- (okrossad)		—	112	106	126	139	134	130	132
59	eng. kamin- ,		—	—	—	—	—	—	159	156

¹⁾ Uppgifterna avse ej ångpreparerade gryn. — ²⁾ Uppgifterna avse »risgryn bästa sort». — ³⁾ Upp-⁴⁾ Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. stovv är 40 å 50 kg. — ⁵⁾ Uppgifterna avse för april endast två

(febr. 1912—febr. 1913) för samtliga orter.

28 orter, för åren 1910—1912 för 39 orter och för 1913 för 44 orter.

1912.	Febr. 1912.	Mars 1912.	April 1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	^a)Jan. 1913.	^a)Febr. 1913.	
öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	
14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	1
8	8	8	8	8	7	8	8	8	8	8	8	7	7	2
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	3
237	241	241	237	228	228	229	237	242	242	241	240	238	236	4
214	211	210	211	208	207	207	218	221	220	221	219	213	210	5
156	154	154	154	154	155	155	156	157	158	160	161	162	163	6
115	114	113	113	113	114	114	115	116	117	118	118	121	121	7
51	50	50	51	50	51	50	50	52	54	55	54	55	57	8
157	155	156	156	156	156	156	156	157	158	158	158	—	—	9
122	120	120	122	122	122	123	123	123	124	125	125	—	—	10
132	131	131	131	131	132	132	132	132	132	132	132	132	131	11
161	205	155	122	118	122	130	141	153	174	199	206	187	172	12
139	150	144	⁷) 138	⁷) 130	⁷) 128	126	132	137	142	148	148	147	146	13
32	33	33	35	35	35	35	28	31	29	29	29	30	29	14
49	—	—	—	—	—	61	37	—	—	—	—	—	—	15
30	30	29	30	29	30	30	29	30	31	31	31	31	31	16
53	53	53	53	53	53	53	53	53	52	51	51	50	50	17
31	31	31	31	31	31	31	31	32	32	32	32	32	31	18
22	21	22	22	22	22	22	22	23	23	22	22	22	22	19
27	27	27	27	27	27	27	27	28	28	28	28	27	27	20
36	36	36	36	36	36	36	36	37	36	37	37	37	36	21
40	40	40	40	40	40	40	41	41	41	41	41	41	42	22
41	40	40	40	40	41	41	41	41	41	41	41	41	41	23
38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	37	24
29	29	28	28	28	29	29	29	29	29	29	29	29	29	25
76	76	76	76	75	76	75	76	76	76	76	76	76	76	26
45	45	44	45	45	45	45	45	45	45	45	45	43	43	27
61	60	61	60	61	61	61	61	61	61	61	61	59	59	28
111	94	96	100	106	111	119	124	124	121	119	117	117	117	29
91	77	78	81	86	90	96	103	102	100	99	97	97	97	30
123	116	117	119	121	123	125	129	131	128	129	127	130	129	31
65	59	60	60	61	64	67	70	72	70	70	70	70	71	32
124	115	117	123	127	129	130	131	128	124	124	125	130	132	33
105	101	102	102	105	105	107	109	109	109	109	107	109	110	34
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	114	120	35
123	113	113	116	120	122	124	127	132	131	130	129	130	131	36
129	122	121	124	126	128	129	133	136	138	137	136	137	137	37
136	131	133	132	133	131	134	135	140	141	144	144	—	—	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	82	39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	116	40
32	27	27	29	33	33	33	40	37	35	35	30	30	31	41
36	36	34	32	35	32	33	34	37	41	39	37	37	36	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	56	43
77	78	76	75	76	77	78	79	78	76	79	79	77	77	44
41	40	40	40	40	40	41	41	42	43	44	45	45	45	45
25	25	25	25	25	25	24	25	25	26	26	25	27	28	46
52	51	52	51	51	51	51	51	52	54	55	55	56	56	47
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	74	75	48
176	172	172	174	176	176	176	177	177	179	179	180	180	180	49
72	73	73	73	73	73	73	73	73	71	67	67	67	67	50
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	51
17	14	14	15	16	17	18	19	19	19	19	19	19	19	52
2360	2320	2340	2340	2340	2330	2330	2340	2380	2420	2420	2480	2540	2550	53
1880	1850	1870	1870	1860	1850	1860	1880	1900	1920	1950	1960	2010	2040	54
187	187	195	193	191	184	184	184	184	184	186	189	193	193	55
897	388	403	404	395	392	393	397	399	403	403	405	405	404	56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	237	238	57
155	145	152	152	152	153	151	156	163	163	163	168	168	172	58
177	166	179	182	171	172	176	177	182	185	185	184	189	189	59

giftarna avse »salt sill». — ⁴) Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — ⁵) Uppgifterna avse »prima fotogen». — orter, för maj en och för juni tre orter, å vilka höga äggpris gällde. — ⁶) Preliminära siffror.

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och**Medelpris per år (1904—1912) och per månad**

Kreatursslag.	¹⁾ 1904.	¹⁾ 1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
<i>Kor:</i>	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
Extra prima ²⁾	—	—	53	54	54	46	47	50	57
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga .	40	40	46	48	46	40	41	42	49
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga .	34	37	43	45	43	36	37	36	43
» 3. Mindre feta ³⁾	28	29	36	38	35	27	28	25	34
<i>Kvigor (och stutar):</i>									
Extra prima ⁴⁾	—	—	58	60	59	52	55	58	63
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	46	46	51	54	52	45	44	46	54
» 2. Mindre feta	37	37	44	48	44	36	36	36	44
<i>Tjurar:</i>									
Extra prima	—	—	55	57	56	46	49	55	62
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	44	45	51	54	48	42	43	46	56
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	39	41	46	49	44	38	40	43	52
» 3. Mindre köttiga ³⁾	33	36	40	38	39	32	33	33	43
<i>Oxar:</i>									
Extra prima ⁵⁾	—	—	—	—	58	—	47	50	58
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	—	—	48	53	49	43	43	44	52
» 2. Mindre feta ⁶⁾	—	—	42	46	43	34	36	38	44
<i>Kalvar:</i>									
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.) ⁷⁾ .	57	59	64	68	63	60	61	60	68
» (70—90 ») ⁷⁾	51	53	54	61	56	55	55	52	60
Skummjölkskalvar	36	40	44	46	41	39	40	41	48
<i>Får:</i>									
Yngre, feta ⁸⁾	—	—	53	54	52	50	51	51	53
Äldre, » ⁸⁾	—	—	44	49	46	45	45	42	48
<i>Svin:</i>									
Slakterisvin (75—100 kg.)	49	62	73	66	56	69	77	64	73
Rena, större svin (100—170 kg.) .	47	59	76	65	55	68	73	62	71
Suggor	39	45	66	57	46	58	67	53	60

¹⁾ Samtliga uppgifter för år 1904 avse endast Malmö och för år 1905 Stockholm och Malmö. — ⁴⁾ Uppgifterna för febr.—juni Malmö och för sept. 1912—febr. 1913 Stockholm och Malmö. — ⁸⁾ Uppgifterna för febr.—juli 1912 avse

⁶⁾ Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg och maj—sept. 1912 Stockholm och Göteborg. —

priser

vande vikt)

Göteborg 1904—febr. 1913.

(febr. 1912—febr. 1913) för alla tre orterna.

Febr. 1912.	Mars 1912.	April 1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.	Febr. 1913.
öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
48	49	53	58	58	60	61	63	64	62	60	60	59
41	42	45	48	50	52	54	55	56	55	53	54	53
37	38	41	44	45	47	47	48	47	46	46	47	47
28	27	31	34	37	38	39	40	39	37	37	38	38
54	55	60	62	64	65	66	67	68	67	64	64	62
45	46	50	53	55	57	58	60	61	61	59	58	58
35	35	41	44	46	48	48	49	49	49	48	48	47
54	55	57	60	61	64	66	68	69	67	65	65	64
48	49	53	55	57	59	60	61	63	62	60	61	61
44	45	49	51	52	55	55	58	60	58	57	58	57
36	35	40	43	45	46	46	47	50	49	48	50	49
49	50	54	57	58	61	62	65	65	62	61	60	59
43	44	49	52	54	55	55	57	58	56	55	54	54
37	39	41	43	45	48	47	48	49	46	44	44	45
63	63	66	68	69	69	69	71	70	70	72	74	75
55	55	56	59	61	61	61	64	65	65	66	68	69
43	43	46	47	49	47	49	52	52	53	56	57	57
49	49	50	58	58	56	56	54	51	53	55	57	57
42	49	50	53	53	52	52	50	45	47	50	53	54
62	63	67	74	75	75	79	80	79	79	81	82	80
61	62	65	72	72	72	77	79	79	79	80	81	79
50	54	56	59	56	56	64	68	68	67	68	69	69

— ²) Uppgifterna för febr.—juni och sept. 1912—febr. 1913 avse endast Stockholm och Malmö. — ³) Upp-
1912 och nov. 1912—febr. 1913 avse endast Stockholm och Malmö. — ⁴) Uppgifterna för 1911 avse endast
endast Stockholm och Göteborg. — ⁵) Fr. o. m. år 1908 avse uppgifterna endast Malmö och Göteborg. —
⁶) Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg och mars 1912—febr. 1913 Stockholm och Göteborg.

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm febr. 1912—febr. 1913.

(Enligt veckonoteringar för år 1912 från Stockholms stads provisoriska fiskhall samt för år 1913 från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelsens noteringskommission.)

S l a g.	Kvan- titet.	Febr. 1912.	Mars 1912.	April 1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.	Febr. 1913.
Medelpris (öre).														
<i>Fisk och fisk- varor:</i> ¹⁾														
Abborre, stor . . .	kg.	—	87	62	46	39	51	55	63	69	70	65	80	83
små . . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	61
Braxen	»	—	49	35	46	32	32	35	36	39	39	49	60	52
Gräsej	»	35	21	29	37	18	25	28	30	41	42	41	41	42
Gädda, levande . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	103	109
slaktad . .	»	80	103	83	78	67	88	78	79	88	79	71	94	99
Gös	»	133	123	144	112	—	97	92	78	131	129	140	153	138
Hälleflundra, stor	»	97	83	103	91	74	86	94	82	95	81	99	120	105
små . . .	»	62	55	70	—	39	49	—	—	67	—	55	—	—
Id	»	—	57	48	—	42	52	—	—	44	49	54	—	—
Kolja, svensk . . .	»	36	33	40	36	26	37	33	38	40	38	58	68	64
norsk . . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	35
Kummel	»	—	—	20	—	18	—	36	40	41	—	—	—	—
Kungsflyndra . . .	»	58	44	43	42	31	36	50	51	45	53	58	67	59
Lake, /stor . . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
insjö- ²⁾ små	»	66	66	43	—	32	33	—	47	57	59	74	66	77
Lax, färsk	»	253	173	122	267	204	196	—	175	204	196	140	—	275
länga . . .	»	—	—	51	—	25	—	36	35	—	20	15	—	—
Makrill	»	—	—	—	101	46	60	70	—	—	—	—	—	—
Piggvar	»	—	—	—	—	79	80	85	70	80	—	—	208	213
Röding	»	—	—	—	—	—	—	—	—	130	—	143	—	—
Rödspotta, stor . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
små . . .	»	51	49	49	46	51	52	54	58	55	60	67	68	64
Rödtunga	»	49	51	41	25	27	34	50	52	52	61	38	145	140
Sik, stor	»	—	—	85	86	81	71	—	95	84	71	80	85	—
små . . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Siklöja	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
Sill, färsk	låda	1229	888	—	—	—	—	—	1850	1817	1813	1412	1449	1950
kg.	»	21	21	—	18	—	—	—	31	35	30	13	—	—
rökt	låda	250	195	90	75	—	—	—	—	—	167	—	—	—
Simpa	tjog	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Släivar	kg.	—	68	55	57	30	65	88	55	—	—	96	100	98
Stenbit	»	—	32	26	41	16	—	—	—	—	46	—	—	—
Strömming	låda	870	699	538	635	—	—	—	818	710	738	850	938	1188
kg.	»	39	32	27	—	—	—	—	30	—	27	32	31	46
Torsk, /m. huvud	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
svensk /huvudlös	»	38	34	34	38	34	33	34	37	47	46	49	43	42
Torsk, norsk . . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	51
Uer, färsk	»	21	—	—	—	24	—	—	—	—	35	29	36	33
Vitling, stor . . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
små . . .	»	29	25	28	19	24	21	21	24	28	30	32	34	36
Äl, levande, stor	»	—	—	—	—	—	181	145	100	—	—	—	25	26
små . . .	»	—	—	95	—	—	61	—	88	—	—	—	—	—
<i>Skaldjur:</i>														
Hummer	tjog	—	—	3000	2625	2200	2733	—	2182	2800	3175	3100	3250	3400
Krabbor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	565	—	—	—	—
Kräfter, stora . .	»	—	—	—	—	—	—	114	116	—	—	—	—	—
små . . .	»	—	—	—	—	—	55	—	—	—	—	—	—	—
Räkor, /stora . . .	kg.	104	71	55	83	53	54	82	100	104	95	135	126	86
kokta små .	»	53	56	—	—	—	35	—	—	69	49	72	70	20

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror $\left\{ \begin{array}{l} 30/1-5/2: \text{tillgång knapp,} \\ 6/2-12/2: \text{ } \\ 13/2-19/2: \text{god,} \\ 20/2-26/2: \text{ } \end{array} \right.$ efterfrågan livlig, medelmättig, tendens svävande. fast, svävande.

¹⁾ Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat angives. — ²⁾ Priserna för 1912 avse lake.

Arbetsmarknaden under första kvartalet 1913

enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Den efterföljande redogörelsen för arbetsmarknadens läge grundar sig, liksom de förut lämnade översikterna, till huvudsaklig del på de uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från arbetsgivare inom olika näringsgrenar. De i brevkortsformat tryckta frågeformulären hava fortfarande till största delen infordrats av K. Socialstyrelsens ombud i orterna, vilka för närvarande uppgå till ett antal av 40, varav 18 äro föreståndare för arbetsförmedlingsanstalter tillhörande Sveriges offentliga arbetsförmedling.

I syfte att ytterligare öka primärmaterialet hava emellertid från och med nu ifrågavarande kvartal vissa förändringar vidtagits beträffande sättet för brevkortsformulärens införskaffande, varjämte formulärets avfattning i så måtto förenklats, att frågan om »arbetstillgången i jämförelse med näst föregående kvartal», som är oegentlig beträffande säsongindustrierna, borttagits. Beträffande ortsombudens verksamhetsområde och befattning med rapporteringen har genomförts den förändringen, att varje ombud tilldelats ett avgränsat distrikt, inom vilket ombudet har att införskaffa brevkortsformulär från alla de arbetsgivare, som sysselsätta minst 20 arbetare. Distriktsindelningen har fastställts dels med iakttagande av den nuvarande administrativa indelningen, dels ock — på grund av det jämförelsevis stora antal ombud som samtidigt äro arbetsförmedlingsföreståndare — med hänsyn till vederbörande arbetsförmedlings verksamhetsområde. Direkt av Socialstyrelsen hava emellertid dylika uppgifter insamlats från arbetsgivare i Stockholm samt i den närmaste trakten däromkring ävensom från sådana större arbetsgivare i landsorten, vilka i regel sysselsätta minst 200 arbetare. Antalet av Socialstyrelsen direkt tillfrågade arbetsgivare uppgår numera till omkring 650. Såsom material för bedömande av arbetstillgången i riket föreligga även rapporter från Socialstyrelsens ombud, vilka innehålla dels en kort allmän karaktäristik av ställningen på arbetsmarknaden inom ombudens orter med särskild hänsyn tagen till de större näringar, som där äro representerade, dels uppgifter om arbets- och arbetartillgången inom jordbruket, skogsbruket, byggnadsverksamheten samt transportarbetet i orten, i den mån ombuden genom förfrågningar hos vederbörande arbetsgivare, deras samt arbetarnas organisationer eller på annat sätt kunnat bilda sig en säker uppfattning därom.

För nu ifrågavarande kvartal hava besvarade formulär återkommit från 2 457 arbetsgivare med 259 758 arbetare, varav 2 113 arbetsgivare med 250 336

arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete. Samtliga arbetsgivare — med ett par undantag — vilka sysselsätta minst 200 arbetare, hava insänt besvarade formulär, varför ifrågavarande uppgifter torde få anses som i hög grad värdefulla och representativa för åtminstone hela den svenska storindustrin.

Efter bearbetning av de inkomna svaren kan för bedömande av *arbetstillgången under första kvartalet 1913 inom industri och hantverk* i jämförelse med närmast föregående kvartal följande sammanställning anföras:

	Antal redovisade arbetare.	Arbetare (i %) anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom		
		mer än medelgod.	medelgod.	mindre än medelgod.
1913.				
1:sta kv.	250 336	71	23	6
1912.				
4:de kv.	200 918	73	21	6
3:dje »	203 578	73	22	5
2:dra »	202 407	70	25	5
1:sta »	184 711	62	26	12
1911.				
4:de kv.	186 685	58	31	11
3:dje »	186 259	57	28	15
2:dra »	178 446	58	29	13
1:sta »	163 200	51	36	13
1910.				
4:de kv.	135 620	58	29	13
3:dje »	138 019	64	23	13
2:dra »	135 583	62	27	11

Det visade sig även, att arbetstillgången under ifrågavarande kvartal ansågs, i jämförelse med samma kvartal föregående år, såsom bättre av 417 arbetsgivare med 66 531 arbetare (27 %); såsom oförändrad av 1 503 arbetsgivare med 167 721 arbetare (67 %) samt såsom sämre av 193 arbetsgivare med 16 084 arbetare (6 %).

Med ledning av tabellen å sid. 294—295, som utgör en sammanfattning av arbetsgivarnas inom industrien och hantverket uppgifter, har utarbetats följande *allmänna översikt över arbetstillgången inom vissa större näringsgrupper under första kvartalet 1913*.

Inom *gruvdriften* rapporterade såväl exportmalmfälten som Höganäs-Billesholmsverken fortfarande god — mycket god arbetstillgång. Vid Malmberget liksom vid Grängesberg var läget bättre än motsvarande tid föregående år med delvis brist på arbetskraft. Av de uppgiftslämnande arbetsgivarna

rapportera 40 med 12 574 arbetare (88 %) mer än medelgod, 12 med 1 317 arbetare (9 %) medelgod samt 4 med 346 arbetare (3 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

Inom *närings- och njutningsämnesindustrien* kunde arbetstillgången närmast betecknas såsom god. Dock hade läget sedan näst föregående kvartal i någon mån försämrats inom bryggeri- och sockerindustrierna, vilket emellertid nästan uteslutande torde böra tillskrivas säsongförhållanden. Åtskilliga bagierier uppgåvo sig fortfarande lida av sviterna efter sommarens långvariga arbetskonflikt och inom kvarnindustrien klagades från flera håll över överproduktion. Inom tobaksindustrien samt choklad- och konfektfabrikationen synes däremot läget på arbetsmarknaden hava varit relativt gynnsamt. Inalles rapporterade inom närings- och njutningsämnesindustrien 99 arbetsgivare med 7 826 arbetare (57 %) mer än medelgod, 82 arbetsgivare med 4 758 arbetare (34 %) medelgod samt 30 med 1 247 arbetare (9 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

Inom *textilindustrien* rådde för bomullsindustriens vidkommande fortfarande goda konjunkturer med gynnsamma avsättningsförhållanden i synnerhet för bomullsspinnerierna. Från flera bomullsfabriker rapporterades brist på kvinnlig arbetskraft. Inom ylleindustrien var däremot läget på det hela taget alltjämt tryckt. Jute- och linneindustrien visade på sina håll mycket god och i allmänhet förbättrad arbetstillgång i jämförelse med samma kvartal föregående år. Av arbetsgivarna rapporterade 78 med 15 172 arbetare (66 %) mer än medelgod, 24 med 4 917 arbetare (21 %) medelgod samt 8 med 2 858 arbetare (13 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

Inom *beklädnadsindustrien* voro konjunkturerna fortfarande goda. Inom skoindustrien rådde fortfarande livlig verksamhet, vilket delvis uppgives hava sin förklaring däri, att farhågor för prisstegring föranlett större beställningar från återförsäljarna. Även inom trikåfabrikationen och konfektionsbranschen var arbetstillgången alltjämt mycket god med avsevärd förbättring i jämförelse med föregående år. Detsamma gäller även beställningsskrädderiet, vartill den tidiga påsken torde hava bidragit. Av samtliga arbetsgivare inom beklädnadsindustrien rapporterade 133 med 15 135 arbetare (90 %) mer än medelgod och 46 med 1 750 arbetare (10 %) medelgod arbetstillgång.

Inom *trävaruindustrien* var arbetstillgången med hänsyn till årstiden i allmänhet god vid sågverken, på sina ställen t. o. m. bättre än samma kvartal föregående år. Från flera sågverk i olika delar av landet klagades emellertid över att ogynnsamma väderleksförhållanden förorsakat timmerbrist, vilket haft till följd antingen att sågningen alldeles avstannat eller också att arbetsstyrkan reducerats. På grund av det oroliga utrikespolitiska läget rapporterade exportsnickerifabrikerna fortfarande minskad efterfrågan.

Av arbetsgivarna inom trävaruindustrien rapporterade 176 med 15 730 arbetare (49 %) mer än medelgod, 141 med 11 330 arbetare (35 %) medelgod samt 69 med 5 049 arbetare (16 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

Vid såväl *trämassfabrikerna* som *pappersbruken* rådde fortfarande goda konjunkturer med ytterligare förbättrad arbetstillgång i jämförelse med fjolåret. Av arbetsgivarna inom dessa branscher rapporterade 93 med 14 721 arbetare (72 %) mer än medelgod, 45 med 5 105 arbetare (25 %) medelgod samt 5 med 497 arbetare (3 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

Inom *grafiska industrien* var arbetstillgången fortfarande god men något mindre än näst föregående kvartal. Tillsammans 68 arbetsgivare med 4 777 arbetare (73 %) rapporterade mera än medelgod, 33 med 1 583 arbetare (24 %) medelgod samt 5 med 215 arbetare (3 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

Inom *malmförädlingsindustrien* fortoro de utomordentligt gynnsamma konjunkturerna. Enligt Järnverksföreningens kvartalsrapport rådde alltjämt gynnsamma avsättningsförhållanden och stark brådska vid de flesta verken. Orderbeställningen uppgives vara synnerligen god, i allmänhet garanterande full sysselsättning under flera månader framåt. Av arbetsgivarna rapporterade 64 med 18 577 arbetare (92 %) mera än medelgod samt 17 med 1 555 arbetare (8 %) medelgod arbetstillgång.

Även inom *metall-* samt *maskin- och skeppsbyggnadsindustrierna* var verksamheten fortfarande mycket livlig. Tämligen allmänt, i synnerhet från skeppsvarven, klagades över brist på yrkeskunniga arbetare och övertidsarbete har måst anlitas i stor utsträckning. Av arbetsgivarna inom metallindustrien rapporterade 106 med 17 062 arbetare (85 %) mera än medelgod, 36 med 2 198 arbetare (11 %) medelgod och 14 med 783 arbetare (4 %) mindre än medelgod samt inom maskin- och skeppsbyggnadsindustrien 178 arbetsgivare med 27 028 arbetare (84 %) mera än medelgod, 29 med 3 742 arbetare (11 %) medelgod och 21 med 1 490 arbetare (5 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

Inom *stenhuggeribranschen* voro konjunkturerna i allmänhet fortfarande goda. Inom kakelindustrien var läget däremot mindre tillfredsställande på grund av, såsom det uppgives, ökad användning av värmeledningssystemet. Vid tegelbruken börjar i allmänhet säsongen först under andra kvartalet. Inom glasindustrien var arbetstillgången fortfarande mycket god. Inom jord- och stenindustrien rapporterade sammanlagt 90 arbetsgivare med 14 123 arbetare (65 %) mera än medelgod, 66 arbetsgivare med 6 256 arbetare (29 %) medelgod samt 46 arbetsgivare med 1 236 arbetare (6 %) mindre än medelgod arbetstillgång.

Inom *byggnadsverksamheten* var arbetstillgången som vanligt under detta kvartal knapp men dock på det hela taget bättre än under samma tid föregående år. Från flera orter, såsom Stockholm, Linköping, Växjö, Kristianstad, Malmö, Landskrona, Luleå m. fl., låta uppgifterna ganska gynnsamma, medan arbetstillgången i Norrköping, Karlskrona, Lund, Hälsingborg, Halmstad, Örebro, Östersund m. fl. städer av ombuden betecknats såsom mindre god eller dålig.

Inom *transportfacket* var arbetstillgången till följd av den blida väderleken god och betydligt bättre än samma kvartal föregående år.

Inom *jordbruket* var arbetstillgången av naturliga skäl under detta kvartal mindre god med överflöd på arbetskraft, i synnerhet daglönare och drängar

för månadslön. Över allt rådde emellertid fortfarande brist på mjölkjungfrur; på yngre drängar för sommarmånaderna var efterfrågan under senare delen av kvartalet synnerligen stor.

Inom *skogsbruket* har arbetstillgången i allmänhet varit god. Skogsarbetet har dock på flera ställen inom olika delar av landet försvårats eller omöjliggjorts genom den blida vintern.

Enär arbetsmarknadens läge givetvis måste i hög grad inverka på den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet och läget i viss mån återspeglas i denna verksamhet, meddelas här nedan ur de månatliga redogörelserna för Sveriges offentliga arbetsförmedling till ytterligare jämförelse följande resultat angående tillgång och efterfrågan på arbetskraft.

På 100 *lediga platser* kommo följande *ansökningar om arbete*:

<i>1:sta kvartalet 1913.</i>	Inom jord- bruket m. m.	Inom övriga näringsgrenar.	Inom samtliga näringsgrenar.
Januari	97	170	153
Februari	84	151	133
Mars	83	119	110
<i>4:de kvartalet 1912.</i>			
Oktober	74	119	104
November	90	154	136
December	104	129	125
<i>1:sta kvartalet 1912.</i>			
Januari	111	178	165
Februari	93	163	147
Mars	85	132	119

Arbetsmarknadens läge under första kvartalet 1913 kan, fränsett den avmattning i näringslivet, som alltid medföljer lågsäsongen under vintern, fortfarande betecknas såsom synnerligen tillfredsställande med betydligt bättre arbetstillgång än under samma kvartal föregående år, vilket även framgår av arbetsförmedlingsstatistikens siffror.

Den goda ställningen framträder med särskild tydlighet i den statistiska sammanställningen å sid. 290, enligt vilken av de av rapporteringen berörda 250 336 arbetarna icke mindre än 71 % voro anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom mera än medelgod under det att endast 6 %, liksom under näst föregående kvartal, tillhörde företag med mindre än medelgod arbetstillgång. För första kvartalet 1912 uppgingo motsvarande procenttal till resp. 62 och 12 %.

Näringsgrenar.	Hela antalet.		Tillgång å arbete.							
			Mycket god.		God.		Medelgod.		Mindre god.	
	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.
Gruvdrift	56	14 237	3	2 417	37	10 157	12	1 317	4	346
Annan brytn.- o. upptagn. industri	15	225	1	8	6	112	2	10	4	76
Närings- o. nyttningsämnesindustri:										
Kvarnindustri	24	1 162	—	—	6	473	13	493	3	147
Bageriyrket	29	1 195	3	89	9	583	12	311	4	178
Choklad- och karamelltillverkning	12	1 420	—	—	9	1 205	2	170	1	45
Sockerindustri	26	3 478	—	—	9	1 200	11	1 955	5	256
Bryggeriindustri	66	3 364	—	—	27	1 660	30	1 273	6	340
Tobaksindustri	21	1 966	3	199	14	1 555	4	212	—	—
Annan närings- o. nyttn.-äm.-ind.	33	1 246	—	—	19	862	10	344	4	40
Textilindustri:										
Bomullsindustri	36	11 091	10	2 311	22	7 149	4	1 631	—	—
Ylleindustri	43	8 146	3	275	21	2 947	12	2 082	6	1 431
Jute- och linneindustri	7	2 141	3	952	1	277	3	912	—	—
Annan textilindustri	24	1 569	2	98	16	1 163	5	292	—	—
Beklädnadsindustri:										
Skrädderi- och sömnadsyrket	54	5 244	17	2 987	24	1 928	13	329	—	—
Trikåfabrikation	23	2 942	4	685	17	2 150	2	107	—	—
Skoindustri	53	5 865	7	843	24	4 251	22	771	—	—
Annan beklädnadsindustri	50	2 863	13	869	27	1 422	9	543	1	29
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	33	2 979	4	243	19	1 306	7	1 057	3	373
Trävaruindustri:										
Sågverk och brädgårdar	225	24 546	12	1 599	97	10 724	85	8 829	21	2 965
Snickerier och annan träförädling	156	7 208	13	560	52	2 646	53	2 347	35	1 476
Korkfabrikation	5	355	—	—	2	201	3	154	—	—
Trämasse- och pappersindustri:										
Trämassefabriker	74	9 343	9	1 304	35	4 395	27	3 296	3	348
Pappersbruk	38	9 080	2	148	28	7 848	8	1 084	—	—
Bokbinderiyrket	28	1 780	3	41	15	973	8	617	2	149
Tapetfabrikation	3	120	—	—	1	12	2	108	—	—
Grafisk industri	106	6 575	18	725	50	4 052	33	1 583	3	165
Malmförädlingsindustri	82	20 251	18	9 034	46	9 543	17	1 555	—	—
Metallindustri:										
Järn- och stålvarufabr. samt gjuterier	97	13 492	15	2 228	54	9 281	21	1 390	6	562
Bleck- och plåtslageriyrket	19	2 342	2	103	7	1 792	7	391	2	36
Annan metallindustri	40	4 209	11	1 127	17	2 531	8	417	3	117
Maskin- o. skeppsbyggnadsindustri:										
Mekanisk verkstadsindustri	184	21 745	36	8 049	106	9 792	25	2 532	15	1 280
Skeppsvarv	19	4 888	12	2 233	5	1 537	1	1 100	1	18
Elektromekanisk industri	14	5 252	3	2 037	8	3 077	1	43	2	95
Annan maskinindustri	11	375	3	112	5	191	2	67	—	—
Jord- och stenindustri:										
Stenhuggeribranschen	42	9 097	11	2 621	14	4 326	11	1 953	3	89
Kakel- och lerkärlsindustri	20	2 895	—	—	5	1 210	6	1 431	5	177
Tegelindustri	69	1 565	1	47	18	460	25	683	12	218
Glasindustri	29	3 335	4	852	14	1 353	11	1 130	—	—
Annan jord- och stenindustri	42	4 723	1	109	22	3 145	13	1 059	5	353
Kemisk-teknisk industri:										
Ljus-, tvål- och parfymfabriker	19	896	1	27	8	329	6	416	4	124
Tändsticksindustri	19	7 147	5	1 086	6	907	8	5 154	—	—
Annan kemisk-teknisk industri	32	3 165	3	523	17	1 662	11	947	1	35
Byggnadsindustri:										
Husbyggnadsindustri	21	1 932	—	—	5	1 449	11	385	5	98
Målning och glasmåsterirörelse	6	311	—	—	2	163	2	110	1	25
Annan byggnadsindustri	13	771	2	119	5	373	5	249	1	30
Transportarbete	27	2 663	3	859	16	1 387	7	379	—	—
Handel och varulager	28	681	5	100	8	180	14	393	1	8
Kommunala arbeten	26	5 598	3	1 351	12	1 402	8	2 742	3	103
Statens arbeten	14	2 863	4	1 242	9	1 374	—	—	1	247
Summa 1:sta kv. 1913	2 113	250 836	273	50 212	996	128 715	612	56 353	176	11 977
" 4:de " 1912	1 272	200 918	169	39 008	637	108 804	338	41 671	98	9 840
" 3:dje " "	1 305	203 578	224	43 620	656	104 327	344	45 195	65	8 934
" 2:dra " "	1 282	202 407	179	35 840	658	105 687	357	51 560	71	7 018
" 1:sta " "	1 262	184 711	116	23 268	556	90 902	374	48 681	152	14 611

Dålig.		Arbetsstillgången i jämförelse med samma kvartal föregående år.						Tillgång på arbetskraft.					
		Bättre.		Oförändrad.		Sämre.		Brist.		Normal tillgång.		Överflöd.	
A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.
—	—	10	4 744	46	9 493	—	—	4	2 278	51	11 514	1	445
2	19	—	—	11	172	4	53	—	—	13	207	2	18
2	49	2	167	19	926	3	69	2	36	20	983	2	143
1	34	5	163	11	610	13	422	—	—	20	877	9	318
—	—	—	—	11	1 375	1	45	—	—	10	1 302	2	118
1	67	2	422	22	2 989	2	67	—	—	21	2 671	5	807
3	91	8	560	56	2 557	2	247	—	—	51	2 719	15	645
—	—	8	705	13	1 261	—	—	2	161	19	1 805	—	—
—	—	3	140	26	1 049	4	57	—	—	29	1 169	4	77
—	—	9	1 765	27	9 326	—	—	8	3 101	26	7 686	2	304
1	1 411	8	1 383	33	6 560	2	203	4	584	33	5 224	6	2 338
—	—	4	1 306	2	415	1	420	1	420	6	1 721	—	—
1	16	4	442	19	1 111	1	16	3	307	20	1 246	1	16
—	—	13	2 311	41	2 933	—	—	9	685	44	4 553	1	6
—	—	5	828	17	2 031	1	83	5	822	17	1 969	1	151
—	—	13	1 977	39	3 846	1	42	3	123	46	4 901	4	841
—	—	11	568	38	2 249	1	46	13	615	37	2 248	—	—
—	—	10	870	20	1 736	3	373	1	27	27	2 371	5	581
10	429	33	4 165	171	17 732	21	2 649	3	71	187	20 058	35	4 417
3	179	23	1 395	100	4 376	33	1 437	2	139	126	6 147	28	922
—	—	—	—	5	355	—	—	—	—	5	355	—	—
—	—	13	1 781	59	7 205	2	357	1	30	63	7 633	10	1 680
—	—	7	1 045	31	8 035	—	—	—	—	33	8 131	5	949
—	—	4	147	22	1 484	2	149	1	12	27	1 768	—	—
—	—	1	12	2	108	—	—	—	—	3	120	—	—
2	50	19	824	80	5 406	7	345	3	518	87	4 976	16	1 081
1	119	18	6 091	62	13 814	2	346	1	365	77	19 149	4	737
1	31	30	4 028	56	8 566	11	898	4	315	83	10 512	10	2 665
1	20	5	331	12	1 953	2	58	—	—	14	2 195	5	147
1	17	8	1 239	27	2 492	5	478	3	323	32	3 295	5	591
2	92	56	9 270	108	9 019	20	3 456	20	3 282	158	17 603	6	860
—	—	7	1 171	11	3 699	1	18	9	3 152	10	1 736	—	—
—	—	6	4 144	7	1 016	1	92	1	1 907	11	3 277	2	68
1	5	3	112	7	258	1	5	—	—	11	375	—	—
3	108	7	1 438	26	6 513	9	1 146	6	928	29	7 641	7	528
4	77	1	65	11	1 704	8	1 126	1	16	12	2 641	7	238
13	157	3	47	57	1 365	9	153	1	45	54	1 302	14	218
—	—	6	745	21	2 472	2	118	2	64	26	3 229	1	42
1	57	9	1 811	31	2 819	2	93	2	22	35	4 549	5	152
—	—	2	54	16	817	1	25	1	25	16	819	2	52
—	—	5	601	14	6 546	—	—	—	—	18	6 669	1	478
—	—	6	786	24	1 816	2	563	—	—	27	2 598	5	567
—	—	5	950	13	915	3	67	—	—	15	1 079	6	853
1	13	1	40	5	271	—	—	—	—	4	273	2	38
—	—	7	491	6	280	—	—	1	41	9	569	3	161
1	38	7	1 103	17	1 442	3	118	2	138	23	2 369	2	156
—	—	3	104	21	471	4	106	—	—	24	563	4	118
—	—	4	2 977	19	2 483	3	138	—	—	21	3 588	5	2 010
—	—	3	1 213	11	1 650	—	—	1	545	12	1 964	1	354
56	8 079	417	66 531	1 503	167 721	193	16 084	120	21 097	1 742	202 349	251	26 890
30	1 595	332	68 615	827	122 688	113	9 615	32	14 792	1 029	162 520	181	23 606
16	1 502	409	76 831	793	116 107	103	10 640	136	28 029	1 055	157 434	114	18 115
17	2 802	361	65 888	819	123 803	102	12 716	86	21 097	1 042	158 549	154	22 761
64	7 249	304	50 071	806	114 547	152	20 093	38	7 071	937	142 578	287	35 062

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna.

Den 1 januari, 1 februari och 1 mars 1913.

I slutet av månaderna december, januari och februari utsändes, i likhet med vad under föregående månader varit fallet, frågeformulär direkt till samtliga fackföreningar inom 31 fackförbund. Svenska järn- och metallarbetareförbundet, vilket redan tidigare, i samband med sin understöds-kassa för arbetslösa medlemmar, upprättat regelbunden månadsrapportering över arbetslösheten från sina avdelningar, överlämnar fortfarande beredvilligt dessa uppgifter till Socialstyrelsen för vidare bearbetning, varför formulär icke tillställas avdelningar, tillhörande detta förbund. De fackförbund, som icke deltaga i denna rapportering, äro *dels* Svenska järnvägs-, Svenska lokomotivmannas- och Svenska postmannaförbunden samt Telegraf- och rikstelefonarbetareförbundet på grund därav att förevarande undersökning avser att utröna arbetslösheten bland huvudsakligen industriens och hantverkets arbetare, *dels* Svenska arbetareförbundet, Svenska skrädderitillskärareförbundet, Sjömans- och eldareförbundet, Frisörbiträdesförbundet samt Byggnadsträarbetareförbundet, vilka förbunds samtliga avdelningar av olika skäl icke besvara Styrelsens formulär.

Resultaten av rapporteringen om antalet arbetslösa inom fackföreningarna vid ovanstående tidpunkter föreligga i här meddelade tabeller, som utgöra en sammanfattning av de bearbetade frågeformulärens uppgifter. Vidstående tabell å sid. 297 är ett sammandrag av huvudtabellerna.

Antalet medlemmar i de rapporterade fackföreningarna den 1 januari, 1 februari och 1 mars 1913 utgjorde resp. 54 340, 52 774 och 50 392. Av medlemmarna voro vid samma tidpunkter *arbetslösa* resp. 4 591, 4 709 och 3 568 eller resp. 8·4, 8·9 och 7·1 % av samtliga redovisade. Arbetslöshetsfrekvensen var vid de tre närmast föregående månadsskiftena resp. 2·9, 3·6 och 5·7 %. Arbetslöshetsfrekvensens ökning torde huvudsakligen böra tillskrivas den minskning av arbetstillgången, som inträtt med den kallare årstidens inbrott. I jämförelse med föregående år, då arbetslöshetsfrekvensen den 1 januari, 1 februari och 1 mars utgjorde resp. 8·5, 11·1 och 8·4 %, synes däremot arbetslösheten inom fackföreningarna på det hela taget hava minskats.

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 1 januari, 1 februari, och 1 mars 1913.

Fackförbund.	Januari.			Februari.			Mars.		
	Antal redo- visade med- lem- mar. ¹	Därav arbetslösa.		Antal redo- visade med- lem- mar. ¹	Därav arbetslösa		Antal redo- visade med- lem- mar. ¹	Därav arbetslösa.	
		Antal.	%.		Antal.	%.		Antal.	%.
Sv. bageri- och konditoriarbetsareförbundet	1 505	175	11·6	1 486	203	13·7	1 232	161	13·1
› bleck- och plåtslagare	1 332	156	11·7	1 334	187	14·0	1 406	218	15·5
› bokbindare	86	11	12·8	83	3	3·6	221	1	0·5
› bryggeriarbetare	1 423	9	0·6	1 418	13	0·9	1 414	2	0·1
De förenade förbunden	742	25	3·4	776	17	2·2	864	20	2·3
Sv. förgylleri- o. glasmästeriarbetsareförbundet	93	—	—	102	—	—	51	—	—
› gjutare	2 512	33	1·3	2 494	51	2·0	2 568	41	1·6
› grov- och fabriksarbetare	6 407	1 089	17·0	4 839	849	17·5	5 067	592	12·0
› gruvarbetare	428	2	0·5	476	—	—	639	—	—
› hattarbetare	147	3	2·0	146	8	5·5	147	—	—
› järn- och metallarbetare	17 637	550	3·1	18 146	571	3·1	17 792	602	3·4
› Därav:									
› Järnbruksarbetare	3 598	34	0·9	4 719	46	1·0	3 365	27	0·8
› Mek. verkstadsarbetare	14 039	516	3·7	13 427	525	3·9	14 427	575	4·0
Sv. kakelugnsmakare förbundet	193	23	11·9	212	73	34·4	133	20	15·0
› kommunalarbetare	2 116	195	9·2	2 164	114	5·3	2 121	19	0·9
Intern. litografiska	225	6	2·7	190	6	3·2	229	6	2·6
Sv. murare	930	363	39·0	1 153	495	42·9	1 220	595	48·8
› måleriarbetare	2 021	622	30·8	2 165	740	34·2	826	222	26·9
Skand. sadelmakare- o. tapetserare	619	24	3·9	622	76	12·2	629	52	8·3
Sv. skoarbetare	741	3	0·4	767	1	0·1	719	3	0·4
› skrädderiarbetare	602	2	0·3	467	27	5·8	432	25	5·8
› stenhuggare	2 625	209	8·0	3 181	232	7·3	2 245	109	4·9
› sågverksindustriarbetare	2 605	551	21·2	1 983	156	7·9	2 243	141	6·3
› textilarbetare	754	21	2·8	740	11	1·5	885	18	2·0
Intern. tobaksarbetare	1 693	3	0·2	373	13	3·5	376	14	3·7
Sv. transportarbetare	661	—	—	661	51	7·7	451	46	10·2
› träarbetare	4 185	471	11·3	4 787	745	15·6	4 593	616	13·4
› tunnbinderiarbetare	29	—	—	32	11	34·4	58	5	8·6
› varuutkörare- o. handelsarbetare	598	1	0·2	629	5	0·8	615	4	0·7
› typograf	890	27	3·0	689	20	2·9	517	12	2·3
› lantarbetare	264	1	0·4	258	2	0·8	296	2	0·7
› elektriska arbetare	182	5	2·7	156	4	2·6	154	—	—
› slakteri- o. charkuteriarbetare	32	—	—	183	3	1·6	185	5	2·7
› stuckatör	63	11	17·5	62	27	43·5	64	17	26·6
Summa	54 340	4 591	8·4	52 774	4 709	8·9	50 392	3 568	7·1

¹ Till följd av det skydd, som dessa uppgifter åtnjuta enligt 2 §, 4 mom. tryckfrihetsförordningen, kan här icke meddelas, i vad mån dessa siffror avse hela antalet medlemmar inom ett fackförbund. På grundval av ovanstående siffror kunna alltså inga slutsatser dragas beträffande fackförbundens verkliga medlemsantal eller rörande förändringar i detta hänseende.

Antalet arbetslösa inom arbetar-

Fackförbund.	Antal redo- visade avdel- ningar. ¹	Antal redovisade medlemmar.			
		Män.		Kvin- nor.	Till- samman.
		Helt beta- lande.	Halvt beta- lande.		
Sv. bageri- o. konditoriarbetareförbundet	42	1 416	33	56	1 505
› bleck- o. plåtslagare	41	1 104	228	—	1 332
› bokbindare	4	42	14	30	86
› bryggeriarbetare	25	1 020	27	376	1 423
De förenade förbunden	19	669	49	24	742
Sv. förgylleri- o. glasmästeriarbetareförbundet	5	74	16	3	93
› gjutare	89	2 247	238	7	2 512
› grov- o. fabriksarbetare	104	5 832	321	254	6 407
› gruvarbetare	9	428	—	—	428
› hattarbetare	5	125	8	14	147
› järn- o. metallarbetare	53	—	—	—	17 637
Därav: Järnbruksarbetare	17	—	—	—	3 598
Mek. verkstadsarbetare	36	—	—	—	14 039
› kakelugnsmakare förbundet	8	171	22	—	193
› kommunalarbetare	30	2 054	62	—	2 116
Intern. litografiska	9	202	23	—	225
Sv. murare	23	917	13	—	930
› måleriarbetare	24	1 936	82	3	2 021
Skand. sadelmakare- o. tapetserare	25	507	73	39	619
Sv. skoarbetare	7	540	47	154	741
› skrädderiarbetare	19	494	8	100	602
› stenhuggare	60	2 266	359	—	2 625
› sågverksindustriarbetare	41	2 020	575	10	2 605
› textilarbetare	16	478	25	251	754
Intern. tobaksarbetare	12	511	12	1 170	1 693
Sv. transportarbetare	6	624	37	—	661
› träarbetare	85	3 970	209	6	4 185
› tunnbinderiarbetare	3	29	—	—	29
› varuutkörare- o. handelsarbetare	18	492	18	88	598
› typograf	24	618	252	20	890
› lantarbetare	11	237	27	—	264
› elektriska arbetare	5	158	24	—	182
› slakteri- o. charkuteriarbetare	2	24	8	—	32
› stuckatör	2	61	2	—	63
Summa	826	2 —	2 —	2 —	54 340

¹ Jfr noten å sid. 297.² På den grund att hithörande uppgifter icke kunnat erhållas från samtliga organisationer, hava

organisationerna den 1 januari 1913.

Arbetslösa.					Därav arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av					Arbetslöshetsdagar under december 1912.			
Män.		Kvinnor.	Tillsammans.		arbetsbrist.	tillfälliga orsaker.	sjukdom.	arbetskonflikt.	värnplikt.	andra orsaker.	Tillsammans.	Antal redovisade			Hela antalet arbetslöshetsdagar.
Helt betalande.	Halvt betalande.		Antal.	%.								avdelningar.	medlemmar.	arbetslösa.	
170	2	3	175	11.6	152	23	5	23	5	1	34	12	610	147	3 512
133	23	—	156	11.7	156	—	44	—	15	2	61	25	522	84	1 345
6	2	3	11	12.8	11	—	4	—	—	5	9	2	39	11	66
5	—	4	9	0.6	9	—	38	—	4	—	42	2	532	3	84
24	1	—	25	3.4	25	—	18	1	3	7	29	4	132	15	181
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—
32	1	—	33	1.3	32	1	87	—	17	8	112	8	272	15	250
1 002	58	29	1 089	17.0	431	658	174	—	23	13	210	32	1 461	355	5 878
2	—	—	2	0.5	2	—	29	—	3	3	35	—	—	—	—
3	—	—	3	2.0	3	—	1	—	1	1	3	2	83	3	97
—	—	—	550	3.1	550	—	—	—	—	—	—	24	3 977	117	2 536
—	—	—	34	0.9	34	—	—	—	—	—	—	6	1 221	8	238
—	—	—	516	3.7	516	—	—	—	—	—	—	18	2 756	109	2 298
19	4	—	23	11.9	20	3	1	—	2	—	3	4	62	23	637
182	13	—	195	9.2	103	92	45	—	12	—	57	4	177	97	949
6	—	—	6	2.7	6	—	4	—	2	—	6	2	114	6	181
358	5	—	363	39.0	337	26	10	—	2	12	24	11	406	145	2 271
609	13	—	622	30.8	607	15	7	—	16	—	23	9	799	185	4 139
24	—	—	24	3.9	24	—	9	—	2	6	17	7	452	25	285
2	—	1	3	0.4	3	—	20	—	11	1	32	—	—	—	—
2	—	—	2	0.3	—	2	7	—	1	—	8	—	—	—	—
200	9	—	209	8.0	119	90	122	—	12	64	198	10	444	87	1 211
215	326	—	551	21.2	448	103	69	2	29	—	100	12	989	491	8 400
13	1	7	21	2.8	21	—	37	—	2	2	41	4	77	17	405
3	—	—	3	0.2	3	—	10	—	—	4	14	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	22	—	1	87	110	—	—	—	—
464	7	—	471	11.3	456	15	126	92	12	68	298	23	1 623	324	6 173
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	1	0.2	1	—	—	—	—	—	—	1	204	1	31
19	8	—	27	3.0	27	—	21	—	5	4	30	6	285	15	427
1	—	—	1	0.4	1	—	8	3	—	—	11	1	24	1	31
5	—	—	5	2.7	5	—	1	—	1	—	2	2	40	5	91
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	—	—	11	17.5	11	—	2	—	—	—	2	2	61	11	236
1	2	1	4 591	8.4	2	2	2	2	2	2	2	209	13 385	2 183	39 366

slutsummor icke nedräknats.

Antalet arbetslösa inom arbetar-

Fackförbund.	Antal redovisade avdelningar. ¹	Antal redovisade medlemmar.			
		Män.		Kvinnor.	Tillsammans.
		Helt betalande.	Halvt betalande.		
Sv. bageri- och konditoriarbetsförbundet	37	1 355	32	99	1 486
› bleck- och plåtslagare ›	42	1 106	228	—	1 334
› bokbindare ›	3	39	14	30	83
› bryggeriarbetare ›	25	1 017	25	376	1 418
De förenade förbunden	20	733	35	8	776
Sv. förgylleri- och glasmästeriarbetsförbundet	6	83	16	3	102
› gjutare ›	87	2 242	245	7	2 494
› grov- och fabriksarbetare ›	94	4 360	229	250	4 839
› gruvarbetare ›	10	476	—	—	476
› hattarbetare ›	5	121	8	17	146
› järn- o. metallarbetare ›	58	—	—	—	18 146
› Därav: Järnbruksarbetare	20	—	—	—	4 719
› Mek. verkstadsarbetare	38	—	—	—	13 427
› kakelugnsmakare förbundet	8	188	24	—	212
› kommunalarbetare ›	31	2 122	42	—	2 164
Intern. litografiska ›	9	171	19	—	190
Sv. murare ›	25	1 131	22	—	1 153
› måleriarbetare ›	8	2 109	55	1	2 165
Skand. sadelmakare- o. tapetscerare ›	26	503	66	53	622
Sv. skoarbetare ›	11	599	48	120	767
› skrädderiarbetare ›	16	388	15	64	467
› stenhuggare ›	67	2 753	428	—	3 181
› sågverksindustriarbetare ›	37	1 843	139	1	1 983
› textilarbetare ›	14	504	18	218	740
Intern. tobaksarbetare ›	7	156	5	212	373
Sv. transportarbetare ›	8	624	37	—	661
› träarbetare ›	87	4 538	239	10	4 787
› tunnbinderiarbetare ›	4	32	—	—	32
› varuutkörare- o. handelsarbetare ›	19	485	13	131	629
› typograf ›	13	484	195	10	689
› lantarbetare ›	11	232	26	—	258
› elektriska arbetare ›	4	140	16	—	156
› slakteri- o. charkuteriarbetare ›	2	145	23	15	183
› stucketör ›	2	60	2	—	62
Summa	796	—	—	—	52 774

¹ Jfr noten å sid. 297.² På den grund att hithörande uppgifter icke kunnat erhållas från samtliga organisationer, hava

organisationerna den 1 februari 1913.

Arbetslösa.					Därav arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av					Arbetslöshetsdagar under januari 1913.			
Män.		Kvinnor.	Tillsammans.		arbetsbrist.	tillfälliga orsaker.	sjukdom.	arbetskonflikt.	värnplikt.	andra orsaker.	Tillsammans.	Antal redovisade			Hela antalet arbetslöshetsdagar.
Helt betalande.	Halvt betalande.		Antal.	%.								avdelningar.	medlemmar.	arbetslösa.	
192	2	9	203	13.7	200	3	5	19	4	—	28	15	693	130	4 096
159	28	—	187	14.0	187	—	42	—	12	—	54	22	544	91	1 573
1	1	1	3	3.6	3	—	4	—	—	1	5	1	7	2	37
5	—	8	13	0.9	9	4	49	—	2	—	51	2	145	7	196
17	—	—	17	2.2	17	—	29	—	2	—	31	5	298	8	62
—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	3	—	—	—	—
50	1	—	51	2.0	50	1	101	—	18	3	122	5	246	13	216
766	35	48	849	17.5	453	396	136	—	18	3	157	27	1 208	501	8 047
—	—	—	—	—	—	—	21	—	2	3	26	—	—	—	—
3	—	—	3	2.1	3	—	2	—	2	—	4	1	38	3	67
—	—	—	571	3.1	571	—	—	—	—	—	—	11	1 739	46	935
—	—	—	46	1.0	46	—	—	—	—	—	—	2	980	22	335
—	—	—	525	3.9	525	—	—	—	—	—	—	9	759	24	600
69	4	—	73	34.4	43	30	2	—	—	—	2	4	155	70	1 999
110	4	—	114	5.3	88	26	67	—	6	—	73	4	181	31	333
6	—	—	6	3.2	6	—	4	—	1	—	5	2	82	6	157
492	3	—	495	42.9	464	31	21	—	2	—	23	10	453	166	3 502
726	14	—	740	34.2	695	45	2	—	17	—	19	7	2 114	709	20 814
75	1	—	76	12.2	76	—	6	—	3	—	9	13	539	66	1 191
1	—	—	1	0.1	1	—	18	—	12	—	30	1	48	1	31
23	1	3	27	5.8	27	—	7	—	1	—	8	3	93	25	262
219	—	13	232	7.3	189	43	200	—	19	84	303	17	747	149	2 449
141	15	—	156	7.9	84	72	44	42	5	1	92	8	394	84	1 397
9	—	2	11	1.5	11	—	58	—	2	—	60	3	95	8	238
12	—	1	13	3.5	13	—	11	—	—	2	13	1	18	13	400
51	—	—	51	7.7	51	—	22	—	1	—	23	3	113	51	1 531
718	27	—	745	15.6	619	126	128	98	18	9	253	30	1 335	357	6 831
11	—	—	11	34.4	—	11	—	—	—	—	—	2	12	11	58
5	—	—	5	0.8	5	—	2	—	—	—	2	2	61	11	236
15	5	—	20	2.9	20	—	15	—	2	—	17	9	634	19	470
2	—	—	2	0.8	2	—	6	3	1	—	10	1	24	2	62
4	—	—	4	2.6	4	—	1	—	1	—	2	2	40	4	75
3	—	—	3	1.6	3	—	—	—	—	—	—	1	172	3	66
27	—	—	27	43.5	25	2	3	—	—	—	3	—	—	—	—
—	—	—	4 709	8.9	—	—	—	—	—	—	—	212	12 228	2 587	57 241

slutsummor icke nedräknats.

Antalet arbetslösa inom arbetar.

Fackförbund.	Antal redovisade avdelningar. ¹	Antal redovisade medlemmar.			
		Män.		Kvinnor.	Tillsammans.
		Helt betalande.	Halvt betalande.		
Sv. bageri- och konditoriarbetsförbundet	29	1 176	23	33	1 232
» bleck- och plåtslagare »	44	1 160	246	—	1 406
» bokbindare »	4	91	39	91	221
» bryggeriarbetare »	25	1 016	26	372	1 414
De förenade förbunden	22	785	58	21	864
Sv. förgylleri- och glasmästeriarbetsförbundet	4	39	9	3	51
» gjutare »	89	2 305	256	7	2 568
» grov- och fabriksarbetare »	92	4 539	252	276	5 067
» gruvarbetare »	11	639	—	—	639
» hattarbetare »	5	124	7	16	147
» järn- o. metallarbetare »	52	—	—	—	17 792
Därav: Järnbruksarbetare	15	—	—	—	3 365
Mek. verkstadsarbetare	37	—	—	—	14 427
» kakelugnsmakare förbundet	5	121	12	—	133
» kommunalarbetare »	30	2 106	15	—	2 121
Intern. litografiska »	10	207	22	—	229
Sv. murare »	26	1 197	23	—	1 220
» måleriarbetare »	8	793	32	1	826
Skand. sadelmakare- o. tapetserare »	26	505	65	59	629
Sv. skoarbetare »	9	562	40	117	719
» skrädderiarbetare »	15	358	15	59	432
» stenhuggare »	46	1 971	274	—	2 245
» sågverksindustriarbetare »	40	2 083	150	10	2 243
» textilarbetare »	17	583	36	266	885
Intern. tobaksarbetare »	7	151	5	220	376
Sv. transportarbetare »	7	448	3	—	451
» träarbetare »	82	4 352	231	10	4 593
» tunnbinderiarbetare »	5	53	5	—	58
» varuutkörare- o. handelsarbetare »	19	510	13	92	615
» typograf »	11	375	132	10	517
» lantarbetare »	12	268	28	—	296
» elektriska arbetare »	5	145	9	—	154
» slakteri- o. charkuteriarbetare »	3	139	26	20	185
» stuckatör »	2	62	2	—	64
Summa	762	—	—	—	50 892

¹ Jfr noten å sid. 297.² På den grund att hithörande uppgifter icke kunnat erhållas från samtliga organisationer, hava

organisationerna den 1 mars 1913.

Arbetslösa.				Därav arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av						Arbetslöshetsdagar under februari 1913.			
Män.		Kvinnor.	Tillsammans.		arbetsbrist.	tillfälliga orsaker.	sjukdom.	arbetskonflikt.	värnplikt.	andra orsaker.	Tillsammans.	Antal redovisade			Hela antalet arbetslöshetsdagar.
Helt betalande.	Halvt betalande.		Antal.	%.								avdelningar.	medlemmar.	arbetslösa.	
155	6	—	161	13.1	148	13	12	6	3	1	22	8	459	102	2 322
187	31	—	218	15.5	218	—	31	—	16	1	48	22	428	66	1 629
—	1	—	1	0.5	1	—	5	—	1	2	8	1	8	1	28
2	—	—	2	0.1	2	—	54	—	2	—	56	1	125	2	56
19	1	—	20	2.3	15	5	26	—	2	1	29	6	270	15	252
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	1	—	41	1.6	39	2	114	45	18	10	187	5	165	5	108
537	31	24	592	12.0	489	103	156	1	25	6	188	33	1 526	398	8 446
—	—	—	—	—	—	—	25	—	2	2	29	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	6	12	—	—	—	—
—	—	—	602	3.4	602	—	—	—	—	—	—	18	4 040	81	1 901
—	—	—	27	0.8	27	—	—	—	—	—	—	5	1 272	9	238
—	—	—	575	4.0	575	—	—	—	—	—	—	13	2 768	72	1 753
19	1	—	20	15.0	18	2	4	—	—	—	4	3	28	20	548
19	—	—	19	0.9	19	—	100	—	7	—	107	2	111	5	91
6	—	—	6	2.6	6	—	8	—	1	—	9	3	127	6	128
592	3	—	595	48.8	582	13	14	—	1	10	25	12	515	335	7 904
214	8	—	222	26.9	177	45	4	—	14	—	18	3	131	87	1 382
52	—	—	52	8.3	52	—	8	—	5	—	13	10	301	35	758
3	—	—	3	0.4	3	—	19	—	12	—	31	2	301	2	56
21	1	3	25	5.8	23	2	6	—	2	—	8	2	77	22	247
100	9	—	109	4.9	97	12	138	—	21	36	195	7	418	22	574
130	11	—	141	6.3	97	44	41	42	12	2	97	10	694	90	2 109
8	2	8	18	2.0	18	—	62	—	2	—	64	2	38	6	168
12	—	2	14	3.7	14	—	13	—	2	—	15	1	81	2	31
46	—	—	46	10.2	41	5	9	—	1	—	10	2	111	41	1 168
603	13	—	616	13.4	607	9	138	102	23	16	279	18	1 553	295	5 758
5	—	—	5	8.6	5	—	3	—	1	—	4	1	12	2	42
4	—	—	4	0.7	4	—	3	—	1	—	4	1	206	4	112
11	1	—	12	2.3	12	—	7	—	3	—	10	6	408	11	238
2	—	—	2	0.7	2	—	8	3	2	—	13	1	22	2	56
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—
4	1	—	5	2.7	5	—	—	—	—	—	—	1	185	5	140
17	—	—	17	26.6	17	—	4	—	1	6	11	1	28	6	168
3	3	3	3 568	7.1	3	3	3	3	3	3	3	182	12 368	1 668	36 510

slutsummor icke nedräknats.

Kungl. Maj:ts proposition om allmän pensionsförsäkring.

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring framlades den 28 mars inför riksdagen efter att förut hava undergått lagrådets granskning. För att emellertid bereda kamrarnas ledamöter tid att sätta sig in i förslaget, hade chefen för civildepartementet, innan propositionen remitterades till lagrådet, låtit densamma i den form, den då befann sig, utdelas inom kamrarna. Ur departementchefens yttrande till det bifogade statsrådsprotokollet må följande anföras:

Kommittéförslagets allmänna grunder. Ålderdomsförsäkringskommitténs förslag har synts regeringen innefatta en i det stora hela lycklig lösning av det föreliggande problemet. Emellertid förbises ingalunda, att de pensioner, som enligt förslaget skulle beredas, i flera fall måste betraktas som otillräckliga för sitt ändamål. Önskemålen om förbättring få dock ej ställa sig hindrande i vägen för antagande av ett förslag i huvudsaklig anslutning till det av kommittén framlagda. Kommitténs betänkande har också i huvudsak lagts till grund för det förslag, som förelagts riksdagen. Förslaget avser sålunda en hela folket, ej endast lönarbetarklassen, omfattande försäkring. Det är vidare byggt på en kombination av ålderdoms- och invaliditetsprinciperna. Å andra sidan hava emellertid åtskilliga av de erinringar, som framställts mot kommittéförslaget, synts böra förtjäna avseende och, såsom av det följande framgår, föranlett ändringar i förslaget.

Pensionsavgifterna. Det befogade i de framställda erinringarna mot särskilt den lägsta pensionsavgiftens ringa belopp kan enligt regeringens mening ej bestridas. Nämda anmärkningar sammanhånga nära med den principiella anmärkningen, att förslagets karaktär av försäkringslagstiftning väl mycket skjutits åt sidan och i stället huvudvikten lagts på försörjningsmomentet. Uppenbart är emellertid, att vid en höjning av pensionsavgifterna stor försiktighet måste iakttagas, då det här är fråga om personer i mycket svaga ekonomiska förhållanden. Under allvarligt övervägande har varit, hurvida en höjning av grundavgiften till 4 kr. kunde ifrågasättas. Regeringen har dock ej ansett sig kunna gå längre än till en grundavgift av 3 kr., varvid avgifterna för de bägge högre inkomstklasserna i anslutning till kommitténs förslag sättas till resp. 8 och 13 kr.

Uteslutet är ej att dessa avgifter i en framtid kunna komma att ytterligare höjas. Man måste dock dessförinnan skaffa sig erfarenhet om, i vad mån det kan bli förenat med svårighet att indriva de nu föreslagna avgifterna. Hänsyn måste särskilt tagas till den stora svårigheten att i en folkpensionering fördela avgifterna i smärre poster, t. ex. veckoavgifter, såsom i Tyskland.

Kvinnornas pensionsbelopp. Kommitténs förslag att fastställa avgiftspensionen till olika procent för man (30 %) och för kvinna (23 %) har, då fråga är om en obligatorisk allmän försäkring i statsanstalt, ej ansetts hava fullt fog för sig. Att emellertid sänka mannens procent och höja kvinnans för att få likställigheten fullt genomförd vore i fråga om så små pensioner som de förevarande icke lyckligt. Enda utvägen synes sålunda vara att höja kvinnans pension till samma procent som mannens. Detta kan emellertid allenast ske genom ett årligt tillskott av statsmedel. Det belopp, som härför erfordras, kan beräknas till omkring 1½ kr. årligen.

Kvinnornas avgiftspensioner bli med denna förbättring efter en inbetalning under 50 år resp. 45, 120 och 195 kr. inom de olika klasserna i stället för 23, 80 och 138 kr. enligt kommitténs förslag.

I fråga om pensionstilläggen torde av samma skäl, som ovan anförts, en utjämning utan ökad kostnad för det allmänna ej böra ifrågasättas. Däremot vore det givetvis

önskvärt, om även i detta hänseende kvinnornas pensioner kunde höjas till samma belopp som de nu för männen föreslagna. Emellertid skulle ett tillmötesgående av dessa fordringar enligt verkställda beräkningar öka det allmännas bidrag med ej mindre än 5 millioner kr. årligen. Denna höjning är så betydande, att det ej syntes möjligt att nu vidtaga en dylik ändring i förslaget. Departementschefen erinrar i detta sammanhang, att pensionstillägget, i motsats till avgiftspensionen, utgår förnämligast med hänsyn till behovet, och att kommittén angivit ganska antagliga skäl för, att den till kvinnan utgående pensionen i allmänhet skall visa sig, ehuru till beloppet något mindre än mannens, i samma grad som denna kunna bereda det skydd, den avser att giva.

Pensionstillägg i högre avgiftsklasser. Enligt kommitténs förslag skall pensionstillägget höjas med $1\frac{1}{3}$ % för varje i de båda högre avgiftsklasserna erlagd avgift. Härigenom kan i dessa klasser tillägget höjas så avsevärt, att skillnaden mellan pensionen för den, som ej har egen inkomst, och summan av den egna inkomsten jämte pensionen för den, som har en årsinkomst så stor, att den utesluter från pensionstillägg, blir jämförelsevis ringa, ehuru visserligen allenast i vissa gränsfall. På grund av denna omständighet och för att på ett område, där någon kostnadsreduktion synes möjlig, vinna en besparing till förmån för utvidgningar i andra avseenden, har regeringen ansett lämpligt föreslå en sänkning av ovan angivna procentsats till 1 %. Den härigenom vunna nedsättningen torde uppgå till c:a 0.5 millioner kr. Enär avgiftspensionen på grund av den ovan föreslagna ökningen av avgifterna kommer att bli större än enligt kommitténs förslag, lär dock totalpensionen icke komma att sänkas annat än helt obetydligt.

Pensionstillägg för barn. Då en självförsörjande änka (änkling) eller ogift moder med oförsörjda barn i regel har större behov av inkomster än en sådan utan barn, vore det givetvis ett önskemål, att staten här kunde för de minsta inkomsttagarna träda reglerande emellan. Regeringen har dock för närvarande ansett sig böra inskränka det ifrågasatta pensionstillägget till barnaförsörjare, som äro invalider enligt förevarande lagförslags mening. Pensionsberättigad änkling, änka eller ogift kvinna, som har barn under 15 år, skulle i enlighet härmed för varje sådant barn erhålla ett pensionstillägg av 60 kr., därest årsinkomsten ej uppgår till 300 kr. för man och 250 kr. för kvinna, jämte 120 kr. för varje barn. Denna utvidgning har beräknats medföra en årlig utgift för staten av högst 1.2 millioner kr. utöver kommittéförslaget.

Förverkande av pension. Kommittéförslagets »värdighetsbestämmelser» hava av regeringen något omredigerats i syfte att skarpere framhåva, att pensionstillägget i regel bör anses förverkat, därest pensionstagare i uppsåt att erhålla dylikt tillägg avhånder sig inkomst eller egendom eller därest den försäkrade visat tredska och uppenbar försumlighet i fullgörandet av sin avgiftsplikt. Därjämte stadgas, att, om pensionsstillägg förverkas, vederbörande kommun, som omedelbart eller medelbart får vidkännas kostnaden för den i följd härav erforderliga fattigvården, också får uppbära det förverkade pensionstillägget. Därest pensionstagare i följd av dryckenskap eller eljest oordentligt levnadssätt blivit eller måste antagas bli i behov av fattigvård, skall vederbörande pensionsnämnd äga besluta, att pensionstillägg tillsvidare ej må till honom utgå utan tillfalla fattigvårdskommunen.

Kostnadernas fördelning mellan stat och kommun. Kommitténs förslag till fördelning av kommunernas bidrag till pensioneringskostnaderna har på grund av bl. a. från länsstyrelserna framkomna anmärkningar ansetts böra underkastas vissa jämkningar. Därvid har beaktats dels frågan om hur stor del av det allmännas bidrag, som överhuvud bör gäldas av kommunerna, dels ock spörsmålet, efter vilka grunder denna andel bör fördelas mellan dem.

Vad denna förstnämnda fråga beträffar, har regeringen funnit sig böra föreslå en nedsättning av kommunernas andel från $\frac{1}{3}$ till $\frac{1}{4}$ av totalkostnaden. I fråga om det senare spörsmålet har den ändringen vidtagits, att till grund för fördelningen av det kommunala bidraget lagts den årliga beviljningssumman av fastighet och av inkomst inom de olika kommunerna. Härigenom har visserligen den direkta relationen till

fattigvårdsbördan övergivits, men det kommunala bidraget kan dock alltjämt anses såsom en motsvarighet till en minskad fattigvårdskostnad. En utjämning efter bevillningen synes emellertid framför allt äga det avgjorda företrädet, att belastningen för pensioneringen, vilken kan sägas få karaktär av en skatt eller avgift av ny art, fördelas efter kommunernas ekonomiska bärkraft.

Kommunala pensionstillskott. I fråga om de av kommittén föreslagna pensions-tillskotten, som utan att ha fattigunderstöds karaktär kunna tilldelas person, vars avgiftspension är för hans uppehälle otillräcklig, föreslås i propositionen endast en formell förändring, åsyftande att giva vederbörande kommun tillfälle att efter omständigheter kunna låta nämnda tillskott utgå jämväl in natura.

Pensionsfondens placering. Vem förvaltningen av den genom pensionsavgifterna bildade fonden skall åligga, må enligt departementschefens mening bero av ett senare beslut av Kungl. Maj:t och Riksdagen. De av kommittén föreslagna bestämmelserna om fondens placering hava följaktligen ej ansetts böra medtagas i lagförslaget.

Uppbörden av pensionsavgifterna. Kommitténs förslag, att grundavgiften uppbäres inom och genom kommunen synes särskilt av praktiska skäl böra som regel bibehållas. Större delen av de avgiftspliktiga erlagga nämligen inga andra avgifter till staten, varför för dessa särskilda kronodebetsdelar skulle behöva utskrivas. Med hänsyn till förhållandena inom en del större kommuner, där, som särskilt Överståthållare-ämbetet framhållit, denna anordning kan vålla svårigheter, har emellertid befogenhet lämnats Kungl. Maj:t att i särskilda fall efter därom gjord framställning, medgiva viss kommun att uppföra dessa avgifter på kronodebetsdelarna.

Kommitténs förslag, att, vad å kronodebetsdel inflyter, alltid skall i första hand anses gälla därå uppförd pensionsavgift, har synts regeringen möta betänklighet. Att alldeles borttaga varje förmånsrätt i förhållande till andra kronoutskylder, har å andra sidan ej ansetts tillräckligt, innan någon erfarenhet vunnits om lättheten att utfå pensionsavgifterna. Såsom en lämplig medelväg har i stället stadgats, att å kronodebetsdel uppförd pensionsavgift må kunna av avgiftspliktig särskilt erläggas jämlikt härom av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser.

Frivillig försäkring. Kommitténs förslag om upptagande i sammanhang med den obligatoriska försäkringen av en frivillig försäkring har i regeringspropositionen medtagits allenast med den jämkningen, att även här likställighet mellan man och kvinna i fråga om pensionsbeloppen blivit genomförd.

Övergångsbestämmelser. Enligt kommitténs förslag skola personer, som vid lagens ikraftträdande ej ännu fyllt 45 år, erhålla full avgiftspension (för man 30 % och för kvinna 23 % av erlagda avgifter); för personer mellan 45 och 67 år skulle pensionen utgå med resp. 22 och 17 %. Regeringen har ansett, att kommitténs förslag i denna del bör till sin grundtanke bibehållas, men att dock, då i anledning av kvinnornas likställighet och avgiftspensionens ökning strängare reduktion skulle erfordras, en efter åldern fallande skala vore lämpligast. Pensionen skall sålunda utgå med följande procent av de erlagda pensionsavgifternas sammanlagda belopp:

för den som fyllt 20 ¹	men icke 25 år	med 29 %
» » » » 25	» » » » 30	» » » » 28 %
» » » » 30	» » » » 35	» » » » 27 %
» » » » 35	» » » » 40	» » » » 26 %
» » » » 40	» » » » 45	» » » » 25 %
» » » » 45	» » » » 50	» » » » 24 %
» » » » 50	» » » » 55	» » » » 23 %
» » » » 55	» » » » 60	» » » » 22 %
» » » » 60	» » » »	» » » » 21 %

Lagrådet framhåller i sitt utlåtande, att granskningen givetvis måst inskränkas till att bliva av väsentligen formell natur, enär lagrådet icke kun-

¹ Detta har vid propositionens slutredigering ändrats till 18 år.

nat inlåta sig på de finansiella grunder, varå förslaget vilar. De viktigaste anmärkningarna röra följande punkter i förslaget:

Pensionsstyrelsens organisation. Då de mål, som enligt förslaget komma att handhas av pensionsstyrelsen, kunna beröra civilrättsliga förhållanden, synas de grundläggande bestämmelserna angående styrelsens organisation vara av natur att böra genomföras i den för stiftande av civillag stadgade ordning och lämpligast upptagas i själva lagen. Den minsta fordran, som måste uppställas, är att vid behandlingen av besvärsmål, och då oberoende av besvär fråga uppkommer om lagligheten av pensionsnämnds beslut, skola närvara utom chefen minst två ledamöter, av vilka åtminstone en skall hava fullgjort vad författningarna föreskriva dem, som uti domareämbeten må nyttjas, samt att i händelse därvid skiljaktiga meningar uppstå, skall gälla vad allmänna lagen stadgar angående omröstning till dom.

Indragning av pension vid invaliditetens upphörande. Därest någon, som åtnjuter pensionstillägg, befinnes icke längre till arbete varaktigt oförmögen, kan enligt lagförslaget detta tillägg indragas. Däremot förekommer icke någon motsvarande bestämmelse rörande indragning av avgiftspension i de fall där pensionstagaren ej fyllt 67 år. Något skäl att upprätthålla en sådan åtskillnad föreligger icke, varför lagrådet föreslår en komplettering av lagen i detta hänseende. Härigenom kan jämväl undvikas den oegentligheten, att en person samtidigt är pensionstagare och avgiftspliktig.

Fördelningen av kommunernas bidrag. Det kan enligt lagrådets mening ifrågasättas, huruvida den av Kungl. Maj:t föreslagna grunden för kostnadernas fördelning på kommunerna överensstämmer med ordalydelsen i § 57 Regeringsformen och med samma stadgandes grunder i fråga om kommunal självstyrelse och därmed följande ansvar. Vill man fördela en utgift mellan stat och kommun, kräves att varje kommuns andel lämpas efter dess behov och icke efter riksbehovet. Kommittén har såsom ett avgörande skäl att låta kommunerna bära en del av kostnaderna åberopat, att kommunerna komma att utöva ett betydelsefullt inflytande på bestämmandet av den del av pensionsbeloppen, som bestrides av allmänna medel. Syftet härmed synes dock icke med säkerhet kunna nås, om det av regeringen föreslagna fördelnings sättet följes. Enligt lagrådets mening bör den avsedda utjämnningen av de kommunala bördorna förden-skull äga rum på annat sätt.

Kostnaden för kvinnornas frivilliga försäkring. För uppbringande av kvinnornas pensioner till samma belopp som männens har i regeringsförslaget föreskrivits, att till pensionsfonden skall för varje år av statsmedel tillskjutas ett belopp, motsvarande en tredjedel av samtliga för avgiftspliktiga kvinnor för året erlagda avgifter. En analog bestämmelse i fråga om frivillig försäkring är däremot icke given. Visserligen skulle staten få träda emellan, om vid de tid efter annan återkommande undersökningar av fonden skulle befinnas, att denna visade brist. Men då det ej torde böra ifrågakomma, att detta bidrag, som enligt beräkning alltid bleve erforderligt, skulle år efter år kumuleras och inbetalas först efter varje undersöknings avslutande, synes särskild föreskrift uti ifrågavarande hänseende vara av nöden.

Lagrådet framställer dessutom en del smärre anmärkningar, huvudsakligen avseende förtydligande av bestämmelserna angående pensionsavgifternas erläggande.

Vid den efter lagrådets utlåtande företagna slutliga redigeringen av propositionen hava bl. a. införts de föreslagna tilläggen i fråga om pensionsstyrelsens organisation, pensions indragande och frivillig försäkring. I anledning av den framställda anmärkningen mot det föreslagna förfarings sättet i fråga om kostnadsfördelningen har departementschefen, ehuru ej övertygad om de framhållna konstitutionella hindren, låtit omarbета ifrågavarande stadgande under iakttagande av den av kommittén föreslagna fördelningsgrunden. För att emellertid ej ytterligare öka den betydande ojämnhет, som

redan förefinnes med avseende å de kommunala skattebördorna, har den anordningen vidtagits, att allenast hälften av den kommunerna åliggande kostnaden — alltså en åttondedel av det hela — lagts direkt på primärkommunerna, att fördelas mellan dem enligt ovan nämnda grunder; återstoden bestrides av landsting resp. städer, som ej deltaga i landsting, att likaledes i tillämpliga delar fördelas enligt kommitténs förslag, d. v. s. så att varje landsting erlägger åttondelen av pensionstillägget för pensionstagare, som är mantalskriven i någon kommun inom landstingsområdet.

Genom att sålunda en del av pensionsförsäkringens bördor läggas på landstingen, få dessa, såsom i statsrådsprotokollet framhålles, direkt intresse av de åtgärder till förebyggande av invaliditet, som landstingen vidtagit eller framdeles komma att vidtaga. Särskilt med avseende å bekämpandet av lungsoten, den stora invaliditetsskaparen framför andra, hava landstingen numera en bland sina viktigaste uppgifter. Den ytterligare fördelen vinnes också genom landstingens deltagande i pensionsförsäkringskostnaden, att ökad kontroll och enhetlighet vid pensionslagens genomförande skapas. Landstingen erhålla nämligen rätt att, i den omfattning desamma pröva skäligt, utse ombud att deltaga i pensionsnämndernas förhandlingar.

Förslag till bestridande av de på staten belöpande kostnaderna för pensionsförsäkringens genomförande har av Kungl. Maj:t framlagts i en särskild proposition. Kostnaderna för första året av försäkringens ikraftträdande beräknas till 5·7 millioner kr., varav 1·5 millioner kr. för statens bidrag till kvinnornas avgiftspensioner och 4·2 millioner kr. för pensionstillägg. Av sistnämnda belopp skall emellertid en fjärdedel bestridas av kommunerna, vadan för staten återstår 3·15 millioner kr. Härtill kommer ytterligare administrationskostnaden 0·6 millioner kr., varigenom statens utgift för första året (1914) uppbringas till 5·25 millioner kr. Motsvarande siffra beräknas för tionde året efter försäkringens ikraftträdande (1923) till 16·3 millioner kr. och för tjugonde året (1933) till 27·15 millioner kr.

Beträffande frågan, huruvida statsinkomster finnas att motse i tillräcklig omfattning för att möta de genom folkpensioneringen ökade statsutgifterna, framhålles i det propositionen bifogade statsrådsprotokollet, hurusom den automatiska ökning av statsinkomsterna, som år från år torde kunna förväntas, i väsentlig mån torde komma att motsvaras av ökade utgifter på olika huvudtitlar. Det blir sålunda uppenbarligen nödvändigt att i anledning av den betydande belastning av budgetens utgiftssida, som folkpensioneringen kommer att förorsaka, söka att utfinna nya inkomstkällor eller sådana nya normer för inkomsternas bestämmande, som leda till förbättrad avkastning av de nuvarande inkomsttitlarna. De inkomstkällor, som härvidlag närmast synas kunna komma i fråga, äro tobaksbeskattningen och de norrländska malmtillgångarna.

Ett förslag om tillverkningskatt å tobak är enligt departementschefens uppgift under utarbetande inom finansdepartementet och torde komma att föreläggas riksdagen 1914.

Däremot har redan den nu samlade riksdagen fått sig underställt ett förslag till överenskommelse mellan staten och malmfältsbolagen i Norrbotten, i syfte att medgiva ifrågavarande bolag rätt att öka malmexporten; den härigenom uppkomna ökade vinsten skall lika fördelas mellan staten och bolagen, i överensstämmelse med den genom 1907 års överenskommelse fastställda hälftenbruksprincipen. Statens sålunda ökade vinstandel är avsedd att användas till minskning av statens upplåning. De inkomster i form av räntebesparing, ökade trafikinkomster å Gällivarebanan och ökade inkomstskatter från malmbolagen, som genom överenskommelsen indirekt tillförsäkras staten, komma däremot att tagas i anspråk för folkpensioneringen.

Statsbidrag till föreläsningssällskaperna för år 1913.

Genom beslut den 31 januari 1913 har Kungl. Maj:t fördelat det av Riksdagen beviljade anslaget å 270 000 kronor till understöd för anordnande av populärvetenskapliga föreläsningsskolor i folkbildningssyfte, varvid nedannämnda anstalter och sällskap tilldelats följande belopp för år 1913:

<i>i Stockholms stad:</i>		Kr.			Kr.
Stockholms arbetarinstitut	2 400 kronor		Sigtuna föreläsningssällskap		400
och till filial i Värtan	500 kronor	2 900	Steninge-Sundveda föreläsningssällskap		180
Stockholms arbetarförening		2 000	Lidingö föreläsningssällskap		180
Stockholms borgarskola		2 250	Stocksunds föreläsningssällskap		300
Södermalms arbetarinstitut		1 250			
<i>i Stockholms län:</i>			<i>i Uppsala län:</i>		
Södertälje arbetarinstitut		750	Uppsala arbetarinstitut		1 200
Norrtälje föreläsningssällskap		600	Enköpings arbetarföreläsningssällskap		450
Östhammars föreläsningssällskap		300	Tiunda folkbildningssällskap		500
Öregrunds föreläsningssällskap (iuberäknat			Skutskärs föreläsningssällskap		800
reskostnadsbidrag)		309	Österby bruks föreläsningssällskap		300
Sundbybergs föreläsningssällskap		500	Söderfors bruks föreläsningssällskap		300
Sånga-Stenhamra föreläsningssällskap		500	Vattholma föreläsningssällskap		300
Harg-Forsmark-Valö föreläsningsskrets		550	Tierps föreläsningssällskap		300
Spånga föreläsningssällskap		600	Gimo bruks föreläsningssällskap		300
Djursholms folkbildningssällskap		500	Örbyhus och Vendels föreläsningssällskap		250
Solna föreläsningssällskap		450	Lövsta bruks föreläsningssällskap		250
Nacka folkbildningssällskap		400	Dannemora gruvors föreläsningssällskap		250
Brännkyrka föreläsningssällskap		500	Tobo föreläsningssällskap		250
Botkyrka föreläsningssällskap		400	Älvkarleby föreläsningssällskap		700
Sorunda föreläsningssällskap		300			
Ekerö föreläsningssällskap		300	<i>i Södermanlands län:</i>		
Saltsjöbaden-Neglinge folkbildningssällskap		300	Länna föreläsningssällskap		200
Länna föreläsningssällskap		250	Katrineholms föreläsningssällskap		850
Haningebygdens föreläsningssällskap		300	Eskilstuna arbetarinstitut		1 200
Tyresö föreläsningssällskap		200	Torshälla och Nyby bruks föreläsningssällskap		600
Över- och Ytterjärna föreläsningssällskap		250	Kila föreläsningssällskap		200
Lövö föreläsningssällskap		200	Lunda föreläsningssällskap		300
Bromma föreläsningssällskap		450	Floda föreläsningssällskap		700
Vaxholms föreläsningssällskap		400	Bettna föreläsningssällskap		200
Ösma föreläsningssällskap		200	Oxelösunds föreläsningssällskap		700
Nynäshamns föreläsningssällskap		400	Malmköpings föreläsningssällskap		300
Rimbo föreläsningssällskap		250	Nyköpings föreläsningssällskap		750

	Kr.		Kr.
Sköldinge föreläsningssanstalt	400	Norramhammars föreläsningssförening	600
Gnesta med omnejd föreläsningssförening .	425	Värnamo föreläsningssanstalt	600
Julita föreläsningssanstalt	300	Smålands Annebergs föreläsningssanstalt .	500
Lerbo föreläsningssanstalt	200	Gislaveds föreläsningssanstalt	500
Flens föreläsningssanstalt	500	Nässjö föreläsningssförening	500
Östra Vingåkers föreläsningssanstalt . . .	475	Mariannelunds föreläsningssanstalt	450
Tuna-Bergshammars föreläsningssanstalt .	250	Bruzaholms föreläsningssanstalt	500
Björnlunda med omnejd föreläsningssförening	400	Forserums föreläsningssanstalt	400
Sparreholms föreläsningssanstalt	200	Sävsjö föreläsningssanstalt	450
Västra Vingåkers föreläsningssanstalt . .	700	Vaggeryds föreläsningssanstalt	400
Gryts med omnejd föreläsningssanstalt . .	325	Rogberga föreläsningssanstalt	300
Strängnäs föreläsningssanstalt	350	Anderstorps föreläsningssanstalt	300
<i>i Östergötlands län:</i>		Refteleds föreläsningssförening	325
Norrköpings arbetarinstitut	2 200	Norra Sandsjö föreläsningssförening	300
Linköpings föreläsningssanstalt	900	Burseryds föreläsningssanstalt	200
Motala stads och verkstads med omnejd		Södra Hestra föreläsningssanstalt	250
föreläsningssanstalt	850	Villstads föreläsningssanstalt	300
Hammarkinds föreläsningssanstalt	850	Malmbackes föreläsningssanstalt	250
Mjölby arbetarförening	800	Hylte bruks föreläsningssanstalt	250
Vadstena föreläsningssanstalt	750	<i>i Kronobergs län:</i>	
Boxholms föreläsningssanstalt	500	Växjö föreläsningssanstalt	700
Åtvids föreläsningssförening	750	Alvesta föreläsningssanstalt	600
Hälestads föreläsningssförening	650	Lessebo föreläsningssanstalt	550
Kvillinge föreläsningssanstalt	350	Älmhults föreläsningssförening	500
Skänninge och Allhelgöna föreläsningssför-		Kosta föreläsningssanstalt	350
ening	300	Strömsnäs bruks föreläsningssanstalt . . .	350
Kisa föreläsningssanstalt	450	Ljunghy föreläsningssanstalt	300
Finspångs föreläsningssförening	600	Vislanda föreläsningssförening	300
Östra Eneby föreläsningssanstalt	300	Nottebäckes föreläsningssförening	350
Vreta Klosters och Ljungs föreläsningss-		Markaryds föreläsningssanstalt	350
anstalt	500	Skatelövs föreläsningssanstalt	225
Östra Husby föreläsningssanstalt	250	Tingsås föreläsningssanstalt	250
Bjälbo föreläsningssanstalt	200	Drevs och Hornaryds föreläsningssanstalt .	250
Klockrike föreläsningssanstalt	250	Hovmantorps föreläsningssförening	350
Häradshammars föreläsningssförening . . .	300	Åsheda föreläsningssförening	250
Veta föreläsningssanstalt	350	Östra Torsås föreläsningssförening	225
Ödeshögs föreläsningssanstalt	450	Hemmesjö föreläsningssförening	300
Regna sockens föreläsningssanstalt	350	<i>i Kalmar län:</i>	
Kullerstads föreläsningssanstalt	350	Kalmar föreläsningssinstitut	1 200
Valdemarsviks föreläsningssanstalt	250	Oskarshamns föreläsningss- och biblioteks-	
Kimstads sockens föreläsningssförening . .	250	förening	700
<i>i Jönköpings län:</i>		Västerviks föreläsningssanstalt	1 200
Jönköpings arbetarinstitut	800	Borgholms föreläsningssanstalt	250
Eksjö föreläsningssförening	600	Tjåsts föreläsningssanstalt	625
Gränna stads- och landsförsamlings föreläs-		Odensvi föreläsningssförening	650
ningsanstalt	500	Överums föreläsningssanstalt	500
Huskvarna arbetarinstitut	700	Ljunghy föreläsningssanstalt	600
Tranås-Säby föreläsningssanstalt	600	Törnsfalls föreläsningssanstalt	400
Vetlanda föreläsningssförening	600	Nybro och Madesjö föreläsningssanstalt . .	500

	Kr.		Kr.
Lofa föreläsningsförening	450	Kristliga föreningens av unge män i Kristianstad föreläsningsanstalt	850
Västra Eds föreläsningsförening	450	Vinslövs föreläsningsanstalt	300
Gunnebo föreläsningsanstalt	400	Simrishamns föreläsningsanstalt	500
Fågelfors föreläsningsförening	275	Knislinge föreläsningsanstalt	350
Emmaboda föreläsningsanstalt	400	Hässelholms föreläsningsanstalt	600
Vissefjärda föreläsningsanstalt	350	Riseberga föreläsningsanstalt	400
Mönsterås föreläsningsanstalt	350	Tollarps med omnejd föreläsningsanstalt	300
Dörby föreläsningsanstalt	350	Åhus församlings föreläsningsanstalt	350
Runstens härads föreläsningsanstalt	275	Båstads föreläsningsanstalt	275
Högsby föreläsningsanstalt	300	Åstorps föreläsningsanstalt	300
Torslunda föreläsningsanstalt	300	Smedstorps föreläsningsanstalt	225
Ryssby föreläsningsanstalt	300	Tomelilla föreläsningsanstalt	250
Föreläsningsföreningen Johan Skytte i Ålem	250	Centrala Villands föreläsningsanstalt	250
Hagby föreläsningsanstalt	250	Degebergaoertens föreläsningsanstalt	250
Lönneberga föreläsningsanstalt	250	Östra Sönnarslövs föreläsningsanstalt	250
Mälilla föreläsningsanstalt	300	Örkelljunga föreläsningsanstalt	225
Torsås föreläsningsförening	300	Södra Mellby föreläsningsanstalt	200
Hjorteds föreläsningsanstalt	250	Perstorps föreläsningsanstalt	250
Locknevi föreläsningsanstalt	300	Hammenhögssortens föreläsningsanstalt	350
Långemåla föreläsningsanstalt	225	Trolle-Ljungby föreläsningsanstalt	250
Arby föreläsningsanstalt	250	Kvidinge föreläsningsanstalt	275
Karlskrona föreläsningsförening	250	Ivetofta sockens föreläsningsanstalt	400
Storebro föreläsningsförening	250	Broby och Emitslövs föreläsningsförening	350
Örsjö föreläsningsförening	250	Simris och Östra Nöbbelövs föreläsningsanstalt	500
Fagerhults föreläsningsförening	200	Färlövs föreläsningsanstalt	250
Södra Vi föreläsnings- och biblioteks- förening	300	Maglehemsortens föreläsningsanstalt	350
Mörbylånga köpings föreläsningsförening	250	Osby föreläsningsförening	350
		Tyringe föreläsningsanstalt	200
		Barkåkra föreläsningsanstalt	200
<i>i Gottlands län:</i>			
Visby arbetarförenings föreläsningsanstalt	700		
Burskretsens föreläsningsförening	550		
Klinterkretsens föreläsningsförening	300		
Roma föreläsningsförening	400		
<i>i Blekinge län:</i>			
Karlskrona föreläsningsförening	1 200	Malmö biblioteks- och föreläsningsförening	2 600
Karlskrona föreläsningsförening	600	Landskrona föreläsningsanstalt	1 300
Ronneby föreläsningsförening	700	Hälsingborgs föreläsningsförening	900
Olovströms föreläsningsförening	350	Ystads föreläsningsanstalt	600
Bräkne-Hoby församlings föreläsningsan- stalt	450	Lunds arbetarinstitut	500
Johannishus föreläsningsanstalt	275	Trälleborgs föreläsningsanstalt	600
Kyrkhults föreläsningsförening	300	Billesholm-Bjuvs föreläsningsanstalt	700
Lyckeby föreläsningsanstalt	375	Höganäs föreläsningsanstalt	600
Mjällby föreläsningsanstalt	275	Hörby föreläsningsanstalt	500
Blekinge godtemplares folkhögskoleförenings föreläsningsanstalt	1 100	Eslövs föreläsningsanstalt	500
Asarums föreläsningsförening	300	Limhamns biblioteks- och föreläsningsför- ening	600
		Sofielunds föreläsningsförening	550
		Svedala föreläsningsförening	600
		Örtofta föreläsningsförening	400
		Arlövs föreläsningsanstalt	550
		Lackalånga föreläsningsanstalt	400
<i>i Kristianstads län:</i>		Kävlinge föreläsningsanstalt	400
Ängelholms föreläsningsanstalt	750	Härslövs föreläsningsanstalt	400
Klippans föreläsningsanstalt	500		

	Kr.		Kr.
Jordberga föreläsningssanstalt	400	Tjärby föreläsningssanstalt	300
Skurups föreläsningssanstalt	450	Östra Karups, Skummeslövs och Hasslövs	
Reslövs föreläsningssanstalt	425	föreläsningssanstalt	300
Hörs föreläsningssanstalt	425	Eldsberga föreläsningssanstalt	300
Lomma föreläsningssanstalt	450	Trönninge föreläsningssanstalt	300
Allerums föreläsningssanstalt	400	Söndrums föreläsningssanstalt	200
Svalövs föreläsningssanstalt	400	Rydö föreläsningssanstalt	300
Dalby föreläsningssanstalt	300	Årstads föreläsningssanstalt	300
Röstånga föreläsningssanstalt	300	Vinbergs föreläsningssanstalt	500
Barsebäck-Hofterups föreläsningssanstalt	300	Ullareds föreläsningssförening	300
Sjöbo med omnejd föreläsningssanstalt	350	Stafsinge föreläsningssanstalt	300
Vellinge föreläsningssanstalt	300	Abilds sockens föreläsningssförening	300
Mörarps och omnejd föreläsningssanstalt	325	Gunnarps föreläsningssförening	300
Anderslöv-Grönby föreläsningssanstalt	275		
Ekeby föreläsningssanstalt	300	<i>i Göteborgs och Bohus län:</i>	
Stehags föreläsningssanstalt	250	Göteborgs arbetarinstitut 2 400 kronor och	
Bara och Mölleberga föreläsningssanstalt	250	till en filial 300 kronor	2 700
Brunnby föreläsningssanstalt	275	Göteborgs fogderis föreläsningssförening	1 800
Asks föreläsningssanstalt	250	Lundby arbetarinstitut	900
Teckomatorpsortens föreläsningssförening	275	Gårda föreläsningssförening	700
Harlösa föreläsningssförening	225	Krokslätts föreläsningssförening	800
Billeberga föreläsningssanstalt	225	Kungälv's föreläsningssförening	500
Billinge föreläsningssanstalt	200	Lysekils föreläsningssförening	900
Hököpinge föreläsningssförening	250	Jonsereds föreläsningssförening	400
Skivarps föreläsningssanstalt	300	Uddevalle samhällesförbunds föreläsningss-	
Kågeröds föreläsningssförening	250	förening	650
Norra Vrams föreläsningssanstalt	275	Godtemplarnas i Grebbestad föreläsningss-	
Mjöhults föreläsningssanstalt	300	förening	600
Kvistofta föreläsningssanstalt	350	Tjörns godtemplares föreläsningssförening	700
Fosie föreläsningssförening	250	Vendelsbergs föreläsningssförening	500
Silvåkra-Revinge föreläsningssförening	300	Skaftö föreläsningssförening	425
Skegrie föreläsningssförening	180	Marstrands föreläsningssförening	600
Skanör och Falsterbo föreläsningssanstalt	250	Munkedals föreläsningssförening	750
Löberöds föreläsningssanstalt	200	Mollösunds föreläsningssförening	300
Kastberga föreläsningssanstalt	200	Bovallstrands föreläsningssförening (inbe-	
Öveds föreläsningssanstalt	180	räknat resekostnadsbidrag)	329
		Herrestads föreläsningssförening	300
<i>i Hallands län:</i>		Orusts föreläsningssförening	350
Halmstads föreläsningssanstalt	1 300	Ljungskile föreläsningssanstalt	200
Himle föreläsningssanstalt	1 350	Kville föreläsningssförening	200
Varbergs föreläsningssanstalt	900	Nya Varvets föreläsningssanstalt	180
Kungsbacka föreläsningssanstalt	300		
Oskarsströms föreläsningssanstalt	550	<i>i Älvsborgs län:</i>	
Harplinge föreläsningssanstalt	800	Borås arbetarinstitut	1 100
Falkenbergs föreläsningssanstalt	850	Vänersborgs arbetarinstitut	850
Getinge föreläsningssanstalt	350	Ämås arbetarinstitut	800
Renneslövs och Yshy föreläsningssförening	500	Ulricehamns arbetarinstitut	550
Ätradalens föreläsningssanstalt	450	Trollhättans föreläsningssinstitut	700
Slöinge och närgränsande socknars före-		Kinna-Örby föreläsningssanstalt	750
läsningssförening	600	Surte arbetarinstitut	600
Morups föreläsningssförening	400	Rånnums föreläsningssinstitut	600
Laholms föreläsningssanstalt	500		

	Kr.		Kr.
Fåglaviks glasbruks föreläsningsförening	500	Boda föreläsningsförening	200
Melleruds föreläsningsförening	550	Mässviks föreläsningsförening	200
Mjölbackes pastorats föreläsningsförening	525	Nedre Ulleruds föreläsningsförening	200
Lilla Edets föreläsningsförening	450	Silbodals föreläsningsförening (inberäknat	
Herrljunga föreläsningsförening	450	resekostnadsbidrag)	231
Sandhults föreläsningsanstalt	250	Alsters sockens föreläsningsanstalt	200
Bollebygds härads föreläsningsanstalt	350	Silleruds föreläsningsanstalt	200
Frändefors föreläsningsanstalt	200	Töcksmarks föreläsningsanstalt	200
Ånimskogs föreläsningsanstalt	300	Nykroppa föreläsningsanstalt	250
Svenljunga föreläsningsanstalt	450	Storfors föreläsningsanstalt	200
Limmareds föreläsningsanstalt	350	Övre Ulleruds föreläsningsanstalt	200
Mellersta Gäsene föreläsningsanstalt	350	Gillberga föreläsningsanstalt	200
Kalvs och Mårdaklevs föreläsningsanstalt	250	Blomskogs föreläsningsanstalt	200
Bolstads föreläsningsanstalt	300	Karlanda föreläsningsanstalt	200
Örrås med omnejd föreläsningsanstalt	250		
Östra Frölunda föreläsningsförening	250	<i>i Örebro län:</i>	
Värgårda föreläsningsanstalt	250	Örebro föreläsningsanstalt	1 100
Torrskogs föreläsningsanstalt	200	Kumla föreläsningsförening	750
<i>i Skaraborgs län:</i>		Bofors godtemplares föreläsningsförening	450
Skövde föreläsningsanstalt	850	Askers föreläsningsanstalt	300
Mariestads föreläsningsanstalt	650	Fellingsbro föreläsningsanstalt	500
Falköpings föreläsningsanstalt	575	Glanshammars m. fl. socknars föreläsnings-	
Lidköpings föreläsningsanstalt	500	förening	300
Hjo föreläsningsanstalt	500	Nora godtemplares föreläsningsanstalt	550
Styrelsens för Vulcans skol- och biblio-		Degerfors föreläsningsanstalt	400
tekshus i Tidaholm föreläsningsanstalt	500	Liudesbergs föreläsningsanstalt	800
Stora Hovtraktens föreläsningsförening	700	Kopparbergs föreläsningsförening	650
Karlsborgs föreläsningsanstalt	450	Tysslinge m. fl. socknars föreläsningsan-	
Ullervad-Leksberg-Utby föreläsningsanstalt	350	stalt	300
Axvalls föreläsningsanstalt	200	Hallsbergs föreläsningsförening	500
Skara föreläsningsförening	600	Askersunds föreläsningsanstalt	600
Excelsiorförbundets föreläsningsanstalt i		Vikers föreläsningsanstalt	300
Skaraborgs län	700	Laxå föreläsningsanstalt	600
<i>i Värmlands län:</i>		Bo föreläsningsanstalt	275
Karlstads föreläsningsanstalt	1 000	Sköllesta-Ekeby-Gällersta föreläsningsan-	
Kristinehamns föreläsningsanstalt	450	stalt	450
Filipstads bergslags föreläsningsanstalt	900	Hammars föreläsningsanstalt	900
Arvika föreläsningsanstalt	700	Götlunda föreläsningsanstalt	500
Eds sockens föreläsningsanstalt	600	Stora Mellösa fosterländska förening	200
Grums föreläsningsförening	500	Fjugesta föreläsningsanstalt	300
Säffle föreläsningsförening	450	Hällefors sockens föreläsningsanstalt (inbe-	
Hagfors föreläsningsförening	400	räknat resekostnadsbidrag)	318
Forshaga föreläsningsförening	450	Lerbäckes föreläsningsanstalt	450
Eks härads föreläsningsförening	300	Hidinge föreläsningsanstalt	200
Hammarö föreläsningsförening	450	Svennevads föreläsningsförening	200
Väse föreläsningsförening	250	Ramsbergs föreläsningsförening	300
Nyeds föreläsningsförening	300	Nora sockens föreläsningsanstalt	600
Östra Fågelviks föreläsningsförening	300	Kungl. Svea trängkärs nykterhetsförenings	
Millesvik-Ölseruds föreläsningsförening	300	föreläsningsanstalt, Örebro	200
Kils föreläsningsförening	250	<i>i Västmanlands län:</i>	
Ransåters föreläsningsförening	300	Västerås arbetarinstitut	1 400
		Köpings föreläsningsförening	550

	Kr.		Kr.
Arboga föreläsningssanstalt	500	Stora Tuna föreläsningssförening	350
Norbergs arbetarinstitut	900	Åls föreläsningssanstalt	450
Sala föreläsningssförening	700	Föreläsningssföreningen Ludvika bokstuga	600
Ramnäs föreläsningssförening	350	Krylbo föreläsningssanstalt	350
Sura sockens föreläsningssförening	500	Järna föreläsningssanstalt	400
Västanfors föreläsningssförening	850	Vika-Hosjö föreläsningssanstalt	350
Kungsörs föreläsningssförening	500	Venjans kommuns föreläsningssanstalt . .	200
Skultuna föreläsningssförening	550	Vikmanshytte—Turbo föreläsningssförening	250
Kolbäcks, Svedvi och Bergs föreläsningssförening	1 100		
Väster-Lövsta föreläsningssförening	600	<i>i Gävleborgs län:</i>	
Kumla föreläsningssförening	450	Gävle arbetarinstitut	1 800
Siende härads jämte närgränsande socknars föreläsningssförening	950	Söderhamns arbetarinstitut	1 000
Björskogs, Himmets och Arboga socknars föreläsningssförening	550	Hudiksvalls arbetarinstitut	1 100
Malma och Bro föreläsningssförening	500	Norra Hälsinglands föreläsningssförening .	450
Väster-Våla föreläsningssförening	300	Bomhus föreläsningssanstalt	900
Skinnskattebergs föreläsningssanstalt	350	Hanebo föreläsningssanstalt	500
Karmansbo föreläsningssförening	350	Ockelbo föreläsningssförening	500
Norrby föreläsningssförening	320	Strömsbro föreläsningssförening	500
Kila-Fläckebo föreläsningssförening	250	Valbo föreläsningssförening	400
Säterbo sockens föreläsningssanstalt	250	Forshacka föreläsningssförening	300
Skedvi föreläsningssförening	300	Delsbo föreläsningssförening	250
		Hamråde föreläsningssanstalt	600
<i>i Kopparbergs län:</i>		Bollnäs föreläsningssanstalt	500
Falu föreläsningssförening	800	Ljusne-Ala föreläsningssanstalt	300
Hedemora föreläsningssanstalt	700	Skogs och Lingbo föreläsningssanstalt . .	350
Avesta-Grytnäs föreläsningssförening	800	Segestadts föreläsningssförening	250
Mora föreläsningssanstalt	800	Ovansjö-Torsåkers föreläsningssförening .	700
Borlänge föreläsningssanstalt	300	Vallviks föreläsningssförening	250
Folkärna föreläsningssanstalt	300	Bergsjö föreläsningssförening	300
Husby föreläsningssanstalt	750	Färila föreläsningssförening (inberäknat resekostnadsbidrag)	352
Leksands föreläsningssförening	600	Ovanåkers föreläsningssförening	300
Lima föreläsningssförening	500	Hassela föreläsningssanstalt	400
Våmhus studiecirkel (inberäknat resekostnadsbidrag)	342	Hofors föreläsningssanstalt	250
Sävsnäs föreläsningssanstalt	400		
Transtrands föreläsningssförening	400	<i>i Västernorrlands län:</i>	
Ålvdalens föreläsningssförening	250	Sundsvalls föreläsningssförening	1 000
Sollerö föreläsningssförening (inberäknat resekostnadsbidrag)	274	Alnösundets föreläsningssförening	1 200
Nås föreläsningssanstalt	500	Gudmundrå föreläsningssförening	950
Norrbärke föreläsningssanstalt	400	Hammar-Nylands föreläsningssförening . .	600
Domnarvets föreläsningssanstalt	400	Bollsta-Väja föreläsningssförening	575
Grycksbo föreläsningssförening	300	Kristliga föreningen av unge män i Härnösand	600
Orsa centralkommittés föreläsningssanstalt	550	Sollefteå föreläsningssförening	600
Malungs föreläsningssanstalt	450	Torps föreläsningssförening	500
Grangårde föreläsningssanstalt	500	Ånge föreläsningssförening	350
Ore föreläsningssförening	400	Örnsköldsviks föreläsningss- och biblioteksförening	300
Söderbärke föreläsningssanstalt	250	Alby föreläsningssförening	500
Sällskapet Enighet & Vänskap i Grängsberg	300	Fjällsjö föreläsningssförening	300
		Helgums sockens föreläsningssanstalt . . .	250
		Björna föreläsningssförening	200

<i>i Jämtlands län:</i>		Kr.			Kr.
Östersunds arbetarinstitut	1 500		Vindelns föreläsningsförening		300
Jämtlands läns ungdomsförbunds föreläs-			Bjurholms föreläsningsanstalt		250
ningsförening	600		Örträskis föreläsningsförening		250
Järpens föreläsningsförening	300				
Näskotts föreläsningsförening	200		<i>i Norrbottens län:</i>		
Rödöns kyrkslättis föreläsningsförening . .	200		Tekniska skolans i Luleå föreläsningsanstalt	600	
Bräcke föreläsningsförening	350		Malmbergets föreläsningsförening	900	
			Bodens föreläsningsanstalt	1 200	
<i>i Västerbottens län:</i>			Kiruna föreläsningsanstalt	700	
Föreläsningsföreningen Minerva i Umeå .	800		Piteå föreläsningsförening	950	
Föreläsningsföreningen Iduna i Sandvik .	550		Neder-Kalix föreläsningsanstalt	500	
Robertsfors-Sikeå föreläsningsförening . .	400		Gällivare föreläsningsanstalt	950	
Bureå föreläsningsanstalt	400		Koskullskulle föreläsningsanstalt	600	
Nordmalings föreläsningsanstalt	600		Svartö föreläsningsanstalt	700	
Lycksele föreläsningsanstalt	900		Haparanda föreläsningsanstalt	450	
Åsele folkbildnings- och hembygdsförenings			Råneå föreläsningsanstalt	500	
föreläsningsanstalt	500		Murjeks föreläsningsanstalt	275	
			Abisko föreläsningsanstalt	275	

Vidare har Kungl. Maj:t till centralbyråer och andra sammanslutningar för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar för år 1913 beviljat understöd med följande belopp:

till Folkbildningsförbundet i Stockholm	kr. 4 000
» Centralbyrån i Lund för populära vetenskapliga föreläsningar . . . »	2 500
» Västra Sveriges folkbildningsförbund i Göteborg	1 800
» Norrbottens föreläsningsförbund i Luleå	500
» Västerbottens läns föreläsningsförbund i Umeå	200
» Värmlands föreläsningsförbund (inberäknat resekostnadsbidrag av 100 kronor till föreläsningsanstalterna, som tillhöra förbundet, utom Silbodals)	200
» Excelsiorförbundets folkbildningsbyrå i Skövde	100
» Örebro läns föreläsningsförbund i Hallsberg	100
» Västmanlands läns föreläsningsförbund i Strömsholm	100
» Östergötlands läns föreläsningsförbund i Norrköping	100
» Jämtlands föreläsningsförbund i Östersund	100
» Norra Kalmar läns föreläsningsförbund i Odensviholm	100
» Jönköpings läns föreläsningsförbund i Sävsjö	100
» Hallands föreläsningsförbund i Halmstad	100

Beslut vid internationella arbetarskyddskonferensen i Zürich den 10—12 september 1912.

I »Sociala Meddelanden», häfte 10, sid. 860 ff., lämnades en kortfattad översikt av förhandlingarna vid Internationella föreningens för lagstadgat arbetarskydd sjunde delegerademöte i Zürich den 10—12 september 1912. Däri redogjordes för de olika huvudpunkterna på konferensens arbetsprogram och omnämndes det väsentliga innehållet av de viktigare beslut, som fattades vid konferensen. I det följande skall på grundval av den numera offentliggjorda förhandlingsberättelsen¹ lämnas en mera ingående redogörelse för de betydelsefullare resultaten av överläggningarna, varvid besluten i viktigare delar skola återgivas i ordagrann lydelse.

Införandet av internationella överenskommelser och lagar angående arbetarskydd.

Åt föreningens styrelse uppdrogs att överenskomma med de särskilda ländernas regeringar om utarbetandet av jämförbar statistik, något som skulle möjliggöra en, vart 4:de år utkommande, sammanfattande berättelse över arbetarskyddsfrågans läge.

För ändamålet skulle en framställning göras till de olika regeringarna om tillsättandet av en internationell kommission bestående av sakkunniga, statistici och yrkesinspektörer.

Slutligen riktades en uppmaning till sektionerna i de olika länderna att till respektive regeringar göra framställning om ökat antal yrkesinspektriser, så att i varje viktigare industricentrum, där kvinnor och barn äro i större antal sysselsatta, måtte finnas åtminstone en kvinnlig yrkesinspektör.

Barnarbetet. Sektionerna uppmanas att tillsätta särskilda kommissioner för barnaskydd. — Deras uppgift skulle bliva:

a) att meddela uppgifter enligt Internationella Arbetsamtets frågeformulär samt

b) att på grund av dessa uppgifter till nästa delegeradeförsamling inkomma med förslag angående sättet att införa eller utvidga redan bestående skyddslagar, som angå barnarbetet.

Det uppdrogs vidare åt styrelsen att utarbeta en jämförande översikt på grundvalen av de särskilda berättelserna samt förelägga densamma för den Internationella specialkommissionen för barnarbete. Denna kommission har att förelägga delegeradeförsamlingen bestämda förslag vid dess nästa sammanträde.

¹ Verhandlungsbericht der siebenten Generalversammlung des Komitees der Internationalen Vereinigung für gesetzlichen Arbeiterschutz abgehalten zu Zürich vom 10. bis 12. September 1912. (Schriften der Internationalen Vereinigung für gesetzlichen Arbeiterschutz n:o 8).

Förkortad arbetstid å lördagar (engelsk vecka). Med hänsyn därtill att för arbeterskorna söndagsvilan bliver en verklighet blott under förutsättning att lördagseftermiddagen är fri;

att för den skull blott en arbetsfri lördagseftermiddag tillförsäkrar arbetaren under varje vecka en hel dag, som han kan ägna åt familjeliv;

att fri lördagseftermiddag, helt eller delvis, redan genomförts i Tyska Rikets, Storbritanniens, Greklands och Nederländernas lagstiftning, att gälla för barn, yngre arbetare samt kvinnor, ja, till och med för vuxna manliga arbetare; samt

att såväl arbetsgivarna som arbetarnas organisationer söka att befordra införandet av föreliggande reform i alla industriländer,

uttalar delegerademötet som sin önskan, att det genom en internationell överenskommelse bestämmes, att kvinnor och yngre arbetare erhålla ledighet från arbetet på lördagseftermiddag. För den skull lämnas subkommissionen för 10-timmars arbetsdag för kvinnor i uppdrag att, gemensamt med föreningens styrelse, till nästa sammanträde utarbeta en promemoria i frågan.

Arbetstiden i industrier med ständig drift. I. Med stöd av de beslut, som fattats vid sammanträdet i Lugano, samt de fakta, som anförts av specialkommissionen i London, uttalar delegerademötet som sin åsikt, att åttatimmarsskiftet är det bästa skiftsystemet i industrier med ständig drift samt anbefaller detsamma livligt såväl med hänsyn till arbetarnas kroppsliga och sedliga bästa som ur sociala och nationalekonomiska synpunkter.

II. På grund av de särskilda sektionernas berättelser anser delegerademötet, att åttatimmarsskiftet är nödvändigt och även låter sig praktiskt genomföras för de arbetare, som skiftvis äro sysselsatta vid masugnar, järnverk, stål- och valsverk, som finna sig under ständig drift.

Föreningens styrelse uppmanas att till schweiziska förbundsrådet ingå med en anhållan, att en konferens, bestående av ombud för de intresserade staterna, snarast möjligt måtte sammankallas i och för åvägabringande av en överenskommelse om införandet av åttatimmarsskift för nämnda arbetare.

III. Delegerademötet uttalar som sin åsikt, att undersökningarna angående glasbruken fortskridit tillräckligt långt, för att krav på en mellanfolklig överenskommelse skulle kunna uppställas, gående ut på en minimifordran av i medeltal 56 timmars arbete i veckan samt 24 timmars sammanhängande fritid. Det uppdrages åt styrelsen att själv välja den lämpligaste tidpunkten för framställningen.

IV. Vad övriga industrier beträffar är delegerademötet av den mening, att sektionerna genom undersökningar över åttatimmarsarbetsdagen (eller däremot svarande arbetsvecka) måtte förbereda densammas införande dels

a) i industrier med ständig drift, icke blott där arbetsdagen överstiger obligatoriska 10 timmar av 24, utan även då skiften äro i arbete mera än 6 dagar i veckan, dels

b) i de industrigrenar (ex. pappers-, trämasse- och den kemiska industrien) inom vilka, i många länder, förhållandena tyckas vara mogna för införande av treskiftssystemet.

Skyddslagstiftning för järnvägspersonal. Styrelsen erhöll i uppdrag att hos järnvägsförvaltningarna göra framställning om fullständigare tabellariska uppgifter angående arbetsförhållandena. Nämda uppgifter skulle jämte de övriga resultaten av den under arbete varande undersökningen föreläggas en specialkommission, som till nästa sammanträde har att avlägga rapport om dessa och andra hithörande frågor, t. ex. olycksfallsfrekvens, åtgärder till undvikande av arbetstvister, tjänstgöringstidens indelning, sjukstatistik för järnvägspersonal etc. Liknande undersökningar skulle göras även för telegraf- och telefonväsendet.

Skyddslagstiftning för hamnarbetare. Styrelsen erhöll i uppdrag att anhålla, att sektionerna i länder med oceanhamnar måtte föranstalta undersökningar angående arbetsförhållandena för hamnarbetare.

Hygienisk arbetsdag. Beslöts att tillsätta en specialkommission med uppgift att utarbeta en promemoria, som skulle innehålla en översikt angående lagstiftningens nuvarande tillstånd, den faktiska arbetstiden, olycksfalls- samt sjukdomsfrekvens ävensom dödligheten inom hälsovådliga yrken. Kommissionen skulle även erhålla i uppdrag att framkomma med förslag angående förbud mot användande av barn, yngre arbetare samt kvinnor, respektive inskränkning i deras, ävensom vuxna mäns arbetstid, i nämnda yrken.

Arbetarnas semester. Sektionerna anmodas att ånyo göra framställningar till regeringarna om utvidgning av de hittills gjorda undersökningarna om arbetarnas semesterförhållanden.

Rättsförhållandena mellan arbetsgivare och arbetare. Delegerademötet anhåller hos styrelsen, att denna måtte göra en framställning till sektionerna om upptagande till prövning av frågan, huruvida och i så fall i vad mån sektionerna vore benägna att lämna en framställning av den rätt, d. v. s. alla de rättsnormer och sedvänjor, som reglera förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, inom såväl som utom arbetet, individuellt såväl som kollektivt. Sektionerna uppmanades att meddela sina beslut till Internationella Arbetsamtet.

Trucksystem och löneavdrag. I. Vad beträffar de i många industrigrenar förekommande missbruk, såsom disciplinstraff, löneavdrag på grund av mindre tillfredsställande arbete, trucksystem i varje form, såsom lönens erläggande in natura eller i form av anvisningar, som gälla i arbetsgivarens butik etc., vilka alla ha till följd, att de nedpressa lönen för den icke yrkeslärde arbetaren samt för kvinnan, hemställer delegerademötet att sektionerna måtte underställa sina respektive regeringar lagförslag, som, på samma

gång de taga hänsyn till redan gällande skyddslagstiftning, även avse följande:

a) Varje utbetalning av lönen in natura eller i form av anvisningar som gälla i arbetsgivarnas affärer, bör principiellt förbjudas i varje industri, den må arbeta under fabriksformen eller såsom hemindustri.

b) Likaledes bör förbjudas att med böter och löneavkortningar belägga annan skadegörelse än sådan, som skett med vett och vilja. Även i detta fall kan arbetsgivaren utkräva ersättning blott på grund av domstolsutslag. Där dylika löneavdrag ännu icke kunna avskaffas, skola de kunna bestämmas eller utkrävas blott under medverkan av de arbetare, som saken angår, eller deras organisation, där sådan finnes.

c) Arbetsgivaren skall avgiftsfritt tillhandahålla arbetsmaterial åt såväl fabriks- som hemarbetare. På sin höjd må verktygen lämnas mot ersättning men i så fall till inköpspriset.

Sektionerna uppmanas att med alla till buds stående medel befordra framläggandet och diskuterandet av sådana lagförslag, som äro ägnade att förverkliga de av församlingen uttalade önskemålen.

II. I vissa länder finnas pensions- och andra understöds-kassor, i vilka arbetarna och annan personal inträda och till vilka de måste betala bidrag. Om arbetsförhållandet upplöses — orsaken må vara vilken som helst — så förlorar vederbörande alla anspråk på det understöd, som han rätteligen borde fått genom avgifternas inbetalande. Mötet uttalar sig för en lagstiftning, som har till följd, att arbetare, såväl som övrig personal, vilka äro förpliktigade att erlagga nämnda avgifter, erhålla dessa tillbaka, om de lösas från arbetsförhållandet, innan de blivit understödsberättigade.

III. Likaledes gör mötet det uttalandet, att genom lagstiftningen åtgärder böra vidtagas, som förhindra att inrättandet av bostäder åt arbetarna missbrukas därhän, att arbetaren förlorar de rättigheter, som enligt lag i hans eget intresse förlänats honom.

Hemarbetet. På grundval av under de senare åren gjorda undersökningar samt i tiden närliggande erfarenheter förklarar mötet eftertryckligt, att det eländiga tillstånd, i vilket en mycket betydande del av hemarbetarna befinna sig, huvudsakligen härrör från lönernas fullständiga otillräcklighet, samt att i detta fall ingen väsentlig förbättring står att uppnå, förrän ett medel att höja lönerna finnes. För den skull föreslår församlingen:

1. Att hemarbetarna sammansluta sig till fackföreningar samt att kollektivavtal avslutas. Därvid är fri föreningsrätt att anse som den nödvändiga förutsättningen. Mötet fordrar, att kollektivavtalet erhåller lagligt erkännande i de länder, i vilka sådant ännu icke härflyter ur gällande rätt, och detta så att rättsverkan utsträcker sig även till de hemarbetare inom resp. yrkesgren, vilka icke deltagit vid avtalets ingående. Sektionerna uppmanas att träda i förbindelse med redan bestående arbetsgivar- och hemarbetarorganisationer i avsikt att främja avslutandet av kollektivavtal.

II. Vid lagstiftningen bör den grundsatsen genomföras, att löneavtal, som innebära uppenbar underbetalning, förklaras ogiltiga och att utbetalandet av sådana löner straffas som ocker. Denna grundsats bör betraktas som mycket viktig, ehuru församlingen är medveten om de svårigheter, som förefinnas och som inskränka dess rättsliga användning, så att densamma ej ens delvis kan anses vara en praktisk lösning av problemet.

III. Mötet förklarar, att varje lagskydd i fråga om hemarbetet är utan verkan, om detsamma icke utgår ifrån att minimilön fastställs genom lönenämnder, varvid följande fordringar böra uppfyllas:

1) Lönenämnderna skola till lika del bestå av arbetsgivare och arbetare. De utses i regel av dessa själva. Skulle valet icke komma till stånd, sker detsamma genom organ, som åtnjuta parternas förtroende, men om ett sådant icke finnes, av regeringen. Ordföranden bör vara opartisk. Han väljes av nämnden, men ifall denna icke kan ena sig, utses han av regeringen. Ordföranden deltagar i beslutet.

2) Minimilönen bör bestämmas så, att den sätter en medelgod hemarbetare i stånd att förtjäna en timlön, såvitt möjligt motsvarande den lön, som erhålles i orten på fabriker tillhörande samma eller likartat fack och där medelhöga löner (fair wages) betalas. Minimilönen bör vara sådan, att den tillförsäkrar arbetaren en normal levnadsstandard, särskilt sund föda och bostad.

3) Med denna utgångspunkt bestämmer lönenämnden officiellt minimilönen samt offentliggör densamma.

4) Nämnden skall, där så erfordras, fastställa minimistycklönen för olika arbetsprestationer inom yrket.

5) Genom en särskild tilläggslön skola de utgifter och förluster ersättas, som arbetarna få vidkännas exempelvis för material eller i form av tidsspillan.

6) Minimilönen skall oavkortad utbetalas till arbetaren utan något som helst avdrag i form av provision åt arbetsgivarens ombud eller andra mellanhänder.

7) Om inom ett yrke, inom vilket lönenämnd finnes, kollektivavtal ingåtts, så åligger det nämnden att i första hand tillse, att kollektivavtalet kommer att omfatta alla hemarbetare.

8) Om i de under 4 omtalade stycklöntarifferna något slag av arbete icke finnes upptaget, så åligger det vid tvist arbetsgivaren att bevisa, att arbetsvillkoren äro sådana, att en medelgod arbetare kan förtjäna minimilönen. Hithörande tvistefrågor avgöras av lönenämnden.

9) Nämnden bör vidare fastställa löneskalor samt om möjligt även minimilöner för lärlingar inom yrket. Detta bör ske även där lärlingsutbildningen sker å verkstad.

10) Varje överträdelse av lagbestämmelserna är att anse som särskilt brott beträffande varje särskild arbetare, som blivit utsatt för sådan överträdelse.

11) Varje yrkesorganisation liksom varje yrket tillhörig person ävensom varje härför kvalificerad sammanslutning kan för lönenämnden anmäla, att

en viss lön understiger den för yrket i fråga fastställda minimilönen. Samtliga dessa, korporationer såväl som enskilda, tillkommer i så fall klagorätt.

12) De av de lokala lönenämnderna fastställda tarifferna skola prövas av en centralmyndighet, som inom kort tidsfrist fattar sitt beslut. Denna myndighet äger att företaga ändringar i de lokala besluten samt bringa dessa i samklang med varandra. Medlemmarna utses av regeringen inom de lokala lönenämnderna samt skola till lika antal tagas bland arbetsgivarnas och arbetarnas representanter.

IV. Delegerademötet uppmanar de ledamöter av respektive länders riksförsamlingar, som tillhöra föreningen, att själva eller genom andra framlägga lagförslag, som utgå från de principer, vilka innehållas i föreliggande beslut. — Sektionerna uppmanas enträget att göra propaganda och övertyga den offentliga meningen om nödvändigheten att införa och i lag fastställa minimilön för hemarbetare.

Maskinstickningsindustrin. Med hänsyn till förhållandena inom denna industri uppdrogs åt styrelsen att göra regeringarna i vederbörande länder (Tyskland, Schweiz, Österrike, Frankrike, Nordamerikas Förenta Stater, Italien Ryssland) uppmärksamma på den fara, som för hela stickeriindustrin härflyter ur övertidsarbetet och än mer ur användningen av automatiska stickmaskiner, samt att med anledning därav snarast möjligt uppmana resp. regeringar att genom internationella överenskommelser genomföra enhetlig arbetstid i överensstämmelse med föreliggande industris intressen.

Frågan om ordnandet av driftkrediten för mindre jordbrukare.

Sveriges jordbrukare hava länge åtnjutit förmånen av en väl ordnad fastighetskredit, förmedlad genom vårt lands hypoteksföreningar och Allmänna hypoteksbanken. De möjligheter att belåna fastigheter, som sålunda givits, hava också utnyttjats i en så betydande omfattning, att fråga kunnat framställas, huruvida ej det låge en fara i, att personer föranleddes att med alltför litet eget kapital anskaffa eller behålla jordbruksegendomar. I samma mån som jordens skuldsättning fortgått, utan att de upplånade kapitalen kommit jordbruksdriften till godo, desto större har emellertid kravet blivit på ett mera rationellt ordnande av den kredit, som jordbrukarna behövde för uppehållandet av sin näringsdrift. Detta krav har väsentligen förstärkts genom jordbrukets allt mera ökade intensitet, varigenom kapitalbehovet ständigt ökats. Visserligen hava genom banker och sparbanker högst avsevärda summor tillförts jordbruket för här angivna ändamål, men dels hava dessa anstalter ej lämnat penningar på så billiga villkor, som varit erforderliga för jordbruksdriftens bärighet, dels har deras lånerörelse varit ordnad utan att tillräcklig hänsyn kunnat tagas till lantbrukets krav på lämpliga ränte- och amorteringstider. Med avseende härpå är det givetvis av största vikt, att likviderna förläggas till de tider på året, då skörden med bästa utbyte kan tillgodos göras och lantbrukaren alltså har bäst tillgång till kontanta penningar. Härtill kommer, att banker och sparbanker varken haft tillfälle till eller intresse av att pröva, huru de erhållna lånen voro avsedda att användas. Om penningarna kommo jordbruket till nytta eller användes för låntagarens uppehälle, om dennes jordbruk bar sig eller icke, måste för en långivare av detta slag vara av underordnad betydelse, om blott säkerheten var fullgod. Även i fråga om den säkerhet, som erbjudes för här avsedda lån, förefinnas emellertid allvarliga missförhållanden. Genom det »växelrytteri» och borgenssystem, som vida omkring spritt sig, hava ofta annars skötsamma lantbrukare bragts på obestånd på grund av att grannar, för vilkas förbindelser de iklätt sig betalningsansvar, ej kunnat fullgöra sina förpliktelser. Det har mångfaldiga gånger förekommit, att på detta sätt den ene efter den andre dragits in i svårigheter, under det att, om ansvaret varit bättre fördelat, en reglering jämförelsevis lätt skulle hava kunnat äga rum.

Krav på att något skulle göras för att införa bättre förhållanden hava därför vid upprepade tillfällen framställts, och man har därvid särskilt hänvisat till vad som åtgjorts i andra länder, där liknande missförhållanden förekommit.

Det medel, som man där med största framgång begagnat sig av, har varit den organiserade självhjälpen. Tyskland har i detta avseende varit föregångsland och den organisation, som där givits åt lantmännens samverkan till driftkreditens ordnande, har blivit mönstergivande för de flesta andra länder. De tyska s. k. »Raiffeisenkassorna» hava vunnit efterföljare såväl i samtliga Europas länder utom de skandinaviska som i åtskilliga utomeuropeiska, t. ex. Brittiska Indien.

Upphovsmannen till kreditföreningsrörelsen bland Tysklands lantbrukare var borgmästaren F. W. Raiffeisen. De första kassorna organiserades av honom i början av 1860-talet, och den av honom införda ordningen har sedan i det väsentliga blivit bestående. De viktigaste av de grundsatser, som tillämpas inom rörelsen, äro följande. Medlemmarna i en förening böra ej vara flera eller bo mera spridda, än att de alla kunna noga känna varandra. Till kassan göra de endast små kontanta insatser; däremot måste de solidariskt ansvara för alla kassans förbindelser. Rörelsekapital erhålles väsentligen genom upplåning, i första hand av medlemmarna själva eller andra personer, som genom kassan vilja göra sina besparingar räntebärande. Till den del, som anses lämplig, utlämnas de sålunda inkomna medlen efter styrelsens prövning som lån åt medlemmarna. Låneansökningarna prövas av styrelsen, som därvid har att tillse att det ändamål, varför lånet begäres, är av den art, att det kan anses gagneligt för den ansökandes jordbruksdrift. I allmänhet fastställles viss tid för lånets återbetalande eller en amorteringsplan med hänsyn tagen till de olika förhållandena i varje särskilt fall. Då åtminstone flertalet medlemmar i kassan äro jordbrukare och grannar till den sökande, kan denne påräkna en sakkunnig och noggrann prövning, liksom också den ömsesidiga ansvarigheten framtingar kontroll av medlemmarna sinsemellan.

Då som nämnt medlemsantalet i allmänhet är lågt, kunna frivilliga arbetskrafter i största utsträckning användas för skötseln av föreningarnas affärsverksamhet; härigenom bliva förvaltningskostnaderna obetydliga. Då sålunda marginalen mellan in- och utlåningsränta kan göras liten (i Tyskland i regeln ej över $\frac{3}{4}$ %), bliva föreningarna i stånd att samtidigt hålla något högre sparkasseränta än övriga upplånande institutioner och att bereda medlemmarna lån på mycket fördelaktiga villkor. Raiffeisenkassorna hava alltså visat sig i stånd att uppfylla de viktigaste önskemålen, som böra ställas på en välordnad jordbrukskredit: de kunna skaffa billiga lån; de förvaltas med hänsyn i främsta rummet till jordbrukarnas egen bekvämlighet och de äro i stånd till och intresserade av att utöva kontroll över att de medel, som komma i låntagarnas händer, verkligen komma jordbruksnäringen till godo.

Önskemålen dels att förvärva sakkunniga krafter för revisionen, dels och framförallt att kunna reglera medeltillgången och vinna ökad stabilitet med avseende på lånerörelsen, hava föranlett föreningarnas sammanslutning i högre enheter, provins- eller landsförbund, vilka ofta driva fullständig bankrörelse. I Tyskland hava provinsförbunden i sin ordning bildat ett hela riket omfattande »Reichsverband der deutschen landwirtschaftlichen Genossenschaften».

Genom dylika centrala organisationer, som omfatta stora områden och ett stort antal lokala föreningar, kunna jämförelsevis lätt tillfälliga ojämnheter i fråga om penningtillgången regleras, varjämte åt rörelsen i dess helhet förlänas en önskvärd enhetlighet och kontroll kan utövas över de små, lokala föreningarnas skötsel. Slutligen tjäna också centralorganisationerna att mottaga och distribuera det statsunderstöd, som i vissa länder i form av billigt rörelsekapital lämnats kreditföreningsverksamheten.

I Sverige har det redan för åtskilliga år sedan framställts förslag, att från statens sida skulle vidtagas åtgärder för att uppmuntra till bildandet av föreningar, till syfte och organisation ungefär motsvarande Raiffeisenkassorna. Fastare form togo dessa önskemål, sedan hushållningssällskapens ombud i en underdånig skrivelse av den 7 november 1903 hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, i vad mån och på vilket sätt kreditförhållandena för jordbruket kunde förbättras, särskilt med fästat avseende på den säkerhet, som från jordbruket kunde lämnas i inventarier ävensom genom föreningsväsendet, samt vidtaga de åtgärder, vartill denna utredning kunde giva anledning.

Denna skrivelse föranledde, att K. Lantbruksstyrelsen den 8 december 1903 anbefalldes att efter hushållningssällskapens förvaltningsutskotts hörande avgiva underdånigt utlåtande i ärendet.

Sådant utlåtande avgavs även den 1 december 1908 och innefattade förslag till åtgärder från statens sida för att understödja för mindre jordbrukare avsedda kreditföreningar. Förslaget innebar emellertid högst väsentliga modifikationer av Raiffeisensystemet, sådant det i andra länder utvecklat sig. Det ansågs nämligen icke tillrådligt att medgiva föreningarna rätt till någon som helst självständig penningrörelse. Föreningarna skulle med andra ord helt och hållet hänvisas till de penningmedel, som från statens sida kunde komma att ställas till förfogande. Förmedlare mellan staten och föreningarna skulle postsparbanken bliva.

Mot förslaget framställdes emellertid åtskilliga anmärkningar, som befunnos synnerligen vägande. Särskilt erinrades av fullmäktige i riksgäldskontoret i utlåtande den 11 februari 1909 att, på grund av Riksdagens beslut om tillhandahållande av medel för utlåning till understöd åt vissa näringar m. m., riksgäldskontoret, oberäknat de för enskilda järnvägsanläggningar utlämnade lånen, redan utbetalat 39 367 349 kronor 83 öre, att det ålåg riksgäldskontoret att för dessa samma ändamål ytterligare utbetala mer än 25 000 000 kronor, samt att de stora belopp, som sålunda för bildande av lånefonder redan blivit av riksgäldskontoret upplånade eller i allt fall vore anvisade att på detta sätt anskaffas, syntes fullmäktige böra innebära en maning till försiktighet.

Den framställda kritiken leddet till, att dåvarande chefen för K. Jordbruksdepartementet den 11 november 1910 jämlikt nådigt medgivande tillkallade särskilda sakkunnige med uppdrag att söka utfinna andra vägar för anskaffande av det för här ifrågakörande syfte nödvändiga kapitalet och i övrigt till granskning upptaga Lantbruksstyrelsens förslag.

De sakkunnige överlämnade sitt betänkande till chefen för K. Jordbruksdepartementet den 18 januari 1911. Kärnpunkten i deras förslag var, att staten som långgivare skulle ersättas av sparbanker och även affärsbanker samt andra därmed jämförliga penninginrättningar. Kreditföreningar, vilkas medlemmar iklätt sig till visst belopp begränsad personlig ansvarighet för föreningens förbindelser, skulle gent emot nämnda inrättningar uppträda som låntagare för att i sin ordning bliva långgivare åt sina medlemmar. Fördelarna av en sådan anordning skulle enligt de sakkunniges motivering huvudsakligen vara att genom den ömsesidiga ansvarigheten och den bättre kontroll över användningen av krediten, föreningsväsendet skulle komma att medföra, man skulle ernå jämförelsevis hög kreditvärdighet, samt att det fördärvliga »växelrytteriet» och borgenssystemet skulle komma att försvinna. Statens medverkan skulle bestå i vissa förvaltningsbidrag, avseende dels att underlätta anskaffandet av lämpliga bokförare åt föreningarna o. s. v. samt dels att utgå som bidrag till avgifter för föreningarnas bankkredit, vilken närmast tänkts under formen av kreditivräkning. Sakkunnige framhålla emellertid själva, att med det av dem föreslagna systemet åtminstone tills vidare för den enskilde medlemmen nämnvärt billigare penningar icke stode att få, än vad han själv privat kunde anskaffa, för så vitt han gjort sig känd för duglighet och skötsamhet i sitt yrke. Den avgörande fördelen skulle då ligga i erhållandet av en låneväg, där de uppgivna behoven sakligt prövades och där osunda borgensförbindelser och växelrytteri vore uteslutna.

Sakkunnigeutlåtandet remitterades för yttrande till samtliga länsstyrelser, vilka även ålades att bereda förvaltningsutskotten inom resp. hushållningssällskap tillfälle att uttala sig om förslaget.

I dessa yttranden vitsordas nästan enstämmigt behovet av åtgärder för ordnandet av det mindre jordbrukets kreditförhållanden och uttalas även i allmänhet den åsikten, att detta lämpligast kan ske genom organiserandet av föreningar. Däremot framhålles det i de flesta utlåtandena, att den metod för penninganskaffningen, som de sakkunnige förordat, ej skulle kunna erbjuda den enskilde medlemmen så stora fördelar, att det vore sannolikt, att landets jordbrukare i större mängd skulle komma att sluta sig till på denna grund organiserade föreningar, varjämte det vore synnerligen ovisst, om sparbankerna och andra penninginrättningar skulle finna det med sin fördel förenligt att träda i förbindelse med dem. Sålunda skulle lätt kunna inträffa, att på många orter, och kanske framförallt sådana, där lånebehovet vore stort och alltså de i sparbankerna o. s. v. uppsamlade sparmedlen jämförelsevis små, penningar till rörelsens bedrivande alldeles skulle komma att saknas. Även i åtskilliga detaljfrågor framställdes anmärkningar mot sakkunniges förslag, och den åsikten syntes vara ganska allmän, att de enda, som skulle få intresse av jordbrukskreditföreningarna, så som sakkunnige tänkt sig deras organisation, vore sådana personer, som av det ena eller andra skälet hade svårt att få sitt lånebehov fyllt på annat sätt. Men komme föreningarna att bestå väsentligen av de sämre elementen bland jordbrukarna, vore deras ändamål alldeles förfelat.

Det befanns med anledning av dessa anmärkningar nödvändigt att verkställa en överarbetning av de sakkunniges förslag. En sådan har även nyligen slutförts inom K. Jordbruksdepartementet.

Detta förslag skiljer sig från de föregående väsentligast därutinnan, att det förutsätter en betydligt större självverksamhet från föreningarnas egen sida. Under det man förut ansett som ett viktigt önskemål, att föreningarna ej hade någon egen kassaförvaltning om händer, utgår det sista förslaget från, att de genom bedrivande av sparkasserörelse själva skola anskaffa så stor del av det behövliga rörelsekapitalet som möjligt. De vådor, som alltid måste åtfölja handhavandet av en penningrörelse, har man sökt avlägsna genom att på allt sätt uppmuntra till rörelsens centralisering. Under det att enligt det föregående förslaget varje förening skulle stå helt isolerad från de övriga, endast ansluten till den penninginrättning, som försträckte den rörelsekapital, söker man nu åstadkomma bildandet av centralföreningar, hos vilka den egentliga ledningen av rörelsen skulle komma att ligga.

Det sista förslaget innebär sålunda ett avsevärt närmande till de Raiffeisenska principerna i jämförelse med vad förut varit tilltänkt. Möjlighet till denna omläggning har yppat sig genom den indirekta legalisering, som gavs åt av ekonomiska föreningar bedriven inlåningsrörelse i samband med antagandet av den nya banklagen. Stadgandet i denna, att med bankrörelse skulle förstås endast »sådan verksamhet, i vilken ingår inlåning från allmänheten på räkning, som av bank allmänneligen begagnas», ger ju nämligen möjlighet för föreningar och andra korporationer att av sina medlemmar mottaga penninginsättningar i bankmässiga former. Samtidigt med antagandet av denna lag begärde emellertid Riksdagen en utredning, under vilka förutsättningar ekonomiska föreningars inlåningsrörelse skulle kunna medgivas. Det med anledning härav utarbetade lagförslaget¹ är ännu ej slutbehandlat, men har i befintligt skick ansetts böra läggas till grund för jordbrukskreditföreningarnas organisation. På grund härav företer detta i vissa detaljer avvikelser från sakkunniges förslag. För centralföreningarna har det däremot ansetts nödvändigt att medgiva undantag från den tilltänkta lagen om föreningars inlåningsrörelse.

Det inom jordbruksdepartementet utarbetade förslaget sammanfattas i tre förslag till kungörelser, av vilka det första innehåller bestämmelser angående understöd från det allmännas sida till föreningar, avsedda att bereda bättre kreditförhållanden åt det mindre jordbruket, det andra innehåller villkoren för godkännande från det allmännas sida av vissa jordbrukskreditföreningar och det tredje villkoren för godkännande från det allmännas sida av vissa centralföreningar för jordbrukskredit.

För att jordbrukskreditförening skall kunna vinna godkännande från det allmännas sida fordras enligt förslaget, att den skall vara registrerad såsom ekonomisk förening med begränsad personlig ansvarighet ävensom uppfylla de villkor, som kunna komma att föreskrivas för föreningar, som driva in-

¹ Se »Meddel.» årg. 1912 sid. 421 ff.

låningsrörelse, samt bestå av minst 30 medlemmar. I stadgarna skall föreningens verksamhetsområde vara bestämt, och detta får ej vara större än att medlemmarna kunna känna varandras personliga och ekonomiska förhållanden. Liksom i närmast föregående förslag bestämmes insatsskyldigheten och ansvarigheten efter det antal hektar odlad jord, för vilket medlem vunnit inträde i föreningen. Det minsta tillåtna insatsbeloppet är emellertid med hänsyn till förslaget till lag angående föreningar, som idka sparkasserörelse, satt till 10 kronor. För varje tiotal hektar jord, varmed medlem vunnit inträde, skall han betala minst en insats å 10 kronor. Ingen kan vinna inträde för mera än 50 hektar jord; den som vunnit inträde för denna areal är alltså skyldig att insätta i föreningen minst 50 kronor. I föregående förslag uppgick motsvarande summa till endast 25 kronor, men med hänsyn till vikten att skaffa föreningarna tillräckligt rörelsekapital för deras enligt förslaget utvidgade verksamhet, har insatsplikten gjorts dubbelt så stor. För att föreningarnas sparkasserörelse skall kunna utvecklas, är det emellertid av vikt, att även andra personer än jordägare, som framför allt önska bereda sig lånemöjlighet, kunna vinna inträde. Det föreslås därför, att även andra än jordbrukare skola kunna vinna inträde i föreningarna och att i stadgarna skall bestämmas, med vilket antal hektar jord icke jordäggande person skall anses deltaga i föreningen. Då å ena sidan intet hindrar medlem att för samma areal inbetala flera insatser, men å andra sidan som nämnt ansvarigheten växer i proportion till den areal, varmed medlem inträtt, är det att förutse, att föreningarna skola sätta den fingerade arealen så lågt som möjligt eller till 1 hektar.

Oförändrat är stadgandet från föregående förslag, att medlems lånerätt skall bestämmas i förhållande till den jordareal, varmed han inträtt, och sättas till högst 50 kronor för varje hektar. En ny bestämmelse, som insatts på grund av anmärkningar från flera håll, är det däremot, att, om jord är utarrenderad, arrendatorn skulle erhålla full lånerätt, men ägaren dessutom för samma areal halv lånerätt. Lån får utlämnas endast för sådana ändamål, som avse att gagna medlemmens jordbruk. De medlemmar, som icke äro jordbrukare, äro således härigenom avstängda från att erhålla lån, varför den fördel, de kunna draga av sitt medlemskap, endast kommer att bestå i rättigheten att i föreningens sparkassa placera penningar. De ändamål, för vilka lån kunna erhållas, äro i det väsentliga oförändrade mot föregående förslag. Vissa modifikationerna äro emellertid gjorda. Särskilt är att märka, att till de tidigare förutsedda behoven, nämligen inköp av husdjur och maskiner, utsäde, foder- och gödselmedel, beredande av medel för bedrivande av lämplig binäring, anläggandet av vatten- eller avloppsledning o. d., utförandet av grundförbättringar samt uppförandet av ekonomibyggnader, nu lagts ytterligare tvänne, nämligen beredandet av rörelsemedel för jordbrukets drift under de tider av året, då fastighetens avkastning är lägst, samt erläggandet av insatser i andra ekonomiska föreningar till jordbrukets främjande. Med den senare bestämmelsen har man bland annat avsett att knyta ett föreningsband mellan kreditföreningarna och andra arter av jordbrukskooperation, av

så mycket större vikt som det föreslås, att kreditföreningarna för att kunna vinna godkännande skola vara skyldiga att inskränka sin verksamhet till enbart lånerörelse.

Ansvarigheten i händelse av förenings konkurs skall bestämmas till minst en och en halv gång medlems lånerätt. Dessutom skall medlem vara förpliktad att under föreningens bestånd i händelse av uppkommen brist varje år bidraga till dennas täckande med ett visst, i stadgarna fastställt belopp. Sådana uttaxeringar kunna dock efter föreningsbeslut ett senare år återbetalas.

Av uppstående vinst skall i första hand bildas en reservfond. Till denna skall av årsvinsten avsättas minst 15 %, tills densamma uppgår till hälften av de hos föreningen å sparkasseräkning insatta medlen jämte 10 % av det sammanlagda beloppet av medlemmarnas lånerätt. Överskjutande vinst, sedan eventuell tidigare brist blivit betäckt, må användas till förräntande av insatskapitalet; dock får härvid ej högre räntefot tillämpas än i fråga om hos föreningen innestående sparkassemedel.

Ansökan om godkännande prövas av Konungens befallningshavande i det län, där föreningens styrelse har sitt säte. Med godkännandet följa vissa förmåner. Det har förutsetts, att särskilt under de första åren sparkassemedlen ej skola räcka till för bedrivande av rörelsen i tillräcklig omfattning. En utväg till anskaffande av ytterligare rörelsekapital har emellertid yppat sig genom en förklaring från vederbörligt håll, att Riksbanken vore villig att åt godkända jordbrukskreditföreningar genom förmedling av likaledes godkänd centralförening bereda växelkredit mot dess vanliga diskontosatser för växlar på kort tid. Härigenom skulle alltså i de landsdelar, där den tilltänkta organisationen blivit fullt genomförd, en möjlighet förefinnas att tillgodose föreningarnas behov av kortare kredit. Då växlarna ej skulle få hava längre löptid än tre månader och ej omsättas mera än två gånger, måste emellertid ännu andra utvägar tillgripas för att bereda möjlighet för föreningarna att bevilja längre krediter, varjämte rörelsekapital givetvis kommer att behövas utöver sparkassemedlen även för sådana föreningar, som ej kunnat ansluta sig till centralföreningar. För fyllande av dessa behov har det synts nödvändigt, att staten träder emellan, och det föreslås därför, att staten skulle ställa till förfogande en lånefond på tills vidare 2 millioner kronor.

För att bereda föreningarna möjlighet att utlämna lån på så billiga villkor som möjligt har det slutligen föreslagits, att staten, såsom även enligt föregående förslag varit avsett, skulle bidraga till täckande av föreningarnas förvaltningskostnader. Beloppet föreslås till 2 kronor per år och medlem och kan för län, där centralförening saknas, höjas till 4 kronor.

Av ovan lämnade redogörelse torde framgå, att förslaget till jordbrukskreditens ordnande i största möjliga utsträckning söker väcka intresse hos föreningarna av att själva anskaffa behövt rörelsekapital och förutsätter statens ingripande först där det kan antagas, att andra utvägar bliva otillräckliga för det uppställda målets vinnande. Den sammanhållande och kon-

trollerande makten inom rörelsen har man därför också tänkt sig i första hand förlagd ej till statens myndigheter utan till centralföreningarna. Då, såsom av det föregående synes, de lokala föreningarna först i och med dessas tillkomst kunna komma i åtnjutande av den av Riksbanken utlovade billiga och bekväma krediten, torde man även få anse sannolikt, att alla ansträngningar skola göras att så snart som möjligt få centralföreningar bildade. Som nämnt är förslag utarbetat angående de villkor, på vilka centralföreningar kunna erhålla godkännande.

Även dessa skola vara registrerade som föreningar med begränsad personlig ansvarighet; däremot har det befunnits omöjligt att låta förslaget till lag om ekonomiska föreningar, som idka sparkasserörelse, få tillämpning på dem; en tilläggsparagraf till detta förslag, varigenom godkända centralföreningar för jordbrukskredit skulle undantagas från dess giltighet, har också utarbetats.

Medlem i centralförening kan endast vara godkänd jordbrukskreditförening. Förenings område skall utgöras av ett, två eller högst tre län och föremålet för dess verksamhet skall uteslutande vara att förmedla lån åt underföreningar, mottaga deras för tillfället obehövliga kapital och göra det samma räntebärande samt övervaka och leda jordbrukskreditföreningsverksamheten.

Insats i centralförening får ej bestämmas till lägre belopp än 400 kronor och underförening skall dessutom ansvara för centralföreningens förbindelser med minst 20 gånger summan av tecknade insatser. Rätt till uttaxering föreslås ej. För att vinna godkännande skall centralförening bestå av minst 10 underföreningar och hava ett insatskapital av minst 6 000 kronor.

För att underförening skall hava intresse av att ingå i centralföreningen med så många insatser som möjligt, föreslås det att underförenings krediträtt hos centralföreningen skall bestämmas till högst halva det belopp, varmed underföreningen ansvarar för centralföreningens förbindelser, ökat med hälften av det sammanlagda belopp, intill vilket underföreningens medlemmar i sin ordning äga krediträtt i denna. Då det emellertid är av vikt att förhindra, att underföreningarna genom att teckna för många insatser ikläda sig så stor ansvarighet, att de ej kunna anses solventa för densamma, föreslås, att underförenings ansvarighet ej får överstiga två tredjedelar av det belopp, varmed dess medlemmar i sin tur ansvara för dess förbindelser. Bestämmelser äro även föreslagna, huru återställandet av det rätta förhållandet mellan ansvarighetsbeloppen skall ske, om detta genom utträddandet av medlemmar ur underförening blivit förryckt.

Beträffande avsättning till centralförenings reservfond gäller detsamma som för underförening, och må avsättning upphöra, när reservfonden uppgår till hälften av underföreningarnas sammanlagda ansvarighetsbelopp. Av årsvinsten må i övrigt insatskapitalet kunna förräntas, med samma begränsning som i fråga om underföreningarna.

Med avseende å kassareserv samt i fråga om styrelseberättelse och uppgörandet av balansräkning är upptaget, vad som föreslagits för sparkasseidkande föreningar.

I fråga om penningförvaltningen föreslås, att centralförening skall kunna mottaga insättningar från underföreningar på såväl depositionsräkning som upp- och avskrivningsräkning och löpande räkning. Centralförenings verksamhet för att bereda underföreningarna kredit skall kunna ske dels genom beviljande av direkta lå i mån av tillgång till därför erforderliga medel, samt dels genom förmedling åt underföreningarnas medlemmar av växellån. I fråga om såväl lokal- som centralföreningar föreskrives, att de endast må förskaffa sig kredit i *en* kreditinrättning, härvid dock bortsett från de statsmedel, som i form av lån kunna komma att ställas till rörelsens förfogande.

Beträffande centralföreningarnas verksamhet i övrigt föreslås, att underförening skall vara förbunden att i fråga om den allmänna skötseln av sin rörelse och sin räkenskapsföring ställa sig centralföreningens anvisningar till efterrättelse samt lämna av centralföreningen utsedd revisor de tillfällen att taga del av sina böcker och värdehandlingar m. m., som erfordras för att revisorn skall kunna ordentligt fullgöra sitt uppdrag, allt vid äventyr att eljest kunna uteslutas ur centralföreningen.

Förutom revisionsverksamheten förutsättes i förslaget, att centralföreningarna skola organisera den upplysningsverksamhet, som kan vara av behovet för rörelsens utveckling.

Även för centralföreningarna skall ansökan om godkännande prövas av Konungens befallningshavande i det län, där styrelsen skall hava sitt säte. Lämnas godkännandet, utser Konungens befallningshavande ett ombud, som å det allmännas vägnar har att utöva tillsyn å centralföreningens verksamhet. Angående hans funktioner innehåller förslaget vissa närmare bestämmelser.

Som bidrag till förvaltningskostnaderna föreslås, att centralförening av staten skall kunna undfå dels till organisationskostnader 2 000 kronor en gång för alla, dels årligen under de tio första åren 4 000 kronor. Efter denna tids förlopp anses centralförening böra hava ernått en sådan utveckling, att vidare statsunderstöd skulle vara onödigt.

Förslaget omfattar icke organiserandet av någon hela riket omfattande sammanslutning i likhet med vad som finnes i flera andra länder. Innan ännu några jordbrukskreditföreningar kommit till stånd, har det synts vara för tidigt att tänka på alltför omfattande överbyggnader. När kreditföreningssystemet den avsedda utvecklingen, anses en sådan organisation av sig själv komma att uppstå, vilken då skulle kunna övertaga vissa av centralföreningarnas funktioner.

Belgiskt lagförslag angående sjuk-, invaliditets- och ålderdomsförsäkring.

I Belgien har den obligatoriska försäkringens princip ännu vunnit föga anslutning. Försäkringstvång har införts endast ifråga om olycksfall i arbete, nämligen genom lagen den 24 december 1903, varjämte obligatorisk ålderdomsförsäkring existerar för bergverksarbetare.

Den avvisande hållning, man i Belgien intagit med avseende å försäkringstvångets införande på andra områden, torde till väsentlig del bero på befolkningens utpräglade sympatier för det hittills florerande fria hjälpkassaväsendet. Fritt organiserade hjälpkassor för beredande av såväl sjukhjälp som ålderdomsunderstöd finnas i landet i stort antal. Anslutningen till dessa kassor är visserligen icke så stor, att befolkningens och särskilt arbetarklassens behov av sjuk- och ålderdomsförsäkring därigenom kan anses fyllt på långt när. Deras organisation torde även vara tämligen bristfällig. Hjälpkassorna äro emellertid, såsom redan antytts, föremål för befolkningens synnerliga bevägenhet, och åtgärder från statens sida, varigenom deras existens hotades, skulle säkerligen möta ett livligt motstånd.

Den belgiska politiken på socialförsäkringens område synes ock hava påverkats av hänsyn till den ekonomiskt föga bärkraftiga belgiska industrien, vilken man fruktat att för mycket betunga genom införande av en mera fullständig socialförsäkring efter modernt mönster.

Emellertid har den belgiska regeringen omsider — den 12 november förlidet år — sett sig föranlåten att framlägga ett förslag till obligatorisk sjuk-, invaliditets- och ålderdomsförsäkring.

De för Belgien säregna förhållanden, som äro i det föregående antydda, hava dock på ett framträdande sätt tryckt sin prägel på den föreslagna försäkringen.

En centralisation av försäkringen till offentliga statsinstitutioner har — förklaras det i motiveringen till regeringsförslaget — icke kunnat ifrågasättas. Försäkringen har i vidsträckt mån anknutits till det bestående hjälpkassaväsendet. Man har inskränkt sig till att söka genom lag reglera hjälpkassornas organisation och normera deras prestationer samt ställa deras ekonomi på säkrare grunder. Endast i den mån detta system befinnes otillräckligt skall staten träda emellan. Med stor omsorg har man sökt undvika att inkräkta på de försäkrades personliga rätt. Vidare har man strävat att i möjligaste mån förskona företagen från ekonomiska pålagor för försäkringen.

Enligt lagförslaget skall försäkringstvång införas för alla lönarbetare och funktionärer av båda könen inom jordbruket, industrien och handeln, vilkas årsinkomst icke överstiger 2400 francs. Inbegripna äro även arbetare vid offentliga företag, där ej en likvärdig försörjning på annat sätt tillförsäkrats

dem. Rätt att frivilligt inträda i försäkringen tillkommer högre avlönade funktionärer, personer över 65 år och självständiga yrkesidkare.

De försäkringspliktiga äro för erhållande av sjuk- och invaliditetsförsäkring — vilka båda försäkringsformer äro närmare sammanknutna — hänvisade antingen till någon av de fria hjälpkassorna eller, där de icke lyckas vinna inträde i en sådan — kassorna hava nämligen sin fulla frihet beträffande intagande av medlemmar — till vissa offentliga institutioner. Den försäkrade kan härvidlag fritt välja mellan de hjälpkassor, vilka för honom kunna stå öppna. Den försäkrades arbetsgivare har i detta hänseende ingen som helst bestämmanderätt och äger icke ens rätt att erhålla kännedom om, vilken kassa arbetaren tillhör.

Försäkringsavgifterna fastställas för de i hjälpkassorna försäkrade av vederbörande kassa. För andra stadgas i lagen en årlig avgift av 12 francs för sjukförsäkringen och 6 francs för invaliditetsförsäkringen. För försäkringspliktiga, vilkas veckolön understiger 15 francs, kan sjukförsäkringsavgiften nedsättas till hälften på samma gång som den kontanta sjukhjälpens nedsättes till halva beloppet. För invaliditetsförsäkringens vidkommande däremot bestämmes, att såväl avgifter som invaliditetsunderstöd skola utgå med oavkortade belopp. Personer, vilka åtnjuta fri kost och bostad av arbetsgivare eller överskridit 65 år, kunna, på därom gjord framställning, befrias från bidrag, men ändock, i mån af de offentliga kassornas ekonomiska resurser, komma i åtnjutande av kostnadsfri läkarvård, medicin och sjukhusvård.

Arbetsgivaren bidrager till sjukförsäkringen med 2 francs per år och arbetare och fr. o. m. år 1938 — då övergångstiden anses vara till ända — med samma belopp även till invaliditetsförsäkringen. Staten tillskjuter vidare till sjukförsäkringen 25 centimer för varje franc, som den försäkrade själv betalar, dock i vanliga fall högst 3 francs för de avgiftspliktiga och 1.50 francs för de avgiftsbefriade. För försäkrade, som bo långt från läkare, kan statsbidraget höjas med ytterligare 1 till 3 francs.¹

Lagen uppställer vissa minimiprestationer för försäkringen, även för de fria hjälpkassornas vidkommande. Dessa minimiprestationer äro: kostnadsfri läkarvård och medicin, senast från och med tionde sjukdagen, vidare ett kontant understöd av 1 francs per dag (hälften för halvbetalande) under en tid av 3 månader, därefter en invalidränta av motsvarande storlek intill tillfrisknandet eller till dess rätt till ålderdomspension inträder, slutligen 30 francs i moderskapsunderstöd. Kassorna måste vidare samla fonder, uppgående till minst 5 francs per medlem.

Arbetsgivarna svara endast så till vida för sina arbetares avgifter, att de på anfordran äro skyldiga inbetala arbetarnas förfallna icke erlagda avgifter med rätt att härför göra avdrag å lönerna. Inbetalningen sker då med vissa förmedlingsanstalters tillhjälp.

Kassorna skola hava att öva en viss tillsyn över de försäkrade och deras arbetsgivare. Vid stridigheter på grund av försäkringsförhållandet äro de hänvisade till en fristående skiljedomstol.

¹ För statens bidrag till invaliditetsförsäkringen gälla särskilda bestämmelser enligt lag den 5 maj 1912.

För upprättande av kuranstalter för smittosamt sjuka, särskilt tuberkulösa, skall staten bevilja kassorna en kredit å 5 000 000 francs. Dessutom skall i samband därmed i den årliga statsbudgeten ett anslag upptagas, avsett till bidrag för anstaltsvård. De förmåner, varav hjälpkassornas medlemmar på detta sätt kunna bliva delaktiga, tillförsäkras icke dem, som äro försäkrade i de offentliga anstalterna. Detta dels av ekonomiska skäl men även i avsikt att sporra till inträde i hjälpkassorna. Denna strävan gör sig gällande även i andra hänseenden. Sålunda har man bl. a. givit de fria hjälpkassorna ett relativt stort inflytande inom de förvaltningsutskott, som skola upprättas i de särskilda provinserna. Även företagare, arbetare och läkare skola emellertid där vara representerade.

Ett högsta tillsynsråd skall upprättas för försäkringen. Dess sammansättning skall emellertid bestämmas genom särskilda förordningar.

Även ålderdomsförsäkringen anknytes i viss utsträckning till de förutbestående kassorna. Alla före 1871 födda personer få sålunda utan vidare vara ålderdomsförsäkrade i de hjälpkassor, de för sådant ändamål förut tillhört. Men för inträde i dylika kassor måste de söka särskilt tillstånd. Meningen synes emellertid vara, att ålderdomsförsäkringen småningom skall helt övertagas av den redan förut befintliga, under statens kontroll stående allmänna sparkassan.

Alla obligatoriskt ålderdomsförsäkrade åläggas en årlig avgift av 6 francs (om arbetsförtjänsten understiger 15 francs endast 3 francs). Arbetsgivarna skola under övergångstiden inbetala 4 francs årligen till varje arbetares ålderdomsförsäkring; därefter befrias de från dylika avgifter. Staten, som redan förut lämnat vissa bidrag till pensionering af ålderstigna, skulle nu komma att avsevärt öka dessa bidrag. För alla, som vid lagens ikraftträdande överskridit 40 års ålder, skall statsbidraget utgöra 120 francs, för de yngre åldersklasserna minskas bidraget successivt med 5 francs, för att helt och hållet bortfalla för dem, som inträda i försäkringen vid 17 års ålder.

Ålderspensionen börjar utgå vid 65 års ålder. För dem, som vid lagens ikraftträdande överskridit pensionsåldern, höjes den förutvarande statliga pension av 65 francs, till vilken varje behövande belgisk undersåte enligt en år 1912 genomförd lag varit berättigad, utan vidare till 120 francs, om pensionären är född före 1843. Samma förmån tillkommer de enligt samma lag pensionerade, som äro födda under perioden 1843—48, såvida de förut själva erlagt minst 18 francs i bidrag. Då försäkringen blivit fullständigt genomförd, kommer enligt beräkning ålderspensionen att uppgå till omkring 365 francs.

Särskilda änkepensioner skulle icke komma att utgå, ej heller barnpensioner. Vad ankorna beträffar, skulle deras pensionering emellertid bliva obehörlig vidkommande kvinnor, som äro lönarbeterskor och på grund härav falla under försäkringstvängnet. Giftna kvinnor utan egen arbetsförtjänst åter skulle tillfälle beredas till frivillig försäkring.

Enligt beräkningen skulle den föreslagna försäkringen redan i början medföra en ökning i statens utgifter av närmare 14.5 millioner francs.

Kortare meddelanden.

— Socialstatistik, allmänt. —

Frågan om en socialstyrelse i Norge. De sociala lagstiftnings- och förvaltningsärendena i Norge hava hittills handlagts av flera olika myndigheter inom den centrala förvaltningen. Fler-talet dylika ärenden hava behandlats av socialbyrån i handelsdepartementets avdelning för indu-stri och sociala ärenden, dit bl. a. frågor angående arbetarförhållanden och arbetslagstiftning äro förlagda. Andra sociala ärenden tillhöra åter helt andra departement. Sålunda faller den offentliga fattigvården ävensom nykterhetsfrågan under kyrko- och undervisningsdepartementet, medan bl. a. hälsovårdsärenden och emigrantkontrollen samt åtskilliga viktiga lagarbeten av social natur tillhöra justitiedepartementet; under finansdepartementet hör småbrukar- och egnahemsrörelsen. I denna ordning är nu en förändring förestående. Den norska regeringen har nämligen dels för att råda bot på de olägenheter, som härflyta ur splittringen, dels i avsikt att skapa ett organ, som är ägnat att förbereda de väntade stora sociala reformfrågorna, särskilt folkförsäkringsfrågan, föreslagit stortinget att inrätta ett ämbetsverk av den svenska socialstyrelsens typ, till vilket alla ärenden av social natur skulle förläggas. Regeringsförslaget går ut därpå att den ovannämnda socialbyrån utbrytes samt omgestaltas till en självständig avdelning — socialavdelningen — inom handelsdepartementet.

Vad den nya socialavdelningens kompetens beträffar skulle densamma enligt förslaget omfatta: de ärenden, som handläggas av den nuvarande socialbyrån med undantag av frågor om handelsregister, gruvlagstiftning samt vissa koncessionsfrågor, vilka skulle övergå till industribyrån; vidare rusdryckslagstiftningen samt vissa sjöfartsärenden av social natur, såsom arbetstiden ombord, utspisningen, sanitära förhållanden, sjömanshem i utlandet etc. I övrigt skulle socialavdelningen erhålla: från justitiedepartementet en rad av lagstiftningsfrågor nämligen barnavårdslagen, lag angående oäkta barn samt angående förhållandet mellan föräldrar och äkta barn, lag om fosterbarnsvården, revisionen av lagen om söndagsvila, om expropriation av jord för upprättande av småbruk samt om privat arbetsförmedling. De hithörande administrativa ärenden, som skulle överflyttas, äro: medicinalväsendet, tillämpningen av lagen om medling i arbetstvister samt de ovannämnda lagarna av familjerättslig natur. Från finansdepartementet överföres förvaltningen av Arbejderbruk- og Boligbanken, inspektionen av livförsäkringsbolag samt sjuk- och understöds-kassor samt från kyrkodepartementet sedlighets- och nykterhetsfrågor. Från jordbruksdepartementet överflyttas frågor om uppodling av jord på statens initiativ, kooperativa jordbruk för obe-medlade, arbetslösas sysselsättande i kommunala arbetskolonier m. m. Slutligen är det me-ningen att socialstatistiken skall överföras från statistiska centralbyrån. — I organisatoriskt hän-seende skulle socialavdelningen i sig upptaga den nuvarande socialbyrån ävensom justitiedeparte-mentets tvänne byråer för medicinalärenden. Därjämte upprättas under det nya ämbetsverket en statistisk byrå samt, med hänsyn till det stora antal sociala lagstiftningsfrågor, som väntas komma att höra under dess verksamhet, även en lagbyrå. Med tanke på den växelverkan, som bör före-finnas mellan statistiken och den sociala lagstiftningen, skola de bägge senast nämnda byråerna sortera under en gemensam expeditionschef.

Den nya ordningen skulle träda i kraft fr. o. m. 1 juli 1913.

— Kollektivavtal, arbetsavtal m. m. —

Förslag till lag om kollektivavtal i Belgien. I belgiska deputeradekammaren väcktes den 31 januari detta år en motion med förslag till lag om kollektivavtal.

Med kollektivavtal avses enligt motionen ett avtal, varigenom en arbetarorganisation eller ett antal enskilda arbetare träffa överenskommelse med en eller flera arbetsgivare eller med en arbetsgivarorganisation angående de villkor, enligt vilka arbetsavtal under en viss tidrymd och inom ett visst giltighetsområde må ingås mellan parterna eller, där parterna utgöras av organisationer, mellan dessas medlemmar.

Motionen åsyftar att göra vederbörande organisationer till juridiska personer med befogenhet att

- 1) uppträda som part vid kollektivavtal,
- 2) införa rätta, vare sig som kärande eller svarande, föra talan i mål rörande avtalets tolkning eller fullgörande,
- 3) besitta egendom, vilken som säkerhet för ingångna avtalsförbindelser bör deponeras i Nationalbanken.

Sistnämnda bestämmelse åsyftar de fall, då arbetsgivarna vägra att inlåta sig på avtal med mindre än att arbetarnas organisationer åstadkomma pekuniär garanti för avtalets fullgörande. Kollektivavtalet skall förplikta den kontraherande fackorganisationen att ej företaga något, som står i strid mot avtalets bestämmelser, och använda allt sitt inflytande att förmå sina medlemmar att iakttaga sina avtalsenliga förpliktelser. För sådana mot avtalet stridande handlingar, som enskilda medlemmar utan organisationens medgivande eller tillskyndelse göra sig skyldiga till, är däremot organisationen ej ansvarig.

Domstol, som haft att avgöra tvist angående kollektivavtals tolkning eller fullgörande, äger förordna om utslaget offentliggörande på statens bekostnad.

Kollektivavtal skall enligt lagförslaget under vissa förutsättningar kunna erhålla allmän giltighet för en viss industri inom ett visst område. Villkoren härför äro följande:

- 1) Avtalets parter skola å båda sidor vara organisationer i besittning av ovan angivna juridiska befogenheter.
- 2) Avtalet skall innehålla bestämmelse om obligatorisk skiljedom innan arbetsinställelse från någondera sidan får företagas; skiljenämndens sammansättning fastställs genom överenskommelse parterna emellan.
- 3) Avtal skall innehålla bestämmelse om ställande av säkerhet från parternas sida för fullgörande av organisationerna genom avtalet iklädda förpliktelser, ävensom om den förstärkning av denna garanti, som kan finnas skäligen i samband med utsträckningen av avtalets giltighetsområde.

- 4) Avtalets giltighetstid får ej överstiga två år.

5) Ett vederbörligen underskrivet exemplar av avtalet skall inom åtta dagar efter avtalets upprättande hava deponerats i yrkesdomstolens kansli eller, där dylik domstol ej finnes, hos vederbörande fredsdomare.

6) Inom den näringsgren och det område, som avtalet avser, får ej finnas något ytterligare i kraft varande kollektivavtal, som uppfyller ovan angivna villkor.

Kollektivavtal, som i överensstämmelse med mom. 5 blivit hos domstol deponerat, skall inom 14 dagar på statens bekostnad offentliggöras i »Moniteur belge». Därest protest häremot ej inom ytterligare tre månader framställts från arbetsgivarvidan, fastställs avtalet att gälla till efterföljd vid alla arbetsplatser inom ifrågavarande industri och inom angivet område.

(Bulletin de l'Office du Travail.)

— Socialförsäkring —

Centralt ämbetsverk för socialförsäkringen i Schweiz. Den 13 juni 1911 antogs i Schweiz en lag angående sjuk- och olycksfallsförsäkring. En kortfattad redogörelse för innebörden av denna lag har lämnats i häfte 7 för år 1911 av denna tidskrift. Lagen företer, vad sjukförsäkringen beträffar, väsentliga likheter med 1910 års svenska sjukkasselag. Den avser så-

lunda bl. a. en reglering av det frivilliga sjukkasseväsendet och dess främjande genom avsevärda bidrag från det allmänna. Olycksfallsförsäkringen ordnas av lagen på försäkringstvängets grund.

Beträffande den statliga tillsynen över försäkringen samt dennas administration föreskriver omförmälda lag, att olycksfallsförsäkringen skall handhas av en särskild statsanstalt med ensamrätt att förmedla försäkringen. Tillsynen över sjukförsäkringen har av lagen lagts i förbundsrådets händer. Förbundsrådet skall även öva uppsikt över olycksfallsförsäkringsanstaltens verksamhet.

Emellertid har förbunds församlingen kort före det nyssförflutna årsskiftet beslutat upprättandet av ett nytt centralt ämbetsverk »Förbundsanstalten för socialförsäkringen». Detta ämbetsverk, som synes avsett att bli en centralanstalt för hela socialförsäkringen i Schweiz, skall till en början övertaga förbundsrådets uppgifter gentemot sjuk- och olycksfallsförsäkringen enligt 1911 års lag.

Det nya verket skall sortera under handels-, industri- och jordbruksdepartementet.

Vad först beträffar ämbetsverkets ställning till olycksfallsförsäkringen, föreskrives bl. a., att den instruktion, som upprättas för olycksfallsförsäkringsanstalten, ävensom dennas årsberättelser och räkenskaper skola underställas förbundsanstalten. Förbundsanstalten skall avgöra, huruvida ett yrke är underkastat försäkringstvängets eller ej, samt lämna föreskrifter angående under vilka förhållanden viss sjukdom är att betrakta såsom yrkessjukdom och förty skall berättiga till ersättning enligt de särskilda bestämmelser, lagen i fråga om dylik sjukdom meddelat. Anstalten skall vidare besluta rörande utländska undersåtars delaktighet i sjuk- och olycksfallsförsäkringen -- alltefter den ställning deras resp. hemländer berett schweiziska undersåtar i samma hänseende. Slutligen skall anstalten utgöra en förmedlingslänk mellan förbundsrådet och olycksfallsförsäkringsanstalten, en maktpåliggande roll särskilt under försäkringens första verksamhetstid.

Beträffande sjukförsäkringen komma en rad av viktiga uppgifter att tilldelas det nya ämbetsverket. Den schweiziska sjukförsäkringen enligt 1911 års lag bygger visserligen på frivillighetens grund och det förut bestående sjukkasseväsendet, men den syftar här emot en framtida obligatorisk försäkring, anknuten till offentliga sjukkassainstitutioner. Den lämnar också de särskilda kantonerna befogethet att ordna sitt sjukkasseväsende enligt dylika grunder. Därvid skall det bli förbundsanstaltens sak att gå kantonerna tillhanda och att med den åsyftade utvecklingen av sjukförsäkringen för ögonen i viss grad leda och övervaka deras åtgöranden.

Förbundsanstalten skall dessutom pröva grunderna för sjukkassornas verksamhet ur soliditets- och rättslig synpunkt får att de må kunna förklaras behöriga att komma i åtnjutande av statsunderstöd. Beviljandet och utanordnandet av statsunderstöden tillkommer även anstalten, vilken i samband härmed också har att öva erforderlig kontroll över deras verksamhet. I dessa hänseenden äro anstaltens åligganden av ungefär samma art, som tillsynsmyndighetens över det svenska sjukkasseväsendet enligt 1910 års lag.

Enligt den schweiziska lagen kunna anslag av statsmedel beviljas kantonerna för beredande av nödig vård åt sjuka och barnaföderskor i glest befolkade trakter med dåliga kommunikationer, där förutsättningar för en ordnad sjukkasserveksamhet sålunda saknas. Här väntas den nya anstalten av en lika tacksam som viktig uppgift.

Den roll, som lagen tilldelat sjukkassorna inom olycksfallsförsäkringen, kommer även att påkalla anstaltens medverkan. Lagen föreskriver, att sjukkassa på olycksfallsförsäkringsanstaltens begäran skall åtaga sig agentskap för olycksfallsförsäkringen inom sitt verksamhetsområde och ombesörja därmed förenade åligganden ävensom, där så finnes lämpligt, mot skäligen gottgörelse övertaga olycksfallsförsäkringen i vad den avser beredande av kontant sjukhjälp och sjukvård under de första sex veckorna efter olycksfall. Här ifrågavarande växelverkan mellan å ena sidan sjukkassorna och å andra sidan olycksfallsförsäkringen och dess speciella organ skall förmedlas av förbundsanstalten.

I den mån efter hand anstalter befinnas böra träffas för anordnande av nya grenar av den sociala försäkringen i Schweiz, framförallt en ålderdoms- och invaliditetsförsäkring, kommer arbetet härmed att väsentligen läggas i det nya ämbetsverkets händer. (Soziale Praxis.)

Österrikisk lag angående olycksfalls- och sjukförsäkring för sjöfolk och fiskare.¹
Den österrikiska arbetarolycksfallsförsäkringslagen av år 1887 och sjukförsäkringslagen av år 1888

¹ Jfr »Meddel.» 1911, sid. 231 och 1912 sid. 675.

inbegripa icke sjömännen i försäkringen. Genom tvänne nya speciallagar, antagna den 11 februari innevarande år, hava båda de nämnda slagen av försäkring blivit utsträckta icke blott till sjömän utan även till fiskare.

Den nya olycksfallsförsäkringen för sjömän och fiskare erbjuder principiella skiljaktigheter från den äldre lagen endast därutinnan, att hela kostnaden för försäkringen lägges på företagaren.

Försäkringen omfattar närmast i ifrågavarande yrke sysselsatta österrikiska undersåtar — undantagandes dem, som på grund av anställning i statens eller kommunens tjänst etc. annorledes äro ersättningsberättigade. Beträffande i den österrikiska sjöfarten mera tillfälligt använda utlänningar äga vederbörande myndigheter efter omständigheterna förordna om deras undantagande från försäkringen.

Försäkringen avser icke blott olycksfall utan även sjukdom i kolera, pest, gula febern och beriberi, som träffar sjömännen under yrkesutövningen.

Den mindre sjöfarten — med små fartyg — samt havsfisket erbjuda åtskilliga undantagsförhållanden, som påkallat särskilda bestämmelser i lagen. I fråga om fartyg om mindre än 50 ton samt fiskofartyg, som ej drivas med ånga eller motor, skall även företagaren inbegripas i försäkringen, om han tillhör besättningen.

Vad den nya sjukförsäkringen beträffar, omfattar denna samma kategorier av personer som olycksfallsförsäkringen. Således inbegripas i fråga om den mindre sjöfarten och havsfisket även företagarna i försäkringen, såvida de tillhöra besättningen. Sjukförsäkringen förmedlas genom de allmänna distrikts-, yrkes- och föreningssjukkassorna. Då varje företag, sysselsättande minst 100 försäkringspliktiga personer, berättigas upprätta en yrkessjukkassa för sin personal, så följer därav, att alla större sjöfartsföretag kunna inrätta en egen sjukkassa.

För österrikiska fartygs besättning komma tre särskilda fall i betraktande i fråga om sjukdom: sjukdom under uppehåll inom österrikiskt område, under resa ombord eller vid uppehåll i utlandet samt efter landsättning på grund av sjukdom å utländsk ort.

Vid sjukdom under resa, så länge icke den sjuke måste landsättas på grund av sjukdomen, blir det rederiets sak att bereda den sjuke erforderlig läkarvård och medicin, i den mån detta kan ske ombord eller vid anlöpande af hamnar. Först efter landsättningen inträder vederbörande sjukkassas ersättningsskyldighet och är denna utsträckt till en tid av högst 20 veckor räknat från dagen för landsättningen. Har den sjuke landsatts i utländsk hamn, höjes den eljest vanliga sjukhjälpens belopp efter omständigheterna med 50 eller 100 %. Den sjuke försättes nämligen då i en synnerligen prekär ställning och måste dessutom själv bekosta läkarvården. I detta fall tillkommer rederiet skyldighet att ombesörja den insjuknades befordran till inländsk hamn.

(Soziale Rundschau.)

Den kommunala arbetslöshetsförsäkringen i Tyskland. Frågan om införande av arbetslöshetsförsäkring har under de senaste åren upptagits till behandling i ett flertal tyska städer. I en del fall, såsom i Bayern och Baden, har initiativ kommit från regeringen; i andra fall har frågan väckts inom stadsfullmäktige eller från enskilda organisationer, särskilt fackföreningar. Åtskilliga städer hava redan infört arbetslöshetsförsäkring i en eller annan form; i andra ligger frågan ännu under omprövning, medan i en del städer de framställda förslagen hava fått förfalla.

Enligt av K. statist. Amt inhämtade uppgifter har kommunal arbetslöshetsförsäkring hittills införts i städerna Berlin-Schöneberg (sedan 1910), Köln (1896, omorganiserad 1911), Erlangen (1909), Freiburg i. B. (1910), Schwab. Gmünd (1911, trädde i kraft 1912), Kaiserslautern (1912 resp. 1913), Mannheim (1911, omorganiserad 1913), Mülhausen i. E. (1909), Strassburg i. E. (1906, trädde i kraft 1907), Stuttgart (1912).

I samtliga städer hava arbetarorganisationerna uteslutande eller delvis anlitats som organ för försäkringens genomförande. I regel anordnas samarbetet i överensstämmelse med Gentsystemet sålunda, att fackföreningarnas arbetslöshetskassor erhålla kommunala bidrag i viss proportion till de åt arbetslösa medlemmar utbetalade understöden. I Köln har staden åtagit sig ett slags återförsäkring av fackföreningarnas understödsberättigade medlemmar. Köln, Gmünd och Kaiserslautern hava dessutom upprättat frivilliga kommunala försäkringskassor. I Schöneberg, Freiburg och Stuttgart hava innehavare av sparbanksböcker under vissa villkor erhållit samma rätt till

kommunala bidrag som medlemmar i de fackliga understödkassorna. I Erlangen och Mannheim har man jämte bidragen till fackföreningarna även anordnat ren understödsverksamhet.

Förslag om införande av arbetslöshetsförsäkring äro för närvarande under behandling i Berlin (inklusive Gross-Berlin), Cassel, Colmar i. E., Dresden, Düsseldorf, Essen, Eupen, Frankfurt a. M., Guben, Heidelberg, Mainz, München, Neukölln, Neumünster, Nürnberg, Pforzheim och Weissensee. I Heidelberg beviljades anslag för nämnda ändamål redan 1910, ehuru verksamheten ännu ej kommit till stånd. I Eupen har man likaledes haft anslag för 1911 och 1912. I München och Nürnberg voro anslag för 1912 beviljade under förutsättning, att staten bidroge med samma belopp.

Förslag om arbetslöshetsförsäkring hava dessutom under de senaste åren blivit framlagda men av stadsfullmäktige avslagna i ett flertal städer, såsom Berlin-Wilmersdorf, Braunschweig, Danzig, Dessau, Elberfeld, Halle a. S., Hamburg, Hof, Köpenick, Kulmbach, Regensburg, Spandau, Wiesbaden och Würzburg. I Augsburg, Charlottenburg, Duisburg och Solingen hava förberedande utredningar i berörda syfte verkställts av myndigheterna, men ej föranlett någon vidare åtgärd.

Härtill komma en del orter, där framställningar framlagts av fackföreningar eller enskilda personer rörande denna fråga, men av myndigheterna lämnats utan avseende.

(Reichsarbeitsblatt.)

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Arbetsmarknaden i England under mars 1913. Arbetsstillgången var under mars fortfarande god och visade förbättring inom järn- och stål- samt textilindustrierna, medan det gynnsamma läget inom kol- samt maskin- och skeppsbyggnadsindustrierna fortfor. Byggnads- och tegelindustrierna visade ytterligare förbättring som vanligt vid denna årstid, medan läget inom block- och plåtindustrin märkbart försämrades.

Lönernas tendens till stegring fortfor.

Antalet arbetslösa inom de yrken, som inbegripas under den nya arbetslöshetsförsäkringslagen, sjönk från 4.4 % vid slutet av februari till 3.5 % vid utgången av mars.

Fackorganisationer med 908 276 medlemmar (bortsett från i strejker och lockouter invecklade, sjuka och överåriga) rapporterade 17 533 eller 1.9 % av medlemsantalet såsom arbetslösa vid slutet av mars 1913 mot 2.0 % vid slutet av februari månad.

Enligt inkomna uppgifter från ett antal arbetsgivare, sysselsättande 414 837 arbetare under veckan närmast före den 15 mars 1913, visade sig en minskning på 0.1 % av antalet sysselsatta arbetare men en ökning på 1.2 % av det utbetalade lönebeloppet i jämförelse med föregående månad.

(Labour Gazette.)

Arbetsmarknaden i Tyskland under mars 1913. Arbetsmarknadens läge har under mars månad, såsom med hänsyn till årstiden kunnat förväntas, varit bättre än under närmast föregående månad. Förbättringen har dock varit betydligt mindre än under samma tid föregående år.

Inom flertalet industrier betecknas affärsläget som tillfredsställande. Vid stenkolsgruvorna fanns god arbetstillgång; vid brunkolsgruvorna åter var avsättningen otillräcklig. Vid järnverk och gjuterier samt inom kaliindustrin rådde goda konjunkturer, varemot en del klagomål kommo från den mindre industrien. Maskinindustrin hade i allmänhet tillräcklig arbetstillgång; på åtskilliga håll hade man dock knappt med beställningar. Inom kemiska industrien synes läget i allmänhet varit gynnsamt. Rapporterna från bomullsindustrien äro mindre goda, från ylle- och linne- samt beklädnadsindustrierna däremot tillfredsställande. Byggnadsverksamheten är fortfarande inom hela riket mycket svag.

Enligt uppgifter från sjukhassorna ökades de försäkringspliktiga medlemmarnas antal under månaden med 87 514 personer (82 897 män, 4 617 kvinnor). Stegringen var emellertid, särskilt vad kvinnorna beträffar, avsevärt mindre än föregående år, då medlemsantalet under samma tid ökades med 130 001 personer (97 215 män, 32 786 kvinnor).

Angående arbetslösheten under mars föreligga uppgifter från 50 fackförbund med 2 059 633 medlemmar. Av dessa voro vid månadens slut 2.3 % arbetslösa mot 2.9 % vid slutet av föregående månad. Under mars månad inträder regelbundet en avsevärd minskning i arbetslösheten. Denna

nedgång har emellertid detta år varit betydligt mindre än det närmast föregående året, då procenttalet sjönk från 2.5 till 1.6.

Enligt arbetsförmedlingsanstalternas uppgifter kommo under mars 1913 på 100 lediga platser för män 168 arbetssökande mot 145 under samma månad föregående år och 190 under närmast föregående månad. För kvinnor voro motsvarande siffror 87, 84 och 91. Gentemot föregående månad har relativa antalet arbetssökande sålunda minskats. Däremot har tillströmningen å arbetsmarknaden åtminstone vad männen beträffar i förhållande till antalet lediga platser varit större än motsvarande tid föregående år.

(Reichsarbeitsblatt.)

Åtgärder för bekämpande av säsongarbetslösheten i Helsingfors. Förliden höst beslöt Helsingfors stadsfullmäktiges nämnd för arbetarangelägenheter att hos stadsfullmäktige göra en framställning angående organisation av verksamheten för lindrande av den genom säsongarbetslöshet framkallade nöden. Förslaget, som godkändes av stadsfullmäktige den 25 sistlidne februari, innehåller följande bestämmelser.

Nämnden för arbetarangelägenheter äger i samråd med direktionen för den kommunala arbetsförmedlingsbyrån och fattigvårdsstyrelsen ärligen senast innan utgången av oktober månad eller ock annars, då behov härav yppar sig, överlägga huruvida sådan arbetslöshet är att förvänta, att den påkallar en särskilt organiserad understödsverksamhet från samhällets sida, samt i sådant fall hos stadsfullmäktige göra framställning om tillsättande av en nödhjälpskommitté och om anvisande av nödiga expensmedel och lokal för denna kommitté och av densamma anordnad verksamhet.

Kommittén består av åtta medlemmar, av vilka stadsfullmäktige utse ordföranden och en ledamot samt förenämnda kommunala institutioner, Helsingfors svenska arbetarförening, Helsingin työväenyhdistys och Suomalainen työväenliitto, vardera en ledamot.

Kommitténs uppgift är:

att införskaffa närmare upplysningar om arbetslöshetens art och omfång;

att ifråga om anordnandet av allmänna arbeten hos vederbörande myndigheter göra sådana framställningar, som av förhållandena påkallas;

att vidtaga åtgärder för understödjande av nödlidande arbetslösa eller för deras förhjälpande till andra orter samt hos stadsfullmäktige göra framställningar om beviljande av behövliga anslag för sagda ändamål;

att vid bispringandet av nödställda och deras familjer verka i samförstånd med fattigvårdsstyrelsen, den kommunala arbetsförmedlingsbyrån och enskilda välgörenhetsföreningar;

att för understödjandet antaga nödiga biträden, varvid såvitt möjligt böra anlitas personer ur de nödlidandes egen krets;

att vid sin understödsverksamhet om de arbetslösa, varaktigheten av deras arbetslöshet och deras förhållanden i övrigt samt angående till buds stående arbeten insamla sådana uppgifter, vilka äro ägnade att statistiskt belysa arbetslösheten såsom social företeelse, varvid kommittén äger samråda med stadens statistiska kontor, till vilket materialet skall överlämnas att bearbetas; samt

att vid vintersäsongens slut, senast inom maj månad, till nämnden för arbetarangelägenheter avgiva redogörelse över sin verksamhet samt redovisning för uppburna medel, som av nämnden efter verkställd granskning jämte eget yttrande ingives till stadsfullmäktige.

(Arbetsstatistisk tidskrift.)

Arbetslösheten i Danmark under år 1912. Alltsedan 1910 har Statens Statistiske Bureau bearbetat de uppgifter rörande arbetslösheten vid utgången av varje månad, som danska landsorganisationen, »De samvirkende Fagforbund», införskaffat från de olika fackorganisationerna.

Den sammanfattande redogörelsen för arbetslösheten under 1912, som nyligen offentliggjorts, berör, liksom förhållandet varit under de båda föregående åren, endast sådan arbetslöshet, som icke direkt har sin orsak i arbetarnas deltagande i arbetskonflikter, och omfattar blott egentliga arbetarorganisationer, men däremot icke sådana yrken, vilka, som t. ex. farmaceuter m. fl., icke tillhöra arbetarklassen. Undantagna äro vidare funktionärer i kommunens tjänst, järnvägsmän o. d. samt sjömän.

Av hela antalet redovisade medlemmar, som i genomsnitt per månad belöpte sig till 105 681, voro i genomsnitt 7 900 eller 7·5 % arbetslösa under året. Antalet förlorade arbetsdagar har beräknats till sammanlagt 2 100 000 eller i genomsnitt 265 dagar per arbetslös och 20 dagar per medlem under året. Arbetslöshetsfrekvensen var en sjättedel större i Köpenhamn med Fredriksberg än i landsorten eller resp. 8·1 och 6·9 % och beträffande antalet förlorade arbetsdagar var skillnaden ännu betydligare med i genomsnitt resp. 23 och 17 förlorade arbetsdagar per arbetare. Detsamma har varit fallet även under 1910 och 1911 och synes bero på att byggnadsindustrien har en mera säsongartad karaktär i huvudstaden samt att fabriksindustrien där är mera specialiserad än i landsorten, vilka båda omständigheter bidraga att öka arbetslösheten.

Arbetslöshetsfrekvensen har sedan 1910, då den uppgick till 11·0 %, varit stadd i starkt sjunkande. Motsvarande siffra för år 1911 beräknades till 9·2 % och sjönk under 1912 till 7·5 %. Förhållandena under olika årstider belysas närmare av nedanstående tablå öfver arbetslöshetsfrekvensen under olika månader av åren 1910—1912.

Månad.	Arbetslöshetsprocent.			Månad.	Arbetslöshetsprocent.		
	År 1910.	År 1911.	År 1912.		År 1910.	År 1911.	År 1912.
Januari	18·7	18·6	19·2	Juli	8·0	4·9	3·4
Februari	17·8	16·6	14·8	Augusti	7·7	4·8	3·6
Mars	11·1	11·2	8·3	September	7·1	4·2	3·8
April	7·7	8·6	4·6	Oktober	9·5	5·4	4·4
Maj	7·2	6·7	4·2	November	12·7	8·6	7·1
Juni	7·1	5·4	3·8	December	18·0	14·8	18·8
				I medeltal	11·0	9·2	7·5

De starka variationerna i arbetstillgången under sommar- och vintermånaderna framgå tydligt av denna sammanställning. Under 1912 var sålunda arbetslösheten under fjärde kvartalet i genomsnitt dubbelt så stor och under första kvartalet 3 å 4 gånger större än under andra och tredje kvartalen.

Som synes av tablå är arbetslösheten under alla tre åren högst i januari månad med bortåt var femte arbetare utan sysselsättning. Därefter minskades arbetslöshetsfrekvensen och hade under 1912 redan i april nedgått till 4·6 % för att under de följande månaderna ytterligare avtaga. I oktober börjar arbetslösheten ökas och i november inträder den egentliga vinterarbetslösheten, som starkt tilltager i december och kulminerar i januari.

Arbetslösheten inom olika näringsgrenar under åren 1910—1912 framgår av följande sammanställning, där grupperna ordnats efter arbetslöshetsfrekvensens storlek under 1912.

	Arbetslöshetsprocent.		
	År 1910.	År 1911.	År 1912.
Jordarbete, byggnads- och möbelindustri	19·1	16·9	12·8
Grovarbetare m. fl.	11·2	10·9	8·5
Närings- och njutningsämnesindustri	7·3	6·6	5·3
Trävaruindustri	6·2	5·3	5·3
Metallindustri	10·0	5·9	4·8
Industri för litteratur och konst	5·9	5·6	4·8
Beklädnadsindustri	3·3	3·6	4·6
Läderindustri	1·9	2·2	3·4
Textilindustri	—	3·5	2·5
Sten-, ler- och glasindustri	2·8	1·1	2·4
Pappersindustri	0·2	0·2	0·3
I medeltal	11·0	9·2	7·5

Arbetslösheten har sålunda varit störst inom gruppen jordarbete, byggnads- och möbelindustri med nära 13 % arbetslösa under år 1912. Av de 31 600 arbetare, som hänförts till gruppen »grovarbetare m. fl.» voro i genomsnitt 8·5 % arbetslösa, medan arbetslösheten inom övriga vik-

tigare grupper genomgående var omkring 4 à 5 % samt inom textil-, läder-, sten- och pappersindustrierna ännu lägre. I jämförelse med år 1910 var arbetslösheten inom metallindustrin under 1912 endast hälften så stor och även inom grupperna jordarbete, byggnads- och möbelindustri samt grovarbetare m. fl. var minskningen ganska avsevärd.

Av de mera betydande yrkena hade målarna den högsta arbetslöshetsprocenten under 1912 eller 19.1 %. Därefter kommo bagare med 15.7 %, murare med 15.2 %, kypare med 11.0 %, timmermän med 10.2 %, snickare med 10.1 %, sadelmakare med 9.8 % samt danska grovarbetareförbundet med 9.4 %. Inom övriga fack understeg arbetslöshetsfrekvensen 7 %.

(Statistiske Efterretninger.)

— Arbetsförmedling. —

Arbetsförmedlingen i Österrike år 1911. Handelsministeriets avdelning för arbetsstatistik har helt nyligen offentliggjort sin årsberättelse över arbetsförmedlingsresultatet i Österrike år 1911. Enligt denna publikation uppgick antalet ansökningar om arbete vid samtliga 902 uppgiftslämnande anstalter till 872 101 och antalet lediga platser till 816 830, av vilka 594 694 tillsattes. Samtliga ansökningar under år 1911 överstego alltså de under samma år anmälda lediga platserna med 6.8 %; över $\frac{2}{3}$ av de arbetssökande fingo anställning och bland lediga platser besattes $\frac{3}{4}$.

Följande sammanställning utvisar motsvarande relationstal för de närmast föregående åren:

	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.
Antal lediga platser på 100 ansökningar	99.6	96.4	87.0	91.1	93.7
» tillsatta » » » »	67.8	67.9	65.3	66.2	68.2
» ansökningar på 100 tillsatta platser	68.0	70.4	75.1	72.7	72.8

Över hälften av samtliga ansökningar om arbete, lediga platser och tillsatta platser kommo på det manliga arbetet. Förhållandet mellan ansökningar och lediga platser visar, att den kvinnliga arbetskraften var relativt mera eftersökt än den manliga, vilket också förklarar det gynnsammare förmedlingsresultatet för kvinnoarbetet. I genomsnitt kommo nämligen 4 lediga platser på 5 manliga arbetssökande, av vilka 65 % erhöilo anställning. På den kvinnliga avdelningen, varest lediga platser funnos i överskott, tillsattes 76 %. Av samtliga arbetssökande önskade 4 % lärlingsplatser, av vilka ej fullt hälften placerades.

Följande tabell visar förmedlingsresultatet inom olika yrkesgrenar:

Yrkesgren.	Lediga platser.		Ansökningar.		Tillsatta platser.		På 100 ansökningar kommo		På 100 lediga platser kommo
	Absolut.	%.	Absolut.	%.	Absolut.	%.	lediga platser.	tillsatta platser.	
Jordbruk och skogshushållning	108 151	13.8	92 140	10.9	69 045	11.9	117.4	74.9	63.8
Industri och bergsbruk	380 910	48.5	457 593	54.4	311 717	53.6	83.2	68.1	81.8
Handel och samfärdsel	38 866	4.8	40 515	4.8	14 915	2.6	83.6	36.8	44.0
Fria yrken	6 885	0.9	7 351	0.9	3 955	0.7	93.7	53.8	57.4
Husligt arbete	255 488	32.6	244 031	29.0	181 009	31.2	104.7	74.2	70.8
Summa	785 300	100.0	841 630	100.0	580 641	100.0	93.3	69.0	73.9

Ungefär hälften av all förmedlingsverksamhet föll alltså på industrien, inom vilken yrkesgren $\frac{2}{3}$ av de platssökande erhöilo arbete; i genomsnitt motsvarades 3 lediga platser av 4 arbetssökande. Av lediga platser besattes 82 %.

Inom jordbruket rädde en kännbar brist på arbetskraft; dock besattes nära $\frac{2}{3}$ av de anmälda lediga platserna.

Beträffande handeln var förhållandet mellan anbud och efterfrågan på arbetsmarknaden nästan detsamma som för industrien, men förmedlingsresultatet var för den förra yrkesgrenen betydligt

sämre än för den senare, då inom handel och samfärdsl blott 37 % av de arbetssökande blevo placerade och 44 % av antalet lediga platser tillsatta.

Inom gruppen »husligt arbete» rädde på det hela taget brist på arbetskraft. Av de arbetsökande erhöles 74 % anställning och av samtliga lediga platser tillsattes 71 %.

(Soziale Rundschau).

— Levnadskostnader. —

Prisnivå under år 1912.¹ Den starka stegring av den allmänna prisnivå, som ägt rum under de senaste åren, har fortsatt under 1912 till och med i starkare tempo än under åren 1910 och 1911. Sedan 1881 har prisnivå ej varit så hög som under förlidet år. Enligt Sauerbecks bekanta prisindex, som utvisar prisnivå på grundval av medelprisen för 45 huvudartiklar i världshandeln med medelprisen för utgångsperioden, åren 1867—1877, = 100, hade prisnivå från 1896 till 1912 ökat med 40 %.

I maj 1907 nådde Sauerbecks index ett maximum av 82·4, varefter priserna började sjunka en tid av nära två år. Prisfallet var ganska betydande och indextalet var i februari 1909 nere i 71·9. Därefter började en ny period med alltjämt ökade priser, som sedan nästan oavbrutet fortsatt. I december 1910 var indextalet 77·9, i december 1911 80·9 och i december 1912 86·4. Genomsnittssiffran för 1912 var 85·0 mot 79·8 år 1911, 77·9 år 1910, 74·5 år 1909 och 73·3 år 1908. Priserna voro sålunda under förlidet år 16 % högre än under 1908.

Kvartalsvis för åren 1909—1912 meddelas indextalet i nedanstående översikt:

År.	Indextal.	År.	Indextal.
1909 1:sta kvartalet	72·1	1911 1:sta kvartalet	78·7
» 2:dra »	74·9	» 2:dra »	80·1
» 3:dje »	74·9	» 3:dje »	79·6
» 4:de »	75·7	» 4:de »	80·7
1910 1:sta »	78·1	1912 1:sta »	83·0
» 2:dra »	77·9	» 2:dra »	85·3
» 3:dje »	78·0	» 3:dje »	86·4
» 4:de »	77·6	» 4:de »	85·8

Under de sju första månaderna av 1912 stego priserna och nådde sin höjdpunkt i september. Under oktober och november gingo priserna i någon mån ned, medan årets sista månad kunde uppvisa en ganska betydande prisstegring. Indextalens fluktuationer för varje månad under 1912 framgå av följande sammanställning:

Månad.	Indextal.	Månad.	Indextal.
Januari	81·8	Juli	86·5
Februari	82·9	Augusti	85·9
Mars	84·4	September	86·7
April	85·0	Oktober	85·8
Maj	85·3	November	85·3
Juni	85·5	December	86·4

(Journal of the Royal Statistical Society.)

¹ Jfr »Medd», 1912 s. 561.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Mars månad år 1913.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,¹ lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under mars månad.

Översikt av verksamheten under *mars* månad år 1913.

	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans.		
	Ansök-ningar om arbete.	Lediga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Lediga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansök-ningar om arbete.	Lediga plat-ser.	Till-satta plat-ser.
<i>Mars:</i>									
Stockholm	1 896	1 109	788	1 592	2 238	956	3 488	3 347	1 744
Uppsala län	334	282	164	174	252	115	508	534	279
Södermanlands län	248	204	125	139	145	61	387	349	186
Östergötlands län	747	591	355	592	644	287	1 339	1 235	642
Norrköping	466	174	157	335	417	203	801	591	360
Jönköpings län	163	110	74	211	229	132	374	339	206
Kronobergs län	34	28	17	79	73	50	113	101	67
Norra Kalmar län	67	54	23	49	70	28	116	124	51
Södra Kalmar län	69	53	36	91	133	74	160	186	110
Blekinge län	226	114	66	327	261	164	553	375	230
Kristianstads län	253	218	153	211	245	118	464	463	271
Malmöhus län.									
Malmö	827	368	305	887	719	501	1 714	1 087	806
Lund	185	94	68	110	77	56	295	171	124
Landskrona	115	66	45	64	71	30	179	137	75
Hälsingborg	381	193	132	250	301	143	631	494	275
Ystad	64	34	22	101	68	36	165	102	58
Trelleborg	107	86	66	56	65	38	163	151	104
Eslöv	118	114	83	48	59	36	166	173	119
Skurup	42	51	35	21	46	20	63	97	55
Hallands län	197	162	102	138	159	85	335	321	187
Göteb. o. Bohus län	132	155	80	101	181	68	233	336	148
Göteborg	892	687	609	531	873	443	1 423	1 560	1 052
Skaraborgs län	67	100	34	59	107	37	126	207	71
Värmlands län	75	80	41	71	109	60	146	189	101
Örebro län	284	151	133	272	264	148	556	415	281
Västmanlands län	267	250	133	185	253	121	452	503	254
Kopparbergs län	170	127	94	246	289	151	416	416	245
Gävle stad och län	155	91	70	76	78	39	231	169	109
Västernorrlands län	148	111	85	155	145	70	303	256	155
Jämtlands län	79	65	46	139	133	56	218	198	102
Västerbottens län	64	51	29	97	87	51	161	138	80
Norrbottnens län	54	74	40	91	81	47	145	155	87
Tillsammans mars 1913	8 926	6 047	4 210	7 498	8 872	4 424	16 424	14 919	8 634
" " 1912	9 459	5 534	3 975	6 650	7 947	3 938	16 109	13 481	7 913
" febr. 1913	8 907	5 467	3 930	6 273	5 935	3 121	15 180	11 402	7 051

¹ De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:dje sida.

Tillsatta platser

i jämförelse med föregående månad samt motsvarande tid föregående år.

Anstalter.	Hela antalet.			Ökning (+) eller minskning (—).				Januari—mars.			
	Mars 1912.	Febr. 1913.	Mars 1913.	Mars 1912—mars 1913.		Febr. 1913—mars 1913.		Hela antalet.		Ökning (+) eller minskning (—) 1912/1913.	
				Antal.	%	Antal.	%	1912.	1913.	Antal.	%
Stockholm	1 428	1 511	1 744	+ 316	+ 22	+ 238	+ 15	4 385	4 740	+ 355	+ 8
Uppsala län	302	261	279	— 23	— 8	+ 18	+ 7	802	741	— 61	— 8
Södermanlands län	157	154	186	+ 29	+ 18	+ 32	+ 21	426	493	+ 67	+ 16
Östergötlands län	630	452	642	+ 12	+ 2	+ 190	+ 42	1 362	1 421	+ 59	+ 4
Norrköping	333	305	360	+ 27	+ 8	+ 55	+ 18	874	949	+ 75	+ 9
Jönköpings län	190	126	206	+ 16	+ 8	+ 80	+ 63	357	457	+ 100	+ 28
Kronobergs län ¹	—	19	67	—	—	+ 48	+ 253	—	106	—	—
Norra Kalmar län	58	38	51	— 7	— 12	+ 13	+ 34	143	131	— 12	— 8
Södra Kalmar län	104	78	110	+ 6	+ 6	+ 32	+ 41	226	266	+ 40	+ 18
Blekinge län	239	189	230	— 9	— 4	+ 41	+ 22	525	596	+ 71	+ 14
Kristianstads län	236	179	271	+ 35	+ 15	+ 92	+ 51	463	650	+ 187	+ 40
Malmö län. { Malmö	781	623	806	+ 25	+ 3	+ 183	+ 29	1 759	2 033	+ 274	+ 16
Lund	173	123	124	— 49	— 28	+ 1	+ 1	411	393	— 18	— 4
Landskrona	142	69	75	— 67	— 47	+ 6	+ 9	228	202	— 26	— 11
Hälsingborg	302	221	275	— 27	— 9	+ 54	+ 24	754	739	— 15	— 2
Ystad	69	63	58	— 11	— 16	— 5	— 8	144	174	+ 30	+ 21
Trelleborg	95	50	104	+ 9	+ 9	+ 54	+ 108	197	188	— 9	— 5
Eslöv	101	84	119	+ 18	+ 18	+ 35	+ 42	256	309	+ 53	+ 21
Skurup	50	47	55	+ 5	+ 10	+ 8	+ 17	109	135	+ 26	+ 24
Hallands län	174	144	187	+ 13	+ 7	+ 43	+ 30	409	424	+ 15	+ 4
Göteb. o. Bohus län	118	123	148	+ 30	+ 25	+ 25	+ 20	311	368	+ 57	+ 18
Göteborg	1 003	1 057	1 052	+ 49	+ 5	— 5	—	2 739	3 089	+ 350	+ 13
Skaraborgs län	60	44	71	+ 11	+ 18	+ 27	+ 61	122	166	+ 44	+ 36
Värmlands län	81	73	101	+ 20	+ 25	+ 28	+ 38	227	283	+ 56	+ 25
Örebro län	234	154	281	+ 47	+ 20	+ 127	+ 82	504	629	+ 125	+ 25
Västmanlands län	252	236	254	+ 2	+ 1	+ 18	+ 8	630	727	+ 97	+ 15
Kopparbergs län	183	169	245	+ 62	+ 34	+ 76	+ 45	503	600	+ 97	+ 19
Gävle stad och län	122	115	109	— 13	— 11	— 6	— 5	389	344	— 45	— 12
Västernorrlands län	109	139	155	+ 46	+ 42	+ 16	+ 12	481	585	+ 104	+ 22
Jämtlands län	99	78	102	+ 3	+ 3	+ 24	+ 31	202	261	+ 59	+ 29
Västerbottens län ¹	—	55	80	—	—	+ 25	+ 45	—	201	—	—
Norrbottnens län	88	72	87	— 1	— 1	+ 15	+ 21	258	227	— 31	— 12
Tillsammans	7 913	7 051	8 634	+ 721	+ 9	+ 1 588	+ 22	20 196	22 627	+ 2 431	+ 12
Därav jordbruk, skogshushållning m. m.	1 890	1 543	1 996	+ 106	+ 6	+ 453	+ 29	3 941	4 748	+ 807	+ 20
» övriga näringsgrenar .	6 023	5 508	6 638	+ 615	+ 10	+ 1 130	+ 21	16 255	17 879	+ 1 624	+ 10

Vid samtliga under månaden verksamma anstalter gjordes tillhopa 16 424 ansökningar om arbete, varav 8 926 av män och 7 498 av kvinnor. Samtidigt funnos disponibla 14 919 lediga platser, nämligen 6 047 för män och 8 872 för kvinnor. Hela antalet tillsatta platser uppgick till 8 634, av vilka 4 210 besattes med män och 4 424 med kvinnor.

Räknat på 100 lediga platser kommo för hela riket under månaden 110 ansökningar om arbete, gentemot 133 ansökningar under näst föregående månad och 119 under mars 1912. Antalet tillsatta platser per 100 lediga utgjorde under månaden 58 gentemot 62 under näst föregående månad och 59 under mars 1912.

¹ Anstalten började sin verksamhet under år 1912.

Bland de *särskilda anstalterna* uppvisa givetvis de i storstäderna belägna samt de större länsförmedlingarna den största omsättningen av arbetskraft; en relativt större frekvens framträder även vid de anstalter, som fungerat under någon längre tid och därunder hunnit förvärva mera omfattande förbindelser och förtroende.

Närmare upplysningar i övrigt rörande verksamheten vid de olika anstalterna kunna inhämtas ur här meddelade tabeller.

Arbetsmarknadens allmänna läge har under månaden i allmänhet varit tillfredsställande och åtminstone på en del orter bättre än samma tid föregående år. Särskilt för jordbruks- och byggnadsarbetare har arbetstillgången givetvis ökats mot under februari.

Förestående tabell lämnar en närmare belysning av *verksamhetens utveckling* vid de olika anstalterna, i vad angår de tillsatta platsernas antal. På de flesta håll finner man framåtgång i jämförelse med såväl motsvarande tidpunkt under föregående år som med nästlidna månad. För samtliga anstalter och yrkesgrenar uppgick ökningen vid jämförelse med mars 1912 till 721 eller 9 % (därav för jordbruket m. m. 106 eller 6 % och för övriga näringsgrenar 615 eller 10 %); i förhållande till resultaten under nästföregående månad utgjorde ökningen 1 583 eller 22 % (därav för jordbruket m. m. 453 eller 29 % och för övriga näringsgrenar 1 130 eller 21 %).

I det följande meddelas vissa tabellariska uppgifter rörande den offentliga arbetsförmedlingens betydelse för *särskilda näringsgrenar* samt för verksamhetens utveckling och arbetstillgången därinom. Det torde vara nog att här ytterligare betona, hurusom alltjämt en synnerligen skarp skillnad framträder mellan å ena sidan jordbruket och skogshushållningen, där i allmänhet rik arbetstillgång yppas, samt å den andra sidan de industriella yrkena m. fl., vilka visa överflöd på arbetskraft.

Den grundväsentliga skillnaden mellan arbetsmarknaden inom jordbruket och inom de industriella yrkena kommer klart till synes i nedanstående tablå, som jämväl lämnar tillfälle till jämförelser med motsvarande tid föregående år samt med nästlidna månad.

På 100 lediga platser kommo:

	<i>Ansökningar om arbete.</i>			<i>Tillsatta platser.</i>		
	Mars 1912.	Febr. 1913.	Mars 1913.	Mars 1912.	Febr. 1913.	Mars 1913.
<i>Jordbruket m. m.</i>						
Män	100	93	95	59	56	59
Kvinnor	41	51	46	33	31	32
Tillsammans	85	84	83	52	50	53
<i>Övriga näringsgrenar.</i>						
Män	239	218	195	84	85	79
Kvinnor	89	112	89	52	55	52
Tillsammans	182	151	119	61	66	60
<i>Samtliga yrkesgrenar.</i>						
Män	171	163	148	72	72	70
Kvinnor	84	106	85	50	53	50
Tillsammans	119	133	110	59	62	58

Sveriges offentliga arbetsförmedling mars 1913.

Sammandrag för samtliga anstalter.

Yrkesgrupper.	Manliga avdelningen.			Kvinnliga avdelningen.			Tillsammans.			På 100 ¹ lediga plat- ser kommo:	
	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	ansök- ningar om arbete.	till- satta plat- ser.
I. Jordbruk och skogs- hushållning m. m. .	2 752	2 886	1 700	417	912	296	3 169	3 798	1 996	83	53
II. Gruvdrift och malm- förädling	28	16	14	—	—	—	28	16	14	—	—
III. Industri och hantverk m. m.:											
<i>A</i> Jord-, sten- och glasindu- stri	90	52	36	1	2	2	91	54	38	169	70
<i>B</i> Metall- o. maskinindustri	658	313	212	15	3	2	673	316	214	213	68
<i>C</i> Trävaruindustri	198	133	84	2	8	6	200	141	90	142	64
<i>D</i> Byggnadsverksamhet	1 110	438	395	—	—	—	1 110	438	395	253	90
<i>E</i> Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	41	30	17	23	16	16	64	46	33	—	—
<i>F</i> Textilindustri	57	20	11	58	17	11	115	37	22	311	59
<i>G</i> Beklädnadsindustri	38	14	5	144	102	52	182	116	57	157	49
<i>H</i> Närings- och njutnings- ämneshandelsindustri	210	80	51	134	131	58	344	211	109	163	52
<i>I</i> Kemisk-teknisk och be- lysningsindustri	23	11	8	9	9	4	32	20	12	—	—
<i>J</i> Trämasse- och pappers- industri	25	16	15	13	29	16	38	45	31	—	—
<i>K</i> Grafisk industri	33	7	2	7	8	4	40	15	6	—	—
<i>L</i> Industri och hantverk, ej särskilt specif.	237	58	42	31	22	10	268	80	52	335	65
IV. Handel och samfärdsel:											
<i>A</i> Kontors-, bank- och för- säkringspersonal	85	23	15	53	23	9	138	46	24	300	52
<i>B</i> Butika- och magasinperso- nal	447	245	197	255	88	36	702	333	233	211	70
<i>C</i> Hotell-, kafé- och restau- rantrörelse	90	78	52	592	856	405	682	934	457	73	49
<i>D</i> Landtransport	749	632	435	74	128	39	823	760	474	108	623
<i>E</i> Vattentransport	177	73	55	1	1	—	178	74	55	—	—
<i>F</i> Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	5	12	11	1	4	1	6	16	12	—	—
V. Husligt arbete	1	1	—	5 480	6 469	3 431	5 481	6 470	3 431	85	53
VI. Allmän och litterär verksamhet	19	43	36	43	38	24	62	81	60	77	74
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	1 853	866	817	145	6	2	1 998	872	819	229	94
Summa för mars 1913	8 926	6 047	4 210	7 498	8 872	4 424	16 424	14 919	8 634	110	58
, , , 1912	9 459	5 534	3 975	6 650	7 947	3 938	16 109	13 481	7 913	119	59

¹ Proportionstal hava här ej beräknats i de fall, då de absoluta talen äro små. Dessa hava dock medräknats i summan för samtliga yrkesgrenar, varav förklaras vissa skiljaktigheter mellan de under denna rubrik uppförda talen samt de detaljsummor, som finnas angivna.

För en närmare kännedom om arbetsförmedlingens betydelse för de särskilda näringsgrenarna hänvisas till förestående tabell. I nedanstående översikt återgivas de för bedömandet av arbetsmarknadens läge betydelsefullaste siffrorna rörande proportionen mellan arbetsansökningar och lediga platser (både män och kvinnor).

På 100 lediga platser kommo:

Ansökningar om arbete.

Mars 1912. Febr. 1913. Mars 1913.

Jordbruk och skogshushållning m. m.	85	84	83
Metall- och maskinindustri	228	221	213
Trävaruindustri	170	203	142
Byggnadsverksamhet	330	379	253
Textilindustri	417	368	311
Beklädnadsindustri	165	206	157
Närings- och nyttningsämnesindustri	146	197	163
Kontors- o. d. personal	265	307	300
Butiks- o. d. personal	243	295	211
Hotell-, kafé- och restaurantrörelse	87	95	73
Landtransport	144	156	108
Husligt arbete	84	106	85
Grovarbete	233	175	229

Flera av ovanstående näringsgrupper utvisa ganska riklig tillgång på arbetskraft. Emellertid inträdde under månaden förbättring inom samtliga grupper utom grovarbetet.

Granskar man med ledning av rapporterna huru de tillsatta platserna fördela sig på vissa *specialiteter av arbetare* framgå i huvudsak följande resultat. För kvinnorna återfinnas de största förmedlingsresultaten naturligen inom gruppen husligt arbete i privat tjänst, nämligen 86 platser för hushållerskor, 355 för hus- och barnjungfrur, 207 för kokerskor och köksor, 1 162 för ensamjungfrur samt 1 452 inom tvätt- och rengöringsarbete o. s. v.; inom hotell-, kafé- och restaurantrörelse anställdes 67 servitriser, 31 städerskor, 34 kokerskor, 223 diskerskor o. s. v. Inom handels-, kontors- och lagerarbeten placerades 36, i jordbruks- o. d. arbete 296. Bland viktigare manliga specialiteter må anföras bleck- och plåtslagare 16, smeder och hovslagare 62, filare och bänkarbetare 22, maskinarbetare 28, sågverks- och brädgårdsarbetare 45, möbel- och finsnickare 19, jord-, beton- o. d. arbetare 137, murare 16, murarbetsmän och tegelbärare 53, byggnadssnickare och timmermän 143, måleriarbetare 15, handels- och lagerarbetare 130, springpojkar 235, kuskar och åkeriarbetare 67, stuveriarbetare 34 o. s. v. Inom jordbruk och skogshushållning m. m. anställdes: befälspersonal 42, tjänare på stat 350, tjänare i husbondes kost 825, tillfälliga arbetare 199, trädgårdspersonal 106, skogspersonal 157 samt diverse andra arbetare 21.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 1 112 platser, varav 795 manliga och 317 kvinnliga; motsvarande tal föregående år voro resp. 988, 701 och 287 samt under nästlidna månad resp. 872, 641 och 231. Dessa siffror giva dock endast ett svagt uttryck för de offentliga

Antalet platser, som under mars månad tillsatts utom resp. orter.

Mars 1913.

	Manliga.	Kvinnliga.	Tillsam- mans.	Mars 1912.	Febr. 1913.
Stockholm	127	30	157	114	145
Uppsala län	13	2	15	37	24
Södermanlands län	3	4	7	6	8
Östergötlands län	5	6	11	17	9
Norrköping	98	36	134	158	158
Jönköpings län	11	11	22	21	16
Kronobergs län	8	10	18	—	—
Norra Kalmar län	3	1	4	5	1
Södra Kalmar län	1	3	4	6	2
Blekinge län	19	31	50	51	36
Kristianstads län	52	28	80	38	46
Malmöhus län. { Malmö	69	32	101	129	55
Lund	33	13	46	48	29
Landskrona	20	1	21	23	11
Hälsingborg	51	13	64	70	39
Ystad	9	10	19	23	20
Trelleborg	33	12	45	32	23
Eslöv	65	8	73	58	53
Skurup	32	17	49	39	41
Hallands län	3	4	7	7	4
Göteb. o. Bohus län	3	1	4	—	1
Göteborg	90	14	104	66	105
Skaraborgs län	2	3	5	2	—
Värmlands län	—	2	2	2	—
Örebro län	14	4	18	13	2
Västmanlands län	—	2	2	4	1
Kopparbergs län	16	9	25	5	3
Gävle stad och län	6	2	8	4	10
Västernorrlands län	—	2	2	9	25
Jämtlands län	—	3	3	1	2
Västerbottens län	9	3	12	—	3
Norrbottnens län	—	—	—	—	—
Tillsammans mars 1913	795	317	1 112	988	872
, , 1912	701	287	988	—	—
, febr. 1913	641	231	872	—	—

anstalternas verkliga betydelse för omgivande trakt, enär vid samtliga länsanstalter alla platser, som tillsatts inom resp. län, redovisas såsom förefintliga inom orten.

Arbetsmarknadens läge

enligt arbetsförmedlingsanstalternas rapporter.

Arbetsmarknaden under mars månad anges från flertalet arbetsförmedlingsanstalter som tämligen god och åtminstone på en del orter bättre än föregående år. Att arbetstillgången i jämförelse med närmast föregående månad i allmänhet ökats är med hänsyn till årstiden naturligt. Såsom synnerligen dålig, särskilt för byggnads- och grovarbetare, betecknas arbetsmarknaden i Norrköping och Eslöv. Arbetslöshet inom nämnda yrkesgrupper har enligt uppgift även varit rådande i Eskilstuna, Växjö, Kalmar, Malmö och Karlstad. På åtskilliga orter har emellertid under månaden förmärkts en ökad livlighet inom byggnadsverksamheten.

För yrkesarbetarna har, i likhet med vad under föregående månad varit fallet, arbetstillgången varit särskilt god inom metall- och maskinindustrien. Särskilt i Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Göteborg och Gävle har rätt ganska stark efterfrågan på dugliga järn- och metallarbetare. I Ystad var arbetstillgången god för byggnadsträarbetare, däremot dålig för möbelsnickare.

Efterfrågan på skogsarbetare har under månaden i allmänhet upphört. Endast från Norrbottens län meddelas, att man trots energiskt arbete endast delvis kunnat tillgodose efterfrågan av arbetskraft inom denna bransch.

Inom jordbruket har antalet lediga platser under månaden fortfarande ökats. Tillgången på arbetskraft är på många platser otillräcklig. Medan det i Kopparbergs, Kronobergs och Blekinge uppgives råda brist på gifta arbetare, äro i Skåne enligt arbetsförmedlingsanstalternas enstämmiga vittnesbörd särskilt yngre drängar efterfrågade; äldre, kompetenta arbetare gå däremot utan plats.

I Lund hava en del arbetare måst hänvisas till de av kommunen anordnade nödhjälpsarbetena.

Arbetsförmedlingsanstalternas kvinnliga avdelningar synas i allmänhet varit starkt frekventerade, dock kanske mera av arbetsgivare än av arbetsökande.

Yrkesgrupper.	Stockholm.			Uppsala län.			Södermanlands län.		
	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.
I. Jordbruk och skogshushåll- ning m. m.	119	195	81	219	268	141	189	185	98
Därav kvinnor	9	25	5	26	47	18	22	34	7
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:									
<i>A</i> Jord-, sten- och glasindustri	7	3	3	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	1	2	2	—	—	—	—	—	—
<i>B</i> Metall- och maskinindustri	214	83	46	15	13	9	31	9	5
Därav kvinnor	10	3	2	—	—	—	—	—	—
<i>C</i> Trävaruindustri	22	19	10	2	1	1	5	5	1
Därav kvinnor	1	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>D</i> Byggnadsverksamhet	403	121	105	19	16	16	13	18	13
<i>E</i> Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	8	11	11	—	—	—	1	—	—
Därav kvinnor	3	10	10	—	—	—	—	—	—
<i>F</i> Textilindustri	5	2	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	4	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>G</i> Beklädnadsindustri	43	36	8	2	3	2	—	—	—
Därav kvinnor	37	33	8	1	2	1	—	—	—
<i>H</i> Närings- och njutningsäm- nesindustri	76	35	9	11	8	5	3	4	3
Därav kvinnor	35	23	4	3	3	3	3	2	2
<i>I</i> Kemisk-teknisk och belys- ningsindustri	4	7	4	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	4	3	2	—	—	—	—	—	—
<i>J</i> Trämasse- och pappersindu- stri	6	14	10	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	11	7	—	—	—	—	—	—
<i>K</i> Grafisk industri	10	7	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	3	5	1	—	—	—	—	—	—
<i>L</i> Industri och hantverk ej särskilt specif.	43	19	14	8	2	1	22	4	3
Därav kvinnor	4	1	1	—	—	—	2	—	—
IV. Handel och samfärdsel:									
<i>A</i> Kontors-, bank- och försäk- ringspersonal	65	25	9	2	3	2	—	—	—
Därav kvinnor	34	18	6	—	—	—	—	—	—
<i>B</i> Butiks- o. magasinspersonal.	284	141	84	8	1	1	5	3	2
Därav kvinnor	66	32	9	2	—	—	4	—	—
<i>C</i> Hotell-, kafé- och restaurant- rörelse	160	240	81	12	15	6	8	16	9
Därav kvinnor	131	221	67	11	13	6	6	15	8
<i>D</i> Landtransport	250	304	190	20	17	7	14	9	7
Därav kvinnor	11	36	7	2	5	2	7	2	2
<i>E</i> Vattentransport	25	7	4	1	—	—	—	—	—
<i>F</i> Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	5	9	6	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	1	4	1	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	1 211	1 803	820	128	182	85	95	92	42
Därav kvinnor	1 211	1 803	820	128	182	85	95	92	42
VI. Allmän och litterär verk- samhet	28	39	34	2	1	—	—	—	—
Därav kvinnor	20	5	3	1	—	—	—	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till an- nan grupp	500	227	214	59	4	3	51	4	3
Därav kvinnor	5	3	1	—	—	—	—	—	—
Summa för mars månad år 1913	3 488	3 347	1 744	508	534	279	387	349	186
Därav kvinnor	1 592	2 238	956	174	252	115	139	145	61
, , , månad år 1912	3 521	2 762	1 428	559	524	302	363	271	157
Därav kvinnor	1 528	2 010	853	211	288	142	121	105	54

Östergötlands län.						Jönköpings län.			Kronobergs län.			Kalmar län.			Blekinge län.		
Norrköping.			Övriga anstalter.														
Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.
181 6	118 30	90 11	556 62	596 109	339 39	90 7	108 44	50 5	12 3	22 8	11 2	74 9	113 40	65 22	148 52	114 46	72 32
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	—	—	8	3	2	3	5	2	—	—	—	2	1	—	7	3	1
41	11	11	33	22	8	13	8	5	1	2	—	7	4	3	14	8	5
11	3	3	16	16	9	9	13	11	—	—	—	3	1	1	5	4	—
82	20	19	23	12	8	8	2	1	2	2	—	4	2	1	14	1	1
—	—	—	—	1	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
67 23	13 11	12 10	2 2	— —	— —	— —	3 1	2 1	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
8 7	4 4	3 3	15 12	4 2	1 —	3 3	1 1	1 1	— —	— —	— —	4 2	2 —	1 —	7 6	5 5	5 5
21 8	20 19	14 13	27 13	19 14	11 7	9 5	7 4	5 3	2 1	2 1	1 1	7 1	7 1	3 —	7 1	2 1	1 1
4 1	1 1	— —	— —	— —	— —	4 2	5 4	2 1	1 —	— —	— —	6 1	3 1	3 1	— —	— —	— —
9 1	2 —	2 —	— —	— —	— —	2 1	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	3 —	3 —
5 3	— —	— —	— —	— —	— —	2 —	— —	— —	1 —	— —	— —	— —	— —	— —	2 —	— —	— —
6	1	1	17	—	—	5	1	1	1	—	—	7	—	—	6 1	1 1	1 1
1	—	—	9 6	1 —	— —	2 1	— —	— —	— —	— —	— —	3 2	1 1	1 1	3	—	—
20 7	4 2	3 1	12 5	8 2	3 —	3 1	— —	— —	6 2	— —	— —	5 2	1 1	— —	16 13	2 1	— —
30 27	55 54	31 30	41 37	71 69	34 32	13 12	26 23	14 12	10 10	14 13	13 12	8 6	17 14	9 7	12 11	27 25	13 13
49 5	35 11	24 7	43 13	16 3	8 1	10 3	1 —	1 —	2 —	— —	— —	6 —	4 —	1 —	34 1	11 —	8 —
10	3	3	4	2	2	2	1	1	—	5	5	7	9	2	1	2	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
105 105	284 284	127 127	440 440	440 440	205 205	175 175	148 148	107 107	63 63	51 51	35 35	115 115	138 138	68 68	242 242	182 182	112 112
2 2	1 1	1 1	3 2	8 5	4 3	2 1	2 1	2 1	— —	— —	— —	2 2	7 7	3 3	— —	— —	— —
192 140	16 —	16 —	85	16	8	19 —	3 3	1 1	12	3	2	15	—	—	34	9	8
801 385	591 417	360 203	1339 592	1235 644	642 287	374 211	339 229	206 132	113 79	101 73	67 50	276 140	310 203	161 102	553 327	375 261	230 164
722 240	554 841	333 132	1220 489	1156 570	630 274	399 216	331 230	190 130	— —	— —	— —	281 127	299 181	162 100	537 290	353 230	239 153

Yrkesgrupper.	Kristianstads län.			M a l m ö h u s					
				Malmö.			Hälsingborg.		
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	246	241	146	136	137	68	100	109	55
Därav kvinnor	34	64	21	18	32	8	6	18	2
II. Gruvdrift och malmförädling	—	3	3	—	—	—	12	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	9	7	7	4	1	1	5	3	1
B Metall- och maskinindustri	3	9	3	52	16	15	31	11	9
Därav kvinnor	—	—	—	1	—	—	—	—	—
C Trävaruindustri	4	1	1	13	12	12	3	2	2
Därav kvinnor	—	—	—	1	7	6	—	—	—
D Byggnadsverksamhet	—	1	1	160	42	45	60	35	34
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	1	—	15	—	—	18	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	7	—	—	7	—	—
F Textilindustri	—	—	—	18	—	—	8	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	16	—	—	8	—	—
G Beklädnadsindustri	—	—	—	58	34	28	7	2	1
Därav kvinnor	—	—	—	50	33	27	4	2	1
H Närings- och nyttningsämnesindustri	6	5	3	41	16	10	28	8	4
Därav kvinnor	—	1	—	25	14	9	7	4	1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	1	1	1	2	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	7	9	8	1	3	2
Därav kvinnor	—	—	—	7	9	8	—	2	1
K Grafisk industri	—	—	—	5	3	3	1	2	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	2	2	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	—	—	—	90	18	16	5	1	—
Därav kvinnor	—	—	—	19	4	4	—	—	—
IV. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	1	1	21	2	2	1	1	—
Därav kvinnor	—	—	—	4	1	1	1	1	—
B Butiks- och magasinpersonal	1	—	—	136	33	23	18	4	3
Därav kvinnor	—	—	—	89	25	11	11	4	3
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	45	61	28	55	56	40	34	42	17
Därav kvinnor	36	52	21	53	53	38	29	39	16
D Landtransport	3	3	1	102	91	47	36	36	17
Därav kvinnor	—	—	—	17	40	12	3	9	2
E Vattentransport	—	—	—	17	24	24	30	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	6	6	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	141	128	76	576	497	374	174	222	117
Därav kvinnor	141	128	76	576	497	374	174	222	117
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	4	2	1	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	4	2	1	—	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	6	2	1	203	82	82	57	13	13
Summa för mars månad år 1913	464	463	271	1714	1087	806	631	494	275
Därav kvinnor	211	245	118	887	719	501	250	301	143
, , , månad år 1912	475	522	236	1782	1051	781	645	518	302
Därav kvinnor	203	325	102	691	629	488	208	294	139

I å n.			Hallands län.			Göteborgs och Bohus län.						Skaraborgs län.		
Övriga anstalter.			Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Göteborg.			Övriga anstalter.			Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.				Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.			
322 36	383 94	220 29	101 13	107 21	54 7	66 3	94 28	48 2	71 12	133 40	48 13	54 8	106 17	35 6
1	2	1	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
4	2	2	7	1	1	8	15	15	—	—	—	—	4	—
27	27	21	6	9	2	104 4	49	44	4	4	3	—	—	—
16	9	6	6	3	2	34 —	15	13	2	9	5	—	—	—
60	20	16	32	27	25	124 1	77	73	12	11	8	1	—	—
19 6	21 6	18 6	1	—	—	1	6	4	—	—	—	—	—	—
5 4	2 2	—	—	8	5	9 —	4	3	—	5 2	—	—	—	—
5 5	7 6	3 3	3 1	—	—	12 9	9 6	—	1	—	—	1	—	—
18 5	7 4	5 3	12 3	11 7	6 4	18 4	27 14	13 2	1 —	3 1	1 —	12 5	10 9	4 2
—	—	—	—	—	—	3 1	3 —	2 —	6	—	—	—	—	—
—	1	1	1	—	—	9 2	13 7	5 —	—	—	—	—	—	—
{ 1 1	{ 1 1	{ 1 1	—	—	—	13	2	1	—	—	—	—	—	—
15	3	3	2	—	—	1	5	3	2	1	—	1	—	—
—	1	—	—	—	—	21	7	6	2	2	2	1	—	—
11 8	3 2	3 2	3 1	—	—	125 20	113 11	98 3	4 2	4 1	3 1	1 —	1 1	—
15 10	19 17	17 16	5 3	13 8	5 2	39 35	57 53	13 11	7 7	17 17	11 11	5 2	5 3	3 1
33 2	24 3	14 —	15 1	11 2	6 1	88 2	110 11	79 1	19 1	14 1	11 1	1	3	—
2	—	—	1	1	1	39	6	4	2	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
323 322	249 249	154 154	116 116	121 121	71 71	449 449	741 740	423 423	79 79	118 118	42 42	43 43	77 77	28 28
{ 2 1	{ 3 2	{ 3 2	—	—	—	{ 8 2	4 1	3 1	—	1 1	—	1 1	—	—
152	47	47	22	9	9	251	202	202	21	14	14	5	1	1
1031 400	831 386	535 216	335 138	321 159	187 85	1423 531	1560 873	1052 443	233 101	336 181	148 68	126 59	207 107	71 37
1128 376	925 890	630 220	331 154	310 164	174 91	1336 525	1498 806	1003 414	241 128	276 177	118 63	122 47	154 74	60 26

Yrkesgrupper.	Värmlands län.			Örebro län.			Västmanlands län.		
	Ansökningar om arbete.	Le-diga platser.	Till-satta platser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga platser.	Till-satta platser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga platser.	Till-satta platser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	44	60	34	151	163	91	184	263	113
Därav kvinnor	5	17	4	23	75	20	18	53	18
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	—	1	—	3	6	6
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	—	—	—	10	1	1	—	—	—
B Metall- och maskinindustri	1	—	—	12	3	4	21	7	6
C Trävaruindustri	2	4	—	5	1	—	6	2	2
D Byggnadsverksamhet	2	—	—	18	2	2	20	3	3
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F Textilindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
G Beklädnadsindustri	—	—	—	4	—	—	1	4	1
Därav kvinnor	—	—	—	1	—	—	1	4	1
H Närings- och njutningsämnesindustri	2	3	1	12	1	1	6	3	3
Därav kvinnor	—	2	—	3	1	1	1	1	1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	1	—	—	—	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	—	—	—	16	16	6	4	1	1
Därav kvinnor	—	—	—	4	14	4	1	—	—
IV. Handel och samfärdsl:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	1	—	—	1	1	1	—	—	—
Därav kvinnor	1	—	—	1	1	1	—	—	—
B Butiks- o. magasinspersonal	2	2	2	15	3	3	—	1	1
Därav kvinnor	2	2	2	6	2	2	—	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	13	15	8	23	10	10	6	7	3
Därav kvinnor	9	12	6	21	9	9	6	7	3
D Landtransport	3	4	—	10	4	4	11	8	7
Därav kvinnor	—	—	—	3	—	—	2	1	1
E Vattentransport	3	5	2	3	—	—	1	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F Handel och samfärdsl, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	53	74	47	209	161	110	156	186	96
Därav kvinnor	53	74	47	209	161	110	156	186	96
VI. Allmän och litterär verksamhet	1	2	1	2	1	1	—	1	1
Därav kvinnor	1	2	1	1	1	1	—	1	1
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	19	20	6	64	47	47	33	11	11
Summa för mars månad år 1913	146	189	101	556	415	281	452	503	254
Därav kvinnor	71	109	60	272	264	148	185	253	121
„ „ „ månad år 1912	136	148	81	462	326	234	477	429	252
Därav kvinnor	62	101	47	219	185	119	176	223	119

Kopparbergs län.			Gävle stad och län.			Västernorrlands län.			Jämtlands län.			Västerbottens län.			Norrbottens län.		
Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.
77 24	97 36	46 15	25 2	20 2	13 1	7 1	20 4	8 1	55 12	69 16	43 5	24 5	31 8	9 2	18 1	46 4	18 1
8	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2 18 14 12	1 8 7 8	1 8 6 8	6 15 8 15	1 12 2 7	1 7 1 7	2 5 12	3 2 1	— — 1	— 4 3 3	— — — —	— — — —	— 1 5 2	— 1 5 —	— — 4 —	1 — 1 9	— — 5 10	— — — 8
— 1 1 1	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —
4 3	2 2	1 1	7 5	2 —	2 —	5 —	3 1	1 —	5 2	4 2	1 —	4 1	2 —	1 —	— —	— —	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	1	1	6 —	5 2	1 —	6	—	—	1	1	—	1	—	—	1	—	—
1	—	—	—	—	—	2 2	1 1	— —	1 1	— —	— —	1	—	—	—	—	—
5 4	1 1	1 1	4	1	1	10 4	— —	— —	3 3	— —	— —	4 3	2 1	2 1	1	—	—
15 15	24 22	17 16	6 5	10 9	7 6	29 29	39 39	17 17	41 39	39 38	25 24	24 20	20 16	16 13	26 22	19 15	10 8
14	7	7	21 1	14 1	12 1	13 —	15 3	8 1	3	5	3	10	6	4	13	8	8
—	—	—	23	3	3	6 1	4 1	2 —	—	2	2	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
197 197	224 224	115 115	62 62	63 63	30 30	118 118	95 95	51 51	81 81	77 77	27 27	63 63	55 55	31 31	67 67	62 62	38 38
1 1	4 4	3 3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 4	5 5	3 3	—	—	—
44	28	27	31	27	22	86	72	67	16	1	1	14	9	9	7	5	5
416 246	416 289	245 151	231 76	169 78	109 39	303 155	256 145	155 70	218 139	198 133	102 56	161 97	138 87	80 51	145 91	155 81	87 47
353 202	272 204	183 130	428 82	204 109	122 33	255 143	194 128	109 45	173 103	251 139	99 51	—	—	—	163 109	153 94	88 63

V a r u s l a g .		Kvan- titet.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.
			öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
1	Mjöl: oskummad	lit.	13	13	14	14	14	14	14	14
2	handskummad	,	7	7	7	7	7	7	7	7
3	separerad	,	—	—	—	—	—	—	5	5
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	206	212	221	219	226	220	222	228
5	mat- (lands-)	,	185	191	201	199	204	198	200	205
6	Ost: helfet, okryddad	,	—	—	—	—	—	—	150	151
7	halvfet, ,	,	103	107	109	116	119	116	114	111
8	skummjölks-, ,	,	—	—	—	—	—	—	49	48
9	Margarin: högsta kvalitet	,	149	157	159	157	164	159	169	152
10	lägsta	,	100	104	108	108	119	116	125	116
11	växtmargarin	,	—	—	—	—	—	—	—	126
12	Ägg: svenska, färska	tjög.	129	133	142	150	148	151	149	149
13	, konserverade	,	—	—	—	—	—	—	134	128
14	Potatis: gammal	5 lit.	—	29	25	29	32	28	27	29
15	färsk	,	—	—	—	—	—	—	76	48
16	Arter, gula	kg.	27	27	26	27	30	28	29	29
17	Bruna bönor	,	40	39	39	40	42	41	46	47
18	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	,	27	27	27	28	31	33	32	30
19	råg-, , ,	,	19	19	19	20	23	22	20	20
20	rågsikt-, , ,	,	23	24	24	26	29	28	26	25
21	Gryn: havre- (ångpreparerade)	,	¹⁾ 31	¹⁾ 31	¹⁾ 31	¹⁾ 32	¹⁾ 33	¹⁾ 33	34	32
22	ris-, bästa sort, svenska (»R. T.»)	,	—	²⁾ 57	²⁾ 58	²⁾ 59	²⁾ 59	²⁾ 60	39	39
23	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	,	36	35	35	37	41	40	40	39
24	mjukt, limpa, söt	,	35	34	35	35	39	39	39	37
25	, , sur	,	25	25	26	26	28	28	28	27
26	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	,	63	64	65	67	73	74	76	74
27	mjukt, bakat med vatten	,	—	42	44	46	51	53	45	44
28	, , mjölk	,	—	—	—	—	—	—	61	60
29	Nötkött, färskt: stek	,	91	89	98	106	109	104	98	96
30	soppkött	,	76	74	81	89	91	85	78	78
31	Kalkkött, stek: gödkalv	,	102	104	116	118	122	120	117	116
32	spädkalv	,	53	53	58	64	66	63	60	58
33	Färkött: färskt, stek	,	103	105	118	125	125	121	118	115
34	salt, svenskt	,	—	—	—	—	—	—	103	102
35	Renkött, färskt, stek	,	—	—	—	—	—	—	—	—
36	Fläsk: färskt (sidfläsk)	,	105	110	127	123	114	121	129	120
37	salt, svenskt	,	115	117	132	131	121	127	138	129
38	, amerikanskt	,	113	113	124	125	121	128	149	139
39	Fisk, färsk: abborre	,	—	—	—	—	—	—	—	—
40	gädda	,	—	—	—	—	—	—	—	—
41	sill	,	31	33	34	34	28	28	31	31
42	strömming	,	42	40	40	43	37	37	36	36
43	torsk	,	—	—	—	—	—	—	—	—
44	rödspotta (»spätta»)	,	70	71	75	80	81	79	80	79
45	salt: sill, fetsill (»K. K. K.»)	,	³⁾ 36	³⁾ 38	³⁾ 40	³⁾ 41	³⁾ 38	³⁾ 37	39	39
46	strömming	,	24	25	26	25	25	23	23	25
47	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	,	51	54	56	59	60	61	54	51
48	, , rundskuren	,	—	—	—	—	—	—	—	—
49	Kaffe (obränt), prima Santos	,	⁴⁾ 110	⁴⁾ 115	⁴⁾ 117	⁴⁾ 116	⁴⁾ 116	⁴⁾ 115	125	155
50	socker, bit-	,	61	69	62	62	66	67	71	69
51	Svagdricka	lit.	—	—	—	—	—	—	6	6
52	Fotogen: Water White	,	⁵⁾ 18	⁵⁾ 16	⁵⁾ 16	⁵⁾ 16	⁵⁾ 18	⁵⁾ 18	17	15
53	Ved: björk- } osågad, hemkörd (pr »storfamn»: } famn.		2180	2170	2220	2360	2680	2520	2280	2280
54	barr- } 2,5 x 1,6 x 0,89 m. = 3,56 kbm.) } ,		1660	1650	1710	1850	2140	2020	1810	1810
55	Bränttorv	100 kg.	—	⁶⁾ 70	⁶⁾ 70	⁶⁾ 73	⁶⁾ 80	⁶⁾ 74	187	185
56	Kol, antracit- (»valnö») } hemkörd {	hl.	—	322	318	355	388	376	373	373
57	eng. hushålls- (»fyrkol») } ,		—	—	—	—	—	—	—	—
58	Koks: gasverks- (okrossad) } ,		—	112	106	126	139	134	130	132
59	eng. kamin- , } ,		—	—	—	—	—	—	159	156

¹⁾ Uppgifterna avse ej ångpreparerade gryn. — ²⁾ Uppgifterna avse »risgryn bästa sort». — ³⁾ Upp-⁶⁾ Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. torv är 40 å 50 kg. — ⁷⁾ Uppgifterna avse för april endast två

(mars 1912—mars 1913) för samtliga orter.

28 orter, för åren 1910—1912 för 39 orter och för 1913 för 44 orter.

1912.	Mars 1912.	April 1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	^{*)} Jan. 1913.	^{*)} Febr. 1913.	^{*)} Mars 1913.	
öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	
14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	1
8	8	8	8	7	8	8	8	8	8	8	7	7	7	2
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	3
237	241	237	228	228	229	237	242	242	241	240	238	236	238	4
214	210	211	208	207	207	218	221	220	221	219	213	210	211	5
156	154	154	154	155	155	156	157	158	160	161	162	163	163	6
115	113	113	113	114	114	115	116	117	118	118	121	121	119	7
51	50	51	50	51	50	50	52	54	55	54	55	57	57	8
157	156	156	156	156	156	156	157	158	158	158	—	—	—	9
122	120	122	122	122	123	123	123	124	125	125	—	—	—	10
132	131	131	131	132	132	132	132	132	132	132	132	131	131	11
161	155	122	118	122	130	141	153	174	199	206	187	172	142	12
139	144	⁷⁾ 138	⁷⁾ 130	⁷⁾ 128	126	132	137	142	148	148	147	146	133	13
32	33	35	35	35	35	28	31	29	29	29	30	29	30	14
49	—	—	—	—	61	37	—	—	—	—	—	—	—	15
30	29	30	29	30	30	29	30	31	31	31	31	31	31	16
53	53	53	53	53	53	53	53	52	51	51	50	50	49	17
31	31	31	31	31	31	31	32	32	32	32	32	31	31	18
22	22	22	22	22	22	22	23	23	22	22	22	22	22	19
27	27	27	27	27	27	27	28	28	28	28	27	27	27	20
36	36	36	36	36	36	36	37	36	37	37	37	36	36	21
40	40	40	40	40	40	41	41	41	41	41	41	42	42	22
41	40	40	40	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	23
38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	37	38	24
29	28	28	28	29	29	29	29	29	29	29	29	29	30	25
76	76	76	75	76	75	76	76	76	76	76	76	76	76	26
45	44	45	45	45	45	45	45	45	45	45	43	43	43	27
61	61	60	61	61	61	61	61	61	61	61	59	59	59	28
111	96	100	106	111	119	124	124	121	119	117	117	117	119	29
91	78	81	86	90	96	103	102	100	99	97	97	97	98	30
123	117	119	121	123	125	129	131	128	129	127	130	129	129	31
65	60	60	61	64	67	70	72	70	70	70	70	71	71	32
124	117	123	127	129	130	131	128	124	124	125	130	132	135	33
105	102	102	105	105	107	109	109	109	109	107	109	110	111	34
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	114	120	123	35
123	113	116	120	122	124	127	132	131	130	129	130	131	131	36
129	121	124	126	128	129	133	136	138	137	136	137	137	137	37
136	133	132	133	131	134	135	140	141	144	144	—	—	—	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	82	78	39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	116	112	40
32	27	29	33	33	33	40	37	35	35	30	30	31	30	41
36	34	32	35	32	33	34	37	41	39	37	37	36	36	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	56	57	43
77	76	75	76	77	78	79	78	78	79	79	77	77	78	44
41	40	40	40	40	41	41	42	43	44	45	45	45	45	45
25	25	25	25	25	24	25	25	26	26	25	27	28	29	46
52	52	51	51	51	51	51	52	54	55	55	56	56	57	47
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	74	75	77	48
176	172	174	176	176	176	177	177	179	179	180	180	180	178	49
72	73	73	73	73	73	73	73	71	67	67	67	67	67	50
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	51
17	14	15	16	17	18	19	19	19	19	19	19	19	19	52
2360	2340	2340	2340	2330	2330	2340	2380	2420	2420	2480	2540	2550	2550	53
1880	1870	1870	1860	1850	1860	1880	1900	1920	1950	1960	2010	2040	2030	54
187	195	193	191	184	184	184	184	186	186	189	193	193	196	55
397	403	404	395	392	393	397	399	403	403	405	405	404	402	56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	237	238	239	57
155	152	152	152	153	151	156	163	163	163	168	168	172	170	58
177	179	182	171	172	176	177	182	185	185	184	189	189	189	59

giftarna avse »salt sill». — ⁴⁾ Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — ⁵⁾ Uppgifterna avse »prima fotogen». —
orter, för maj en och för juni tre orter, å vilka höga äggpris gällde. — ⁶⁾ Preliminära siffror.

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1904—1912) och per månad

Kreatursslag.	¹⁾ 1904.	¹⁾ 1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
<i>Kor:</i>	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
Extra prima ²⁾	—	—	53	54	54	46	47	50	57
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga .	40	40	46	48	46	40	41	42	49
2. Äldre, fullt feta, köttiga .	34	37	43	45	43	36	37	36	43
3. Mindre feta ³⁾	28	29	36	38	35	27	28	25	34
<i>Kvigor (och stutar):</i>									
Extra prima ⁴⁾	—	—	58	60	59	52	55	58	63
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	46	46	51	54	52	45	44	46	54
2. Mindre feta	37	37	44	48	44	36	36	36	44
<i>Tjurar:</i>									
Extra prima	—	—	55	57	56	46	49	55	62
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	44	45	51	54	48	42	43	46	56
2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	39	41	46	49	44	38	40	43	52
3. Mindre köttiga ³⁾	33	36	40	38	39	32	33	33	43
<i>Oxar:</i>									
Extra prima ⁵⁾	—	—	—	—	58	—	47	50	58
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	—	—	48	53	49	43	43	44	52
2. Mindre feta ⁶⁾	—	—	42	46	43	34	36	38	44
<i>Kalvar:</i>									
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.) ⁷⁾ .	57	59	64	68	63	60	61	60	68
(70—90) ⁷⁾	51	53	54	61	56	55	55	52	60
Skummjölkskalvar	36	40	44	46	41	39	40	41	48
<i>Får:</i>									
Yngre, feta ⁸⁾	—	—	53	54	52	50	51	51	53
Äldre, ⁸⁾	—	—	44	49	46	45	45	42	48
<i>Svin:</i>									
Slakterisvin (75—100 kg.)	49	62	73	66	56	69	77	64	73
Rona, större svin (100—170 kg.) .	47	59	76	65	55	68	73	62	71
Suggor	39	45	66	57	46	58	67	53	60

¹⁾ Samtliga uppgifter för år 1904 avse endast Malmö och för år 1905 Stockholm och Malmö. — ⁴⁾ Uppgifterna för mars—juni Malmö och för sept. 1912—mars 1913 Stockholm och Malmö. — ⁶⁾ Uppgifterna för mars—juli 1912 avse

⁸⁾ Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg och maj—sept. 1912 Stockholm och Göteborg. —

priser

vande vikt)

Göteborg 1904—mars 1913.

(mars 1912—mars 1913) för alla tre orterna.

Mars 1912.	April 1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.	Febr. 1913.	Mars 1913.
öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
49	53	58	58	60	61	63	64	62	60	60	59	59
42	45	48	50	52	54	55	56	55	53	54	53	54
38	41	44	45	47	47	48	47	46	46	47	47	48
27	31	34	37	38	39	40	39	37	37	38	38	40
55	60	62	64	65	66	67	68	67	64	64	62	63
46	50	53	55	57	58	60	61	61	59	58	58	58
35	41	44	46	48	48	49	49	49	48	48	47	48
55	57	60	61	64	66	68	69	67	65	65	64	64
49	53	55	57	59	60	61	63	62	60	61	61	60
45	49	51	52	55	55	58	60	58	57	58	57	58
35	40	43	45	46	46	47	50	49	48	50	49	49
50	54	57	58	61	62	65	65	62	61	60	59	61
44	49	52	54	55	55	57	58	56	55	54	54	55
39	41	43	45	48	47	48	49	46	44	44	45	47
63	66	68	69	69	69	71	70	70	72	74	75	77
55	56	59	61	61	61	64	65	65	66	68	69	71
43	46	47	49	47	49	52	52	53	56	57	57	59
49	50	58	58	56	56	54	51	53	55	57	57	60
49	50	53	53	52	52	50	45	47	50	53	54	58
63	67	74	75	75	79	80	79	79	81	82	80	81
62	65	72	72	72	77	79	79	79	80	81	79	79
54	56	59	56	56	64	68	68	67	68	69	69	69

— *) Uppgifterna för mars—juni 1912 och sept. 1912—mars 1913 avse endast Stockholm och Malmö. — *) Upp-
 1912 och nov. 1912—mars 1913 avse endast Stockholm och Malmö. — *) Uppgifterna för 1911 avse endast
 endast Stockholm och Göteborg. — *) Fr. o. m. år 1908 avse uppgifterna endast Malmö och Göteborg. —
 *) Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg och mars 1912—mars 1913 Stockholm och Göteborg.

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm mars 1912—mars 1913.

(Enligt veckonoteringar för år 1912 från Stockholms stads provisoriska fiskhall samt för år 1913 från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission.)

S l a g.	Kvantitet.	Mars 1912.	April 1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.	Febr. 1913.	Mars 1913.
Medelpris (öre).														
<i>Fisk och fiskvaror:¹⁾</i>														
Abborre, stor . . .	kg.	87	62	46	39	51	55	63	69	70	65	80	83	87
små . . .												55	61	—
Braxen		49	35	46	32	32	35	36	39	39	49	60	52	—
Gräsej		21	29	37	18	25	28	30	41	42	41	41	42	48
Gädda, levande . .		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	103	109	—
slaktad . . .		103	83	78	67	88	78	79	88	79	71	94	99	108
Gös		123	144	112	—	97	92	78	131	129	140	153	138	125
Hälleflundra, stor		83	103	91	74	86	94	82	95	81	99	120	105	95
små . . .		55	70	—	39	49	—	—	67	—	55	—	—	110
Id		57	48	—	42	52	—	—	44	49	54	—	—	50
Kolja, svensk . . .		33	40	36	26	37	33	38	40	38	58	68	64	64
norsk . . .		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	35	44
Kummel		—	20	—	18	—	36	40	41	—	—	—	—	—
Kungsflundra . . .		44	43	42	31	36	50	51	45	53	58	67	59	69
Lake, stor . . .														
insjö- ²⁾ små . .		66	43	—	32	33	—	47	57	59	74	66	77	—
Lax, färsk . . .		173	122	267	204	196	—	175	204	196	140	—	275	275
Långa		—	51	—	25	—	36	35	—	20	15	—	—	—
Makrill		—	—	101	46	60	70	—	—	—	—	—	—	—
Piggvar		—	—	—	79	80	85	70	80	—	—	208	213	125
Röding		—	—	—	—	—	—	—	130	—	143	—	—	—
Rödspotta, stor . .		49	49	46	51	52	54	58	55	60	67	68	64	69
små . . .												—	45	50
Rödtunga		51	41	25	27	34	50	52	52	61	38	145	140	113
Sik, stor		—	85	86	81	71	—	95	84	71	80	85	—	—
små . . .														
Siklöja		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	—
Sill, färsk	låda	888	—	—	—	—	—	1850	1817	1813	1412	1449	1950	1200
"	kg.	21	—	18	—	—	—	31	35	30	13	—	—	25
" rökt	låda	195	90	75	—	—	—	—	—	167	—	—	—	—
Simpa	tjog	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Slätvar	kg.	68	55	57	30	65	88	55	—	—	96	100	98	—
Stenbit		32	26	41	16	—	—	—	—	46	—	—	—	—
Strömming	låda	699	538	635	—	—	—	818	710	738	850	938	1188	550
"	kg.	32	27	—	—	—	—	30	—	27	32	31	46	—
Torsk, (m. huvud		34	34	38	34	33	34	37	47	46	49	43	42	45
svensk (huvudlös												48	51	54
Torsk, norsk . . .		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	33	40
Uer, färsk		—	—	—	24	—	—	—	—	35	29	33	39	40
Vitling, stor . . .		25	28	19	24	21	21	24	28	30	32	34	36	43
små . . .												25	26	34
Ål, levande, stor		—	—	—	—	181	145	100	—	—	—	—	—	—
små . . .		—	95	—	—	61	—	88	—	—	—	—	—	—
<i>Skaldjur:</i>														
Hummer	tjog	—	3000	2625	2200	2733	—	2182	2800	3175	3100	3250	3400	—
Krabbor		—	—	—	—	—	—	—	565	—	—	—	—	—
Krättor, stora . . .		—	—	—	—	—	114	116	—	—	—	—	—	—
små . . .		—	—	—	—	55	—	—	—	—	—	—	—	—
Räkor, stora . . .	kg.	71	55	83	53	54	82	100	104	95	135	126	86	93
kokta små . . .		56	—	—	—	35	—	—	69	49	72	70	20	29

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror

27/2—5/3:	tillgång knapp,	efterfrågan medelmåttig,	tendens svävande.
6/3—12/3:	otillräcklig,	livlig,	stigande.
13/3—19/3:			fast.
20/3—26/3:	god,	medelmåttig,	fallande.
27/3—2/4:	riklig		

¹⁾ Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat anges. — ²⁾ Priserna för 1912 avse slake.

Lagen om allmän pensionsförsäkring.

För behandling av Kungl. Maj:ts propositioner om allmän pensionsförsäkring, om bestridande av de på staten belöpande kostnaderna för pensionsförsäkringens genomförande samt om anslag till ett ämbetsverk för pensionsärenden (pensionsstyrelsen) tillsattes av riksdagen ett särskilt utskott, till vilket jämväl remitterades de i anledning av berörda förslag inom kamrarna väckta motionerna. Det av utskottet framlagda förslaget till lag om allmän pensionsförsäkring skilde sig i följande hänseenden från Kungl. Maj:ts proposition:

Pensionsavgifterna. Det av en del motionärer framlagda förslaget att fastställa grundavgiften till 4 kronor hade utskottet ej funnit skäligt biträda, utan föreslogs avgiften i lägsta klassen till samma belopp som i Kungl. Maj:ts proposition, 3 kronor. Däremot hade utskottet ägnat särskild uppmärksamhet åt förslaget om inrättande av ytterligare en pensionsklass. Behovet härav hade särskilt framhållits i kommerskollegii utlåtande över ålderdomsförsäkringskommitténs betänkande. Enligt vad där påvisades, skulle den lägsta avgiftsklassen komma att omfatta nära $\frac{5}{6}$ av hela antalet försäkringspliktiga. Därigenom att denna klass tilltagits så oproportionerligt stor, tvingades det stora flertalet av de försäkrade att åtnöjas med en invaliditetspension, som för många måste anses vara otillräcklig. Departementschefen, som principiellt syntes dela kommerskollegii uppfattning, hade emellertid av praktiska betänkligheter avstått från att föreslå någon åtgärd i antydd riktning. Utskottet ansåg däremot de med förslaget förbundna svårigheterna ej vara av så vägande beskaffenhet, utan upptog i sitt förslag en ny inkomstklass, omfattande personer med en inkomst av 500—800 kronor. Pensionsavgiften skulle för dessa utgöra 2 kronor utöver grundavgiften, alltså sammanlagt 5 kronor.

Vid de försäkringspliktigas fördelning å inkomstklasser hade man i propositionen utgått från taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt. Denna taxering börjar emellertid först vid 800 kronor; skulle någon ytterligare uppdelning företagas, tedde sig därför en anknytning till bevillningstaxeringen såsom den för närvarande enda utvägen. Vederbörande departementschefer hade, enligt vad utskottet inhämtat, ej heller funnit avgörande hinder möta mot en dylik anordning. Utskottet uttalade också den förvisningen, att Kungl. Maj:t skulle låta sig angeläget vara att snarast möjligt till prövning upptaga frågan om avhjälpande av de olägenheter, som en anslutning till bevillningstaxeringen kunde komma att medföra.

Förmögenhetsgränsen. I ej mindre än 11 motioner hade påyrkats borttagande av den bestämmelse, enligt vilken från avgiftsplikt skulle undantagas den, i vilkens taxering under året enligt förordningen om inkomsts- och förmögenhetsskatt inberäknas förmögenhet till värde av minst 6 000 kronor. De skäl, som anförts till stöd för detta stadgande, ådagalade visserligen, att därigenom en nedsättning av totalkostnaden för försäkringen otvivelaktigt skulle vinnas. Å andra sidan framhölls av åtskilliga motionärer, att det för var och en, som ej haft tillfälle att djupare tränga in i den finansiella grundvalen för det föreliggande förslaget — sålunda sannolikt för den stora massan av de försäkrade — måste te sig som en oegentlighet att ur en allmän folkpensionering utesluta dem, som äga en viss förmögenhet. Vidare innebure besittande av förmögenhet under någon tid av livet ingalunda trygghet för, att icke denna kunde förloras, så att behov av pension på ålderdomen kunde komma att föreligga. Ju längre en per-

son då varit utesluten från avgiftsplikt, desto mindre bleve hans avgiftspension. På grund av dessa synpunkter hade utskottet funnit sig föranlåtet hemställa, att den berörda punkten måtte utgå.

Kvinnornas pensionsbelopp. Regeringens förslag om lika avgiftspensioner för män och kvinnor hade utskottet ej kunnat biträda. Den tillämpade metoden för höjning av kvinnornas pensioner syntes nämligen strida mot själva grundsatsen för dessa pensioners bestämmande. Den lösning, som i regeringsförslaget givits åt kvinnornas krav på likställighet, hade i en till utskottet ingiven skrivelse från ett antal kvinnoorganisationer likaledes betecknats som otillfredsställande; i stället fördrades »full solidaritet mellan alla de försäkrade». De skäl, som föranlett ålderdomsförsäkringskommittén att ej sammanföra män och kvinnor i en gemensam riskklass, utan i stället bestämma avgiftspensionen till olika belopp, syntes emellertid utskottet ur försäkringsteknisk synpunkt i stort sett ofrånkomliga. Utskottet hade således funnit goda skäl tala för en återgång till kommitténs ståndpunkt i denna fråga. Då utskottet emellertid ansett sig kunna räkna med en högre räntefot än kommittén, hemställdes att kvinnornas avgiftspensioner måtte fastställas till 24 % av pensionsavgifternas sammanlagda belopp i stället för 23 % enligt kommitténs förslag. Att en motsvarande höjning av procentsatsen för männen ej kunnat vidtagas, berodde därpå att förmögenhetsgränsens borttagande här gör sig starkare gällande.

Samtidigt förordade utskottet emellertid en förändring av det Kungl. förslagens stadgande med avseende på storleken av det för kvinnorna bestämda pensionstilläggets belopp. Detta skulle nämligen höjas från 125 till 140 kronor. Den härigenom ökade kostnaden beräknas uppvägd av den besparing, som uppstår genom indragande av statens bidrag till utfyllnad av kvinnornas avgiftspensioner. En dylik förändrad användning av dessa medel syntes utskottet innebära en avsevärt större fördel för kvinnorna än den påyrkade likställigheten i fråga om avgiftsprocenten.

Pensionstillägg i högre avgiftsklasser. I åtskilliga motioner hade yrkats avslag å den punkt i Kungl. Maj:ts förslag, enligt vilken pensionstillägget för avgiftsbetalare i de båda högsta inkomstklasserna skulle höjas med 1 % för varje erlagd avgift. Utskottet, som väl höll före, att fog förelegat för berörda bestämmelses införande i lagförslaget, men tillika ansåg, att vissa berättigade invändningar däremot kunde framföras, hade för frågans lösning sökt finna en annan utväg, varigenom den ifrågasatta förhöjningen, som borde ha karaktär av en uppmuntran till punktlighet vid avgiftsbetalningen, komme samtliga försäkrade till del. Pensionstillägget skulle enligt det sålunda förordade systemet höjas med viss procent för varje krona av fullt erlagd pensionsavgift. För att göra denna förhöjning någorlunda effektiv krävdes dock ett ej oväsentligt högre belopp än enligt Kungl. Maj:ts förslag. Om emellertid för detta syfte toges i anspråk det anslag, som avsetts för den av utskottet avstyrkta barnpensioneringen, skulle förhöjningen kunna fastställas till 0.08 % för varje krona.

Utskottet ville i detta sammanhang påpeka, att den sålunda föreslagna förändringen i Kungl. Maj:ts förslag medförde en avsevärd förbättring särskilt av kvinnornas ställning i försäkringen. Då det stora flertalet kvinnor komme att tillhöra den lägsta avgiftsklassen, skulle för dem enligt propositionen ingen förhöjning ifrågasatts; enligt utskottets förslag åter skulle denna klass taga i anspråk en mycket stor del av det för förhöjningen beräknade beloppet. Tack vare denna förhöjning jämte det för kvinnorna ökade pensionstillägget, skulle maximipensionen för kvinna utan egen inkomst, tillhörande lägsta klassen, höjas från 148 kronor enligt kommitténs och 170 kronor enligt Kungl. Maj:ts förslag till ej mindre än 193 kronor enligt utskottets förslag.

Avdrag för viss inkomst. I en av socialdemokratiska riksdagsgruppen väckt motion hade bl. a. yrkats den förändring i Kungl. Maj:ts förslag, att vid bestämmande av den inkomst, vilken skulle ligga till grund för pensionstilläggets beräkning, inkomster under 100 kronor måtte räknas som obefintliga. Genom en dylik anordning skulle ock enligt utskottets mening i väsentlig grad udden brytas av invändningarna från dem, som mot

förslaget anmärka, att detsamma skulle missgynna sparsamhet och arbetsamhet. Av kostnadsskäl hade det emellertid visat sig nödvändigt att bestämma den ifrågasatta minimisumman till lägre belopp än det föreslagna. Utskottet fann sig sålunda kunna förordna en bestämmelse, enligt vilken vid en årsinkomst av högst 50 kronor intet avdrag finge ske i pensionstillägget och vid inkomster mellan 50 och 100 kronor avdroges allenast det belopp, varmed årsinkomsten överstege 50 kronor. Verkan av den föreslagna bestämmelsen framgår närmare av följande skala:

Årsinkomst	Kr.	0	50	60	70	80	90	100
Avdrag	»	0	0	10	20	30	40	50
Pensionstillägg (för man)	»	150	150	140	130	120	110	100

Barnpensioneringen. Bestämmelserna om pensionstillägg för barn hade i överensstämmelse med från flera håll motionsvis framställda yrkanden av utskottet strukits. Utskottet hade nämligen funnit de mot ifrågavarande förslag framställda erinringarna ådagalägga, att åtskilliga med denna pensionering förbundna frågor ännu icke nått sin lösning i vårt land och delvis ej kunna förutsättas bliva lösta förr än i samband med den revision av vår fattigvårdslagstiftning, vartill förarbeten för närvarande pågå.

Förverkande av pension. De redan i Kungl. Maj:ts förslag något skärpta s. k. värdighetsbestämmelserna hade av utskottet i vissa punkter ytterligare fullständiggats. Sålunda hade undandöljande av inkomst eller egendom ansetts böra uttryckligen likställas med avhändande. Vidare borde dryckenskap och uppenbar underlåtenhet att efter förmåga söka ärligen bidra till sin försörjning under alla omständigheter gälla som diskvalifikationsgrund, oberoende av om personen i fråga »blivit eller måste antagas bliva i behov av fattigvård».

Utskottet hade i samband härmed funnit lämpligt föreslå ett tillägg i syfte att förbygga den oegentligheten, att pensionstillägg kunde komma att utgå till person, som underginge frihetsstraff eller tvångsarbete. Efter exempel från den tyska riks-försäkringslagen borde dock pensionstagarens anhöriga, i den mån de för sin försörjning äro av honom beroende, medgivas rätt att under tiden uppbära pensionstillägget.

Fattigvårdskommuns rätt att uppbära understödstagare tillkommande men av honom förverkat pensionstillägg hade av utskottet inskränkts därhän, att tillägget skulle utgå allenast i den mån det erfordrades till tackande av kostnaderna för den lämnade fattigvården. Rätt att uppbära pensionstagare tillkommande pensionstillägg borde enligt utskottets mening jämväl medgivas sjukvårdsinrättning eller annan allmän anstalt, där pensionstagare för vård blivit intagen.

För de fall, där kommun nödgats göra en eller flera inbetalningar för avgiftspliktig, och denne sedermera fallit fattigvården till last, borde vederbörande fattigvårdskommun äga uppbära det belopp, som motsvarade de sålunda av allmänna medel gjorda inbetalningarna, vilka vid bestämmande av avgiftspensionens storlek eljest icke medräknas.

Dyrortstillskott. Bestämmelsen om rätt för kommun att på grund av å orten rådande höga levnadskostnader bevilja ett särskilt tillägg till pensionen, hade av utskottet ansetts falla utom ramen för ett försäkringssystem, vadan utskottet fann lämpligt låta nämnda stadgande utgå ur förslaget.

Däremot hade utskottet i lagen infört en ny paragraf, enligt vilken familjeförsörjare åläggas inbetala pensionsavgifter för hustru och hemmavarande minderåriga barn.

Besvärsrätt mot pensionsstyrelsens beslut. Över pensionsstyrelsens beslut skulle enligt regeringens förslag klagan ej få föras. Utskottet föreslog härutinnan den ändringen, att till bevakande af det allmännas intressen justitiekanslern (eller efter hans medgivande kommun, pensionsnämnds ordförande samt pensionsstyrelsens och landstings ombud i pensionsdistrikten) måtte tilldelas befogenhet att hos Kungl. Maj:t anföra dylika besvär. Mål av denna art skulle avgöras i regeringsrätten.

Utbetalningsterminer. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle pension utbetalas en gång i månaden eller, om beloppet ej uppginge till 30 kronor, en gång om året. Utskottet fann sig däremot böra förordna den jämkningen, att pension måtte utbetalas

månadsvis, därest beloppet uppgår till 60 kronor,
 kvartalsvis, » » understiger 60 » men ej 30 kronor,
 halvårsvis, » » » 30 » » » 15 »
 årsvis, » » » 15 »

Frivillig försäkring. Högsta belopp, som av en person må under ett år erläggas som avgift till den frivilliga försäkringen, föreslogs av utskottet till 30 kronor. Motsvarande belopp var i propositionen fastställt sålunda, att antalet kronor ej finge överstiga halva antalet fyllda levnadsår.

Utskottet fann likaledes, att den bestämmelse, enligt vilken pensionen skulle höjas med en tredjedel för pensionstagare, som åtnjöt pensionstillägg, borde utgå ur förslaget. I stället hemställdes, att den frivilliga pensionen måtte höjas med samma belopp för alla; endast genom en dylik anordning syntes det nämligen möjligt att sporra till största möjliga anslutning kring den frivilliga försäkringen. För att emellertid hålla kostnaden inom samma ram, som enligt Kungl. Maj:ts förslag ifrågasatts, hade utskottet stannat vid att föreslå, att den procent, enligt vilken den frivilliga pensionen beräknas, skall för män höjas från $1\frac{1}{3}$ till $1\frac{1}{2}$ % av avgiftens belopp i den ordning, propositionen innebär. Kostnaden för denna höjning skall med ett belopp, motsvarande $\frac{1}{8}$ av de under året erlagda avgifterna bestridas av statsmedel. — För kvinna fastställes den frivilliga pensionen till $\frac{5}{6}$ av motsvarande belopp för män.

Övergångsbestämmelser. Rätt till det pensionstillägg motsvarande understödet till invalid, för vilken pensionsavgifter ej blivit erlagda, skulle enligt Kungl. Maj:ts proposition tillkomma allenast den, som vid lagens ikraftträdande ej fyllt 60 år; utskottet föreslog däremot, att åldersgränsen i detta fall borde höjas till 67 år. För att emellertid hålla kostnaderna inom behöriga gränser, hade utskottet ansett sig böra förordna en reduktion i fråga om de pensionstillägg eller understöd, som under de fem närmaste åren komma att beviljas. För den som under något av åren 1914—1918 förvärvat sådan rätt, skulle beloppet alltså bestämmas till följande procent av eljest stadgade summa:

1914.	1915.	1916.	1917.	1918.
50 %.	60 %.	70 %.	80 %.	90 %.

Den i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna skalan för avgiftspensionernas beräkning under övergångstiden¹ hade likaledes av utskottet omarbetats därhän, att den pension, som eljest skolat beräknas för man till 30 och för kvinna till 24 % av erlagda pensionsavgifter, för personer, som vid lagens ikraftträdande fyllt 25 år, i stället skulle utgå med följande belopp:

för den som fyllt 25 men icke 30 år med $27\frac{1}{2}$ % för man och 22 för kvinna.
 » » » » 30 » » 35 » » 25 % » » » 20 » »
 » » » » 35 » » 45 » » $22\frac{1}{2}$ % » » » 18 » »
 » » » » 45 » » 20 % » » » 16 » »

Utskottets betänkande behandlades den 21 maj av kamrarna och blev efter ingående debatter i oförändrat skick godkänt, i första kammaren med 111 röster mot 28 och i andra kammaren med 172 röster mot 25.

¹ Se »Medd.» årg. 1913, sid. 306.

Bestämmelser angående försändelser till Socialstyrelsen och dess organ i orterna.

Med anledning av en framställning från Socialstyrelsen har Kungl. Maj:t den 25 sistlidne april funnit gott förordna

att till Socialstyrelsen eller något dess tjänstebrevsberättigade organ i orterna eller till offentlig arbetsförmedlingsanstalt ställt brev eller brevkort, innehållande från enskilda personer eller föreningar infordrade, å utsänt formulär besvarade uppgifter rörande förhållanden inom Socialstyrelsens verksamhetsområde, må för befordran avlämnas till postanstalt utan att avsändaren skall vara skyldig att förse försändelsen med frimärken eller att kontant erlägga belöpande postavgift;

att emellertid varje dylik försändelse skall, om densamma utgöres av brev, vara försedd med påskrift om innehållet;

att postavgiften för försändelse av ifrågavarande slag skall, om adressaten är tjänstebrevsberättigad, gäldas i den ordning, som är stadgad i § 5 av förordningen angående ändrade bestämmelser rörande utgörandet av postavgifter för försändelser i tjänsteärenden den 15 juni 1900, men att försändelse av ifrågavarande slag till offentlig arbetsförmedlingsanstalt skall av adressaten i vanlig ordning utlösas; samt

att det porto, som för sådan försändelse bör å ankomstorten påföras vederbörandes adressat, skall utgå med enahanda belopp, som skulle hava å avgångsorten utgjorts, därest försändelsen avlämnats fullt frankerad.

Förslag till kommunal bostadsförmedling i Stockholm.

I anledning av en hos stadsfullmäktige av friherre Palmstierna m. fl. år 1911 väckt motion tillsatte som bekant stadsfullmäktige i Stockholm en kommitté med uppdrag att verkställa ny utredning om och i så fall huru en kommunal bostadsförmedling i huvudstaden lämpligen skulle kunna anordnas samt till stadsfullmäktige inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. Denna kommitté har nu avlämnat sitt betänkande, vilket resulterar i ett förslag om inrättande av en kommunal bostadsförmedling, benämnd »Stockholms stads bostadsförmedling». Vidare lämnas förslag till reglemente för den föreslagna förmedlingsanstalten samt till särskild hälsovårdsföreskrift för Stockholms stad för att möjliggöra införandet av anmäl-

ningsplikt för vissa lägenheter. Som bilagor till betänkandet medfölja redogörelser, dels för den nuvarande kommunala bostadsförmedlingen i vissa svenska och tyska städer, dels för hyresannonseringen i Stockholmspressen.

Kommittén har måst bygga sitt utlåtande i synnerhet på tyska erfarenheter, enär bostadsförmedlingen i Sverige ingenstädes arbetar under sådana former eller nått sådan utveckling, att några värdefullare rön kunnat hämtas därifrån, då det gäller att organisera en dylik förmedling.

Kommunal bostadsförmedling existerar för närvarande i tre svenska städer, nämligen Sundsvall (sedan $\frac{1}{7}$ 1909), Landskrona (sedan $\frac{1}{9}$ 1911) och Malmö (sedan $\frac{1}{1}$ 1913). På alla tre ställena ingår bostadsförmedlingen som ett led i den kommunala arbetsförmedlingens verksamhet. Ehuru förmedlingens tillkomst i de olika fallen främst motiverats av de mindre bemedlade klassernas behov, är förmedlingen dock ingenstädes inskränkt till vissa slag av bostäder. Bostadsförmedlingen är överallt fullt frivillig och ej förbunden med någon anmälningsplikt. I Malmö och Sundsvall är förmedlingen avgiftsfri, så är däremot ej förhållandet i Landskrona, utan fastighetsägarna skola där vid inlämnandet av hyresanmälan erlägga vissa låga inskrivningsavgifter, varierande efter lägenheternas olika storlek. Några väsentliga utgiftsökningar hava arbetsförmedlingsanstalterna i Sundsvall och Landskrona ej behövt vidkännas, i Malmö har däremot av stadsfullmäktige för år 1913 anslagits en summa 3 000 kr. att användas efter styrelsens beprövande. — Såsom framgår av följande tal, synes förmedlingens betydelse hava varit ganska ringa. Från bostadsförmedlingen i Malmö, vilken varit i verksamhet sedan 1913 års början, föreligga dock inga uppgifter.

	Utbjudna lägenheter.	Efterfrågade lägenheter.	Genom förmed- lingen uthyrda lägenheter.
Sundsvall:			
1909 ($\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$)	87	63	46
1910	60	39	26
1911	67	39	19
Landskrona:			
$\frac{1}{9}$ 1911— $\frac{31}{12}$ 1912	139	133	71

I Landskrona utgjordes hälften av de utbudna och efterfrågade samt mer än hälften av de uthyrda lägenheterna av möblerade rum. — Det ringa resultatet i Sundsvall anses delvis bero därpå, att gårdsägarföreningen i stadens kärna har egen hyresförmedling för sina medlemmar.

I Stockholm har emellertid frågan rörande inrättande av kommunal bostadsförmedling varit före redan tidigare. I anledning av G. H. v. Kochs m. fl. motion 1906 uppdrog nämligen stadsfullmäktige den 7 oktober följande år at styrelsen för Stockholms stads arbetsförmedling att i samråd med den kommunala bostadsinspektionen verkställa en utredning och inkomma med förslag i ämnet. Det förslag, som till följd härav år 1909 avgavs, lyckades dock ej vinna stadsfullmäktiges bifall utan avslogs med 44 röster mot 36. Enligt

nämnda förslag skulle bostadsförmedlingen anknytas till den kommunala arbetsförmedlingen med uppgift att förmedla uthyrning ej endast av alla slags bostadslägenheter, inbegripet möblerade rum, utan även affärs- och verkstadslokaler.

Beträffande de allmänna grunder, som motivera inrättande av en kommunal bostadsförmedling, ansluter sig den nya kommittén i allt väsentligt till de åsikter, som uttalades av 1909 års kommitté. Genom den relativa ökningen av hyreslediga lägenheter har bostadsmarknadens läge visserligen sedan dess något förbättrats, dock kvarstå alla de olägenheter, som, på sätt sistnämnda kommitté erinrat, äro förenade med bostadsförmedlingens överlämnande åt den enskilda företagsamheten. Kommittén erinrar vidare om den höga flyttningsfrekvens, som är utmärkande för Stockholm såväl som andra storstäder. Någon särskild undersökning härom har kommittén ej verkställt utan begagnar sig härvid av undersökningar, gjorda av 1909 års kommitté. Enligt denna senare torde ej mindre än 110 000 personer sökt nya bostäder under år 1906. Att sedan dess flyttningsfrekvensen ej minskats synes bl. a. framgå av den starka stegringen av hyresannonseringen och tidningarnas inkomster av dylik annonsering. De tre största annonstidningarnas inkomster i detta avseende uppgingo sålunda år 1911 till 222 919 kr. mot 124 457 kr. år 1906.

I viss mån anses denna starka stegring bero därpå, att antalet hyreslediga lägenheter under senare år haft att uppvisa en relativ tillväxt. Den normala ledighetsprocenten anses böra utgöra omkring 3 %.

Årsskifte.	Lediga lägenheter i % av samtliga.
1907/08	0.61
1909/10	1.44
1911/12	1.89

Emellertid gäller denna ökning främst de större lägenheterna. Den abnormt knappa tillgången på lägenheter om 1 rum och kök (1910: 0.55 %), försvårar däremot i hög grad bostadsväxlingen inom denna bostadskategori, ehuru den just här med hänsyn till förändring av arbetsplats och ej minst bostadens egen beskaffenhet ofta kan anses lämplig. Inom de närmast större lägenhetskategorierna råda liknande om än något bättre förhållanden.

Såsom en av de största olägenheter, som vidlåda den nuvarande planlösheten på bostadsmarknaden, framhålles den myckna onödiga omgång som åsamkas såväl hyresvärdar som bostadssökande. Den stora massan av folket är hänvisad till tidningsannonserna. De enskilda uthyrningsbyråer, som finnas, ägna sig så gott som uteslutande åt förmedling av större och dyrbarare lägenheter. De direkta utgifterna för annonsering anses dock icke av kommittén hava något egentligt inflytande på bostadsprisbildningen och ej heller vara så betungande, att de i och för sig motivera ett inskridande från kommunens sida. Hyresgästernas annonsutgifter år 1911 beräknas till inalles 17 905 kr., därav 12 648 för smålägenheter; för hyresvärdarna beräknas

däremot samma år ett utlägg för hyresannonser av 262 000 kr. och vid anlåtande av hyresbyråerna erlägges vanligen 2 % av årliga hyresvärdet. Av vida större betydelse är emellertid enligt kommitténs mening den tidsspillan och de indirekta kostnader, som det nuvarande systemet medför. För lönearbetare tillkomma slutligen ej obetydliga utgifter i form av löneavdrag, om han använder någon del av arbetstiden vid bostadssökandet. Det nuvarande systemet förorsakar på grund av mängden av förfrågningar tydligen även hyresvärdarna mycket besvär. En centralisering av bostadsförmedlingen för de mindre bemedlade i en kommunal anstalt bör därför bli till fördel för såväl hyresvärdar som hyresgäster, varjämte av förmedlingsverksamheten kan erhållas ett mycket värdefullt statistiskt material rörande bostadsmarknaden. — I sammanhang härmed bemöter kommittén några av de invändningar, som gjordes mot 1909 års förslag. Enligt fleras mening berodde de nuvarande svårigheterna i synnerhet på den ringa tillgången på smålägenheter. [Olägenheterna, som bostadsmarknadens nuvarande oorganiserade läge medför beträffande bostadsväxlingen, äro dock enligt kommitténs åsikt desamma, vare sig bostadstillgången är stor eller liten, i det förra fallet göra de sig särskilt kännbara för bostadssökaren, i det senare för hyresvärdarna.

Enligt kommitténs mening bör däremot större betydelse tillmätas de invändningar, som gjordes däremot, att den kommunala bostadsförmedlingen skulle grundas uteslutande på frivilliga hyresanmälningar från hyresvärdarnas sida. I så fall torde man kunna taga för givet, att den komme att sakna tillräckligt material för sin förnämsta uppgift, förmedlingen av smålägenheter. Denna invändning synes kommittén ej kunna fränkännas berättigande, enär man måste räkna med en viss konservatism på detta område; på grund av de relativt låga avgifterna komma troligen hyresvärdarna åtminstone i början att helst anlita den form för uthyrning, vid vilken de sedan gammalt äro vana. Kommittén framhåller vidare, hurusom förhållandena i Tyskland avgjort tala för införande av anmälningstvång; endast i ett fåtal större städer därstädes hade den frivilliga förmedlingen och då på grund av särskilda omständigheter ernått någon större betydelse. De skäl, som icke endast ur bostadsförmedlingens utan även bostadshygienens synpunkt tala för införande av anmälningstvång, hade synts kommittén så vägande att den ej tvekat föreslå stadsfullmäktige att införa detsamma även i Stockholm, dock begänsat till mindre lägenheter. Hyresvärd torde senast tre dagar efter inträffad uthyrning av lägenhet å tre rum och kök eller därunder anmäla densamma till stadens hälsovårdsnämnd i enlighet med särskilda anmälningsformulär, som kostnadsfritt tillhandahållas av staden och postbefordras. Härigenom skulle man få en fullständig överblick över den den aktuella bostadstillgången inom de socialt sett viktigaste bostadskategorierna.

För bostadsinspektionen anses anmälningsplikten bli av stor betydelse, enär det möjliggör anskaffandet av bättre bostäder och därmed utrymmandet av ohygieniska. Kommittén anser därför önskvärt, att inspektionen så vitt möjligt kunde äga rum vid den tidpunkt, då lägenheten växlade inne-

havare. Vid denna tidpunkt, som därjämte är den lämpligaste för avhjälpande av byggnadstekniska brister, har nämligen bostadsförmedlingen vid ledighetsanmälningen fått in uppgifter rörande de lediga bostädernas storlek och vid uthyrningsanmälningen rörande de inflyttades antal. Genom jämförelse mellan båda blanketterna kan lätt avgöras, huruvida överbefolkning föreligger. Redan för uthyrningen har förresten bostadsinspektionen beretts möjlighet att i godo ernå rättelse.

Enligt det föreliggande förslaget skola bostadsförmedlingens tjänstemän uteslutande syssla med förmedling och övertaga ej några garantier för bostadens beskaffenhet i hygieniskt avseende, om än de genom sin verksamhet i hög grad kunna underlätta bostadsinspektionens arbete. Härigenom har en av de olägenheter, som vidlåde 1909 års förslag, undanröjts. Enligt detta senare förslag skulle anmäld lägenhet inspekteras av anstaltens tjänsteman, vilket ansågs skola avskräcka hyresvärdarna från att anmäla sina bostäder, något som visserligen undgås genom anmälningsplikten; vidare kunde det med fog ifrågasättas, om icke tjänstemännen skulle alldeles överhoppas av inspektionsgöromål.

De invändningar, som kunna anföras mot införande av anmälningsplikt, främst intrånget i den enskildes frihet, anser kommittén ej böra tillmätas någon större betydelse. Det besvär, som ifyllandet av anmälnings- och ledighetsblanketterna medför, är ganska ringa, vidare bör det ihågkommas, att anmälningsplikten ligger i hyresvärdarnas eget intresse, enär den sparar dem åtskilliga besvär och kostnader, som torde vara mera betungande. Att de själva inse detta framgår därav, att Stockholms fastighetsägareförening i sitt yttrande 1909 med skärpa framhöll, att endast om hyresanmälningen bleve obligatorisk, skulle förmedlingens verksamhet kunna bli till något verkligt gagn. Anmälningsblanketterna böra dessutom kostnadsfritt tillhandahållas och postbefordras. Kommittén framhåller även, att anmälningsplikten tydligen ej medför något förmedlingsmonopol för den kommunala anstalten. Dessutom förmedla de privata byråerna såsom förut nämnts huvudsakligen större lägenheter.

Beträffande den rättsliga grundvalen för anmälningstvånget kan detta, enligt kommitténs åsikt, på grund av dess betydelse för bostadsinspektionen närmast betraktas som ett komplement till de bostadshygieniska bestämmelserna i hälsovårdsstadgans 13 §. På grund av denna anmälningsplikts ingripande natur föreslår emellertid kommittén, att stadsfullmäktige ville ingå till Kungl. Maj:t med framställning om utfärdande av särskild hälsovårdsföreskrift för Stockholms stad angående skyldighet för hyresvärd att anmäla hyresledighet och uthyrning av vissa lägenheter. Tills denna fråga slutbehandlats, får man nöja sig med frivillig anmälning.

Förmedlingsplikten bör, såsom förut nämnts, i första hand omfatta alla direkt av hyresvärderna uthyrda lägenheter om tre rum och kök och därunder. En offentlig kontroll rörande uthyrningen i andra hand, särskilt av sovplatser, anser kommittén visserligen socialt sett i hög grad önskvärd, men gör härvid intet yrkande. Då de bostadshygieniska föreskrifterna i hälso-

vårdsstadgans 13 § gälla stadsområdet i dess helhet, såväl dess planlagda som dess icke planlagda del, anses ej heller anmälningstvånget i detta avseende böra underkastas någon inskränkning.

De lägenheter, som ej äro underkastade anmälningsplikt, skola dock icke uteslutas från förmedlingens verksamhet, utan skall denna omfatta bostäder av alla slag, ävensom affärs- och verkstadslokaler, allt begränsat till Stockholms stads område. En förmedling av sommarnöjen vore visserligen önskvärd, men det synes kommittén lämpligt att först avvakta resultatet av förmedlingens arbete å dess egentliga område.

Kommittén lämnar även en redogörelse för själva förmedlingsförfarandet, varvid förmedlingen i Tyskland tjänar till förebild. Å lägenhetsblanketten, å vilken plats bör finnas för en summarisk planskiss av lägenheten, bör meddelas lägenhetens adress, läge i fastigheten och eventuellt efter väderstrecken, antal rum jämte deras storlek, fasta tillbehör, tiden för hyresledighetens inträde o. s. v. Samtliga dessa uppgifter anses ej böra upprepas å uthyrningsblanketten, som i stället skall innehålla uppgift rörande hyrespriset, hyresgästens namn och yrke, de inflyttade personernas antal och deras fördelning å vuxna och barn samt kön. Liksom i t. ex. München och Stuttgart bör därjämte å byrån finnas mera utförliga formulär att ifyllas av dem, som så önska. För att åstadkomma bättre kontroll bör varje bostadssökande erhålla ett anvisningskort, där de anvisade lägenheterna antecknas. Förhyres någon av dessa, skall dess adress å kortet understrykas och kortet insändas till anstalten. Ledighetsanmälningarna skola ligga ordnade i öppna registerlådor efter stadsdelar, gator och husnummer för att omedelbart benyttjas. Någon journalisering anses ej nödig, utan bör, liksom i Charlottenburg, för erhållande av verklig individualisering hela förmedlingsförfarandet helst försiggå muntligt. De närmare detaljerna av anstaltens organisation och arbets sätt bör, enligt kommittén, i form av en särskild arbetsordning utarbetas av den blivande föreståndaren i samråd med en sakkunnig statistiker. Beträffande anordnandet av byråns lokaler föreslås, i likhet med förhållandet i Stuttgart, skilda ingångar och väntrum för hyresvärdar och bostadssökande. Den månatliga och årliga förmedlingsstatistiken bör publiceras genom stadens statistiska kontors försorg.

Som nyss nämnts föreslår kommittén icke utgivandet av någon hyreslista. En hyrestidning sådan som den 1909 års kommitté föreslagit och som beräknades kosta 5 000 kr. skulle knappast kunna utkomma oftare än 2 gånger i månaden, medan 2 gånger i veckan anses vara minimum, varför den ej skulle bliva till någon egentlig nytta. Den skulle för övrigt komma att på ett kännbart sätt drabba vissa tidningsorgans ekonomi. I stället anser sig kommittén böra föreslå ett praktiskt organiserat anslagsväsen, för vilket det i staden Colmar tagits som mönster. Summariska förteckningar över hyreslediga lägenheter böra upprättas för varje rote en gång i veckan och uppsättas å lämpliga ställen. Å dessa listor bör dock ej angivas lägenheternas närmare adress, emedan i sådant fall uthyrningen lätt skulle kunna ske utan anstaltens medverkan.

Ej heller beträffande bostadsförmedlingens inordnande i förvaltningen anser sig kommittén kunna biträda 1909 års förslag om förening av bostads- och arbetsförmedling under samma styrelse, då något samband utöver den rent formella likheten ej synes föreligga. Då mellan de i båda fallen förmedlade parterna ej finnes någon kongruens, kan arbetsförmedlingens styrelse på grund av sin sammansättning ej anses synnerligen lämpad. Däremot synes sambandet mellan bostadsförmedling och bostadsinspektion vara betydligt närmare. På grund av det föreslagna anmälningstvångets karaktär av hälsovårdsföreskrift, nödvändiggöres dessutom ett närmare organisatoriskt samband mellan inspektion och förmedling. Kommittén föreslår därför, att bostadsförmedlingen upptages å hälsovårdsnämndens stat och underställes dennas allmänna tillsyn och förvaltning. Även med hyreskontoret, vilket handhaver förvaltningen av stadens fastigheter, torde samarbetet komma att bli mycket livligt. Att såsom under stadsfullmäktigesammanträde år 1909 ifrågasattes uppdraga bostadsförmedlingen åt hyreskontoret anser kommittén dock ej lämpligt, då hyreskontoret gentemot de enskilda fastighetsägarna intager konkurrentställning.

Semester för arbetare och förvaltningspersonal i Tyskland.

Frågan om ordnad semester för industriarbetare och därmed jämförliga yrkesgrupper har tämligen sent satts på dagordningen. Den fortgående utvecklingen från hantverk till storindustri med dess kraf på ökad precision i alla arbetsförhållanden, större arbetsintensitet etc. och det därav härörande behovet för den moderna fabriksarbetaren av någon tids arbetsledighet har emellertid medfört, att denna fråga under de senaste åren blivit aktuell. Inom vissa yrken, som icke äro av säsongnatur, har tanken på arbetarsemester redan gjort avsevärda framsteg i Sverige såväl som i utlandet. Denna fråga har också blivit föremål för uppmärksamhet inom arbetarskyddslagstiftningen, i det den internationella föreningen för lagstadgat arbetarskydd upptagit spörsmålet vid sina kongresser i Lugano 1910 och i Zürich 1912. — Vid det förra tillfället uppdrogs åt föreningens tyska sektion, »Gesellschaft für Soziale Reform», att utarbета en undersökning för belysning af frågans läge i Tyskland, och denna föreligger nu i avslutat skick under titeln »Urlaub für Arbeiter und Angestellte in Deutschland».

I Tyskland som i andra länder saknas officiella statistiska utredningar i denna fråga, och man har därför nödgats särskilt för ändamålet anskaffa material. Huvudkällorna hava därvid varit yrkesinspektörernas årsberättelser, undersökningar företagna af yrkesföreningar, uppsatser och meddelanden i fack- och dagspressen ävensom särskilda förfrågningar hos arbetsgivar- och arbetarorganisationer.

Undersökningen ger vid handen, att arbetarsemester i Tyskland sedan länge tillämpats vid vissa enskilda arbetsplatser, och yrkesinspektionen har vid upprepade tillfällen framhållit de fördelar, som dylik semester medför. Så skriver en yrkesinspektör i Württemberg: »Den goda verkan av en sommarsemester för arbetarna träder över allt klart i dagen. I fabriker, där sådan sedan längre tid varit för handen, vilja varken arbetsgivare eller arbetstagare bliva av med densamma». Från annat håll har betonats, att regelbunden semester är det billigaste och mest rationella sättet att hålla arbetarna vid full prestationsförmåga.

För att arbetaren verkligen skall kunna tillgodogöra sig förmånen i fråga, är det dock en oundgänglig förutsättning, att arbetslönen utbetalas under ledigheten. Sålunda meddelas i en rapport från Hessen, att då för tio år sedan en arbetsgivare införde åtta dagars sommarledighet men med löneavdrag, togs densamma icke i anspråk av arbetarna.

Vidare måste föreskrivas, att fridagarna tagas i följd, enär det i annat fall ligger nära till hands, att de uttagas en och en för exempelvis familjefester, varigenom semesterledighetens syftemål förfelas. I många fall har lönen utbetalats i förskott, och detta synes hava slagit ganska väl ut, enär det blott undantagsvis klagats över, att förtroendet missbrukats. Det någon gång använda förfaringsättet att utbetala avlöningen för semesterdagarna först vid årets slut anses icke vara att rekommendera.

Vad semesterns längd beträffar, är denna mycket olika på olika platser och inom olika industrigrenar. Arbetsledigheten växlar i allmänhet mellan tre dagar och tre veckor; dock närmar den sig vida oftare den undre än den övre gränsen av denna tidsperiod. Från läkarhåll ifrågasättes, huruvida ledighet för kortare tid än en vecka fyller sitt ändamål. Rätt till ledighet inträder i regel först efter viss tids anställning hos arbetsgivaren, och semesterns längd växer ofta med åldern i tjänsten.

Semestern har ofta karaktären av en ren gåva av arbetsgivaren, men kan också vara fastställd i kollektivavtal eller fabriksordning, i vilka fall rättsanspråk på semester anses förefinnas.

Utredningen lämnar först några upplysningar om semesterns utbredning inom det mellanskikt mellan självständiga näringsidkare och arbetare, som utgöres av *förvaltningspersonal* och *affärsanställda* av olika slag. Vad handelsbiträdena angår, ger en riksenquête av 1901 vid handen, att av de undersökta 13 673 affärerna meddelade 33.8 % regelbunden semester. Dylik ledighet är vanligare i stora städer än i små samt förekommer oftare vid större företag än vid mindre. Likartade synas semesterförhållandena vara för teknisk fabrikspersonal och därmed jämställda grupper.

Vad semester för *arbetare* inom olika yrken beträffar, står hela frågan ännu på ett mera förberedande stadium.

Inom det tyska bergsbruket har på sista tiden reformen genomförts i de större industridistrikten i Rhenprovinsen och Westfalen. Inom jord- och stenindustrien hava porslinsarbetarna redan ganska goda semesterförhållanden, medan i metall- och maskinindustrien semester är relativt

sällsynt. Något bättre äro förhållandena ordnade inom den kemiska industrien. Inom textilindustrien är arbetarsemester ytterst sällsynt, vilket medför, att huvudmassan av kvinnliga industriarbetare intaga ett i avseende på semesterförhållandena ogynnsamt läge. Liknande är förhållandet inom läderindustrien ävensom inom träindustrien; undantag göra dock gummiindustrien och penselfabrikationen. Särdeles gynnsamma te sig semesterförhållandena inom näringsmedelsindustrien. De tyska bryggeri- och bageriarbetarna erhålla nämligen i allt större utsträckning genom kollektivavtal fastställd semester. Bageriarbetarna få härigenom viss ersättning för de olägenheter, som äro förknippade med natt- och söndagsarbetet, och för bryggeriarbetare är semester regel. Relativt goda semesterförhållanden hava även margarinfabrikernas personal, medan tobaksarbetarna hava det betydligt sämre ställt. Beklädnadsindustrien visar delvis relativt gynnsamma semesterförhållanden, varemot för de tyska frisörbiträdena semester nästan icke alls förekommer. Byggnadsindustrien uppvisar knappast någon semester, vilket får tillskrivas yrkets säsongkaraktär. En särskild ställning intager den grafiska industrien, inom vilken år 1910 mer än en tredjedel av personalen hade semester. De tyska boktryckerierna ha nämligen mycket allmänt infört dylik ledighet. Slutligen kan nämnas, att inom kommunikationsväsendet semestertanken allt mera vinner terräng. Den i kommunal- och statstjänst anställda lägre tjänstemannapersonalen åtnjuta nästan över allt semester, ehuru i de flesta fall utan rättsligt anspråk på sådan.

För att en semester verkligen skall medföra den vederkvickelse för arbetaren, som den avser att giva, måste den dock tillbringas under lämpliga yttre förhållanden. Just med hänsyn härtill hava flera firmor upprättat särskilda rekreationshem för sin personal. Sålunda hava exempelvis Peiner Walzwerke und Ilseder Hütte i Berkhöpen bei Peine uppfört ett dylikt hem för en kostnad av 150 000 Mark, där de arbetare, som åtnjuta semester, erhålla fri förplägning. Semesterhemmet upptager årligen 380 arbetare under tiden maj—oktober. Firman Th. Goldschmidt i Essen upptager på sitt rekreationshem icke blott arbetaren utan även hans familj mot en mycket måttlig ersättning.

Semesterfrågans ställning i Tyskland sammanfattas sålunda, att beviljande av regelbunden sommarledighet för arbetare synes bliva allt vanligare inom olika industrier. Frågan torde sålunda ej behöva regleras på laglig väg, då den tenderar att lösas genom frivillig överenskommelse på grund av allt klarare insikt om den betydelse, som semestern har för arbetstagare såväl som för arbetsgivare.

Undersökning av levnadskostnaderna i Danmark.

I den danska hushållsundersökningen av år 1909 har nyligen andra delen omfattande: »Arbetare och hantverkare på landet» publicerats. Den första delen innehöll, såsom tidigare meddelats, redogörelse för städernas arbetare, den tredje ännu icke fullbordade skall behandla småbrukar- och hemmansägarklasserna, till vilka undersökningen här — i motsats till vad som år 1897 var fallet — utsträckts. Hela det material, som ligger till grund för de nu offentliggjorda delarna, utgör 310 hushållsböcker — 76 från huvudstaden, 99 från provinsstäderna, 65 tillhörande klassen lantarbetare samt 70 hantverkarna på landet. Samtliga ha förts genom hela året 1909 samt äro med avseende på typen böcker med s. k. fasta rubriker.

Vad de arbetarfamiljer beträffa, vilka fört böckerna, få de icke utan vidare uppfattas som typiska för sin klass. Liksom i allmänhet vid budgetsundersökningar, får man räkna därmed, att hushållsböckerna härstamma från bättre ställda individer inom de särskilda klasserna, från personer, som genom omständighet och ordningssinne etc. höja sig över mängden inom den grupp, som de tillhöra. Som ett exempel kan nämnas, att i förevarande fall de undersökta stadsarbetarna praktiskt tagit alla ha brandförsäkrat. Faran är sålunda, att en alltför gynnsam bild erhålles; det gäller därför att genom en jämförelse med den allmänna inkomstnivån för varje särskild klass fastställa, hur de olika budgeterna förhålla sig till densamma. Med tillhjälp av lönestatistiken för Köpenhamn, enligt vilken den genomsnittliga arbetslönen år 1909 utgör 1 200 kr., samt genom jämförelse mellan prisnivån för huvudstaden och landsortstäderna har man approximativt kunnat beräkna, att Köpenhamnsbudgeterna, som i medeltal sluta på en inkomstsomma av 1 740 kr., ligga c:a 45 % över medelnivån, under det att budgeterna för landsortstäderna med en motsvarande totalinkomst af 1 442 kr. skulle befinna sig c:a 30 % över den allmänna lönenivån för arbetarna i nämnda städer; lantarbetarna och hantverkarna på landet med inkomsttalen 924 kr. och 1 052 kr. resp. anses däremot vara typiska för sin klass. — Vad de undersökta familjernas storlek beträffar utgjorde denna för Köpenhamn i medeltal 4·6, för landsortstäderna 5, lantarbetarna 4·7 samt hantverkare på landet 4·5 personer, något som omräknat i Rubnerska konsumtionsenheter giver: 2·88, 2·95, 2·89 och 2·79 respektive.

Inkomstsidan, som i undersökningar av dessa slag erbjuder mindre intresse, skall här endast i korthet omnämnas. Av de olika inkomsttitlarna är »mannens huvudförtjänst» av ojämförligt största vikt. Densamma utgör för huvudstaden i genomsnitt 88·4 % av samtliga inkomsterna, medan motsvarande siffra för provinsstäderna är 89·3; för landsbygden är ifrågavarande tal vä-

sentligt lägre och blott om man till detsamma lägger »mannens biförtjänster» samt nettovärdet av försålda och konsumerade egna produkter, erhålles ett ungefär lika högt tal som städernas, nämligen 88 %. Tabellmaterialet tillåter för städerna en jämförelse mellan de olika inkomstrubrikernas relativa storlek på olika levnadsstandard. Det visar sig därvid, att i Köpenhamn med stigande inkomst mannens andel i förvärvet och särskilt hans biförtjänster stiga; i landsortsstäderna däremot skulle förhållandet snarast vara det motsatta. Fråga är emellertid om hithörande siffror kunna anses förete en typisk utveckling. — I jämförelse med 1897 visa siffrorna, att mannens hufvudförtjänst nu intager en större plats än vad då var fallet. Samtidigt hava biförtjänsterna relativt sjunkit, en utveckling, som särskilt för huvudstaden är starkt iögonfallande. Uteslutet är icke att olikheter i det statistiska materialet därvid spelat in, men det kan också hända, att i det nämnda förhållandet ligger uttrycket för en specialiseringstendens.

Det är på budgetens utgiftssida, som hushållsundersökningens tyngdpunkt ligger. Uppllysning kan nämligen där vinnas hur, under vissa sociala och ekonomiska förhållanden, en bestämd utgiftssumma fördelas med hänsyn till olika behov, något som enligt all vunnen erfarenhet sker på ett särdeles typiskt sätt. Resultaten av den föreliggande danska undersökningen innebära i detta avseende intet väsentligt avsteg från vad som i allmänhet gäller. Redan en ytlig betraktelse av budgeten visar, att utgiften för näring är den relativt största, men att densamma uppträder med ett jämförelsevis lägre tal i samma mån som familjens ekonomiska ställning är relativt gynnsammare. Nämnda utgiftspost är sålunda för huvudstaden 44.5 % av utgiftsbudgetens hela slutsumma, för landsortsstäderna 46.3 %, hantverkarna på landet 52.8 % samt lantarbetarna 61.3 %. Inom varje klass för sig sjunka relativtalen med stigande absolut utgiftssumma. Förhållandet är i överensstämmelse med en av E. Engel formulerad lag, enligt vilken vid relativt stigande inkomst näringskvoten ständigt sjunker. Regelbundenheten ifråga har sin grund däri, att näringsbehovet såsom det jämförelsevis viktigaste alltid måste tillfredsställas, något som vid ogynnsammare ekonomiska förhållanden sker på bekostnad av andra behov — särskilt sådana av kulturell natur — vilka äga en högre grad av elasticitet.

Den post i budgeten, som näst näringskvoten i allmänhet visar högsta talet, är den relativa utgiften för bostad, beträffande vilken man även kunnat konstatera, att densamma vid stigande levnadsstandard i regel först sjunker för att därefter förbliva oförändrad eller stiga. Dock råder härutinnan icke samma regelmässighet som i det förra fallet, såsom erfarenheten från vissa tyska undersökningar samt även från Stockholmsundersökningen 1907—08 visar.

Den minsta utgiften för bostad hade vid föreliggande danska undersökning lantarbetarna, för vilka densamma var blott 7.2 % av hela budgeten; motsvarande tal för hantverkare på landet är 8; provinsstäderna visa 11.9 och Köpenhamn 14.4 %. Betraktas varje familjegrupp för sig samt ur synpunkten av stigande välstånd, finner man att såväl för städerna som för hantverkare-

klassen på landet bostadskvoten genomgående sjunker. Lantarbetarna förete en högre siffra i den lägsta utgiftsklassen (7·8) än i den mellersta (7·2), från vilken åter en stegring sker till 8·9 för de bäst situerade. Redan med en jämförelsevis låg absolut utgiftssumma uppnås sålunda inom lantarbetarklassen ett relativt välstånd, vilket tager sig uttryck däri, att anspråket på bättre bostad framträder samt tillfredsställes.

Den siffra, som på den procentuella budgeten i allmänhet följer efter bostadssiffran, är utgiften för kläder, i vilken nödvändiga utgiftselement ingå tillsammans med mindre nödvändiga sådana eller dylika av lyxnatur, och beträffande vilken därför i allmänhet gäller, att en stegring inträder med förbättrad levnadsstandard intill en viss gräns, från vilken stillastående eller tillbakagång inträder. Så förhåller sig exempelvis utgiftssiffran för kläder vid Stockholmsundersökningen. Den danska siffran visar den egendomligheten, att den i alla fall utom för huvudstaden ligger över bostadstalet. I procent av hela budgeten utgjorde den: Köpenhamn 9·8, provinsstäderna 11·4, lantarbetarna 10·7, hantverkarna på landet 11·5. Efter välståndsgupper visar talet genomgående stegring med undantag för lantarbetarna, för vilka maximalutgiften för kläder ligger i den mellersta välståndsklassen.

För vinnande av ökad kunskap om familjernas levnadsförhållanden har utgiften för näring underkastats ett mera ingående studium, varvid de konsumerade kvantiteterna samt födans fördelning särskilt i animalisk och vegetabil uppmärksammas. Vad den senare frågan beträffar bestyrkes en förut ofta gjord erfarenhet, nämligen att med stigande välstånd konsumtionen av födoämnen ur djurriket tilltager, under det att samtidigt mindre växtämnen förbrukas. Sålunda steg i Köpenhamn utgiften för näring av förstnämnda slag i den lägsta välståndsklassen till 54·1 % av hela näringskvoten, medan motsvarande siffra i den högsta klassen utgjorde 58·2 %; motsvarande tal för landsortsstäderna — där, som förut nämnts, de undersökta familjerna befinna sig på ett relativt lägre välståndspan — voro 52·9 och 57·4 %. I medeltal var förbrukningen av animalisk föda relativt större i städerna än på landsbygden. Jämför man däremot de olika familjegrupperna ur synpunkten av de välståndsklasser, som ha samma totalutgift per enhet — 300—450 kr. — finner man, att hantverkarna på landet förbruka relativt mest animalisk näring, varefter följa huvudstadens arbetare, landsortsstädernas samt lantarbetarna i nämnd ordning. Livsmedelsprisernas olika höjd i stad och på land är naturligtvis därvid av avgörande betydelse.

Rörande förbrukningen av alkohol och tobak må nämnas, att ölkonsumtionen var allmännast i huvudstaden, medan brännvin allmännare förtärdes på landsbygden, där åter cigarrer användes i mindre utsträckning än rök- och tuggtobak. Vad de konsumerade kvantiteterna beträffar, beräknas ölkonsumtionen per huvudstadsfamilj till 51 liter per år, medan motsvarande tal för de övriga städerna, lantarbetarna samt hantverkarna på landet utgör 31, 15 och 24 liter resp.; motsvarande brännvinsförbrukning utgör: 27·6, 26·9, 33·6 samt 30·2 liter.

Hushållsböckerna innehålla även uppgifter om de kvantiteter, som köpts av

de särskilda varuslagen, ett material, som använts för beräkningen av levnadskostnaderna. Vad beträffar den genomsnittliga livsmedelsprisnivån i olika delar av landet, belyses densamma av en tabell, som visar, hur mycket en arbetare av de olika familjegrupperna kan köpa för ett belopp av c:a 200 kr. Av tabellen ifråga framgår, att lantarbetaren för samma belopp erhåller större mängder av snart sagt alla varuslag än stadsarbetaren. För att erhålla en viss kvantitet behöver den förre giva ut blott 163 kr., där i motsvarande fall en arbetare i lantsortsstäderna eller huvudstaden får utbetala 178 och 193 kr. resp. Livsmedelsprisnivån skulle således ligga omkring 20 % högre i Köpenhamn och 10 % lägre i lantsortsstäderna än på landsbygden. I jämförelse med 1897 skulle prisen på landet under de 12 år, som förflutit till 1909, hava stigit med 20 à 25 %.

Av särdeles stort intresse är jämförelsen mellan resultaten av olika hushållsundersökningar, enär budgetens inre byggnad ger en god föreställning om levnadsvillkoren på olika platser och under olika yttre förhållanden. Särskilt kan det vara intressant att genom en jämförelse utrona vilket subjektivt värde en viss inkomst har för olika ort, tid etc. — I Sverige föreligger tillsvidare blott en större hushållsundersökning, nämligen för Stockholm 1907—08. I »Sociala Meddelanden» har redan år 1912 med tillhjälp av resultaten av densamma gjorts en jämförelse mellan levnadskostnaderna i Stockholm och Köpenhamn. I det följande sammanställs en genomsnittsbudget för arbetarfamiljer i Finlands städer enligt den finska Industristyrrelsens undersökning av 1908—09 med budgeten för de danska provinsstädernas lägsta välståndsklass. Som stadstyper torde de finska städerna och de danska provinsstäderna tämligen motsvara varandra, och ekonomiskt sett föreligger en överensstämmelse mellan de valda budgeterna så till vida som den genomsnittliga utgiften för den finska budgeten är 1 150 kr. och för den använda danska 794—1 200 kr. Den senare representerar sålunda en något lägre medelutgift än den förra.

	Finska arb.	Danska arb.
Föda	55·4	51·1
Sprit och tobak	1·7	1·7
Kläder och tvätt	11·8	10·5
Bostad	12·4	12·0
Bränsle och belysning	4·1	6·8
Försäkring, läkare och medicin	1·9	5·2
Fackföreningsavgifter	0·3	2·4
Övriga utgifter	12·4	10·3
	100·0	100·0

Under tämligen likartade sociala och ekonomiska förhållanden utbetalar sålunda den danska arbetaren relativt mindre för föda, kläder och bostad än den finska, något som förklaras av klimatiska olikheter. Belysning och bränsle däremot drager mera i det skogfattiga Danmark än i Finland. Den relativa besparing, som den danska arbetaren i jämförelse med den finska

gör på vissa utgiftsposter, motsvaras av mer utgifter särskilt för försäkring etc. samt fackföreningsavgifter. Det torde icke vara alltför djärft att förmoda, att de finska förhållandena i viss mån äga tillämpning på Nordsverige, medan södra Sverige visar större överensstämmelse med de danska.

Socialekonomiska förhållanden och inre kolonisation i Finlands landskommuner.¹

Medan vanligen den sociala frågan plägar göra sig gällande som i första hand en industriarbetarfråga, har den i Finland i främsta rummet tagit gestalt av en agrarfråga. Detta förhållande sammanhänger med, att Finland, liksom de osteuropeiska länderna i allmänhet, är så gott som uteslutande jordbruksland. Detta belyses därigenom, att medan vid år 1900 jordbruksbefolkningen omfattade 63 % av Finlands hela folkmängd, voro motsvarande procenttal för de skandinaviska och romanska länderna 40—45 %, för Mellan-europa 20—30 % och för det så gott som fullständigt industrialiserade England endast 7.5 %.

Finlands talrika landsbygdsbefolkning är till väsentlig del jordlös eller eljest obesutten, och bland dessa befolkningselement har gjort sig gällande starkt missnöje med de bestående förhållandena, samt krav höjts på en genomgripande omdaning av jordbesittningen i syfte att förse de mindre bemedlade och ekonomiskt osjälvständiga med jord.

Denna folkrörelse har varit av den styrka, att statsmakterna funnit sig föranlatna att anordna synnerligen ingående undersökningar av de socialekonomiska förhållandena på landsbygden, vilka därigenom för Finlands vidkommande blivit bättre belysta än i kanske något annat land.

Detta utredningsarbete har verkställts genom »Subkommittén för den obesuttna befolkningen» under ledning av professor Hannes Gebhard. Material till undersökningen erhöles därigenom, att man år 1901 från varje landskommun införskaffade uppgifter om samtliga där stadigvarande bosatta hushåll. För varje sådant meddelades upplysningar om hushållsföreståndarens yrke, antalet medlemmar i hushållet, huruvida detta bebor egen eller hyrd bostad eller bor inhyses hos andra, över hur många rum det förfogar, om det äger eller arrenderar jord eller helt och hållet saknar sådan m. m. På grundval av dessa uppgifter hava hittills publicerats redogörelser för den odlade jordarealen och dess fördelning (1908), bostadsförhållandena (1910) och jordbruksbefolkningens storlek och sociala sammansättning (1913).

¹ Källor till denna framställning hava varit: Subkommittén för den obesuttna befolkningen. Statistisk undersökning av socialekonomiska förhållanden i Finlands landskommuner år 1901. I. Jordbruksbefolkningen (1913), II. Bostadsförhållandena (1910), III. Den odlade jordarealen och dess fördelning (1908). La colonisation intérieure en Finlande. Institut international d'agriculture. Bulletin mensuel des institutions économiques et sociales. Nr 2, 1913.

Härav framgår, att totala landsarealen i de finska landskommunerna år 1901 uppgick till c:a 33 millioner har, varav 2·8 millioner har odlad jord, d. v. s. trädgård, åker och naturlig äng.

Huru den odlade jorden var fördelad på brukningsdelar framgår av följande tabell:

Storlekskategori.	Antal brukningsdelar.		Areal av odlad jord, har.	
	Absolut.	%.	Absolut.	%.
0·05—3 har odlad jord	106 462	39·3	95 734	3·4
3—10 » » »	78 778	29·0	450 015	15·8
10—25 » » »	56 790	20·9	876 003	30·8
25—100 » » »	27 269	10·1	1 107 379	38·9
100 har odlad jord och däröver	1 855	0·7	316 060	11·1
<i>Summa</i>	271 154	100·0	2 845 191	100·0

Med brukningsdel förstås ett sådant stycke odlad jord, vilket brukas för ett enda hushålls räkning som en lantbruksekonomisk enhet. Storlekskategorierna äro utvalda i syfte att angiva den sociala ställning, brukningsdelen i regel kan anses giva sin innehavare. Sålunda omfattar gruppen under 3 har parcellbruk, vilka huvudsakligen giva brukaren biförtjänst vid sidan av annan näring, gruppen 3—10 har de egentliga småbruket, varav brukarens familj med egna krafter kan hämta sitt huvudsakliga uppehälle, gruppen 10—100 har det medelstora jordbruket, inom vilket delvis användes avlönat kroppsarbete, samt kategorien över 100 har det stora jordbruket, där brukarens tid fullständigt tages i anspråk för andlig verksamhet, medan kroppsarbetet helt utföres genom lejda arbetare.

Det måste nog fasthållas, att förestående arealuppgifter uteslutande avse den odlade jorden, enär i Finland en brukningsdel plägar omfatta flera gånger så mycket skogsmark, impediment o. d. som åker och äng. Läggas totalarealen till grund äro därför egendomar upp till 50 har att anse som små, egendomar om 50—250 har som medelstora, om 250—1 000 har som stora samt om över 1 000 har som mycket stora.

Av de 271 154 hushåll, vilka enligt förestående tabell år 1901 innehade brukningsdel, voro 110 629 ägare till densamma, medan 160 525 blott voro arrendatorer. Vid sidan av dessa jordägande och jordarrenderande familjer och ensamma personer förefunnos i landskommunerna ytterligare 206 988 hushåll, vilka icke förfogade över någon som helst jord. Av samtliga 478 142 hushåll utgjorde dessa 43 %, medan hushållen med egen brukningsdel uppgingo till 23 % och de med arrendejord 34 %.

Huru denna landsbygdsbefolkning fördelar sig på olika yrkesgrupper framgår av följande översikt:

Hushållsföreståndarens huvudsakliga yrke (sysselsättning):	jordbruk m. m.	jakt, fiske m. m.	industri.	kommunika- tioner.	handel.	allmän tjänst m. m.	pension, undan- tag m. m.	obekant yrke m. m.	Summa.	
Antal	abs. tal: .	290 999	4 380	63 781	8 632	5 333	7 221	19 177	78 619	478 142
hushåll	rel. tal: .	60.9 %	0.9 %	13.5 %	1.8 %	1.1 %	1.5 %	4.0 %	16.5 %	100.0 %
Folk- mängd	abs. tal: .	1 546 778	19 333	240 291	34 331	25 385	34 448	43 913	226 043	2 170 522
	rel. tal: .	71.2 %	0.9 %	11.1 %	1.6 %	1.2 %	1.6 %	2.0 %	10.4 %	100.0 %
Medeltal personer per hushåll		5.3	4.4	3.8	4.1	4.8	4.8	2.3	2.9	4.5

Denna översikt av befolkningens yrkesfördelning i Finlands landskommuner visar, att denna befolkning till sin ojämförligt största del får sin huvudsakliga inkomst av jordbruk. Då därjämte den ringa del av lantbefolkningen, som ej lever av jordbruk, är i huvudsak koncentrerad till ett fåtal kommuner, kan det sägas, att på den ojämförligt största delen av Finlands landsbygd är nästan uteslutande jordbruksbefolkning bosatt.

Vill man vinna närmare inblick i jordbruksbefolkningens sociala sammansättning, gäller det först och främst att uppdelat hushållen i sådana, som hava sin huvudsakliga utkomst av jordbruk på av dem innehavd egen eller arrenderad jord, samt i sådana, vilka förtjäna sitt uppehälle väsentligen genom jordbruksarbete på andras jord. Men avgränsandet av dessa båda sociala huvudklasser, jordbrukare och jordbruksarbetare, erbjuder stora svårigheter, enär inom lantbefolkningen, icke, såsom förhållandet är inom industrien, någon bestämd gräns finnes mellan arbetsgivare och arbetare. För att likväl åstadkomma en tillnärmelsevis riktig uppdelning mellan ekonomiskt självständiga jordbrukare å ena sidan och lönarbetare inom jordbruket å den andra, hava till jordbrukarklassen i regel hänförs de hushåll, för vilka jordbruket uppgivits som huvudnäring, och vilka innehava minst 3 har odlad jord samt av boskap minst 1 häst och 2 kor. Därefter hava de så bildade två huvudklasserna vidare uppdelats i grupper, såsom framgår av följande tablå:

Jordbrukare:				Jordbruksarbetare:				
	jord- ägare.	inne- havare av krono- hemman.	arrenda- torer.	i års- tjänst.	fria arbe- tare med bruk- ningsdel.	fria arbe- tare utan bruk- ningsdel.	Summa.	
Antal	abs. tal: .	94 484	8 715	48 943	17 313	57 634	63 910	290 999
hushåll	rel. tal: .	32.5 %	3.0 %	16.8 %	5.9 %	19.8 %	22.0 %	100.0 %
Folk-	abs. tal: .	691 533	60 162	291 458	72 105	250 415	181 105	1 546 778
mängd	rel. tal: .	44.7 %	3.9 %	18.8 %	4.7 %	16.2 %	11.7 %	100.0 %
Medeltal personer per hushåll		7.3	6.9	6.0	4.2	4.3	2.8	5.3

Denna översikt utvisar, att antalet av de jordägare, som tillhöra jordbruksbefolkningen och inom denna de självständiga jordbrukarnas klass, uppgår till icke fullt en tredjedel av totalantalet hushåll inom jordbruksbefolkningen. Ungefär hälften så stort är antalet brukare av andras jord, och bland dem bildas flertalet utav arrendatorer av större hemmansdelar, sålunda jordtorpare.

Rörande jordbruksarbetarna må framhållas, att bland dem endast redovisas sadana, som bilda egna hushåll, medan tjänare i husbondens kost äro inräknade i jordbrukarhushållen, vilka därigenom komma att i genomsnitt vida överstiga arbetarhushållen i storlek. Lantarbetarna i ärstjänst utgöras huvudsakligen av statare, medan de fria arbetarna med brukningsdel kunna betecknas som småtorpare eller backstugusittare, enär de i regel äro arrendatorer av mindre hemmansdelar. De fria arbetarna utan brukningsdel, vilka omfatta nära en fjärdedel av jordbruksbefolkningens och nära hälften av jordbruksarbetarklassens samtliga hushåll, utgöra landsbygdens i socialt hänseende allra svagaste grupp.

Av denna översikt torde framgå, hurusom de sociala förhållandena och särskilt jordfördelningsförhållandena på den finska landsbygden äro av den art, att de kunnat framkalla ett utbrett missnöje bland den obesuttna lantbefolkningen, utmynnande i allt starkare krav på, att det allmänna skulle träda emellan till stöd för landsbygdens ekonomiskt osjälvständiga befolkningselement, enkannerligen genom att förhjälpa de jordlösa till egna jordbrukshem på billiga villkor.

Från regeringens sida hava också under senare år dessa krav i allt högre grad behjärtats och en rationell jordpolitik påbegynts, åsyftande att uppmuntra en kraftig inre kolonisation dels direkt genom inköp och styckning av större jordegendomar, dels indirekt genom beviljande av lån för småbruks- och egnahemsanläggningar.

Arten och omfattningen av denna verksamhet framgår av följande tabell:

Kolonisationens form.	Inköpt jordareal, har.	Inköpspris för denna, fmk.	Antal nybildade småbruk.	Småbrukens genomsnittliga areal, har.	Småbrukens medelpris per har, fmk.
I. Av staten ledd inre kolonisation:					
a. småbruk upplåtna med äganderätt (1912)	26 499	2 256 911	740	29·1	85
b. Småbruk upplåtna med arrenderätt (1911)	35 099	3 572 468	1 042	24·0	100
II. Av staten understödd och kontrollerad inre kolonisation:					
a. kolonisation genom förskott av kommunala lånekassor (1911) .	107 619	9 874 444	5 408	19·9	98
b. lantkommunernas egendomsköp (1912)	19 137	2 928 500	442	—	153
c. jordköpsandelslagens egendomsköp (1912)	6 101	797 250	267	17·1	111
<i>Summa</i>	194 455	19 429 573	7 899	—	—

Till statens direkta kolonisationsverksamhet kan även i viss mån räknas den sedan gammalt fortgående nybyggesupplåtelsen på kronoskogarna, varigenom under senare år nya brukningsdelar om tillsammans 22 861 har till-

kommit och 4 169 skogstorp upprättats, ävensom den åren 1863—1893 med stöd av statsmedel verkställda friköpningen av över 1 millioner har ryska adelsgods i Viborgs och St. Michels län, varigenom brukarna från landbönder förvandlats till självägare.

De i tabellen redovisade statliga jordinköpen avse egendomar, vilka efter år 1900 inköpts i direkt syfte att uppdelas i småbrukslotter. Småbruken överlätos ursprungligen med full äganderätt, men år 1909 genomfördes för förebyggande av jordspekulation den ändringen, att småbruken upplåtas på 38 års arrende, efter vilken tids utgång »tryggad och ärftlig besittningsrätt» erhålles.

För understödjande av kolonisation genom kommunalt eller privat initiativ har staten år 1897 skapat en särskild »den obesuttna befolkningens lånefond» ävensom av dessa och andra statsmedel utlånat över 12 1/2 millioner fmk.

Låneförmedlare hava i första rummet varit landskommunerna, vilka dels direkt inköpt och till småbrukskolonier förvandlat större gods, dels upprättat särskilda lånekassor (f. n. 303) i syfte att försträcka inom kommunen bosatta torpare, hantverkare, lantarbetare m. fl. nödiga medel för upprättande av jordbruks- och bostadsegnahem. Intill 1 januari 1911 hade dessa kassor beviljat sammanlagt 7 537 lån till ett belopp av 6 529 796 fmk. Lånens medelstorlek utgjorde sålunda 866 fmk, medan minimum var 200 och maximum 3 000 fmk.

Fr. o. m. år 1906 har även den i Finland så kraftiga kooperativa rörelsen¹ slagit sig på dylik jordförmedling. Vid slutet av år 1912 funnos 13 på initiativ av den kooperativa centralföreningen »Pellervo» bildade jordköpsandelslag, vilka med stöd av statslån inköpt och bland sina medlemmar fördelat 6 101 har jord.

Staten har dock i sin verksamhet för befrämjandet av en socialt gynnsammare jordfördelning i Finland icke inskränkt sig till att endast lämna ekonomiskt stöd. För att giva enhetlighet och stadga åt hela egnahemsrörelsen har år 1906 tillsatts en särskild kolonisationsinspektör med uppdrag att övervaka de för kolonisationsarbetet utgivna lånen och deras användning, ävensom att i allmänhet med råd och dåd bistå jordförmedlare och kolonister. Vidare hava åtgärder vidtagits för att genom studieresor; undervisningskurser m. m. bibringa de nytillkomna »statssmåbrukarna» större intresse för och färdighet i sitt yrke. Av särskilt intresse är, att jämväl forstligt utbildade personer satts att biträda kolonisterna dels med skötseln av den stödskog, som i regel tillhör varje småbruk, dels beträffande förvaltningen av den »samfälliga skog», som efter de gamla allmänningskogarnas förebild är upplåten till gemensamt bruk för en hel småbrukskoloni, och vilken varje kolonist är berättigad att efter vissa regler använda till bete, skogsfång o. s. v.

¹ Jfr Medd. 1911, sid. 209 ff.

Kollektivavtal träffade år 1912, fördelade efter näringsgrenar och orter.

Översikt över antalet avtalsberörda arbetsgivare och arbetare samt över i avtalen fastställda tidlönesatser och arbetstimmar.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Näringsgrenar och orter.	Antal		Avlöning.			Arbetstid.	
	arbetsgivare.	arbetare.	Lägsta lönesats		Högsta lönesats.	Per dag.	Per vecka.
			över huvud.	för van arbetare.			
III. Gruvdrift.			<i>Kronor per dag.</i>	<i>Kronor per dag.</i>	<i>Kronor per dag.</i>	<i>Timmar.</i>	<i>Timmar.</i>
<i>Malmgruvor.</i>							
Norrbottnens län: Landsbygden .	1	21	4	4.50	5.90	—	—
<i>Kolgruvor.</i>							
Kristianstads län: Landsbygden	1	140	2.25	—	3.50	8—10	48—60
IV. Närings- och njutningsämnesindustri.							
<i>Bagerier och konditorier.</i>			<i>Kr. per vecka.</i>	<i>Kr. per vecka.</i>	<i>Kr. per vecka.</i>		
Stockholms stad	134	823	23	27	33	—	58
» län: Södertälje	5	14	20	25.10	30	—	58
Norrstälje	7	10	18	25	28	—	56
Vaxholm	2	8	21.95	25.10	31.40	—	58
Sundbyberg, avtal 1	13	120	23	27	33	—	57
» 2 ¹	1	110	20	30	35	—	54
Uppsala län: Uppsala	14	65	20.90	24.05	30.35	—	58
Enköping	5	20	22	24	29	—	58
Landsbygden	5	15	19.85	21.95	27.20	—	58
Södermanlands län: Nyköping .	4	14	18	24	29	—	58
Eskilstuna	3	50	18	23	29	—	58
Landsbygden	2	5	20	22	27	—	58
Östergötlands län: Norrköping .	10	40	16.70	22	28.25	10	58
Landsbygden	1	10	—	25	28	—	58
Jönköpings län: Jönköping . .	6	17	19.85	23	27.20	—	58
Kalmar län: Kalmar	3	18	19.85	24.05	28.25	10	58
Västervik	2	15	17	23	26	—	58
Blekinge län: Karlskrona . . .	13	37	16	21	27	—	58
Kristianstads län: Kristianstad	8	25	16	23	28	—	56

¹ Spisbrödsfabrik.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Näringsgrenar och orter.	Antal		Avlöning.			Arbetstid.	
	arbets- givare.	arbetare.	Lägsta lönesats		Högsta lönesats.	Per dag.	Per vecka.
			över huvud.	för van arbetare.			
			Kr. per vecka.	Kr. per vecka.	Kr. per vecka.	Timmar.	Timmar.
Malmöhus län: Malmö	22	230	17.75	25	30.35	—	58
Lund	12	37	19	24	28	—	58
Landskrona	9	21	19.85	24.05	29.30	10	57
Hälsingborg	8	36	18	24	29	10	56
Ystad	3	9	—	30	—	9	54
Trälleborg	13	17	20	25	29	—	¹ 54—58
Hallands län: Halmstad	3	12	15.65	26.15	30.35	—	58
Göteborgs o. Bohus län: Göteborg	23	255	18	26	30	10	58
Uddevalla	1	5	17	22	28	—	58
Lysekil	4	15	19.85	25.10	29.30	9½	58
Strömstad	4	14	20	24	26	—	58
Älvsborgs län: Trollhättan	4	9	18	24	27	10	58
Skaraborgs län: Mariestad, Skövde	2	11	18.85	21.95	27.20	—	58
Värmlands län: Karlstad	3	12	16.70	21.95	27.20	—	58
Örebro län: Örebro	10	55	16.20	22.50	27.75	—	57
Landsbygden			16.20	22.50	26.70	—	57
Västmanlands län: Västerås,							
avtal 1	8	30	16.70	23	29.30	—	58
„ 2 ^a	2	4	19	24	30	—	58
„ 3 ^a	1	8	17	24	29	9	54
Köping	7	16	15.65	21.95	27.20	—	58
Sala	4	10	16	22	27	—	57
Kopparbergs län: Hedemora	1	11	20.90	24.05	29.30	—	58
Landsbygden	17	31	11.45	23	28.25	—	58
Gävleborgs län: Gävle	12	95	22	23	29	—	58
Hudiksvall	6	21	20	24	31	9	54
Söderhamn, Bollnäs	16	40	22	23	30	—	57
Landsbygden	34	73	19.85	21.95	27.20	—	58
Västernorrlands län: Härnösand	15	37	18.80	25.10	30.35	—	58
Sundsvall	50	107	20.90	26.15	32.45	—	58
Jämtlands län: Östersund ⁴	2	7	—	—	—	—	—
Västerbottens län: Umeå	7	20	18	23	27	10	58

¹ I grovbagerier 54 timmar; i finbagerier halva året 56, halva året 58 timmar.² Konditorier.³ Kooperativt bageri.⁴ Avtalet har ännu ej kunnat införskaffas till Socialstyrelsen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Näringsgrenar och orter.	Antal		Avlöning.			Arbetstid.	
	arbets- givare.	arbetare.	Lägst ^a lönesats		Högst ^a lönesats.	Per dag.	Per vecka.
			över huvud.	för van arbetare.			
Norrbottens län: Landsbygden,			Kr. per	Kr. per	Kr. per	Timmar.	Timmar
avtal 1	8	15	21 ⁹⁵	28.25	33 ⁵⁰	10	58
» 2	7	17	22 ⁵⁰	29 ⁵⁰	33 ⁵⁰	—	58
» 3	7	8	1 ⁹	1 ¹⁶	—	9 ^{1/2}	57
» 4 ⁸		5	—	—	—	—	—
Stockholms stad ²	(79)	170	21 ⁹²	25 ³⁸	—	—	66
Malmöhus län: Malmö ²	(22)	52	—	4 ²⁵ —	26	10	60
<i>Bryggerier och läskedrycks- fabriker.</i>			Öre per	Öre per	Öre per		
			timme.	timme.	timme.		
Kristianstads län: Landsbygden	1	15	31	35	—	10	59
Malmöhus län: Malmö, avtal 1 .	8	150	38	41	—	10	60
» 2	3	4	38	41	—	10	60
Malmöhus län: Malmö ³	(8)	10	—	44	49	10	60
Örebro län: Örebro ³	3	3	—	—	38 ⁵	10	60
			Kr. per	Kr. per	Kr. per		
			vecka.	vecka.	vecka.		
Malmöhus län: Malmö ²	(8)	34	—	5 ¹³	6 ²⁰	—	—
Lund ²	1	2	—	7 ²¹	22	10	60
<i>Slakterier och charkuterier.</i>							
Stockholms stad	10	300	24	27	30	10 ^{1/2}	60
Malmöhus län: Lund ⁸	5	15	—	—	—	—	—
Ystad	4	12	22	25	30	9 ^{1/2}	57
Göteborgs och Bohus län: Udde- valla	2	6	21	25	28	—	60
Västernorrlands län: Sundsvall .	6	25	26	30	32	10	58
V. Textilindustri.							
<i>Repslagerier.</i>			Öre per	Öre per	Öre per		
			timme.	timme.	timme.		
Malmöhus län: Malmö	1	10	—	40	—	—	60

¹ Dessutom fri kost och logi; avtalet omfattar endast kvinnliga arbetare. — ² Utkörare.

³ Maskinister och eldare.

⁴ Dessutom provision (1 % av försäljningssumman).

⁵ Dessutom provision (1 % av försäljningssumman).
(1 öre per 1/2-butelj; till återförsäljare 1/2 öre).

8 , , (6 % av försäljningssumman).

7	,	,	(5 % ,
---	---	---	--------

^s Se föregående sida, not 4.

^c Se foregaende sida, not 4.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Näringsgrenar och orter.	Antal		Avlöning.			Arbetstid.	
	arbets- givare.	arbetare.	Lägsta lönesats		Högsta lönesats.	Per dag.	Per vecka.
			över huvud.	för van arbetare.			
			Kr. per vecka.	Kr. per vecka.	Kr. per vecka.	Timmar.	Timmar.
VI. Beklädnadsindustri.							
<i>Hattfabriker.</i>							
Göteborgs o. Bohus län: Göteborg	3	5	—	—	—	—	—
<i>Skrädderier.</i>							
Södermanlands län: Nyköping . .	6	25	—	23	24	10	60
Landsbygden: avtal 1 . .	5	21	—	23	—	10	60
„ 2 . .	3	7	—	20	—	10	60
Jönköpings län: Eksjö	5	17	—	22	23	10	60
Kronobergs län: Växjö	6	20	—	21	22	10	60
Blekinge län: Karlshamn . . .	6	35	—	22	—	10 12	60 72
Kristianstads län: Landsbygden	4	16	—	18	—	12	72
Malmöhus län: Ystad	5	17	—	24	—	10 11	60 66
Örebro län: Landsbygden . . .	5	17	—	22	—	10	60
Värmlands län: Kristinehamn .	6	23	—	23	—	10	60
Filipstad	5	19	—	21	—	10	60
Landsbygden: avtal 1 . .	2	9	—	20	—	—	—
„ 2 . .	13	23	—	23	—	10	60
Kopparbergs län: Landsbygden .	10	23	—	23	—	10	60
Västernorrlands län: „ . .	23	42	—	22	23	10 12	60 72
Jämtlands län: Östersund . . .	5	38	—	28	—	10	60
Norrbottnens län: Luleå och lands- bygden	4	34	—	27	—	10	60
<i>Skofabriker.</i>			Öre per timme.	Öre per timme.	Öre per timme.		
Stockholms län: Sundbyberg . .	1	28	—	45	—	—	54
Malmöhus län: Malmö	1	49	—	40	—	—	54
<i>Toffelmakerier.</i>							
Malmöhus län: Hälsingborg . .	1	8	—	45	50	—	—

¹ Den längre arbetstiden gäller för styckarbetare.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Näringsgrenar och orter.	Antal		Avlöning.			Arbetstid.	
	arbets- givare.	arbetare.	Lägsta lönesats		Högsta lönesats.	Per dag.	Per vecka.
			över huvud.	för van arbetare.			
VII. Läder-, hår- och gummi- varuindustri.			Öre per timme.	Öre per timme.	Öre per timme.	Timmar.	Timmar.
<i>Garverier och läderfabriker.</i>							
Riksavtal: ¹	34	1 200					
Stockholms län: Landsbygden	—	—	41	44	—	—	57 ^{3/4}
Östergötlands län: Linköping .	—	—	30	36	—	—	60
Blekinge län: Karlskrona . .	—	—	34	38	—	—	60
Kristianstads l: Kristianstad	—	—	36	40	—	—	57
Ängelholm .	—	—	36	40	—	—	60
Landsbygden	—	—	35	40	—	—	60
Malmöhus län: Lund	—	—	36	40	—	—	60
Landskrona	—	—	36	40	—	—	60
Ystad	—	—	36	40	—	—	60
Trälleborg	—	—	36	40	—	—	60
Landsbygden, avtal 1 .	—	—	41	47	—	—	54
" 2 .	—	—	40	43	—	—	54
Göteborgs o. Bohus l.: Göteborg	—	—	38	40	—	—	60
Örebro län: Landsbygden . .	—	—	35	39	—	—	60
Värmlands län: Karlstad . .	—	—	33	39	—	—	57
 Malmöhus län: Malmö	1	115	42	44	—	—	54
<i>Sadelmakar- och tapetserar- verkstäder.</i>							
Göteborgs o. Bohus l.: Göteborg ²	2	160	33	46	—	10	57
VIII. Trävaruindustri.							
<i>Sågverk och hyvlrier.</i>							
Östergötlands län: Landsbygden	1	105	32	—	³ 35	10	⁴ 57
Värmlands län: Säffle	1	57	28	—	—	10	57
Gävleborgs län: Landsbygden:							
avtal 1 . .	1	156	25	—	—	10	59
" 2 A . .	1	270	27	—	—	10	59
" 2 B . .							
" 3 . .	1	223	⁵ 25	—	⁴ 40	10	59

¹ Riksavtalet fastställer olika lönesatser och olika arbetstid för de särskilda fabrikena. Därest riksavtalet kommer att tillämpas vid andra fabriker, skola därstädes förut gällande timlöner och arbetstider bibehållas. — ² Avtalet avser reseffektarbetare. — ³ Dessutom premieackord. — ⁴ Vid nattskift 50 timmar per vecka. — ⁵ Dessutom hyresersättning 50 kr. per år.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Näringsgrenar och orter.	Antal		Avlöning.			Arbetstid.	
	arbets- givare.	arbetare.	Lägsta lönesats		Högsta lönesats.	Per dag.	Per vecka.
			över huvud.	för van arbetare.			
Västernorrlands län: Landsbygden:			Öre per timme.	Öre per timme.	Öre per timme.	Timmar. 1	Timmar. 1
avtal 1 . .	1	67	² 25	—	² 40	10	59
» 2 . .	1	302	² 25	—	² 40	10	59
» 3 . .	1	120	² 25	—	² 35	10	59
» 4 . .	1	125	25	—	38	10	59
Västerbottens län: Landsbygden	1	257	27	—	40	10	57
Norrbottnens län: Landsbygden:							
avtal 1 . .	1	200	³ 30	—	³ 35	10	60
» 2 . .	1	130	20	25	—	10	60
<i>Brädgårdar.</i>							
Östergötlands län: Norrköping .	5	75	—	35	—	9 ¹ / ₂	57
<i>Snickeri- och möbelfabriker.</i>							
Södermanlands län: Nyköping ⁴ .	1	15	—	42	—	10	57 ¹ / ₂
Östergötlands län: Landsbygden	1	268	32	38	40	10	57
Jönköpings län: Landsbygden:							
avtal 1 . . .	1	200	30	35	—	10	57
» 2 ⁵ . .	1	36	28	34	50	10	57
Göteborgs o. Bohus län: Göteborg	19	160	—	46	—	10	56 ¹ / ₂
Västmanlands län: Arboga . . .	1	36	—	38	40	10	56
Jämtlands län: Östersund . . .	4	38	—	47	—	10	57
<i>Vagnmakerier.</i>							
Stockholms stad	21	64	—	56	—	—	56
<i>Korkfabriker.</i>							
Malmöhus län: Malmö och Eslöv	4	18	—	50	—	9	51
IX. Trämasse- och pappers- industri.							
<i>Trämassefabriker och pappersbruk.</i>							
Östergötlands län: Landsbygden,							
avtal 1 . .	1	302	27 ⁵	32	39	12	72
						10 ¹ / ₂	63
» 2 . .	1	124	30	—	35	12	72
						10	59

¹ Siffrorna avse resp. skiftarbetare (öfre) och dagarbetare (nedre raden). — ² Fria bostäder i mån av tillgång. — ³ Vid vintersägning är timlönen 5 öre lägre. — ⁴ Avtalet avser endast bonare och polerare. — ⁵ Avtalet avser en fanérfabrik; personlig lönelista.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Näringsgrenar och orter.	Antal		Avlöning.			Arbets-tid.	
	arbets-givare.	arbetare.	Lägstal lönesats		Högsta lönesats.	Per dag.	Per vecka.
			över huvud.	för van arbetare.			
			Öre per timme.	Öre per timme.	Öre per timme.	Timmar. 1	Timmar. 1
Hallands län: Landsbygden . .	1	96	30	33	41	{ 8—12 10	{ 56—78 59—60
Värmlands län: » avtal 1	1	93	² 24	—	² 39	{ 12 10	{ 72 59
» 2	1	74	² 21·75	² 25·75	² 45	{ 12 10	{ 72 60
Kopparbergs län: » . .	1	63	³ 27	³ 30	³ 35	{ 12 10	{ 72 58
Västernorrlands län: » avtal 1	1	189	30	35	² 60	{ 8—12 10	{ 56—72 59
» 2		170	³ 30	³ 35	³ 50	{ 8—12 10	{ 56—72 59
» 3	1	180	30	35	60	{ 8—12 10	{ 56—72 58
» 4	1	205	30	—	35	{ 8—12 10	{ 56—72 60
Västerbottens län: » . .	1	58	30	—	45	{ 12 10	{ 72—78 60
Örebro län: Örebro ⁴	1	12	34·5	37	39·5	12 (8)	72 (48)
XI. Malmförädlingsindustri.							
<i>Järn-, stål- och kopparverk.</i>							
Skaraborgs län: Landsbygden .	1	60	{ — 27	38 30	43 34	8 10	56 58
Västmanlands län: Västerås . .	1	1 071	29	33	37	10	57
XII. Metallindustri.							
<i>Järn- och stålvarufabriker.</i>							
Kristianstads län: Landsbygden	1	12	30	38	—	10	57
Västmanlands län: Kungsör . .	1	33	34	38	42	10	57
<i>Galvaniseringsfabriker m. m.</i>							
Stockholms stad	1	35	40	43	50	10 ^{1/2}	60
Blekinge län: Ronneby	1	548	{ 37 29	42 37	46 42	8 10	{ 48 55 ^{1/2}

¹ Siffrorna avse resp. skiftarbetare (övre) och dagarbetare (nedre raden). — ² Fria bostäder eller hyresbidrag. — ³ De arbetare, som hittills haft fri bostad, behålla denna förmån. — ⁴ Avtalet omfattar endast maskinister och eldare.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Näringsgrenar och orter.	Antal		Avlöning.			Arbetstid.	
	arbets- givare.	arbetare.	Lägsta lönesats		Högsta lönesats.	Per dag.	Per vecka.
			över huvud.	för van arbetare.			
XIV. Jord- och stenindustri.			Öre per timme.	Öre per timme.	Öre per timme.	Timmar.	Timmar.
<i>Stenbrott och stenhuggerier.</i>							
Kalmar län: Landsbygden . .	1	34	—	—	45	10	60
Blekinge län: , avtal 1 ¹	1	68	40	—	45	10	57
, 2 ²		30	40	—	45	10	57
, 3 ¹	2	35	40	—	45	10	60
, 4 ³							
, 5.	1	36	35	—	45	⁸ 11	⁸ 66
Kristianstads län: Landsbygden:							
avtal 1 . .	4	600	34	37	43	10	58
, 2 . .	2	35	—	52.5	55	10	57
Malmöhus län: Malmö	1	2	—	—	55	10	57
Hallands län: Varberg: avtal 1 ⁴	2	92	—	—	42	10	60
, 2 ⁵		40	30	32.5	40	10	60
Landsbygden: , 1.	1	325	32	36	42	10	58
, 2.	1	280	—	—	42	10	58
Göteborgs och Bohus län:							
Göteborg: avtal 1 ⁶ .	11	61	—	52.5	60	10	57
, 2 ⁷ .			—	52.5	55	10	57
Landsbygden: , 1.	1	138	—	52.5	55	10	57
, 2.	11	80	—	—	47	10	58
, 3 ¹ .	9	800	28	50	57	10	57
, 4 ⁴ .			28	50	57	10	57
, 5.	8	538	—	52.5	55	10	57
Örebro län: Landsbygden . .	1	30	—	—	42	10	57
Gävleborgs , . . .	1	12	—	40	50	10	57
<i>Tegelbruk.</i>							
Stockholms län: Landsbygden .	1	30	35	—	—	11	64
<i>Glasbruk.</i>			Kr. per månad.	Kr. per månad.	Kr. per månad.		
Stockholms län: Nynäshamn . .	1	18	90	—	105	{ 8—12 ⁹ 10	{ 56—84 ⁹ 60 }
Kronobergs län: Landsbygden .	1	60	50	—	80	9½—10	—
Kalmar län: , . . .	1	30	—	—	¹⁰ 100	9½—10	—
Värmlands län: Karlstad . . .	1	46	50	—	100	—	—

¹ Kantstenhuggare. — ² Storstenhuggare. — ³ Sträckstenhuggare. — ⁴ Gatstenhuggare. —
⁵ Grovarbetare. — ⁶ Marmorstenhuggare. — ⁷ Granitstenhuggare. — ⁸ Inklusiv raster. — ⁹ Siff-
rorna inom klammer avse resp. skiftarbetare (övre) och dagarbetare (nedre raden). — ¹⁰ Dessutom
hyresersättning, 40—100 kr. per år.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Näringsgrenar och orter.	Antal		Avlöning.			Arbetstid.	
	arbets- givare.	arbetare.	Lägsta lönesats		Högsta lönesats.	Per dag.	Per vecka.
			öfver huvud.	för van arbetare.			
<i>Kakelfabriker.</i>			Öre per timme.	Öre per timme.	Öre per timme.	Timmar. 1	Timmar. 1
Uppsala län: Uppsala	3	166	—	—	—	10	57
Kalmar län: Kalmar	1	10	—	—	—	10	57
Södermanlands län: Eskilstuna .	1	24	—	—	—	10	57
Skaraborgs län: Skara	1	11	—	—	—	10	57
Örebro län: Örebro	3	56	—	—	—	10	57
Gävleborgs län: Landsbygden .	1	30	—	—	—	10	57
XV. Kemisk-teknisk industri.							
<i>Ljus- och tvålfabriker.</i>							
Malmöhus län: Malmö	2	62	—	43 ¹	—	—	² 58
<i>Sprängämnesfabriker.</i>							
Örebro län: Landsbygden . . .	1	145	30	34	43	8—9 10	46—56 ³ 57
<i>Gödningsämnes- och svavel- syrefabriker.</i>							
Malmöhus län: Landskrona . .	1	50	—	36	—	10—12 10	— 60
Limhamn, avtal 1	1	100	—	37	44	8—12 10	— 59
„ 2 ⁴		3	—	38	40	10	59
„ 3 ⁴		2	—	38	40	10	59
„ 4 ⁵		5	—	39	43	11	⁶ 77 69
<i>Tändsticksfabriker.</i>							
Kronobergs län: Växjö ²	1	6	30	33	38	10	57
XVI. Byggnadsverksamhet.							
<i>Murare.</i>							
Stockholms stad	180	1 000	—	65	—	10	57
„ län: Södertälje . .	8	37	—	65	—	10	56
Södermanlands län: Nyköping .	5	18	—	55	—	10	57
Östergötlands län: Norrköping .	11	124	—	57	—	10	56
Jönköpings län: Jönköping . .	6	14	—	55	—	10	57
Kalmar län: Kalmar	7	70	—	50	—	10	57
Blekinge län: Karlskrona ⁷ . . .	6	65	—	45	—	10	57
Kristianstads län: Åhus	1	9	—	48	—	10	57

¹ Siffrorna inom klammer avse resp. skiftarbetare (övre) och dagarbetare (nedre raden). — ² Vid nattskift 50 timmar. — ³ Avlöningen beräknas för samtliga arbetare efter en veckoarbetstid av 60 timmar. — ⁴ Järnarbetare. — ⁵ Maskinister och eldare. — ⁶ Vid nattskift 84 timmar. — ⁷ Grästensmurare.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	
Näringsgrenar och orter.	Antal		Avlöning.			Arbetstid.		
	arbets- givare.	arbetare.	Lägstalönesats		Högsta lönesats.	Per dag.	Per vecka.	
			över hufvud.	för van arbetare.				
			Öre per timme.	Öre per timme.	Öre per timme.	Timmar.	Timmar.	
Malmöhus län: Lund	18	170	—	52	—	10	57	
Landskrona	15	80	—	49	—	10	57	
Hälsingborg	27	80	—	50	—	9 ¹ / ₂	57	
Trälleborg	5	60	—	52	—	10	57	
Örebro län: Örebro	38	165	—	59	—	10	57	
Träarbetare.								
Stockholms stad	180	1 600	—	55	60	10	57	
> län: Södertälje	8	55	—	50	55	10	57	
Nynäshamn	2	142	—	55	58	10	57	
Södermanlands län: Nyköping	5	72	—	45	—	10	57	
Östergötlands län: Norrköping	11	100	—	48	—	—	57	
Kalmar län: Kalmar	7	42	41	42	44	10	57	
Blekinge län: Karlskrona	6	80	—	45	—	10	57	
Ronneby	5	30	—	41	—	10	57	
Kristianstads län: Ängelholm	5	20	—	45	—	10	57	
Hässleholm	1	20	—	45	—	10	57	
Malmöhus län: Malmö	33	212	—	52	—	10	57	
Lund	18	160	—	52	—	10	57	
Trälleborg	8	63	—	52	—	10	57	
Limhamn	5	25	—	52	—	10	57	
Hallands län: Halmstad	7	60	—	47	—	10	57	
Falkenberg	3	20	—	44	—	10	57	
Älvsborgs län: Trollhättan	9	33	—	48	—	10	57	
Grovarbetare.								
Stockholms stad: avtal 1 ¹	180	800	42	—	48	10	57	
> 2 ²		200	42	—	53	10	57	
> län: Södertälje		8	225	43	—	49	10	56
Sundbyberg		6	405	48	—	61	10	57
Landsbygden		1	16	45	—	50	10	57
Södermanlands län: Nyköping:								
> avtal 1 ^{1,2}	6	99	39	—	43	10	57	
> 2 ⁴	1	28	39	—	47	10	57	
Östergötlands län: Norrköping:								
> avtal 1 ¹	11	262	43	—	—	10	56	
> 2 ³			40	—	—	10	57	
> 3 ⁴			40	—	48	10	56	
> 4 ⁵			43	—	49	10	57	

¹ Murarbetsmän. — ² Tegelbärare. — ³ Schaktningsarbetare. — ⁴ Grundläggare. — ⁵ Cementarbetare.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Näringsgrenar och orter.	Antal		Avlöning.			Arbetstid.	
	arbets- givare.	arbetare.	Lägsta lönesats		Högsta lönesats.	Per dag.	Per vecka.
			öfver huvud.	för van arbetare			
			Öre per timme.	Öre per timme.	Öre per timme.	Timmar.	Timmar.
Kalmar län: Kalmar	7	75	39	—	46	10	57
Malmöhus län: Malmö	33	204	42	—	—	10	57
Älvsborgs län: Borås	1	15	35	—	—	10	57
Trollhättan	5	24	42	—	—	10	57
Skaraborgs län: Lidköping	3	60	35	—	40	—	57
Örebro län: Örebro	29	362	39	—	42	10	57
<i>Mälare.</i>							
Kalmar län: Oskarshamn	1	15	—	48	—	10	57
Blekinge » Karlskrona	10	68	—	58	—	10	57
Kristianstads län: Kristianstad	3	40	—	55	—	10	57
Ängelholm	3	13	—	50	—	10	57
Malmöhus län: Landskrona	9	35	—	51	—	9 ¹ / ₂	56
Hälsingborg	25	139	—	55	—	9	54
Trälleborg	12	50	—	53	—	9 ¹ / ₂	55 ¹ / ₂
Hallands län: Halmstad	15	50	—	51	—	10	57
Göteborgs o. Bohus län: Uddevalla	7	22	—	51	—	10 ¹ / ₂	58
<i>Förgylleri- och glasmästeri- arbetare.</i>							
Stockholms stad: avtal 1 ¹	12	54	—	52	—	10	57
» 2 ²	18	53	—	57	60	10	57
Malmöhus län: Lund	2	10	—	47	52	10	57
<i>Gipsrörare.</i>							
Stockholms stad	(180)	95	—	56	—	10	57
<i>Rörarbetare.</i>							
Uppsala län: Uppsala	3	27	44	48	52	10	57
Östergötlands län: Norrköping	5	67	36	45	50	10	57
Malmöhus län: Lund	2	13	40	42	48	10	57
<i>Väg- och vattenbyggnads- arbetare.</i>							
Malmöhus län: Hörby	1	45	33	—	35	10	58
Västernorrlands län: Landsbygd	1	127	37	45	80	10	57

¹ Förgyllare. — ² Glasmästare.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Näringsgrenar och orter.	Antal		Avlöning.			Arbetstid.	
	arbets- givare.	arbetare.	Lägsta lönesats		Högsta lönesats.	Per dag.	Per vecka.
			över huvud.	för van arbetare.			
XVII. Allmänna arbeten.			Öre per timme.	Öre per timme.	Öre per timme.	Timmar.	Timmar.
<i>Gatu- och byggnadsarbeten.</i>							
Stockholms län: Södertälje . .	1	35	42	48	—	10	56
Sundbyberg . .	1	16	48	—	—	10	57
Malmöhus län: Malmö	16	60	³ —	46	52	10	57
<i>Elektricitetsverk.</i>			Kr. per månad.	Kr. per månad.	Kr. per månad.		
Jönköpings län: Jönköping . .	1	5	—	90	110	10	60
<i>Renhållningsverk.</i>							
Stockholms stad: avtal 1 . . .	1	554	110 ⁵⁰	—	130	8	59—60
, 2 . . .		74	—	—	—	10	
Malmöhus län: Trälleborg . . .	1	7	90	95	100	10	57
XVIII. Handel och varulager.							
<i>Handelsarbetare och varu- utkörare.</i>			Kr. per vecka.	Kr. per vecka.	Kr. per vecka.		
Riksavtal	1	62	⁴ 26 ⁹ ⁵ 23 ⁷	—	35 30 ⁸	—	48
Malmöhus län: Malmö, avtal 1 .	1	4	18	24	—	10	60
, 2 . . .	1	2	18	24	—	10	60
Landskrona, avtal 1	1	11	23	—	—	9 ¹ / ₄	57 ¹ / ₂
, 2	1	2	⁶ 18	—	—	—	—
Göteborgs o. Bohus län: Göteborg							
avtal 1 ⁷	1	40	20 ⁸	—	—	—	—
, 2	1	43	23 ⁴	—	—	—	58 ¹ / ₂
XIX. Landtransport.							
<i>Stuverirörelse.</i>			Öre per timme.	Öre per timme.	Öre per timme.		
Stockholms län: Södertälje . . .	1	15	—	—	—	—	—
Södermanlands län: Oxelösund .	1	350	35	50	55	9	54
Östergötlands län: Linköping . .	2	6	—	50	—	10	60
Västmanlands län: Köping . . .	1	35	40	45	—	10	60
Gävleborgs län: Landsbygden . .	1	150	—	55	—	10	59
Västernorrlands län: Sundsvall .	1	70	55	60	100	10	57 ¹ / ₂
Västerbottens län: Landsbygden	1	50	50	55	75	10	60

¹ Entreprenörer. — ² Grovarbetare erhålla vid byggnadsarbete gällande tidlön (se sid. 394). —³ Siffrorna avse resp. skiftarbetare, (övre) och dagarbetare (nedre raden). — ⁴ Avser Stockholm. —⁵ Avser övriga orter. — ⁶ Dessutom provision. — ⁷ Nattvakter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Näringsgrenar och orter.	Antal		Avlöning.			Arbetstid.	
	arbets- givare.	arbetare.	Lägsta lönesats		Högsta lönesats.	Per dag.	Per vecka.
			över huvud.	för van arbetare.			
<i>Järnvägar.</i>			<i>Kronor per år.¹</i>	<i>Kronor per år.</i>	<i>Kronor per år.</i>	<i>Timmar.</i>	<i>Timmar.</i>
Uppsala—Gävle ²	1	42	{ —	1 056	1 368		
			{ —	1 176	1 488		
Norra Södermanland ²	1	26	{ —	960	1 260		
			{ —	1 080	1 380		
Ruda—Finsjö—Oskarshamn . .	1	17	{ —	900	1 160		
			{ —	960	1 220		
Kalmar och Kalmar—Torsås ² .	1	11	{ —	1 020	1 320		
			{ —	1 140	1 440		
Blekinge kustbanor	1	209	{ —	940	1 240		
			{ —	1 090	1 390		
Karlskrona—Växjö, avtal 1 . .	1	155	{ —	1 020	1 320		
			{ —	1 170	1 470		
» 2 ² . .		31	{ —	1 170	1 512		
			{ —	1 320	1 662		
Sölvesborg—Olovström—Älmhult	1	51	{ —	860	1 112		
			{ —	920	1 172		
Kristianstad—Hässleholm . . .	1	200	{ —	1 020	1 320		
			{ —	1 140	1 440		
Hälsingborg—Hässleholm . . .	1	325	{ —	1 020	1 320		
			{ —	1 140	1 440		
Ängelholm—Klippan ²	1	8	{ —	960	1 260		
			{ —	1 020	1 320		
Malmö—Limhamn	1	25	{ —	1 140	1 440		
			{ —	1 200	1 500		
Malmö—Simrishamn, avtal 1 . .	1	159	{ —	940	1 240		
			{ —	1 120	1 420		
» 2 ² . .		33	{ —	1 090	1 380		
			{ —	1 270	1 560		
Malmö—Genarp	1	39	{ —	900	1 140		
			{ —	1 020	1 320		
Malmö—Ystad	1	132	{ —	1 200	1 500		
			{ —	940	1 240		
Malmö—Trälleborg, avtal 1 . .	1	88	{ —	1 120	1 420		
			{ —	1 044	1 368		
» 2 ² . .		12	{ —	1 164	1 488		

¹ Begynnelselönen för extra personal är enligt »huvudavtal n:r 2» 75 kr. lägre än den för ordinarie personal angivna (kol. 5). — ² Avtalet omfattar endast lokomotivpersonalen; de anförda lönesatserna avse eldare. — ³ Arbetstidens längd är fastställd i »huvudavtal n:r 2».

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Näringsgrenar och orter.	Antal		Avlöning.			Arbetstid.	
	arbets- givare.	arbetare.	Lägstal lönesats		Högsta lönesats.	Per dag.	Per vecka.
			över huvud.	för van arbetare.			
			<i>Kronor per år.¹</i>	<i>Kronor per år.</i>	<i>Kronor per år.</i>	<i>Timmar.</i>	<i>Timmar.</i>
Lund—Trälleborg	1	98	{ —	940	1 240	} — ³	} — ³
			{ —	1 060	1 360		
Landskrona och Hälsingborg . .	1	226	{ —	1 020	1 320		
			{ —	1 140	1 440		
Landskrona—Kävlinge	1	} 52	{ —	920	1 160		
			{ —	1 040	1 280		
Landskrona—Kävlinge—Sjöbo .	1		{ —	860	1 112		
			{ —	920	1 172		
Ystad—Eslöv	1	196	{ —	940	1 240		
			{ —	1 060	1 360		
Ystad—Gärnsås—S:t Olov . . .	1	33	{ —	900	1 160		
			{ —	930	1 190		
Ystad—Brösarp	1	21	{ —	860	1 112		
			{ —	890	1 142		
Trälleborg—Rydsgård ²	1	} 20	{ —	1 020	1 260		
			{ —	1 140	1 380		
Vällinge—Skanör—Falsterbo ² .	1		{ —	1 020	1 260		
			{ —	1 080	1 340		
Uddevalle—Vänersborg—Herr- ljunga	1	177	{ —	960	1 260		
			{ —	1 020	1 320		
Mora—Vänern	1	222	{ —	960	1 260		
			{ —	1 020	1 320		
Orsa—Härjedalen	1	31	{ —	960	1 260		
			{ —	1 020	1 320		
Härnösand—Sollefteå	1	96	{ —	915	1 200		
			{ —	1 035	1 320		
<i>Spårvägar.</i>			<i>Kr. per månad.</i>	<i>Kr. per månad.</i>	<i>Kr. per månad.</i>		
Östergötlands län: Norrköping .	1	44	82	4 90	4 115	9	54

¹ Begynnelselönen för extra personal är enligt huvudavtal nr 2: 75 kr. lägre än den för ordinarie personal angivna (kol. 5). — ² Avtalet omfattar endast lokomotivpersonalen; de anförda lönesatserna avse eldare. — ³ Arbetstidens längd är fastställd i huvudavtal nr 2. — ⁴ Spårvagnsförare erhålla dessutom tantiem, 1 % av trafikinkomsten.

Kommentar.

Förestående översikt av under år 1912 träffade kollektivavtal jämte därav berörda arbetsgivare och arbetare samt i avtalen fastställda tidlönesatser och arbetstimmar utgör Tab. I till den under utarbetande varande redogörelsen för 1912 års kollektivavtal. I fråga om uppställning ansluter sig denna redogörelse i allt väsentligt till de förut publicerade undersökningarna i samma serie. De i nämnda publikationer närmare avgivna principerna för utarbetande av Tab. I hava följaktligen även varit gällande vid redigeringen av denna tabell.

Malmgruvor. Avlöning. Kol. 4 avser bromsare, tippare och extra arbetare, kol. 5 lastare och brytare, kol. 6 borrarmeder och filare i verkstaden.

Arbetstiden skall enligt avtalet förbli vid vad förut varit gällande.

Kolgruvor. Avlöning. I kol. 4 anges »allmänna lägsta daglönen», i kol. 6 minimilönen för kolhuggare vid s. k. specialarbete. Dessutom utgår hyresbidrag m. fl. förmåner.

Arbetstiden utgör under jord 8 timmar, ovan jord 10 timmar.

Bagerier och konditorier. Avlöning. Kol. 6 avser ugnsarbetare (i finbagerier) eller kavlare (s. k. första arbetet i spisbröds- och grovbagerier), kol. 5 bordsarbetare eller trägarbetare i grovbagerier, där bordsarbete ej förekommer. I kol. 4 hava införts lönesatserna för underarbetare, sätare, plåtsmörjare o. d. Dessa sistnämnda löner, de lägsta i avtalen fastställda, äro givetvis ej utan vidare med varandra jämförbara, enär de i vissa fall synas vara avsedda för helt okvalificerade arbetare, i andra fall åter förutsätta ett eller ett par års genomgången lärotid, varunder lönen bestämmes av arbetsgivaren.

De i avtalen fastställda veckolönderna betecknas i allmänhet som minimilöner, varjämte föreskrives, att arbetare, som förut erhållit högre lön än den i avtalet stipulerade, bör få behålla densamma.

Arbetstid. Flertalet avtal medgiva arbetsgivaren att med vissa inskränkningar fördela arbetstiden på veckans olika dagar.

Bryggerier och läskedrycksfabriker. Kol. 5 avser ordinarie, kol. 4 extra arbetare; för uppflyttning till ordinarie erfordras 1—3 månaders anställning hos samma arbetsgivare.

Två avtal avse endast maskinister och eldare; lönerna för de förstnämnda hava införts i kol. 6, för de senare i kol. 5.

Arbetstid. Ett avtal för utkörare i Malmö föreskriver i fråga om arbetstiden endast, att utkörning ej skall äga rum på söndag. — Enligt avtalet från Kristianstads län förkortas arbetstiden på lördagen med en timme (se kol. 8), dock utan avdrag å lönen.

Slakterier och charkuterier. Avlöning. Kol. 4 och 5 avse arbetare med 3 resp. 4 års vana i yrket, kol. 6 arbetare, som är anförtrödd mera ansvarskrävande befattning.

Arbetstid. Enligt ett avtal äger arbetsgivaren, med iakttagande av den för veckan fastställda maximitiden, fördela arbetet på de olika dagarna, dock så att högst 12 timmar få uttagas på en dag.

Repslagerier. Avlöning. I kol. 5 har utsatts minimilön för arbetare med 4 års yrkesvana.

Hattfabriker. Avtalet innehåller endast ackordsprislista.

Skrädderier. Avlöning. Lönesatserna i kol. 5 avse den lägsta i avtalet bestämda lönen för veckoarbete. Där klassindelning förekommer är lönen vid första klassens verkstad utsatt i kol. 6.

Skofabriker. Avlöning. Den angivna timlönen avser manlig arbetare över 19 år, som under 4—6 månader utfört samma arbete å skofabrik.

Toffelmakerier. Avlöning. Avtalet avser en kooperativ trätoffelfabrik. Lönesatsen i kol. 6 tillämpas för hemkörning av trä, kol. 5 för annat timlönsarbete.

Garverier och läderfabriker. Avlöning. Kol. 5 avser fullgod yrkesvan arbetare, kol. 4 annan fullgod arbetare över 20 år.

Sadelmakare och tapetserare. Avlöning. De i kol. 4 och 5 angivna lönesatserna avse manlig arbetare med 1 resp. 5 års yrkesvana.

Sågverk och hyvlrier. Avlöning. Kol. 4 avser fullgod dagsverksarbetare. Avtalen innehålla dessutom vanligen ett flertal lönesatser för olika grupper av yrkes- och hjälparbetare, (sorterare, timmermän, smeder, körkarlar, lastare m. fl.); de högsta för dylika arbetare föreskrivna lönesatserna återfinnas i kol. 6. Ett avtal från Norrbotten fastställer tidlönen endast för de vid en stavsåg sysselsatta arbetarna; timpenningen växlar här mellan 20 öre (stavundantagare, kol. 4) och 25 öre (stavkantare m. fl., kol. 5).

Enligt 4 avtal erhålla arbetarna i mån av tillgång fria bostäder i arbetsgivarens hus. Ett avtal tillerkänner dessutom de arbetare, som ej komma i åtnjutande av denna förmån, en hyresersättning av 50 kr. per år.

Arbetstiden skall enligt 3 avtal under vintern (i ett fall blott under december och januari) förkortas till 9 timmar.

Snickeri- och möbelfabriker. Avlöning. Kol. 4 avser hantlangare o. d., kol. 5 yrkesarbetare, i regel med minst 4 års vana; där särskilda timlöner fastställts för högre kvalificerade arbetargrupper, såsom möbelsnickare, svarvare och vagnmakare, hava dessa intagits i kol. 6.

Ett avtal innehåller personlig lönelista; i de övriga avtalen betecknas de angivna lönerna som minimilöner. Avtalen från Göteborg och Östersund föreskriva automatiska löneförhöjningar under avtalstiden; från och med tredje avtalsåret skola minimilönerna sålunda i båda dessa fall utgöra 49 öre per timme.

Vagnmakerier. Avlöning. Den angivna lönesatsen är avsedd som minimilön för utlörd arbetare (4 år i yrket).

Arbetstiden bör i händelse av arbetsbrist förkortas till 48 timmar, innan avskedande må äga rum.

Korkfabriker. Avlöning. I kol. 5 har angivits minimilönen för manlig arbetare, som genomgått 2 års lärotid.

Trämassefabriker och pappersbruk. Avlöning. Kol. 4 avser hantlangare, extra- och utarbetare, passare m. fl., kol. 5 mera van eller »fullgod» diverse- och utarbetare samt s. k. stillestånds-timpenning. Lönerna i kol. 6 gälla vissa kategorier yrkeslärda hjälparbetare, såsom smeder, timmermän, blyldare och kokarmurare.

Fem avtal innehålla bestämmelser om fria bostäder antingen för hela arbetarstyrkan eller endast för en del av personalen, företrädesvis innehavare av mera krävande poster.

Ett avtal omfattar, såsom vid tabellen angives, endast maskinister (kol. 6), eldare (kol. 5) och smörjare (kol. 4).

Arbetstid. Avtalen innehålla ett flertal olika tidsbestämmelser för olika arbetargrupper. Som exempel kan anföras följande gruppindelning, som återfinnes i 3 avtal från Västernorrland:

I. 8 timmar per skift; — II. 12 timmar per skift (utan bestämda raster); — III. 10 timmar per skift (2 timmars avdrag för måltidsraster); — IV. 10 timmar per dag (lördag 8 eller 9 timmar).

Avtalet för maskinister och eldare i Örebro fastställer arbetstiden till 12 timmar per skift; dock med rätt för eldarna att, därest så utan olägenhet ske kan, fördela arbetet på tre 8-timmars skift med 2 man i varje i stället för två 12-timmars skift med 3 man.

Järn-, stål- och kopparverk. Avlöning. Kol. 6 avser yrkesarbetare, som fyllt 24 år och arbetat 7 år i yrket; för ernående av den i kol. 5 angivna lönen fordras resp. 21 och 4 år. Kol. 4 avser grovarbetare över 21 år. De för skiftarbetare gällande lönesatserna avse smältare (kol. 6) och hjälpsmältare (kol. 5).

Arbetstid. För skiftarbetare börjar arbetsveckan enligt Västeråsavtalet måndag kl. 6 f. m. och slutar lördag kl. 1.30 e. m. Skiftindelningen är ej närmare angiven.

Järn- och stålvarufabriken. Avlöning. Kol. 6 och 5 avse yrkesarbetare med resp. 7 och 4 års yrkesvana, kol. 4 annan arbetare över 21 år (Kristianstads län) eller arbetare över 20 år, som arbetat 2 år i facket (Västmanlands län).

Galvaniseringsfabriker m. m. Avlöning. De ur Stockholmsavtalet anförda lönesatserna avse diversearbetare, nyantagen (kol. 4) och efter $\frac{1}{2}$ års anställning (kol. 5), samt arbetare vid maskincisternen (kol. 6).

Ronnebyavtalet upptager timlöner dels för skiftarbetare (8 timmar per dygn), dels för dagarbetare (10 timmar). Vad de förra beträffar, avser kol. 4 nyantagen hjälpare, kol. 5 nyantagen yrkesarbetare (brännare, eldare, smältare o. d.) och kol. 6 yrkesarbetare efter 2 års anställning. Dagarbetarna indelas i lönehänseende i 4 grupper. Den i kol. 4 utsatta lönesatsen avser magasin- och extra arbetare (lägsta gruppen) under första anställningsåret; lönesatsen i kol. 5 avser pressare, nitare m. fl. (näst högsta gruppen) efter 5 års anställning eller maskinarbetare och jämställda (högsta gruppen) under första året; kol. 6 avser sistnämnda kategori efter 5 års anställning.

Smides-, reparations- och hovslageriverkstäder. Avlöning. Kol. 6 avser smidare och hovslagare med 2—3 års yrkesvana utöver lärotiden, kol. 5 dylik arbetare med 1 års vana ävensom s. k. bänkarbetare med 2—3 års vana; lönesatserna i kol. 4 äro avsedda för hantlangare och hjälpare.

Samtliga avtal föreskriva automatiska lönestegringar under avtalstiden. Från 1 april 1913 höjas sålunda timlönerna i Stockholm med 2 och i Malmö med 3 öre per timme; 1 april 1914 inträder i de nämnda städerna ävensom i Norrköping och Västerås en ytterligare förhöjning med 2 öre. I Arboga höjas de i kol. 5 och 6 upptagna timlönerna med 1 öre från 1 oktober 1912 och ytterligare 1 öre från 1 juli 1913.

Bleck-, plåt- och kopparslagerier. Avlöning. Kol. 6 avser »fullt kompetent arbetare», kol. 5 arbetare med 5—7 års yrkesvana, kol. 4 »första årets utlärling» eller verkstadsarbetare (avtalet från Kopparberg).

Samtliga avtal med ett undantag föreskriva automatiska lönestegringar under åren 1913 eller 1914. I Trälleborg och Trollhättan höjas timlönerna sålunda från 1 juni resp. 1 maj 1913 med 2 öre, i Norrköping och Hälsingborg med 1 öre från 1 april samma år. Från 1 april 1914 höjas lönerna i sistnämnda städer ävensom i Malmö och Västerås med ytterligare 2 öre.

Mekaniska verkstäder och gjuterier. Avlöning. Samtliga i tabellen angivna lönesatser äro minimilöner. Avtalen från Växjö och Östersund upptaga de 3 inom järn- och metallarbetarfacket vedertagna lönegrupperna. (Jämför ovan järn- och stålverk samt järn- och stålvarufabriker.) Gjutaravtalet från Västmanlands län skiljer sig från denna indelningsgrund endast i det hänseendet, att minimiåldern för de i kol. 5 och 6 angivna timlönerna satts till resp. 20 och 23 år (i stället för 21 och 24). Enligt de båda övriga gjutaravtalen fastställas timlönerna för

vid respektive gjuterier vid avtalets upprättande anställda arbetare till belopp, som i särskild specifikation angivas. Timlönsnormen för framdeles anställda gjutare beräknas till resp. 39 och 40 öre och som minimilöner för gjutare, som fyllt 21 år och arbetat 4 år i facket, fastställas de i kol. 5 angivna beloppen (resp. 37 och 38 öre).

Instrumentfabriker. Avlöning. Den angivna timlönen avser arbetare över 21 år med 4 års utbildning. Från och med år 1916 inträder 1 öres förhöjning.

Stenbrott och stenhuggerier. Avlöning. Kol. 6 anger i regel timlönen vid huggning och lastning av sten, kol. 5 avser slipare (Krist. l. avtal 1), kättare (Hall. l. landsb. avtal 1), kilare eller borrar, kol. 4 dagsverkare eller stenhuggare, som tillfälligt under väntetid utför timlönsarbete. Avvikande uppställning förefinnes i Storstensindustriidkareförbundets avtal (Göteb. o. Bohus l. avtal 5) samt en del likalydande avtal, vilka fastställa timlönen till 55 öre för huggning (kol. 6) och 52½ öre för lastning av sten (kol. 5); de med Granitexportörernas förening träffade avtalen (Bohus l. landsb. avtal 3 och 4) föreskriva åter en högre timlön (kol. 6) för lastning och en lägre (kol. 5) för huggning av sten.

Arbetstiden skall enligt de ovan nämndaorstensavtalen samt avtalen från Hallands län under vintern förkortas till 8 timmar, därest arbetsgivaren ej bekostar artificiell belysning.

Tegelbruk. Avlöning. Timlönen utgår under vintern endast med 30 öre.

Arbetstiden utgör för skiftarbeten 12 timmar, inklusive raster.

Glasbruk. Avlöning. Kol. 6 avser smältare (Stockh. o. Kronob. l.), slipare (Kalmar l.) eller degelmakare (Värml. l.), kol. 4 synare (Stockh. l.), ugnskötare (Kronob. l.) eller vindare (Värml. l.).

Kakelfabriker. Avlöning. De avtalen bifogade prislistorna avse endast ackordsarbete. Då timlönsarbete förekommer, fastställs timpenningen så, att den motsvarar den berörda arbetarens genomsnittliga ackordsförtjänst.

Ljus- och tvålfabriker. Avlöning. Den angivna veckolönen gäller för arbetare över 18 år.

Arbetstiden utgör vid nattskift 50 timmar per vecka (5 skift à 10 timmar).

Sprängämnesfabriker. Avlöning. Kol. 4 avser extra arbetare över 21 år, kol. 5 arbetare i papphylsefabriken m. fl., kol. 6 arbetare vid nitroglycerin- och krutmassestillverkningen. Vid knallkvicksilver- och detonatortillverkning betalas ytterligare 50 % förhöjning.

Veckolönen utgår alltid efter en beräknad arbetstid av 60 timmar.

Arbetstid. Skiftarbete bedrivs dels på två, dels på tre skift. I förra fallet utgör arbetstiden 9 timmar per dag (inklusive ½ timmes rast) eller 54 timmar per vecka för förmiddagsskiftet, 50 timmar för eftermiddagsskiftet. I senare fallet åter utgör arbetstiden 8 timmar per dygn eller 48 timmar per vecka för förmiddags- och nattskiftet, 46 timmar för eftermiddagsskiftet; vid ångpannorna i salpetersyrefabriken samt kraftstationen pågår dock arbetet veckan runt, varför arbetstiden här blir 56 timmar.

Gödningsämnes- och svavelsyrefabriker. Avlöning. Kol. 5 avser fullgod arbetare (Landskrona), fullt arbetsför arbetare över 19 år (Limhamn, avtal 1), järnarbetare över 21 år med 4 års vana i facket (avtal 2 och 3) samt eldare och smörjare (avtal 4). I kol. 6 angivas timlöner för arbetare vid uthackningsmaskin (avtal 1) järnarbetare över 24 år, 7 år i facket (avtal 2 och 3) samt maskinist (avtal 4).

Arbetstid. Skiftarbete förekommer vid båda de berörda fabrikena. Enligt ett av avtalen användes vid kisugnarna 8-timmarsskift; eljest arbetas på 2 skift à 12 timmar per dygn, varvid arbetarna dock — åtminstone under dagskiftet — vid vissa avdelningar äga avlägsna sig 1—2 timmar för att intaga middag i hemmet. Den effektiva arbetstiden utgör sålunda vid Limhamns-

fabriken endast 10 timmar vid kvarnarna och 11 timmar för eldare, vid Landskronafabriken 10 (event. 12) timmar vid salpetersyrefabriken och 10 1/2 timmar vid svavelsyrefabriken samt kisugnarna.

Enligt Limhamnsavtalet inställes arbetet vid salpetersyrefabriken under söndagen. Eljest saknas i avtalen direkta föreskrifter om söndagsvilan. Vid kisugnarna och svavelsyrefabriken synes det, av vissa bestämmelser att döma, som arbetet påginge utan avbrott veckan runt.

Tändsticksfabriker. Avlöning. Avtalet, som endast omfattar järnarbetare, upptager de inom facket vanliga lönegrupperna (se järn- och stålvarufabriker).

Murare. Avlöning. De i kol. 5 angivna timlönerna gälla murare, som arbetat 4 år i yrket. Å samtliga orter utom Jönköping höjas de angivna lönesatserna från april 1914 med 2 öre.

Byggnadsträarbetare. Avlöning. För erhållande av de i avtalen fastställda timlönerna förut-sattes 3—4 års yrkesvana. Kol. 6 avser byggnadssnickare, kol. 5 timmermän (eller byggnadsträ-arbetare i allmänhet), kol. 4 fabriks-snickare.

Samtliga avtal föreskriva automatiska löneförhöjningar under avtalstiden. I Hässleholm höjes sålunda timlönen med 1 öre under vardera av åren 1913, 1914 och 1915, i Ronneby med 2 öre under vardera av åren 1913 och 1914, i Falkenberg och Trollhättan höjas lönerna under 1913 med resp. 3 och 2 öre. Å samtliga övriga orter inträder från april 1914 en stegring med 2 öre per timme.

Byggnadsgrovarbetare. Avlöning. Kol. 4 upptager lön för fullgod grovarbetare, som fyllt 18 år. Den lägsta i Stockholmsavtalen fastställda timlönen (42 öre) gäller för såväl manliga som kvinnliga arbetare vid bruks- eller tegelbärning (i ok). Kol. 6 inrymmer högsta löner för kvalificerade arbetare, såsom kalksläckare (Stockholm, avtal 1), tegelbärare (Stockholm, 2, Södertälje, Nyköping 1, Örebro), stenarbetare (Nyköping 2, Lidköping), asfalt och plattläggare samt andra yrkesutbildade cementarbetare (Sundbyberg, Norrköping, Kalmar etc.).

Den 1 april 1914 inträder en automatisk lönestegring med 2 öre per timme å samtliga orter med undantag av Lidköping; enligt det i sistnämnda stad träffade avtalet höjas timlönerna redan 1913 med 1 öre och 1914 med ytterligare 1 öre för stenarbetare (kol. 6) samt 2 öre för övriga grovarbetare (kol. 4).

Målare. Avlöning. De i avtalen fastställda timlönerna avse målare, som arbetat 4—5 år i yrket. Samtliga avtal föreskriva automatiska löneförhöjningar med följande belopp: i Oskars-hamn 21 öre från 1/4 1913 och ytterligare 3 öre från 1/4 1914; i Ängelholm 1 öre 1/4 1913, 1 öre 1/4 1914 och 3 öre 1/4 1915; i Trälleborg 2 öre 1/4 1913 och 1 öre 1/4 1915; i Uddevalla 4 öre 1/4 1913; å övriga orter 2 öre fr. o. m. 1/4 1914.

Arbetstiden skall enligt Uddevalla-avtalet från 1/4 1913 förkortas till 10 timmar per dag och 55 1/2 timmar per vecka.

I Hälsingborg och Trälleborg är den dagliga arbetstiden under vintermånaderna fastställd till följande antal timmar:

	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mars	Övr. mån.
Hälsingborg:	9	7 1/2	6	6	7 1/2	9	(9)
Trälleborg:	9	7	6	6 1/2	7 1/2	9	(9 1/2)

Förgylleri- och glasmästeriarbetare. Avlöning. Kol. 5 avser utlärar arbetare (efter 5 års läro-tid). För den i kol. 6 angivna timlönen erfordras ytterligare 2 års yrkesvana.

Rörarbetare. Avlöning. Kol. 6 avser rörarbetare, som på egen hand utför större anläggningar och »haft verktyg» 2—3 år eller inalles arbetat 6 år i yrket; kol. 5 avser annan rörarbetare, kol. 4 hjälparbetare, som arbetat 2 år i yrket.

Väg- och vattenbyggnadsarbetare. Avlöning. Avtalet från Malmöhus län fastställer timlöner för arbete ovan jord (kol. 4.) och i schakt (kol. 6). Västernorrlandsavtalet omfattar endast montörhantlangare vid en kraftstationsanläggning; kol. 4 avser lägsta timlön för nagelvärmare, kol. 5 och 6 resp. lägsta och högsta lön för mothållare.

Kommunala gatu- och byggnadsarbeten. Avlöning. Kol. 4 avser grovarbetare, kol. 5 stensättare m. fl., kol. 6 asfaltläggare.

I Södertälje och Sundbyberg höjas timlönerna 1914 med 2 öre.

Arbetstiden förkortas i Södertälje och Sundbyberg till 8 timmar under vintermånaderna.

Elektricitetsverk. Avlöning. Kol. 5 avser nyantagen ordinarie personal; den i kol. 6 angivna månadslönen utgår efter 8 års anställning.

Benhållning. Avlöning. De ur Stockholmsavtalet 1 anförda lönerna avse sopare, kuskar o. a., vid antagandet (kol. 4) och efter 10 års anställning (kol. 6). Trälleborgsavtalet fastställer veckolöner för kuskar (kol. 6), medföljare (kol. 5) och övriga arbetare kol. 4).

Arbetstid. Enligt Stockholmsavtalet 2, som avser den med hämtning och tvättning av latrinkärl sysselsatta personalen, skall arbetet pågå så lång tid, som erfordras för det dagliga ackordsarbetets fullgörande.

Handelsarbetare och varuutkörare. Avlöning. De angivna lönerna avse lagerarbetare, bod-drängar, utkörare o. d. Medtagna äro däremot ej de i en del avtal fastställda lönerna för kontors- och butikspersonal. Enligt riksavtalet skall lönen under de 5 första anställningsåren höjas med 6 % årligen (5 % för personer, som i begynnelselön haft över 2 000 kr.). Den i kol. 6 införda slutlönen överstiger sålunda med 30 % den i kol. 4 upptagna begynnelselönen. Den i kol. 5 angivna veckolönen avser arbetare, som fyllt 21 år, medan den i samma avtal fastställda lägsta lönen (kol. 4) är avsedd för arbetare över 17 år.

Arbetstid. Avtalet för nattvaktpersonalen i Göteborg innehåller utförliga bestämmelser om arbetstidens indelning; arbetstidens sammanlagda längd per dag eller vecka kan dock ej på grundval härav beräknas.

Stuverirörelse. Avlöning. Kol. 4 anger den normala timlönen för lastnings- och lossningsarbete. Oxelösundsavtalet fastställer dessutom särskilda lönesatser för snöskottning o. d. (kol. 4) samt för lösspettning av frusen malm (kol. 6). I Köping tillämpas en lägre timlön (kol. 4) för arbetare, som ej minst $\frac{1}{3}$ år arbetat vid hamnen. De båda norrlandsavtalen stadga likaledes lägre timlöner för mindre vana arbetare (kol. 4) ävensom olika lönesatser för olika slags gods; kol. 5 avser sålunda sågade trävaror, kol. 6 sulfat (Sundsvall), tjära, oljor o. d.

Södertäljeavtalet upptager ingen tidlön.

Arbetstiden utgör i Köping från 15 november till seglationens slut blott 9 timmar.

Järnvägar. Avlöning. Kol. 5 avser begynnelselön inom den s. k. stationskarlsklassen å ort tillhörande lägsta resp. högsta ortgruppen. Kol. 6 avser motsvarande lön efter 12 års anställning.

Spårvägar. Avlöning. Kol. 4 avser extra personal under de 2 första anställningsåren, kol. 5 och 6 trafikpersonal under första resp. elfte året i ordinarie befattning. För spårrensare är månadslönen 5 kr. lägre, för reparatör 5 kr. högre.

Arbetstiden är för spårrensare 10 timmar.

Arbetsinställelser (strejker och lockouter) i Sverige år 1913.

(Preliminär redogörelse.)

Första kvartalet.

Av under 1913 års första kvartal påbörjade arbetsinställelser redovisas här nedan 17, vilka, enligt nu tillgängliga uppgifter, direkt berörde inalles 18 arbetsgivare och 1 214 arbetare. Av konflikterna började 4 i januari, 9 i februari och 4 i mars.

I vad mån olika *näringsgrupper* berördes av de under kvartalet påbörjade arbetsinställelserna framgår av följande översikt:

Näringsgrupp.	Antal konflikter.	Antal berörda arbetsgivare.	Antal berörda arbetare.
Skogsbruk	1	1	50
Textilindustri	1	1	10
Trävaruindustri	5	6	342
Trämasse- och pappersindustri	2	2	114
Metallindustri	3	3	394
Maskin- o. skeppsbyggnadsindustri	1	1	14
Byggnadsindustri	2	2	140
Handel och varulager	1	1	16
Landtransport	1	1	134
<i>Summa</i> 17		18	1 214

Till sin *karaktär* voro samtliga arbetsinställelser strejker.

Antalet under första kvartalet *förlorade arbetsdagar* till följd av konflikter, påbörjade under samma kvartal, utgjorde såvitt känt c:a 17 700.

Arbetsgivarna voro i 11 fall *organiserade* och i 6 fall icke organiserade. Arbetarna tillhörde likaledes i 11 fall helt eller delvis facklig organisation; i 6 fall voro de däremot oorganiserade.

Konflikternas *huvudorsaker* voro i 13 fall lönefrågor, i 1 fall organisationsproblem samt i 3 fall andra orsaker. Lönefrågorna gällde i 9 fall löneförhöjning, i 2 fall lönesänkning och i 2 fall utbetalning av avlöningen. Organisationsproblemet avsåg arbetets frihet. Under gruppen andra orsaker inbegripas tvister om arbetares avskedande i 1 fall, om arbetets anordning i 1 fall samt om ersättning för arbetarnas genom en olyckshändelse förstörda verktyg i 1 fall.

Beträffande *resultatet* kan meddelas, att av de 17 konflikterna 6 ledde till arbetets återupptagande på de av arbetsgivaren uppställda villkoren, att 2 bilades i enlighet med arbetarnas fordringar och att 7 avgjordes genom kompromiss. Vad angår de 2 övriga arbetsinställelserna, avslutades den ena därmed att nya arbetare antogs, medan den andra ännu pågår.

Vid sammanställning av de avslutade konflikternas *orsaker och resultat* visar det sig, att av de 9 arbetsinställelser, som förorsakades av arbetarnas begäran om löneförhöjning, 2 utföllo till arbetsgivarnas förmån och 1 till arbetarnas, varjämte 5 konflikter avgjordes genom kompromiss. Den återstående löneförhöjningstvisten har ännu ej funnit sin avslutning. De 2 konflikterna angående lönesänkning löstes genom ömsesidiga eftergifter och av de 2 övriga lönefrågorna utföll en till arbetsgivarnas och en till arbetarnas fördel. Frånsett den av en arbetares avskedande föranledda tvisten, vilken är principiellt olöst, avslutades återstående konflikter på arbetsgivarnas villkor.

I 2 fall medverkade *statens förlikningsmän* vid konflikters biläggande.

Av arbetsinställelserna, vilka samtliga hade *lokal karaktär*, inträffade 2 inom vartdera av Stockholms, Hallands, Älvsborgs och Västernorrlands län samt 1 inom vart och ett av följande län: Södermanlands, Kronobergs, Blekinge, Malmöhus, Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Jämtlands och Västerbottens. 5 arbetsinställelser ägde rum i städer och köpingar, de övriga kommo på landsbygden.

För övrigt kan anmärkas, att, enligt de föreliggande uppgifterna, 9 arbetsinställelser föregingos av *förhandlingar* parterna emellan, under det att i 8 fall några dylika icke ägde rum.

I fråga om *avtals- och kontraktsbrott* uppgives intet sådant hava förekommit eller saknas uppgift härom.

Vidkommande här redovisade, under 1913 års första kvartal inträffade 17 konflikter hava infortrade uppgifter inkommit från båda parterna i 12 fall, endast från arbetsgivare i 2 fall, endast från arbetare i 1 fall, från båda parterna och Socialstyrelsens ombud i 1 fall samt från arbetsgivare och kommunalnämndens ordförande i 1 fall.

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Första

ag. = arbetsgivare. a. = arbetare. omb. = K. Social-

Löpande årsnr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karak-tär.	Fack.	Ort.	Tvistepunkt.
1	11 jan.	26 jan.	16	Strejk.	Tunnbindare och grovarbetare.	Nynäshamn.	Lönesänkning.
2	14 jan.	21 jan.	8	Strejk.	Sågverksarbetare.	Sävenäs (Västerb. l.).	Löneförhöjning.
3	18 jan.	4 febr.	18	Strejk.	Kvinnliga arbetare vid emaljeringsverk.	Olovström (Blek. l.).	Löneförhöjning samt en dags permission i månaden.
4	21 jan.	—	—	Strejk.	Arbetare vid fotogen-köksfabrik.	LillaEssingen (Stockh. l.).	Arbetares avskedande.
5	1 febr.	7 febr.	7	Strejk.	Skogsarbetare.	Lesjöfors (Värml. l.).	Löneförhöjning.
6	3 febr.	16 mars.	42	Strejk.	Sågverksarbetare.	Marieberg (Västern. l.).	Löneförhöjning.
7	3 febr.	6 april.	63	Strejk.	Sågverksarbetare.	Björknäs (Västern. l.).	Lönesänkning.
8	6 febr.	9 febr.	4	Strejk.	Trä- och grovarbetare.	Ludvika (Kopparb. l.).	Tiden för avlöningens utbetalande m. m.
9	7 febr.	9 febr.	3	Strejk.	Kvinnliga arbetare vid bomulls-spinneri.	Sjuntorp (Älvsb. l.).	Arbetarna begärde att få bättre råmaterial till bearbetning.
10	14 febr.	16 febr.	3	Strejk.	Sågverksarbetare.	Ovansjö (Gävle. l.).	Avlöningens utbetalande.
11	15 febr.	19 febr.	5	Strejk.	Arbetare vid trä-massefabrik.	Fridafor (Kronob. l.).	Löneförhöjning.
12	21 febr.	17 mars.	25	Strejk.	Arbetare vid styckebruk.	Hällefors (Söderm. l.).	Löneförhöjning.
13	25 febr.	20 april.	55	Strejk.	Schaktningsarbetare.	Vänernborg.	Löneförhöjning.
14	3 mars.	—	—	Strejk.	Stuveriarbetare.	Halmstad.	Arbetets frihet.
15	8 mars.	8 mars.	1	Strejk.	Varvsarbetare.	Hälsingborg.	Utbetalande av ersättning för arbetarnas genomeldsvåda förstörda verktyg.
16	12 mars.	20 maj.	8	Strejk.	Pitpropsarbetare.	Halmstad.	Löneförhöjning.
17	13 mars.	—	—	Strejk.	Arbetare vid sulfittfabrik.	Hjärpen (Jämtl. l.).	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1913.

kvartalet.

styrelsens ombud. k. ordf. = kommunalnämndens ordförande.

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgivare.	strejkande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgivare.	arbetare.				
1	16	—	Nej.	Delvis.	Kompromiss.	ag., a.		1
1	68	—	Ja.	Nej.	Ag:s villkor.	ag, a.	²⁾ 105 a. indirekt berörda.	2
1	44	—	Ja.	Nej.	En mindre löneförhöjning beviljades. Arbeterskor, som hade barn att försörja, erhöilo den begärda ledigheten.	ag., a.	²⁾ 39 a. indirekt berörda.	3
1	340	—	Nej.	Ja.	—	ag.	⁴⁾ Nya arbetare antogs. För de genom konflikten arbetslösa har med understöd av deras organisation grundats en ny fabrik.	4
1	50	—	Nej.	Delvis.	Kompromiss.	ag., a.		5
1	150	—	Ja.	Delvis.	Kompromiss.	ag., a.		6
1	71	—	Ja.	Delvis.	Kompromiss.	ag., a.	⁶⁾ Statens förlikningsman medlade.	7
1	60	—	Nej.	Nej.	Ag:s villkor.	ag., a.	⁷⁾ Statens förlikningsman medlade.	8
1	10	—	Ja.	Nej.	Förutvarande villkor.	ag., k. ordf.		9
1	22	—	Nej.	Nej.	Arbetarnas fordringar beviljades.	ag, a., omb.		10
1	17	—	Ja.	Nej.	Arbetarnas fordringar beviljades.	ag., a.		11
1	10	—	Ja.	Ja.	På villkor att arbetet först återupptogs förklarade sig ag. villig att förhandla.	ag., a.		12
1	80	—	Nej.	Delvis.	Kompromiss i huvudsak enligt arbetarnas fordringar.	ag., a.		13
1	134	—	Ja.	Ja.	Ag:s villkor.	ag., a.		14
1	14	—	Ja.	Delvis.	Ag:s villkor.	ag., a.		15
2	31	—	Delvis.	Ja.	Kompromiss.	ag.		16
1	97	—	Ja.	Ja.	—	a.	¹⁷⁾ Konflikten pågår.	17

Kortare meddelanden.

Pensionsstyrelsen. Enligt det förslag till lag om allmän pensionsförsäkring, som Kungl. Maj:t förelagt Riksdagen, skola de pensionsärenden, som i lagförslaget avses, handläggas dels av en för hela riket gemensam myndighet, benämnd pensionsstyrelsen, dels ock av särskilda pensionsnämnder i orterna. Grunderna för pensionsstyrelsens organisation och verksamhet bestämmas av Konung och Riksdag. Då det varit av vikt att ej fördröja avslutandet av ålderdomsförsäkringskommitténs egentliga uppdrag, har den ganska invecklade frågan om ordnandet i detalj av pensionsstyrelsens organisation och sättet för dess verksamhet lämnats åsido i kommitténs betänkande. Frågan om denna organisations definitiva ordnande har ej heller nu kunnat föreläggas riksdagen. Pensionsstyrelsens organisation har nämligen ej syntts böra bindas fastare, än att den framdeles med socialförsäkringsfrågornas utveckling kan inpassas i det system, som då efter omständigheterna må befinnas mest gagnande. Sålunda måste mellan socialstyrelsen och pensionsstyrelsen ett intimt samarbete äga rum, vilket torde få närmare fastställas genom av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter. Tilläventyrs kan också tänkas, att en särskild nämnd eller överdomstol för slutlig prövning av besvärsmål i alla socialförsäkringsfrågor i framtiden blir erforderlig.

I det förslag till organisation av pensionsstyrelsen, som, under förutsättning att riksdagen antager lag om allmän pensionsförsäkring, blivit kamrarna förelagt, har allenast ifrågasatts de förfoganden, som äro nödiga, på det styrelsen må kunna träda i funktion vid lagens ikraftträdande eller redan någon tid dessförrinnan. Enligt av ålderdomsförsäkringskommitténs ordförande, regeringsrådet Lindstedt, verkställd beräkning skulle redan vid verksamhetens början erfordras, förutom chefen, åtminstone 4 ledamöter för pensionsärendenas behandling. Dessutom behövas ytterligare 2 avdelningschefer för handläggande av de statistiska arbetena och för övervakande av försäkringens handhavande i orterna. Kungl. Maj:t har också analutit sig härtill, men tills vidare ej ansett nödigt att på ordinarie stat uppföra mer än chefen och två ledamöter. För den förstnämnda föreslås ett arvode av 15 000 kr.; ledamöterna åter hava i lönehänseende ansetts böra jämställas med hovrättsråd och erhålla följaktligen en begynnelselön av 7 000 kr. Samtliga övriga tjänstemän uppföras tills vidare på extra stat. Då omfattningen och beskaffenheten av de göromål, som i pensionsstyrelsen under första tiden komma att föreligga, ännu ej med säkerhet kan beräknas, har annat förfogande ej kunnat träffas, än att det överlämnas åt Kungl. Maj:t att bestämma tjänstemännens antal och skäligen avlöningsförmåner, varvid givetvis bör tillses, att varken dessa förmåner eller tjänstemännens ställning i övrigt så fastslås, att Kungl. Maj:t och riksdagen bliva bundna härav vid prövning av det slutliga förslaget till organisation och stat. All uppmärksamhet torde ock böra ägnas åt, att överkvalificerad arbetskraft icke varder anställd.

Med hänsyn till sistnämnda synpunkt har av departementschefen särskilt betonats, hurusom verksamheten i pensionsstyrelsen i vissa fall är av säregen beskaffenhet. Såsom prövande i sista hand frågor av betydelse för den enskilde, måste anstalten utrustas med för detta ändamål fullt kvalificerade krafter; i avseende å en hel mängd andra göromål fordras närmast noggrannhet, uppmärksamhet och intresse, men knappast särskild utbildning. Dessutom måste särskild hänsyn tagas därtill, att det här gäller skapa ett nytt ämbetsverk, inom vilket en betydande personal erfordras och för vars upprätthållande stora kostnader påkallas från det allmännas sida.

Angående dispositionen av det å extra stat begärda anslaget har i propositionen uppgivits, att förutom de fyra å ordinarie stat ej uppförda ledamöterna torde komma att anställas 18 tjänstemän av första graden med arvoden å 4 000 kr. För registrators- och statistiska arbeten erfordras dessutom 9 befattningar, varav några torde komma att besättas med kvinnliga innehavare. Arvodena å dessa platser synas kunna fastställas till samma belopp som för bokhållare i järnvägsstyrelsen, således 2 940 kr. för manliga och 2 100 kr. för kvinnliga. Med avseende å samt-

liga de nämnda tjänsterna böra dock uppmärksammas, att arvodena ej få sättas alltför knappa, då befordringsutsikterna ej kunna bli mer omfattande.

Slutligen torde också komma att anställas ett hundratal kvinnliga biträden med löneförmåner i enlighet med de typer, som för närvarande finnas i centralförvaltningen.

I ett verk som det ifrågavarande erfordras dessutom ett rådgivande lekmannaelement, som i största möjliga utsträckning deltagar i arbetet. Om detta slutligt bör skapas i form av fullmäktige eller på annat sätt, har för närvarande syntts kunna lämnas därhän. Emellertid torde de sakkunniga lekmän, som anställas, behöva påräknas för en del ganska krävande och omfattande arbeten, som enligt uppgjord plan för arbetets gång i allmänhet kunna förväntas upptaga en veckodag. Med hänsyn härtill har för var och en av de 4 sakkunniga, som tills vidare synas behöfliga, beräknats ett arvode av 3 000 kr.

Någon kostnad för pensionsstyrelsens ombud i orterna i form av arvode har ej upptagits. Där emot torde i flera fall resekostnadsersättning behöva ifrågakomma. På förstnämnda omständighet beror naturligtvis till väsentlig del, att de beräknade förvaltningskostnaderna för staten hålla sig inom jämförelsevis ej alltför betydande belopp. Inalles slutar den föreslagna staten på en summa av 594 000 kr., varav 32 900 kr. ordinarie anslag. Av det å extra stat uppförda anslaget avses 18 000 kr. för avlönande av vissa tjänstemän under tiden 1 september—31 december 1913.

— Strejker, lockouter m. m. —

Arbetsinställelser i Belgien under år 1912.¹ Antalet under år 1912 avslutade strejker utgjorde 202, berörande 672 arbetsställen, vid vilka sammanlagt 103 703 arbetare voro sysselsatta. Dessa 202 strejker berörde direkt 60 570 arbetare, varjämte 13 043 arbetare indirekt på grund av strejkerna blevo arbetslösa. Av de under året strejkande 60 570 arbetarna voro 4 486 eller 7·41 % kvinnor.

Högsta antalet strejkande, 36 880, kom på gruvindustrien med 25 konflikter; närmast i ordningen står textilindustrin med 52 konflikter och 5 856 strejkande arbetare. Ensamt de inom gruvindustrin strejkande arbetarnas antal utgjorde sålunda 60·89 % av hela antalet strejkande under året.

Strejkernas orsaker hava i de flesta fall, 114 (56·44 %), varit lönefrågor, i 21 (10·40 %) frågor rörande arbetstid och arbetets organisation, i 11 (5·45 %) frågor om fabriksreglementen och böter samt i 51 fall (25·25 %) personliga eller föreningsfrågor. Lönefrågorna berörde direkt 50 321 (83·08 %) strejkande arbetare, frågorna rörande arbetstiden m. m. 4 565 (7·54 %) arbetare, frågor om fabriksreglementen 580 (0·96 %) och personliga eller föreningsfrågor 4 400 (7·26 %) arbetare. Beträffande 2·48 % av strejkerna och 1·16 % av dem berörda arbetare föreligga inga uppgifter i detta hänseende.

Strejkernas varaktighet under året har uppgivits till mindre än 2 dagar för 12 strejker med 1 176 strejkande, 2—5 dagar för 59 strejker med 7 024 strejkande, 6—10 dagar för 51 strejker med 7 678 strejkande, 11—15 dagar för 17 strejker med 1 287 strejkande, 16—20 dagar för 12 strejker med 1 864 strejkande, 21—30 dagar för 19 strejker med 4 854 strejkande, över 30 dagar för 32 strejker med 36 687 strejkande. Som synes härav hava över hälften (60·40 %) av hela antalet strejker varat högst 10 dagar, medan de av dem direkt berörda arbetarna ej utgöra mer än 26·21 % av hela antalet. Å andra sidan hava 15·84 % av strejkerna varat över 30 dagar och berört över hälften (60·57 %) av hela antalet strejkande arbetare.

Beträffande resultatet löstes 25 konflikter, berörande 27 056 arbetare — här i ingår gruvarbetarstrejken med 25 800 arbetare — i enlighet med arbetarnas fordringar, 100 berörande 14 220 arbetare, i enlighet med arbetsgivarnas och 73, berörande 18 404 arbetare, genom kompromiss. En konflikt, berörande 45 arbetare, berodde på ett missförstånd; en annan, berörande 54 arbetare, övergick till lockout och beträffande tvänne konflikter, tillsammans omfattande 791 arbetare, är resultatet okänt.

¹ Jfr »Meddel.» 1912, sid. 249 ff.

En jämförelse i omförmälda hänseende med 1911 års konfliktstatistik ger följande resultat:

Strejkernas resultat.	1911.	1912.
	%	%
Till arbetarnas förmån	17	12
» arbetsgivarnas förmån	56	50
Kompromiss	24	36

Såväl de strejker, som utfallit till arbetarnas förmån, som de, vilka utfallit till arbetsgivarnas, utvisa sålunda en nedgång i antalet sedan 1911, under det att kompromisserna undergått en avsevärd ökning.

Antalet lockouter under året uppgick till 4, berörande 39 arbetsställen, vid vilka 3 501 arbetare voro sysselsatta. Dessa 4 lockouter berörde direkt 3 202 arbetare, av vilka ensamt på metallindustrin kom 2 504. Lockouternas orsaker, hava i 2 fall varit föreningsfrågor och i 2 fall har lockout tillgripits för att göra slut på en strejk. Beträffande resultatet visar det sig, att 2 av lockouterna slutat med nederlag för arbetsgivarna, under det att de båda andra avvecklats till deras förmån.

Under året hava sålunda avslutats 206 arbetsinställelser, vilka direkt berörde 68 772 arbetare och 711 arbetsplatser.

(Revue du Travail.)

Arbetsinställelser i Tyskland under år 1912.¹ Enligt den officiella statistiken avslutades under år 1912 i Tyskland 2 834 arbetsinställelser, varav 324 lockouter och 2 510 strejker. Hela antalet berörda arbetare utgjorde 481 094, varav 74 780 utestängda och 406 314 strejkande. Motsvarande siffror för de senaste tio åren framgå av följande översikt:

År.	Antal avslutade arbetsinställelser.			Antal arbetare berörda av		Till- sammans.
	Strejker.	Lockouter.	Till- sammans.	strejker.	lockouter.	
1903	1 374	70	1 444	85 603	35 273	120 876
1904	1 870	120	1 990	113 480	28 760	137 240
1905	2 403	254	2 657	408 145	118 665	526 810
1906	3 328	298	3 626	272 218	77 109	349 327
1907	2 266	246	2 512	192 430	81 167	273 597
1908	1 347	177	1 524	68 392	43 718	112 110
1909	1 537	115	1 652	96 925	22 924	119 849
1910	2 113	1 115	3 228	155 680	214 129	369 809
1911	2 566	232	2 798	217 809	138 354	356 163
1912	2 510	324	2 834	406 314	74 780	481 094

Av här ifrågavarande tio år kommer, som synes, 1912 i tredje rummet i avseende å antalet strejker och i andra rummet beträffande antalet lockouter samt antalet strejkande arbetare. Däremot var de utestängda arbetarnas antal relativt obetydligt särskilt i jämförelse med de två närmast föregående årens höga siffror.

Det efter depressionen år 1908 ökade antalet strejker måste givet sättas i samband med de senaste årens i stort sett uppåtående ekonomiska konjunkturer, som i sin mån förbättrat läget på arbetsmarknaden och givit arbetarna ökade möjligheter att giva eftertryck åt sina krav.

Arbetsinställelsernas relativa *fördelning på olika näringsgrupper* framgår av nedanstående siffror för de senaste fem åren:

¹ Jfr »Meddel.» 1904, s. 84; 1908, s. 403; 1909, s. 139, 705; 1910, s. 726; 1911, s. 511; 1912, s. 518.

Antal arbetsinställelser per 100, som inträffat inom

År.	berg- verk m. m.	jord- o. sten- indu- stri.	me- tall- indu- stri.	ma- skin- indu- stri.	textil- indu- stri.	trä- varu- indu- stri.	nä- rings- o. njut- nings- ämnes- ind.	be- klä- nads- indu- stri.	bygg- nads- verk- sam- het.	övriga indu- strier.	Till- sam- mans.
1908	3	10	6	7	3	12	8	8	32	11	100
1909	2	7	7	6	4	14	5	6	39	10	100
1910	1	4	7	7	4	11	4	4	47	11	100
1911	3	8	10	12	4	12	7	5	23	16	100
1912	8	7	7	9	5	10	8	7	21	18	100

Beträffande det relativa konfliktantalet inom olika näringsgrupper medförde, som synes, år 1912 inga avsevärda förändringar. Främst står byggnadsindustrien med 21 % av samtliga konflikter och därefter följer trävaruindustrien med 10 %. I fråga om antalet av konflikt berörda arbetare, komma ej mindre än 50 % därav på bergverk, varefter följa metallindustri och maskinindustri med vardera 8 % av samtliga berörda arbetare.

Nedanstående jämförande översikt utvisar den relativa förekomsten av olika *konfliktorsaker*, sammanförda i trenne större grupper.¹

*Antal arbetsinställelser per 100, som helt eller delvis
förorsakats av*

År.	lönefrågor.	tvist om arbetstiden.	andra tvistefrågor.	Till- sammans.
1908	53	14	33	100
1909	54	12	34	100
1910	44	12	44	100
1911	47	18	35	100
1912	47	19	34	100

Procentsiffrorna utvisa sålunda ytterst ringa avvikelser från föregående år. Det absoluta antalet konflikter, förorsakade av lönefrågor, var 2 240, antalet tvister angående arbetstiden 902 och antalet andra tvistefrågor 1 573.

Inom gruppen lönefrågor fördela sig tvisterna närmare enligt följande procentuella översikt:

*Antal arbetsinställelser per 100, som
förorsakats av*

År.	begäran om löne- förhöjning.	löne- sänk- ning.	andra lönefrågor (huvudsakligen tvist om övertidsbetalning).	Tillsammans.
1908	70	18	12	100
1909	75	13	12	100
1910	84	5	11	100
1911	78	5	17	100
1912	79	5	16	100

Löneförhöjningsstriderna voro som vanligt dominerande, med ej mindre än 79 % av samtliga lönetvister, medan däremot de konflikter, som förorsakades av lönesänkning, ej uppgingo till mer än 5 %.

Rörande förekomsten av vissa andra tvistefrågor må anföras följande absoluta siffror:

¹ Arbetsinställelser, som föranletts av olika tvistefrågor, räknas härvid flera gånger.

År.	Organisations- spörsmål. ¹	Begäran om avskedade arbetares återtagande.	Arbetares el. förmäns avskedande.
1908	99 fall.	216 fall.	34 fall.
1909	108 »	235 »	42 »
1910	241 »	271 »	123 »
1911	372 »	394 »	73 »
1912	380 »	332 »	146 »

Arbetsinställelsernas *resultat* framgå af nedanstående beräkning:

<i>Antal arbetsinställelser per 100, som avslutats</i>				
År.	enligt arbetarnas fordringar.	på arbetsgivarnas villkor.	genom ömsesidiga eftergifter.	Till- sammans.
1908	14	53	33	100
1909	18	47	35	100
1910	14	27	59	100
1911	18	34	48	100
1912	15	43	42	100

I jämförelse med föregående år utvisar 1911, att en relativ ökning skett av antalet arbetsgivarsegrar, medan antalet konflikter, som avslutats enligt arbetarnas fordringar eller genom kompromiss, i motsvarande mån minskats. Arbetsgivarnas överlägsenhet blir ännu mera framträdande, om man tar hänsyn till antalet berörda arbetare. Av de i arbetsinställelserna deltagande arbetarna lyckades nämligen blott 4 % helt genomdriva sina fordringar, medan 62 % måste foga sig i arbetsgivarnas villkor och 34 % återupptogo arbetet efter ömsesidiga eftergifter. Framgångsrikast voro arbetsgivarna inom gruvdriften samt jord- och stenindustrien.

Ser man särskilt på tvisterna rörande avlöningen, fördelade sig resultaten av dessa under år 1912 enligt nedanstående procentuella beräkning:

<i>Resultat per 100 arbetsinställelser, förorsakade av</i>		
	begäran om löneförhöjning.	löne- sänkning.
Arbetarnas fordringar	16	34
Kompromiss	43	24
Arbetsgivarnas villkor	41	42
<i>Summa</i> 100		100

Rörande arbetarorganisationens inflytande på resultatet meddelas i den tyska statistiken vissa siffror, som utvisa, att de organiserade arbetarna haft större framgång än de icke organiserade. Särskilt är att märka, att de till fackföreningar anslutna arbetarnas strider vida oftare slutat med ömsesidiga eftergifter än de övriga arbetarnas. Slutligen kan framhållas, att arbetarsegrarna, i motsats mot föregående år, varit talrikast vid de minst omfattande konflikterna, ävensom att de arbetsinställelser, i vilka hela den sysselsatta styrkan deltagit, utfallit förmånligare för arbetarna än de i den tyska statistiken s. k. ofullständiga konflikterna, vilket även kunde konstateras år 1911.

Den tyska konfliktstatistiken tager bl. a. hänsyn till, om arbetarna voro berättigade att genast nedlägga arbetet eller icke; av de 406 314 strejkande under år 1912 räknas 262 740 eller 64.7 % såsom »avtalsbrytare». Motsvarande siffra för 1911 var 19.4 och för 1910 21.8 %.

Beträffande våldsamheter under konflikter och övergrepp mot arbetsvilliga kan nämnas, att av de 2 510 under år 1912 avslutade strejkerna 900 eller 35.9 % föranledde polismyndighets och 561 eller 22.4 % allmän åklagares ingripande.

¹ Innefattar frågor om föreningsrättens erkännande samt införande och upprätthållande av kollektivavtal.

Av konflikterna bilades under år 1912 79 eller 3·1 % genom *medling* inför yrkesdomstol. Motsvarande siffra för föregående år var 3·5, medan år 1910 ej mindre än 27·7 % av årets strejker och lockouten genom nämnda institution fingo sin avslutning. Denna procentsiffra var emellertid den ojämförligt högsta, som hittills förekommit. Det relativa antalet konflikter, som bilades genom organisationernas eller utomstående medling, var 34 eller något lägre än år 1911, då det uppgick till 39 %. Genom förhandlingar mellan parterna direkt bilades 33 % av samtliga konflikter mot 38 % under året förut.

(Streiks und Aussperrungen im Jahre 1912. Statistik des deutschen Reichs, Band 269.)

— Arbetarskyddslagstiftning m. m. —

Eftergift från förbudet mot minderårigas användande till nattarbete. Enligt 16 § av lagen om arbetarskydd äger Kungl. Maj:t att beträffande industriellt arbete, som bedrivs i viss större omfattning och tidvis måste forceras, meddela eftergift från lagens förbud mot minderårigas användande till nattarbete. Sådan eftergift får dock endast avse minderåriga av mankön, vilka fyllt 16 år. Hos Kungl. Maj:t har trävarubolaget Svartvik gjort ansökan om sådan eftergift från nämnda förbud, att minderåriga, som fyllt 16 år, under tiden fr. o. m. den 1 maj t. o. m. den 31 oktober finge under en arbetstid av 10 timmar av dygnet användas till nattarbete varannan vecka. Socialstyrelsen, som anbefallts avgiva utlåtande över denna ansökan, har efter inhämtat yttrande från vederbörande yrkesinspektör tillstyrkt den sökta eftergiftens meddelande, dock så att rätten till eftergiftens tillgodonjutande skall vara beroende av att bolaget ställer sig till efterrättelse de bestämmelser, Styrelsen, i huvudsaklig överensstämmelse med vissa i utlåtandet angivna grunder, kan finna påkallade med hänsyn till eftergiftens tillgodonjutande.

Sedan Kungl. Maj:t den 25 sistlidne april givit sitt bifall till vad Socialstyrelsen sålunda föreslagit, har Styrelsen meddelat följande bestämmelser för den beviljade eftergiftens tillgodonjutande:

1) de minderåriga få endast sysselsättas såsom timmerbetslare, kättingdragare, filpojkar, spånpojkar, ribbandantagare, splittvedtilläggare eller brådtilläggare;

2) endast sådana minderåriga få användas, vilka hava sina hem vid eller i närheten av arbetsstället och beträffande vilka läkarbetyget i intygsboken utvisar, att de ej förete sjuklighet, svaghet eller bristande kroppsutveckling; skolande sådant läkarbetyg vara meddelat tidigast två veckor förrän minderårig börjar användas;

3) alla skyddsåtgärder, som vederbörande yrkesinspektör kan finna av behovet påkallade med hänsyn till de minderårigas användande, skola vara vidtagna inom därför av yrkesinspektören utsatt tid;

4) de minderåriga skola vid den tid, då de upphöra att användas på här ifrågavarande sätt, och senast inom två veckor därefter underkastas läkarundersökning eller -besiktning enligt Kungl. kungörelsen den 31 december 1912 angående läkarundersökning och läkarbesiktning av minderåriga arbetare, och skola de minderårigas intygshöcker därefter ofördröjligen insändas till yrkesinspektören.

Sammanträde inom Socialstyrelsen med yrkesinspektörer och bergmästare. Den 13—20 maj 1913 sammanträdde yrkesinspektörerna inför byråchefen för arbetarskyddsärenden i K. Socialstyrelsen. Sammanträdet bevisades delvis av en byråchef från K. Kommerskollegium samt av representanter för ångpanneföreningarna. Vid sammanträdet behandlades inom Styrelsen utarbetade förslag till k. kungörelse angående vissa ångpannors stämpling med registreringsmärke samt besiktning, till k. kungörelse angående överflyttning av tillsynen å vissa ångpannor från bergmästarna till yrkesinspektörerna, till K. Socialstyrelsens föreskrifter angående ångpannors besiktningshett, utrustning och besiktning samt till formulär för protokoll över ångpannors besiktning. Bland övriga frågor, som behandlades vid sammanträdet, må nämnas ett från K. Vattenfallsstyrelsen remitterat förslag till föreskrifter för utförande av bergsprängning vid Vattenfallsstyrelsens byggnadsarbeten, vissa fordringar som borde ställas på raster för minderåriga arbetare, fordringar med avseende å luftväxling, tvättställ för arbetare m. m. i tobaksfabriker, viss jämkning av för-

delningen av tillsynen mellan yrkesinspektörer och underinspektörer, arbetarskyddslagens tillämpning å kooperativa företag, tolkningen i vissa fall av begreppet »arbetsgivare» enligt 2 § i arbetarskyddslagen, skyddsanordningar vid minderårigas användande till skötsel av hissar vid byggen, tolkning av begreppet »arbetsställe» m. m.

Den 29—31 maj innevarande år hölls sammanträde med bergmästarna inför byråchefen för arbetarskyddsärenden i K. Socialstyrelsen. Bland de ärenden, som därvid voro föremål för överläggning, må nämnas förutberörda förslag till k. kungörelse angående överflyttning av tillsynen å vissa ångpannor från bergmästarna till yrkesinspektörerna samt förslaget till föreskrifter för utförande av bergsprängning vid Vattenfallstyrelsens byggnadsarbeten.

Undersökning av arbetsförhållandena inom cellulosaindustrien. På framställning av yrkesinspektören O. Nylén har Socialstyrelsen bemyndigat byråchefen Furst att med biträde av yrkesinspektören R. Wieselgren och dr. G. Korac samt vederbörande yrkesinspektör verkställa en undersökning av arbetsförhållandena inom cellulosaindustrien.

— Socialförsäkring. —

Svenska älderdomsförbundets sjukkasse begärd i likvidation. Rörande ifrågavarande sjukkasse inkommo under föregående och innevarande år åtskilliga klagomål till tillsynsmyndigheten, av vilka syntes framgå, att kassan i flera fall icke fullgjort sina förpliktelser till medlemmarna i fråga om utbetalning av sjukhjälp. I anledning härav har tillsynsmyndigheten låtit verkställa en närmare granskning av kassans räkenskaper och förvaltning. Undersökningen gav vid handen att klagomålen i de flesta fall voro berättigade. Dessutom framgick, att kassans ekonomi befann sig i ett synnerligen otillfredsställande skick samt att räkenskapsföringen och förvaltningen i allmänhet lämnade mycket övrigt att önska. Genom beslut den 20 mars innevarande år meddelade Socialstyrelsen kassan anvisning jämlikt 93 § av lagen om sjukkassar den 4 juli 1910 att före den 1 maj detta år styrka, att all under år 1912 förfallen sjukhjälp blivit i föreskriven ordning utbetald. Denna anvisning har kassan icke ställt sig till efterrättelse. På grund härav har Socialstyrelsen den 19 sistlidne maj beslutat att hos domhavanden i Gästriklands domsaga göra ansökning om åläggande för Svenska älderdomsförbundets sjukkasse att träda i likvidation.

Sjukkassas rätt att utesluta medlem, som avgår från tjänst med pension. I 11 § av lagen om sjukkassar den 4 juli 1910 föreskrives bl. a., att i sjukkassas stadgar icke må upptagas bestämmelse, som innebär rätt att utesluta medlem på grund därav, att han lämnat viss anställning, såvida han tillhört kassan fem år eller, där han uppnått fyrtiofem års ålder, två år. Någon tvekan synes kunna uppstå huru denna bestämmelse skall tillämpas för det fall, att sjukkasmedlem avgår från viss anställning med pension. I anledning av framställning från Stockholms flick- och samskolors sjukhjälpförening har emellertid Socialstyrelsen genom beslut den 26 sistlidne maj förklarat sin åsikt vara, att det förhållande, att i sjukkassas stadgar intagits bestämmelse av innebörd, att medlem, som avgår ur tjänst eller anställning med uppbärande av pension, icke äger rätt att kvarstå i kassan, icke kan utgöra hinder för registrering enligt 1910 års lag.

De nya danska lagarna om hjälpkassar och om understöd åt änkor med barn. De danska lagarna om understöd utanför fattigvården vila på den tanken, att, då många bland dem, som måste anlita den offentliga fattigvården, råkat i nöd utan eget förvållande måste det vara samhällets skyldighet att ekonomiskt stödja dessa »värdiga behövande» utan att vid understödet föga några förödmjukande villkor.

Så är fallet med den viktigaste av dem alla, lagen om älderdomsunderstöd av år 1891 med 1899, 1902 och 1908 antagna ändringar, och även tvänne nyligen (april d. å.) antagna lagar om

understöd vila på nämnda princip. Den ena av dessa rör omorganisation av de enligt lag av år 1907 inrättade hjälpkassorna, den andra handlar om beredandet av understöd åt änkor med minderåriga barn.

Hjälpkassornas uppgift är enligt den nya lagen att för en kortare tid understödja värdiga behövande, som ha fast bostad inom kassans område, i deras strävanden att försörja sig utan hjälp av fattigvården. Tidigare mottagen fattighjälp betraktas ej som diskvalifikationsorsak, såvida minst 3 månader förflutit sedan hjälpen upphörde (i lagen om ålderdomsunderstöd är motsvarande tid bestämd till 5 år). Ej heller får en änka eller fränksild hustru uteslutas från understöd från hjälpkassa, därför att hennes man under äktenskapet erhållit hjälp av fattigvården.

Beträffande reseunderstöd har införts den bestämmelsen, att sådant ej får av hjälpkassa tilldelas en person, förrän man förvärvat sig om, att han på ankomstorten kan få mera än rent tillfälligt arbete. Hjälpkassa får ej under några förhållanden påtaga sig sådana utgifter, som kunna bestridas av kommunalkassan, utan att understödet ifråga för mottagaren får karaktären av fattighjälp.

Understöden äro här liksom inom ålderdomspensioneringen till sitt belopp obestämda, dock stadgas, att en person ej må erhålla mer än 180 kr. inom en tidrymd av 18 månader, detta huvudsakligen för att kommunerna ej skola kunna vältra för stor del av sin fattigvårdstunga över på hjälpkassorna. Från ovannämnda bestämmelse äro emellertid personer över 55 år undantagna, därför att man ej velat hindra hjälpkassorna att utdela större understöd åt »värdiga behövande» av denna ålder för att förebygga, att dessa falla fattigvården till last och därigenom avskäras från ålderdomsunderstöd. Hjälpkassorna få ej understödja personer, som uppbära ålderdomsunderstöd av det allmänna.

De nu inrättade kommunala hjälpkassorna skola finansieras med de inkomster, som hittills tillfallit de s. k. fattigkassorna och de enligt 1907 års lag bildade hjälpkassorna. Dessutom kunna kommunerna direkt understödja kassorna, och ha de i så fall rätt till statsbidrag uppgående till högst $\frac{1}{3}$ av det belopp, som kommunalkassan lämnat hjälpkassan. Statsbidraget för alla landets kommuner är bestämt till 250 000 kr.

I Köpenhamn kunna en del välgörande föreningar träda i den kommunala hjälpkassans ställe, och ha dessa föreningar i så fall rätt till motsvarande statsunderstöd.

I lagen om understöd åt änkors barn stadgas, att behövande änka, som har hemortsrätt i Danmark, skall hava rättighet att av det allmänna erhålla understöd som bidrag till sina inom äktenskapet födda eller under detsamma adopterade barns underhåll och uppfostran, utan att detta understöd skall betraktas som fattighjälp.

Som behövande betraktas varje änka, vars förmögenhet ej överstiger 4 000 kr., med tillägg av 500 kr. för varje barn under 14 år, och vars inkomst ej uppgår till mer än $\frac{2}{3}$ av det belopp, som inom resp. kommuner är fritt från skatt till staten, med tillägg av 100 kr. för varje barn under 14 år. Under speciella omständigheter står det dock de kommunala myndigheterna fritt att göra undantag från denna regel.

Understödet utgår årligen med 100 kr. för barn under 2 år, 80 kr. för barn mellan 2 och 12 år och 60 kr. för barn mellan 12 och 14 (under vissa omständigheter ända till 18 år), dock endast för sådana barn, som kommunen ej på ett eller annat sätt tagit hand om.

Understödet indrages, om modern ingår nytt äktenskap, eller om hon för ett levnadssätt, som väcker allmän förargelse (bevislig dryckenskap, förvärv genom otukt och dylikt), och när hon mottager understöd av fattigvården eller av en kommunal hjälpkassa resp. understödsförening. Som fattigvård betraktas dock ej kommunal hjälp till läkarvård, medicin och liknande ändamål.

Utgifterna för ovan omnämnda understöd bestridas till hälften av staten och till hälften av den kommun, där änkan ifråga för tillfället är boende. Skulle hon ha hemortsrätt i annan kommun, skall denna ersätta den förstnämnda kommunen $\frac{3}{4}$ av dess utgifter för understödet.

Besvär över kommunal myndighets beslut angående understöd enligt denna lag få anföras hos den högre administrativa myndigheten, men ej dragas inför domstol. Ogillas besvären, får vidare talan ej föras. I motsatt fall kan den kommunala myndigheten draga ärendet under inrikesministerns prövning.

Twister mellan kommunerna inbördes angående dem enligt denna lag åliggande förpliktelser avgöras i första hand av amtmanen i det amt, inom vilket den kommun är belägen, mot vilken talan föres, och i sista hand av inrikesministern. Twister angående staden Köpenhamns förpliktelser anhängiggöras omedelbart hos inrikesministern.

Sjukkaserverksamheten i Danmark år 1912. I första häftet av »Meddelanden» för år 1912 lämnades en ingående redogörelse för den danska sjuk- och begravningskasserörelsens utveckling under åren 1906—1910. I anslutning härtill följa här nedan några uppgifter om de danska sjuk-kassornas verksamhet under år 1912.

De registrerade sjukkassornas medlemsantal utgjorde vid slutet av föregående år 750 024, d. v. s. drygt $\frac{3}{4}$ million.

I Köpenhamn var medlemsantalet 171 000, i landsortsstäderna 137 000, i de danska öarnas landskommuner 197 000, i Jyllands landskommuner 244 000 och på Färöarna 631.

Uträknas antalet medlemmar i procent av befolkningen över 15 år (blott personer över 15 år kunna vara medlemmar av sjukkassorna), visar det sig, att i huvudstaden äro 43 % av den vuxna befolkningen medlemmar, i landsortsstäderna 37·6 %, i de danska öarnas landskommuner 39·7 % och i Jyllands landskommuner 42·1 %. Medeltalet för hela landet blir 40·8 %.

Något över två femtedelar av Danmarks befolkning begagnar sig alltså numera av de fördelar, som sjukkassorna erbjuda, mot en tredjedel år 1908, en fjärdedel år 1905 och en femtedel år 1901.

Under loppet av år 1912 har medlemsantalet ökats med c:a 39 000 eller något över 5 %. År 1911 var ökningen c:a 44 000 och år 1910 40 000.

Medlemsantalets ökning var under år 1912 proportionsvis störst i landsortsstäderna (8 %), var- efter komma Jyllands landskommuner (6 $\frac{1}{2}$ %), Köpenhamn (5 %) och sist de danska öarnas landskommuner (3 %).

Statsbidraget för år 1912 kommer att belöpa sig på c:a 2 593 600 kr. eller drygt 151 000 kr. mera än för näst föregående år.

(Social Forsorg.)

Fördrag mellan Tyskland och Belgien angående olycksfallsersättning har trätt i kraft den 1 februari innevarande år. Enligt detta fördrag skall sådan rörelse, vars verksamhet är förlagd till båda de fördragsslutande rikenas områden, såsom regel vara underkastad gällande lagstiftning om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete i det land, där verksamheten bedrivs. Under de första 6 månaderna, efter det rörelse börjat utövas i det andra landet, skall dock lagen i det land, där rörelsens ledning har sitt säte, äga giltighet. I fråga om sådan verksamhet, som bedrivs av stat eller kommun, gälla endast det egna landets lagar och beträffande kommunikationsdrivande verk, i den mån dessas verksamhet förflyttas in på det andra landets område, lagarna i det land, där rörelsens ledning har sitt säte. Hava inom det ena landet bestritts kostnader för skada till följd av olycksfall, och hava dessa kostnader enligt fördraget rätteligen bort gäldas i det andra landet, skall ersättning för dessa kostnadsutlägg betalas av den- som enligt fördraget är därtill pliktig. Är en rörelse underkastad endast det ena landets olycksfallsersättningslagar eller skall ett i det ena landet inträffat olycksfall bedömas enligt det andra landets lagar, skola i samband härmed möjligen uppkommande skadeståndsanspråk av annat slag även behandlas enligt lagarna i det land, vars olycksfallsersättningslagar å det förevarande ärendet tillämpas. I och för genomförande av detta fördrags bestämmelser skola myndigheter och domstolar i resp. länder lämna varandra nödig handräckning, och skola förfallna olycksfalls-ersättningsbelopp utbetalas genom vederbörande konsulats försorg.

(Soziale Rundschau.)

Fördrag mellan Tyskland och Italien om arbetarförsäkring har trätt i tillämpning den 1 april 1913.

Detta fördrag, i vad det berör frågan om olycksfallsförsäkring, vilar på principen om likställighet för de båda ländernas arbetare och deras efterlevande.

Med avseende å invaliditetsförsäkringen har man genom fördraget bland annat avhjälpit det

från den italienska regeringens sida påpekade missförhållandet, att i Tyskland anställda italienska arbetare hittills visserligen varit enligt lag förpliktade att betala sin andel i försäkringsavgifterna, men till följd av vissa bestämmelser om väntetid m. m. haft ringa utsikt att komma i åtnjutande av understöd enligt tysk lag. Enligt fördraget skall det nu stå öppet för i Tyskland anställda och därstädes avgiftsbetalande italienska arbetare, vilka samtidigt äro inskrivna i den allmänna italienska olycksfallsförsäkringsanstalten (Cassa Nazionale di Previdenza) eller i föreliggande särskilda sjömannakassor, att göra gällande anspråk på att få såsom inbetalning till dessa italienska kassor på visst sätt tillgodoräkna sig, vad som av dem i sådant hänseende utbetalats i Tyskland. Härigenom gå i stället dessa italienska arbetare förlustiga sina rättigheter till understöd enligt tysk lag, och skall i sådant fall den andel av försäkringsavgiften för ifrågasvarande arbetare, som betalats av arbetsgivaren, komma de tyska försäkringstagarna till godo. Den italienska regeringen å sin sida har medgivit, att i Italien anställda tyska arbetare skola äga förvärva inträde i nyssnämnda hittills uteslutande eller företrädesvis för italienare tillgängliga försäkringskassor.

(Soziale Praxis.)

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Arbetsmarknaden i England under april 1913. Arbetsstillgången var under april mycket god, i synnerhet inom kolgruve-, maskin- och skeppsbyggnadsindustrierna. Inom byggnads-, tegel- och trävaruindustrierna visade sig förbättring på grund av säsongförhållanden liksom även i någon mån inom tryckeriindustrien. Inom järn- och stålindustrien visade arbetsstillgången någon nedgång i jämförelse med det förutvarande mycket gynnsamma läget, och bleck- och plåtindustrien rönte fortfarande inverkan av ogynnsamma marknadsförhållanden. Textilindustrien visade i stort sett ingen nämnvärd förändring.

Från den offentliga arbetsförmedlingen rapporterades, att det fortfarande rådde stor efterfrågan på arbetare av alla fack inom skeppsbyggnadsindustrien. Även inom maskin- och byggnadsindustrierna var tillgången på arbetskraft knapp i vissa distrikt. Vad den kvinnliga arbetskraften beträffar var efterfrågan större än tillgången inom bomulls-, ylle-, linne- och beklädnadsindustrierna samt vid tvättinrättningar.

Lönernas tendens till stegring fortfor.

I jämförelse med samma tid föregående år, då läget fortfarande påverkades av den stora kolstrejkens efterverkningar, visade alla viktigare industrier med undantag av bleck- och plåtindustrien förbättring.

Antalet arbetslösa inom de yrken, som inbegripas under den nya arbetslöshetsförsäkringslagen, sjönk från 3·5 % vid utgången av mars till 2·8 % vid slutet av april.

Fackorganisationer med 912 046 medlemmar (bortsett från i strejker och lockoutar invecklade sjuka och överåriga) rapporterade 15 719 eller 1·7 % av medlemsantalet såsom arbetslösa vid slutet av april 1913 mot 1·9 % vid slutet av mars 1913 och 3·6 % vid utgången av april 1912.

Enligt inkomna uppgifter från ett antal arbetsgivare, sysselsättande 424 015 arbetare under veckan närmast före den 26 april 1913 visade sig en ökning på 0·2 % av antalet sysselsatta arbetare och på 0·4 % av det utbetalade lönebeloppet i jämförelse med samma vecka föregående månad. I jämförelse med samma vecka nästlidet år visade sig en ökning på 0·8 % av antalet sysselsatta arbetare och på 5·1 % av det utbetalade lönebeloppet.

(Labour Gazette.)

Arbetsmarknaden i Frankrike under mars 1913. Sedan den regniga väderleken under föregående månad lagt åtskilliga hinder i vägen för vinodlingsarbetet, upptogs detsamma under mars månad med så mycket större fart, så att all tillgänglig arbetskraft i det närmaste togs i anspråk. För skogsarbetarna var läget ej lika gynnsamt, enär avverkningssäsongen oväntat hastigt avslutades. Emellertid torde det påbörjade jordbruksarbetet komma att ge sysselsättning åt en del av de arbetslösa. Bland trädgårdsarbetarna i Paris omnejd har ingen arbetslöshet förmärkts.

Den under föregående månad påvisade nedgången inom textilindustrin synes endast varit av tillfällig natur och har redan åter givit plats för ett allmänt uppsving. Motsatt var förhållandet inom metallindustrin, där konjunkturerna voro, om ej direkt dåliga, åtminstone mindre gynnsamma än vid samma tid föregående år. Inom grafiska industrien rådde fortfarande god arbetstillgång. Byggnadsverksamheten har endast långsamt kommit i gång, och arbetslösheten har här ökat sedan februari samt uppvisat betydligt högre siffror än motsvarande tid föregående år. Läderindustrin, som under förra månaden visade tecken till förbättring, har likaledes lidit av ökad arbetslöshet.

Bland 1 012 arbetarorganisationer, som besvarat de månatliga förfrågningarna angående arbetsmarknadens läge och arbetslösheten under mars 1913, hava 779 med 219 511 medlemmar uppgivit antalet arbetslösa till 14 399 eller 6·5 %, inberäknat gruvarbetarna i Pas-de-Calais, och 7·5 % utan inberäknande av dessa arbetare. Motsvarande tal för närmast föregående månad var 6·6 % och för mars 1912 6·2 %.

Arbetstillgången under mars 1913 har i jämförelse med februari angivits såsom rikligare av 25 % av de redovisande fackorganisationerna, omfattande 22 % av de organiserade arbetarna, såsom oförändrad av resp. 57 och 63 % samt såsom mindre riklig av resp. 18 och 15 %.

På frågan: »Anser ni läget på arbetsmarknaden vara tillfredsställande för årstiden?» hava 617 arbetarorganisationer med 138 732 medlemmar svarat jakande och 241 med 103 734 medlemmar nekande.

(Bulletin de l'Office du Travail.)

Arbetsmarknaden i Frankrike under april 1913. Den under månaden inträffade kölden och nederbörden vållade ett kännbart avbräck i det under mars påbörjade vinodlingsarbetet; ehuru en del trängande arbeten, såsom kalkning, grävning och ympning trots den ogynnsamma väderleken måst fortgå, har arbetslösheten i betänklig grad ökat. För skogsarbetarna har läget ej undergått någon nämnvärd förändring; i vissa trakter hava en del arbetare visserligen fått selsättning med avbarkning av träd eller jordbruksarbete, men i stort sett är arbetslösheten oförändrad. Inom trädgårdsbranschen är liksom under mars fullt upp med arbete.

Vid väverierna fortfor arbetstillgången att ökas. Inom metallindustrin var ställningen däremot, i likhet med föregående månad, mindre god. Inom grafiska industrien har man även börjat få kännning av sämre konjunkturer, särskilt i Paris. Byggnadsverksamheten har omsider kommit i gång, och arbetslösheten inom hithörande fack minskades under månaden till hälften. Inom läderindustrin var läget i stort sett oförändrat med någon tendens till förbättring.

Bland 1 003 arbetarorganisationer, som besvarat de månatliga förfrågningarna angående arbetsmarknadens läge och arbetslösheten under april 1913, hava 773 med 242 620 medlemmar uppgivit antalet arbetslösa till 16 006 eller 6·6 %, inberäknat gruvarbetarna i Pas-de-Calais, och 7·4 % utan inberäknande av dessa arbetare. Motsvarande tal för närmast föregående månad var 7·5 % och för april 1912 7·4 %.

Arbetstillgången under april 1913 har i jämförelse med mars angivits såsom rikligare av 27 % av de redovisande fackorganisationerna, omfattande 23 % av de organiserade arbetarna, såsom oförändrad av resp. 53 och 65 % samt såsom mindre riklig av resp. 20 och 12 %.

På frågan: »Anser ni läget på arbetsmarknaden vara tillfredsställande för årstiden?» hava 615 arbetarorganisationer med 136 482 medlemmar svarat jakande och 230 med 111 773 medlemmar nekande.

(Bulletin de l'Office du Travail.)

Arbetsmarknaden i Tyskland under april 1913. Arbetsmarknadens läge har under april månad ej undergått någon förändring och torde i stort sett kunna betecknas som tillfredsställande.

Vid stenkolsgruvorna fanns jämn arbetstillgång; i Schlesien inträdde dock under senare delen av månaden en del rubbningar på grund av en utbruten arbetsinställelse. I brunkolsdistrikten var arbetsmarknaden tillfredsställande. Järngruvorna, malmförädlingsindustrin, järngjuterierna och kalindustrin uppvisade i allmänhet fortfarande gynnsamma konjunkturer. Inom maskinindustrin gjorde sig bristen på beställningar kännbart gällande. Inom kemisk-tekniska och elektriska industrierna betecknas läget delvis såsom mycket gynnsamt; otillräcklig arbetstillgång förefanns

däremot inom bomullsindustrien samt delvis även inom trävaruindustrien. Inom byggnadsverksamheten rådde ännu svår arbetsbrist; i den mån arbetssäsongen nalkades, gjorde sig dock en förbättring gällande.

Enligt uppgifter från sjukkassorna ökades de försäkringspliktiga medlemmarnas antal under månaden med 107 368 personer (86 154 män, 21 214 kvinnor) mot 117 831 föregående år (103 561 män, 13 772 kvinnor).

Angående arbetslösheten under april föreligga uppgifter från 46 fackförbund med 2 042 554 medlemmar. Av dessa voro vid månadens slut liksom vid dess början 2·3 % arbetslösa mot 1·7 % vid slutet av april 1912.

Enligt arbetsförmedlinganstalternas uppgifter kommo under april 1913 på 100 lediga platser för män 160 arbetssökande mot 150 under samma månad föregående år och 168 under närmast föregående månad. För kvinnor voro motsvarande siffror 96, 92 och 87. Gentemot föregående månad har sålunda vad männen beträffar någon förbättring av läget inträtt, varemot i jämförelse med förra året en försämring gör sig märkbar. Kvinnornas siffra överträffar såväl föregående månad som samma månad föregående år.

(Reichsarbeitsblatt.)

— Emigration. —

Utvandringen från Sverige. Utvandringen från Sverige till främmande världsdelar har under innevarande års första kvartal varit avsevärt större än under motsvarande tid förra året.

Enligt de till Socialstyrelsen från vederbörande myndigheter nu inkomna uppgifter hava från hamnar i Stockholm, Malmö, Hälsingborg och Göteborg emigrerat till främmande världsdelar 2 445 i Sverige hemmahörande personer, varjämte 1 416 från annat land utvandrat härifrån. Dessutom hava under samma tid 626 svenskar emigrerat över Kristiania och Trondhjem. Av de 3 071 svenska emigranter, som under första kvartalet utvandrat över ovannämnda svenska och norska hamnar, voro 2 241 män och 830 kvinnor.

Ovanstående uppgifter omfatta icke dem, som utvandrat över andra hamnar, samt ej heller dem, som utflyttat till europeiska länder.

Emigrationen från Sverige under första kvartalet av åren 1912 och 1913 fördelade sig, i den mån den gått över någon av de förut nämnda svenska eller norska hamnarna, på rikets olika delar på följande sätt:

Län.	Över svenska hamnar år	Över norska hamnar år	Över svenska och norska hamnar år	
	1913.	1913.	1913.	1912.
Stockholms stad	116	8	124	91
Stockholms län	35	5	40	39
Uppsala	14	—	14	13
Södermanlands	11	—	11	11
Östergötlands	112	1	113	86
Jönköpings	151	—	151	145
Kronobergs	144	—	144	97
Kalmar	269	—	269	158
Gottlands	14	—	14	14
Blekinge	109	—	109	45
Kristianstads	101	—	101	89
Malmöhus	146	—	146	131
Hallands	151	—	151	93
Göteborgs och Bohus	153	11	164	136
Älvsborgs	194	31	225	134

Län.		Över svenska hamnar år	Över norska hamnar år	Över svenska och norska hamnar år	
		1913.	1913.	1913.	1912.
Skaraborgs	län	124	2	126	64
Värmlands	»	167	122	289	154
Örebro	»	50	8	58	49
Västmanlands	»	26	2	28	22
Kopparbergs	»	70	24	94	97
Gävleborgs	»	96	21	117	70
Västernorrlands	»	65	157	222	95
Jämtlands	»	26	64	90	68
Västerbottens	»	37	96	133	81
Norrbottens	»	64	74	138	87
Hela riket		2445	626	3 071	2 069
Från annat land		1 416			
Summa		3 861			

De i Sverige hemmahörande emigranterna hava under detta års tre första månader befordrats från de olika hamnarna i följande antal:

	Jan.	Febr.	Mars	Summa
Stockholm	25	25	47	97
Malmö	60	158	327	545
Hälsingborg	16	32	93	141
Göteborg	260	414	988	1 662
Kristiania	39	75	106	220
Trondhjem	51	122	233	406
	451	826	1 794	3 071

Att döma av uppgifterna för april och maj synes utvandringen även under dessa månader hava varit större än under samma tid föregående år. Sålunda uppgick antalet i Sverige hemmahörande emigranter, som enbart över ovannämnda svenska hamnar utvandrat till främmande världsdelar, under april till 2 122 och under maj till 1 870 personer mot resp. 1 505 och 1 207 under samma månader år 1912.

— Arbetsförmedling. —

Den nya danska arbetsförmedlingslagen.¹ Den 24 april innevarande år antog landstinget en ny lag rörande offentlig arbetsförmedling, vilken träder i kraft den 1 juli 1913.

De offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, vilka för erhållande av statsunderstöd måste fylla de i denna lag föreskrivna bestämmelserna, kunna upprättas av en amtskommun, en primärkommun eller ock av flera kommuner i förening. Anstalt utanför Köpenhamn skall stå under ledning av en styrelse av minst 7 medlemmar, som väljes av vederbörande kommunalstyrelse och består av en opartisk ordförande samt arbetsgivare och arbetare till sinsemellan lika antal. Ordföranden bör vid valet hava erhållit ett röstetal motsvarande över hälften av antalet medlemmar i kommunalstyrelsen, i motsatt fall utses han av inrikesministern. Övriga ledamöter väljas enligt proportionell valmetod, om någon av kommunalstyrelsens medlemmar så önskar.

Den offentliga arbetsförmedlingsanstalten i Köpenhamn skall verka som centralanstalt för hela landet. Överledningen av denna anstalt tillkommer arbetsförmedlingsdirektören, vilken utnämnes av Konungen. Nämda direktör har även å statens vägnar tillsyn över samtliga offentliga anstalter och leder samarbetet. I ledningen av centralkontoets verksamhet biträdes direktören av

¹ Jfr »Medd.» årg. 1911, sid. 876 och 877.

ett råd av minst 10 ledamöter, därav hälften arbetsgivare, hälften arbetare. Av dessa ledamöter väljas 4 av inrikesministern, sedan arbetsgivarnas och arbetarnas huvudorganisationer fått yttra sig i ämnet. Övriga styrelsemedlemmar väljas av Köpenhamns stadsfullmäktige, eventuellt enligt proportionell metod.

Inrikesministern bemyndigas att låta upprätta offentlig arbetsförmedling på platser, varest icke inom 2 år efter lagens ikraftträdande sådan förmedling inrättats.

En offentlig anstalt skall enligt lagen kostnadsfritt förmedla arbete av alla slag och verksamheten bör fortsättas oberoende av inträdda arbetskonflikter. Har en fackorganisation tillställt anstalten meddelande om inträffad arbetsnedläggelse, så bör detta genom förmedlingens försorg bringas till de arbetssökandes kännedom.

Anstalterna äro skyldiga att samarbeta och att biträda med insamling av arbetsstatistik, vidare få de i vissa fall lämna reshjälp åt arbetssökande.

Samarbete skall därjämte anordnas med de offentliga arbetslöshetskassorna. Dessa sistnämnda skola bl. a. varje vecka tillställa arbetsförmedlingsanstalten en förteckning över samtliga inom distriktet bosatta medlemmar, som åtnjuta arbetslöshetsunderstöd, med angivande av namn och adress. Så vitt möjligt skall en liknande förteckning lämnas även över arbetslösa medlemmar, som ej åtnjuta dylikt understöd. Erhåller någon i förteckningen upptagen arbete genom arbetslöshetskassans försorg, så skall arbetsförmedlingen underrättas härom. Finnes flera lika kvalificerade arbetssökande, skall arbetsförmedlingen i första hand anskaffa plats åt medlemmar av offentliga arbetslöshetskassor. Har dylik förmedling ägt rum, skall meddelande härom lämnas arbetslöshetskassan.

Varje år skall anstalten inom viss tid till inrikesministeriet insända ett av vederbörande kommunalstyrelse attesterat utdrag ur räkenskaperna ävensom årsredogörelse. Arbetsförmedlingens kostnader skola bestridas av vederbörande kommuner; hålla flera kommuner gemensam anstalt, så bör, om ej annat bestämmes, dessa kommuner betala i proportion till sin folkmängd. De offentliga arbetsförmedlingsanstalterna åtnjuta, som förut nämnts, statsunderstöd, vilket dock ej för något enstaka kontor bör överstiga $\frac{1}{3}$ av dess omkostnader under sist förflutna året.

Reglering av den privata kommissionsverksamheten. I en inom Andra kammaren afgiven och sedermera till nämnda kammars femte tillfälliga utskott hänvisad motion hade herr Värner Rydén hemställt, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning, huruvida och i vilken utsträckning en mera ingående reglering av den verksamhet, som yrkesmässigt utövas av kommissionärer för anskaffande åt tjänstehjon eller andra av anställning inom riket, må anses påkallad, samt att Kungl. Maj:t därefter måtte vidtaga de åtgärder, vartill utredningen kan giva anledning.

Motionären stöder sig främst på ett av K. Kommerskollegium den 25 november 1912 avgivet utlåtande,¹ i vilket äro sammanförda uttalanden av åtskilliga kommittéer för arbetsförmedlingens ordnande, offentliga arbetsförmedlingsanstaltarnas styrelser, arbetsförmedlingskonferenser samt av polismyndigheter, angående den privata kommissionsverksamheten i vårt land. I dessa uttalanden kritiseras den enskilda arbetsförmedlingens arbetsmetoder och framhålles flera ofta förekommande missbruk, vilka under nu rådande förhållanden svårigen kunna beivras.

Kommerskollegium har dock ej för närvarande ansett sig böra förorda en mera genomgripande revision av 1884 års kungörelse angående kommissionärer, då man på grund av den nästan fullständiga saknaden av statistik över den privata kommissionsverksamheten saknar varje närmare kännedom om dennas omfattning och former. Dock finner Kollegium att, för möjligaste undvikande av osund konkurrens mellan kommissionskontoren, vid ansökning om tillstånd för utövande av kommissionsverksamhet, hänsyn bör tagas till behovet av dylik verksamhet inom orten. För vinnande av sådan närmare kännedom föreslår Kollegium, att kommissionärerna måtte åläggas en mera detaljerad bokföring över verksamheten.

Under särskilt framhållande av de många missbruk, som vidlåda kommissionärsverksamheten, hemställde utskottet, som dock fann att den privata arbetsförmedlingen ännu flerstädes kunde ha

¹ Jfr »Meddel.» 1913, s. 45.

en uppgift att fylla vid sidan av den offentliga, att Andra kammaren måtte bifalla motionen. Så skedde ock den 16 april, då kammaren beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Första kammaren, till vilken motionen sedermera översändes, ansåg däremot densamma ej böra till någon riksdagens åtgärd föranleda. Enligt kammarens uppfattning hade nämligen det avsedda spörsmålet redan genom Kommerskollegii anförda skrivelse blivit Kungl. Maj:t förelagt. Vid sådant förhållande vore kammaren övertygad, att Kungl. Maj:t även utan riksdagens framställning skulle vidtaga de åtgärder, som kunde vara påkallade.

— Arbets- och löneförhållanden m. m. —

Belgiskt lagförslag angående hemindustrien. Deputeradekammaren har den 31 januari 1913 upptagit till behandling en från socialdemokratiskt håll väckt motion angående reglering av hemindustrien.

Första kapitlet av motionen uppräknar de industrier, som äro beroende av lagen.

Andra kapitlet föreskriver, att samtliga hemarbetare skola registreras, dels i ett inom varje kommun fört register och dels i arbetsgivarens böcker; å sistnämnda ställe skall dessutom anteckning göras om av arbetaren utfört arbete och till honom utbetald avlöning, vilka uppgifter jämföras och införas i en till varje arbetare genom arbetsgivarens försorg utlämnad arbetsbok.

Tredje kapitlet innehåller föreskrifter angående hemindustriens hygieniska förhållanden. Arbetsministern är berättigad att varje år upprätta en förteckning på hemindustrier, ordnad efter de olika yrkenas mer eller mindre hälsovådliga karaktär. Han äger förbjuda sådana industrier, som, i den form de utövas, äro allt för hälsofarliga, och för andra fastställa speciella föreskrifter i hygieniskt hänseende.

Arbetsministern skall vidare låta utarbota ett specialreglemente för hemindustrien, med föreskrift om årlig inspektion av arbetslokalerna och åtgärder till förekommande av spridningen av smittosamma och yrkessjukdomar, bl. a. genom förbud mot arbete i lokaler, där med smittosamma sjukdomar behäftade personer befinna sig, ävensom mot att till hemarbetare utlämnas sådant arbetsmaterial, vars förarbetande kan innebära smittofara. Arbetare, som hava sitt huvudsakliga arbete förlagt till arbetsgivarens verkstad, skola enligt reglementet icke äga hemtaga arbete och utföra det i ej godkända lokaler. Hemarbete får vidare ej förekomma inom industrier, som avse beredande av livsmedel eller hudar, inom juteindustrien samt i allmänhet inom sådana näringsgrenar, där arbetarna äro utsatta för svåra förgiftningar. Slutligen skola bestämmelser även fastställas för användande av ett särskilt märke att äsättas varor, som helt eller delvis förfärdigats av hemarbetare.

Fjärde kapitlet avhandlar organisationen av de lönenämnder, som inom varje av reglementet berörd industri skola upprättas med uppgift att fastställa minimilöner. Nämnderna skola sammansättas av representanter för arbetsgivare och arbetare inom berörda industrier; till representanter kunna väljas till myndig ålder komna män eller kvinnor, som sedan minst ett år haft sysselsättning inom yrket, ävensom förutvarande yrkesutövare, som minst två år tillhört yrket. Därest endera parten vägrar eller försummar att utse representanter, äger vederbörande minister i stället utnämna sådana. Ministern må även i nämnden låta representera sig genom en eller flera delegerade, vilka äga yttrande- men ej rösträtt.

Femte och sjätte kapitlen innehålla vissa detaljbestämmelser angående lönnernas utbetalande och inspektionen samt straffbestämmelser för överträdelse mot lagens föreskrifter.

(Bulletin de l'Office du Travail.)

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

April månad år 1913.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,¹ lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under april månad.

Översikt av verksamheten under *april* månad år 1913.

	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans.		
	Ansök- ningar om arbete.	Lediga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Lediga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Lediga plat- ser.	Till- satta plat- ser.
<i>April:</i>									
Stockholm	2 363	1 774	1 245	2 073	2 897	1 216	4 436	4 671	2 461
Uppsala län	360	342	199	252	271	191	612	618	390
Södermanlands län	245	243	156	165	154	96	410	397	252
Östergötlands län	688	711	397	521	641	320	1 204	1 352	717
Norrköping	535	436	291	353	407	222	888	843	518
Jönköpings län	137	87	55	186	205	135	323	292	190
Kronobergs län	34	10	7	62	62	45	96	72	52
Norra Kalmar län	80	48	30	45	68	34	125	116	64
Södra Kalmar län	64	69	47	99	127	83	163	196	130
Blekinge län	266	199	137	300	256	155	566	455	292
Kristianstads län	262	347	209	235	434	202	497	781	411
Malmöhus län. { Malmö	937	500	418	1 066	965	640	2 003	1 465	1 058
{ Lund	237	120	110	121	79	71	358	199	181
{ Landskrona	171	129	94	68	88	35	239	217	129
{ Hälsingborg	504	285	252	218	298	155	722	583	407
{ Ystad	104	59	47	82	70	39	186	129	86
{ Trelleborg	91	112	81	54	62	42	145	174	123
{ Eslöv	131	124	88	55	76	53	186	200	141
{ Skurup	50	45	41	18	33	13	68	78	54
Hallands län	341	253	132	199	269	130	540	522	262
Göteb. o. Bohus län	114	150	85	124	149	57	238	299	142
Göteborg	1 184	1 159	1 008	775	1 254	640	1 959	2 413	1 648
Skaraborgs län	68	72	42	58	103	48	126	175	90
Värmlands län	92	142	67	59	176	40	151	318	107
Örebro län	286	242	181	270	310	186	556	552	367
Västmanlands län	277	321	180	225	289	171	502	610	351
Kopparbergs län	221	176	125	300	345	223	521	521	348
Gävle stad och län	222	225	145	122	169	75	344	394	220
Västernorrlands län	72	68	37	160	211	99	232	279	136
Jämtlands län	126	73	61	207	261	92	333	334	153
Västerbottens län	62	37	22	79	105	54	141	142	76
Norrbottnens län	42	64	32	117	105	76	159	169	108
Tillsammans april 1913	10 861	8 622	6 021	8 668	10 939	5 638	19 029	19 561	11 659
" " 1912	9 387	6 817	5 011	7 006	8 930	4 560	16 393	15 747	9 571
" mars 1913	8 926	6 047	4 210	7 498	8 872	4 424	16 424	14 919	8 634

¹ De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:dje sida.

Tillsatta platser

i jämförelse med föregående månad samt motsvarande tid föregående år.

Anstalter.	Hela antalet.			Ökning (+) eller minskning (—).				Januari—april.			
	April 1912.	Mars 1913.	April 1913.	April 1912— april 1913.		Mars 1913— april 1913.		Hela antalet.		Ökning (+) eller minskning (—) 1912/1913.	
				Antal.	%.	Antal.	%.	1912.	1913.	Antal.	%.
Stockholm	2 067	1 744	2 461	+ 394	+ 19	+ 717	+ 41	6 452	7 201	+ 749	+ 12
Uppsala län	377	279	390	+ 13	+ 3	+ 111	+ 40	1 179	1 131	— 48	— 4
Södermanlands län	189	186	252	+ 63	+ 33	+ 66	+ 35	615	745	+ 130	+ 21
Östergötlands län	610	642	717	+ 107	+ 18	+ 75	+ 12	1 972	2 138	+ 166	+ 8
Norrköping	396	360	513	+ 117	+ 30	+ 153	+ 43	1 270	1 462	+ 192	+ 15
Jönköpings län	176	206	190	+ 14	+ 8	— 16	— 8	533	647	+ 114	+ 21
Kronobergs län ¹	—	67	52	—	—	— 15	— 22	—	158	—	—
Norra Kalmar län	64	51	64	+ 0	+ 0	+ 13	+ 25	207	195	— 12	— 6
Södra Kalmar län	105	110	130	+ 25	+ 24	+ 20	+ 18	331	396	+ 65	+ 20
Blekinge län	264	230	292	+ 28	+ 11	+ 62	+ 27	789	888	+ 99	+ 13
Kristianstads län	237	271	411	+ 174	+ 73	+ 140	+ 52	700	1 061	+ 361	+ 52
Malmöhus län. { Malmö	872	806	1 058	+ 186	+ 21	+ 252	+ 31	2 631	3 091	+ 460	+ 17
Lund	174	124	181	+ 7	+ 4	+ 57	+ 46	585	574	— 11	— 2
Landskrona	136	75	129	— 7	— 5	+ 54	+ 72	364	331	— 33	— 9
Hälsingborg	420	275	407	— 13	— 3	+ 132	+ 48	1 174	1 146	— 28	— 2
Ystad	62	58	86	+ 24	+ 39	+ 28	+ 48	206	260	+ 54	+ 26
Trelleborg	158	104	123	— 35	— 22	+ 19	+ 18	355	311	— 44	— 12
Eslöv	128	119	141	+ 13	+ 10	+ 22	+ 18	384	450	+ 66	+ 17
Skurup	47	55	54	+ 7	+ 15	— 1	— 2	156	189	+ 33	+ 21
Hallands län	228	187	262	+ 34	+ 15	+ 75	+ 40	637	686	+ 49	+ 8
Göteb. o. Bohus län	135	148	142	+ 7	+ 5	— 6	— 4	446	510	+ 64	+ 14
Göteborg	1 302	1 052	1 648	+ 346	+ 27	+ 596	+ 57	4 041	4 737	+ 696	+ 17
Skaraborgs län	76	71	90	+ 14	+ 18	+ 19	+ 27	198	256	+ 58	+ 29
Värmlands län	89	101	107	+ 18	+ 20	+ 6	+ 6	316	390	+ 74	+ 23
Örebro län	271	281	367	+ 96	+ 35	+ 86	+ 31	775	996	+ 221	+ 29
Västmanlands län	297	254	351	+ 54	+ 18	+ 97	+ 38	927	1 078	+ 151	+ 16
Kopparbergs län	236	245	348	+ 112	+ 47	+ 103	+ 42	739	948	+ 209	+ 28
Gävle stad och län	153	109	220	+ 67	+ 44	+ 111	+ 102	542	564	+ 22	+ 4
Västernorrlands län	127	155	136	+ 9	+ 7	— 19	— 12	608	721	+ 113	+ 19
Jämtlands län	92	102	153	+ 61	+ 66	+ 51	+ 50	294	414	+ 120	+ 41
Västerbottens län ¹	—	80	76	—	—	— 4	— 5	—	277	—	—
Norrbottnens län	83	87	108	+ 25	+ 20	+ 21	+ 24	341	335	— 6	— 2
Tillsammans	9 571	8 634	11 659	+ 2 088	+ 22	+ 3 025	+ 35	29 767	34 286	+ 4 519	+ 15
Därv jordbruk, skogshushållning m. m.	2 202	1 996	2 698	+ 496	+ 23	+ 702	+ 35	6 143	7 446	+ 1 303	+ 21
övriga näringsgrenar	7 369	6 638	8 961	+ 1 592	+ 22	+ 2 323	+ 35	23 624	26 840	+ 3 216	+ 14

Vid samtliga under månaden verksamma anstalter gjordes tillhopa 19 029 ansökningar om arbete, varav 10 361 av män och 8 668 av kvinnor. Samtidigt funnos disponibla 19 561 lediga platser, nämligen 8 622 för män och 10 939 för kvinnor. Hela antalet tillsatta platser uppgick till 11 659, av vilka 6 021 besattes med män och 5 638 med kvinnor.

Räknat på 100 lediga platser kommo för hela riket under månaden 97 ansökningar om arbete, gentemot 110 ansökningar under näst föregående månad och 104 under april 1912. Antalet tillsatta platser per 100 lediga utgjorde under månaden 60 gentemot 58 under näst föregående månad och 61 under april 1912.

¹ Anstalten började sin verksamhet under år 1912.

Bland de *särskilda anstalterna* uppvisa givetvis de i storstäderna belägna samt de större länsförmedlingarna den största omsättningen av arbetskraft; en relativt större frekvens framträder även vid de anstalter, som fungerat under någon längre tid och därunder hunnit förvärva mera omfattande förbindelser och förtroende.

Närmare upplysningar i övrigt rörande verksamheten vid de olika anstalterna kunna inhämtas ur här meddelade tabeller.

Arbetsmarknadens allmänna läge har under månaden ytterligare förbättrats och var gynnsammare än läget motsvarande tid i fjol. Särskilt inom jordbruket har efterfrågan efter arbete varit stark. För byggnads- och grovarbetare var arbetstillgången ännu knapp på vissa ställen.

Förestående tabell lämnar en närmare belysning av *verksamhetens utveckling* vid de olika anstalterna, i vad angår de tillsatta platsernas antal. På de flesta håll finner man en stark framåtgång i jämförelse med såväl motsvarande tidpunkt under föregående år som med nästlidna månad. För samtliga anstalter och yrkesgrenar uppgick ökningen vid jämförelse med april 1912 till 2 088 eller 22 % (därav för jordbruket m. m. 496 eller 23 % och för övriga näringsgrenar 1 592 eller 22 %); i förhållande till resultaten under nästföregående månad utgjorde ökningen 3 025 eller 35 % (därav för jordbruket m. m. 702 eller 35 % och för övriga näringsgrenar 2 323 eller 35 %).

I det följande meddelas vissa tabellariska uppgifter rörande den offentliga arbetsförmedlingens betydelse för *särskilda näringsgrenar* samt för verksamhetens utveckling och arbetstillgången därinom. Det torde vara nog att här ytterligare betona, hurusom alltjämt en synnerligen skarp skillnad framträder mellan å ena sidan jordbruket och skogshushållningen, där i allmänhet rik arbetstillgång yppas, samt å den andra sidan de industriella yrkena m. fl., vilka visa överflöd på arbetskraft.

Den grundväsentliga skillnaden mellan arbetsmarknaden inom jordbruket och inom de industriella yrkena kommer klart till synes i nedanstående tablå, som jämväl lämnar tillfälle till jämförelser med motsvarande tid föregående år samt med nästlidna månad.

På 100 lediga platser kommo:

	<i>Ansökningar om arbete.</i>			<i>Tillsatta platser.</i>		
	April 1912.	Mars 1913.	April 1913.	April 1912.	Mars 1913.	April 1913.
<i>Jordbruket m. m.</i>						
Män	88	95	73	65	59	60
Kvinnor	43	46	46	42	32	41
Tillsammans	77	83	66	59	53	55
<i>Övriga näringsgrenar.</i>						
Män	173	195	155	80	79	77
Kvinnor	83	89	84	52	52	53
Tillsammans	113	119	108	61	60	61
<i>Samtliga yrkesgrenar.</i>						
Män	138	148	120	74	70	70
Kvinnor	78	85	79	51	50	52
Tillsammans	104	110	97	61	58	60

Sveriges offentliga arbetsförmedling april 1913.

Sammandrag för samtliga anstalter.

Yrkesgrupper.	Manliga avdelningen.			Kvinnliga avdelningen.			Tillsammans.			På 100 ¹ lediga platser kommo:	
	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	ansök- ningar om arbete.	till- satta plat- ser.
I. Jordbruk och skogs- hushållning m. m. .	2 637	3 631	2 194	564	1 237	504	3 201	4 868	2 698	66	55
II. Gruvdrift och malm- förädling	31	41	27	—	—	—	31	41	27	—	—
III. Industri och hantverk m. m.:											
<i>A</i> Jord-, sten- och glasindu- stri	105	92	78	3	7	4	108	99	82	109	83
<i>B</i> Metall- o. maskinindustri	751	467	284	27	13	2	778	480	286	162	60
<i>C</i> Trävaruindustri	281	237	141	—	8	8	281	245	149	115	61
<i>D</i> Byggnadsverksamhet	1 272	774	642	—	1	1	1 272	775	643	164	83
<i>E</i> Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	53	42	25	9	6	5	62	48	30	129	63
<i>F</i> Textilindustri	75	10	6	73	33	14	148	43	20	344	47
<i>G</i> Beklädnadsindustri	66	31	12	149	136	49	215	167	61	129	37
<i>H</i> Närings- och nyttnings- ämnesindustri	248	134	96	136	199	91	384	333	187	115	56
<i>I</i> Kemisk-teknisk och be- lysningsindustri	35	27	22	10	11	6	45	38	28	—	—
<i>J</i> Trämasse- och pappers- industri	35	17	10	21	37	25	56	54	35	104	65
<i>K</i> Grafisk industri	41	12	10	10	7	4	51	19	14	—	—
<i>L</i> Industri och hantverk, ej särskilt specif.	286	132	97	40	39	20	326	171	117	191	68
IV. Handel och samfärdsel:											
<i>A</i> Kontors-, bank- och för- säkringspersonal	122	62	44	56	26	17	178	88	61	202	69
<i>B</i> Butiks- och magasinsper- sonal	492	381	308	323	147	78	815	528	386	154	73
<i>C</i> Hotell-, kafé- och restau- rantrörelse	100	89	57	789	1 172	609	889	1 261	666	70	53
<i>D</i> Landtransport	948	743	443	93	164	52	1 041	907	495	115	55
<i>E</i> Vattentransport	250	105	69	7	8	5	257	113	74	227	65
<i>F</i> Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	1	19	9	2	11	8	3	30	17	—	—
V. Husligt arbete	1	4	2	6 141	7 617	4 101	6 142	7 621	4 103	81	54
VI. Allmän och litterär verksamhet	23	30	25	70	56	32	93	86	57	108	66
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	2 508	1 542	1 420	145	4	3	2 653	1 546	1 423	172	92
Summa för april 1913	10 361	8 622	6 021	8 668	10 939	5 638	19 029	19 561	11 659	97	60
„ „ „ 1912	9 387	6 817	5 011	7 006	8 930	4 560	16 393	15 747	9 571	104	61

¹ Proportionstal hava här ej beräknats i de fall, då de absoluta talen äro små. Dessa hava dock medräknats i summan för »samtliga yrkesgränar», varav förklaras vissa skiljaktigheter mellan de under denna rubrik uppförda talen samt de detaljsummor, som finnas angivna.

För en närmare kännedom om arbetsförmedlingens betydelse för de särskilda näringsgrenarna hänvisas till förestående tabell. I nedanstående översikt återgivas de för bedömandet av arbetsmarknadens läge betydelsefullaste siffrorna rörande proportionen mellan arbetsansökningar och lediga platser (både män och kvinnor).

På 100 lediga platser kommo:

Ansökningar om arbete.

April 1912. Mars 1913. April 1913.

Jordbruk och skogshushållning m. m.	77	83	66
Metall- och maskinindustri	178	213	162
Trävaruindustri	201	142	115
Byggnadsverksamhet	202	253	164
Textilindustri	232	311	344
Beklädnadsindustri	122	157	129
Närings- och njutningsämnesindustri	160	163	115
Kontors- o. d. personal	244	300	202
Butiks- o. d. personal	246	211	154
Hotell-, kafé- och restaurantrörelse	63	73	70
Landtransport	100	108	115
Husligt arbete	80	85	81
Grovarbete	171	229	172

Flera av ovanstående näringsgrupper utvisa ganska riklig tillgång på arbetskraft. Emellertid inträdde under månaden förbättring inom samtliga grupper utom textilindustri och landtransport.

Granskar man med ledning av rapporterna huru de tillsatta platserna fördela sig på vissa *specialiteter av arbetare* framgå i huvudsak följande resultat. För kvinnorna återfinnas de största förmedlingsresultaten naturligen inom gruppen husligt arbete i privat tjänst, nämligen 128 platser för hushållerskor, 506 för hus- och barnjungfrur, 336 för kokerskor och köksor, 1 382 för ensamjungfrur samt 1 586 inom tvätt- och rengöringsarbete o. s. v.; inom hotell-, kafé- och restaurantrörelse anställdes 108 servitriser, 61 städerskor, 63 kokerskor, 335 diskerskor o. s. v. Inom handels-, kontors- och lagerarbeten placerades 72, i jordbruks- o. d. arbete 504. Bland viktigare manliga specialiteter må anföras bleck- och plåtslagare 22, smeder och hovslagare 80, filare och bänkarbetare 38, maskinarbetare 41, sågverks- och brädgårdsarbetare 94, möbel- och finsnickare 29, jord-, beton- o. d. arbetare 176, murare 52, murarbetsmän och tegelbärare 84, byggnadssnickare och timmermän 211, måleriarbetare 45, handels- och lagerarbetare 201, springpojkar 233, kuskar och åkeriarbetare 90, stuveriarbetare 29 o. s. v. Inom jordbruk och skogshushållning m. m. anställdes: befälspersonal 36, tjänare på stat 259, tjänare i husbondes kost 944, tillfälliga arbetare 499, trädgårdspersonal 334, skogspersonal 82 samt diverse andra arbetare 40.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 1 928 platser, varav 1 453 manliga och 475 kvinnliga; motsvarande tal föregående år voro resp. 1 399, 1 024 och 375 samt under nästlidna månad resp. 1 112, 795 och 317. Dessa siffror giva dock endast ett svagt uttryck för de offentliga

anstalternas verkliga betydelse för omgivande trakt, enär vid samtliga länsanstalter alla platser, som tillsatts inom resp. län, redovisas såsom förefintliga inom orten.

Antalet platser, som under april månad tillsatts utom resp. orter.

		April 1913.		Tillsam- mans.	April 1912. Mars. 1913.	
		Manliga.	Kvinnliga.			
Stockholm	206	63	269	260	157	
Uppsala län	27	7	34	52	15	
Södermanlands län	4	8	12	8	7	
Östergötlands län	16	8	24	9	11	
Norrköping	187	49	236	205	134	
Jönköpings län	11	18	29	14	22	
Kronobergs län	3	5	8	—	18	
Norra Kalmar län	—	3	3	2	4	
Södra Kalmar län	2	2	4	2	4	
Blekinge län	18	37	55	57	50	
Kristianstads län	58	70	128	47	80	
Malmöhus län. { Malmö	159	76	235	163	101	
Lund	49	10	59	59	46	
Landskrona	19	3	22	23	21	
Hälsingborg	117	14	131	110	64	
Ystad	31	10	41	29	19	
Trelleborg	24	6	30	47	45	
Eslöv	57	13	70	86	73	
Skurup	37	11	48	30	49	
Hallands län	3	12	15	12	7	
Göteb. o. Bohus län	5	—	5	5	4	
Göteborg	238	17	255	122	104	
Skaraborgs län	—	—	—	1	5	
Värmlands län	129	—	129	2	2	
Örebro län	15	4	19	13	18	
Västmanlands län	3	3	6	3	2	
Kopparbergs län	16	14	30	12	25	
Gävle stad och län	12	1	13	4	8	
Västernorrlands län	3	4	7	20	2	
Jämtlands län	—	5	5	2	3	
Västerbottens län	4	2	6	—	12	
Norrbottens län	—	—	—	—	—	
Tillsammans april 1913	1 453	475	1 928	1 399	1 112	
" 1912	1 024	375	1 399	—	—	
" mars 1913	795	317	1 112	—	—	

Arbetsmarknadens läge

enligt arbetsförmedlingsanstalternas rapporter.

Arbetsstillgången har under april månad vid flertalet arbetsförmedlingsanstalter ökat i jämförelse med såväl närmast föregående månad som motsvarande månad föregående år. Endast på ett par orter — Västervik och Hälsingborg — betecknas läget som sämre än under april 1912. Förmedlingsverksamheten har också i allmänhet varit livlig; särskilt anstalterna i Stockholm, Kristianstad och Falun hava enligt rapporterna varit ovanligt starkt frekventerade. Från Jönköping och Umeå däremot anmärkes, att omsättningen där varit relativt obetydlig, sannolikt till följd därav, att den lediga arbetskraften på dessa orter redan blivit placerad. För byggnads- och grov-

arbetare synes arbetstillgången ännu varit knapp på en del orter, t. ex. Norrköping, Växjö, Kalmar, åtskilliga skånska städer, Halmstad och Örebro. I Stockholm och Göteborg var åter livlig efterfrågan på byggnadsarbetare.

Inom metall- och maskinindustrierna var i likhet med föregående månader god arbetstillgång. Särskilt voro dugliga yrkesarbetare efterfrågade i Stockholm, Eskilstuna, Växjö, Göteborg och Västerås. Å sistnämnda plats hade en del yngre verkstadsarbetare dock svårt att finna varaktig anställning.

Bland skogsarbetarna inträder, enligt vad från arbetsförmedlingsanstalterna i Östersund och Luleå framhålles, i allmänhet arbetslöshet under april månad. I Norrbotten synes emellertid läget i detta hänseendet innevarande år varit ovanligt gynnsamt.

Inom jordbruket torde efterfrågan på arbetskraft under denna månad nått sin kulmen för året. Särskilt i mellersta Sverige uppgives bristen på arbetare varit större än vanligt. Från arbetsförmedlingsanstalten i Stockholm meddelas, att man i en del fall gjort framgångsrika försök att åt landsbygden återbörda till staden nyinflyttade arbetare. I Göteborg hade antalet tillsatta platser inom jordbruket ökats med 84 % sedan samma tid föregående år. Relativt god synes tillgången på arbetskraft varit i Malmöhus län. Vid anstalterna i Malmö och Ystad var det till och med brist på arbete för daglönare.

För handels- och kontorspersonal voro tillfällena till stadigvarande platser i Stockholm knappa. Såväl här som i Göteborg rådde däremot brist på springpojkar, läringar o. d. Större tillgång på minderåriga torde först vara att förvänta i juni, då skolorna slutat.

Å arbetsförmedlingsanstalternas kvinnliga avdelningar rådde under vårflyttningen i allmänhet stor omsättning. Från Stockholm uppgives efterfrågan på kvinnor till huslig tjänst varit större än något föregående år.

Yrkesgrupper.	Stockholm.			Uppsala län.			Södermanlands län.		
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Till-satta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Till-satta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Till-satta platser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	174	394	178	199	273	164	136	180	114
Därav kvinnor	20	70	21	38	56	34	34	45	32
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	1	—	—	1	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	6	10	5	—	2	—	—	—	—
Därav kvinnor	3	7	4	—	—	—	—	—	—
B Metall- och maskinindustri	267	168	89	20	22	10	31	12	9
Därav kvinnor	20	13	2	—	—	—	—	—	—
C Trävaruindustri	32	39	21	20	23	15	7	7	5
D Byggnadsverksamhet	453	193	152	27	7	7	5	11	2
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	13	8	2	—	1	—	—	—	—
Därav kvinnor	3	1	1	—	—	—	—	—	—
F Textilindustri	6	—	—	—	—	—	—	4	—
Därav kvinnor	5	—	—	—	—	—	—	4	—
G Beklädnadsindustri	45	52	15	—	1	—	—	—	—
Därav kvinnor	38	48	13	—	1	—	—	—	—
H Närings- och njutningsämnesindustri	72	49	21	6	13	7	6	4	2
Därav kvinnor	40	32	10	—	4	1	3	3	2
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	8	18	11	—	—	—	—	1	1
Därav kvinnor	7	6	2	—	—	—	—	—	—
J Trämasse- och pappersindustri	20	19	9	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	9	16	9	—	—	—	—	—	—
K Grafisk industri	16	8	6	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	4	2	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk ej särskilt specif.	72	29	23	5	4	1	18	7	5
Därav kvinnor	8	2	2	—	—	—	2	—	—
IV. Handel och samfärdsl:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	97	37	28	—	2	1	—	—	—
Därav kvinnor	37	16	10	—	—	—	—	—	—
B Butika- o. magasinpersonal.	298	233	146	10	8	7	15	2	2
Därav kvinnor	82	55	20	2	3	3	7	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	212	295	130	20	28	22	10	12	6
Därav kvinnor	186	276	119	19	23	19	7	8	4
D Landtransport	283	278	149	22	27	9	8	9	6
Därav kvinnor	9	28	2	8	2	2	2	1	1
E Vattentransport	56	53	32	—	—	—	—	2	—
F Handel och samfärdsl, ej särskilt specif.	3	21	11	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	10	7	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	1 568	2 301	986	185	180	131	109	93	57
Därav kvinnor	1 568	2 299	986	185	180	131	109	93	57
VI. Allmän och litterär verksamhet	36	21	13	2	2	1	1	—	—
Därav kvinnor	29	11	4	1	2	1	1	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	699	445	494	95	20	15	63	53	43
Därav kvinnor	5	3	2	4	—	—	—	—	—
Summa för april månad år 1913	4 436	4 671	2 461	612	613	390	410	397	252
Därav kvinnor	2 078	2 897	1 216	252	271	191	165	154	96
, , , månad år 1912	3 872	3 954	2 067	598	577	377	354	290	189
Därav kvinnor	1 748	2 539	1 015	261	267	185	134	127	73

Östergötlands län.						Jönköpings län.			Kronobergs län.			Kalmar län.			Blekinge län.		
Norrköping.			Övriga anstalter.														
Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.
112 8	264 29	186 16	447 56	607 94	324 41	60 3	55 22	27 4	9 2	6 5	3 2	58 10	118 46	67 22	152 61	161 73	94 39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	7	7	7	2	1	3	1	1	—	—	—	—	1	—	9	23	22
55	26	22	16	16	3	16	10	6	4	4	2	8	4	3	12	5	3
26	14	12	19	22	8	5	15	5	1	—	—	4	18	9	7	6	5
74	30	30	21	16	11	5	1	1	4	1	—	12	8	6	26	5	2
2	2	2	3	—	—	3	6	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—
78 27	19 16	13 11	3 3	2 2	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18 12	6 6	5 5	14 12	9 5	1 1	2 2	5 5	4 4	3 3	2 2	1 1	1 1	1 1	1 1	9 7	7 6	2 2
17 7	32 28	28 24	20 5	29 14	12 5	9 2	7 3	6 2	1 —	1 1	—	7 4	7 5	3 2	5 —	2 1	—
2	2	—	1	—	—	9 —	1 1	1 1	—	—	—	5 2	3 2	3 2	—	—	—
9	3	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	6	4
11 6	1 1	1 1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	3	2	12	3	1	6	2	1	1	1	1	9	5	3	11 —	5 1	4 1
1 —	1 1	1 1	11 2	6 1	5 —	6 1	1 —	1 —	3 1	1 —	1 —	2 2	1 —	—	3	2	—
19 6	2 1	1 —	14 7	11 5	7 3	7 3	3 3	3 3	6 3	—	—	5 3	1 —	—	18 10	3 2	1 1
35 81	61 55	36 82	36 82	96 90	50 45	27 25	40 35	26 23	8 6	16 14	12 10	16 11	32 32	24 24	17 16	31 28	16 16
59 4	58 11	36 5	33 9	27 5	14 2	7 4	2 1	2 1	1 —	—	—	10 —	4 —	2 —	25 2	18 2	7 2
19	6	4	8	8	7	1	1	1	—	—	—	11	4	3	3	—	—
—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
112 112	256 256	124 124	390 390	418 418	219 219	148 148	188 188	95 95	46 46	40 40	32 32	110 110	106 106	64 64	204 204	142 142	94 94
4 4	4 3	4 3	5 5	14 7	10 4	3 3	1 1	1 1	1 1	—	—	1 1	3 3	2 2	—	3 1	2 —
218 186	46 —	46 —	142	65	43	10 —	7 1	5 1	7	—	—	29	—	4	64	41	36
888 353	943 407	518 222	1 204 521	1 352 641	717 320	323 186	292 205	190 135	96 62	72 62	52 45	288 144	312 195	194 117	566 300	455 256	292 155
796 300	651 387	396 167	1 001 420	1 111 546	610 281	344 169	269 163	176 106	—	—	—	247 103	270 160	169 86	450 232	380 237	264 163

Yrkesgrupper.	Kristianstads län.			M a l m ö h u s					
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Malmö.			Hälsingborg.		
				Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	268	458	249	174	205	148	116	171	130
Därav kvinnor	84	185	79	17	51	27	9	31	13
II. Gruvdrift och malmförädling	2	2	2	—	—	—	7	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	6	—	—	1	—	—	16	19	19
B Metall- och maskinindustri	3	12	3	64	19	15	40	13	10
Därav kvinnor				6	—	—	1	—	—
C Trävaruindustri	7	2	1	15	11	12	3	—	—
Därav kvinnor				7	7	7	—	—	—
D Byggnadsverksamhet	9	18	8	153	70	72	76	54	54
Därav kvinnor				—	1	1	—	—	—
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	9	14	10	11	—	—
Därav kvinnor				3	3	3	1	—	—
F Textilindustri	—	—	—	16	2	2	10	3	1
Därav kvinnor				14	2	2	7	2	—
G Beklädnadsindustri	—	6	—	51	34	16	16	10	3
Därav kvinnor				43	29	14	9	9	2
H Närings- och njutningsämningsindustri	8	6	5	49	31	21	27	11	3
Därav kvinnor	1	—	—	22	28	19	5	7	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	1	1	7	3	3
Därav kvinnor									
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	7	17	15	3	—	—
Därav kvinnor				7	16	15	1	—	—
K Grafsk industri	—	—	—	8	1	1	1	1	1
Därav kvinnor				1	1	1			
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	—	1	1	93	38	31	12	3	3
Därav kvinnor				23	11	9			
IV. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	24	9	7	1	—	—
Därav kvinnor				10	7	5			
B Butiks- och magasinpersonal	2	4	2	165	43	38	14	4	3
Därav kvinnor	1	2	—	110	25	22	8	4	3
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	29	50	27	90	94	61	42	53	26
Därav kvinnor	23	42	21	84	89	58	32	49	23
D Landtransport	19	11	6	150	133	49	51	34	24
Därav kvinnor				28	70	18	8	8	3
E Vattentransport	1	—	—	14	—	—	43	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor									
V. Husligt arbete	126	205	102	692	622	437	136	188	111
Därav kvinnor	126	205	102	692	622	437	136	188	111
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	6	3	2	1	2	2
Därav kvinnor				6	3	2	1	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	17	6	5	222	118	120	89	14	14
Summa för april månad år 1913	497	781	411	2 003	1 465	1 058	722	533	407
Därav kvinnor	235	434	202	1 066	965	640	218	298	155
, , , månad år 1912	375	522	237	1 797	1 145	872	729	654	420
Därav kvinnor	153	306	107	749	694	476	241	328	163

I ä n.			Hallands län.			Göteborgs och Bohus län.						Skaraborgs län.		
Övriga anstalter.						Göteborg.			Övriga anstalter.					
Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.
333 31	391 93	257 34	162 38	258 77	119 31	125 9	235 47	145 3	49 8	139 32	58 5	41 2	66 10	34 2
1	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	4	3	8	4	2	13	6	6	—	—	—	2	3	1
29	33	18	13	8	1	103	65	57	7	1	1	—	—	—
17	7	3	6	4	4	40 —	14 1	11 1	1	2	1	2	2	2
53	51	46	63	23	18	158	169	158	14	12	9	—	—	—
9 2	10 1	9 1	2	—	—	8 —	6 1	3 —	—	—	—	1	1	1
6 4	2 1	2 1	7	—	—	21 13	3 2	1 —	—	4 1	—	—	3 3	—
10 5	5 3	3 2	7 4	1 1	—	29 10	16 13	4 2	3 1	1 —	1 —	—	—	—
37 6	18 6	14 3	13 2	9 2	3 1	42 15	50 26	25 4	5 —	4 2	1 —	11 6	10 8	7 4
1	—	—	—	—	—	3 1	9 2	8 1	7	—	—	1	—	—
—	—	—	—	—	—	10 4	8 5	3 1	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	11 1	2 1	1 —	1	3	3	—	—	—
25	18	15	5	—	—	4 1	9 2	5 2	2	1	1	1	—	—
2 1	— —	— —	—	5	2	21	19	13	—	—	—	—	—	—
16 6	5 2	5 3	15 8	5 3	2 1	155 39	178 32	150 10	5 3	3 —	2 —	4 2	3 2	2 2
20 16	36 34	25 24	17 14	32 29	15 13	59 55	93 87	27 24	17 15	16 16	11 11	3 —	5 4	1 —
75 9	52 8	34 5	36 2	14 5	10 4	130 4	130 15	67 2	5	3	2	3	2	1
4	—	—	13	2	1	55	17	14	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	— —	7 1	5 1	—	—	—	—	—	—
817 317	258 258	179 179	131 131	151 151	79 79	617 616	1 013 1 012	587 586	96 96	97 97	40 40	48 48	76 76	40 40
2 1	6 2	4 1	— —	1 1	1 1	18 7	10 7	5 3	2 1	1 1	1 1	—	—	—
217	97	94	42	5	5	337	354	353	23	12	11	9	4	1
1 182 398	997 408	714 253	540 199	522 269	262 130	1 959 775	2 413 1 254	1 648 640	238 124	299 149	142 57	126 58	175 103	90 48
1 228 866	979 389	705 244	346 160	420 213	228 115	1 556 611	1 913 942	1 302 506	276 134	272 151	135 62	125 64	138 74	76 44

Yrkesgrupper.	Värmlands län.			Örebro län.			Västmanlands län.		
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	36	90	81	140	199	117	168	260	187
Därav kvinnor	5	26	4	29	51	18	31	61	30
II. Gruvdrift och malmförädling	4	4	4	—	1	—	4	19	10
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	4	4	4	14	8	8	1	3	1
B Metall- och maskinindustri	1	—	—	12	4	4	36	32	16
C Trävaruindustri	7	11	4	4	1	1	8	5	1
D Byggnadsverksamhet	13	35	11	19	14	13	28	21	17
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F Textilindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
G Beklädnadsindustri	—	—	—	2	1	1	1	2	1
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	1	2	1
H Närings- och njutningsämnesindustri	4	10	3	14	10	7	5	5	2
Därav kvinnor	2	9	2	3	3	2	2	4	2
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	1	—	—	—	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	1	—	—	—	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	1	1	1	10	15	5	7	2	1
Därav kvinnor	—	—	—	3	13	3	—	—	—
IV. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	—	—	—	3	2	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B Butiks- o. magasinpersonal	2	3	—	15	3	3	2	2	2
Därav kvinnor	—	—	—	7	3	3	1	1	1
C Hotell-, kafé- och restaurangförelse	12	15	7	23	25	22	8	15	8
Därav kvinnor	11	15	7	21	23	20	8	15	8
D Landtransport	5	4	4	19	14	12	12	19	11
Därav kvinnor	1	1	1	5	2	2	2	4	2
E Vattentransport	8	9	5	1	—	—	1	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	40	124	26	201	214	187	180	208	128
Därav kvinnor	40	124	26	201	214	187	180	202	127
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	1	—	2	1	1	1	—	—
Därav kvinnor	—	1	—	1	1	1	—	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	14	7	7	78	42	36	37	20	16
Summa för april månad år 1913	151	818	107	556	552	367	502	610	351
Därav kvinnor	59	176	40	270	310	186	225	289	171
, , , månad år 1912	132	229	89	417	333	271	475	426	297
Därav kvinnor	71	186	55	183	166	111	202	214	156

Kopparbergs län.			Gävle stad och län.			Västernorrlands län.			Jämtlands län.			Västerbottens län.			Norrbottens län.		
Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.
116 47	184 58	80 34	37 3	47 12	23 2	9 1	16 6	4 —	63 12	95 41	50 6	11 3	21 13	5 3	6 3	30 3	4 2
11	12	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2 9 14 26	2 4 14 20	2 3 9 16	2 21 17 18	— 17 17 14	— 8 9 10	— 2 3 6	— — 1 —	— — 1 —	— 4 4 3	— 1 1 —	— 1 1 —	— 3 8 6	— 4 9 —	— 2 5 —	— 2 4 —	— — 5 2	— — 4 —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	3 1	4 2	3 1	—	1 1	—	1	—	—	—	3 2	—	—	—	—
6 3	8 4	7 3	7 2	6 1	4 1	4 1	2 —	1 —	7 5	8 8	4 4	2 —	1 —	1 —	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	2 1	1 2	1 1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
4 1	3 1	2 1	8 2	20 9	10 2	1	—	—	4	—	—	3	1	1	1	—	—
1 1	1 1	1 1	—	—	—	1	—	—	1 1	—	—	1	1	1	—	—	—
5 3	4 1	4 1	9 1	3 —	3 —	5 2	1 —	1 —	7 7	2 2	2 2	1 1	2 1	—	1 1	—	—
30 29	47 45	35 34	16 15	16 16	7 7	32 32	32 31	21 21	72 65	85 82	28 25	11 9	13 11	7 5	27 27	23 23	16 16
11	8	7	34 1	28 —	22 —	8 —	20 1	6 —	17	8	6	14	6	6	4	3	3
1	—	—	8	—	—	7 7	9 8	5 5	1	2	2	—	—	—	1	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
214 214	230 230	146 146	97 97	127 127	62 62	117 117	164 164	73 73	117 117	126 126	53 53	60 60	75 75	43 43	86 86	79 79	58 58
2 2	5 5	3 3	—	2 2	—	—	1	—	—	2 2	2 2	6 6	3 3	3 3	—	—	—
69	29	25	64	90	57	36	32	24	31	4	4	14	3	2	27	27	23
521 300	521 345	348 223	344 122	394 169	220 75	232 160	279 211	136 99	333 207	334 261	153 92	141 79	142 105	76 54	159 117	169 105	108 76
390 213	331 250	236 163	331 104	298 193	153 64	200 150	225 181	127 98	202 124	207 166	92 62	—	—	—	152 114	153 111	83 60

Livsmedelspriser under första kvartalet 1913.

I efterföljande tabeller (sid. 442—450) meddelas en översikt för de tre första månaderna under innevarande år av livsmedelspriser å de orter inom olika delar av riket, varifrån dylika uppgifter regelbundet insändas till Socialstyrelsen.

Dessa tabeller uppvisa för ifrågavarande kvartal vissa avvikelser mot föregående år. Antalet orter, varifrån uppgifter inhämtas, har ökat från 39 till 44. Från tre av de nya orterna, nämligen Södertälje, Nyköping och Landskrona, föreligga uppgifter för kvartalets samtliga månader, varemot inga rapporter ännu erhållits från Lysekil; från Ludvika saknas uppgifter för januari, men finnas för de bägge följande månaderna.

Listan på varor, å vilka prisuppgifter skola inhämtas, företer också vissa olikheter mot förut. Antalet redovisade varuslag har minskats från 58 till 56. De uteslutna äro följande: margarin, högsta och lägsta kvalitet; risgryn, bästa sort: »Carolina» och billigaste sort (»R. O.»); amerikanskt fläskt; slofetsill (»S. W.»); kabeljo av torsk samt fotogen, Standard White. Vad beträffar de bägge margarinsorterna, har uteslutningen sin grund i meddelanden från fabrikanter inom branschen, att numera den övervägande delen av det margarin, som användes inom hushållen, vore växtmargarin. Svårigheter hade också å ett betydande antal orter yppat sig att erhålla prisuppgifter å de bägge avsedda kvaliteterna av animalisk margarin.¹ Amerikanskt fläsk har uteslutits såsom gångbart endast inom en del av riket och därstädes nästan enbart inom en viss yrkesgrupp (skogsarbetarna), vilkas levnadskostnader i övrigt föga belystes genom det insamlade materialet. Ifråga om de övriga utelämnade varuslagen gäller, att fortfarande redovisas andra över hela riket gångbara kvaliteter av samma varor, och att det ansetts onödigt att för dem erhålla dubbla (för risgryn tredubbla) uppgifter.

Nyupptagna å listan äro följande varor: *renkött färskt, stek; färsk fisk: abborre, gädda och torsk; kabeljo av långa, rundskuren samt engelska hushållskol (fyrkol)*. Samtliga dessa varuslag torde över hela eller stora delar av landet brukas i betydande utsträckning inom hushållen. Å färsk insjöfisk hava förr inga priser redovisats; de bägge viktigaste slagen, abborre och gädda, hava nu uppförts på listan; av färsk saltsjöfisk har tillagts torsk. Vad den rundskurna kabeljon beträffar, har densamma medtagits, emedan på vissa orter kabeljo säljes endast i denna form, under det att på andra håll prisuppgifter kunna erhållas endast på kabeljo med kvarsittande fenor och stjärt.

¹ Jfr »Meddel.» 1913, sid. 203.

Vidare äro förtydliganden införda beträffande den önskade kvaliteten av vissa varuslag såväl i själva varulistan som framför allt i den för Socialstyrelsens ombud gällande promemorian angående insamlandet av livsmedelspriser, varigenom avsetts att vinna större likformighet mellan uppgifterna för de olika orterna.

Av ovanstående redogörelse torde emellertid framgå, att oaktat vissa förändringar införts, det ej kommer att möta några större vanskligheter att anställa tillförlitliga jämförelser mellan de nu rådande livsmedelspriserna och de, som gällde under 1912 och närmast föregående år.

Betraktar man först sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 440—441), visar det sig, att medelpriset för alla orterna tillsammans (»riksmedelpriset») för de flesta livsmedel icke under 1:sta kvartalet undergått någon större förändring. För 19 av de i tabellerna upptagna varuslagen hava priserna hållit sig oförändrade under alla tre månaderna. Bland dessa varuslag må särskilt framhållas mjölk, ärtor, rågmjöl, socker, fotogen och björkved. Av de övriga varuslagen hade flera, såsom smör, margarin (växt-), potatis samt färsk fisk att uppvisa blott obetydliga förändringar i ena eller andra riktningen, utan att därmed någon bestämd förändring i prisnivån kan sägas hava inträtt.

Mera betydande prissänkningar under kvartalet hava endast färsk och konserverad ägg undergått. Prissänkningen å färsk ägg uppgick till ej mindre än 64 öre per tjog från december 1912 till mars 1913. Medelpriset för januari, februari och mars voro resp. kr. 1.87, 1.72 och 1.42 och har alltså nedgången i pris som vanligt varit starkast under mars. Äggpriserna hava under hela vintern varit något lägre än ett år tidigare; i mars uppgick skillnaden till 13 öre per tjog. För konserverad ägg sjönk likaledes priset, ehuru med endast 15 öre per tjog (från kr. 1.48 under december till kr. 1.33 under mars), varvid dock är att märka, att vid en stark sänkning av priset på färsk ägg de konserverade upphöra att saluföras å en del orter, där de förut förekommit. Medelpriset å konserverad ägg avser sålunda för mars månad endast ett mindre antal orter med jämförelsevis höga äggpriser.

Bland de varuslag, som stigit i pris sedan december 1912, märkas olika slag av bränsle, särskilt barrved. Vidare visa samtliga köttpriser fortfarande en utpräglad tendens att stiga; dock har prishöjningen varit obetydlig med undantag för färskt fårkött, som från december 1912 till mars 1913 stigit med 10 öre per kg. Även samtliga kvaliteter av ost hava undergått en mindre prishöjning.

En jämförelse mellan varupriserna 1913 och 1912 kan omfatta 49 varuslag, gemensamma för dessa två års livsmedelsuppgifter. Jämföres första kvartalet 1913 med det fjärde år 1912, visar det sig, att prisstegring hade inträffat för 19 varuslag, under det att 15 undergått sänkning. För återstående 15 varor voro priserna oförändrade. Mera betydande variationer förete dels vedpriserna, som för björkved höjts med 90 öre, för barrved med 70 öre per famn, dels priserna å färsk ägg, för vilka kvartalsmedelpriset nedgått med 26 öre per tjog. För övriga varuslag voro prisförändringarna i regeln små.

Till ett annat resultat kommer man vid en jämförelse mellan riksmedelprisen under första kvartalet 1913 och dem under motsvarande tid år 1912. Det visar sig nämligen, att av 49 varuslag, 32 stigit och blott 10 fallit i pris, under det att för 7 varuslag prisen ställde sig lika. Bland varuslag, som träffats av prisfall, märkas smör, ägg och potatis samt socker, vilket visade en nedgång från 73 till 67 öre per kg. En prishöjning däremot har drabbat först och främst samtliga slag av kött, vilket åskådliggöres av nedanstående tabell.

	Medelpris per kg. under 1:sta kvartalet.		Ökning.
	1912 öre	1913 öre	
Nötkött, färskt: stek	95	118	24 %
soppkött	77	97	26 »
Kalvkött, stek: gödkalv	116	130	12 »
spädkalv	59	71	20 »
Fårkött, färskt: stek	114	132	16 »
salt, svenskt	101	109	8 »
Fläsk, färskt	113	131	16 »
salt, svenskt	121	137	13 »

Huvudorsaken till stegringen är att söka i den alltmer ökade kreatursexporten, vilken från att förut omfattat huvudsakligen nötkreatur och svin numera sträcker sig även till kalvar. Kvartalsmedelpriserna på kaffe, fotogen och bränsle hava likaledes betydligt höjts. Den sedan flera år fortgående jämna stegringen av kaffepriserna har medfört en ökning av 8 öre per kg. under här ifrågavarande tidsperiod. Beträffande fotogenpriserna hänvisas till översikten över livsmedelspriser under andra kvartalet år 1912 (Medd. sid. 702), där redogörelse lämnas för fluktuationerna från början av 1910 t. o. m. juni 1912. Här må endast nämnas, att riksmedelpriset i samband med upphörandet av konkurrensen på området under juli och augusti förra året höjdes med 1 öre per liter under vardera månaden, varefter det hållit sig på sin nuvarande nivå eller 19 öre per liter. Vedpriserna hava gått upp med i genomsnitt 2 kr. 10 öre för björkveds- och 1 kr. 60 öre för barrvedsfamn. Den starka ökningen torde delvis bero på transportsvårigheter under den ovanligt blida vintern 1912—13. Den å kol och koks inträdda prishöjningen (per hl. 14 öre för antracitkol och 22—23 öre för koks) torde däremot få anses som efterverkan av den stora kolgruvestrejken i England.

Bland de å sid. 442—450 meddelade prisuppgifterna för varje särskild ort äro i synnerhet de ovanliga kolprisen i Falun anmärkningsvärda. Under kvartalets samtliga månader stå nämligen antracitkol i kr. 3.40 per hl., vilket är det lägsta bland motsvarande priser å samtliga orter. I motsats därtill är det under kvartalet betalda priset å engelska hushållskol ett bland de högsta förekommande. Förklaringen till det låga priset å antracitkol är enligt uppgift från Socialstyrelsens ombud på orten att söka i lokal konkurrens, under det att för engelska hushållskol priset genom sammanslutning av de flesta handlandena kunnat bibehållas i sitt nuvarande höga läge.

Vad beträffar kreaturspriserna, innehåller sammandragstabellen sid. 452—453 uppgifter å medelpriset för olika slag av kreatur, vilket medelpris beräknats ur uppgifter för Stockholm, Göteborg och Malmö, under det att i tabellen sid. 451 redogöres för månadsmedelpriser under första kvartalet för var och en av dessa tre städer. Enligt förstnämnda tabell visa priserna för kalvar och får en bestämd tendens att stiga; för övriga kreatursslag synas priserna undergått blott ringa förändringar i ena eller andra riktningen. Vid en jämförelse enligt tabellen å sid. 451 mellan Stockholm, Malmö och Göteborg beträffande prisväxlingarna synes Göteborgsmarknaden vara den mest stabila, då för de flesta kreatursslagen priserna hållit sig helt eller nästan oförändrade under kvartalets 3 månader.

Vid en jämförelse mellan medelpriserna under kvartalet och dem under sista kvartalet 1912 kan för de flesta slag av kreatur en om än obetydlig sänkning konstateras. Undantag bilda endast kalvar och får, av vilka de förra fått sitt pris höjt i medeltal med 4 öre per kg., de senare med 5 öre per kg. för yngre och 8 öre för äldre djur. Prishöjningen på får uppgives för Stockholm bero uteslutande på ringa tillförsel.

Jämföras åter medelpriserna för första kvartalen under åren 1912 och 1913, finnes prisstegringen på samtliga slag av kreatur vara särdeles stark. För kor har sålunda priset stigit med 20 å 30 % för de bättre och ända till 50 % för den sämsta kvaliteten, för tjurar växlar stegringen mellan 16 och 44 %, för kalvar mellan 19 och 35 %, varvid med undantag av oxar de billigaste kvaliteterna varit utsatta för den relativt största prishöjningen. Orsaken är liksom för köttpriserna att söka i den allt mer ökade exporten av de bättre slaktdjuren.

Jämte de uppgifter angående tillförseln till kreatursmarknaden i de tre städerna, som förut redovisats i samband med kvartalsöversikterna, meddelas från och med innevarande års första kvartal (not. sid. 451) siffror beträffande hela köttkonsumtionen i Stockholm. Dessa siffror, som lämnas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, avse allt det till Stockholm införda kött, som passerat Stockholms stads köttbesiktningsbyråer eller som vid ankomsten till Stockholm finnes hava undergått besiktning å annan ort. De redovisade kvantiteterna torde kunna anses beteckna hela den faktiska köttkonsumtionen i Stockholm med undantag för en mindre väsentlig, sjöledes skeende tillförsel.

Om prisnivån beträffande livsmedel under första kvartalet 1913 torde som allmänt omdöme kunna sägas, att den betydligt höjts sedan samma tid 1912, men att den i jämförelse med närmast föregående kvartal visar större avvikelser endast ifråga om säsongartiklar.

V a r u s l a g.		Kvan- titet.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.
			öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
1	Mjöl: oskummad	lit.	13	13	14	14	14	14	14	14
2	handskummad	,	7	7	7	7	7	7	7	7
3	separerad	,	—	—	—	—	—	—	5	5
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	206	212	221	219	226	220	222	228
5	mat- (lands-)	,	185	191	201	199	204	198	200	205
6	Ost: helfet, okryddad	,	—	—	—	—	—	—	150	151
7	halvfet, ,	,	103	107	109	116	119	116	114	111
8	skummjölks-, ,	,	—	—	—	—	—	—	49	48
9	Margarin: högsta kvalitet	,	149	157	159	157	164	159	169	152
10	lägsta	,	100	104	108	108	119	116	125	116
11	växtmargarin	,	—	—	—	—	—	—	—	126
12	Ägg: svenska, färska	tjog.	129	133	142	150	148	151	149	149
13	, konserverade	,	—	—	—	—	—	—	134	128
14	Potatis: gammal	5 lit.	—	29	25	29	32	28	27	29
15	färska	,	—	—	—	—	—	—	76	48
16	Arter, gula	kg.	27	27	26	27	30	28	29	29
17	Bruna bönor	,	40	39	39	40	42	41	46	47
18	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	,	27	27	27	28	31	33	32	30
19	råg-, , ,	,	19	19	19	20	23	22	20	20
20	rågsikt-, ,	,	23	24	24	26	29	28	26	25
21	Gryn: havre- (ångpreparerade)	,	¹⁾ 31	¹⁾ 31	¹⁾ 31	¹⁾ 32	¹⁾ 33	¹⁾ 33	34	32
22	ris-, bästa sort, svenska (»R. T.»)	,	—	²⁾ 57	²⁾ 58	²⁾ 59	²⁾ 59	²⁾ 60	39	39
23	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	,	36	35	35	37	41	40	40	39
24	mjukt, limpä, söt	,	35	34	35	35	39	39	39	37
25	, , sur	,	25	25	26	26	28	28	28	27
26	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	,	63	64	65	67	73	74	76	74
27	mjukt, bakat med vatten	,	—	—	—	—	—	—	45	44
28	, , mjölk	,	—	42	44	46	51	53	61	60
29	Nötkött, färskt: stek	,	91	89	98	106	109	104	98	96
30	soppkött	,	76	74	81	89	91	85	78	78
31	Kalvkött, stek: gödkalv	,	102	104	116	118	122	120	117	116
32	spädkalv	,	53	53	58	64	66	63	60	58
33	Fårkött: färskt, stek	,	103	105	118	125	125	121	118	115
34	salt, svenskt	,	—	—	—	—	—	—	103	102
35	Renkött, färskt, stek	,	—	—	—	—	—	—	—	—
36	Fläsk: färskt (sidfläsk)	,	105	110	127	123	114	121	129	120
37	salt, svenskt	,	115	117	132	131	121	127	138	129
38	, amerikanskt	,	113	118	124	125	121	128	149	139
39	Fisk, färska: abborre	,	—	—	—	—	—	—	—	—
40	gädda	,	—	—	—	—	—	—	—	—
41	sill	,	81	33	34	34	28	28	31	31
42	strömming	,	42	40	40	43	37	37	36	36
43	torsk	,	—	—	—	—	—	—	—	—
44	rödspotta (»spätta»)	,	70	71	75	80	81	79	80	79
45	salt: sill, fetsill (»K. K. K.»)	,	³⁾ 36	³⁾ 38	³⁾ 40	³⁾ 41	³⁾ 38	³⁾ 37	39	39
46	strömming	,	24	25	26	25	25	23	23	25
47	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	,	51	54	56	59	60	61	54	51
48	, , rundskuren	,	—	—	—	—	—	—	—	—
49	Kaffe (obränt), prima Santos	,	⁴⁾ 110	⁴⁾ 115	⁴⁾ 117	⁴⁾ 116	⁴⁾ 116	⁴⁾ 115	125	155
50	Socker, bit-	,	61	69	62	62	66	67	71	69
51	Svagdricka	lit.	—	—	—	—	—	—	6	6
52	Fotogen: Water White	,	⁵⁾ 18	⁵⁾ 16	⁵⁾ 16	⁵⁾ 16	⁵⁾ 18	⁵⁾ 18	17	15
53	Ved: björk- (osågad, hemkörd (pr »storfamn»: f	famn.	2180	2170	2220	2340	2630	2520	2280	2280
54	barr- f 2½ x 1½ x 0.89 m. = 3.56 kbm.)	,	1660	1650	1710	1850	2140	2020	1810	1810
55	Bränttorv	100 kg.	—	⁶⁾ 70	⁶⁾ 70	⁶⁾ 73	⁶⁾ 80	⁶⁾ 74	187	185
56	Kol, antracit- (»valnö»)	hl.	—	322	318	355	388	376	373	373
57	eng. hushålls- (fyrrkol)	,	—	—	—	—	—	—	—	—
58	Koks: gasverks- (okroasad)	,	—	112	106	126	139	134	130	132
59	eng. kamin-	,	—	—	—	—	—	—	159	156

¹⁾ Uppgifterna avse ej ångpreparerade gryn. — ²⁾ Uppgifterna avse »risgryn bästa sort». — ³⁾ Upp-⁴⁾ Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. torv är 40 å 50 kg. — ⁵⁾ Uppgifterna avse för april endast två

(april 1912—april 1913) för samtliga orter.

28 orter, för åren 1910—1912 för 39 orter och för 1913 för 44 orter.

1912.	April 1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.	Febr. 1913.	Mars 1913.	⁵⁾ April 1913.	
öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	
14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	1
8	8	8	7	8	8	8	8	8	8	7	7	7	8	2
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	3
237	237	228	228	229	237	242	242	241	240	238	236	238	234	4
214	211	208	207	207	218	221	220	221	219	214	210	211	212	5
156	154	154	155	155	156	157	158	160	161	162	162	163	163	6
115	113	113	114	114	115	116	117	118	118	121	120	120	121	7
51	51	50	51	50	50	52	54	55	54	55	56	56	59	8
157	156	156	156	156	156	157	158	158	158	—	—	—	—	9
122	122	122	122	123	123	123	124	125	125	—	—	—	—	10
132	131	131	132	132	132	132	132	132	132	132	132	131	133	11
161	122	118	122	130	141	153	174	199	206	187	172	142	120	12
139	⁷⁾ 138	⁷⁾ 130	⁷⁾ 128	126	132	137	142	148	148	147	145	133	123	13
32	35	35	35	35	28	31	29	29	29	30	29	30	29	14
49	—	—	—	61	37	—	—	—	—	—	—	—	—	15
30	30	29	30	30	29	30	31	31	31	31	31	31	31	16
53	53	53	53	53	53	53	52	51	51	50	50	49	48	17
31	31	31	31	31	31	32	32	32	32	32	32	31	31	18
22	22	22	22	22	22	23	23	22	22	22	22	22	22	19
27	27	27	27	27	27	28	28	28	28	27	27	27	27	20
36	36	36	36	36	36	37	36	37	37	37	36	36	36	21
40	40	40	40	40	41	41	41	41	41	42	42	42	42	22
41	40	40	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	23
38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	24
29	28	28	29	29	29	29	29	29	29	29	29	30	30	25
76	76	75	76	75	76	76	76	76	76	76	76	77	77	26
45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	43	43	43	43	27
61	60	61	61	61	61	61	61	61	61	59	59	59	59	28
111	100	106	111	119	124	124	121	119	117	117	118	119	120	29
91	81	86	90	96	103	102	100	99	97	97	97	98	98	30
123	119	121	123	125	129	131	128	129	127	130	129	130	130	31
65	60	61	64	67	70	72	70	70	70	70	71	71	70	32
124	123	127	129	130	131	128	124	124	125	130	132	135	136	33
105	102	105	105	107	109	109	109	109	107	108	109	111	111	34
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	114	119	122	122	35
123	116	120	122	124	127	132	131	130	129	130	131	131	131	36
129	124	126	128	129	133	136	138	137	136	137	137	137	137	37
136	132	133	131	134	135	140	141	144	144	—	—	—	—	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	81	78	69	39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	116	112	96	40
32	29	33	33	33	40	37	35	35	30	30	30	30	30	41
36	32	35	32	33	34	37	41	39	37	37	37	36	35	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	56	57	53	43
77	75	76	77	78	79	78	76	79	79	77	77	79	75	44
41	40	40	40	41	41	42	43	44	45	45	45	45	45	45
25	25	25	25	24	25	25	26	26	25	27	28	29	31	46
52	51	51	51	51	51	52	54	55	55	56	55	57	58	47
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75	75	77	77	48
176	174	176	176	176	177	177	179	179	180	180	180	179	176	49
72	73	73	73	73	73	73	71	67	67	67	67	67	67	50
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	51
17	15	16	17	18	19	19	19	19	19	19	19	19	20	52
2300	2340	2340	2330	2330	2340	2380	2420	2420	2480	2540	2540	2540	2530	53
1880	1870	1860	1850	1860	1880	1900	1920	1950	1960	2000	2010	2020	2000	54
187	193	191	184	184	184	184	184	186	189	193	193	196	196	55
397	404	395	392	393	397	399	403	403	405	404	404	404	400	56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	236	238	239	236	57
155	152	152	153	151	156	163	163	163	168	168	168	169	167	58
177	182	171	172	176	177	182	185	185	184	188	191	191	191	59

gifterna avse »salt sill». — ⁴⁾ Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — ⁵⁾ Uppgifterna avse »prima fotogen». —
orter, för maj en och för juni tre orter, å vilka höga äggpris gällde. — ⁶⁾ Preliminära siffror.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
			Stockholm.			Södertälje.			Uppsala.			Nyköping.		
Varuslag.	Kvan- titet.		Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.
			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).		
1 Mjöl: oskummad	lit.		16	16	16	16	16	16	15	15	15	14	14	14
2 handskummad	»		7	7	7	—	—	—	7	7	7	6	6	6
3 separerad	»		7	7	7	7	7	7	5	6	6	5	5	5
4 Smör: bords- (mejeri-)	kg.		248	245	251	248	248	247	241	249	239	240	230	240
5 mat- (lands-)	»		231	223	224	223	224	220	201	208	207	200	208	220
6 Ost: helfet, okryddad	»		173	173	174	170	165	163	174	174	174	160	153	155
7 halvfet. »	»		140	132	146	145	145	135	132	132	129	110	103	105
8 skummjölks-, »	»		93	97	98	—	—	60	65	61	68	—	50	50
9 Margarin: växt-	»		134	135	134	130	130	130	132	132	132	130	130	130
10 Ägg: svenska, färska	tjog.		223	193	150	204	183	158	194	171	128	171	155	143
11 » konserverade	»		141	139	119	139	136	120	136	125	110	150	140	140
12 Potatis: gammal	5 lit.		33	33	33	25	26	26	28	28	29	30	28	28
13 färsk	»		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Ärtor, gula	kg.		27	27	27	28	28	28	26	26	26	27	30	28
15 Bruna bönor	»		50	50	49	51	50	49	49	49	49	50	50	48
16 Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»		32	32	32	32	32	32	32	31	31	31	31	31
17 råg-, »	»		24	24	24	22	22	22	20	20	20	25	24	24
18 rågsikt-, »	»		29	29	29	26	27	27	27	27	26	26	26	26
19 Gryn: havre- (ångpreparerade)	»		37	36	35	35	35	35	35	35	35	40	40	38
20 ris-, bästa sort, svenska (» R. T. »)	»		44	42	43	45	44	44	40	40	41	45	45	45
21 Rågbröd: hårt (spis-), grovt	»		40	40	38	38	38	37	36	36	36	38	38	38
22 mjukt, limpa, söt	»		45	46	44	37	38	40	42	42	42	33	33	33
23 » sur	»		42	41	40	—	—	—	32	31	33	29	29	29
24 Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	»		82	84	84	78	85	95	82	82	83	80	80	80
25 mjukt, bakat med vatten	»		53	54	54	37	39	39	49	50	48	39	39	39
26 » » mjölk	»		83	83	82	65	65	68	62	64	63	45	45	45
27 Nötkött, färskt: stek	»		121	123	128	121	120	115	104	114	104	127	120	120
28 soppkött	»		103	98	102	99	97	90	98	99	97	100	100	100
29 Kalvkött, stek: gödkalv	»		141	146	143	134	127	126	122	118	127	143	140	140
30 » spädkalv	»		95	97	99	67	67	70	73	72	63	57	57	57
31 Färkött: färskt, stek	»		142	149	169	152	152	146	129	130	138	143	150	165
32 salt, svenskt	»		103	111	110	100	100	100	110	115	123	100	110	110
33 Renkött, färskt, stek	»		115	121	132	120	125	—	120	130	—	—	—	—
34 Fläsk: färskt (sidfläsk)	»		152	153	151	146	147	150	140	138	137	150	147	147
35 salt, svenskt »	»		158	159	159	150	150	—	138	140	138	150	147	140
36 Fisk, färsk: abborre	»		125	111	82	100	92	82	66	68	68	57	56	51
37 gädda	»		130	118	138	115	119	114	100	115	106	109	100	94
38 sill	»		26	30	32	32	32	30	27	28	30	30	—	40
39 strömming	»		61	55	48	31	27	22	25	27	27	24	27	27
40 torsk	»		60	68	74	68	69	72	70	75	60	63	60	77
41 rödspotta (»spätta»)	»		85	84	90	80	81	81	78	78	78	80	74	69
42 salt: sill, fetsill (»KKK»)	»		56	53	56	—	49	—	49	49	52	47	50	50
43 strömming	»		35	33	30	25	—	50	27	26	—	—	—	—
44 Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»		64	63	63	58	60	59	61	61	63	50	50	50
45 » » rundskuren	»		—	—	—	—	—	—	77	78	80	60	60	60
46 Kaffe (obrönt), prima Santos	»		185	187	184	175	179	176	180	179	176	180	180	180
47 Socker, bit-	»		66	66	66	66	66	66	66	66	66	66	66	65
48 Svagdricka	lit.		8	8	8	7	7	7	6	6	6	7	7	7
49 Fotogen: Water White	»		18	18	18	20	20	20	18	18	18	18	18	18
50 Ved: björk- (osågad, hemkörd: *)	famn.		3450	3450	3500	3200	3150	3100	3000	3000	3000	2750	2800	2600
51 barr- (2 1/2 x 1 1/2 x 0 1/2 m. = 3 1/2 kbm.)	»		2600	2600	2600	2200	2150	2100	2050	2050	2050	1930	1900	1900
52 Bräntorv	100 kg.		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
53 Kol, antracit- (»valnöt»)	hl.		450	450	450	400	425	413	418	418	418	410	410	410
54 » eng. hushalls- (fyrrkol) hem-	»		250	250	250	238	250	238	225	225	225	250	250	250
55 Koks: gasverks- (okrossad) körd	»		167	167	167	165	165	165	185	185	185	160	180	225
56 eng. kamin- »	»		185	185	185	170	165	175	—	—	—	—	200	—

*) Pr » storfamn

	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.
	Eskilstuna.			Linköping.			Norrköping.			Motala.			Jönköping.			Växjö.			Kalmar.		
	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.
	Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).		
1	14	14	14	13	13	13	13	13	13	12	12	12	13	14	14	13	13	13	14	14	14
2	6	6	6	8	8	8	7	7	6	6	6	6	7	7	7	9	9	9	7	7	7
3	5	5	5	5	5	5	6	6	5	5	5	5	5	5	5	6	6	6	4	4	4
4	240	230	238	240	239	239	252	246	245	236	234	233	223	227	228	225	230	230	245	235	245
5	203	185	198	211	197	214	222	203	214	213	210	205	201	198	205	186	188	202	222	217	215
6	170	164	167	154	155	155	174	174	174	140	140	140	144	145	144	162	150	155	178	179	179
7	130	131	130	104	107	106	134	134	134	90	90	90	125	123	124	114	115	110	140	140	140
8	60	60	60	53	54	54	50	50	50	—	—	—	—	69	73	—	—	—	—	—	—
9	130	130	130	129	129	129	139	139	139	124	122	122	132	131	130	130	130	130	134	131	131
10	198	175	147	175	163	127	202	177	142	155	163	131	171	167	148	151	148	112	157	151	121
11	—	—	—	—	—	—	140	160	—	130	130	—	142	—	—	—	—	—	140	—	—
12	25	25	28	37	37	37	30	30	32	25	25	25	30	30	30	27	23	25	26	26	28
13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	30	30	30	29	28	28	29	29	29	33	32	31	30	30	30	32	29	30	32	34	34
15	50	50	45	47	48	47	50	50	50	46	46	42	52	54	52	49	45	50	50	50	50
16	31	31	30	29	29	28	32	32	31	29	30	29	31	31	31	32	32	31	31	31	31
17	21	21	20	24	23	23	24	24	24	23	23	23	24	25	25	24	22	22	22	22	22
18	27	27	26	26	26	26	28	28	28	25	25	25	28	29	29	28	28	27	27	27	27
19	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	34	37	36	37	35	35	35	38	38	38
20	45	45	45	41	40	40	47	45	43	39	39	38	49	45	44	39	40	39	41	41	42
21	37	36	36	40	39	39	36	36	36	40	38	35	43	43	43	44	43	43	48	48	48
22	38	38	38	36	34	34	42	42	42	40	37	38	41	41	41	30	31	31	36	35	35
23	—	—	—	32	35	35	33	33	33	34	33	34	21	21	21	23	23	23	25	25	25
24	69	69	69	75	68	69	74	74	74	72	70	69	101	100	100	64	71	71	75	75	75
25	53	53	53	30	31	31	41	41	41	39	43	42	33	34	33	35	35	35	47	47	47
26	61	61	61	55	47	47	59	59	59	63	68	69	63	63	61	42	45	45	63	63	64
27	129	125	125	107	104	105	123	117	116	117	114	115	119	126	125	123	115	116	107	107	108
28	110	108	108	96	93	94	100	99	100	93	88	91	109	117	110	86	91	94	88	88	88
29	131	130	131	126	124	126	142	134	136	96	98	108	128	126	125	123	120	118	108	111	107
30	71	71	70	70	69	70	77	75	74	60	60	60	68	68	66	70	72	73	63	63	63
31	144	145	145	135	134	146	134	140	141	122	123	124	126	127	125	110	111	119	102	109	117
32	—	—	—	118	119	125	100	100	100	100	100	100	103	103	100	100	100	115	100	100	100
33	—	—	—	—	—	—	120	117	—	—	—	—	—	150	150	—	—	—	—	—	—
34	145	145	145	125	124	124	136	136	137	121	123	124	127	129	127	115	116	117	130	132	133
35	154	150	150	135	130	130	140	140	140	128	120	127	120	128	129	120	120	120	129	131	132
36	75	75	75	74	85	84	58	58	53	80	80	—	—	—	—	85	99	78	72	73	74
37	96	106	113	125	123	121	115	115	95	125	124	124	120	120	115	110	110	103	129	124	115
38	28	28	29	25	28	23	35	25	—	25	26	25	28	—	28	28	27	—	31	40	—
39	38	38	38	27	30	25	24	20	18	30	30	27	35	30	33	25	27	28	23	30	27
40	55	55	55	64	60	61	58	58	58	60	60	58	57	58	56	50	50	51	54	56	59
41	74	75	76	71	71	72	78	80	80	80	79	77	80	80	80	68	68	69	69	66	64
42	60	60	60	41	39	40	41	42	40	39	38	38	37	41	41	42	45	40	56	53	52
43	—	—	—	25	25	25	—	—	—	25	25	25	33	33	33	—	—	—	—	—	—
44	60	60	60	51	49	50	52	52	51	46	46	49	55	55	59	—	—	—	60	60	62
45	75	75	75	—	—	—	60	60	—	—	—	—	—	—	—	82	80	80	—	—	—
46	180	180	180	173	171	170	176	177	177	172	172	172	180	180	180	180	172	168	178	179	177
47	66	66	66	64	64	64	66	66	66	65	65	65	67	67	67	68	68	68	68	68	68
48	7	7	7	7	7	7	5	5	5	6	6	6	5	5	5	6	6	6	6	6	6
49	19	19	19	18	18	18	18	18	18	20	20	20	18	18	18	20	20	20	20	20	20
50	2630	2840	2840	2500	2480	2480	2870	2900	2900	2350	2200	2240	2750	2750	2750	1940	1910	1890	1940	1940	1940
51	1950	2080	2080	2130	2080	2080	2300	2300	2300	1840	1720	1720	1950	1950	1950	1370	1410	1370	1580	1620	1640
52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	160	160	160	—	—	—
53	444	443	450	389	389	389	400	400	400	345	345	343	400	400	400	400	400	400	375	375	375
54	250	250	250	250	250	250	210	210	210	210	230	230	225	225	225	—	—	—	—	—	—
55	145	145	145	182	182	182	160	160	160	171	173	172	175	175	160	—	—	—	165	165	165
56	205	205	205	182	182	182	160	160	160	170	170	170	185	200	200	175	195	195	175	170	170

48.	49.	50.	51.	52.	53.	54.	55.	56.	57.	58.	59.	60.	61.	62.	63.	64.	65.	66.	67.	68.
Malmö.			Lund.			Landskrona.			Hälsingborg.			Ystad.			Halmstad.			Göteborg.		
Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.
Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).		
1	15	15	15	13	13	13	12	12	12	13	13	13	13	13	13	13	13	16	16	16
2	6	6	6	—	—	—	5	5	5	6	6	6	7	7	7	7	7	7	7	7
3	5	5	5	5	5	5	3	3	3	4	4	4	5	5	5	5	5	7	7	7
4	235	239	241	234	235	242	245	243	249	240	240	247	236	238	241	247	249	253	240	240
5	220	215	220	223	224	229	—	219	212	209	215	218	—	—	—	220	219	218	217	214
6	186	189	186	189	190	185	160	165	163	172	175	172	154	154	154	150	168	167	158	163
7	149	149	145	127	128	125	123	123	126	—	—	—	121	121	121	115	121	132	—	—
8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	126	127	125	120	120	120	131	131	131	128	128	127	130	130	130	135	135	135	126	126
10	183	165	125	164	147	122	186	156	123	161	160	122	181	158	122	171	167	116	175	162
11	130	130	—	135	135	—	142	—	—	141	143	—	140	140	—	135	127	105	130	—
12	30	30	30	29	30	30	35	35	35	25	28	29	30	30	30	36	35	35	33	33
13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	35	36	35	31	32	32	35	35	35	33	32	33	36	36	36	35	35	35	30	30
15	48	48	48	46	46	44	50	50	50	50	50	50	58	58	58	55	55	50	46	45
16	33	32	33	34	31	31	33	33	33	31	31	31	32	32	32	30	31	31	30	30
17	26	26	26	20	21	20	23	23	23	22	22	22	23	23	23	21	21	20	21	21
18	30	30	30	26	26	27	28	28	28	27	27	27	31	31	31	28	28	27	26	26
19	39	39	38	35	35	35	40	39	40	39	39	39	43	43	43	40	40	35	35	35
20	45	45	46	42	46	46	40	39	39	48	49	48	45	45	45	39	39	38	37	38
21	48	48	48	48	48	49	47	49	48	50	50	50	55	55	55	49	50	50	34	34
22	24	24	24	26	27	27	30	30	30	31	31	31	30	30	30	30	28	29	33	33
23	18	18	18	19	19	19	20	20	20	21	21	21	22	22	22	24	24	24	21	21
24	78	78	78	—	—	—	80	80	78	72	72	72	72	72	72	71	71	71	46	46
25	57	57	57	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	34
26	57	57	57	56	57	57	44	45	44	45	45	45	54	54	56	61	63	51	39	39
27	130	130	130	130	127	126	119	123	122	124	124	123	110	111	113	120	120	120	125	125
28	120	120	120	113	112	113	113	111	103	110	110	109	90	95	99	96	99	100	110	110
29	136	136	136	132	132	133	140	143	140	132	130	131	117	120	120	131	129	134	138	139
30	95	95	95	78	84	89	79	83	84	76	77	78	60	62	63	81	83	84	83	85
31	150	150	150	134	132	137	147	154	153	136	143	151	134	131	123	130	129	138	143	150
32	—	—	—	—	—	—	98	93	92	137	143	147	—	—	—	123	127	121	—	—
33	130	130	130	125	130	135	—	135	—	—	150	150	125	129	130	—	—	158	115	118
34	130	130	130	120	130	127	128	127	126	130	128	121	119	119	118	128	128	126	138	140
35	160	160	157	137	140	138	145	143	143	140	138	131	145	145	145	138	139	141	140	140
36	94	92	84	—	—	107	75	—	—	78	78	77	—	—	—	—	90	92	100	100
37	138	140	137	144	129	116	125	133	—	125	125	125	138	134	131	125	125	122	138	144
38	37	38	35	—	—	—	36	33	34	30	34	33	30	30	30	32	31	26	18	23
39	—	25	25	—	—	—	—	—	—	41	41	39	30	30	30	50	50	50	—	71
40	55	61	63	50	53	56	43	40	41	50	49	45	55	59	53	54	52	56	53	54
41	66	67	66	89	77	83	69	58	60	88	84	86	72	70	70	74	71	73	85	99
42	52	58	60	50	51	52	49	44	43	45	46	44	50	55	58	51	52	54	45	—
43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
44	—	—	—	—	—	—	57	57	57	52	53	52	45	45	45	67	67	75	51	58
45	74	79	79	65	—	—	73	73	75	79	80	80	83	83	83	85	87	91	—	—
46	181	182	183	181	175	175	179	179	179	180	181	178	178	178	178	173	175	175	174	174
47	68	68	68	66	66	66	66	66	66	66	66	66	66	66	66	68	68	68	66	66
48	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	8	8
49	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	17	17
50	2930	2930	2930	2990	2990	2990	3060	3060	3060	2560	2560	2560	2410	2410	2410	2330	2420	2420	3430	3580
51	2530	2530	2530	2860	2860	2860	2930	2930	2930	2340	2340	2340	1880	1880	1880	2060	2050	2050	2950	3130
52	180	180	180	225	225	225	250	250	250	185	185	185	170	170	170	167	167	190	—	—
53	390	390	390	430	430	430	405	405	405	400	400	400	360	360	360	400	400	400	400	400
54	203	200	203	230	236	236	200	200	200	217	213	208	180	180	180	200	210	210	225	225
55	140	140	140	162	162	162	150	150	150	155	155	155	140	140	140	—	—	—	150	140
56	185	185	185	205	190	190	170	170	170	165	165	165	—	—	—	180	180	180	185	185

ved under jan.—mars 16.40 kr. samt för alved under jan. 25.90, febr. 26.30 och mars 26.60 kr. per famn.

1.	2.	69.	70.	71.	72.	73.	74.	75.	76.	77.	78.	79.	80.
V a r u s l a g.	Kvan- titet.	Lysekil. ¹⁾			Vänernborg.			Borås.			Tidaholm.		
		Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.
		Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).		
1 Mjöl: oskummad	lit.				14	14	14	14	14	14	12	12	12
2 handskummad					8	8	8	7	8	8	6	6	2
3 separerad					6	6	6	5	5	5	4	4	3
4 Smör: bords- (mejeri-)	kg.	240	230	240	215	214	221	235	235	235	235	235	4
5 mat- (lands-)		216	210	215	190	190	204	208	207	206	206	206	5
6 Ost: helfet, okryddad		139	139	141	140	140	145	146	148	146	146	146	6
7 halvfet, »		85	85	86	89	90	90	95	94	94	94	94	7
8 skummjölks-, »		45	45	45	55	50	48	40	41	41	41	41	8
9 Margarin: växt-		131	131	130	140	140	140	127	127	127	127	127	9
10 Ägg, svenska, färska	tjog.	167	161	127	168	150	126	144	132	132	132	132	10
11 » konserverade		139	140	—	130	130	—	—	—	—	—	—	11
12 Potatis: gammal	5 lit.	30	30	31	30	27	26	30	30	30	30	30	12
13 » färsk		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
14 Ärtor, gula	kg.	33	33	30	32	34	34	33	36	33	33	33	14
15 Bruna bönor		55	55	57	50	50	50	52	50	50	50	50	15
16 Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort		31	31	31	30	31	29	30	30	30	30	30	16
17 » råg-, » »		23	23	22	22	21	21	24	24	24	24	24	17
18 » rågsikt-, » »		26	26	26	28	28	28	29	29	29	29	29	18
19 Gryn: havre- (ångpreparerade)		35	35	35	36	38	38	35	35	35	35	35	19
20 » ris-, bästa sort, svenska (» R. T.)		39	39	38	42	45	45	45	45	45	45	45	20
21 Rågbröd: hårt (spis-), grovt		48	48	47	44	43	43	43	43	43	42	42	21
22 » mjukt, limpa, söt		36	36	38	40	40	37	35	35	35	35	35	22
23 » » sur		31	31	31	30	25	27	—	—	—	—	—	23
24 Vetebröd: skorpar, runda, ordinära		56	56	56	60	68	63	69	69	69	69	69	24
25 » mjukt, bakat med vatten		34	34	35	48	50	47	—	—	—	—	—	25
26 » » mjölk		48	49	48	56	60	57	50	50	50	50	50	26
27 Nötkött, färskt: stek		115	115	115	135	145	139	127	121	124	124	124	27
28 » » soppkött		94	94	94	106	115	110	104	106	107	107	107	28
29 Kalvkött, stek: gödkalv		130	130	130	120	125	125	125	123	125	125	125	29
30 » » spädkalv		63	63	63	76	66	63	52	53	56	56	56	30
31 Fårkött: färskt, stek		132	132	135	124	126	126	122	125	128	128	128	31
32 » » salt, svenskt		—	—	—	103	105	105	106	104	110	110	110	32
33 Renkött, färskt, stek		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
34 Fläsk: färskt (sidfläsk)		127	127	126	120	125	127	123	122	126	126	126	34
35 » » salt, svenskt		140	140	140	130	130	130	127	125	128	128	128	35
36 Fisk, färsk: abborre		—	—	78	70	—	73	70	71	74	74	74	36
37 » » gädda		—	119	89	100	109	112	120	112	112	112	112	37
38 » » sill		32	33	35	30	20	26	39	25	35	35	35	38
39 » » strömming		26	25	30	50	45	46	40	40	40	40	40	39
40 » » torsk		49	56	50	50	—	53	59	60	67	67	67	40
41 » » rödspotta (» späta)		77	78	75	78	77	81	93	90	93	93	93	41
42 » » salt: sill, fetsill (» KKK)		38	38	38	41	40	39	40	40	40	40	40	42
43 » » strömming		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43
44 Kabeljo av långa med fenor o. stjärt		43	43	41	50	48	51	54	54	57	57	57	44
45 » » rundskuren		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45
46 Kaffe (obränt), prima Santos		180	180	180	174	174	174	179	180	180	180	180	46
47 Socker, bit-		66	66	66	67	67	67	66	66	66	66	66	47
48 Svagdricka	lit.	7	7	7	7	7	7	6	6	6	6	6	48
49 Fotogen: Water White		18	18	18	18	18	18	20	20	20	20	20	49
50 Ved: björk- { osågad, hemkörd: *)	famn.	2540	2560	2670	2700	2860	2500	2020	2020	2020	2020	2020	50
51 » barr- { 2½ × 1½ × 0.89 m. = }		1900	1900	1900	1980	1980	1920	1390	1390	1390	1390	1390	51
52 Brännstovv { = 3.56 kbm.	100kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52
53 Kol, antracit- (» valnöt)	hl.	361	360	364	380	375	400	400	400	400	400	400	53
54 » eng. hushålls- (» fyrkol)		210	210	210	202	225	225	250	250	250	250	250	54
55 Koks: gasverks- (okrossad)	hem- {	155	155	155	—	—	—	—	—	—	—	—	55
56 » eng. kamin- { körd }		173	173	173	180	200	198	200	200	200	200	200	56

*) Pr »storfamn». — ¹⁾ Prisuppgifter å livsmedel för Lysekil hava ej influtit för jan.—mars månader. — S. W. — ²⁾ Ved, som tillhandahållits av Domnarvets järnverk, har kostat: björkved under jan.—mars 12.00 kr. Domnarvet 7.50 kr. pr famn; i Söderhamn under jan. 8.50 kr., under febr. 8.10 kr. och under mars 9.60 kr.

81.	82.	83.	84.	85.	86.	87.	88.	89.	90.	91.	92.	93.	94.	95.	96.	97.	98.	99.	100.	101.
Karlstad.			Örebro.			Kopparberg.			Västerås.			Falun.			Domnarvet.			Ludvika.		
Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan. ²⁾	Febr.	Mars.
Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).		
1	16	16	15	15	15	13	13	13	15	15	15	15	15	15	12	12	12	14	14	1
2	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	6	6	6	7	7	2
3	7	7	5	5	5	6	6	6	6	6	6	—	—	—	—	5	—	5	—	8
4	240	235	235	230	220	230	250	240	238	238	240	233	230	226	224	220	220	235	230	4
5	215	210	213	200	198	198	223	216	215	217	225	221	215	218	213	201	204	235	207	5
6	160	168	168	153	160	158	152	152	153	158	162	169	172	163	155	158	160	163	150	6
7	—	—	—	120	120	120	—	—	121	123	122	131	118	80	—	123	114	—	—	7
8	—	—	—	48	50	50	50	60	47	50	56	45	50	47	45	48	—	—	—	8
9	137	135	135	130	130	130	134	130	131	131	129	134	134	134	131	135	129	130	131	9
10	194	165	141	171	164	141	187	173	193	182	143	211	198	168	195	186	166	182	147	10
11	140	125	130	140	140	140	—	160	140	135	—	143	152	147	160	150	140	—	—	11
12	25	25	25	24	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	24	27	26	30	32	12
13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
14	36	38	38	28	28	28	27	29	30	29	30	29	30	29	30	30	29	33	30	14
15	50	48	50	50	50	50	56	52	46	45	45	48	49	49	45	45	45	50	50	15
16	32	32	32	33	33	33	31	31	31	31	30	32	31	31	31	31	30	31	31	16
17	22	22	22	22	22	22	20	20	21	21	21	21	21	21	19	19	20	22	21	17
18	28	28	28	27	27	27	27	27	27	27	27	26	27	26	26	27	26	27	27	18
19	35	35	35	40	40	40	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	19
20	40	43	41	40	43	43	38	39	40	40	40	41	43	43	39	40	39	42	42	20
21	39	39	39	39	39	36	33	33	37	37	36	36	35	36	32	33	35	35	35	21
22	48	48	48	42	40	36	41	42	38	39	39	47	40	41	36	41	42	45	42	22
23	35	35	35	28	30	35	—	—	—	—	—	45	47	47	—	—	40	—	—	23
24	80	80	80	80	80	80	72	72	86	82	82	92	89	93	73	65	67	80	76	24
25	40	40	40	42	40	40	37	37	40	39	40	41	44	45	38	40	41	—	—	25
26	55	55	55	56	56	58	58	58	56	55	55	61	66	69	55	62	64	40	—	26
27	125	130	128	104	105	111	124	123	106	107	107	128	132	136	137	126	132	127	125	27
28	115	102	100	71	73	80	93	94	88	87	90	101	103	113	100	100	102	100	100	28
29	145	145	141	117	104	112	130	129	127	129	128	124	133	134	127	130	126	137	136	29
30	70	73	73	62	70	67	57	63	61	65	65	63	72	81	74	60	69	50	59	30
31	150	150	145	131	125	130	128	123	149	150	154	137	136	138	130	132	128	130	147	31
32	130	130	130	130	130	130	130	140	107	107	107	129	115	110	110	113	125	120	118	32
33	—	—	—	110	110	110	125	115	120	120	127	115	117	—	—	—	—	125	125	33
34	130	133	130	138	135	130	128	127	141	143	142	130	135	137	130	131	130	133	130	34
35	130	137	130	139	130	130	139	139	141	143	141	131	135	138	131	135	134	140	140	35
36	85	79	79	81	87	83	78	95	75	79	75	100	89	94	83	100	—	90	90	36
37	125	125	125	120	122	112	121	127	123	121	115	135	128	121	120	124	121	125	118	37
38	50	40	35	23	32	27	38	28	26	31	25	—	32	29	28	30	30	30	28	38
39	50	50	45	35	33	35	36	34	35	37	32	40	36	38	35	35	35	35	35	39
40	60	60	60	60	64	63	62	59	60	62	62	60	63	59	60	60	60	60	63	40
41	80	80	80	80	79	79	73	79	82	79	73	90	92	89	—	82	80	85	94	41
42	52	48	50	43	43	43	41	40	40	42	42	41	43	44	40	40	42	40	40	42
43	—	—	—	50	50	50	—	—	25	26	25	28	28	26	30	30	28	—	—	43
44	64	62	63	60	60	60	55	54	56	57	59	55	55	60	60	70	55	60	55	44
45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	70	—	—	73	79	75	86	78	—	—	45
46	180	180	180	180	183	180	180	180	179	176	176	186	181	180	190	180	180	180	180	46
47	68	68	68	67	67	67	66	66	66	65	65	65	65	65	64	64	64	66	66	47
48	7	7	7	6	6	6	6	6	6	7	7	6	6	6	5	5	5	7	7	48
49	20	20	20	19	19	19	19	19	18	17	17	20	20	20	20	20	20	20	20	49
50	2600	2600	2600	3230	3270	3270	2270	2210	2940	2760	2930	2330	2430	2430	2270	2270	2310	2140	2270	50
51	2000	2000	2000	2410	2410	2410	1510	1510	1900	1980	2070	1820	1910	1930	1700	1700	1700	1830	1890	51
52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52
53	400	400	400	425	425	425	400	400	375	375	375	340	340	340	375	375	375	397	397	53
54	250	250	250	275	275	275	275	275	225	225	225	—	300	300	275	275	275	—	260	54
55	180	180	180	155	155	155	215	205	175	175	175	—	—	—	—	—	—	—	—	55
56	200	200	200	200	200	200	—	—	—	—	—	225	225	225	200	200	200	—	—	56

²⁾ Prisuppgifter å livsmedel för Ludvika hava ej influtit för jan. månad. — ³⁾ Prisuppgifterna avse slofetsill, märket och barrved under jan.—mars 10-00 kr. per famn. För avfallsved (s. k. plankved) har under jan.—mars betalats i per famn. — ⁵⁾ Prisuppgifterna avse krossad koks.

1.		2.	102.	103.	104.	105.	106.	107.	108.	109.	110.	111.	112.	113.
V a r u s l a g.		Kvan- titet.	Gävle.			Söderhamn.			Sundsvall: staden.			Sundsvall: sägerverksdistriktet.		
			Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.
			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).		
1	Mjöl: oskummad	lit.	16	16	16	15	15	15	17	17	16	15	15	14
2	handskummad	„	9	9	9	8	8	8	11	11	11	10	10	10
3	separerad	„	7	7	7	7	7	7	9	9	9	7	7	8
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	256	247	258	250	250	245	243	240	249	242	236	240
5	mat- (lands-)	„	228	222	216	229	229	223	225	219	217	220	212	213
6	Ost: helfet, okryddad	„	166	169	168	152	158	156	162	164	163	159	160	162
7	halvfet, „	„	135	140	140	107	100	98	108	118	113	108	103	103
8	skummjölks-, „	„	—	—	—	—	65	48	60	60	58	62	62	57
9	Margarin, växt-	„	137	137	136	131	131	130	138	137	138	136	136	136
10	Ägg: svenska, färsk	tjog.	209	195	177	201	178	150	211	202	173	207	194	173
11	„ konserverade	„	170	157	125	—	—	—	173	163	152	171	168	140
12	Potatis: gammal	5 lit.	25	25	25	26	26	25	29	31	30	28	29	30
13	färsk	„	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg.	30	30	30	30	28	28	29	30	30	31	31	31
15	Bruna bönor	„	49	48	48	50	49	49	51	52	49	45	44	45
16	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	„	30	30	30	32	32	32	33	33	33	32	32	32
17	råg-, „ „ „	„	22	22	22	22	22	20	23	23	22	21	21	21
18	rågsikt-, „ „ „	„	27	27	27	27	27	27	27	27	27	26	26	26
19	Gryn: havre- (ångpreparerade)	„	35	35	35	35	35	35	36	36	35	34	34	34
20	ris-, bästa sort, svenska (»R. T.»)	„	39	41	40	40	40	42	41	43	43	41	41	42
21	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	„	37	36	37	35	35	35	39	38	39	37	37	37
22	mjukt, limpa, söt	„	37	37	38	40	40	40	44	46	45	42	42	43
23	„ sur	„	34	34	34	30	30	29	35	36	36	40	40	37
24	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	„	74	74	72	66	65	68	93	90	87	83	83	83
25	mjukt, bakat med vatten	„	37	37	37	40	38	38	43	43	46	—	—	—
26	„ „ mjölk	„	50	52	52	64	65	63	78	77	75	78	76	73
27	Nötkött, färskt: stek	„	112	112	112	112	114	114	122	118	122	116	114	118
28	„ soppkött	„	97	96	96	99	99	99	98	98	98	88	90	93
29	Kalkvött, stek: gödkalv	„	147	145	145	133	135	134	143	143	150	110	107	115
30	„ spädkalv	„	78	77	75	65	66	65	77	68	72	63	66	70
31	Färskött: färskt, stek	„	118	124	130	129	131	133	133	135	138	112	120	123
32	„ salt, svenskt	„	90	104	105	92	93	92	123	100	105	92	94	96
33	Renkött, färskt, stek	„	119	113	125	123	121	123	125	115	113	—	—	—
34	Fläsk: färskt (sidfläsk)	„	135	136	136	132	129	130	138	138	137	126	127	132
35	„ salt, svenskt „	„	138	140	138	137	133	133	138	138	139	138	138	140
36	Fisk, färsk: abborre	„	100	98	117	75	75	72	105	100	85	—	—	—
37	„ gädda	„	125	125	125	90	90	91	125	125	125	—	—	—
38	„ sill	„	27	34	29	26	30	28	30	25	28	33	33	35
39	„ strömming	„	34	33	31	35	35	30	50	50	50	55	55	50
40	„ torsk	„	57	57	54	50	50	50	50	50	50	—	—	—
41	„ rödspotta (»spätta»)	„	100	100	100	75	76	79	75	75	75	—	—	—
42	„ salt: sill, fetsill (»KKK»)	„	45	44	43	43	44	41	46	42	42	42	45	45
43	„ strömming	„	20	—	—	26	25	26	26	26	25	23	24	23
44	Kabeljo af långa med fenor o. stjärt	„	—	—	—	57	50	57	50	50	65	60	55	55
45	„ „ rundskuren	„	72	74	72	77	77	72	76	75	75	75	75	75
46	Kaffe (obrönt), prima Santos	„	176	175	173	174	174	175	186	184	184	187	187	186
47	„ Socker, bit-	„	65	65	65	68	68	68	68	69	68	66	67	67
48	„ Svagdricka	lit.	6	6	6	6	6	6	7	7	7	6	6	5
49	Fotogen: Water White	„	18	18	18	20	20	20	19	19	19	18	18	18
50	Ved: björk- { osågad, hemkörd: *)	famn.	2710	2770	2670	1890 ²⁾	1890 ²⁾	1930	2330	2390	2520	1640	1640	1760
51	„ barr- { 2½ x 1½ x 0·89 m. =	„	2110	2170	2130	1470	1430	1550	1950	2020	2140	1160	1170	1260
	„ { = 3·56 km.	„	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Bränttorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
53	Kol, antracit- (»valnö»)	hl.	400	400	400	375	375	375	400	400	400	—	—	—
54	„ eng. hushålls- (fyckol) hem-	„	225	225	225	250	250	250	275	275	300	—	—	—
55	Koks: gasverks- (okrossad) körd	„	160	160	160	—	—	—	155	155	160	—	—	—
56	„ eng. kamin- „	„	170	170	170	190	190	190	190	190	200	—	—	—

*) Pr »storfamn». — ¹⁾ Prisuppgifterna avse fetsill märket KK. — ²⁾ För sekunda ved, s. k. klant, har i Ny-Söderhamn betalats: under jan. 8·50 kr., under febr. 8·10 kr. och under mars 9·60 kr. per famn. — ³⁾ Krossad koks

	114.	115.	116.	117.	118.	119.	120.	121.	122.	123.	124.	125.	126.	127.	129.	130.	132.	133.	134.	135.	136.	
	Nyland.			Östersund.			Umeå.			Luleå.			Boden.			Malmberget o. Gallivare.			Kiruna.			
	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	Jan.	Febr.	Mars.	
	Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			Medelpris (öre).			
1	14	14	14	16	16	16	14	14	14	15	15	15	15	15	15	17	17	17	17	17	17	1
2	10	10	10	10	10	10	9	9	9	8	8	8	8	8	8	—	—	—	—	—	—	2
3	8	8	8	—	—	—	7	7	7	5	—	—	5	5	5	—	—	—	—	—	—	3
4	237	237	237	236	240	240	220	220	220	231	230	229	230	230	226	237	239	238	232	229	233	4
5	225	217	220	216	206	208	192	190	183	208	206	198	206	204	198	216	215	214	204	201	200	5
6	160	160	178	150	150	151	169	168	168	156	154	156	154	152	154	158	157	157	157	158	156	6
7	125	125	130	100	100	100	100	125	128	125	117	117	115	115	114	—	—	—	—	130	120	7
8	—	—	50	40	40	45	75	75	77	53	48	48	55	—	55	—	—	—	—	—	—	8
9	140	140	140	133	132	134	131	130	130	130	130	130	130	130	128	138	136	137	128	128	128	9
10	233	205	175	213	188	154	203	196	171	214	191	162	206	189	153	207	190	167	202	186	161	10
11	180	180	160	152	150	—	174	165	—	155	153	150	—	155	150	—	—	—	191	181	—	11
12	40	38	38	27	26	25	28	27	28	32	32	33	32	30	32	35	35	35	35	35	35	12
13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
14	33	35	35	35	34	33	32	32	32	33	32	33	30	30	30	35	35	35	34	34	34	14
15	47	47	47	54	54	52	45	47	47	49	50	49	48	49	48	50	50	50	48	50	48	15
16	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	31	32	31	34	34	34	33	33	33	16
17	22	22	22	24	24	24	22	23	22	22	22	22	22	22	21	24	24	24	24	24	23	17
18	27	27	27	30	30	30	28	27	27	28	28	28	26	26	26	28	29	29	28	28	28	18
19	35	35	35	34	33	33	40	40	40	38	37	38	34	34	34	40	40	40	37	35	35	19
20	40	40	47	43	43	44	39	39	39	40	40	40	40	40	38	40	42	42	41	42	41	20
21	38	38	38	40	40	40	38	38	39	37	37	37	35	36	36	44	45	45	43	44	43	21
22	40	42	40	37	37	37	46	46	47	43	44	43	44	43	43	49	48	47	49	49	49	22
23	—	—	—	35	35	35	—	—	—	31	31	31	30	31	31	—	—	—	50	50	50	23
24	88	85	89	65	65	65	76	76	77	73	74	74	74	74	73	87	89	90	90	92	92	24
25	62	62	45	40	40	40	34	34	36	44	43	43	43	43	44	—	—	—	80	78	78	25
26	75	74	75	58	58	58	64	65	66	71	70	66	71	69	67	—	—	—	85	85	85	26
27	113	115	120	115	118	120	99	106	119	104	106	106	104	104	106	109	110	111	108	107	112	27
28	89	89	100	90	90	93	82	89	92	86	88	87	87	86	88	89	90	93	86	86	92	28
29	—	—	—	133	130	131	123	124	125	150	150	150	150	—	—	136	138	141	140	—	140	29
30	68	74	75	53	61	59	89	99	101	63	62	63	64	61	60	76	74	74	68	69	69	30
31	125	127	133	120	120	123	125	125	126	117	121	121	114	122	122	130	127	127	118	118	119	31
32	100	100	—	120	110	120	100	100	100	100	100	96	100	98	98	107	112	114	104	98	107	32
33	110	110	110	93	100	100	96	103	105	96	97	98	96	96	96	97	98	99	90	93	98	33
34	128	130	133	120	120	124	125	121	123	127	129	128	125	128	127	129	129	131	126	127	130	34
35	140	140	145	140	137	140	133	133	134	136	138	134	134	136	132	146	147	148	138	135	139	35
36	80	80	80	75	73	70	60	60	60	60	60	58	60	60	58	68	—	—	—	—	—	36
37	100	100	100	110	100	100	100	100	130	73	73	73	75	75	75	87	101	105	90	88	91	37
38	25	30	25	40	40	40	30	30	33	28	27	27	28	28	28	28	25	25	30	—	40	38
39	35	35	38	49	48	48	50	50	50	48	48	48	48	48	48	40	44	48	50	50	50	39
40	50	50	50	50	50	50	53	54	59	48	47	48	48	45	45	40	41	46	43	40	48	40
41	60	55	60	70	70	70	83	83	83	68	67	75	68	67	75	63	80	80	—	—	60	41
42	35	35	35	46	48	46	46	44	44	42	42	42	39	39	38	44	46	46	42	42	42	42
43	25	25	25	—	—	—	25	32	32	25	25	25	25	25	25	26	27	27	26	26	27	43
44	—	—	70	50	50	50	—	—	—	63	—	58	—	58	58	—	—	—	—	—	—	44
45	75	75	90	—	65	65	77	77	77	76	75	78	76	75	76	77	77	78	75	75	—	45
46	190	190	190	181	181	177	183	183	183	177	178	179	177	177	178	204	197	197	188	187	188	46
47	68	68	68	66	66	66	69	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	68	68	68	47
48	5	5	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	7	7	7	—	—	—	48
49	20	20	19	22	22	22	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	22	22	22	49
50	2100	2100	2100	2650	2710	2650	2230	2230	2270	1860	1900	1900	1700	1700	1730	2160	2260	2240	2770	2390	2390	50
51	2)	2)	2)	1950	2140	2140	1710	1710	1710	1630	1670	1670	1460	1460	1470	1740	1700	1680	2160	2080	2050	51
52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52
53	475	475	475	400	400	400	425	425	425	400	400	400	425	425	413	476	463	469	475	475	475	53
54	—	—	—	260	260	260	325	325	325	225	225	225	225	225	225	—	—	—	—	—	—	54
55	—	—	—	—	—	—	200	200	200	200	200	200	200	200	200	—	—	—	250	250	250	55
56	225	225	225	200	210	200	200	200	200	225	225	225	225	225	225	—	—	—	—	—	—	56

land betalats under jan.—mars 2.50 kr. per kubikmeter (8.90 kr. per famn). För avfallsved (s. k. plankved) har i gällde i Luleå under jan.—mars och i Boden under mars månad 1.85 kr. per hl.

Livsmedelspriser å olika orter i riket under *första* kvartalet år 1913.

(Forts.)

1.	2.	137.	138.	139.	
V a r u s l a g.	Kvan- titet.	Samtliga orter.			
		Jan.	Febr.	Mars.	
		Medelpris (öre.)			
1 Mjök: oskummad	lit.	14	14	14	1
2 handskummad	»	7	7	7	2
3 separerad	»	6	6	6	3
4 Smör: bords- (mejeri-)	kg.	238	236	238	4
5 mat- (lands-)	»	214	210	211	5
6 Ost: helfet, okryddad	»	162	162	163	6
7 halvfet,	»	121	120	120	7
8 skummjölks-, »	»	55	56	56	8
9 Margarin: växt-	»	132	132	131	9
10 Ägg: svenska, färska	tjög.	187	172	142	10
11 » konserverade	»	147	145	133	11
12 Potatis: gammal	5 lit.	30	29	30	12
13 färsk	»	—	—	—	13
14 Ärtor, gula	kg.	31	31	31	14
15 Bruna bönor	»	50	50	49	15
16 Mjöl: vete, svenskt, bästa sort	»	32	32	31	16
17 råg-, » » »	»	22	22	22	17
18 ragsikt, » » »	»	27	27	27	18
19 Gryn: havre (ångpreparerade)	»	37	36	36	19
20 ris-, bästa sort, svenska (»R. T.»)	»	42	42	42	20
22 Rågröd: hårt (»spis-), grovt	»	41	41	41	21
22 mjukt, limpa, söt	»	38	38	38	22
23 » » » sur	»	29	29	30	23
24 Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	»	76	76	77	24
25 mjukt, bakat med vatten	»	43	43	43	25
26 » » » mjölk	»	59	59	49	26
27 Nötkött, färskt: stek	»	117	118	119	27
28 soppkött	»	97	97	98	28
29 Kalvkött, stek: gödkalv	»	130	129	130	29
30 spädkalv	»	70	71	71	30
31 Färkött: färskt, stek	»	130	132	135	31
32 salt, svenskt	»	108	109	111	32
33 Renkött: färskt, stek	»	114	119	122	33
34 Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	130	131	131	34
35 salt, svenskt »	»	137	137	137	35
36 Fisk, färsk: abborre	»	79	81	78	36
37 gädda	»	115	116	112	37
38 sill	»	30	30	30	38
39 strömming	»	37	37	36	39
40 torsk	»	55	56	57	40
41 rödspotta (»spätta»)	»	77	77	77	41
42 salt: sill, fetsill (»KKK»)	»	45	45	45	42
43 strömming	»	27	28	29	43
44 Kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	56	55	57	44
45 » » rundskuren	»	75	75	77	45
46 Kaffe (obränt), prima Santos	»	180	180	179	46
47 Socker, bit-	»	67	67	67	47
48 Svagdricka	lit.	6	6	6	48
49 Fotogen: Water White	»	19	19	19	49
50 Ved: björk { osågad, hemkörd (pr »storfamn»): 2.5 x 1.6 } famn.		2540	2540	2540	50
51 barr { x 0.89 m. = 3.56 kbm.)		2000	2000	2020	51
52 Bränttorf	100 kg.	193	193	196	52
53 Kol: antracit- (»valnöt»)	hl.	404	404	404	53
54 eng. hushålls- (fyrrkol)	»	236	238	239	54
55 Koks: gasverks- (okrossad)	»	168	168	169	55
56 eng. kamin- »	»	188	191	191	56

Kreaturspriser

(per kg. levande vikt)

i Stockholm, Malmö och Göteborg.

Medelpris under första kvartalet 1913.

Kreatursslag.	Stockholm.			Malmö.			Göteborg.		
	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars
	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
Kor:									
Extra prima	56	56	57	63	62	61	—	—	—
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga . . .	53	53	54	57	56	56	51	51	51
2. Äldre, fullt feta, köttiga . . .	47	47	48	50	51	53	43	43	43
3. Mindre feta	37	37	38	38	39	42	—	—	—
4. Magra, simpla	1)	1)	1)	1)	1)	1)	—	—	—
Kvigor (och stutar):									
Extra prima	58	58	59	69	66	67	—	—	—
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	55	55	56	64	62	62	56	56	56
2. Mindre feta	43	43	44	56	55	56	44	44	44
3. Magra, simpla	2)	2)	2)	2)	2)	2)	—	—	—
Tjurar:									
Extra prima	61	61	62	71	68	66	63	63	63
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.) . .	59	59	60	65	64	61	60	60	60
2. Fullt köttiga (500—700 kg.) . .	57	57	58	62	59	59	56	56	56
3. Mindre köttiga	46	46	47	53	52	51	—	—	—
4. Magra, simpla	3)	3)	3)	—	—	—	—	—	—
Oxar:									
Extra prima	58	58	59	61	60	63	—	—	—
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	55	55	56	56	56	58	52	52	52
2. Mindre feta	42	42	43	47	49	53	43	43	44
3. Magra, simpla	4)	4)	4)	—	—	—	—	—	—
Kalvar:									
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	75	75	76	76	78	78	71	72	75
(70—90 kg.)	75	75	76	67	69	72	68	69	69
Skummjölkskalvar	56	56	57	60	61	64	55	55	55
Får:									
Yngre, feta	62	63	68	51	51	50	58	58	63
Äldre, »	57	58	63	—	—	—	48	49	53
Lamm	—	—	125	—	160	158	—	—	—
Svin:									
Slakterisvin (85—100 kg.)	86	86	84	80	77	79	80	78	79
Rena, större svin (100—150 kg.) . . .	82	82	80	80	77	78	81	79	80
Suggor	65	67	67	72	70	70	71	70	70

1) Medelpris per styck: i Stockholm under jan. och febr. 85 kr. samt mars 90 kr.; i Malmö under jan. och febr. 105 kr. samt mars 112 kr. — 2) Medelpris per styck: i Stockholm under jan. och febr. 110 kr. samt mars 115 kr.; i Malmö under jan. och febr. 42 kr. samt mars 95 kr. — 3) Medelpris per styck: under jan. och febr. 130 kr. samt mars 138 kr. — 4) Medelpris per styck: under jan. och febr. 165 kr. samt mars 171 kr.

Anm. Tillförseln har under kvartalet (jan.—mars) varit i

	Nötkreatur.	Kalvar.	Får och lamm.	Svin.
Stockholm	2 351	218	138	542
Malmö	10 220	3 519	250	2 683
Göteborg	2 015	1 062	87	326

Köttkonsumtionen i Stockholm har under kvartalet (jan.—mars) varit:

Nötkreatur-kroppar.	Gödkalv-kroppar.	Spädkalv-kroppar.	Får-kroppar.	Svin-kroppar.	Spädgris-kroppar.
11 335 ¹ 4	17 811 ¹ 2	13 109	9 005	26 125	164

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och**Medelpris per år (1904—1912) och per månad**

Kreatursslag.	¹⁾ 1904.	¹⁾ 1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
<i>Kor:</i>	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
Extra prima ²⁾	—	—	53	54	54	46	47	50	57
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga .	40	40	46	48	46	40	41	42	49
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga .	34	37	43	45	43	36	37	36	43
» 3. Mindre feta ³⁾	28	29	36	38	35	27	28	25	34
<i>Keigor (och stutar):</i>									
Extra prima ⁴⁾	—	—	58	60	59	52	55	58	63
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	46	46	51	54	52	45	44	46	54
» 2. Mindre feta	37	37	44	48	44	36	36	36	44
<i>Tjurar:</i>									
Extra prima	—	—	55	57	56	46	49	55	62
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	44	45	51	54	48	42	43	46	56
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	39	41	46	49	44	38	40	43	52
» 3. Mindre köttiga ³⁾	33	36	40	38	39	32	33	33	43
<i>Oxar:</i>									
Extra prima ⁵⁾	—	—	—	—	58	—	47	50	58
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	—	—	48	53	49	43	43	44	52
» 2. Mindre feta ⁶⁾	—	—	42	46	43	34	36	38	44
<i>Kalvar:</i>									
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.) ⁷⁾ .	57	59	64	68	63	60	61	60	68
» (70—90 ») ⁷⁾	51	53	54	61	56	55	55	52	60
Skummjölkskalvar	36	40	44	46	41	39	40	41	48
<i>Får:</i>									
Yngre, feta ⁸⁾	—	—	53	54	52	50	51	51	53
Äldre, » ⁹⁾	—	—	44	49	46	45	45	42	48
<i>Svin:</i>									
Slakterisvin (75—100 kg.)	49	62	73	66	56	69	77	64	73
Rena, större svin (100—170 kg.) .	47	59	76	65	55	68	73	62	71
Suggor	39	45	66	57	46	58	67	53	60

¹⁾ Samtliga uppgifter för år 1904 avse endast Malmö och för år 1905 Stockholm och Malmö. gifterna för april 1912—april 1913 avse endast Stockholm och Malmö. — ⁴⁾ Uppgifterna för april—juni Malmö och för sept. 1912—april 1913 Stockholm och Malmö. — ⁵⁾ Uppgifterna för april—juli 1912 avse ⁶⁾ Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg och maj—sept. 1912 Stockholm och Göteborg. —

priser

vande vikt)

Göteborg 1904—april 1913.

(april 1912—april 1913) för alla tre orterna.

April 1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.	Febr. 1913.	Mars 1913.	April 1913.
öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
53	58	58	60	61	63	64	62	60	60	59	59	61
45	48	50	52	54	55	56	55	53	54	53	54	55
41	44	45	47	47	48	47	46	46	47	47	48	50
31	34	37	38	39	40	39	37	37	38	38	40	43
60	62	64	65	66	67	68	67	64	64	62	63	67
50	53	55	57	58	60	61	61	59	58	58	58	60
41	44	46	48	48	49	49	49	48	48	47	48	50
57	60	61	64	66	68	69	67	65	65	64	64	65
53	55	57	59	60	61	63	62	60	61	61	60	62
49	51	52	55	55	58	60	58	57	58	57	58	58
40	43	45	46	46	47	50	49	48	50	49	49	52
54	57	58	61	62	65	65	62	61	60	59	61	65
49	52	54	55	55	57	58	56	55	54	54	55	58
41	43	45	48	47	48	49	46	44	44	45	47	49
66	68	69	69	69	71	70	70	72	74	75	77	75
56	59	61	61	61	64	65	65	66	68	69	71	68
46	47	49	47	49	52	52	53	56	57	57	59	59
50	58	58	56	56	54	51	53	55	57	57	60	60
50	53	53	52	52	50	45	47	50	53	54	58	58
67	74	75	75	79	80	79	79	81	82	80	81	80
65	72	72	72	77	79	79	79	80	81	79	79	78
56	59	56	56	64	68	68	67	68	69	69	69	66

— *) Uppgifterna för april—juni 1912 och sept. 1912—april 1913 avse endast Stockholm och Malmö. — 3) Upp-
 1912 och nov. 1912—april 1913 avse endast Stockholm och Malmö. — 5) Uppgifterna för 1911 avse endast
 endast Stockholm och Göteborg. — 7) Fr. o. m. år 1908 avse uppgifterna endast Malmö och Göteborg. —
 9) Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg och april 1912—april 1913 Stockholm och Göteborg

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm april 1912—april 1913.

(Enligt veckonoteringar för år 1912 från Stockholms stads provisoriska fiskhall samt för år 1913 från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelsens noteringskommission.)

S l a g.	Kvan- titet.	April 1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.	Febr. 1913.	Mars 1913.	April 1913.
Medelpris (öre).														
<i>Fisk och fisk- varor:¹⁾</i>														
Abborre, stor . . .	kg.	62	46	39	51	55	63	69	70	65	80	83	87	73
små . . .	»	35	46	32	32	35	36	39	39	49	55	61	—	44
Braxen	»	29	37	18	25	28	30	41	42	41	60	52	—	48
Gräsej	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	42	48	30
Gädda, levande . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	103	109	—	—
slaktad . . .	»	83	78	67	88	78	79	88	79	71	94	99	108	63
Gös	»	144	112	—	97	92	78	131	129	140	153	138	125	125
Hälleflundra, stor	»	103	91	74	86	94	82	95	81	99	120	105	95	95
små	»	70	—	39	49	—	—	67	—	55	—	—	110	—
Id	»	48	—	42	52	—	—	44	49	54	—	—	50	50
Kolja, svensk . . .	»	40	36	26	37	33	38	40	38	58	68	64	64	53
norsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	35	44	45
Kummel	»	20	—	18	—	36	40	41	—	—	—	—	—	—
Kungsfundra . . .	»	43	42	31	36	50	51	45	53	58	67	59	69	45
Lake, stor	»	43	—	32	33	—	47	57	59	74	66	77	—	44
insjö- ²⁾ (små . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lax, färsk	»	122	267	204	196	—	175	204	196	140	—	275	275	235
Långa	»	51	—	25	—	36	35	—	20	15	—	—	—	—
Makrill	»	—	101	46	60	70	—	—	—	—	—	—	—	—
Piggvar	»	—	—	79	80	85	70	80	—	—	208	213	125	—
Röding	»	—	—	—	—	—	—	130	—	143	—	—	—	—
Rödspotta, stor . .	»	49	46	51	52	54	58	55	60	67	68	64	69	50
små	»	41	25	27	34	50	52	52	61	38	—	45	50	34
Rödtunga	»	85	86	81	71	—	95	84	71	80	145	140	113	78
Sik, stor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	85	—	—	88
små	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75
Siklöja	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	—	—
Sill, färsk	låda	—	—	—	—	—	1850	1817	1813	1412	1449	1950	1200	—
»	kg.	—	18	—	—	—	31	35	30	13	—	—	25	—
» rökt	låda	90	75	—	—	—	—	—	167	—	—	—	—	—
Simpa	tjog	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Slätvar	kg.	55	57	30	65	88	55	—	—	96	100	98	—	85
Stenbit	»	26	41	16	—	—	—	—	46	—	—	—	—	—
Strömming	låda	538	635	—	—	—	818	710	738	850	938	1188	550	300
»	kg.	27	—	—	—	—	30	—	27	32	31	46	—	—
Torsk, fm. huvud	»	34	38	34	33	34	37	47	46	49	43	42	45	—
svensk (huvudlös	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	51	54	43
Torsk, norsk . . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	33	40	—
Uer, färsk	»	—	—	24	—	—	—	—	35	29	33	39	40	22
Vitling, stor . . .	»	28	19	24	21	21	24	28	30	32	34	36	43	37
små	»	—	—	—	181	145	100	—	—	—	25	26	34	23
Ål, levande, stor	»	95	—	—	61	—	88	—	—	—	—	—	—	—
små	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Skaldjur:</i>														
Hummer	tjog	3000	2625	2200	2733	—	2182	2800	3175	3100	3250	3400	—	—
Krabbor	»	—	—	—	—	—	—	565	—	—	—	—	—	—
Kräftor, stora . .	»	—	—	—	—	114	116	—	—	—	—	—	—	—
små	»	—	—	—	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Räkor, stora . . .	kg.	55	83	53	54	82	100	104	95	135	126	86	93	45
kokta (små	»	—	—	—	35	—	—	69	49	72	70	20	29	10

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror $\left\{ \begin{array}{l} 3-4-9/4: \text{ tillgång riklig,} \\ 10-4-16/4: \text{ } \text{knapp,} \\ 17-4-23/4: \text{ } \text{riklig} \\ 24-4-30/4: \text{ } \text{riklig} \end{array} \right.$ efterfrågan livlig, medelmättig, tendens svävande, fast, svävande.

¹⁾ Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat angives. — ²⁾ Priserna för 1912 avse lake.

Kvinnors och minderårigas användande vid fabriker och bergverk i Sverige år 1911.¹

Med ledning av Kommerskollegii berättelser om bergshantering och industrien meddelas i det följande en översikt över kvinnors och barns användande vid fabriker och bergverk år 1911. Arbetarna inom hantverket, vartill även byggnadsverksamheten räknas, redovisas ej i nämnda berättelser och ingå följaktligen ej i nedanstående siffror. Samma är förhållandet med mejerierna, som ännu icke blivit underkastade rapportskyldighet till den officiella näringsstatistiken.

Inom den svenska storindustrin, sådan den ovan begränsats, sysselsattes under år 1911 tillhopa 335 165 arbetare, varav vid fabrikerna 304 586 samt vid bergverken 30 579. Dessa siffror utvisa i jämförelse med närmast föregående år en ökning av 2 429 personer för fabriksarbetarna och 589 personer för bergverksarbetarna. Kvinnornas och de minderårigas förekomst under de båda åren framgår av följande sammanställning:

	Antal.		% av hela antalet arbetare.	
	1910.	1911.	1910.	1911.
Vuxna kvinnor	46 525	45 988	14.01	13.72
Minderåriga kvinnor	12 418	12 039	3.74	3.59
Summa kvinnor	58 943	58 027	17.75	17.31
Minderåriga män	31 660	31 710	9.53	9.46
, kvinnor	12 418	12 039	3.74	3.59
Summa minderåriga	44 078	43 749	13.27	13.05
Hela antalet vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen	90 603	89 737	27.28	26.77

Antalet kvinnliga arbetare har såväl vid fabrikerna som vid bergverken minskats sedan föregående år. De minderåriga hava vid bergverken, absolut taget, något ökats men, relativt, minskats. Vid fabrikerna förmärkes nedgång i båda hänseendena.

Användningen av kvinnor och minderåriga vid fabriker och bergverk under åren 1896—1911 framgår av efterföljande tablå.

¹ Jfr »Meddel.» 1903, s. 28 ff., 1904, s. 200 ff., 1905, s. 140 ff., 1906, s. 471 ff., 1907, s. 354 ff., 1908, s. 641 ff., 1909, s. 559 ff., 1910, s. 479 ff., 1911, s. 477 ff., 1912, s. 482 ff.

Å r.	Fabriker.		Bergverk.		Fabriker och bergverk.	
	Kvinnor.	Minder- åriga.	Kvinnor.	Minder- åriga.	Kvinnor.	Minder- åriga.
	% av hela antalet arbetare.					
1911	19.0	13.5	0.6	8.6	17.3	13.1
1906—1910 (medeltal) . .	19.1	14.1	0.9	8.7	17.4	13.6
1901—1905 , . .	18.8	14.6	1.4	9.4	17.0	14.0
1896—1900 , . .	18.9	14.4	1.9	9.2	17.0	13.8

Beträffande kvinnors och minderårigas användande i arbete inom olika industrigrenar meddelas detaljerade uppgifter i huvudtabellen 1 å sid. 462—463 ävensom i tabellen å sid. 458—459, i vilken upptagits de grupper av arbete, som under år 1911 sysselsatt mer än 500 minderåriga samt vuxna kvinnor tillsammans. Inom *bergverksindustrien* användas endast 195 kvinnor, varav 51 minderåriga; samtliga dessa senare äro tillfinnandes inom gruvdriften. Manliga minderåriga förekomma i större utsträckning, nämligen till ett antal av 1 012 vid gruvdriften och 1 559 vid malmförädlingsverken. För hela bergverksindustrien blir sålunda sammanlagda antalet av minderåriga samt vuxna kvinnor 2 766 personer, utgörande 9.0 % af hela den sysselsatta arbetspersonalen. Till underjordiskt gruvarbete användes 192 manliga minderåriga.

Vid *fabrikerna* utgöra kvinnor och minderåriga tillsammans mer än hälften av arbetsstyrkan inom beklädnads- och textilindustrierna (resp. 73.9 och 68.3 %) samt dessutom inom följande yrkesgrupper.¹

Chokladfabriker	81.3 %	Gummivarufabriker	60.3 %
Album- och kartongfabriker	81.0	Ljus- och tvålfabriker	54.6
Karamell- o. d. fabriker	80.1	Tändsticksfabriker	54.6
Tobaksfabriker	73.8	Porslinsfabriker	54.1
Bokbinderier m. m.	65.6	Läskedrycksfabriker	53.6

Det är i allmänhet kvinnorna — vuxna eller minderåriga — som i främsta rummet bidra till de höga procenttalen inom ovan nämnda yrkesgrupper. — Å andra sidan kan anmärkas, hurusom vid sågverken de manliga minderåriga utgöra 15.8 % av samtliga arbetare, kvinnorna däremot blott 0.5 %; vid lådfabrikerna äro motsvarande siffror 25.0 och 2.9 %, vid järn- och stålvarufabrikerna 14.0 och 4.9 %, vid tegelbruken 10.1 och 2.2 %, vid glasbruken 19.9 och 5.8 % o. s. v. — Absolut taget förekommer största antalet minderåriga vid sågverken (6 337, därav blott 53 kvinnliga) samt järn- och stålvarufabrikerna (3 586, därav 259 kvinnliga).

Tabellen å sid. 460—461 (jfr huvudtab. 2 s. 464—465) utvisar, i vad mån olika landsdelar förete skiljaktigheter med avseende å kvinnors och minderårigas användande inom *fabriker och bergverk*. Deras sammanlagda antal

¹ Tablån upptager endast sådana grupper, inom vilka antalet kvinnor och minderåriga överstiger 500.

var störst i Göteborgs och Bohus län med 12 501, varefter följa Stockholms stad med 10 765, Malmöhus län med 10 628 samt Älvsborgs och Östergötlands län med resp. 8 332 och 7 476 vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen. Med hänsyn till den relativa frekvensen blir länens ordning emellertid följande: Älvsborgs län med 43·4 %, Göteborgs och Bohus län med 38·1 %, Östergötlands län med 37·5 %, Stockholms stad med 37·2 % samt Hallands län med 35·4 %. I hela riket utgjorde antalet vuxna kvinnor samt minderåriga vid *fabrikerna* 86 971 personer eller 28·6 % av deras hela arbetsstyrka; därav belöpte sig på landsbygden 33 752 eller 20·6 % samt på städerna (jämte köpingar) 53 219 personer eller 37·8 % av alla arbetare. Den relativa förekomsten av manliga och kvinnliga minderåriga tillsammantagna var nästan lika i städer och på landsbygd, nämligen resp. 13·9 % och 13·2 %; däremot voro kvinnorna — vuxna och minderåriga tillhopa — proportionsvis långt talrikare i städernas fabriker, där de uppgingo till 29·9 %, medan landsbygdens endast hade 10·2 %. Angående *bergverksarbetarna* saknas uppgifter om fördelningen på städer och landsbygd.

Bland de i tablån å sid. 459 upptagna 18 städer, av vilka var och en har tillhopa mer än 500 vid fabriker anställda vuxna kvinnor samt minderåriga, innehavas de främsta rummen av Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Borås, när hänsyn tages till de absoluta talen. I fråga om de nu nämnda arbetarkategoriernas relativa frekvens står däremot Borås främst med 62·1 %; mer än hälften av hela arbetsstyrkan utgjorde de vuxna kvinnorna jämte de minderåriga vidare i Norrköping och Malmö med resp. 58·3 och 52·4 %; för Stockholm var motsvarande procenttal 37·3, för Göteborg 42·1 %.

Yrkesgrupper med tillhoppa mer än 500 vuxna kvinnor och minderåriga år 1911.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Yrkesgrupper.	Kvinnor.		Minderåriga.		Vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen.	
	Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.	% av hela antalet arbetare.
A. Bergshantering	195	0.6	2 622	8.6	2 766	9.0
1. <i>Gruvdrift o. d.</i>	171	1.5	1 063	8.2	1 183	9.1
Järngruvor	131	1.4	790	8.3	876	9.2
Andra malmgruvor	40	3.1	102	7.8	136	10.5
Stenkolsgruvor	—	—	171	8.0	171	8.0
2. <i>Malmförädlingsindustri</i>	24	0.1	1 559	8.9	1 583	9.0
Järn- och stålverk	13	0.1	1 307	8.5	1 320	8.6
Annan malmförädlingsindustri	11	0.5	252	11.0	263	11.5
B. Fabriker	57 882	19.0	41 127	13.5	86 971	28.6
1. <i>Torvindustri</i>	534	16.6	568	17.7	917	28.5
Torvströ- och torvmullsfabriker	377	17.3	380	17.4	627	28.7
2. <i>Närings- och nyttningsämnesindustri</i>	8 910	26.3	2 577	7.6	10 130	29.9
Bagerier	699	32.0	145	6.6	797	36.8
Chokladfabriker	569	76.6	224	30.1	604	81.3
Karamell- o. d. fabriker	1 121	75.0	531	35.5	1 198	80.1
Tobaksfabriker	3 243	67.9	736	15.4	3 524	73.8
Maltdrycksbryggerier	1 204	20.4	272	4.6	1 455	24.6
Läskedrycksfabriker	510	43.6	138	11.8	628	53.6
3. <i>Textilindustri</i>	18 885	60.0	6 289	20.0	21 519	68.3
Bomullsspinnerier	3 367	60.3	1 549	27.8	4 032	72.3
Jutespinnerier	436	61.0	271	37.9	574	80.3
Lin- och hamspinnerier	533	66.1	252	31.3	614	76.2
Ullspinnerier	1 724	46.5	1 246	33.6	2 414	66.4
Bomullsväverier	4 795	73.2	1 036	15.8	5 148	78.6
Juteväverier	544	62.7	127	14.6	575	66.3
Linne- och hampväverier	711	64.2	257	23.2	803	72.5
Ylleväverier	4 941	62.8	977	12.4	5 203	66.1
Färgier m. fl.	567	27.1	179	8.5	678	32.3
4. <i>Beklädnadsindustri</i>	12 673	67.3	3 774	20.0	13 921	73.9
Hattfabriker	878	70.2	121	9.7	915	73.1
Mössfabriker	616	88.3	134	19.2	637	91.3
Sömnadsfabriker	3 726	86.5	544	12.6	3 781	87.8
Trikkåfabriker	3 110	90.1	784	22.7	3 178	92.1
Skofabriker	2 485	37.2	1 723	25.8	3 432	51.4
5. <i>Läderberedningsindustri</i>	1 111	24.6	629	13.9	1 521	33.7
Gummivarufabriker	747	49.0	322	21.1	919	60.3
6. <i>Trävaruindustri</i>	836	1.4	8 516	14.0	9 177	15.1
Sågverk och hyvlerier	191	0.5	6 837	16.0	6 475	16.3
Suickeri- och möbelfabriker	148	1.4	1 154	11.2	1 276	12.4
Låd- och spånaskfabriker	53	2.9	473	25.6	515	27.9
7. <i>Trämasse- och pappersindustri</i>	4 409	17.5	3 120	12.4	6 173	24.4
Trämassfabriker	121	0.9	849	6.6	958	7.8
Pappersbruk och pappfabriker	1 794	21.3	976	11.8	2 301	28.0
Album-, portfölj- och kartongfabriker	571	71.2	303	37.8	650	81.0
Bokbinderier o. d. tillverkning	1 342	56.6	595	25.1	1 557	65.6
8. <i>Grafisk industri</i>	1 123	12.6	1 850	20.8	2 755	31.0
Boktryckerier	789	11.3	1 325	18.9	1 990	28.4
Lito- och kemigrafiska anstalter	295	18.9	471	30.1	672	43.0

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Yrkesgrupper.	Kvinnor.		Minderåriga.		Vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen.	
	Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.	% av hela antalet arbetare.
10. <i>Metallindustri</i>	2 265	7.6	4 573	15.3	6 462	21.6
Järn- och stålvarufabr. samt gjuterier	1 157	4.9	3 586	15.1	4 484	18.9
Metallvarufabriker, »ej specif.»	286	6.8	688	16.4	920	21.9
11. <i>Maskin- och skeppsbyggnadsindustri</i>	1 106	3.1	3 218	9.0	4 110	11.5
Tillverkning av elektriska maskiner	516	8.9	493	13.9	775	21.8
Mekaniska verkstäder	43	0.2	1 719	8.1	1 748	8.3
12. <i>Jord- och stenindustri</i>	1 534	4.2	3 651	10.0	4 695	12.9
Porslins- och fajansfabriker	941	42.6	499	22.6	1 195	54.1
Stenbrott, stenhuggerier o. -sliperier	2	—	677	4.9	678	4.9
Tegelbruk	221	2.2	1 055	10.6	1 221	12.5
Glasbruk och glassliperier	292	5.8	1 083	21.4	1 299	25.7
13. <i>Kemisk-teknisk industri</i>	4 418	36.2	2 329	19.1	5 531	45.3
Ljus-, tvål- o. d. fabriker	603	48.9	222	18.0	673	54.6
Tändsticksfabriker	2 735	41.7	1 731	26.4	3 575	54.6

Orter med tillhopa mer än 500 vuxna kvinnor och minderåriga sysselsatta vid fabriker år 1911.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Kvinnor.		Minderåriga.		Vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen.	
	Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.	% av hela antalet arbetare.
Stockholm	9 180	31.8	2 602	9.0	10 765	37.3
Södertälje	421	26.7	204	12.9	567	35.9
Uppsala	546	24.1	344	15.2	767	33.8
Nyköping	440	30.4	233	16.1	555	38.4
Eskilstuna	453	8.4	767	14.3	1 152	21.4
Norrköping	4 378	50.6	1 370	15.8	5 039	58.3
Jönköping	1 082	27.3	679	17.1	1 487	37.5
Malmö	4 794	45.8	1 694	16.2	5 485	52.4
Landskrona	514	27.7	186	10.0	643	34.7
Hälsingborg	1 236	36.2	612	17.9	1 545	45.3
Halmstad	392	32.8	208	17.4	530	44.4
Göteborg	4 892	33.7	2 205	15.2	6 117	42.1
Uddevalla	446	32.8	272	20.0	597	43.9
Borås	2 585	53.9	802	16.7	2 979	62.1
Tidaholm	507	35.4	274	19.1	658	46.0
Karlstad	410	23.2	251	14.2	563	31.9
Örebro	1 011	35.4	631	22.1	1 359	47.3
Gäffe	1 018	26.5	734	19.1	1 482	38.6

Vid fabriker och bergverk sysselsatta vuxna kvinnor

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
		F a b r i k e r.						B e r g-	
		Kvinnor.		Minderåriga.		Vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen.		Kvinnor.	
		Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.	% av hela antalet arbetare.
1	Stockholms stad	9 180	31.8	2 602	9.0	10 765	37.3	—	—
2	» län	2 183	17.6	1 484	12.0	3 277	26.4	13	2.3
3	Uppsala »	651	10.0	757	12.8	1 257	21.3	6	0.4
4	Södermanlands »	1 144	10.8	1 417	13.4	2 305	21.9	—	—
5	Östergötlands »	5 648	29.6	2 923	15.3	7 450	39.1	—	—
6	Jönköpings »	1 892	14.1	2 166	16.2	3 495	26.1	—	—
7	Kronobergs »	548	9.2	1 069	17.9	1 417	23.7	—	—
8	Kalmar »	1 083	12.0	1 339	14.9	2 041	22.7	—	—
9	Gottlands »	75	6.8	37	3.4	103	9.4	—	—
10	Blekinge »	996	12.1	643	7.8	1 464	17.8	—	—
11	Kristianstads »	1 069	12.7	691	8.2	1 566	18.7	—	—
12	Malmöhus »	8 465	26.3	3 667	11.4	10 435	32.4	—	—
13	Hallands »	1 274	26.0	790	16.1	1 737	35.4	—	—
14	Göteborgs och Bohus »	9 774	29.9	4 982	15.3	12 498	38.3	2	1.3
15	Älvsborgs »	6 476	34.3	3 197	17.6	8 325	44.2	—	—
16	Skaraborgs »	1 545	18.1	1 062	12.5	2 211	25.9	—	—
17	Värmlands »	1 047	7.9	1 811	13.7	2 567	19.4	38	1.7
18	Örebro »	1 382	12.6	1 546	14.1	2 502	22.9	49	0.9
19	Västmanlands »	385	4.5	1 097	12.8	1 387	16.2	43	1.2
20	Kopparbergs »	544	5.1	1 441	13.5	1 847	17.4	44	0.7
21	Gävleborgs »	1 591	10.4	2 593	16.9	3 711	24.2	—	—
22	Västernorrlands »	742	4.6	2 494	15.5	3 162	19.6	—	—
23	Jämtlands »	64	3.1	263	12.5	319	15.2	—	—
24	Västerbottens »	23	0.6	575	14.5	598	15.1	—	—
25	Norrbottnens »	51	1.4	481	12.8	532	14.1	—	—
	Hela riket 1911	57 832	19.0	41 127	13.5	86 971	28.6	195	0.6
	» » 1910	58 743	19.4	41 468	13.7	87 855	29.1	200	0.7
	» » 1909	56 231	19.4	39 991	13.8	84 475	29.2	233	0.8
	» » 1908	55 663	18.8	41 018	13.9	85 027	28.8	234	0.7
	» » 1907	57 020	18.8	43 762	14.4	88 281	29.1	314	1.0
	» » 1906	56 666	19.2	42 592	14.7	86 949	29.4	387	1.2
	Medeltal för åren 1901—1905	50 879	18.8	39 472	14.6	79 352	29.3	425	1.4
	» » » 1896—1900	44 897	18.9	34 281	14.4	70 318	29.3	568	1.9

och minderåriga inom olika landsdelar år 1911.

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	
v e r k.				F a b r i k e r o c h b e r g v e r k.						
Minderåriga.		Vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen.		Kvinnor.		Minderåriga.		Vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen.		
Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.	% av hela antalet arbetare.	
—	—	—	—	9 180	31·8	2 602	9·0	10 765	37·2	1
44	7·8	56	9·9	2 196	16·9	1 528	11·8	3 333	25·7	2
142	10·4	147	10·8	657	9·1	899	12·4	1 404	19·3	3
7	2·2	7	2·2	1 144	10·5	1 424	13·1	2 312	21·3	4
26	3·0	26	3·0	5 648	28·4	2 949	14·8	7 476	37·5	5
12	12·8	12	12·8	1 892	14·0	2 178	16·2	3 507	26·0	6
—	—	—	—	548	9·2	1 069	17·9	1 417	23·7	7
10	6·7	10	6·7	1 083	11·8	1 349	14·7	2 051	22·4	8
—	—	—	—	75	6·8	37	3·4	103	9·4	9
5	7·7	5	7·7	996	12·0	648	7·8	1 469	17·7	10
19	5·3	19	5·3	1 069	12·2	710	8·1	1 585	18·1	11
193	8·9	193	8·9	8 465	24·7	3 860	11·2	10 628	31·0	12
—	—	—	—	1 274	26·0	790	16·4	1 737	35·4	13
1	0·7	3	2·2	9 776	29·8	4 983	15·2	12 501	38·1	14
7	2·1	7	2·1	6 476	33·7	3 204	16·7	8 332	43·4	15
5	9·6	5	9·6	1 545	18·0	1 067	12·4	2 216	25·8	16
226	10·3	257	11·8	1 085	7·0	2 037	13·2	2 824	18·3	17
512	9·3	550	10·0	1 431	8·7	2 058	12·5	3 052	18·6	18
322	8·8	348	9·6	428	3·5	1 419	11·6	1 735	14·2	19
542	8·8	572	9·2	588	3·5	1 983	11·8	2 419	14·4	20
264	9·1	264	9·1	1 591	8·7	2 857	15·7	3 975	21·8	21
—	—	—	—	742	4·6	2 494	15·5	3 162	19·6	22
—	—	—	—	64	3·1	263	12·5	319	15·2	23
1	20·0	1	20·0	23	0·6	576	14·5	599	15·1	24
284	8·0	284	8·0	51	0·7	765	10·5	816	11·2	25
2 622	8·6	2 766	9·0	58 027	17·3	43 749	13·1	89 737	26·8	
2 610	8·7	2 748	9·2	58 943	17·7	44 078	13·3	90 603	27·5	
2 549	8·7	2 726	9·3	56 464	17·7	42 540	13·4	87 201	27·4	
2 626	8·3	2 783	8·8	55 897	17·1	43 644	13·3	87 810	26·8	
2 793	8·8	3 015	9·5	57 334	17·1	46 555	13·9	91 296	27·3	
2 894	9·1	3 185	10·0	57 053	17·4	45 486	13·9	90 134	27·5	
2 888	9·4	3 191	10·3	51 304	17·0	42 360	14·0	82 543	27·3	
2 696	9·2	3 058	10·4	45 465	17·0	36 977	13·8	73 376	27·4	

1. Kvinnors och minderårigas användande vid fabriker samt inom bergshanteringen år 1911.

(Enligt Kungl. Kommerskollegii berättelse ang. bergshanteringen och industrien år 1911.)

Inom olika yrkesgrupper.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Yrkesgrupper. (Obs. Under de särskilda yrkesgrupperna äro endast viktigare industrigrenar specificerade.)	A r b e t a r e .						
	Hela antalet.	D ä r a v v o r o :					
		kvinnor.		minderåriga.			
		Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.			% av hela antalet arbetare.
				Manl.	Kvinnl.	Summa.	
A. Bergshantering	30 579	195	0.6	2 571	51	2 622	8.6
1. Gruvdrift o. d.	12 990	171	1.3	1 012	51	1 063	8.2
Järngruvor	9 555	131	1.4	745	45	790	8.3
Andra malmgruvor	1 301	40	3.1	96	6	102	7.8
Stenkolsgruvor	2 134	—	—	171	—	171	8.0
2. Malmförädlingsindustri	17 589	24	0.1	1 559	—	1 559	8.9
Järn- och stålverk	15 308	13	0.1	1 307	—	1 307	8.5
Annan malmförädlingsindustri	2 281	11	0.5	252	—	252	11.0
B. Fabriker	304 586	57 832	19.0	29 139	11 988	41 127	13.5
1. Torvindustri	3 214	534	16.6	383	185	568	17.7
Torvfabriker	1 031	157	15.2	133	55	188	18.2
Torvströ- och torvmullsfabriker	2 183	377	17.3	250	130	380	17.4
2. Närings- o. njutningsämnesindust.	33 926	8 910	26.3	1 220	1 357	2 577	7.6
Fiskberedningsanstalter	674	366	54.3	55	54	109	16.2
Bagerier	2 182	699	32.0	98	47	145	6.6
Mjöl- och grynkvagnar	4 017	38	0.9	138	21	159	4.0
Chokladfabriker	743	569	76.6	35	189	224	30.1
Karamell- o. d. fabriker	1 495	1 121	75.0	77	454	531	35.5
Råsockerbruk	6 033	101	1.7	10	—	10	0.2
Sockerraffinaderier	2 759	455	16.5	33	4	37	1.3
Tobaksfabriker	4 778	3 243	67.9	281	455	736	15.4
Maltdrycksbryggerier	5 912	1 204	20.4	251	21	272	4.6
Läskedrycksfabriker	1 171	510	43.6	118	20	138	11.8
Charkuterivarufabriker	549	102	18.6	14	—	14	2.6
Margarinfabriker	509	112	22.0	41	12	53	10.4
Käxfabriker	215	122	56.7	22	51	73	34.0
Stärkelsefabriker	488	31	6.4	5	—	5	1.0
3. Textilindustri	31 492	18 885	60.0	2 634	3 655	6 289	20.0
Bomullsspinnerier	5 580	3 367	60.3	665	884	1 549	27.8
Jutespinnerier	715	436	61.0	138	133	271	37.9
Lin- och hamppinnerier	806	533	66.1	81	171	252	31.3
Ullspinnerier	3 709	1 724	46.5	737	509	1 246	33.6
Bomullsväverier	6 547	4 795	73.2	353	683	1 036	15.8
Juteväverier	867	544	62.7	31	96	127	14.6
Linne- och hampväverier	1 108	711	64.2	92	165	257	23.2
Ylleväverier	7 871	4 941	62.8	262	715	977	12.4
Färgier m. fl.	2 096	567	27.1	111	68	179	8.5
Repslagerier	452	183	40.5	76	8	84	18.6
Bandfabriker	403	331	82.1	18	127	145	36.0
4. Beklädnadsindustri	18 634	12 673	67.5	1 248	2 526	3 774	20.0
Hattfabriker	1 251	878	70.2	37	84	121	9.7
Mössfabriker	698	616	88.3	21	113	134	19.2
Korsettfabriker	435	425	97.7	2	124	126	29.0
Kravattfabriker	478	467	97.7	3	36	39	8.2

1. (Forts.) Inom olika yrkesgrupper.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Yrkesgrupper. (Obs. Under de särskilda yrkesgrupperna äro endast viktigare industrigrenar specificerade.)	A r b e t a r e.						
	Hela antalet.	D ä r a v v o r o:					
		kvinnor.		minderåriga.			
		Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.			% av hela antalet arbetare.
				Manl.	Kvinnl.	Summa.	
Sömnadsfabriker	4 308	3 726	86.5	55	489	544	12.6
Trikåfabriker	3 450	3 110	90.1	68	716	784	22.7
Pälsvarufabriker	466	289	62.0	42	56	98	21.0
Handskfabriker	367	234	63.8	5	9	14	3.8
Skofabriker	6 680	2 485	37.2	947	776	1 723	25.8
5. Läderberedningsindustri	4 518	1 111	24.6	410	219	629	13.9
Gummivarufabriker	1 525	747	49.0	172	150	322	21.1
6. Trävaruindustri	60 776	836	1.4	8 341	175	8 516	14.0
Sågverk och hyvlerier	39 603	191	0.5	6 284	53	6 337	16.0
Träkolsverk	6 876	67	1.0	182	9	191	2.8
Snickeri- och möbelfabriker	10 322	148	1.4	1 128	26	1 154	11.2
Låd- och spånaskfabriker	1 848	53	2.9	462	11	473	25.6
Korkfabriker	419	233	55.6	24	21	45	10.7
7. Trämasse- och pappersindustri	25 258	4 409	17.5	1 764	1 356	3 120	12.4
Trämassefabriker	12 776	121	0.9	837	12	849	6.6
Pappersbruk och pappfabriker	8 216	1 794	21.5	507	469	976	11.8
Album- portfölj-, kartong- o. etuifabriker	802	571	71.2	79	224	303	37.8
Bokbinderier o. d. tillverkning	2 372	1 342	56.6	215	380	595	25.1
Papperspås- och kuvertfabriker	593	448	75.5	41	220	261	44.0
8. Grafisk industri	8 896	1 123	12.6	1 632	218	1 850	20.8
Boktryckerier	7 002	789	11.3	1 201	124	1 325	18.9
Lito- och kemigrafiska anstalter	1 564	295	18.9	377	94	471	30.1
9. Malmförädlingsindustri ¹	—	—	—	—	—	—	—
10. Metallindustri	29 982	2 265	7.6	4 197	376	4 573	15.3
Järn- o. stålvarufabriker samt gjuterier	23 675	1 157	4.9	3 327	259	3 586	15.1
Galvaniseringsfabriker	797	235	29.5	107	4	111	13.9
Guld- och silvervarufabriker	864	397	45.9	90	32	122	14.1
Metallvarufabriker, »ej specif.»	4 207	286	6.8	634	54	688	16.4
11. Maskin- och skeppsbyggnadsindustri	35 842	1 106	3.1	3 004	214	3 218	9.0
Skeppsvarv och båtbyggerier	5 876	11	0.2	317	1	318	5.4
Tillverkning av elektriska maskiner	3 549	316	8.9	459	34	493	13.9
Mekaniska verkstäder	21 185	43	0.2	1 705	14	1 719	8.1
Snickerifabriker för tillv. av maskiner	806	26	3.2	112	16	128	15.9
12. Jord- och stenindustri	36 527	1 534	4.2	3 161	490	3 651	10.0
Cementfabriker och -gjuterier	2 424	7	0.3	87	—	87	3.6
Kakelfabriker	761	27	3.5	64	1	65	8.5
Kalkbruk	1 622	1	0.1	33	—	33	2.0
Porslins- och fajansfabriker	2 209	941	42.6	254	245	499	22.6
Stenbrott, stenhuggerier o. -sliperier	13 913	2	—	676	1	677	4.9
Tegelbruk	9 955	221	2.2	1 000	55	1 055	10.6
Glasbruk och glassliperier	5 054	292	5.8	1 007	176	1 083	21.4
13. Kemisk-teknisk industri	12 209	4 418	36.2	1 113	1 216	2 329	19.1
Ljus-, tvål- o. d. fabriker	1 232	603	48.9	70	152	222	18.0
Tändsticksfabriker	6 551	2 735	41.7	840	891	1 731	26.4
Ammunitions- och patronfabriker	589	401	68.1	13	51	64	10.9
Superfosfatfabriker	649	4	0.6	13	—	13	2.0
Kemisk-tekniska fabriker, »ej specif.»	942	423	44.9	56	87	143	15.2
14. Byggnadsindustri ²	—	—	—	—	—	—	—
15. Belysning och vattenledning m. m.	3 112	28	0.9	32	1	33	1.1
Gasverk och koksfabriker	1 621	14	0.9	4	—	4	0.2

¹ Upptagen under bergshantering.² Hela byggnadsindustrien redovisas såsom hantverk.

2. Kvinnors och minderårigas användande vid *fabriker* år 1911.

(Enligt Kungl. Kommerskollegii berättelse ang. industrien 1911.)

Inom olika landsdelar.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
		A r b e t a r e.					
Landsdelar. (Särskilt redovisade äro orter med sammanlagt minst 1000 fabriksarbeta- rare eller med minst 100 kvinnliga arbetare)	Hela antalet.	D ä r a v v o r o:					
		kvinnor.		minderåriga.			
		Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.			% av hela antalet arbetare.
				Manl.	Kvinnl.	Summa.	
Stockholms stad	28 896	9 180	31.8	1 585	1 017	2 602	9.0
Stockholms län	12 393	2 183	17.6	1 094	390	1 484	12.0
Södertälje	1578	421	26.7	146	58	204	12.9
Sundbyberg	895	320	35.8	59	31	90	10.1
Landsbygd	9 193	1 350	14.7	828	281	1 109	12.1
Uppsala län	5 892	651	11.0	606	151	757	12.8
Uppsala	2 268	546	24.1	221	123	344	15.2
Landsbygd	3 279	50	1.5	345	15	360	11.0
Södermanlands län	10 547	1 144	10.8	1 161	256	1 417	13.4
Nyköping	1 446	440	30.4	115	118	233	16.1
Eskilstuna	5 374	453	8.4	699	68	767	14.3
Landsbygd	3 447	230	6.7	297	60	357	10.4
Östergötlands län	19 055	5 648	29.6	1 802	1 121	2 923	15.3
Linköping	1 272	252	19.8	136	56	192	15.1
Norrköping	8 644	4 378	50.6	661	709	1 370	15.8
Landsbygd	8 696	913	10.5	931	327	1 258	14.5
Jönköpings län	13 373	1 892	14.1	1 603	563	2 166	16.2
Jönköping	3 968	1 082	27.3	405	274	679	17.1
Huskvarna	1 609	42	2.6	222	27	249	15.5
Landsbygd	6 882	668	9.7	848	212	1 060	15.4
Kronobergs län	5 982	548	9.2	869	200	1 069	17.9
Vaxjö	428	119	27.8	46	27	73	17.1
Landsbygd	5 390	415	7.7	789	171	960	17.8
Kalmar län	9 004	1 083	12.0	958	381	1 339	14.9
Kalmar	1 067	261	24.5	92	77	169	15.8
Oskarshamn	819	201	24.5	80	56	136	16.6
Västervik	1 115	229	20.5	130	110	240	21.5
Landsbygd	5 532	272	4.9	591	88	679	12.3
Gottlands län	1 097	75	6.8	28	9	37	3.4
Landsbygd	751	28	3.7	12	2	14	1.9
Blekinge län	8 228	996	12.1	468	175	643	7.8
Karlshamn	2 164	330	15.2	80	36	116	5.4
Ronneby	535	165	30.8	62	39	101	18.9
Karlshamn	582	115	19.8	17	19	36	6.2
Landsbygd	4 744	375	7.9	295	81	376	7.9
Kristianstads län	8 395	1 069	12.7	497	194	691	8.2
Kristianstad	1 098	371	33.8	36	50	86	7.8
Landsbygd	6 385	648	10.1	409	135	544	8.5
Malmöhus län	32 164	8 465	26.3	1 970	1 697	3 667	11.4
Malmö	10 463	4 794	45.8	691	1 003	1 694	16.2
Lund	1 742	365	21.0	118	21	139	8.0
Landskrona	1 854	514	27.7	129	57	186	10.0
Hälsingborg	3 411	1 236	36.2	309	303	612	17.9
Ystad	751	133	17.7	42	14	56	7.8
Eslöv	623	235	37.7	45	63	108	17.3
Limhamn	1 256	42	3.3	90	4	94	7.5
Landsbygd	11 157	1 090	9.8	485	223	708	6.3

2. (Forts.). Inom olika landsdelar.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Landsdelar. (Särskilt redovisade äro orter med sammanlagt minst 1000 fabriksarbetare eller med minst 100 kvinnliga arbetare.)	A r b e t a r e.						
	Hela antalet.	D ä r a v v o r o:					
		Kvinnor.		Minderåriga.			
		Antal.	% av hela antalet arbetare.	Antal.			% av hela antalet arbetare.
				Manl.	Kvinnl.	Summa.	
<i>Hallands län</i>	4 902	1 274	26.0	463	327	790	16.1
Halmstad	1 195	392	32.8	138	70	208	17.4
Landsbygd	2 811	746	26.5	222	224	446	15.9
<i>Göteborgs och Bohus län</i>	32 666	9 774	29.9	2 724	2 258	4 982	15.3
Göteborg	14 522	4 892	33.7	1 225	980	2 205	15.2
Uddevalla	1 359	446	32.8	151	121	272	20.0
Landsbygd	15 901	4 273	26.9	1 266	1 132	2 398	15.1
<i>Älvsborgs län</i>	18 856	6 476	34.3	1 849	1 348	3 197	17.0
Vänersborg	1 107	347	31.3	132	91	223	20.1
Alingsås	635	349	55.0	44	72	116	18.3
Borås	4 795	2 585	53.9	394	408	802	16.7
Landsbygd	11 704	3 141	26.8	1 200	757	1 957	16.7
<i>Skaraborgs län</i>	8 523	1 545	18.1	666	396	1 062	12.5
Lidköping	1 023	276	27.0	101	103	204	19.9
Tidaholm	1 431	507	35.4	151	123	274	19.1
Landsbygd	4 316	505	11.7	291	130	421	9.8
<i>Värmlands län</i>	13 234	1 047	7.9	1 520	291	1 811	13.7
Karlstad	1 766	410	23.2	153	98	251	14.2
Landsbygd	9 816	491	5.0	1 180	170	1 350	13.8
<i>Örebro län</i>	10 933	1 382	12.6	1 120	426	1 546	14.1
Örebro	2 859	1 011	35.4	348	283	631	22.1
Landsbygd	7 328	230	3.1	699	91	790	10.8
<i>Västmanlands län</i>	8 542	385	4.5	1 002	95	1 097	12.8
Västerås	2 596	162	6.2	302	20	322	12.4
Landsbygd	4 405	159	3.6	515	63	578	13.1
<i>Kopparbergs län</i>	10 641	544	5.1	1 303	138	1 441	13.5
Falun	528	163	30.9	52	39	91	17.2
Landsbygd	9 044	309	3.4	1 118	90	1 208	13.4
<i>Gärleborgs län</i>	15 333	1 591	10.4	2 120	473	2 593	16.9
Gävle	3 839	1 018	26.5	464	270	734	19.1
Söderhamn	1 309	76	5.8	220	29	249	19.0
Landsbygd	9 434	409	4.3	1 294	145	1 439	15.3
<i>Västernorrlands län</i>	16 101	742	4.6	2 420	74	2 494	15.5
Härnösand	657	293	44.6	39	16	55	8.4
Sundsvall	665	214	32.2	53	38	91	13.7
Landsbygd	14 593	229	1.6	2 304	20	2 324	15.9
<i>Jämtlands län</i>	2 096	64	3.1	255	8	263	12.5
Landsbygd	1 786	41	2.3	224	5	229	12.8
<i>Västerbottens län</i>	3 973	23	0.6	575	—	575	14.5
Landsbygd	3 693	17	0.5	552	—	552	14.9
<i>Norrbottens län</i>	3 762	51	1.4	481	—	481	12.8
Landsbygd	3 457	38	1.1	430	—	430	12.4
Summa för hela riket	304 586	57 832	19.0	29 139	11 988	41 127	13.5
Därav i städer	135 080	40 405	29.9	11 406	7 389	18 795	13.9
i köpingar	5 762	800	13.9	608	177	785	13.6
på landsbygden	163 744	16 627	10.2	17 125	4 422	21 547	13.2

Industrien i Sverige år 1911.¹

(Efter Kungl. Kommerskollegii berättelse.)

År 1911 uppgingo de redovisade, i verksamhet varande industriella anläggningarna — *fabriker* — till ett antal av 11 692. Antalet vid dessa anläggningar sysselsatta arbetare utgjorde 304 586 och deras årstillverkning hade ett sammanräknat värde av 1 milliard 651 millioner kronor (1 651 057 311).²

Vid jämförelse närmast med de i 1910 års berättelse förekommande uppgifterna företer redogörelseåret ökning med avseende å såväl fabrikernas och arbetarnas antal som fabriksklassernas sammanlagda produktvärde. Fabrikernas antal har ökats med 257 (2·25 proc.), arbetarnes antal med 2 429 (0·80 proc.) och produktvärdet med 47 880 972 kronor (3·0 proc.). Det under år 1910 inträdda uppsvinget inom fabriksindustrien har sålunda ytterligare fortgått. Redogörelseåret har nämligen att uppvisa icke blott det högsta sammanräknade produktvärde, utan även det största fabriksarbetarantal, som hittills blivit för något år angivna.

Vad de i gång varande fabrikernas totala antal beträffar, har den tendens till ökning, som år 1910 inträdde, fortfarande gjort sig gällande. Störst har ifrågavarande ökning för redogörelseåret varit inom de fabriksgrupper, som omfatta trävaror, med 75, varor av sten, lera o. s. v., med 53, närings- och njutningsämnen, med 47, grafiska m. fl. industrier, med 44, samt fartyg, vagnar, maskiner o. s. v., med 30 fabriker mera än under år 1910. Motsvarande minskning har blott yppat sig inom två fabriksgrupper, nämligen grupperna 3 (hudar, skinn och hår) och 2 (spånadsämnen), med resp. 20 och 11 fabriker mindre än under år 1910.

¹ Jämför »Meddel.» 1904, s. 191, 1905, s. 131, 1906, s. 462, 1907, s. 344, 1908, s. 632, 1909, s. 549 1910, s. 469, 1911, s. 463, 1912, s. 473.

² Med avseende å dessa siffror är dock att märka, *dels* att etablissemang, där flera olika tillverkningar bedrivs (exempelvis ett med färgeri och spinneri förenat väveri), i vissa fall blivit räknat som två eller flera fabriker, *dels* att arbetarna vid varje verk uppgivits i medeltal för den tid, verket varit i gång under året, *och dels* att även mellanprodukter, som inom landet undergå ytterligare förädling, i regel uppskattats till fullt försäljningsvärde. I sistnämnda avseende har sålunda en dubbelräkning ägt rum av värdet för sådana fabriksvaror, för vilkas framställande dylika mellanprodukter varit använda. — Uppmärksammas bör emellertid å andra sidan, att hantverkerierna icke alls redovisas (enligt Kungl. Maj:ts skrivelse till Kommerskollegium den 22 nov. 1912), ävensom att gruvdriften och malmförädlingsverken ej komma till synes i fabriksberättelsen, enär de redovisas särskilt för sig i Kommerskollegii berättelse rörande bergshanteringen.

Fabriker i Sverige år 1911.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Tillverkningsgrupper.	Fabriker.			A r b e t a r e.					Dagsverken.		Tillverkningsvärde			Moto- rer.
	Hela antalet.	Därav ägda av:		Antal.	%	Antal per fa- brik.	Därav		Hela antalet.	% av hela an- talet.	i mil- lioner kr.	i % av total- be- loppet.	i kr. per fabrik.	
		aktie- bolag.	andra bolag.				kvin- nor.	minder- åriga.						
Fabriker för framställande av:														
1. Närings- och njutningsämnen .	3 417	935	460	33 923	11·14	10	8 910	2 577	8 255 305	10·26	465·7	28·21	136 297	6 208
2. Spånadsämnen	722	392	47	42 610	13·99	59	28 450	8 156	12 229 673	15·20	206·1	12·48	285 395	3 028
3. Varor av hudar, skinn och hår	396	96	25	10 169	3·34	26	3 293	2 071	2 820 754	3·50	70·3	4·26	177 495	664
4. Oljor, tjära, gummi m. m. . .	231	129	30	3 476	1·14	15	1 460	585	982 941	1·22	38·0	2·30	164 639	301
5. Trävaror	2 190	940	381	72 063	23·66	33	3 277	10 700	18 169 530	22·58	331·0	20·05	151 125	5 610
6. Papper och pappersarbeten .	244	144	23	12 482	4·10	51	4 288	2 271	3 630 478	4·51	69·9	4·23	286 441	1 310
7. Varor af diverse växtämnen .	32	13	3	715	0·23	22	312	125	201 478	0·25	2·5	0·16	79 233	28
8. Varor av sten, lera, kol och torv	1 682	869	197	48 234	15·84	29	2 149	4 414	11 122 398	13·82	99·7	6·04	59 279	1 947
9. Kemiska preparat	295	178	28	3 832	1·26	13	991	350	1 068 635	1·33	39·7	2·40	134 438	461
10. Metallarbeten	1 017	503	106	30 008	9·85	30	2 209	4 595	8 477 587	10·53	140·2	8·49	137 884	2 302
11. Fartyg, vagnar, maskiner m. m.	799	401	88	35 801	11·75	45	1 054	3 187	10 210 892	12·69	138·4	8·38	173 194	3 531
12. Arbeten av grafisk industrim. m.	667	320	61	11 273	3·70	17	1 439	2 096	3 305 617	4·11	49·6	3·00	74 348	2 466
Summa år 1911	11 692	4 920	1 449	304 586	100·00	26	57 832	41 127	80 475 288	100·00	1 651·1	100·00	141 213	27 856
, , 1910	11 435	4 761	1 457	302 157	—	26	56 743	41 468	79 750 818	—	1 603·2	—	140 199	26 103
Medeltal för åren 1906—1910	11 492	4 608	1 458	297 118	—	26	56 864	41 766	77 181 587	—	1 463·1	—	127 358	23 297
, , , 1901—1905	11 476	3 876	1 671	271 096	—	24	50 879	39 472	—	—	1 116·0	—	97 250	14 330
, , , 1896—1900	9 745	2 765	1 403	238 181	—	24	44 897	34 281	—	—	871·7	—	89 452	12 000

¹ Elektriska motorer inräknade fr. o. m. år 1906.

De viktigaste förändringarna åter i arbetsstyrkans numerär och tillverkningsvärde inom de mera betydande fabriksklasserna åskådliggöras genom följande översikt:

Grupp.	F a b r i k s k l a s s e r.	Arbetsstyrka, ökning (+), minskning (—) från år 1910.	Produktvärde, ökning (+), minskning (—) från år 1910.
		Antal arbetare.	Millioner kr.
1	Margarinfabriker	+ 57	— 1·7
	Svinslakterier	+ 20	+ 1·8
	Bagerier	+ 180	+ 4·3
	Mjöl- och grynkvagnar	+ 42	+ 2·2
	Råsockerbruk	— 218	+ 15·3
	Sockerraffinaderier	— 64	+ 5·4
	Brännvinsbrännerier	— 27	— 2·2
	Destilleringsverk	— 65	— 3·1
	Maltdrycksbryggerier	— 43	+ 2·9
2	Ullspinnerier	— 58	— 1·1
	Ylleväverier	— 194	— 2·9
4	Olje- och kraftfoderfabriker	+ 21	+ 1·2
	Gummivarufabriker	+ 6	— 1·1
5	Sågverk och hyllerier	— 2	— 5·5
	Snickerifabriker	+ 214	+ 1·5
	Trämassefabriker	— 402	+ 1·5
	Tändsticksfabriker	— 207	— 1·7
6	Pappersbruk	+ 116	+ 3·2
9	Kemisk-tekniska fabriker, ej specificerade	+ 61	+ 1·5
10	Järnvarufabriker och gjuterier	+ 661	+ 6·2
	Metallvarufabriker, ej specificerade	— 64	+ 3·5
11	Mekaniska verkstäder	— 1 025	+ 3·7
12	Boktryckerier	+ 281	+ 1·4
	Elektricitetsverk	+ 206	+ 2·5

De i tablån upptagna fabriksklasser, vilka drabbats av minskning i fråga om produktvärdet, tillhöra, såsom synes, närings- och njutningsämnes-, textil-, olje- och trävarugrupperna. Vad förstnämnda grupp beträffar, uppväges emellertid minskningen för margarinfabrikerna, brännvinsbrännerierna och destilleringsverken av ökning för andra fabriksklasser, särskilt sockerfabrikerna, och i själva verket har gruppen i sin helhet att uppvisa större ökning än någon av de övriga elva industrigrupperna. Textil-, olje- och trävarugrupperna däremot hava trots ökning för vissa fabriksklasser att i sin helhet uppvisa minskning. Den uppgår emellertid icke till mera än resp.

Viktigare fabriksklasser.

	Antal fabriker.	Antal arbetare.	Tillverkningens värde.	
			Kronor.	%.
Sågverk och hyvlerier	1 275	39 603	176 952 135	10.72
Mjöl- och grynvarnar	1 381	4 017	108 613 466	6.58
Järn- och stålvarufabriker samt gjuterier	675	23 675	100 309 664	6.08
Trämassefabriker	161	12 776	97 132 755	5.88
Mekaniska verkstäder	469	21 185	86 080 406	5.21
Väverier	157	16 449	85 040 362	5.15
Sockerraffinaderier	10	2 759	70 541 469	4.27
Spinnerier	155	10 810	65 481 654	3.97
Pappersbruk och pappfabriker	69	8 216	57 068 890	3.46
Råsockerbruk	21	6 033	55 609 078	3.37
Maltdrycksbryggerier	689	5 912	41 870 901	2.54
Skofabriker	84	6 630	33 642 314	2.04
Metallvarufabriker, ej specificerade	253	4 207	30 771 074	1.86
Brännvinsbrännerier	136	897	30 189 462	1.83
Destilleringsverk	12	154	29 177 668	1.77
Snickeri- och möbelfabriker	543	10 322	28 526 960	1.73
Garverier	226	1 915	27 959 369	1.69
Boktryckerier	413	7 002	22 279 233	1.35
Tobaksfabriker	108	4 778	22 217 878	1.35
Bagerier	96	2 182	21 564 744	1.31
Stenbrott och stenhuggerier	357	13 913	19 534 024	1.18
Fabriker för tillverkning af elektriska maskiner	28	3 549	18 823 685	1.14
Elektricitetsverk	156	1 491	18 272 454	1.11
Margarinfabriker	8	509	17 267 417	1.05
Tegelbruk och lervarufabriker	378	9 955	15 965 755	0.97
Sömnadsfabriker	64	4 308	15 583 026	0.94
Tändsticksfabriker	20	6 551	14 985 058	0.91
Träkolsverk	429	6 876	13 671 327	0.83
Skeppsvarv och dockor samt båthyggerier	76	5 876	13 009 776	0.79
Trikå- och strumpfabriker	56	3 450	12 083 436	0.73
Glasbruk	59	5 054	10 717 559	0.65
Superfosfatfabriker	6	649	10 427 895	0.63
Såp- och tvålfabriker	62	730	9 796 264	0.59
Kemisk-tekniska fabriker, ej specificerade	134	942	9 677 271	0.58
Lådfabriker	69	1 728	9 506 367	0.57
Charkuterivarufabriker	58	549	9 388 763	0.57
Gummiavarufabriker	9	1 525	9 351 400	0.56
Olje- och kraftfoderfabriker	18	187	8 687 630	0.52
Gasverk	29	1 606	8 682 203	0.52
Karamell-, konfekt- och marmeladfabriker	64	1 945	8 385 636	0.51
Cementfabriker	7	1 156	8 344 574	0.50
Svinslakterier	12	133	8 331 516	0.50
Mälterier	182	501	7 827 048	0.47

3·5, 1·0 och 3·5 mill. kronor. För dessa tre grupper äro därför åren 1910 och 1911 att beteckna såsom deras hittills bästa resp. näst bästa år.

Vad åter de i tablån upptagna fabriksklasserna beträffar, vilka gynnats av ökning i fråga om produktvärdet, hava de samtliga, med undantag av kvarnarna och maltdrycksbryggerierna, tack vare denna ökning nått sitt högsta hittills redovisade produktvärde.

Särskilt anmärkningsvärd är ökningen i produktvärdet för metallvaru- och maskinindustrierna (grupperna 10 och 11). Redan i föregående berättelse blevo de i detta avseende framhållna, och hava desamma med en år 1911 inträffad ytterligare ökning om sammanlagt 16·0 mill. kronor kommit nära 55 mill. kronor över resultatet av 1909 års verksamhet och 15·0 mill. över motsvarande resultat år 1907, deras hittillsvarande rekordår.

För de särskilda *viktigare fabriksklasserna* redogöres närmare i tablån å sid. 469. Sågverksindustrien var utan jämförelse den viktigaste av samtliga olika fabriksklasser. Antalet sågverk och hyvlerier uppgick nämligen år 1911 till icke mindre än 1 275 med 39 603 arbetare och ett tillverkningsvärde av 177 mill. kr. (10·72 % av samtliga fabrikers). Med avseende å produktionsvärdets storlek följde därefter mjöl- och grynkvagnar med 108·6 mill. kr., järn- och stålvarufabriker samt gjuterier med 100·3, trämassefabriker med 97·1, mekaniska verkstäder med 86·1, väverier med 85·0, sockerraffinaderier med 70·5 och spinnerier med 65·5 mill. kr.

Med avseende å fabriksindustriens fördelning å olika landsdelar står Malmöhus län främst med ett produktionsvärde av 268·4 mill. kr. medan Göteborgs och Bohus län samt Stockholms stad komma därefter med resp. 175·7 och 173·3 mill. kr. Sist i ordningen komma Jämtlands län med 8·8 och Gotlands med 6·2 mill. kr. Beträffande särskilt de för Värmlands, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län upptagna värdena erinras därom, att största delen av tillverkningarna vid järnbruken, vilka i nämnda län äro synnerligen betydande, på grund av sin art redovisas i kommerskollegii berättelse om bergshantering och sålunda icke räknats i berörda värden. I jämförelse med förhållandena under föregående år har produktionsvärdet, absolut taget, stigit för 17 län, och märkas bland dem särskilt Malmöhus län, Stockholms stad och län samt Göteborgs och Bohus län. I Malmöhus län, där ökningen sammanlagt uppgår till 25·8 mill. kronor, är det särskilt sockerfabrikerna, som bidragit till densamma, i Stockholms stad förnämligast metall- och maskinindustrien, varemot motsvarande ökning i Stockholms samt Göteborgs och Bohus län fördelar sig på flera fabriksklasser. Den minskning i produktionen, som yppat sig i några län, har, vad Blekinge län beträffar, främst drabbat spritvaruindustrien och, vad Gävleborgs län beträffar, sågverksindustrien.

Beträffande fabriksindustriens produktionsvärde i förhållande till invånarantalet uppvisar Malmöhus län högsta medelbeloppet, 585 kr. (mot 534 kr. föregående år). Därefter komma Stockholms stad med 503 kr., Göteborgs och Bohus län med 458 kr., Stockholms län med 377 kr. samt Västernorrlands län med 358 kr. (mot resp. 493, 454, 373 och 354 kr. föregående år).

Fabriksindustrien inom olika län.

	Antal fabriker.	Antal arbetare.	Tillverkningens värde.		Medelfolk-mängd.	Antal fabriksarbetare per 1 000 inv.	Tillverkningens värde i kronor per inv.
			Kronor.	%.			
Stockholms stad	783	28 896	173 320 726	10·50	344 461	84	503
Stockholms län	420	12 393	87 603 210	5·31	232 077	53	377
Uppsala län	276	5 892	27 554 708	1·67	128 788	46	214
Södermanlands län	433	10 547	41 745 702	2·58	179 104	59	233
Östergötlands län	760	19 055	100 073 605	6·06	294 962	65	339
Jönköpings län	615	13 373	49 691 324	3·01	214 911	62	231
Kronobergs län	326	5 982	19 190 430	1·16	157 773	38	122
Kalmar län	478	9 004	40 028 119	2·43	228 251	39	175
Gottlands län	77	1 097	6 210 814	0·38	55 295	20	112
Blekinge län	344	8 226	26 642 274	1·61	149 570	55	178
Kristianstads län	549	8 395	69 182 220	4·19	229 175	37	302
Malmöhus län	1 180	32 164	268 406 892	16·26	458 775	70	585
Hallands län	230	4 902	29 420 376	1·78	147 180	33	200
Göteborgs o. Bohus län	743	32 666	175 674 026	10·64	383 511	85	458
Älvsborgs län	560	18 856	89 185 421	5·40	288 321	65	309
Skaraborgs län	502	8 523	34 880 797	2·11	241 348	35	145
Värmlands län	540	13 234	64 058 109	3·88	260 339	51	246
Örebro län	516	10 933	44 979 412	2·72	207 823	53	216
Västmanlands län	397	8 542	40 339 714	2·44	156 532	55	258
Kopparbergs län	485	10 641	49 873 722	3·02	234 655	45	213
Gäyleborgs län	654	15 338	78 149 641	4·73	254 487	60	307
Västernorrlands län	406	16 101	90 143 500	5·46	251 913	64	358
Jämtlands län	146	2 096	8 826 511	0·54	118 689	18	74
Västerbottens län	144	3 973	21 109 947	1·28	162 030	25	130
Norrbottens län	128	3 762	14 766 111	0·89	162 131	23	91
Summa år 1911	11 692	304 586	1 651 057 311	100·00	5 542 101	55	298
„ „ 1910	11 435	302 157	1 603 176 339	—	5 499 192	55	292
Medeltal för åren 1906—1910	11 492	297 118	1 463 072 720	—	5 405 741	55	271
„ „ „ 1901—1905	11 476	271 096	1 116 038 049	—	5 214 246	52	214
„ „ „ 1896—1900	9 745	238 181	871 708 386	—	5 032 074	47	173

Lägsta platserna intogos åter av Jämtlands och Norrbottens län med resp. 74 och 91 kr. per invånare. För hela riket hade medelbeloppet stigit till 298 kr. från 292 år 1910.

Fabriksarbetarnas antal i förhållande till invånarantalet var högst i Göteborgs och Bohus län samt i Stockholms stad, lägst åter i Jämtlands, Gott-

Fabriksindustrien i rikets städer.

Städer.	Antal fabriker.	Antal arbetare.	Tillverkningens värde.		Medelfolk-mängd.	Antal fabriksarbetare per 1 000 inv.	Tillverkningens värde i kronor per inv.
			Kronor.	%.			
Stockholm	783	28 896	173 320 726	20·81	344 461	84	503
Göteborg	367	14 522	94 580 774	11·35	169 207	86	559
Malmö	339	10 463	81 176 340	9·74	88 937	118	913
Norrköping	175	8 644	47 897 468	5·75	46 511	186	1 030
Hälsingborg	118	3 411	30 749 913	3·69	33 286	102	924
Borås	101	4 795	26 580 334	3·19	21 769	220	1 221
Gävle	143	3 839	21 767 296	2·61	35 461	108	614
Landskrona	67	1 854	20 421 811	2·45	16 153	115	1 264
Eskilstuna	150	5 374	20 082 322	2·41	28 425	189	707
Västerås	55	2 596	17 861 653	2·14	19 474	133	917
Kristianstad	42	1 098	15 995 284	1·92	11 637	94	1 375
Kalmar	50	1 067	15 568 773	1·87	15 629	68	996
Jönköping	91	3 968	15 351 273	1·84	27 097	146	567
Örebro	105	2 859	14 690 067	1·76	30 574	94	480
Trelleborg	50	866	14 429 147	1·73	10 024	86	1 439
Ystad	44	751	14 263 866	1·71	11 372	66	1 254
Uppsala	93	2 268	12 960 892	1·56	26 273	86	493
Lund	71	1 742	12 899 044	1·55	20 240	86	637
Karlstad	67	1 766	9 850 532	1·18	17 460	101	564
Nyköping	44	1 446	8 644 987	1·04	19 974	145	433
Södertälje	39	1 578	8 617 730	1·04	11 166	141	772
Halmstad	61	1 195	8 104 367	0·97	18 320	65	442
Lidköping	39	1 023	7 740 221	0·93	6 971	147	1 110
Söderhamn	40	1 309	7 045 545	0·85	11 426	115	617
Huskvarna	9	1 609	6 989 966	0·84	6 105	264	1 145
Eslöv	40	623	6 847 923	0·82	5 597	111	1 223
Karlskrona	51	2 164	6 665 838	0·80	27 465	79	243
Linköping	77	1 272	6 330 588	0·76	22 589	56	280
Falkenberg	17	346	6 079 047	0·73	4 487	77	1 355
Uddevalla	36	1 359	5 229 154	0·63	12 660	107	413
Övriga städer	1 084	20 377	94 350 108	11·33	291 833	70	323
Summa år 1911	4 448	135 080	833 092 980	100·00	1 402 533	96	594
, , 1910	4 258	130 149	790 932 972	—	1 351 426	96	585
Medeltal för åren 1906—1910	4 217	129 489	740 804 178	—	1 302 600	99	569
, , , 1901—1905	3 934	111 707	550 229 387	—	1 155 320	97	476
, , , 1896—1900	3 337	97 925	424 331 727	—	1 044 050	94	406

lands, Norrbottens och Västerbottens län; i medeltal för hela riket belöpte sig liksom föregående år 55 fabriksarbetare på 1 000 invånare.

Av samtliga fabriker funnos på landsbygden 59·3 % med 47·6 % av hela tillverkningsvärdet. I förhållande till folkmängden hade landsbygden emellertid att uppvisa endast 41 fabriksarbetare per 1 000 invånare och 198 kr. tillverkningsvärde per invånare, medan motsvarande relationstal för städerna voro resp. 96 arbetare och 594 kr.

Av det sammanlagda produktionsvärdet för rikets städer representerade Stockholm ensamt 20·8 %, Göteborg 11·4 %, Malmö 9·7 %, Norrköping 5·8 %, Hälsingborg 3·7 % och Borås 3·2 %. En betydligare absolut minskning, härrörande huvudsakligen från nedgång i kvarn- och textilindustrierna, förmärkes egentligen endast för Norrköping.

I förhållande till invånarantalet var tillverkningsvärdet störst i Trelleborg, Kristianstad, Falkenberg, Landskrona, Ystad, Eslöv, Borås, Huskvarna, Lidköping och Norrköping, medan fabriksarbetarnas relativa antal i förhållande till invånarantalet var störst i Huskvarna, Borås, Eskilstuna och Norrköping. Arbetarantalet är, absolut taget, störst i de 4 största städerna, ordnade efter folkmängdens storlek.

Av arbetarna voro 81·0 % manliga och 19·0 % kvinnliga (mot resp. 80·6 % och 19·4 % föregående år); 86·5 % voro över och 13·5 % under 18 år (mot resp. 86·3 % och 13·7 % år 1910). Textilindustrien (grupp 2) sysselsatte det relativt största antalet kvinnor. Antalet minderåriga var åter proportionsvis störst inom läderindustrien (grupp 3).

Medeltalet dagsverken för de vid fabrikerna sysselsatta arbetarna utgjorde för män 261 och för kvinnor 279. Motsvarande siffror för de vid bergverksrörelsen sysselsatta arbetarna utgjorde enligt Kollegii berättelse om bergshanteringen år 1910 resp. 276 och 216 dagsverken. Största antalet dagsverken har bland de olika fabriksgrupperna trävarugruppen (grupp 5) att uppvisa. Medeltalet dagsverken per arbetare visar sig däremot hava varit störst för männen inom grupperna 12 (grafisk industri, m. m.) och 6 (pappersindustri), för kvinnorna ävenledes inom grupp 6 samt inom grupp 2 (textilindustrien).

Av de manliga dagsverken komma, som synes, över $\frac{1}{4}$ på trävaruindustrien (grupp 5), medan omkring $\frac{1}{2}$ av de kvinnliga komma på textilindustrien (grupp 2). Inom sistnämnda grupp har också $\frac{2}{3}$ av dagsverken utgjorts av kvinnor, medan männen inom alla andra grupper äro överlägsna.

Över hälften (54 %) av alla svenska fabriker ägas av aktiebolag eller andra bolag. Endast 1·4 % tillhöra stat eller kommun; återstoden är i enskilda personers ägo.

Beträffande den för omedelbar fabriksdrift använda *drivkraften* hava under redogörelseåret redovisats 28 082 motorer,¹ varav 4 638 vattenhjul eller vattenturbiner, 3 880 ångmaskiner eller ångturbiner, 1 041 gas-, fotogen- och bensinmotorer samt 18 297 elektriska motorer. Det sammanlagda antalet hästkrafter

¹ Däri inräknade 111 kreatursvandringar och 115 vindhjul, vilka ej redovisats i tabellen å sid. 456.

I fabriksindustrien utgjorda dagsverken.

	Antal dagsverken för samtliga arbetare.						Dagsverken per arbetare.	
	Manliga.			Kvinnliga.				
	Antal.	% av hela antalet		Antal.	% av hela antalet		Man- liga.	Kvinn- liga.
		manliga dags- verken.	dags- verken inom grup- pen.		kvinn- liga dags- verken.	dags- verken inom grup- pen.		
Fabriker för framställande av:								
1. Närings- och njutnings- ämnen	5 798 068	9·01	70·23	2 457 237	15·21	29·77	232	276
2. Spånadsämnen	4 070 834	6·33	33·29	8 158 839	50·52	66·71	287	287
3. Varor av hudar, skinn, och hår	1 917 011	2·98	67·96	908 743	5·60	32·04	279	274
4. Oljor, tjära, gummi m. m.	579 072	0·90	58·91	403 869	2·50	41·09	287	277
5. Trävaror	17 312 769	26·92	95·28	856 761	5·30	4·72	252	261
6. Papper och pappersar- beten	2 391 998	3·72	65·89	1 238 480	7·67	34·11	292	289
7. Varor av div. växtämnen	114 491	0·18	56·83	86 987	0·54	43·17	284	279
8. Varor av sten, lera m. m.	10 665 890	16·58	95·90	456 508	2·83	4·10	231	212
9. Kemiska preparat . . .	812 394	1·25	76·02	256 241	1·59	23·98	286	259
10. Metallarbeten	7 848 342	12·20	92·58	629 245	3·90	7·42	282	285
11. Fartyg, maskiner m. m.	9 919 544	15·42	97·15	291 348	1·80	2·85	285	276
12. Arbeten av grafisk in- dustri m. m.	2 894 519	4·50	87·56	411 098	2·54	12·44	294	286
Samtliga grupper år 1911	64 324 932	100·00	79·93	16 150 356	100·00	20·07	261	279
, , , 1910	63 431 354	—	79·54	16 319 464	—	20·46	261	278
Medeltal för åren 1906—1910	61 622 490	—	79·84	15 559 097	—	20·16	257	274

(för 26 103 motorer) har angivits vara 663 680. För drivande av dels elektricitetsgeneratorer; genom vilka alstrats ström till elektriska motorer, och dels till direkt användning (t. ex. belysning, galvanisering) tjänande generatorer hava särskilt varit i bruk 1 777 motorer, vilka icke äro inräknade bland de för omedelbar fabriksdrift använda, nämligen 931 vattenhjul och vattenturbiner, 660 ångmaskiner eller ångturbiner och 186 fotogen-, bensin- m. fl. motorer (ej elektriska) och uppgår den för dem uppgivna styrkan till sammanlagt 424 854 effektiva hästkrafter, därav ensamt för de i grupp 12 redovisade elektricitetsverken 280 868 hästkrafter.

Den nya danska fabrikslagen.

Den danska lagen om arbete i fabriker etc. av år 1901 avslutas med den något ovanliga bestämmelsen, att förslag till lagens revision skall framläggas inom tio år. I enlighet härmed förelades även 1910—1911 års riksdag ett revisionsförslag, som numera lett till den nya »Loven om Arbejde i Fabriker m. v. samt det offentliges Tilsyn dermed».

Bland de mer betydande förändringar, revisionen medfört, bör kanske i främsta rummet nämnas, att de förut i en särskild lag (»maskinskyddslagen» av år 1889) meddelade bestämmelserna till förekommande av olycksfall vid maskiner inarbetats i den nya fabrikslagen. Lagen har även blivit kompletterad med vissa från »söndagslagstiftningen» hämtade bestämmelser rörande söndagsvila. Omnämnas må jämväl i detta sammanhang, att i lagen intagits vissa bestämmelser rörande hemindustriellt arbete.

Vid en jämförelse mellan den gamla och nya fabrikslagen torde i övrigt följande vara att anteckna.

Lagens tillämpningsområde har på flera sätt avsevärt utvidgats. Den äldre lagen var sålunda i det väsentliga begränsad till industriellt arbete, som bedrevs i sluten arbetslokal. I den nya lagen har denna begränsning i avseende å arbetslokalen bortfallit, och angivas dessutom stenbrott, kalkbrott o. d. direkt såsom föremål för lagens tillämpning. Den äldre lagen förutsatte för sin tillämpning ett samtidigt användande å ett arbetsställe av »ett större antal arbetare», varmed i allmänhet läser ha förståtts minst sex, under det den nya lagen endast fordrar »flera arbetare». Med hänsyn till bestämmelserna mot olycksfall vid användande av maskiner äger den nya lagen i likhet med den förut gällande »maskinskyddslagen» tillämpning inom alla slag av verksamhet. Statens och kommunernas företag inbegripas under den nya lagens tillämpning ehuru med möjlighet till viss eftergift i avseende å tillsynen. Inrikesministerns befogenhet att för viss kommun meddela bestämmelser rörande minderårigas användande i andra än industriella företag har frigjorts från undantagen till förmån för lant-, trädgårds- och skogsbruk samt fiske och sjöfart. Slutligen kan anmärkas, att den nya lagen skall äga tillämpning jämväl på »andrahandsverkstäder», d. v. s. där arbete utföres för en »mellanman», och på »uthyrningsverkstäder», d. v. s. arbetslokaler, som äro uthyrda till flera av varandra oberoende, arbetande personer.

Rörande de hygieniska förhållandena å arbetsställena innehåller den nya lagen en del fullständigande och skärpande föreskrifter. Bemyndigandet för inrikesministern att beträffande dylika förhållanden meddela kompletterande specialförfattningar, »regulativer», för särskilda slag av verksamhet, vilket bemyndigande redan givit upphov till ett avsevärt antal författningar, göres till föremål för närmare reglering.

Jämväl kapitlet om förebyggande av olycksfall vid bruk av maskiner företer i jämförelse med förut gällande bestämmelser, i »maskinskyddslagen», en del nyheter. Bland föreskrifter, som kanske kunde förtjäna efterföljd på andra håll, må nämnas åläggandet för gas- och elektricitetsverk att lämna tillsynsmyndigheten uppgift på sina kraftabonnenter samt för leverantörer av kraftmaskiner att till nämnda myndighet göra anmälan om köpare av sådana maskiner. Till bestämmelsen om leverantörers skyldighet att låta påbjudna skyddsanordningar medfölja försålda maskiner har bland annat fogats en föreskrift, som gör envar, som självständigt förestår uppsättandet av maskiner, ansvarig för iakttagandet av givna skyddsbestämmelser. Vederbörande ministers befogenhet att meddela specialföreskrifter beträffande särskilt farliga maskiner har utsträckts därhän, att han kan förbjuda användandet av sådana slag av maskiner eller maskindelar, som efter erfarenhet eller anställda försök visat sig särskilt farliga. Han äger även föreskriva, att skötare av farliga maskiner skola hava viss genom prövning ådagalagd kompetens. Chefen för fabriksinspektionen har lämnats vittgående rätt att meddela eftergifter från skyddsbestämmelserna rörande maskiner.

Den ålder, vid vilken minderåriga få börja användas till arbete, har förut varit 12 år, men har deras användande, till dess de utskrivits från skolan, varit underkastat avsevärda inskränkningar med hänsyn till skolgången. Den nya lagen innehåller ovillkorligt förbud mot användande av barn, som icke blivit utskrivna från skolan, vilket faktiskt lär betyda en höjning av ifrågavarande åldersgräns till 14 år.

Beträffande särskilt hälsofarligt arbete har inrikesministern blivit bemyndigad att på framställning av arbetsrådet, och sedan arbetsgivarnas och arbetarnas centralföreningar givits tillfälle yttra sig, fastställa gränser för vuxna arbetares dagliga arbetstid.

I avseende å användandet av kvinnliga arbetare kan omnämnas, att förbudsbestämmelserna mot minderårigas användande till farliga arbeten vid maskiner i den nya lagen utsträckts till att avse jämväl fullvuxna kvinnor, för såvitt de ej äro klädda i en dräkt, som i ofarlighet kan likställas med mäns, och icke bära nedhängande hår. Vid arbetsställen, där minst 25 kvinnor sysselsättas, skall enligt den nya lagen finnas en särskild, under den kalla årstiden uppvärmd lokal, där arbetande mödrar kunna få amma sina barn. Något förbud mot kvinnors användande till nattarbete, i enlighet med Berner-konventionen, har icke blivit upptaget i lagen.

Såsom förut omförmälts, har i den nya fabrikslagen intagits vissa bestämmelser rörande hemindustrien. Dessa bestämmelser innehålla väsentligen bemyndigande för inrikesministern att utfärda »regulativmässiga» föreskrifter rörande arbetsförhållandena och förbud mot utförande av särskilt farliga arbeten i arbetarnas hem samt åläggande för arbetsgivarna att anmäla och registerföra sina hemarbetare.

Med hänsyn till skyddslagstiftningens myndigheter medför den nya lagen ej några mer väsentliga förändringar. Nämnas bör kanske emellertid, att de kommunala »maskintillsynsmännen», som förut ej stått i någon förbindelse med fabriksinspektionen, numera blivit ställda under fabriksinspektörernas ledning.

1912—1913 års allmänna bostadsräkning.

I. Vänersborg.¹

Den 19 januari 1912 bemyndigade Kungl. Maj:t statsrådet och chefen för K. Civildepartementet att inom nämnda departement tillkalla *särskilda sakkunniga* för att verkställa utredning och avgiva förslag till åtgärder med avseende på de mindre bemedlade klassernas bostadsförhållanden i riket. Samtidigt därmed bestämdes, att insamlande och bearbetande av för de sakkunnigas arbete nödigt statistiskt undersökningsmaterial skulle anförtros åt *K. Kommerskollegium*, som efter förslag av de sakkunniga och i samråd med dem hade att fastställa planen för undersökningarna. Med anledning härav hava sedermera på angivet sätt, och efter samråd tillika med representanter för olika kommuner, detaljerade planer uppgjorts för statistiska undersökningar rörande i Sverige rådande bostadsförhållanden.

I enlighet med dessa planer skall i första rummet komma till utförande en allmän bostadsräkning, omfattande samtliga fastigheter inom ett antal stadssamhällen och landskommuner, avsedda att representera olika social-ekonomiska huvudtyper av orter. Den 18 oktober 1912 utfärdade Kungl. Maj:t, på Kommerskollegii förslag, kungörelse om, att dylik räkning skulle, i samband med mantalsskrivningen för år 1913, äga rum å 21 särskilda orter, och lämnade kollegium samtidigt detaljerade anvisningar för materialets insamlande och förberedande granskning genom vederbörande kommuners försorg.²

Ledningen av ifrågavarande bostadsräkning, liksom av övriga här avsedda bostadsstatistiska utredningar, har fr. o. m. år 1913 övertagits av *K. Socialstyrelsen*, som även under arbetets gång stått i nära samarbete med de särskilda sakkunniga, ävensom haft att påräkna intresserad medverkan från personer i orterna.

Det vid bostadsräkningen inkomna materialet är avsett att bearbetas dels till kortfattade redogörelser för bostadsförhållandena å varje särskild ort, varigenom de lokala skiljaktigheterna i bostadstyper och bostadsvanor kunna förväntas fullt komma till sin rätt, dels till en på dessa lokalmonografier byggd sammanfattande och jämförande översikt över bostadsmarknadens växlande företeelser inom undersökningsområdet i dess helhet. I sistnämnda framställning skall dessutom inflyta en utförlig redogörelse för

¹ Utgör en sammanfattning av huvudinnehållet av den i dagarna av Socialstyrelsen i serien Sveriges officiella statistik: socialstatistik utgivna publikationen *1912—1913 års allmänna bostadsräkning. I. Vänersborg*.

² Jfr »Medd.» 1912 sid. 56 ff., 824 ff.

bostadsräkningens planläggning och genomförande samt för därvid använda frågeformulär m. m.

Av förenämnda bostadsstatistiska lokalmonografier föreligger numera den första, avseende Vänersborgs stad och innehållande en bearbetning av vid bostadsräkningen därstädes insamlade och sedermera av kommunala kontrollanter granskade uppgifter angående stadens samtliga fastigheter, hus och lägenheter.

Av denna redogörelse framgår, att å stadens 494 bebyggda fastigheter befunno sig sammanlagt 1 131 hus, varav 659 voro egentliga boningshus. Dessa, vilka merendels utgöras av en- eller tvåvånings trähus, voro i regel av ganska hög ålder, i det närmare halva antalet tillkommit före år 1870.

I dessa hus förefunnos, förutom ett större antal enbart till butiker, kontor, verkstäder, magasin o. d. använda lokaler, sammanlagt 1 976 lägenheter, vilka helt eller delvis voro avsedda till bostad. Av dessa sistnämnda tjänade 1833 eller 92:s % uteslutande bostadsändamål, medan 143 eller 7:2 % avsågo att ej blott tillgodose innehavarens egentliga bostadsbehov, utan jämväl att bl. a. bereda honom för hans näringsutövning nödiga kontors-, butiks-, verkstads- o. d. lokaler.

Bortses från dessa jämförelsevis fåtaliga och ur bostadssynpunkt mindre viktiga »blandade» lägenheter och riktas uppmärksamheten på de lägenheter, vilka endast inrymma rum och lokaler för bostadsändamål, framgår dessa bostadslägenheters antal och fördelning efter olika lägenhetskategorier och upplåtelseformer av följande tabell:

Lägenhetskategorier.	Samtliga lägenheter.	D ä r a v				
		uthyrda.	av ägaren begagnade.	fritt upplåtna.	samtliga begagnade.	outhyrda.
1 kök utan rum	7	7	—	—	7	—
1 rum utan kök	195	173	2	8	183	12
2 o. fl. » » »	19	16	1	2	19	—
1 rum med del i kök	68	62	5	1	68	—
2 » » » » »	12	11	1	—	12	—
1 rum och kök	734	644	57	33	734	—
2 » » » » »	384	277	79	23	379	5
3 » » » » »	170	103	52	11	166	4
4 » » » » »	78	47	29	1	77	1
5 » » » » »	61	40	17	2	59	2
6 » » » » »	51	30	19	1	50	1
7 o. fl. » » » » »	54	26	20	8	54	—
Summa { abs. tal	1 833	1 436	282	90	1 808	25
rel. tal (%)	100.0	78.3	15.4	4.9	98.6	1.4

Denna tabell utvisar, att av de egentliga bostadslägenheternas innehavare något över 15 % — av bostädernas storlek att döma i regel tillhörande de mera bemedlade klasserna — bebo våningar i egna hus, medan c:a 5 %, merendels i egenskap av vice värdar, portvakter, gårdskarlar o. d., innehava lägenheter, vilka avgiftsfritt ställts till förfogande av husägaren. Den övriga delen av stadens befolkning är hänvisad till förhyrda lägenheter.

Betraktas tabellens sista kol. faller genast i ögonen, hurusom tillgången på smålägenheter, med undantag av enkelrum, vid tiden för bostadsräkningen var mycket obetydlig. Särskilt är anmärkningsvärt, att lediga bostäder inom den mest efterfrågade kategorien, 1 rum och kök, fullständigt saknades. Sattes totalantalet outhyrda bostadslägenheter i förhållande till samtliga bostäder, finnes den därigenom erhållna s. k. ledighetsprocenten utgöra 1·4 %, medan detta saldo av tillgång och efterfrågan på bostadsmarknaden normalt anses böra utgöra 2 à 3 %.

I bostadslägenheterna förefunnos sammanlagt 3 711 boningsrum, 1 577 kök, 604 tamburer, 63 bad- och duschrum samt 12 övriga rum och lokaler.

Av dessa bostadslägenheternas huvudsakliga beståndsdelar finnas smålägenheterna (t. o. m. 2 rum och kök), som tillsammans utgöra 77·4 % av hela antalet bostäder, sammanlagt upptaga endast 54·8 %.

Särskilt äro småfolkets lägenheter vanlottade i fråga om tamburer, som först fr. o. m. lägenhetskategorien 3 rum och kök förekomma i flertalet bostäder, samt beträffande bad- och duschrum, vilka ytterst sällan förefinnas i mindre lägenheter än 4 rum och kök.

Den brist på bekvämligheter, som sålunda karaktäriserar de mindre bemedlades bostäder, blir ännu mer i ögonen fallande, därest man sammanställer de, visserligen i mycket ofullständiga upplysningar, som kunnat erhållas angående bostadslägenheternas utrustning med »fasta tillbehör» av olika slag, såsom matkällare, skafferi, centralvärme, vattenledning, avloppsledning, gasledning, elektriskt ljus m. m.

Belysande är ock det förhållandet, att c:a $\frac{9}{10}$ av smålägenheternas invånare äro hänvisade till för flera hushåll gemensamma avträden.

Sedan sålunda bostadslägenheternas sammansättning och beskaffenhet, i den mån materialet det medgiver blivit belyst, må uppmärksamheten riktas på de pris dessa bostäder betinga, när de uthyras.

Av de uthyrda lägenheterna måste härvid de »blandade» lämnas åsido, enär i hyresbeloppen för desamma ingå icke blott de utgifter, som äro nödiga för det direkta bostadsbehovets tillfredsställande, utan, som ovan anmärkts, även vissa driftkostnader för bostadsinnehavarens yrkesutövning m. m.

Hyresprisen för de egentliga bostadslägenheterna hava sammanställts i nedanstående tabell:

Lägenhetskategorier.	Antal lägenheter.	Därav med en årlig hyra (i kr.) av										Medelhyra pr år.	
		under 50.	50—99.	100—149.	150—199.	200—249.	250—299.	300—399.	400—499.	500—999.	1 000 o.däröver.	Kr.	
1 kök utan rum . . .	7	—	6	1	—	—	—	—	—	—	—	78	
1 rum utan kök. .	173	46	118	8	—	1	—	—	—	—	—	64	
2 o. fl. » » » . .	16	—	1	2	4	4	2	3	—	—	—	206	
1 rum med del i kök	62	12	48	2	—	—	—	—	—	—	—	67	
2 » » » » » . .	11	—	2	6	1	2	—	—	—	—	—	141	
1 rum och kök . .	644	2	120	327	192	1	1	1	—	—	—	129	
2 » » » » » . .	277	—	8	38	71	68	54	37	—	1	—	213	
3 » » » » » . .	103	—	—	3	7	13	20	35	21	4	—	307	
4 » » » » » . .	47	—	—	—	—	1	1	11	14	20	—	453	
5 » » » » » . .	40	—	—	—	—	—	—	—	11	29	—	571	
6 » » » » » . .	30	—	—	—	—	—	—	—	3	25	2	761	
7 o. fl. » » » » . .	26	—	—	—	—	—	—	—	—	13	13	975	
Summa {	abs. tal	1 436	60	303	387	275	90	78	87	49	92	15	200
	rel. tal (%)	100.0	4.2	21.1	26.9	19.2	6.3	5.4	6.1	3.4	6.4	1.0	—

Av tabellens sista kol. framgår, att genomsnittshyran i Vänersborg utgör 78 kr. för enkelkök, 64 kr. för enkelrum, 67 kr. för enkelrum med del i kök, 129 kr. för lägenhet om 1 rum och kök, 213 kr. för lägenhet om 2 rum och kök, 307 kr. för närmast högre bostadskategori o. s. v. De föregående kolumnerna visa, huru vida hyreslatituderna äro inom de särskilda lägenhetskategorierna.

För att i ett tal få ett skarpt uttryck för hyresstandarden, beräknas lämpligen medelhyran per rum (boningsrum inkl. kök). Detta belopp uppgår för stadens samtliga bostadslägenheter i genomsnitt till 76 kr. Utföres motsvarande beräkning med avseende på de olika lägenhetskategorierna, erhålles följande resultat:

Lägenhetskategori:	enkelkök.	enkelrum.	2 o. fl. rum utan kök	1 rum med del i kök.	2 rum med del i kök.	1 rum och kök.	2 rum och kök.	3 rum och kök.	4 rum och kök.	5 rum och kök.	6 rum och kök.	7 o. fl. rum och kök.
Medelhyra per rum, kr.	78	64	94	45	55	65	71	77	91	95	109	112

Hyrespriset per rumsenhet är sålunda lägst i de kvalitativt ofta undermåliga delkökslägenheterna och stiger stadigt med lägenheternas ökade storlek och därmed i regel följande bättre och bekvämare inredning.

För bedömande av bostadsfrågans läge på en viss ort är det dock ej nog att hava kunskap om de absoluta hyresbeloppen, utan krävas därjämte uppgifter, vilka giva ett något så när riktigt mått på hyrornas förhållande till bostadsinnehavarnas inkomster.

För detta ändamål har hyran sammanställts med vederbörande bostadsinnehavares och dennes familjemedlemmars till inkomst- och förmögenhetsskatt, resp. till bevillning taxerade årsinkomst. Vid denna jämförelse hava endast medtagits sådana hushåll, för vilka hyresbeloppet anger, vad som utgivits för det direkta bostadsbehovets tillfredsställande, varemot uteslutits icke blott hyresgästerna i »blandade» lägenheter, vilkas hyra, som förut nämnts, jämväl innesluter vissa yrkesutövningens driftkostnader m. m., utan även de familjer, som mottaga inhyrande och inneboende, enär möjlighet icke finnes att beräkna den rumsuthyrande familjens nettohyra.

I nedanstående översikt äro upptagna övriga 777 hushåll, för vilka årsinkomsten till sitt belopp kunnat utrönas, fördelade efter relativ hyra, därvid med a) angives den hyresprocent, som erhålles, om hänsyn blott tages till lägenhetsinnehavarens inkomst, och med b) den, som fås, om familjemedlemmarnas taxerade inkomster tilläggas.

Lägen- hetsinne- havarens inkomst, kr.	500	600	700	800	900	1000	1200	1400	1600	1800	2000	3000	5000 o. där- över.	Samt- liga.
	-599.	-699.	-799.	-899.	-999.	-1199.	-1399.	-1599.	-1799.	-1999.	-2999.	-4999.		
Antal hushåll	38	61	69	127	91	131	53	36	28	18	52	37	36	777
Hyres- proc. i	a 23.3	21.3	18.8	18.4	16.5	16.7	14.3	18.0	13.0	16.5	15.1	12.9	9.8	14.6
genom- snitt	b 18.2	18.7	15.8	15.8	15.3	14.4	13.5	15.8	12.4	16.4	14.4	12.1	9.6	13.4

Härur kan utläsas en viss regelmässighet i fråga om den inbördes relationen mellan hyra och inkomst, innebärande i stort sett, att ju mindre inkomsten är, desto större andel därav uppslukar hyran.

Ett närmare studium av dessa siffror ger dock vid handen vissa oregelbundenheter i fråga om de relativa hyresbeloppen, vilka synas häntyda på bestämda skiljaktigheter i fråga om olika samhällsklassers bostadsvanor. För att närmare belysa dessa förhållanden har uppgjorts följande tabell, där i första hand utskilts hushållen med under 2 000 kr. inkomst, vilka med hänsyn till ortens förhållanden, torde kunna anses som mindre bemedlade, varefter den så erhållna hushållskategorien efter hushållsföreståndarens sysselsättning fördelats på vissa yrkesgrupper. Bland arbetarhushållen hava som särskilda undergrupper redovisats bl. a. de, vilka hava sin utkomst av stadens huvudindustrier, sko- och tändsticksindustri.

Lägenhetsinnehavarens yrke (sysselsättning).	Antal hus- håll.	Därav hushåll för vilka hyran utgör följande del av inkomsten:										Hyres- proc. i genom- snitt.
		under 10·0 %	10·0— 14·9 %	15·0— 19·9 %	20·0— 29·9 %	30·0 % o. där- över.	under 10·0 %	10·0— 14·9 %	15·0— 19·9 %	20·0— 29·9 %	30·0 % o. där- över.	
		Absoluta tal.					Relativa tal (procent).					
Arbetare	457	a 65	147	155	80	10	14·2	32·2	33·9	17·5	2·2	15·1
		b 95	148	140	66	8	20·8	32·4	30·6	14·4	1·8	13·5
därav skofabriksarbetare . .	96	a 7	27	46	14	2	7·3	28·1	47·9	14·6	2·1	16·2
		b 13	26	45	10	2	13·5	27·1	46·9	10·4	2·1	14·8
» tändsticksfabriksarb. .	57	a 7	25	17	7	1	12·3	43·8	29·8	12·3	1·8	14·5
		b 13	27	11	5	1	22·8	47·3	19·3	8·8	1·8	12·4
» egentliga grovarbetare	94	a 18	27	24	23	2	19·2	28·7	25·5	24·4	2·2	14·4
		b 27	25	19	21	2	28·7	26·6	20·2	22·3	2·2	12·6
» övriga	210	a 33	68	68	36	5	15·7	32·4	32·4	17·1	2·4	15·0
		b 42	70	65	30	3	20·0	33·3	31·0	14·3	1·4	13·6
Lägre tjänstemän. . . .	64	a 3	19	24	13	5	4·7	29·7	37·5	20·3	7·8	17·4
		b 5	22	22	12	3	7·8	34·4	34·4	18·7	4·7	16·1
Självständiga närings- idkare.	75	a 4	12	14	23	22	5·3	16·0	18·7	30·7	29·3	24·1
		b 8	11	14	24	18	10·7	14·6	18·7	32·0	24·0	21·6
därav handlande	12	a 1	1	2	3	5	8·3	8·3	16·7	25·0	41·7	23·0
		b 1	1	3	3	4	8·3	8·3	25·0	25·0	33·4	19·1
» hantverkare	48	a 2	10	8	16	12	4·2	20·8	16·7	33·3	25·0	22·7
		b 5	9	8	17	9	10·4	18·7	16·7	35·4	18·8	20·6
» övriga	15	a 1	1	4	4	5	6·7	6·7	26·6	26·7	33·3	29·5
		b 2	1	3	4	5	13·3	6·7	20·0	26·7	33·3	27·1
Pensionärer, understöds- tagare m. fl.	56	a 6	10	6	16	18	10·7	17·8	10·7	28·6	32·2	23·9
		b 10	9	9	16	12	17·8	16·1	16·1	28·6	21·4	18·0
Samtliga	652	a 78	188	199	132	55	12·0	28·8	30·5	20·3	8·4	17·3
		b 118	190	185	118	41	18·1	29·1	28·4	18·1	6·3	15·5

Inom dessa hushållskategorier framträder arbetarnas och bland dem särskilt tändsticksfabriks- samt grovarbetarnas låga hyresprocent. Förhållandevis vida mera offra på sin bostad lägre stats-, kommunal- och privat tjänstemän och affärsanställda samt framför allt mindre självständiga näringsidkare. Beträffande dessa småhandlare, hantverkare o. d. skulle man visserligen vara böjd att tillskriva den höga relativa hyran förhyrandet utav affärshänsyn av en välbelägen, större lägenhet, men denna förklaringsgrund torde blott delvis vara riktig, då förevarande statistik endast avser egentliga bostadslägenheter, icke bostäder kombinerade med affärslokaler. Pensionärs- och understödstagargruppens ofta mycket höga hyresprocenter vittna om de umbäranden, som mången gång förorsakas av strävandena att jämväl i ålderns och den

ekonomiska nedgångens dagar söka bibehålla en ståndsmässig bostad. Särskilt inom denna grupp torde dock i vissa fall den relativa hyrans anmärkningsvärda höjd förklaras genom förefintligheten av vissa, i taxeringslängderna ej redovisade inkomstkällor, såsom understöd av släktingar m. m.

En framställning som den förevarande bör icke allenast syssla med själva bostäderna, deras antal, storlek, hyrespris o. s. v., utan ställa som en huvuduppgift att belysa bostadsförhållandena för de människor, som bebo de undersökta lägenheterna.

Denna befolkning uppgick till sammanlagt 7 482 personer, varav 6 638 bodde i egentliga bostadslägenheter. Huru dessa voro fördelade på olika lägenhetskategorier, framgår av följande översikt:

Lägenhetskategori:	en- kel- kök.	en- kel- rum.	2 o. fl. rum utan kök.	1 rum med del i kök.	2 rum med del i kök.	1 rum och kök.	2 rum och kök.	3 rum och kök.	4 rum och kök.	5 rum och kök.	6 rum och kök.	7 o. fl. rum och kök.	Samt- liga lägen- heter.
Antal boende	absolut: 19	263	25	190	45	2 712	1 553	700	310	272	228	321	6 638
	per 100 rum: 271	144	61	190	150	185	137	105	81	77	65	64	127

Sista siffreradn ger en åskådlig bild av, huru starkt befolkade särskilt vissa smålägenheter äro, och frågan framställer sig, huru många av dessa äro att ur bostadshygienisk synpunkt anse som överbefolkade. Antages 15 kbm. luft per person såsom ett lämpligt minimum, när skillnad ej göres på barn och äldre, och lägges till grund den beräknade genomsnittstorleken av 33·2 kbm. för ett rum i Vänersborgs smålägenheter, skulle man kunna anse, att överbefolkning inträder, när medelfolkmängden per rum (boningsrum och kök) uppgår till över 2 personer, d. v. s. då det bor 3 eller flera personer i ett rum, 5 eller flera i 2 rum o. s. v. Efter dessa grundsatser är följande tabell uppställd:

Antal rum.	Antal bostadslägenheter med följande antal invånare:										Antal överbefolkade lägenheter:		Antal i dessa boende personer:	
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10 o. fl.	abso- lut.	%.	abso- lut.	%.
1	147	63	20	15	4	5	3	1	—	—	48	18·6	199	42·5
2	100	133	170	140	97	56	32	21	7	6	219	28·7	1 340	48·5
3	31	67	75	70	47	36	26	21	3	6	56	14·7	438	25·1
4	7	32	36	27	21	23	7	6	3	4	7	4·2	73	10·5
Summa	285	295	301	252	169	120	68	49	13	16	330	21·0	2 050	37·2

Härav framgår, att det företrädesvis är i de smärre lägenheterna, som överbefolkning förekommer, samt att det i dessa äger rum i den omfattning, att 21·0 % av lägenheterna t. o. m. 3 rum och kök äro överbefolkade och 37·2 % av deras befolkning i hög grad trångbodda.

Den starka befolkningsanhopning, som sålunda konstaterats i smålägenheterna, skulle man vara böjd tillskriva i huvudsak tvenne orsaker, nämligen stor barnrikedom i familjerna eller stark frekvens av främmande element i lägenheterna. I vad mån dessa båda faktorer inverkat, belyses genom följande tablå:

Lägenhetskategori:	en- kel- kök.	en- kel- rum.	o. fl. rum utan kök.	1 rum med del i kök.	2 rum med del i kök.	1 rum och kök.	2 rum och kök.	3 rum och kök.	4 rum och kök.	5 rum och kök.	6 rum och kök.	7 o. fl. rum och kök.	Samt- liga lägen- heter.
På 100 boende	barn under 15												
kommer	är												
följande	15·8	9·5	—	32·6	37·8	36·0	30·7	29·6	21·6	25·0	22·4	24·3	30·6
antal	inhyrande och												
	inneboende .												
	—	0·8	—	0·5	—	2·0	3·5	5·3	7·4	4·4	11·0	7·2	3·5

Tabellen ger vid handen, att medan någon inneboendefråga i vanlig bemärkelse knappast synes existera i Vänersborg, utgör barnrikedomen en huvudorsak till den stora trångboddhet, vilken särskilt karakteriserar delkökslägenheterna samt bostäderna om 1 rum och kök.

För att på ett mera direkt sätt, än genom föregående tabeller kunnat ske, belysa hyrans inverkan på boendeförhållandena, har i nedanstående tablå beräknats hyresbeloppet per person inom olika kategorier av uthyrda bostadslägenheter:

Lägenhetskategori:	en- kel- kök.	en- kel- rum.	o. fl. rum utan kök.	1 rum med del i kök.	2 rum med del i kök.	1 rum och kök.	2 rum och kök.	3 rum och kök.	4 rum och kök.	5 rum och kök.	6 rum och kök.	7 o. fl. rum och kök.	Samt- liga lägen- heter.
Medelhyra per person, kr.	29	44	150	23	35	35	52	77	113	127	157	178	56

Sammanställda med de förut meddelade genomsnittshyrorna per lägenhet och per rum giva dessa siffror en ganska klar föreställning om, i vilken grad de mindre bostädernas invånare måste söka nedbringa hyran genom att packa sig samman i lägenheterna.

Otvivelaktigt skulle det vara av stort intresse för förevarande undersökning, därest bostadsstandarden kunde belysas särskilt för den del av hyreslägenheternas invånare, som utgöres av mindre bemedlade. Tyvärr reser dock materialets beskaffenhet svårigheter mot en noggrannare socialekonomisk analys av befolkningen i detta syfte. Till mindre bemedlade kunna visserligen med tämlig säkerhet hänföras de 712 hushåll, där hushållsföreståndarens inkomst understiger 2 000 kr. (Jfr ovan, där dock hushållen med andrahandshyrande uteslutits.) Men kvar står ett stort antal familjer och ensamma personer med obekant inkomst, av vilka många kunna antagas tillhöra de mindre, ofta t. o. m. de minst bemedlades krets. För att i avsaknad av exakta inkomstsiffror något så när riktigt kunna uppåt avgränsa denna kategori av smärre inkomsttagare hava tillgängliga uppgifter om hushållsföreståndarens yrke och årliga hyra kombinerats på så sätt, att som mindre bemedlade räknats sammanlagt 513 hushåll av arbetare, lägre tjänstemän, självständiga

näringsidkare samt pensionärer, understödstagare o. d., vilkas årshyra understiger 250 kr.

För den så bildade gruppen av mindre bemedlade, vilken omfattar 1 225 hushåll eller 85·3 % av stadens samtliga i hyreslägenheter boende sådana, belyses bostadsstandarden närmare genom följande tabell:

Hushållsföreståndarens yrke (samhällsställning).	Antal av hushållen innehavda bostads- lägen- heter.	Av 100 lägenheter voro					Antal boende per 100 rum i					
		enkel- kök, enkel- rum m. fl.	del- köks- lägen- heter.	1 rum och kök.	2 rum och kök.	3 o. fl. rum och kök.	samt- liga lägen- heter.	enkel- kök, enkel- rum m. fl.	del- köks- lägen- heter.	1 rum och kök.	2 rum och kök.	3 o. fl. rum och kök.
Arbetare	800	12·7	7·0	62·0	15·4	2·9	185	162	219	198	165	124
därav skofabriksarbetare .	133	8·3	3·8	64·6	20·3	3·0	178	136	263	190	159	124
tändsticksfabriks- arbetare	105	16·2	14·3	56·2	12·4	0·9	215	147	257	220	215	100
egentliga grovarbe- tare	176	14·2	5·7	65·2	13·1	1·7	197	220	258	203	167	117
övriga	386	12·7	6·7	61·1	15·6	3·9	175	143	180	192	156	127
Lägre tjänstemän . .	80	18·8	1·2	27·5	37·5	15·0	117	89	40	132	123	104
Självständiga närings- idkare	160	15·6	1·9	38·8	28·7	15·0	129	146	77	157	120	107
därav handlande	20	5·0	—	35·0	40·0	20·0	154	200	—	186	158	125
hantverkare	116	16·4	2·6	40·5	28·4	12·1	125	138	77	148	111	110
övriga	24	20·8	—	33·4	20·8	25·0	127	167	—	188	113	90
Pensionärer, under- stödstagare m. fl. . .	185	23·2	7·0	34·6	20·6	14·6	101	128	116	126	108	62
Summa	1 225	15·1	6·0	52·6	19·3	7·0	157	145	180	184	142	95

Denna tabell utvisar först och främst, att bostadstypen ingalunda är densamma för samtliga mindre bemedlade, utan att den i hög grad växlar för olika grupper av sådana. Medan sålunda endast 18·3 % av arbetarhushållen och t. o. m. allenast 13·3 % av tändsticksfabriksarbetarhushållen bebo lägenheter om 2 rum och kök och däröver, äro motsvarande procenttal för lägre tjänstemän 52·5 %, för självständiga näringsidkare 43·7 % och för pensionärer, understödstagare o. d. 35·2 %.

Inom sistnämnda kategori, vilken till stor del utgöres av småhushåll, är trångboddheten minst, då här i genomsnitt endast 101 boende komma på 100 rum. Därefter följa tjänstemannahushållen med relationstalet 117, därpå de självständiga näringsidkarnas familjer med siffran 129 och slutligen arbetarhushållen, där de vanligen små lägenheterna och stora barnskarorna bringa upp talet ända till 185, för tändsticksfabriksarbetarna t. o. m. till 215.

Den kommunala bostadsförmedlingen i Tyskland.

Den kommunala bostadsförmedlingen har nyligen i »Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik» blivit underkastad en systematisk framställning, beträffande såväl sin uppgift och betydelse som organisation och hittillsvarande resultat. Denna framställning skall här i korthet återgivas, kompletterad med några nyare uppgifter.

Bostadsfrågan, vars ursprungliga orsak är att söka i den starka inflyttningen från landet till städerna, gör sig gällande i tvänne riktningar. Å ena sidan motsvara bostäderna trots de avsevärt höga hyrorna ofta ej de enklaste anspråk på bostadshygien, å andra sidan äro ofta trots stegrade hyrespris och ringa fordringar på kvaliteten ej ens tillräckligt antal bostäder för handen för enstaka befolkningsskikt. Svårigheten ökas ytterligare genom stadsbefolkningens stora rörlighet, vilken har till följd täta bostadsväxlingar. Den tyska statistikens uppgifter rörande in- och utflyttning samt kringflyttning i de större städerna visar denna rörelses väldiga omfång. Så utgjorde år 1908 i de 52 tyska städer, som därom lämnade uppgift, antalet inflyttade 1 629 000, utflyttade 1 548 000 och kringflyttande 2 815 000. I städerna Charlottenburg och Schöneberg flyttade nämnda år t. o. m. över 90 % av befolkningen, i 3 städer var motsvarande antal över 80 %, i 15 städer 60—70 %. Härvid må dock ihågkommas, att antalet flyttande hushåll ej är bekant utan endast antalet flyttande personer, vidare att just de lägre folklagren med stora barnskaror oftast växla bostad och att den stora massan av inneboende är inbegripen i ovan anförda uppgifter. Härtill komma slutligen de personer, som växlat bostad flera gånger under årets lopp. Endast sålunda kan man förklara de ofta påfallande höga procenttalen.

Dessa tal äro dock väl ägnade att illustrera befolkningens stora rörlighet. Att anbud av och efterfrågan på bostäder under sådana förhållanden måste vara mycket livlig är ju helt naturligt, så mycket mera som dessa flyttningar företrädesvis äro koncentrerade till vissa tider på året. För reglering av bostadsmarknaden uppstodo snart förmedlingsanstalter, grundade antingen av husägareföreningar eller ock av privata förmedlare. Att denna fråga är ett allmänt intresse, att den kan tjäna större uppgifter och rätt löst vara ett hjälpmedel till lindrande av bostadsnöden, därom har man först nyligen kommit till insikt. Bostadsförmedlingens utövande av kommunala anstalter är en lösning i denna riktning.

Den kommunala bostadsförmedlingens uppgift och betydelse.

För klarläggning av den kommunala bostadsförmedlingens uppgift och betydelse är det lämpligt att något närmare behandla de väsentligen tre syn-

punkter, vilka hava lett till skapandet av dylik förmedling. Dessa synpunkter, som ofta gripa över i varandra, äro av kommunalpolitisk, social och ekonomisk natur.

Den kommunalpolitiska synpunkten står i nära samband med kommunalpolitikens uppgifter i avseende på bostadsfrågan. Vill kommunen vidtaga åtgärder till förbättrande av sitt bostadsväsen, måste den för att skaffa ett nödvändigt underlag för sin politik känna de verkliga förhållandena. För detta ändamål anställas bostadsräkningar. I Tyskland företagas sådana numera i nästan alla större städer vart femte år i samband med folkräkningarna. Stadsförvaltningen kan dock icke nöja sig med dessa bostadsräkningar, ännu mera önskvärda äro fortlöpande observationer av bostadsmarknaden. Man måste känna antalet lediga bostäder med avseende på storlek, pris och läge, kombinerade med olika befolkningsskiktets bostadsbehov. Huru viktig bostadsstatistiken är för behandlingen av bostadsfrågan visar följande exempel: I Mannheims kommunalförvaltning hade föreslagits uppförandet av arbetarbostäder. Som förberedande åtgärder anordnades en statistisk undersökning, som mot förmodan angav omkring 1400 tomma smålägenheter. De kommunala statistiska byråerna angiva ock i allmänhet, mestadels varje halvår, antalet outhyrda bostäder. Vidare föres statistik över byggnadsverksamheten, d. v. s. över antalet nya lägenheter, vilket i sin mån tjänar att kontrollera bostadsmarknaden.

Trots kännedom om antalet outhyrda äldre och nya bostäder har man dock därmed icke fått någon fullständig överblick av bostadsmarknadens läge. Det saknas nämligen uppgifter om de bostäder, som för ögonblicket äro uthyrda, men vilka bliva lediga vid viss tidpunkt, t. ex. vid slutet av kvartalet. Men just denna bostadskategori utövar ett synnerligen stort inflytande på bostadsmarknaden. Att skaffa kännedom om denna bostadsgrupp och därmed en fullständig överblick av bostadsmarknaden är emellertid endast möjligt genom att centralisera anbud och efterfrågan på ett ställe, vilket bäst sker genom att inrätta kommunal bostadsförmedling. Bättre än genom bostadsräkningarna kan man då avgöra, huruvida bostadsbrist finnes eller förestår, och valet av hjälpmedel är väsentligt underlättat.

Bostadsnöden yttrar sig emellertid även i en ständig stegring av hyrorna. Den kommunala bostadsförmedlingen har härvid de bästa tillfällen att följa bostadsprisens storlek och utveckling.

I städer, varest bostadsinspektion införts, är offentlig bostadsförmedling ej endast önskvärd utan rent av nödvändig. Då inspektionen utdömer en bostad, övertager den ock i vissa avseenden förpliktelse att skaffa en ny sådan, vilket endast är möjligt med tillhjälp av bostadsförmedling. Den kommunala bostadsförmedlingen kan även medverka till avhjälpande av befintliga brister genom att påvisa desamma för den sökande och därigenom hindra uthyrning av mindervärdiga bostäder eller åtminstone verka därhän att dessa först i sista hand uthyras. Vidare kan bostadsförmedlingen fästa de sökandes uppmärksamhet på allmännyttiga byggnadsföreningar eller motsvarande kommunala eller privata företag. I vilken grad bostadsförmedling

kan tjäna bostadspolitiken i dess strävan att lindra bostadshygieniska missförhållanden visar förhållandet i Wien, varest förmedlingen t. o. m. utsträckts till anvisande av sommarnöjen.

Utom kommunalpolitiska hava emellertid även sociala skäl fört till inrättande av kommunal bostadsförmedling. Nästan överallt råder stor brist just på mindre lägenheter och dessutom erbjuder uppsökandet av bostäder särskilt stora svårigheter för den mindre bemedlade. Vanligen måste bedömandet av bostaden ske efter mörkrets inbrott, vilket tydligen ej kan föra till någon närmare kännedom om hyresobjektet. Därtill komma de ofta högst betydande avstånden i större städer, som gör ett uppsökande ytterligt tidsödande.

I sin strävan att hjälpa de mindre bemedlade inskränka därför vissa förmedlingsanstalter sin verksamhet till bostäder under ett visst hyrespris eller under en viss storlek (t. o. m. 3 å 4 rum). Andra förmedla huvudsakligen bostäder åt arbetare och lägre tjänstemän samt därmed ekonomiskt jämställda.

Ännu viktigare från social synpunkt betraktad är emellertid förmedlingen av möblerade rum och liggplatser (Schlafstellen). Som bekant har just inneboendesystemet visat de sämsta följder i såväl sedligt som hygieniskt avseende. Såsom exempel på inneboendesystemets omfattning i vissa tyska städer, varvid dock begreppet inneboende torde vara taget i vidsträckt bemärkelse, må nämnas att i Berlin, Hamburg, Leipzig och München över 8 % och i Plauen över 9 % av befolkningen utgjordes av inneboende. Som bekant florerar inneboendesystemet i synnerhet i de mindre lägenheterna; såsom ett extremt fall må nämnas, att av bostäder med inneboende i Chemnitz 27 % utgjordes av ett rum utan kök och 23 % av ett rum med kök. Även i andra tyska storstäder t. ex. Berlin och Breslau förekomma inneboende i synnerhet i dylika mindre lägenheter. Den kommunala bostadsförmedlingen är härvid i stånd att göra de av bostadsinspektionen lämnade föreskrifterna och normerna effektiva. Den förmår vidare genom hänvisning på ungarlshotell och härbergen att till någon del lindra missförhållandena.

Hänsynstagandet till det sociala momentet har fört därhän, att den kommunala bostadsförmedlingen mångenstädes anslutits till den redan bestående offentliga arbetsförmedlingen.

Det tredje moment, som lett till inrättande av offentlig bostadsförmedling, är det ekonomiska. Den som numera vill hyra en bostad eller affärslokal betjänar sig i första hand av annonsering i pressen. För Stuttgart har man beräknat, att före den kommunala bostadsförmedlingens tillkomst under ett enda år ej mindre än 100 000 mark nedlades i dylika annonser. Därtill kom ej obetydande belopp för porto. Då som bekant tusentals anbud göras förgäves, bliva betydande kapital fullkomligt oproduktivt investerade, vilket är särskilt kännbart för sådana mindre bemedlade, som uthyra möblerade rum och liggplatser. Vidare sällar sig därtill det synnerligen betydande slöseriet med tid och arbete vid urvalet av bostad. Hela anordningen är ofta oöverskådlig och lämnar sällan alla önskvärda upplysningar. Många lägenheter annonseras ju dessutom icke i tidningarna. Vill man bese dessa lägenheter,

får man antingen gå efter plakaten på gatorna eller vända sig till någon yrkesmässig förmedlare, vilket senare kan bli ganska dyrbart. I Tyskland synas förmedlingsavgifterna delvis uppgått till nära nog otroliga belopp, i det hyresvärd och -gäst ej sällan vardera måst betala ända till 5 % av hyran i avgifter.

Om man än kan hysa olika meningar om avgiftens lämpliga storlek, så torde alla vara ense om det oekonomiska i det nu skildrade tillvägagångssättet vid anskaffande av bostad. Men ej endast hyresgästen lider av dessa förhållanden, utan även husägaren. Så förekomma t. o. m. i småstäder, t. ex. i Rosenheim, upprepade gånger klagomål från husägarnas sida däröver att även lägenheter, försedda med alla nutida bekvämligheter, få stå tomma månadsvis, under det att de sökande samtidigt klaga över brist på lämpliga bostäder. Det förutnämnda exemplet från Mannheim är härvidlag betecknande.

Här skall nu den offentliga bostadsförmedlingen bringa förenkling i arbetsättet samt penning- och tidsbesparing. Särskild vikt måste läggas därpå, att bostadsförmedlingen vill samtidigt befordra båda parternas intressen, vilket ock ständigt betonas av de städer, som inrättat dylik förmedling. Genom denna centralisering av förmedlingen besparas hyresvärden många av de obehag, som äro förbundna med den nuvarande anordningen, enär flertalet frågor kan nöjaktigt besvaras redan på förmedlingsanstalten och hyresgästen har fördelen av lättare urval. Den kommunala förmedlingen bör även befordra befolkningens bofasthet, då man kan antaga, att intressenterna på grund av de fullständigare och rikligare upplysningarna lättare än vad nu är fallet skola finna en för sina behov passande bostad. Därigenom skulle bl. a. inbesparas de betydande kostnader för reparation och nyanskaffning av möbler, som nu äro nödvändiga på grund av flyttningarna. Slutligen är bostadsförmedlingen av stor fördel för byggmästaren, då han genom bostadsstatistiken blir ingående orienterad rörande bostadsmarknadens behov och kan träffa sina dispositioner därefter.

En viktig gren av bostadsförmedlingen utgör förmedling av handelslokaler. Den erbjuder ej ringa svårigheter, men är av stor betydelse för affärsmannen, emedan lokalfrågan spelar en ej obetydande roll för affärens bärighet.

Den bestående kommunala bostadsförmedlingen.

Enligt förutnämnda uppsats i Jahrbücher, f. Nat. u. Stat. funnos i Tyskland 35 kommunala bostadsförmedlingsanstalter, därav 13 i städer med över 100 000 invånare. Fördelningen på olika förbundsstater är följande: Preussen 17, Bayern 2, Württemberg 2, Sachsen 1, Baden 6, Elsass-Lothringen 4, Hessen 2 och Thüringen 1. Några av dessa anstalter trädde i verksamhet redan på 1890-talet, däribland Köln, som är Tysklands äldsta anstalt, men flertalet har dock inrättats först under sista årtiondet. Offentlig bostadsförmedling

planerades enligt samma källa i ytterligare 4 städer, däribland Chemnitz och Breslau. Bland de under sista tiden tillkomna anstalterna märkes särskilt den i München (1 december 1911), vilken för närvarande är Tysklands största.

I övriga länder synes den offentliga bostadsförmedlingen vara föga utbredd. Enligt v. Kalkstein finnas i Österrike 6, i Schweiz 5 dylika anstalter, varjämte i Italien inrättats en kommunal bostadsförmedling i Milano.

Sättet för bostadsförmedlingens infogande i den kommunala förvaltningsapparaten har varit mycket olika, beroende på vilken av de förut nämnda synpunkterna, som fört till förmedlingens upprättande; å andra sidan har även praktiska skäl varit utslagsgivande. Fanns redan förut en bostadsmyndighet med bostadsinspektion på platsen, så ansågs det självklart, att bostadsförmedlingen skulle förenas därmed, så i Stuttgart, Charlottenburg, Königsberg, München och Strassburg. I Frankfurt planeras en omorganisation i samma riktning som i Charlottenburg och i Essen har i praxis utvecklats ett intimt samarbete mellan inspektion och förmedling, fastän denna senare är fristående. I Duisburg var förmedlingen ända till år 1908 organiserad i samband med inspektionen, men skildes nämnda år, enär inspektionens tjänstemän blivit så överhopade med arbete, att de ej längre kunde ägna sig åt förmedlingsverksamheten. I regeln går dock tendensen åt motsatt håll. Från Colmar meddelas dock, att upprätthållandet av den organisatoriska skillnaden mellan bostadsinspektion och förmedling utgör en nödvändig förutsättning för bostadsförmedlingens sunda utveckling. Häremot synes emellertid det faktum tala, att några av de största förmedlingsanstalterna äro förenade med bostadsinspektion. I det förslag till särskild bostadslag, som i början av år 1913 framlagts av preussiska regeringen, har ock inrättande av särskild bostadsmyndighet gjorts obligatorisk för alla städer med mer än 100 000 inv.

I allmänhet har det varit bostadsförmedlingen, som gett inspektionen impulser, men i Strassburg har det snarast varit tvärtom. Förmedlingens syfte var där närmast att angiva hygieniskt fullgoda bostäder i stället för sådana, som inspektionen ansett nödigt utrymma. Genom de stora gaturegleringar, som av hygieniska skäl ansetts nödvändiga, hade bostadsnöden i Strassburg under sista åren ytterligare ökats.

Vanligast är dock föreningen mellan bostads- och arbetsförmedling. Vissa sociala skäl syntes tala härför i de fall, då förmedlingen var inskränkt till smålägenheter, men framför allt voro rent praktiska hänsyn avgörande, bl. a. kunde kostnaderna härigenom nedbringas till ett minimum. För övrigt är bostadsförmedlingen förenad med en Verkehrsbyrå, en Wohlfartzentral och ett Rechtsauskunftsstelle (Mülhausen). I Gotha sorterar bostadsförmedlingen under stadens bostadsnämnd, vars förnämsta uppgift är tillsynen över bostadsinspektionen. I Basel utövas bostadsförmedlingen av den statistiska byrån, vilket förefaller mindre lämpligt, men det visar tydligt, vilket värde man där anser förmedlingen äga för bostadsstatistiken.

Den kommunala bostadsförmedlingens organisation.

Vid inrättande av kommunal bostadsförmedling inställer sig genast frågan om införande av anmälningsplikt för alla vid viss tidpunkt lediga bostäder såväl som för alla nyhyrda bostäder. Vidare måste man bestämma, huruvida förmedlingen skall vara allmän, d. v. s. omfatta bostäder och affärslokaler av alla slag, eller begränsas till vissa bostadskategorier.

För införandet av anmälningsplikt tala viktiga skäl. Den är nästan oundgänglig för bostadsstatistiken; som återigen utgör den nödvändiga förutsättningen för en planmässig bostadspolitik. Därvid är det dock ej tillräckligt med anmälan av varje redan skedd bostadsförändring, utan bör anmälan ske redan efter uppsägningen av hyreskontraktet. Vilket utomordentligt värdefullt statistiskt underlag, som på detta sätt vinnes, visar t. ex. Stuttgarts och ännu mera Münchens bostadsstatistik. I München lägges stor vikt vid statistiken. Jämte en månadsstatistik över rörelsen och läget å bostadsmarknaden bearbetas halvårsvis en mera ingående översikt rörande:

- 1) bostadsmarknadens läge med avseende å de lediga lägenheternas storlek, hyra och läge i staden;

- 2) uthyrningsfrekvensen inom olika lägenhetskategorier och stadsdelar;

- 3) hyresledigheten med avseende på olika flyttningstider.

I och med skapandet av dylik bostadsstatistik är även ett viktigt förarbete gjort för införande av bostadsinspektion.

Men framför allt är anmälningsplikt till gagn för själva förmedlingsverksamheten, då den bjuder en överblick över hela förrådet av lediga bostäder, som eljest knappast skulle kunna erhållas. Vidare uteslutes härigenom den olägenhet, som vidlåder flertalet kommunala bostadsförmedlingsanstalter, nämligen att redan uthyrda bostäder ej anmälas och därigenom komma att kvarstå i statistiken såsom outhyrda. Ett exempel från Nürnberg visar, vartill dylikt kan leda. Av de 1 216 rum därstädes, som i husägareföreningens annonsorgan stodo upptagna såsom lediga till uthyrning, voro i verkligheten alla utom 144 redan uthyrda. För att råda bot för dessa missförhållanden har den kommunala bostadsförmedlingen slagit in på de mest skilda vägar. Vid flera anstalter har man försökt med olika slag av pantsystem, anstalten kvarhåller därvid ett mindre penningbelopp, vilket återbetalas vid anmälningen. Vid andra anstalter nekades vidare förmedling vid utebliven anmälan. Inga av dessa medel hava dock lett till något avsevärt resultat, utan det enda verkliga hjälpmedlet härtill torde vara införandet av anmälningsplikt.

Stuttgart var länge den enda kommun, som infört obligatorisk anmälan. Varje hyresvärd är där förpliktad att anmäla bostaden hos bostadsförmedlingen medelst ett anmälningskort senast 8 dagar efter inträdd hyrbarhet och efter skedd uthyrning ånyo anmäla den inom 3 dagar. Denna anmälningsplikt gäller dock ej rena affärslokaler. Rättsgrunden för anmälningsplikten ansågs ligga i kommunens allmänna inspektionsbefogenhet.

Utom Stuttgart hava numera även Charlottenburg, Königsberg och München infört anmälningsplikt, vilken i den senare staden jämte bostadslägenheter även omfattar möblerade rum och liggplatser. I Charlottenburg omfattar anmälningsplikten ännu blott sådana bostadslägenheter, som äro underkastade inspektion (t. o. m. 2 rum och kök), liggplatser och sovrum för arbets- och tjänstefolk i arbetsgivarens bostad.

En mer eller mindre omfattande anmälningsplikt existerar mångenstädes oberoende av förmedlingen, nämligen för att underlätta bostadsinspektionens arbete, så i hela storhertigdömet Hessen. I Stuttgart var även det grundläggande syftet med anmälningsplikten att skaffa bostadsinspektionen bestämda direktiv, men därjämte att skaffa en verkligt effektiv bostadsstatistik. — I början stöter naturligtvis införandet av anmälningsplikt på svårigheter från allmänhetens sida, innan den vant sig därvid och insett dess nytta.

Staden Rosenheim i Bayern har infört en modifierad anmälningsplikt, i det att vid hyrning av bostäder den tidigare föreskriften om anmälan rörande in- och utflyttning inom 3 dagar efter flyttningen har blivit ändrad till anmälan senast 3 dagar efter undertecknandet av hyreskontraktet, vid vilket tillfälle uppgift skall lämnas om datum för den stundande flyttningen. Ehuru härmed det värsta onda är avhjälpt, vinner dock hyresgästen vid detta förfarande icke samma fullständiga översikt av bostadsmarknaden som i Stuttgart, då hyresvärden icke är underkastad något anmälningsstväng. Även andra kommunala bostadsförmedlingsanstalter (Strassburg, Mülhausen) ha uttalat sig för införandet av anmälningsplikt.

Mot anmälningsplikt anföres särskilt fruktan för allmänhetens trakasserande genom lägre polismyndigheter, dessutom anses inrättningen i synnerhet komma dem tillgodo, som på grund av lojhet icke i rätt tid gitta se sig om efter bostad, samt de utifrån inflyttande.

Jämte frågan om anmälningsplikt är emellertid förmedlingens omfång grundläggande för organisationen av en kommunal bostadsförmedling.

Av befintliga anstalter äro flertalet icke inskränkta i sin verkningskrets. 10 anstalter, däribland Strassburg och Charlottenburg samt i viss mån München, befatta sig dock endast med förmedling av mindre lägenheter, möblerade rum och liggplatser. På grund av överenskommelse med fastighetsägareföreningen har anstalten i Strassburg faktiskt fått monopol på förmedling av mindre lägenheter. De större lägenheterna förmedlas däremot av ovannämnda förenings förmedlingsanstalt. I Köln och Ulm är förmedlingen teoretiskt inskränkt till arbetare och lägre tjänstemän (Angestellte), men är praktiskt taget oinskränkt. Bostadsförmedlingen i Mülhausen avser däremot endast mindre bemedlade. Överallt är dock förmedlingen begränsad till lägenheter inom stadsområdet.

Huruvida den allmänna bostadsförmedlingen har mera berättigande än den begränsade är svårt att avgöra, då detta framför allt beror på de lokala förhållandena. Vidare är svaret även beroende därpå, om man starkast betonar det ekonomiska eller sociala momentet. Saknas anmälningsplikt, är

det utan tvivel lättare att hos allmänheten väcka intresse för bostadsförmedlingen, om densamma är oinskränkt. Det skulle dock vara förhastat att påstå, att den begränsade förmedlingen under alla omständigheter vore olämplig. Förmedlingsverksamheten vid de numera nedlagda bostadsförmedlingsanstalterna var visserligen i Aachen inskränkt till mindre bostäder, men i Worms var den däremot oinskränkt och bland de bestående anstalterna visa några trots oinskränkt förmedlingsverksamhet ett högst ringa resultat. I synnerhet där väl organiserad enskild bostadsförmedling redan finnes, är det ej alltid lämpligt införa obegränsad kommunal förmedling. Förmedlingsresultatet är dock framför allt beroende av bostadsförmedlingens inre organisation och affärsledning.

Finnes ingen anmälningsplikt, så är anpassning efter befolkningens önsningar och behov det första villkoret för att bostadsförmedlingen skall lyckas. Ett affärsmässigt drag måste genomgå det hela. För att raskt orientera den sökande fordras ej endast att anstalten överskådligt ordnar de samlade uppgifterna eller att dess tjänstemän äro väl orienterade, utan tillgången på lediga bostäder måste även periodiskt bekantgöras.

Härvid inställer sig lätt samma stridsfråga som inom arbetsförmedlingen, nämligen huruvida kort- eller listsystemet är att föredraga. Det senare systemet användes för närvarande vid alla förmedlingsanstalter, utom Stuttgart, München, Charlottenburg och Königsberg. Vid kort- eller kartolinssystemet överföres ledighetsblanketternas innehåll på kartoliner, vid listsystemet göres avskrifter i särskilda journaler. Kartolinsystemet är av fördel, så till vida som det tillåter flera kombinationer. Vid båda systemen är en överskådlig inledning av hyresobjekten nödvändig, vilken å ena sidan sammanfattar likartade bostäder, å andra sidan särskiljer dem efter olika stadsdelar. Dessutom bör å korten eller listorna finnas uppgifter över allt av vikt rörande bostäderna. Synnerligen lämplig är förekomsten av en bostadsskiss. I detta avseende är tillvägagångssättet i Köln mycket beaktansvärt; efter anmälningen av en bostad besiktigas denna av förmedlingstjänstemannen, vilken samtidigt tager en skiss. I Frankfurt am Main bliva bostäder med 1—3 rum besiktigade och samtidigt skisserade. Även i Strassburg upptogo förr tjänstemännen bostadsskisser. Numera införskaffas dylika genom hyresvärdarna eller bostadsinspektionen. Planskisser benyttjas för övrigt även vid andra anstalter, t. ex. Essen. De förut omnämnda ledighetsblanketterna hava i allmänhet formen av ett brevkort och insändas av hyresvärden till anstalten vid inträffad hyresledighet. De innehålla mer eller mindre detaljerade upplysningar rörande hyrbara bostäder. Blanketterna i Charlottenburg utmärka sig särskilt på grund av sina ingående uppgifter rörande rummens storlek, antal meter i längd och bredd, vilket är av särskilt värde för bostadsinspektionen. Liksom bostadsinspektionen resulterar förmedlingen småningom i ett fullständigt kataster över stadens samtliga bebyggda fastigheter, vilket är av ett utomordentligt statistiskt värde.

Vill man tillgodose allmänhetens behov, måste man emellertid genom annonsering bekantgöra de till förfogande stående hyresobjekten. Gentemot

den vanliga annonseringen består härvid den fördelen, att intressenterna kunna erhålla en planmässig, välordnad sammanställning i motsats till den oordnade och ofullständiga annonseringen i dagspressen. Men framför allt äro annonskostnaderna i förra fallet betydligt mindre än i det senare. I Stuttgart skedde ända tills helt nyligen annonseringen gratis. Stadens största dagliga tidning »Stuttgarter Neues Tageblatt», har helt och hållet övertagit tryckningskostnaderna för hyreslistan, emot att denna betraktades som tidningens tillhörighet och affär. Den utdelades förr gratis till tidningens alla abonnenter, men numera utgives den i en särskild tidning, »Wohnungsanzeiger», som utdelas gratis å tidningskontoren mot erläggande av postbefordringsavgiften. Hyresvärdarna måste däremot numera erlägga en viss annonsavgift. Hyreslistan utkommer komplett 2 gånger i veckan. Flera förmedlingsanstalter utgiva egna annonsorgan (Barmen, Elberfeld, Frankfurt am M., Strassburg). I Elberfeldorganet bifogas en stadsplan för hastigare orientering; denna publikation är även synnerligen eftersökt (år 1909 försålles 7 006 exemplar). Andra anstalter betjäna sig av dagspressen vid offentliggörandet av bostadsanbudet. I Charlottenburg finnes ingen hyreslista, utan sker hela förmedlingen muntligt å byrån. De inkomna korten behöva därför ej avskrivas å särskilda manuskriptkartoliner. Individualiseringen anses här kunna drivas längre än annorstädes.

Vid införande av bostadsannonsorgan måste man tillse, att ej redan befintliga organ ställa det nya organets existens i tvivelsmål. En lycklig metod att undvika onödig konkurrens har man funnit i Strassburg, varest bostadsförmedlingen och husägareföreningen gemensamt utgiva ett annonsorgan. Det är över huvud taget lämpligt att försöka indraga husägarna, som i början vanligen hysa misstroende mot den kommunala bostadsförmedlingen, i praktiskt samarbete. I Barmen har husägareföreningen även fått tillsätta en ledamot i bostadsförmedlingens förvaltningsutskott, och i Münchens bostadsnämnd, under vilken bostadsmyndigheten sorterar, märkas representanter för stadens fastighets- resp. hyresgästföreningar.

Särskilt befordrande för den kommunala bostadsförmedlingen verkar naturligtvis avgiftsfriheten. Ett par anstalter fordra dock ersättning av hyresvärderna för portoutlägg, men endast 3 anstalter kräva (enl. J. f. N. u. S) direkta avgifter av hyresvärderna, och hyresgästen behöver aldrig erlägga någon avgift.

Den kommunala bostadsförmedlingens förmedlingsresultat.

Resultatet av bostadsförmedlingen är beroende av en mångfald faktorer, såsom lokala förhållanden, anmälningsplikt, förmedlingens omfång och inre organisation, så att varje anstalt måste bedömas för sig. Data för enstaka förmedlingsanstalter få därför icke utan vidare jämföras, emedan förmedlingens möjligheter äro så olika. Bortsett från stadens storlek och antalet förhanden varande bostäder, är befolkningens olika rörlighet bestämmande

härvid. I en industristad med dess starkt fluktuerande befolkning äro därför möjligheterna större än i en kommun med mera lantlig karaktär. Det bästa måttet för bostadsförmedlingens betydelse finge man, om man kunde fastställa, huru många av under viss tid uthyrda bostäder förmedlats av den kommunala anstalten.

Då detta emellertid icke för närvarande är möjligt, så visar ett gynnsamt eller ogynnsamt resultat endast, att en viss anstalt blomstrar eller tvärtom. Skillnaden mellan olika anstalters förmedlingsresultat är i själva verket mycket stor. Av städer med över 200 000 invånare uppvisar Stuttgart, tillfölje den allmänna anmälningsplikten, under år 1909 över 10 000 anbud och ansökningar, i Köln och Essen uppgå de till 4 å 6 000, i Dortmund till 1 500 å 1 800. Däremot har anstalten i Duisburg (15 förmedlingar 1909) på grund av ringa begagnande måst indragas och i Rixdorf (117 anbud, 33 förmedlingar år 1909) klagar man över befolkningens ringa intresse. Bland städer med 100—200 000 invånare blomstrar förmedlingen i Elberfeld (1 229 anbud, 6 715 efterfrågningar) och Strassburg (3 063 anb., 4 122 efterfrågningar), under det att den i Karlsruhe och i synnerhet i Mannheim (2 anbud) är av föga betydelse. Bland städer under 100 000 invånare med betydande bostadsförmedling framhålles särskilt Mülhausen (900—2 200), Colmar, Bruchsal och Rosenheim i. B., under det att förmedlingen i Darmstadt och Hagern i. W. har föga betydelse. Såsom förut nämnts har numera München den största kommunala bostadsförmedlingen. Under tiden $\frac{1}{12}$ 1911— $\frac{31}{12}$ 1912 inkommo till denna anstalt 21 000 ledighets- och 18 160 uthyrningsanmälningar.

Till bostadsförmedlingens ändamål hör även att verka utjämnande mellan anbud och efterfrågan. Här har man även en hållpunkt för mätandet av ett dylikt instituts betydelse. Härvid må dock ihågkommas, att antalet förmedlingar på grund av parternas försummelse beträffande anmälan aldrig kan noggrant fastställas, varför ock flera anstalter ej upptaga dem i sin statistik. I Köln förmedlas över 65 % av inkomna anbud och 50 % av ansökningarna, i Essen är motsvarande tal 50 resp. 40 %, Strassburg erbjuder liknande tal, i Colmar tillfredsställdes t. o. m. 87 % av hyresvärdarna och i München var motsvarande tal (1912) 86 %. Även i Bruchsal och Rosenheim är resultatet gott.

Nedläggandet av några anstalter, ävensom den ringa betydelsen av andra, kan dock ej anföras som bevis för själva institutets olämplighet. Det betydande resultatet vid alla anstalter visar bäst, vad den kommunala bostadsförmedlingen vid riktig organisation och duglig ledning förmår uträtta. Bostadsförmedlingsstatistiken visar även, att bostadsförmedlingens verkningsskrets ej endast är inskränkt till storstäderna.

Utom uthyrning av lägenheter förmedlas även möblerade rum, liggplatser, verkstäder m. m. Vid möblerade rum överväger anbud vida efterfrågan, ett förhållande, som angiver rumsuthyrarnas ofta svåra läge. Alla förmedlingsanstalters huvudverksamhet består dock i förmedling av lägenheter på 1—3 rum. Detta faktum finner delvis sin förklaring däri, att större lägenheter

i regel uthyras genom annonsering eller privat förmedlingsverksamhet. Härav framgår även den sociala betydelsen av kommunal förmedling.

Jämföras anbud och ansökningar, så visar sig beträffande mindre lägenheter ett påfallande missförhållande, så till vida som de sistnämndas antal vida överstiger de förra, alltså alldeles tvärtemot förhållandet vid möblerade rum. I detta missförhållande kunna vi se ett tydligt uttryck för den härskande bostadsnöden, ehuru det väl till någon del torde bero på hyresvärdarnas ringa begagnande av den kommunala förmedlingen. År 1907 kommo vid 1—3 rumslägenheter i Strassburg på 100 anbud 128 ansökningar, i Köln och Essen voro motsvarande tal 138 och i Mülhausen t. o. m. 300. Blott i Stuttgart rådde tillnärmelsevis jämvikt. Även i berättelserna från andra anstalter betonas ofta nödläget beträffande mindre bostäder.

Likaledes framgår ur de kommunala anstalternas verksamhet svårigheten att anskaffa lämpliga bostäder åt barnrika familjer. Bostadsförmedlingen i Strassburg betecknar dylik förmedling såsom en alldeles speciell uppgift och samarbetar för detta ändamål med fattigvårdsmyndigheterna.

Den kommunala bostadsförmedlingens kostnader.

Kostnaderna för olika anstalter avvika starkt från varandra allt efter anstaltens organisation. Är bostadsförmedlingen förenad med den offentliga arbetsförmedlingen, kan i regel gemensam personal användas och kostnaderna bli inga eller åtminstone mycket ringa. Vanligen beräknas kostnaderna i detta fall gemensamt för båda anstalterna, så att utgifterna för bostadsförmedlingen ej komma särskilt till synes. En mer eller mindre självständig budget har förmedlingen i Frankfurt a. M., Giessen, Gotha och Köln. — De högsta kostnaderna för kommunal bostadsförmedling visar München med ialles 34 000 mark och Stuttgart med 11 000 mark (år 1911), vari dock utgifterna för bostadspolis och -statistik äro inbegripna. Utgifterna för anstalten i Charlottenburg uppgingo samma år till 7 300 mark. Därefter följa Köln och Frankfurt a. M. med över 5 000, Essen och Strassburg med resp. 2 700 och 3 575 mark (1911), Bonn, Freiburg och Königsberg med över 1 500 (1909), (den senare anstaltens utgifter dock enligt annan källa 5 450 mark [1911]), Dortmund med 1 500 mark (1909) och Barmen med nära 1 100 (1910).

Följande tal visa mera detaljerade uppgifter för Barmen och Köln.

Barmen (1910)	
trycksaker	87.41 mark
annonser	24.50 "
porto	61.07 "
besiktning av anmälda lägenheter	67.40 "
hyreslistan	847.85 "
Summa 1 088.23 mark	

Köln (1911)	
Löner:	
föreståndare	2 400 mark
biträde	1 440 "
Andra omkostnader:	
skrivmaterial	120 "
annonser	500 "
trycksaker	400 "
porto	100 "
besiktning av anmälda lägenh.	180 "
diverse	130 "

Summa 5 270 mark

I övriga städer uppgå däremot utgifterna för bostadsförmedlingen blott till några hundra mark. — Erfarenheten har emellertid visat, att de anstalter, för vilka endast ringa uppoffringar blivit gjorda, delvis haft mycket ringa framgång. Saknas anmälningsplikt, träda bostadsförmedlingens fördelar i dagen först sedan man förmått väcka allmänhetens intresse. Vill man uppnå detta, kunna vissa kostnader icke undvikas.

Statsinspektion av bostäder i Tyskland.

Bostadsinspektionen har i Tyskland hittills i allmänhet varit överlämnad åt lokala myndigheter och handhafts såsom en gren av kommunalförvaltningen eller polisväsendet. Under de senare åren hava emellertid en del förbundstater börjat tillsätta särskilda myndigheter med uppdrag att kontrollera och leda bostadsinspektionen inom landet, övervaka tillämpningen av gällande lagar och författningar samt biträda de lokala myndigheterna med råd och upplysningar angående bostadsinspektionens handhavande. Dylika inspektionsmyndigheter hava tillsatts i Hessen, Bayern, Würtemberg och Baden ävensom inom ett distrikt (Düsseldorf) i Preussen.

Äldst är denna institution i Hessen, där på grund av en förordning av den 7 augusti 1902 upprättats en bostadsinspektion med uppgift att undersöka de mindre bemedlade klassernas bostadsförhållanden i hygieniskt och sedligt hänseende samt att i samarbete med Hessiska Centralföreningen för uppförande av billiga bostäder och de i det allmännas intresse arbetande byggnadsföreningarna inom landet medverka till förbättring av uppkomna missförhållanden.

Bostadsinspektören har enligt den för honom utfärdade instruktionen till åliggande bl. a.:

- 1) att hos arbetsgivare, arbetare, kommuner o. a. söka väcka intresse för uppförande av sunda och billiga bostäder samt att med råd och dåd understödja alla strävanden i syfte att förbättra de mindre bemedlade klassernas bostadsförhållanden;

- 2) att befordra grundandet av byggnadsföretag och organisationer för allmännyttig byggnadsverksamhet;

- 3) att avgiva utlåtanden angående med stöd av bostadslagen ingivna ansökningar om lån ur Landskreditkassan;

- 4) att medverka vid kontrollen över användningen av dessa lån och fullgörandet av i detta hänseende genom gällande lag och avtal fastställda bestämmelser;

- 5) att såsom sakkunnig avgiva utlåtande i de fall, där åtgärder från statens sida måste tillgripas mot någon kommun;

- 6) att införskaffa statistiska uppgifter rörande bostadsfrågan och årligen avgiva berättelse över på detta område aktuella problem samt bostadsinspektionens verksamhet.

I Bayern, Württemberg och Baden hava sedan åtskilliga år funnits en del förordningar om bostadsinspektionen, vilken handhåfts av s. k. bostadsnämnder. Behovet av större enhetlighet och likformighet vid inspektionens handhavande har emellertid gjort sig allt starkare gällande och i samtliga de ifrågavarande staterna föranlett anställandet av en statens bostadsinspektör med samma befogenhet som i Hessen.

Antalet inspektion underkastade bostäder (lägenheter om 1—3 rum) uppgick i Hessen år 1911 till ca 67 000, vilket innebär en ökning med 2 300 från föregående år. Av hela antalet dylika bostäder inspekterades under åren 1910 och 1911 resp. 52 och 59 %. Anmärkningar mot bostädernas beskaffenhet i ett eller flera hänseenden framställdes i resp. 9.4 och 8.9 % av samtliga fall.

De framställda anmärkningarna avsågo följande missförhållanden:

	1910	1911		1910	1911
Överbefolkning	556	490	Bristfälliga tak, väggar, golv, fönster eller trappor	2371	2420
Fuktighet	492	365	Brist på avträden	384	278
Otillräcklig belysning	237	293	Faror för sedligheten	332	243
Brott mot byggnads- eller brandstadga	556	509	Andra missförhållanden	724	851

Det stora antalet anmärkningar, som måst framställas på grund av överbefolkning eller av hänsyn till sedligheten, är, enligt vad i inspektionsberättelsen framhålles, ägnat att kasta ett föga gynnsamt ljus över bostadsförhållandena inom landet, särskilt med hänsyn därtill, att inspektionen blott omfattar hyreslägenheter, där förhållandena i genomsnitt torde vara bättre än i de lägenheter, som bebos av ägarna själva.

Enligt inspektionsberättelsen funnos inom landet 42 kooperativa eller i allmännyttigt syfte verksamma byggnadsföreningar, genom vilkas försorg intill 1911 års slut uppförts 743 hus, varav 258 innehållande vardera en lägenhet, 347 om två lägenheter och 138 om tre eller flera lägenheter. Hela antalet lägenheter uppgick till 1867.

Från bostadsinspektionen i Württemberg föreligger hittills berättelse endast för ett år, 1910. Inspektörens arbete har under detta år huvudsakligen avsett verksamhetens organisation. Inom landet hade upprättats 353 inspektionsdistrikt, vardera med en bostadsnämnd eller en enskild tillsyningsman. Uppgiften att fungera som bostadsnämnd hade i flertalet fall uppdragits åt de å respektive orter förut befintliga brandsynsnämnderna.

Det i samband med de under året verkställda inspektionsförrättningarna inkomna materialet har varit föremål för ingående statistisk bearbetning, men är ej i sin helhet publicerat. Som allmän iakttagelse kan dock framhållas, att antalet fall, då på grund av inspektionen anmärkningar av ett eller annat slag måst framställas, varit relativt större på landsbygden än i städerna.

I Baden trädde bostadsinspektionen i verksamhet först under år 1911; någon berättelse har ännu ej publicerats.

Centralbostadsinspektören i Bayern har i sin berättelse lämnat en utförlig redogörelse angående byggnadsverksamheten och för dess främjande vidtagna

åtgärder; uppgifter hava i detta hänseende insamlats från samtliga städer med minst 5 000 invånare. Dessutom medföljer en förteckning över de städer, som inrättat kommunal bostadsinspektion. Några närmare uppgifter om inspektionens verksamhet föreligger däremot icke.

Rörande resultaten av den ovan nämnda bostadsinspektionen i Düsseldorf finnes ännu ingen officiell redogörelse.

Registrering enligt den nya sjukkasselagen.

Fjärde kvartalet 1912.¹

Under fjärde kvartalet 1912 registrerades följande kassor enligt nya sjukkasselagen:

501. Grytgöls bruks sjuk- och begravningshjälps-kassa.
502. Mal Alexanders sjuk- och begravningshjälps-kassa.
503. Lommaryds sjuk- och begravningskassa.
504. Mörrums och Elleholms sjuk- och begravningshjälps-kassa.
505. Kallinge sjuk- och begravningskassa.
506. Hästveda sockens sjukkassa.
507. Östra Herrestads sjuk- och begravningskassa.
508. Brödraförbundet I. P. T. P:s i Hälsingborg sjuk- och begravningshjälps-kassa.
509. Svensköps sjukkassa.
510. Sjuk- och begravningskassan Malmö—Sofielund.
511. »Framtidshoppets» sjuk- och begravningskassa (Halmstad).
512. Aktiebolaget Göteborgs bult- och nagelfabriks arbetares sjuk- och begravningskassa.
513. Sjuk- och begravningskassan Endräkt (Göteborg).
514. Arbetarnes under Horndals aktiebolag sjuk- och begravningskassa.
515. Sjuk- och begravningshjälps-kassan »Myran» i Söderhamn.
516. Hamränge sjuk- och begravningshjälps-kassa.
517. Sjuk- och begravningskassan »Oden» (Odensala).
518. Floda sjuk- och begravningshjälps-kassa.
519. Mörkö sjuk- och begravningshjälps-kassa.
520. Skönberga sjuk- och begravningshjälps-kassa.
521. Hycklinge sjuk- och begravningskassa.
522. Hults sjuk- och begravningskassa.
523. Skillingaryds sjuk- och begravningshjälps-kassa.
524. Sommens sjuk- och begravningshjälps-kassa.
525. Verums sjuk- och begravningshjälps-kassa.
526. Föreningen Viktoria i Malmö sjuk- och begravningshjälps-kassa.
527. Gustavsfors fabriks aktiebolags arbetares sjuk- och begravningshjälps-kassa.
528. Karlsborgs sjuk- och begravningskassa.

¹ Under första och andra halvåret 1911 samt första halvåret och tredje kvartalet 1912 registrerade kassor redovisades i »Meddel.» 1911, sid. 567 samt i »Meddel.» 1912, sid. 863, 954 och 1 027 ff.

529. Ny och Eda socknars allmänna sjuk- och begravningskassa.
530. Lesjöfors arbetares sjuk- och begravningskassa.
531. Skofabriksarbetarnas sjuk- och begravningskassa i Örebro.
532. Knalla sjukkassa i Zinkgruvan.
533. Örebro pappersbruks arbetares sjuk- och begravningskassa.
534. Rättviks nykterhetsvänners allmänna sjukkassa.
535. Föreningen Vinterrosens sjuk- och begravningshjälps-kassa (Brännkyrka).
536. Marna sjuk- och begravningshjälps-kassa.
537. Skebokvarns arbetareförenings sjuk- och begravningskassa.
538. Valla sjuk- och begravningshjälps-kassa.
539. Österåkers sjuk- och begravningshjälps-kassa.
540. Norrköpings brödraförenings sjuk- och begravningskassa.
541. Östra Ny & Å arbetareförenings sjuk- och begravningskassa.
542. Huskvarna arbetares sjuk- och begravningskassa.
543. Oskarshamns allmänna sjuk- och begravningskassa.
544. Kläckeberga sjuk- och begravningshjälps-kassa.
545. Västra Eds sjuk- och begravningskassa.
546. Klippans sjuk- och begravningskassa.
547. Hälsingborgs hundramannaförening n:r 3 sjukkassa.
548. Skegrie sjuk- och begravningskassa.
549. Töreboda m. fl. socknars arbetares sjuk- och begravningshjälps-kassa.
550. Sundavalls cellulosaaktiebolags arbetares sjuk- och begravningskassa.
551. Rappestad sjuk- och begravningshjälps-kassa.
552. Gislaveds sjukkassa.
553. Nässjö hundramannaförenings sjuk- och begravningskassa.
554. Diö sjuk- och begravningshjälps-kassa.
555. Karlshamns förenade sjukkassa.
556. Övraby och Tosterups sjuk- och begravningshjälps-kassa.
557. Sjukkassan Kronan Malmö.
558. Hyby sjuk- och begravningskassa.
559. Sjuk- och begravningskassan Limhamn.
560. Spårvägspersonalens sjuk- och begravningskassa i Göteborg.
561. Kvinnornas sjuk- och begravningskassa (Göteborg).
562. Resö sjuk- och begravningskassa.
563. Ullervads arbetareförenings sjuk- och begravningskassa.
564. Gävle tjänstemäns sjuk- och begravningskassa.
565. Februaribröderna sjuk- och begravningskassa (Stockholm).
566. Guld- och silverarbetares i Stockholm sjukkassa.
567. John Beijers skofabriks arbetares sjuk- och begravningskassa (Stockholm).
568. Sjuk- och begravningskassan »Bröder och systrar i tron» (Stockholm).
569. Sjuk- och begravningskassan »Gilead» (Stockholm).
570. Sjuk- och begravningskassan Stockholm.
571. Sjuk- och begravningskassan sällskapet Vänskap och hjälpsamhet (Stockholm).
572. Stockholms skoarbetares sjuk- och begravningskassa.
573. Stockholms vinhandelsarbetares sjuk- och begravningskassa.
574. Södra arbetareföreningen i Stockholm sjuk- och begravningskassa.
575. Sjuk- och begravningskassan »Hermes» (Uppsala).
576. Harnäs gemensamma sjuk- och begravningskassa.
577. Manufakturisternas i Eskilstuna sjuk- och begravningskassa.
578. Norrköpings kontoristförenings sjuk- och begravningskassa.
579. Norrköpings nya arbetareförenings sjuk- och begravningshjälps-kassa.
580. Sjuk- och begravningskassan Ålderdomens hopp (Norrköping).
581. Gammalkils sjuk- och begravningshjälps-kassa.
582. Veta sjuk- och begravningshjälps-kassa.

583. Målilla—Gårdveda sjuk- och begravningskassa.
584. Ramshults sjuk- och begravningskassa.
585. Värnanäs sjuk- och begravningshjälps-kassa.
586. Sjuk- och begravningshjälps-kassan nya självhjälpsföreningen i Karlskrona.
587. Västra Karups sjuk- och begravningskassa.
588. Skoarbetareklubbens n:r 2 i Malmö sjuk- och begravningskassa.
589. Estövs arbetares sjuk- och begravningskassa.
590. Gudmuntorps sjuk- och begravningskassa.
591. Södra Sandby sjuk- och begravningskassa.
592. Vollsjö och närgränsande socknars sjuk- och begravningshjälps-kassa.
593. »Samfundet Klippan» sjuk- och begravningshjälps-kassa (Göteborg).
594. Sjuk- och begravningskassan »Facklan» (Göteborg).
595. Göteborgs kexfabriks aktiebolags arbetares sjuk- och begravningskassa (Kungälv).
596. Trollhättans mekaniska verkstads arbetspersonals sammanslagna sjuk- och begravningskassa.
597. Sjuk- och begravningskassan Betlehem i Karlstad.
598. Bofors kanonverkstads arbetares sjuk- och begravningshjälps-kassa.
599. Kumla sjuk- och begravningskassa.
600. Romfartuna sjuk- och begravningskassa.
601. Avesta sågverksarbetares sjuk- och begravningskassa.
602. Hedegrändens »allmänna» sjuk- och begravningshjälps-kassa.
603. Larsbo—Norn aktiebolags arbetares sjuk- och begravningshjälps-kassa.
604. Norrbärke sockens sjuk- och begravningskassa.
605. St. Skedvi sjuk- och begravningshjälps-kassa.
606. Harlösa sjuk- och begravningskassa.
607. Sveriges tullmannaförenings sjuk- och begravningshjälps-kassa (Malmö).
608. Ö. Klagstorps sockens sjuk- och begravningskassa.
609. Stockholms manufaktur-handelsbiträdes-förenings sjuk- och begravningskassa.
610. Gnarps sjuk- och begravningshjälps-kassa.

Av ovannämnda kassor utgör:

Norrköpings brödraförenings sjuk- och begravningskassa en sammanslutning av:

Norrköpings brödraförs sbf. och sbf. »Enighet och hjälpsamhet»;

sjukkassan Kronan Malmö en sammanslutning av:

Malmö blåbandsförars sk. och Malmö kristliga understödsförs 501:s sk.:

guld- och silverarbetares i Stockholm sjukkassa en sammanslutning av:

C. G. Hallbergs guldsmedsaktb:s personals sbk. och guld- och silverarb. i Stockholm sbk.:

sjuk- och begravningskassan Stockholm en sammanslutning av:

aktb. Lux' arb. sbk., arbetaresamfundets sbk., bryggeriarb. sbk., diskussionsklubben Förenade vänners sbk., droskkuskpersonalens sbk., Enskilda sällskapet, Fahnehjelms & C:s arb. sbk., för. Linné, för. Svalan, för. Trohet, sbk., Katarinaförbundets sbk., kuskarnes vid Stockholms hyrkuskverk fackförs sbk., norra understödsför., nya aktb. Atlas' arb. sbf., nya understödsför., nya vänskapsför., samfundet Stjärnan, sbk. Liljeholmen, sbk. Linnéa, sbk. Rekab, sbk. Seklets början, sbk. S. G., sbk. Södermalms vänner, Skandinavians allm. sbk., stadsbudsackförs sbk., Stockholms allm. 10-öresför. n:r 1, Stockholms bleck- och plåtslagareackförs sbhf., Stockholms förenade fruntimmerssällskap, Stockholms skomakeriidkareförbunds sbk., Sveriges ålderdoms och enighets sbk., sällskapet Enighet och hjälpsamhet, Södermalms nykterhetsförars sbk. och träarb. sbk.;

Harnäs gemensamma sjuk- och begravningskassa en sammanslutning av:

Harnäs brädgårdsarb. sbk., Stenvretens sbk. och Ytterharnäs sbk.;

»samfundet Klippan» sjuk- och begravningshjälps-kassa en sammanslutning av:

för. »Klippan», sbk. »Broderkärlekens makt» och sbk. »Hundramannasamfund»;

Trollhättans mekaniska verkstads arbetspersonals sammanslagna sjuk- och begravningskassa en sammanslutning av:

Trollhättans mekaniska verkstads arbetspersonals sbk. och Trollhättans mekaniska verkstads hundramannaförs sbk.;

Hedegrändens »allmänna» sjuk- och begravningshjälps-kassa en sammanslutning av:

By absolutisters sbk. och Hedegrändens sbk.; samt

Norrbärke sockens sjuk- och begravningskassa en sammanslutning av:

Munkbo shbk. (i Norrbärke), Smedjebackens arb. sbk. och Smedjebackens valsverksarb. shför.

Första kvartalet 1913.

Under första kvartalet 1913 registrerades följande kassor enligt nya sjuk-kasselagen:

611. Svenska bokbindareförbundets sjuk- och begravningskassa (Stockholm).
612. Predikanternas sjuk- och begravningskassa (Stockholm).
613. Stockholms arbetareförenings sjuk- och begravningskassa.
614. Transportbolagets personals sjuk- och begravningskassa (Stockholm).
615. Aktiebolaget Södertälje verkstädens arbetares sjuk- och begravningskassa.
616. Österkorsberga sjuk- och begravningskassa.
617. Överums sjukkassa.
618. Borrby sjuk- och begravningskassa.
619. Ingelstorpsortens sjuk- och begravningskassa.
620. Tjörnarps sjuk- och begravningshjälps-kassa.
621. Fjärde hundramanna föreningens sjuk- och begravningskassa i Hälsingborg.
622. Ystads järnvägarnes sjuk- och begravningskassa.
623. Billesholms arbetares sjuk- och begravningskassa.
624. Örtofta och Håstads sjuk- och begravningskassa.
625. Habo sjuk- och begravningskassa.
626. Stora Mellösa sjuk- och begravningshjälps-kassa.
627. Tjänste- och arbetspersonalens vid allmänna svenska elektriska aktiebolaget sjuk- och begravningskassa (Västerås).
628. Ljusne sjuk- och begravningshjälps-kassa.
629. Blikstorps sjuk- och begravningshjälps-kassa.
630. Kalmar läns allmänna sjuk- och begravningskassa.
631. Kommunalarbetarnes i Malmö sjuk- och begravningskassa.
632. Uppsala allmänna sjuk- och begravningshjälps-kassa.
633. Eds sockens sjuk- och begravningshjälps-kassa.
634. Kvinnliga kontorist- och expeditföreningens i Stockholm sjuk- och begravningshjälps-kassa.
635. Saltsjöbadens sjuk- och begravningskassa.
636. Arbetarnes vid Boxholms aktiebolag sjuk- och begravningskassa.
637. Fivelstads sjuk- och begravningskassa.
638. Nya sjuk- och begravningskassan i Mönsterås.
639. Slite sjuk- och begravningskassa.
640. Sjuk- och begravningshjälps-kassan »Idog» (Karlskrona).
641. Barkåkra sjuk- och begravningskassa.
642. Malmö nya arbetareförenings sjuk- och begravningskassa.
643. Sjuk- och begravningskassan Förenade 55 och 60 bröder (Göteborg).
644. Aktiebolaget Papyrus arbetspersonals sjuk- och begravningskassa (Fässberg).
645. Yxhults sjuk- och begravningskassa.
646. Dingtuna sjuk- och begravningshjälps-kassa.
647. Karbenning sockens sjukkassa.
648. Vintjärns sjuk- och begravningshjälps-kassa.
649. Sjuk- och begravningskassan Strömsbro.
650. Jädraås sjuk- och begravningskassa.
651. Tunadals sjuk- och begravningskassa.
652. Umeå allmänna sjuk- och begravningshjälps-kassa.

653. Gällivare malmfälts arbetares sjuk- och begravningskassa.
654. Roslagsbro sjuk- och begravningskassa.
655. Stockholms sadelmakares sjuk- och begravningskassa.
656. Järna sjuk- och begravningshjälps-kassa.
657. Gnesta med omnejd sjukkassa.
658. Sundby med omnejd sjuk- och begravningshjälps-kassa.
659. Nyby bruks arbetares sjuk- och begravningskassa.
660. Svärta självhjälpsförening sjuk- och begravningskassa.
661. Risinge allmänna sjuk- och begravningskassa.
662. Östra Eneby arbetareförbunds sjuk- och begravningskassa.
663. Norrahammars hundramannaförenings sjuk- och begravningshjälps-kassa.
664. Karlshans allmänna sjuk- och begravningskassa.
665. Förenade tjänstebrödernas sjuk- och begravningshjälps-kassa (Malmö).
666. Östra Greve och Västra Ingelstad jämte närgränsande socknars sjuk- och begravningshjälps-kassa.
667. Rydö sjuk- och begravningskassa.
668. Svenska murareförbundets göteborgsavdelnings sjuk- och begravningskassa.
669. Billeruds snittfabriks arbetares sjuk- och begravningskassa.
670. Lingsheds sågverksarbetares sjuk- och begravningskassa.
671. Sjuk- och begravningskassan »Trion» i Hofors.
672. Norrahammars arbetarekommuns sjuk- och begravningshjälps-kassa.

Av ovannämnda kassor utgör:

Överums sjukkassa en sammanslutning av:

arb. vid Överums bruk och mekaniska verkstad sbk. och Överums shför.;

Örtofta och Håstads sjuk- och begravningskassa en sammanslutning av:

shför. för Örtofta och Håstads socknar och Örtofta och Håstads hundramannaför.;

Ljusne sjuk- och begravningshjälps-kassa en sammanslutning av:

Ljusne sågverksarb. sbk., Norrljusne järnverksarb. sbk. och Söderljusne järnverksarb. sbk.;

sjuk- och begravningskassan Förenade 55 och 60 bröder en sammanslutning av:

för. »De 55 bröderna» och för. »Sextio bröder»;

Yxhults sjuk- och begravningskassa en sammanslutning av:

Yxhults hundraför. och Älvesta rotes i Kumla socken sbk.;

Stockholms sadelmakares sjuk- och begravningskassa en sammanslutning av:

sadelmakareförs sbk. och Stockholms sadelmakeriarbetarefackförs sbf.;

Gnesta med omnejd sjukkassa en sammanslutning av:

arbetarevännernas sbk. i Gnesta, Gnesta allm. sbk., Gnesta hundraenmannaförs sbk. och

Gnesta 100-för.; samt

sjuk- och begravningskassan »Trion» i Hofors en sammanslutning av:

Hofors mekaniska verkstads arb. sbk., Hofors nya shk. och Hofors shk. nr 1.

Dessutom har under februari månad en *fortsättningskassa, Gävle sjukkassors fortsättningskassa*, registrerats enligt nya sjukkasselagen.

Arbetsinställelser i Sverige under år 1911. ¹

Arbetsinställelsernas karaktär, antal och omfattning. Enligt ingångna uppgifter hava 98 arbetsinställelser (strejker och lockouter) påbörjats i Sverige under år 1911. Arbetsinställelsernas fördelning i jämförelse med de föregående åren ävensom antalet därav berörda arbetsgivare och arbetare framgår av nedanstående översikt.

År.	Strejker.			Lockouter.			Arbetsinställelser av blandad karaktär.			Summa.		
	Antal strejker.	Antal berörda arbetsgivare.	Antal berörda arbetare.	Antal lockouter.	Antal berörda arbetsgivare.	Antal berörda arbetare.	Antal arbetsinställelser av bl. karaktär.	Antal berörda arbetsgivare.	Antal berörda arbetare.	Antal arbetsinställelser.	Antal berörda arbetsgivare.	Antal berörda arbetare.
1903 . . .	109	256	5 970	16	96	982	17	126	17 619	142	478	24 571
1904 . . .	169	383	8 299	12	62	1 218	34	153	2 731	215	598	12 248
1905 . . .	152	325	13 186	12	12	456	25	510	19 264	189	847	32 906
1906 . . .	239	668	15 050	8	12	560	43	49	3 045	290	729	18 655
1907 . . .	243	498	11 278	23	37	5 669	46	283	6 593	312	818	23 540
1908 . . .	229	473	17 187	38	125	2 672	35	826	20 498	302	1 424	40 357
1909 . . .	102	7 707	229 248	22	451	71 364	14	30	1 137	138	8 188	301 749
1910 . . .	66	127	3 420	5	5	101	5	14	150	76	146	3 671
1911 . . .	85	150	4 940	9	1 759	15 145	4	11	491	98	1 920	20 576

Under år 1911 var sålunda arbetsinställelsernas antal något större än under närmast föregående år. Detsamma gäller i ännu högre grad arbetsinställelsernas omfattning med hänsyn till antalet berörda arbetsgivare och arbetare. 1911 års höga siffror äro emellertid väsentligen att tillskriva tvänne arbetsinställelser, nämligen dels den under januari månad inträffade lockouten vid Svenska skofabrikantföreningens arbetsplatser, vilken berörde 32 arbetsgivare och 4 717 arbetare, dels den från juli till oktober månad pågående lockouten hos Centrala arbetsgivarförbundets medlemmar, vilken omfattade c:a 1 700 arbetsgivare och c:a 10 000 arbetare.

I medeltal kommo på var strejk 58 berörda arbetare, på var lockout 1 683 arbetare och på var arbetsinställelse av blandad, obestämbar eller ej uppgiven karaktär 123 arbetare. Antalet berörda arbetsgivare var för varje strejk ej fullt 2, för var lockout 195 samt för var blandad konflikt nära 3. I genomsnitt voro sålunda strejkerna och de blandade konflikterna av betydligt mindre omfattning än lockouterna.

¹ Arbetsinställelser i Sverige under år 1911 av K. Socialstyrelsen.

Antalet i konflikter invecklade arbetsgivare nådde icke över 5 vid 88 % av samtliga arbetsinställelser, medan motsvarande procentsiffra för år 1910 beräknades till 93. Genomsnittliga antalet arbetsgivare per konflikt utgjorde 19.6, vilken siffra är betydligt högre än något av de föregående åren, stortstrejksåret 1909 undantaget, har att uppvisa. Som förklaring härtill gäller vad ovan blivit sagt om de tvänne lockouterna inom skoindustrien och byggnadsfacket.

Av arbetsinställelserna voro 46 % av helt ringa storlek, omfattande högst 25 arbetare. Under föregående redogörelseår uppgingo dylika mindre arbetsinställelser till 59 % av samtliga. Vid jämn fördelning av de berörda arbetarnas antal på konfliktantalet erhålles såsom medelsiffra per konflikt under redogörelseåret 210, vilken siffra är högre än för något av de föregående åren med undantag för 1909.

Arbetsinställelsernas fördelning efter näringsgrupper. Vid en jämförelse mellan antalet arbetsinställelser år 1911 samt det genomsnittliga antalet därav under åren 1903—1910 inom olika näringsgrupper framgår, att ett relativt stort antal konflikter under redogörelseåret inträffat särskilt inom byggnadsindustri, trävaruindustri och beklädnadsindustri. Om hänsyn toges till arbetsinställelsernas omfattning, erhålla byggnadsindustrien och beklädnadsindustrien en ännu mera dominerande ställning, i det på dem komma 59 resp. 25 % av hela antalet berörda arbetare mot 18 resp. 6 % i medeltal för de föregående åren.

Av de i 1910 års industristatistik upptagna näringsgrupper hade arbetsinställelserna under år 1911 största utbredningen inom beklädnadsindustrien, med 15.3 av konflikter berörda arbetare per 100 sysselsatta. Därefter kom trämasse- och pappersindustri, för vilken motsvarande siffra emellertid utgjorde blott 1.2. Av de i omförmälda statistik upptagna näringsgrupper hade arbetsinställelserna den minsta omfattningen inom metallindustri.

Beträffande övriga grupper synas arbetsinställelserna hava haft relativt mycket stor utbredning inom byggnadsindustrien. Obetydligt berört i förhållande till näringsgruppens storlek har däremot jordbruket varit.

Arbetsinställelsernas orsaker. Lönefrågorna hava i likhet med de föregående åren i övervägande grad förekommit som anledning till konflikter; särskilt hava lönesänkningar i ett relativt stort antal fall framkallat arbetsinställelse.

En förhållandevis ganska väsentlig ökning utvisa tvisterna om arbetares antagande och avskedande, vilket även var fallet år 1910.

Beträffande övriga konfliktanledningar kan man icke säga, att de framträda särskilt starkt inom någon industri. För flertalet av dem gäller emellertid, att de icke sällan kombinerats med lönefråga såsom huvudorsak och att de på grund härav icke komma till synes i statistiken. Detta är särskilt fallet med tvister om kollektivavtals införande.

Arbetsinställelsernas varaktighet. Av samtliga arbetsinställelser hava 43 % pågått högst en vecka och 82 % avslutats inom en månad; endast 3 arbets-

inställelser hava sträckt sig över 3 månader. Vad beträffar antalet berörda arbetare, komma 46 % på konflikter av kort varaktighet, medan nära hälften eller 49 % drabbades av långvariga konflikter. Detta är väsentligen att tillskriva en enstaka konflikt, nämligen byggnadslockouten, som pågick i 98 dagar och omfattade c:a 10 000 arbetare.

Vid jämförelse med åren 1903—1910 synes antalet konflikter, som under redogörelseåret pågått längre tid än 3 månader, relativt taget vara något mindre än under nämnda period, medan däremot under år 1911 det relativa antalet av långvariga konflikter berörda arbetare varit avsevärt större än de föregående åren.

Huvudresultat. Arbetsinställelsernas huvudresultat under åren 1903—1911 framställes i följande tabell.

År.	Antal arbetsinställelser									
	avslutade på arbetsgivar- nas villkor.		avslutade enl. arbetarnas fordringar.		avslutade genom kompromiss.		med okänt resultat.		Summa.	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
1903	37	26	45	32	47	33	13	9	142	100
1904	63	29	68	32	73	34	11	5	215	100
1905	47	25	71	38	53	28	18	9	189	100
1906	73	25	116	40	90	31	11	4	290	100
1907	70	22	93	30	126	40	23	8	312	100
1908	94	31	80	27	115	38	13	4	302	100
1909	61	44	33	24	38	28	6	4	188	100
1910	35	46	20	26	20	26	1	2	76	100
1911	44	45	22	22	32	33	—	—	98	100

Av tabellen framgår, att 45 % av arbetsinställelserna avslutades på arbetsgivarernas villkor, 22 % i enlighet med arbetarnas fordringar och 33 % genom kompromiss.

Om man jämför siffrorna för de olika åren, befinnes det, att arbetarnas överlägsenhet i öppna konflikter, som starkt framträdde under åren 1903—1907, då antalet arbetarsegrar utgjorde 30 å 40 % av samtliga konflikter, därefter förbytts i underlägsenhet, i det motsvarande siffra för varje följande år hållit sig vid c:a 25 %, medan under samma tid antalet arbetsgivarsegrar de fem första här nämnda åren utgjorde c:a 25 % och år 1908 31 % samt de därpå följande åren nådde upp till 44 å 46 %.

Ser man åter till antalet arbetare, som berördes av de olika resultaten av under redogörelseåret inträffade arbetsinställelser, visar det sig, att för icke mindre än 82 % av dessa arbetare konflikterna bilades genom ömsesidiga eftergifter, medan blott 13 och 5 % av de berörda arbetarna kommo på konflikter, i vilka arbetsgivarerna, resp. arbetarna hemburo segern.

Även under de föregående åren framträder kompromissens stora betydelse. Frånsett storstrejksåret 1909, då förhållandena i här förevarande avseende voro helt säregna — i det 96 % av de berörda arbetarna underkastade sig motpartens villkor och således för endast 4 % konflikterna på annat sätt vunno sin lösning — har nämligen resultatet för 58 % av de under åren 1903—1910 i konflikt indragna arbetarna varit kompromiss, medan 16 % därav genomdrivit sina fordringar och 24 % underkastat sig de av arbetsgivarna dikterade fredsvillkoren.

Arbetsinställelsernas storlek och resultat. Vid jämförelse mellan arbetsinställelsernas resultat och antalet därav berörda arbetare framgår, att arbetsgivarna varit arbetarna överlägsna inom samtliga grupper av konflikter med undantag dock för arbetsinställelser, omfattande högst 5 arbetare, vid vilka arbetarna lika ofta varit de segrande. Under de fyra närmast föregående åren framträdde arbetsgivarnas överlägsenhet huvudsakligen i de större konflikterna, berörande över 100 arbetare. Särskilt gäller detta åren 1909 och 1910.

Organisationsväsendets inflytande på resultaten. Organisationsväsendet har haft en tydligt framträdande inverkan på resultaten. I 50 % av de konflikter, där arbetsgivarna varit organiserade, har resultatet utfallit enligt deras villkor, under det arbetarna genomdrivit sina fordringar i 12 % av ifrågavarande fall. Motsvarande siffror för arbetsinställelser, som berört icke organiserade arbetsgivare, äro 40, resp. 30 %.

På samma sätt kännetecknas arbetarorganisationernas inflytande på resultatet av en för arbetarna mindre ogynnsam fördelning av resultaten vid konflikter med organiserade arbetare, i det 24 % av sådana konflikter avslutats enligt deras fordringar och 38 % på arbetsgivarnas villkor. I de fall, då arbetarna icke varit organiserade, ha endast 18 % av arbetsinställelserna utfallit till deras förmån och 59 % till arbetsgivarnas.

Orsaker och resultat. Resultaten av konflikter, förorsakade av olika tvistefrågor, framgå av omstående sammanställning.

I kollektivavtalstvister hade arbetarna något större framgång än arbetsgivarna, i »andra lönefrågor» voro parterna jämnstarka efter konflikternas antal räknat, men i övriga förekommande tvistefrågor voro, som synes, arbetsgivarna avgjort överlägsna.

Särskilt anmärkningsvärd är utvecklingen beträffande konflikter, som förorsakats av begäran om löneförhöjning, där antalet arbetarsegrar årligen stegrades under åren 1903—1906, men såväl absolut som relativt nedgick under de följande åren.

Huvudorsaker.	Antal arbetsinställelser							
	avslutade på arbetsgivar- nas villkor.		avslutade enl. arbetarnas fordringar.		avslutade genom kompromiss.		Summa	
	Antal	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%
Löneförhöjning	18	42	6	14	19	44	43	100
Lönesänkning	5	46	4	36	2	18	11	100
Andra lönefrågor	4	29	4	29	6	42	14	100
Föreningsrätten	—	—	—	—	—	—	—	—
Kollektivt avtal	3	38	4	50	1	12	8	100
Andra organisationsspörsmål	1	50	—	—	1	50	2	100
Personliga förhållanden	—	—	—	—	—	—	—	—
Arbetstiden	2	100	—	—	—	—	2	100
Arbetares antagande och avskedande	7	54	4	31	2	15	13	100
Arbetets anordning	2	67	—	—	1	33	3	100
Tolkning av avtal	1	100	—	—	—	—	1	100
Andra orsaker	1	100	—	—	—	—	1	100
Summa	44	45	22	22	32	33	98	100

Arbetsinställelsernas varaktighet och resultat. Vid sammanställning av arbetsinställelsernas varaktighet och resultat framgår, att, med hänsyn tagen till arbetsinställelsernas antal, parterna varit jämnstarka i konflikter av kort varaktighet, men att arbetsgivarna varit överlägsna i de långvariga arbetsinställelserna. Kompromissen framträder mest i konflikter av det sistnämnda slaget. Detta var även förhållandet under åren 1903—08, medan däremot åren 1909 och 1910 kompromiss förekom övervägande vid konflikter av medel-lång och kort varaktighet.

Arbetsdagar förlorade genom arbetsinställelser. Antalet genom arbetsinställelser förlorade arbetsdagar har för hela perioden 1903—1911 beräknats till c:a 18 661 700. Dessa fördela sig på följande sätt:

År.	Antal förlorade arbetsdagar.
1903	642 000
1904	386 000
1905	2 390 000
1906	479 000
1907	514 000
1908	1 842 200
1909	11 799 700
1910	39 000
1911	569 800

Vid sammanställning av antalet under året förlorade arbetsdagar med hela antalet vid fabriker, hantverk och bergverk sysselsatta arbetare — 385 940 personer enligt 1910 års officiella statistik — visar det sig, att under 1911, inom dit hänförliga näringsgrupper, förlorades i genomsnitt omkring 1½ arbetsdag per arbetare. Till jämförelse må meddelas, att motsvarande siffra för år 1910 var 0·1, för år 1909 29·3, för år 1908 4·3 samt för åren 1903—1907 i medeltal c:a 2·25.

Avtalsbrott vid arbetsinställelser. Beskyllningar för avtalsbrott hava av parterna framställts vid 20 arbetsinställelser, därav i 13 fall av arbetsgivarna mot arbetarna, i 3 fall av arbetarna mot arbetsgivarna och i 4 fall av bägge parterna. Vid endast 1 arbetsinställelse föreligger erkännande av avtalsbrott från vederbörande part, nämligen arbetarna.

Förhandling, medling och skiljedom. Frågan, om förhandlingar föregingo arbetsinställelsen, har besvarats för 93 konflikter. Därav framgår, att ej mindre än 52 % av arbetsinställelserna hava utbrutit utan föregående förhandling.

Under år 1911 har skiljedom förekommit för biläggande av 1 arbetsinställelse gent emot resp. 5, 3, 3, 7, 5, 6, 2 och 1 under vart och ett av åren 1903—1910. Statens förlikningsmän hava i 17 fall medverkat vid konflikts biläggande.

Kortare meddelanden.

— Strejker, lockouter m. m. —

Arbetsinställelser i Finland under år 1912. Under år 1912 påbörjades i Finland 59 arbetsinställelser med 925 direkt berörda arbetsgivare och 20 700 berörda arbetare. I 26 fall förelågo uppgifter från både arbetsgivare och arbetare, i 19 fall endast från arbetsgivare och i 14 fall endast från arbetare.

Arbetsinställelsernas antal och omfattning under de senaste sex åren framgår av nedanstående sammanställning.

År.	Antal påbörjade arbetsinställelser.	Antal direkt berörda arbetsgivare.	Antal direkt berörda arbetare.	Antal förlorade arbetsdagar.
1907	176	925	20 700	595 860
1908	128	875	11 425	435 970
1909	51	171	3 903	251 960
1910	54	183	4 861	170 950
1911	51	277	5 822	290 570
1912	59	269	11 281	529 840

Som synes härav, hava arbetskonflikterna under år 1912 haft en större omfattning än sedan de oroliga åren 1907 och 1908. Antalet direkt berörda arbetare under 1912 var 11 281 och överträffades endast av åren 1907 och 1908. Antalet förlorade arbetsdagar har för år 1912 beräknats till 529 840, eller flera än under de fyra föregående åren. Endast under strejkåret 1907 var antalet förlorade arbetsdagar något större eller 595 860.

Av samtliga 59 konflikter voro 55 strejker och endast 2 lockouter, medan 2 arbetsinställelser voro av blandad karaktär.

Beträffande arbetsinställelsernas fördelning på olika näringsgrenar, komma byggnadsarbetarna främst med 9 konflikter och 4 901 därav berörda arbetare. Därefter äro att nämna pappersbruksarbetare med 3 konflikter och 2 572 berörda arbetare samt såg- och brädgårdsarbetare, för vilka motsvarande siffror utgjorde resp. 10 och 1 249. Antalet förlorade arbetsdagar beräknades för byggnadsarbetare till 304 660, för pappersbruksarbetare till 110 860 och för såg- och brädgårdsarbetare till 38 150. Beträffande arbetarnas organisation föreligga uppgifter för 9 161 arbetare, av vilka endast 3 448 eller 37·6 % voro anslutna till organisationer.

De orsaker, som föranlett arbetsinställelserna, hava under år 1912 varit:

	Antal.	%.
Löneförhållanden	38	50·0
Grunden eller ordningen för löneutbetalningen	1	1·3
Twist om arbetstiden	10	13·2
Twist om ackordsarbete	5	6·6
Personliga förhållanden	3	3·9
Tariffavtal	15	19·8
Vägran att utföra visst arbete	1	1·3
Frågor om arbetssättet	2	2·6
Osäkra uppgifter	1	1·3
Summa	78	100·0

Resultaten av arbetsinställelserna under de senaste sex åren framgå av nedanstående procent-siffror.

Arbetsinställelser avslutade	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
	%.	%.	%.	%.	%.	%.
på arbetsgivarnas villkor	83·5	53·9	58·8	57·4	49·0	47·5
enligt arbetarnas fordringar	14·8	17·2	9·8	16·7	17·7	10·1
genom ömsesidiga eftergifter	51·7	28·9	31·4	25·9	33·3	42·4
Summa	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Arbetsinställelserna under år 1912 hava, som synes av tablån, utfallit ogynnsammare för arbetarna än under något av de föregående år, för vilka redogörelser föreligga. Endast i 6 konflikter lyckades arbetarna tillkämpa sig seger, i 25 fall kom överenskommelse till stånd och i 28 fall genomdrevs arbetagivarna helt och hållet sina fordringar. En riktigare uppfattning av arbetsinställelsernas verkliga resultat får man dock, om man tager hänsyn till utgången för de i inställelserna deltagande arbetarna. Endast 72 arbetare eller 0·6 % av samtliga lyckades genomdriva sina fordringar och för 1 456 eller 12·9 % avslutades konflikterna genom kompromiss, medan största delen av de arbetare, som deltagit i årets arbetsinställelser, eller 9 753 (86·5 %) varit tvungna att gå in på arbetsgivarnas villkor.

I medeltal per arbetsinställelse utgjorde varaktigheten under år 1912 34·8 dagar och antalet förlorade arbetsdagar till 8 972 mot resp. 35·3 och 5 697 år 1911. På varje i arbetsinställelse deltagande arbetare kom i medeltal 46·9 förlorade arbetsdagar mot 49·9 år 1911.

(Arbetsstatistisk tidskrift.)

Strejkförsäkring i Österrike. I anslutning till den österrikiska arbetsgivareföreningen »Bund Österreichischer Industrieller» har nyligen upprättats en strejkförsäkringsanstalt efter tyskt mönster. Utmärkande för detta slag av anstalter är, att en strejk- och bojkottförsäkring i desamma, ehuru ordnad efter försäkringstekniska grunder med fasta premier, icke giver försäkringstagaren några rättsanspråk gentemot anstalten, en anordning, som ansetts nödvändig för att giva anstalten ifråga nödigt inflytande på försäkringstagarens förhållande vid arbetstvister.

Den österrikiska anstalten är närmast avsedd för nämnda arbetsgivareförenings medlemmar men kan även upptaga utomstående arbetsgivare, om styrelsen med $\frac{2}{3}$ majoritet sådant beslutar samt den närmast intresserade lokalavdelningen av arbetsgivareförbundet tillstyrker detsamma.

Försäkringstagarna delas i tvänne grupper allt efter sättet för premiernas och ersättningarnas beräkning. Den förra gruppen åter delas i tvänne klasser efter premiernas och ersättningarnas storlek i förhållande till lidna förluster.

Grupp 1.

Klass 1. Premien: 1 kr. per 1 000 kr. under året utbetalad arbetslön.

Ersättningen beräknas i följande procentsatser av den genomsnittliga arbetslön, som skulle utbetalats per förlorad arbetsdag:

högst 25 % vid ett arbetarantal av	högst 500,
» 12 » » » » »	501—1 000,
» 10 » » » » »	1 001—1 500,
» 7·5 » » » » »	1 501—2 000,
» 5 » » » » »	2 001—4 000,
» 2·5 » » » » »	över 4 000.

Klass 2. Premien: 3 kr. per 1 000 kr. under året utbetalad arbetslön.

Ersättningen beräknas liksom i klass 1 men med högst 50 % vid ett arbetarantal av högst 500 man samt därefter resp. 25, 20, 9, 7 och 2·5 % av lönen per förlorad arbetsdag.

I grupp 1 försäkras även mot strejk av hemarbetare, men bestämmes premierna då genom överenskommelse i varje särskilt fall.

Grupp 2. Premien: 1·5 % av försäkringstagarens affärsomkostnader under närmast föregående år eller, om denna beräkningsgrund skulle visa sig opraktisk, enligt andra, parterna emellan överenskomna grunder.

Ersättningen utgår högst med det belopp per förlorad arbetsdag, som motsvarar närmast föregående års affärsomkostnader, dividerat med antalet arbetsdagar.

Utom de nämnda premierna erlägges en inträdesavgift av halva årspremien. Innan någon ersättning tillerkännes, skall försäkringstagaren i 180 dagar hava tillhört anstalten och därunder fullgjort sina skyldigheter.

Ansökan om strejkersättning skall vara inlämnad till anstalten inom fyra veckor från strejkens utbrott samt åtföljas av erforderliga upplysningar om dess orsaker m. m., varjämte det åligger arbetsgivaren att om anstalten så önskar hålla densamma underkunnig om strejkens förlopp. Inom högst två veckor efter ansökans mottagande skall anstalten hava beslutat rörande ersättnings utgående eller icke, ett beslut som inom två veckor kan överklagas hos ett särskilt utskott. Vid långvariga strejker lämnas ingen ersättning för de 8 första dagarna.

Anstaltens styrelse består av sju medlemmar samt ett särskilt utskott av 15—25 medlemmar. (Soziale Rundschau.)

— Socialförsäkring. —

Ålderdomsförsäkringen under utredning i Kanada. Den 17 januari 1912 föreslog en medlem av det kanadiska underhuset tillsättandet av en kommitté för att utreda frågan huru en efter Kanadas förhållanden avpassad ålderdomsförsäkring lämpligen borde organiseras. Vid ett senare sammanträde, den 24 februari samma år, tillsattes äfven en dylik kommitté.

Resultatet av kommitténs utredning har nu offentliggjorts. Något positivt förslag om införandet av ålderdomsförsäkring har ej avgivits. Kommittén redogör till en början för de system för ålderdomsförsäkring, som kommit till användning i några andra kulturstater. Cirkulärskrivelser hava dessutom utsänts till ett stort antal institutioner och enskilda personer. De inkomna svaren lämna intet tvivel öfrigt, att icke införandet av ålderdomspensionering skulle tillmötesgå en allmän önskan hos Kanadas folk. Den allmänna meningen går nämligen ut på, att ålderdomsförsäkringen icke blott är önskvärd, utan rent av nödvändig. De ifrågakvarande cirkulärskrivelserna hava — till ett antal betydligt överstigande 100 — besvarats av kommunala och provinsiella myndigheter, arbetarorganisationer och styrelser för ålderdomshem och andra välgörenhetsinrättningar, samt dessutom av enskilda personer, som voro speciellt intresserade av frågan.

Av stor betydelse äro de uppgifter, som av vederbörande provinsmyndigheter insänts angående antalet personer, som äro i behov av försörjning på allmän bekostnad, och de olika provinsernas utlägg för välgörenhetsändamål. Av dessa uppgifter framgår icke blott, att de behövandes antal även i Kanada är mycket stort och utgifterna för deras understöd höga, utan även att en avsevärd del av de behövande utgöres av gamla, arbetsodugliga personer, vilket synes tillräckligt motivera införandet av något slags ålderdomsförsäkring.

14 välgörenhetsinstitutioner (ålderdomshem och asyler) i Nova Scotia hade insänt uppgifter angående fattigvårdskostnaderna, vilka år 1910 uppgingo till 216 700 dollars. Den 30 september 1910 gavs enbart i asylerna underhåll åt 230 personer. Dagskostnaden pr person varierade mellan 12 och 30 cents. Falconwood-hospitalet i Charlottetown (Prince Edward Island) hade den 1 oktober samma år 246 pensionärer, av vilka 42 voro över 56 år gamla. Ensamt denna institution kostar 41 300 dollars om året. Tre fattighus i New Brunswick härbärgerade 629 personer, av vilka 68 voro över 65 år; dagskostnaden pr person varierade mellan 10 och 42 cents. (En lag av år 1897 föreskriver upprättandet av fattighus i New Brunswick.)

Quebec ger 111 välgörenhetsinrättningar ett anslag å sammanlagt 55 828 dollars. 23 av dessa institutioner äro ålderdomshem. Dessutom lämnas statsunderstöd åt »Friendly societies» och åt korporationer som utöva fattigvård.

Ontario har genom ett antal lagar försökt ordna sin fattigvård. En lag av år 1890 (förbättrad 1897) gynnade så kraftigt upprättandet av asyler, att 30 asyler för gamla inom kort byggdes. Inspektören för dessa anstalter uppger i sin berättelse för år 1910 pensionärernas antal till 1,617 med en kostnad pr person och vecka av 1 dollar 91 cents. En år 1912 antagen lag föreskriver upprättandet av asyler i de distrikt, där sådana ännu ej finnas.

En redogörelse från staten Manitoba, som äger tvänne ålderdomshem (old folk's homes) utvisar ett antal av mer än 100 pensionärer med en dagskostnad av 44 cents pr person.

I Saskatchewan och Alberta finnas inga s. k. »regeringsasylar»; däremot utgivas stora summor i understöd åt hospital och andra välgörenhetsinrättningar, som äro underkastade »hälsovårdsbyråns» kontroll. 1910—11 utgavos mer än 5 000 dollars för detta ändamål.

Slutligen har British Columbia i enlighet med bestämmelserna i »Provincial home act of 1911» låtit bygga ett statens åldershem, vars underhåll nämnda år erfordrade 15 721 dollars.

Å andra sidan ha de förfrågningar rörande de anställdas pensionsförhållanden, som riktats till järnvägsbolag, banker o. s. v. ävensom till den kanadiska arbetsgivarorganisationen (Manufacturers association) givit ett tämligen magert resultat. Endast 1 271 tjänstemän och övriga anställda äro pensionsberättigade, och 1 249 personer blija det under den närmaste framtiden. I allmänhet är kostnaden för pensioneringen fördelad mellan arbetsgivaren och de anställda.

Slutligen har till berättelsen fogats en uppskattning av antalet personer, som skulle kunna komma i åtnjutande av ålderdomsförsäkring, vilket antal synes belöpa sig till 100- å 150 000 personer.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Arbetsmarknaden i England under maj 1913. Arbetstillgången var under maj fortfarande mycket god. Inom bleck- och plåt- samt tegelindustrierna visade sig en betydande förbättring liksom även inom byggnadsverksamheten. Textil-, sko- och glasindustrierna visade däremot någon nedgång, vilket också var fallet med järn- och stålindustrien, där läget dock fortfarande var gott. Arbetstillgången inom kolgruve-, maskin- och skeppsbyggnadsindustrierna var lika gynnsam som under april.

Från den offentliga arbetsförmedlingen rapporterades, att det fortfarande rådde stor efterfrågan på arbetare av alla fack inom maskin- och skeppsbyggnadsindustrierna. Vad den kvinnliga arbetskraften beträffar, var efterfrågan större än tillgången inom bomulls-, ylle-, linne- och beklädnadsindustrierna samt vid tvättinrättningar.

Lönernas tendens till stegring fortfor.

I jämförelse med samma tid föregående år visade flertalet viktigare industrier, i synnerhet kolgruve-, maskin-, skeppsbyggnads- och tryckeriindustrierna förbättring. Inom bleck- och plåt-, textil-, glas- och skoindustrierna var läget däremot något sämre än vid samma tid under följande året.

Antalet arbetslösa inom de yrken, som inbegripas under den nya arbetslöshetsförsäkringslagen, sjönk från 2·8 % vid utgången av april till 2·7 % vid slutet av maj.

Fackorganisationer med 910 692 medlemmar (bortsett från i strejker och lockouter invecklade, sjuka och överåriga) rapporterade 17 138 eller 1·9 % av medlemsantalet såsom arbetslösa vid slutet av maj 1913 mot 1·7 % vid slutet av april 1913 och 2·7 % vid utgången av maj 1912.

Enligt inkomna uppgifter från ett antal arbetsgivare, sysselsättande 420 327 arbetare under veckan närmast före den 24 maj 1913 visade sig en minskning på 0·1 % av antalet sysselsatta arbetare och på 1·6 % av det utbetalade lönebeloppet i jämförelse med samma vecka föregående månad. I jämförelse med samma vecka nästlidet år visade sig en minskning på 0·3 % av antalet sysselsatta arbetare och på 0·6 % av det utbetalade lönebeloppet.

(Labour Gazette.)

Arbetsmarknaden i Frankrike under maj 1913. Vinodlingsarbetet har under maj månad fortfarande mött stora svårigheter på grund av den ogynnsamma väderleken och därav föranledda översvämningar; arbetslösheten har i följd härav också varit ganska känbar. Vid skogsarbetena har arbetstillgången endast obetydligt ökat, ehuru en del arbetare vunnit sysselsättning med avbarkning av träd o. d. Bland trädgårdsarbetarna i trakten av Paris har ingen arbetslöshet förmärkts.

Den under föregående månad bebådade förbättringen inom textilindustrien har fortsatt. Läget där kan nu betecknas såsom bättre än såväl föregående månad som motsvarande tid år 1912. Samma är förhållandet inom metallindustrien, där arbetslösheten är i nedgående. Inom grafiska

industrien synas konjunkturerna likaledes förbättrats. Bland byggnadsarbetarna har arbetslösheten på grund av den pågående högsäsongen varit ytterst obetydlig. Inom läderindustrien är ställningen ungefär oförändrad med en tämligen hög arbetslöshetsprocent.

Bland 951 arbetarorganisationer, som besvarat de månatliga förfrågningarna angående arbetsmarknadens läge och arbetslösheten under maj 1913, hava 723 med 231 564 medlemmar uppgivit antalet arbetslösa till 9 867 eller 4·2 %, inberäknat gruvarbetarna i Pas-de-Calais, och 4·7 % utan inberäkning av dessa arbetare. Motsvarande tal för närmast föregående månad var 7·4 % och för maj 1912 5·6 %.

Arbetsstillgången under maj 1913 har i jämförelse med april angivits såsom rikligare av 22 % av de redovisande fackorganisationerna, omfattande 36 % av de organiserade arbetarna, såsom oförändrad av resp. 58 och 50 % samt såsom mindre riklig av resp. 20 och 14 %.

På frågan: »Anser ni läget på arbetsmarknaden vara tillfredsställande för årstiden?» hava 595 arbetarorganisationer med 162 280 medlemmar svarat jakande och 209 med 57 543 medlemmar nekande.

(Bulletin de l'Office du Travail.)

Arbetsmarknaden i Tyskland under maj 1913. Arbetsmarknadens läge har under maj månad i allmänhet varit tillfredsställande. På en del områden hava konjunkturerna förbättrats, på andra försämrats sedan föregående månad. I jämförelse med maj 1912 synes arbetstillgången vara något svagare.

I stenkolsdistrikten hade man full sysselsättning såväl i västra Tyskland som i Schlesien, varest arbetet efter den avslutade strejken änyo upptagits. Vid de mellantyska brunkolsgruvorna torde läget snarare försämrats än förbättrats, i Lauritz åter har den i början av månaden knappa arbetstillgången småningom ökats. Vid järngruvorna var ställningen bättre än under föregående månad; inom kopparindustrien synes beställningarna ingått något trögare. Samma förhållande konstaterades vid järnverken, där arbetstillgången dock var tillfredsställande. Inom maskinindustrien rådde livlig sysselsättning.

Inom den elektriska installationsverksamheten var arbetstillgången under månaden mindre god; i övrigt betecknas läget inom elektriska och kemisk-tekniska industrierna fortfarande såsom gynnsamt.

Inom bomullsindustrien och delvis även ylleindustrien voro konjunkturerna ogynnsamma; vid linneväverierna har läget likaledes försämrats. Inom sågverks- och trävaruindustrierna har affärsställningen varit mindre tillfredsställande varemot inom byggnadsverksamheten någon förbättring gjort sig märkbar.

Enligt uppgifter från sjukhassorna ökades de försäkringspliktiga medlemmarnas antal under månaden med 12 779 personer (+ 22 996 män, — 10 217 kvinnor). För männen innebär detta en ökning med 0·62 %, varemot kvinnorna minskats, likaledes med 0·62 %. Under motsvarande månad föregående år ökades männen med 0·86 och kvinnorna med 0·41 %.

Angående arbetslösheten under maj föreligga uppgifter från 47 fackförbund med 2 046 818 medlemmar. Av dessa voro vid månadens slut 2·5 % arbetslösa mot 2·3 % vid månadens början och 1·9 % vid slutet av maj 1912.

Enligt arbetsförmedlingsanstalternas uppgifter kommo under maj 1913 på 100 lediga platser för män 166 arbetssökande mot 160 under närmast föregående månad och 153 under maj 1912. För kvinnor voro motsvarande siffror 100, 96 och 97. Arbetstillgången har av dessa siffror att döma båda könen försämrats.

(Reichsarbeitsblatt.)

— Arbetsförmedling. —

Den offentliga arbetsförmedlingen och rekryteringen till armén. I nädigt brev den 30 maj 1913 angående anvisande av särskilt rekryteringsbidrag för fyllande av 1914 års stater har bl. a. föreskrivits, att den offentliga arbetsförmedlingen bör i största möjliga utsträckning anlitas för manskapsrekrytering till armén, på det att omkostnaderna för densamma må nedbringas och bidraget så mycket som möjligt kommer manskapet till godo i form av ökad lega.

Distriktsmöte i Linköping den 25 maj 1913. Söndagen den 25 maj hölls i Linköping det sedvanliga distriktsmötet för arbetsförmedlingsanstalterna i Östergötland och Småland. Styrelsen för Östergötlands läns arbetsförmedling hade till årsmötet inkallat personalen vid anstaltens samtliga kontor, varjämte inbjudan utfärdats till styrelseledamöter och tjänstepersonal vid övriga anstalter, tillhörande samma distrikt. Vidare hade meddelande om mötet tillställts föreståndarne för flertalet andra anstalter, så att inalles ett 40-tal inom den offentliga arbetsförmedlingen verkssamma personer kunnat infinna sig. Socialstyrelsen representerades av chefen d:r H. Elmquist och arbetsförmedlingsinspektören d:r G. Huss.

Konferensen börjades kl. 11 f. m. med ett företrädesvis för lokalkontorens föreståndare avsett instruktionsföredrag av föreståndaren Hj. Örtengren, som ingående demonstrerade det praktiska tillvägagångssättet vid expeditörsarbetet och vid statistikens avfattande. Härur framgick, huru stora svårigheter möta vid statistikarbetet på huvudkontoren på grund av felaktigheter eller bristande precision i de från lokalkontoren avgivna rapporterna.

Kl. 2 e. m. fortsattes förhandlingarna i närvaro av åtskilliga särskilt inbjudna, för arbetsförmedlingen intresserade personer. D:r Huss höll härvid föredrag om »Den offentliga arbetsförmedlingens uppgift och utveckling», framhållande några synpunkter i fråga om den offentliga arbetsförmedlingens historia, dess ledande principer och utvecklingslinjer. Arbetsförmedlingsfrågan vore i själva verket av mycket gammalt datum och utgjorde en av skräväsandets viktigaste uppgifter, men i och med det liberala genombrottet på 1800-talet avskaffades skräen och arbetsmarknaden blev fri utan några som helst reglerande faktorer. Talaren vände sig även mot den gängse åsikten om sociala anordningar, vilka ofta nog ansåges opraktiska och onödiga. Våra statsinstitutioner hade ej sällan kommit till stånd därigenom att staten tillfredsställt praktiska sociala behov, vilka så småningom trängt sig fram. Det skärpta motsatsförhållandet mellan arbetsgivare och arbetare hade givit allt större styrka åt kravet, att staten borde reglerande ingripa på arbetsförmedlingens område. Behovet av en institution, som stode utanför arbetsgivare och arbetare, och önskemålet att begränsa den osunda privata kommissionsverksamheten hade varit de kraftigast bidragande orsakerna till den offentliga arbetsförmedlingens tillkomst och utveckling.

Bland ärendena ådrog sig särskilt frågan om den offentliga arbetsförmedlingens förhållande till avtalsbrotten inom jordbruket livligt intresse. Inledaren kapten H. v. Wernstedt påpekade svårigheterna för lantbruket att erhålla arbetskraft, vilka svårigheter ytterligare ökades därigenom att uppgjorda avtal föga respekterades. Den offentliga arbetsförmedlingen borde reglerande ingripa på detta område. Den allsidiga belysning, som frågan erhöi under den därpå följande diskussionen, torde väsentligt hava bidragit till att klargöra de många synpunkter och omständigheter, som i detta ämne måste tagas i betraktande. D:r Huss framhöi, att den mest betydande orsaken till avtalsbrott nu för tiden måste sökas i bristen på arbetskraft inom jordbruket, vilken brist den offentliga förmedlingen på allt sätt söker avhjälpa. I samma mån den offentliga arbetsförmedlingen kom att behärska arbetsförmedlingsverksamheten, kunde den även effektivt ingripa mot avtalsbrytare. Frågan om avtalens hälgd måste dock regleras av en modern avtalslagstiftning.

Bland övriga ärenden på föredragningslistan må nämnas »Arbetsförmedlingsförbundets organisation» och »Frågan om lämpligaste sättet att erhålla kännedom om meddelad anvisnings resultat». Vid behandling av sistnämnda ärende meddelade d:r Elmquist, att Kungl. Maj:t hade medgivit, att blanketter, innehållande förfrågningar, utsända från socialstyrelsen och under denna sorterande myndigheter, således även arbetsförmedlingsanstalterna, skulle få beställas med posten ofrånkerade. Härigenom skulle det bli lättare för kontoren att återfå anvisningskortet från arbetsgivarna.

Vid behandling av frågan »om reseersättning till arbetssökande, som anvisats, men ej erhållit anställning» ansåg d:r Huss, att anstalterna borde med varandra överenskomma om resekostnaderna; vidare vore det önskvärt, att arbetsgivaren i förväg tillfrågades, huruvida han ville ersätta kostnaden för resan, oavsett om den anvisade arbetskraften antoges eller ej.

Med avseende å »statistikföring av i samverkan med annan anstalt tillsatta platser» ansåg Hj. Örtengren, att dessa platser borde t. v. redovisas såsom lediga även å den anstalt, som lämnar eler anvisar arbetssökande.

Föreståndaren i Norrköping A. Bergström redogjorde för huru arbetsförmedlingen för lärlingar och folkskolebarn ordnats i Norrköping.

Slutligen gjorde mötet, beträffande personalens befordran inom den offentliga arbetsförmedlingen, det uttalandet, att, då vid något kontor plats bleve ledig, densamma borde besättas med person, som förut varit anställd vid och förtrogen med den offentliga arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingen i Belgien 1912. Under loppet av år 1912 hava 5 nya arbetarbörser upprättats, vilkas organisation blivit godkänd av regeringen och som till följd härav kommit i åtnjutande av statsbidrag. Å andra sidan har ett äldre kontor upphört att funktionera. Antalet av industri- och arbetsministeriet godkända arbetarbörser uppgår därför nu till 43. Av dessa anstalter syssla 32 med förmedling av både män och kvinnor, 9 begränsa sin verksamhet till placering av män, 2 förmedla endast kvinnliga arbetssökande. Följande tal ange antalet arbetarbörser jämte antalet ansökningar under perioden 1904—1912.

	År 1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
Antal arbetarbörser . .	10	10	10	12	14	17	29	37	43
» ansökningar . . .	20 461	17 156	19 258	23 808	39 858	51 576	60 066	69 694	71 204

Bland dessa börser äro 6 grundade av kommuner och 6 äro tillkomna på initiativ av skyddsföreningarna för arbetarbostäder. De övriga anstalterna äro grundade av enskilda. Bland de sistnämnda förmedlingskontoren hava några en halvofficiell karaktär på grund av de betydande belopp med vilka vederbörande kommuner deltaga i administrationskostnaderna. Staten har under år 1912 beviljat de 38 börser, som funktionserade under år 1911, ett anslag på 20 700 francs. För samma arbetsår beviljade provinserna 9 073 francs och kommunerna, bortsett från naturaförmåner, såsom fria lokaler etc., 29 070 francs.

Ansökningarna hava under år 1912 ökat med endast 2 %, däremot antalet lediga platser med 16 % och antalet tillsatta platser med 14 %. Den minimala tillväxten av ansökningarna beror emellertid uteslutande på tillkomsten av de 5 nya börserna och efterfrågan från arbetarnas sida har å de äldre börserna varit stationär. Detta beror till större delen därpå att arbetarna redan förut i stor utsträckning anlitat arbetarbörserna. Inom flera för Belgien synnerligen viktiga industrier begagnar man sig dock ytterst sällan av börsernas förmedling, så t. ex. gruvorna med endast 400 ansökningar, stenbrotten med 463, den keramiska industrien med 337, glasindustrien med 33 och pappersindustrien med 308 arbetssökande. Antalet lediga platser har under senare åren starkt ökat och börjar nu närma sig antalet ansökningar. Under år 1910 utgjorde sålunda antalet lediga platser 64 % av ansökningarna, år 1911 80 % och år 1912 91 %. År 1911 placerades 45 % av de arbetssökande, år 1912 51 %. Denna förändring torde till stor del få tillskrivas de förbättrade konjunkturerna.

Följande absoluta tal visa den starka utvecklingen sedan år 1904.

	Ansökningar.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
År 1904	20 461	13 303	7 996
» 1912	71 204	64 801	36 092

Av de arbetssökande voro år 1912 77 % män och 23 % kvinnor och åldersfördelningen var samma år följande:

	Män.	Kvinnor.
under 16 år	8 %	9 %
16—20 »	22 »	28 »
21—35 »	45 »	43 »
36—50 »	18 »	17 »
över 50 »	7 »	3 »

Bland männen voro 79 % fullgoda arbetare, bland kvinnorna 89 %. Inalles 58 %, därav 67 % av männen och 24 % av kvinnorna, sökte platser inom industriella yrken, 16.5 % husligt arbete, 6.5 % som butikspersonal och 8 % såsom bärare eller bud.

Liknande tal gälla även för lediga och tillsatta platser. Åldersklasserna 21—35 år synas vara relativt starkt eftersökta. 99 % av de anställda männen och 93 % av kvinnorna erhöles fasta platser. Nära 91 % placerades inom orten.

— Föreningsväsende. —

Svenska Arbetsgivareföreningen har nyligen utgivit sin styrelse- och revisionsberättelse för år 1912, varur följande må anföras.

Antalet delägare i föreningen utgjorde vid början av år 1912 1274, varjämte under året tillkommit 36 men däremot avgått dels 20 på grund av affärssammanslagningar, dels 81 av andra skäl, summa 101, vilket lämnar ett till 1913 kvarstående medlemsantal av 1209, representerande 160 241 arbetare och ett ansvarighetsbelopp av 16 965 250 kr. Till föreningen äro liksom förra året anslutna 28 yrkes- och ortförbund.

Föreningens tillgångar uppgå till 12 586 744·19 kr. varav 12 316 716 kr. utgöres av delägarnas garantiförbindelser, 214 457·48 kr. kapitaltillgångar samt återstoden 55 570·76 kr. utestående fordringar.

Skulderna utgöra 12 586 744·19 kr., nämligen banklån 50 000 kr., garantifonden 12 316 716 kr. samt försäkringsfonden 220 028·19 kr.

Föreningens inkomster hava utgjorts av inträdesavgifter 10 567·50 kr., årsavgifter 852 436·44 kr., inbetalningar å garantiförbindelser 48 916·80 kr., tidningen Industria 11 020·05 kr. samt övriga inkomster 463·97 kr., eller tillsammans 923 404·76 kr.

Utgifterna hava varit: aflöningar 90 769·96 kr., förvaltningsbidrag till förbunden 95 571·24 kr., omkostnader 66 496·05 kr., strejk- och lockoutersättning 73 100 kr., lönestatistik 18 189·53 kr., minskning av garantifonden 48 916·80 kr. samt övriga utgifter såsom räntor och avskrivningar 14 247·84 kr., eller tillsammans 407 290·92 kr., lämnande ett överskott för året av 516 113·84 kr.

Årets i ekonomiskt avseende goda resultat förklaras bero på att 1912 varit ett ovanligt fredligt år vad arbetsmarknaden beträffar. De arbetsnedläggelser, för vilka ersättning utgått, hava berört 3 546 arbetare med 70 476 förlorade arbetsdagar. Samtliga konflikter, som beröra föreningens medlemmar, redovisas sålunda:

	Lönerörelse		Annan orsak		Summa.
	med	utan	med	utan	
	öppen konflikt.		öppen konflikt.		
Inkomna 1910, kvarstående till och avslutade 1912	—	4	—	—	4
» 1911, » » » »	1	11	—	5	17
» 1911, » » 1913	—	1	—	—	1
» 1912, och då avslutade	21	27	17	7	72
» 1912, kvarstående till 1913	—	11	—	1	12
Summa	22	54	17	13	106

I berättelsen omnämnas föreningens på uppdrag avgivna yttranden angående Socialstyrelsens upprättande, vilket tillstyrktes, angående den nya arbetarskyddslagen, varvid påyrkades en del ändringar, som delvis blevo beaktade, samt slutligen angående den s. k. Åkarpsslagen, vari förändring enligt Kungl. Maj:ts proposition till 1912 års riksdag avstyrktes.

— Arbets- och löneförhållanden m. m. —

Utsträckning av 1909 års engelska lag om lönenämnder.¹ Lagen om reglering av lö-
nerna inom vissa utsvettningsindustrier, vilken hittills ägt giltighet endast för 4 industrigrenar,

¹ Jfr »Medd.» årg. 1910, sid. 1 005 och årg. 1912, sid. 500.

skall enligt ett i underhuset den 1 maj av regeringen framlagt lagförslag utsträckas till ytterligare några industrier, nämligen sockerbagerier, konservertillverkning, linnesömnad, framställning av tenn- och emaljkarl, linne- och bomullsstickrier samt mangling och strykning i ångtvättanstalter.

— Levnadskostnader. —

Livsmedels- och hyrespriser i Danmark 1913. I »Statistiske Efterretninger», n:r 6, 1913 lämnas en kortare redogörelse för en undersökning av detaljpriser och hyrespriser i Danmark om kring den 1 februari i år. Materialet har insamlats på vanligt sätt genom frågeformulär, som besvarats av handelsföreningar i städerna, konsumtionsföreningar på landsbygden m. fl.¹

Av undersökningen framgår, att prisnivån från 1912 till 1913 i sin helhet stigit med omkring 6 %, varav dock väl 1 % berott på skatteförhöjningen på brännvin och öl. Från 1911 till 1912 stego detaljpriserna med bortåt 4 %, medan den årliga prisstegringen under perioden 1905—1911 uppgick till i genomsnitt 2 %. De varuslag, som förutom brännvin och öl träffats av den starkaste prisstegringen under tiden februari 1912—februari 1913, voro kött, fläsk, kol, fotogen och skor. Socker och smör hava däremot drabbats av prissänkning.

Hyrespriserna hava under samma tid i provinsstäderna stigit med 3 å 4 %. I nedanstående sammanställning meddelas hyresbeloppen per år i medeltal för olika bostadskategorier.

	Årligt hyresbelopp i medeltal för lägenheter om		
	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum, kök och jungfru- kammare
	kr.	kr.	kr.
Rena landsbygdadistrikt	61	103	140
Stations samhällen	115	168	232
Provinsstäder	180	288	422

Som synes härav, äro hyrespriserna i provinsstäderna bortåt 3 gånger större än på landsbygden. Vid denna jämförelse bör emellertid märkas, att städerna hava den starkaste befolkningstillväxten och därför det största antalet nybyggda hus, där hyrespriserna äro högre än i äldre. Vidare torde man även kunna antaga, att bland uppgifterna från städerna finnas ett jämförelsevis stort antal avseende lägenheter med moderna bekvämligheter. Skiljaktigheterna i hyrespriserna i städerna och på landsbygden få sålunda icke betraktas såsom något fullt korrekt uttryck för den faktiska prisskillnaden mellan lika goda lägenheter, som har sin grund i städernas högre tomtpriser och större byggnadskostnader.

(Statistiske Efterretninger.)

¹ Jfr »Meddel.», 1912, sid. 337.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Maj månad år 1913.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,¹ lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under maj månad.

Översikt av verksamheten under *maj* månad år 1913.

	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans.		
	Ansök- ningar om arbete.	Lediga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Lediga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Lediga plat- ser.	Till- satta plat- ser.
<i>Maj:</i>									
Stockholm	2 061	1 570	1 189	1 652	2 243	1 155	3 713	3 813	2 344
Uppsala län	235	208	171	139	126	104	374	334	275
Södermanlands län	227	167	113	95	85	42	322	252	155
Östergötlands län	494	435	240	306	385	171	800	820	411
Norrköping	411	271	205	282	338	196	693	609	401
Jönköpings län	135	121	78	128	125	89	263	246	167
Kronobergs län	33	25	6	39	46	26	72	71	32
Norra Kalmar län	49	36	21	29	46	16	78	82	37
Södra Kalmar län	86	75	68	56	111	51	142	186	119
Blekinge län	234	153	111	180	216	122	414	369	233
Kristianstads län	244	280	170	139	225	108	383	505	278
Malmö	741	376	316	866	795	479	1 607	1 171	795
Lund	235	78	72	109	64	52	344	142	124
Landskrona	132	101	84	56	58	31	188	159	115
Hälsingborg	455	221	188	225	269	154	680	490	342
Ystad	76	41	35	79	58	32	155	99	67
Trelleborg	75	77	50	35	42	27	110	119	77
Eslöv	113	103	79	50	59	42	163	162	121
Skurup	49	47	40	23	29	17	72	76	57
Hallands län	162	175	95	93	130	67	255	305	162
Göteb. o. Bohus län	127	114	77	93	113	53	220	227	180
Göteborg	935	947	804	716	1 387	607	1 651	2 334	1 411
Skaraborgs län	45	57	30	37	67	21	82	124	51
Värmlands län	53	74	45	37	73	32	90	147	77
Örebro län	183	156	138	168	221	131	351	377	269
Västmanlands län	225	195	105	129	158	91	354	353	196
Kopparbergs län	194	210	126	129	181	106	323	391	232
Gävle stad och län	251	237	168	76	124	37	327	361	205
Västernorrlands län	78	104	55	75	112	56	153	216	111
Jämtlands län	117	73	54	121	137	74	238	210	128
Västerbottens län	86	55	40	58	77	43	144	132	83
Norrbottnens län	38	41	29	115	99	74	153	140	103
Tillsammans maj 1913	8 579	6 823	5 002	6 335	8 199	4 306	14 914	15 022	9 308
„ „ 1912	7 970	5 597	4 219	5 466	6 704	3 669	13 436	12 301	7 888
„ april 1913	10 361	8 622	6 021	8 668	10 939	5 638	19 029	19 561	11 659

¹ De särskilda anstalterna uppräknas i tablan här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:dje sida.

Tillsatta platser

i jämförelse med föregående månad samt motsvarande tid föregående år.

Anstalter.	Hela antalet.			Ökning (+) eller minskning (—).				Januari—maj.				
	Maj 1912.	April 1913.	Maj 1913.	Maj 1912—maj 1913.		April 1913—maj 1913.		Hela antalet.		Ökning (+) eller minskning (—) 1912/1913.		
				Antal.	%.	Antal.	%.	1912.	1913.	Antal.	%.	
Stockholm	2 067	2 461	2 344	+	277	+ 13	— 117	— 5	8 519	9 545	+ 1 026	+ 12
Uppsala län	237	390	275	+	38	+ 16	— 115	— 29	1 416	1 406	— 10	— 1
Södermanlands län	131	252	155	+	24	+ 18	— 97	— 38	746	900	+ 154	+ 21
Östergötlands län	437	717	411	—	26	— 6	— 306	— 43	2 409	2 549	+ 140	+ 6
Norrköping	314	513	401	+	87	+ 28	— 112	— 22	1 584	1 863	+ 279	+ 18
Jönköpings län	136	190	167	+	31	+ 23	— 23	— 12	669	814	+ 145	+ 22
Kronobergs län ¹	8	52	32	+	24	+ 300	— 20	— 38	8	190	+ 182	—
Norra Kalmar län	51	64	37	—	14	— 27	— 27	— 42	258	232	— 26	— 10
Södra Kalmar län	116	130	119	+	3	+ 3	— 11	— 8	447	515	+ 68	+ 15
Blekinge län	202	292	233	+	31	+ 15	— 59	— 20	991	1 121	+ 130	+ 13
Kristianstads län	160	411	278	+	118	+ 74	— 133	— 32	860	1 339	+ 479	+ 56
Malmöhus län. { Malmö	690	1 058	795	+	105	+ 15	— 263	— 25	3 321	3 886	+ 565	+ 17
Lund	141	181	124	—	17	— 12	— 57	— 31	726	698	— 28	— 4
Landskrona	88	129	115	+	27	+ 31	— 14	— 11	452	446	— 6	— 1
Hälsingborg	318	407	342	+	24	+ 8	— 65	— 16	1 492	1 488	— 4	—
Ystad	48	86	67	+	19	+ 40	— 19	— 22	254	327	+ 73	+ 29
Trelleborg	111	123	77	—	34	— 31	— 46	— 37	466	388	— 78	— 17
Eslöv	129	141	121	—	8	— 6	— 20	— 14	513	571	+ 58	+ 11
Skurup	40	54	57	+	17	+ 43	+ 3	— 6	196	246	+ 50	+ 26
Hallands län	140	262	162	+	22	+ 16	— 100	— 38	777	848	+ 71	+ 9
Göteb. o. Bohus län	121	142	130	+	9	+ 7	— 12	— 8	567	610	+ 73	+ 13
Göteborg	1 099	1 648	1 411	+	312	+ 28	— 237	— 14	5 140	6 148	+ 1 008	+ 20
Skaraborgs län	41	90	51	+	10	+ 24	— 39	— 43	239	307	+ 68	+ 28
Värmlands län	72	107	77	+	5	+ 7	— 30	— 28	388	467	+ 79	+ 20
Örebro län	176	367	269	+	93	+ 53	— 98	— 27	951	1 265	+ 314	+ 33
Västmanlands län	189	351	196	+	7	+ 4	— 155	— 44	1 116	1 274	+ 158	+ 14
Kopparbergs län	184	348	232	+	48	+ 26	— 116	— 33	923	1 180	+ 257	+ 28
Gävle stad och län	149	220	205	+	56	+ 38	— 15	— 7	691	769	+ 78	+ 11
Västernorrlands län	72	136	111	+	39	+ 54	— 25	— 18	680	832	+ 152	+ 22
Jämtlands län	81	153	128	+	47	+ 58	— 25	— 16	375	542	+ 167	+ 45
Västerbottens län ¹	43	76	83	+	40	+ 93	+ 7	+ 9	43	360	+ 317	—
Norrbottnens län	97	108	103	+	6	+ 6	— 5	— 5	438	438	+ 0	+ 0
Tillsammans	7 888	11 659	9 308	+	1 420	+ 18	— 2 351	— 20	37 655	43 594	+ 5 939	+ 16
Därav jordbruk, skogshushållning m. m.	1 336	2 698	1 633	+	297	+ 22	— 1 065	— 39	7 479	9 079	+ 1 600	+ 21
öfriga näringsgrenar	6 552	8 961	7 675	+	1 123	+ 17	— 1 286	— 14	30 176	34 515	+ 4 339	+ 14

Vid samtliga under månaden verksamma anstalter gjordes tillhoppa 14 914 ansökningar om arbete, varav 8 579 av män och 6 335 av kvinnor. Samtidigt funnos disponibla 15 022 lediga platser, nämligen 6 823 för män och 8 199 för kvinnor. Hela antalet tillsatta platser uppgick till 9 308, av vilka 5 002 besattes med män och 4 306 med kvinnor.

Räknat på 100 lediga platser kommo för hela riket under månaden 99 ansökningar om arbete, gentemot 97 ansökningar under näst föregående månad och 109 under maj 1912. Antalet tillsatta platser per 100 lediga utgjorde under månaden 62 gentemot 60 under näst föregående månad och 64 under maj 1912.

¹ Anstalten började sin verksamhet under år 1912.

Bland de *särskilda anstalterna* uppvisa givetvis de i storstäderna belägna samt de större länsförmedlingarna den största omsättningen av arbetskraft; en relativt större frekvens framträder även vid de anstalter, som fungerat under någon längre tid och därunder hunnit förvärva mera omfattande förbindelser och förtroende.

Närmare upplysningar i övrigt rörande verksamheten vid de olika anstalterna kunna inhämtas ur här meddelade tabeller.

Arbetsmarknadens allmänna läge synes under maj hava försämrats något vid jämförelse med föregående månad, men var avsevärt gynnsammare än motsvarande tid föregående år. Särskilt i vissa större skånska städer har försämringen gjort sig gällande, och för jordbruksarbetare har det i Skåne, i motsats mot det övre landet, varit knappt om arbete.

Förestående tabell lämnar en närmare belysning av *verksamhetens utveckling* vid de olika anstalterna, i vad angår de tillsatta platsernas antal. På de flesta håll finner man framåtgång i jämförelse med motsvarande tidpunkt under föregående år. Åtskilliga anstalter hava däremot något mindre resultat än under april månad, då den stora vårflyttningen inom jordbruket och det husliga arbetet framkallar osedvanligt stor omsättning. För samtliga anstalter och yrkesgrenar uppgick ökningen vid jämförelse med maj 1912 till 1 420 eller 18 % (därav för jordbruket m. m. 297 eller 22 % och för övriga näringsgrenar 1 123 eller 17 %); i förhållande till resultaten under nästföregående månad utgjorde minskningen 2 351 eller 20 % (därav för jordbruket m. m. 1 065 eller 39 % och för övriga näringsgrenar 1 286 eller 14 %).

I det följande meddelas vissa tabellariska uppgifter rörande den offentliga arbetsförmedlingens betydelse för *särskilda näringsgrenar* samt för verksamhetens utveckling och arbetstillgången därinom. Det torde vara nog att här ytterligare betona, hurusom alltså en synnerligen skarp skillnad framträder mellan å ena sidan jordbruket och skogshushållningen, där i allmänhet rik arbetstillgång yppas, samt å den andra sidan de industriella yrkena m. fl., vilka visa överflöd på arbetskraft.

Den grundväsentliga skillnaden mellan arbetsmarknaden inom jordbruket och inom de industriella yrkena kommer klart till synes i nedanstående tablå, som jämväl lämnar tillfälle till jämförelser med motsvarande tid föregående år samt med nästlidna månad.

På 100 lediga platser kommo:

	Ansökningar om arbete.			Tillsatta platser.		
	Maj 1912.	April 1913.	Maj 1913.	Maj 1912.	April 1913.	Maj 1913.
<i>Jordbruket m. m.</i>						
Män	103	73	85	72	60	67
Kvinnor	36	46	38	40	41	39
Tillsammans	84	66	72	63	55	59
<i>Övriga näringsgrenar.</i>						
Män	157	155	142	77	77	76
Kvinnor	86	84	81	56	53	54
Tillsammans	115	108	106	64	61	63
<i>Samtliga yrkesgrenar.</i>						
Män	142	120	126	75	70	73
Kvinnor	82	79	77	55	52	53
Tillsammans	109	97	99	64	60	62

Sveriges offentliga arbetsförmedling maj 1913.

Sammandrag för samtliga anstalter.

Yrkesgrupper.	Manliga avdelningen.			Kvinnliga avdelningen.			Tillsammans.			På 100 ¹ lediga plat- ser kommo:	
	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	ansök- ningar om arbete.	till- satta plat- ser.
I. Jordbruk och skogs- hushållning m. m. .	1 694	1 987	1 326	302	796	307	1 996	2 783	1 633	72	59
II. Gruvdrift och malm- förädling	34	43	12	—	—	—	34	43	12	—	—
III. Industri och hantverk m. m.:											
<i>A</i> Jord-, sten- och glasindu- stri	127	191	139	3	6	6	130	197	145	66	74
<i>B</i> Metall- o. maskinindustri	652	448	281	29	21	13	681	469	294	145	63
<i>C</i> Trävaruindustri	300	337	208	2	9	7	302	346	215	87	62
<i>D</i> Byggnadsverksamhet . . .	1 188	908	716	1	—	—	1 189	908	716	181	79
<i>E</i> Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	39	33	19	11	1	—	50	34	19	147	56
<i>F</i> Textilindustri	64	12	7	88	37	14	152	49	21	810	43
<i>G</i> Beklädnadsindustri . . .	49	27	10	152	142	62	201	169	72	119	43
<i>H</i> Närings- och njutnings- ämnesindustri	211	121	89	110	173	74	321	294	163	109	55
<i>I</i> Kemisk-teknisk och be- lysningsindustri	29	17	17	10	18	7	39	35	24	—	—
<i>J</i> Trämasse- och pappers- industri	16	13	8	32	25	13	48	38	21	—	—
<i>K</i> Grafisk industri	36	5	3	15	6	4	51	11	7	—	—
<i>L</i> Industri och hantverk, ej särskilt specif. . . .	244	96	72	32	32	7	276	128	79	216	62
IV. Handel och samfärdsel:											
<i>A</i> Kontors-, bank- och för- säkringspersonal	112	55	42	45	21	16	157	76	58	207	76
<i>B</i> Butiks- och magasinper- sonal	421	311	240	255	122	55	676	433	295	156	68
<i>C</i> Hotell-, kafé- och restau- rantrörelse	92	84	56	601	1 029	504	693	1 113	500	62	50
<i>D</i> Landtransport	854	744	479	120	167	50	974	911	529	107	58
<i>E</i> Vattentransport	184	100	79	—	—	—	184	100	79	184	79
<i>F</i> Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	12	19	10	1	22	8	13	41	18	—	—
V. Husligt arbete	27	2	2	4 323	5 511	3 127	4 350	5 513	3 129	79	57
VI. Allmän och litterär verksamhet	21	35	24	54	59	32	75	94	56	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp . . .	2 173	1 235	1 163	149	2	—	2 322	1 237	1 163	184	94
Summa för maj 1913	8 579	6 823	5 002	6 335	8 199	4 806	14 914	15 022	9 308	99	62
„ „ „ 1912	7 970	5 597	4 219	5 466	6 704	3 669	13 436	12 301	7 888	109	64

¹ Proportionstal hava här ej beräknats i de fall, då de absoluta talen äro små. Dessa hava dock medräknats i summan för »samtliga yrkesgrenar», varav förklaras vissa skiljaktigheter mellan de under denna rubrik uppförda talen samt de detaljsummor, som finnas angivna.

För en närmare kännedom om arbetsförmedlingens betydelse för de särskilda näringsgrenarna hänvisas till förestående tabell. I nedanstående översikt återgivas de för bedömandet av arbetsmarknadens läge betydelsefullaste siffrorna rörande proportionen mellan arbetsansökningar och lediga platser (både män och kvinnor).

På 100 lediga platser kommo:

<i>Ansökningar om arbete.</i>			
	Maj 1912.	April 1913.	Maj 1913.
Jordbruk och skogshushållning m. m.	84	66	72
Metall- och maskinindustri	164	162	145
Trävaruindustri	125	115	87
Byggnadsverksamhet	132	164	131
Textilindustri	477	344	310
Beklädnadsindustri	141	129	119
Närings- och nyttningsämnesindustri	196	115	109
Kontors- o. d. personal	291	202	207
Butiks- o. d. personal	216	154	156
Hotell-, kafé- och restaurantrörelse	62	70	62
Landtransport	102	115	107
Husligt arbete	84	81	79
Grovarbete	192	172	184

Flera av ovanstående näringsgrupper utvisa ganska riklig tillgång på arbetskraft. Emellertid inträdde under månaden förbättring inom samtliga grupper utom för kontors- och butikspersonal samt inom jordbruket m. m. och grovarbetet.

Granskar man med ledning av rapporterna huru de tillsatta platserna fördela sig på vissa *specialiteter av arbetare* framgå i huvudsak följande resultat. För kvinnorna återfinnas de största förmedlingsresultaten naturligen inom gruppen husligt arbete i privat tjänst, nämligen 64 platser för hushållerskor, 279 för hus- och barnjungfrur, 138 för kokerskor och köksor, 772 för ensamjungfrur samt 1 726 inom tvätt- och rengöringsarbete o. s. v.; inom hotell-, kafé- och restaurantrörelse anställdes 101 servitriser, 48 städerskor, 51 kokerskor, 252 diskerskor o. s. v. Inom handels-, kontors- och lagerarbeten placerades 61, i jordbruks- o. d. arbete 307. Bland viktigare manliga specialiteter må anföras bleck- och plåtslagare 16, smeder och hovslagare 68, filare och bänkarbetare 41, maskinarbetare 46, sågverks- och brädgårdsarbetare 146, möbel- och finsnickare 26, jord-, beton- o. d. arbetare 190, murare 65, murarbetsmän och tegelbärare 100, byggnadssnickare och timmermän 236, måleriarbetare 67, handels- och lagerarbetare 147, springpojkar 232, kuskar och åkeriarbetare 103, stuveriarbetare 24 o. s. v. Inom jordbruk och skogshushållning m. m. anställdes: befälspersonal 9, tjänare på stat 62, tjänare i husbondes kost 474, tillfälliga arbetare 515, trädgårdspersonal 187, skogspersonal 67 samt diverse andra arbetare 12.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 1 396 platser, varav 1 036 manliga och 360 kvinnliga; motsvarande tal föregående år voro resp. 1 115, 857 och 258 samt under nästlidna månad resp. 1 928, 1 453 och 475. Dessa siffror giva dock endast ett svagt uttryck för de offentliga

anstalternas verkliga betydelse för omgivande trakt, enär vid samtliga länsanstalter alla platser, som tillsatts inom resp. län, redovisas såsom förefintliga inom orten.

Antalet platser, som under *maj* månad tillsatts utom resp. orter.

		<i>Maj 1913.</i>			
		Manliga.	Kvinnliga.	Tillsam- mans.	Maj 1912. April 1913.
Stockholm	201	45	246	212	269
Uppsala län	25	5	30	24	34
Södermanlands län	3	4	7	5	12
Östergötlands län	7	4	11	5	24
Norrköping	111	27	138	147	236
Jönköpings län	11	14	25	13	29
Kronobergs län	2	5	7	—	8
Norra Kalmar län	5	5	10	1	3
Södra Kalmar län	5	2	7	5	4
Blekinge län	23	24	47	34	55
Kristianstads län	51	40	91	18	128
Malmöhus län.	Malmö	74	67	141	137
	Lund	45	10	55	60
	Landskrona	17	1	18	25
	Hälsingborg	91	13	104	86
	Ystad	18	7	25	24
	Trelleborg	20	5	25	32
Hallands län	Eslöv	70	21	91	88
	Skurup	40	15	55	30
Göteborg o. Bohus län	2	1	3	13	5
Göteborg	174	31	205	113	255
Skaraborgs län	—	—	—	1	—
Värmlands län	5	—	5	—	129
Örebro län	7	—	7	3	19
Västmanlands län	2	2	4	2	6
Kopparbergs län	8	5	13	1	30
Gävle stad och län	8	1	9	4	13
Västernorrlands län	—	1	1	20	7
Jämtlands län	—	1	1	1	5
Västerbottens län	3	2	5	1	6
Norrbottens län	—	—	—	—	—
Tillsammans maj 1913		1 036	360	1 396	1 115
, , 1912		857	258	1 115	—
, april 1913		1 453	475	1 928	—

Arbetsmarknadens läge

enligt arbetsförmedlingsanstalternas rapporter.

Arbetsförmedlingsverksamheten synes under maj i allmänhet varit mindre livlig än under föregående månad. Inom de yrken och industrier, där sommarens annalkande medfört ökad verksamhet, har man tydligen i huvudsak redan försett sig med behöflig arbetskraft. För de icke yrkeslärdas arbetare, som härunder ej lyckats förskaffa sig anställning, har det i många fall visat sig svårt att få någon sysselsättning. Särskilt synes en försämring å arbetsmarknaden gjort sig gällande i de större skånska städerna, Malmö, Lund och Hälsingborg; i Landskrona däremot har arbetstillgången varit mycket god, bl. a. på grund av de extra arbeten, som

igångsatts under förberedelserna till sommarens utställning. Även för jordbruksarbetare har det i Skåne, i motsats mot det övre landet, varit knappt om arbete. Den tidiga våren har nämligen medfört, att arbetet kunnat göras undan i god tid, varför någon större efterfrågan på extra arbetskraft ej förekommit. Betrensningen torde visserligen inom kort komma att kräva mycket folk, men medför å andra sidan en ökad tillströmning av säsongarbetare från andra orter.

Vad de olika industrierna beträffar, har starkare efterfrågan å arbetskraft bl. a. förekommit till sågverksindustrien i Kopparbergs och Gävleborgs län samt till järn- och metallindustrierna i Stockholm och Eskilstuna, Östergötlands och Kronobergs län.

Yrkesgrupper.	Stockholm.			Uppsala län.			Södermanlands län.		
	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.
I. Jordbruk och skogshushåll- ning m. m.	87	220	122	119	140	115	73	88	50
Därav kvinnor	7	34	6	12	22	12	10	18	6
II. Gruvdrift och malmförädling	1	2	1	1	—	—	1	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	8	9	7	4	2	2	—	—	—
Därav kvinnor	3	5	5	—	—	—	—	—	—
B Metall- och maskinindustri	215	132	69	7	6	6	37	40	25
Därav kvinnor	25	15	10	—	—	—	—	—	—
C Trävaruindustri	30	34	23	8	18	11	6	8	5
Därav kvinnor	—	1	1	—	—	—	—	—	—
D Byggnadsverksamhet	464	266	238	24	16	13	13	6	6
Därav kvinnor	1	—	—	—	—	—	—	—	—
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	10	6	4	1	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	4	—	—	—	—	—	—	—	—
F Textilindustri	5	5	2	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	3	2	1	—	—	—	—	—	—
G Beklädnadsindustri	37	38	15	—	1	1	—	—	—
Därav kvinnor	33	37	15	—	1	1	—	—	—
H Närings- och njutningsäm- nesindustri	60	46	18	8	9	7	3	4	2
Därav kvinnor	32	31	12	1	3	2	2	4	2
I Kemisk-teknisk och belys- ningsindustri	7	9	4	—	—	—	—	1	—
Därav kvinnor	5	7	2	—	—	—	—	1	—
J Trämasse- och pappersindu- stri	8	8	4	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	6	6	2	—	—	—	—	—	—
K Grafisk industri	20	2	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	5	—	—	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk ej särskilt specif.	39	15	6	4	4	1	31	14	13
Därav kvinnor	4	1	—	—	—	—	4	1	1
IV. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäk- ringspersonal	66	31	24	1	—	—	1	—	—
Därav kvinnor	31	10	9	1	—	—	—	—	—
B Butiks- o. magasinspersonal.	246	192	112	5	2	2	13	5	2
Därav kvinnor	63	49	18	—	—	—	7	3	2
C Hotell-, kafé- och restaurant- rörelse	180	296	101	13	13	11	6	12	9
Därav kvinnor	148	280	92	12	10	9	3	6	4
D Landtransport	288	305	169	15	18	13	12	9	8
Därav kvinnor	10	35	9	4	—	—	3	1	—
E Vattentransport	34	30	28	—	—	—	—	5	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	8	32	12	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	1	22	8	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	1 245	1 692	960	107	89	79	66	51	27
Därav kvinnor	1 245	1 691	959	107	89	79	66	51	27
VI. Allmän och litterär verk- samhet	33	39	25	2	1	1	—	—	—
Därav kvinnor	21	15	6	1	1	1	—	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till an- nan grupp	622	404	399	55	15	13	60	9	8
Därav kvinnor	5	2	—	1	—	—	—	—	—
Summa för maj månad år 1913	3 713	3 813	2 344	374	334	275	322	252	155
Därav kvinnor	1 652	2 248	1 155	139	126	104	95	85	42
 , , , månad år 1912	3 527	3 284	2 067	349	297	237	278	178	131
Därav kvinnor	1 567	1 955	1 053	148	128	99	98	83	50

Östergötlands län.						Jönköpings län.			Kronobergs län.			Kalmar län.			Blekinge län.		
Norrköping.			Övriga anstalter.														
Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.
68 2	108 11	88 6	215 26	291 68	148 27	60 4	44 7	33 2	13 3	13 7	4 2	58 10	95 43	64 21	83 19	87 38	56 24
—	—	—	—	7	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	12	9	8	10	6	11	35	15	1	5	—	1	—	—	5	12	11
37	17	7	17	18	4	13	14	8	6	5	2	7	6	2	12	5	3
14	5	3	17	20	14	5	13	11	—	—	—	5	2	2	4	7	4
77	20	19	23	51	21	3	3	2	4	4	—	16	21	18	22	11	7
4	1	—	1	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ 49 14	{ 17 11	{ 8 5	{ 2 2	{ — —	{ — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	{ 1 1	{ — —	{ — —
{ 13 8	{ 11 9	{ 5 5	{ 16 10	{ 14 10	{ 3 1	6	—	—	1	—	—	—	1	—	{ 9 8	{ 8 7	{ 4 4
16 4	25 15	13 7	8 8	20 13	8 5	5 2	4 1	3 —	1 —	1 1	—	3 —	5 2	3 —	3 —	8 3	2 —
1 —	1 1	1 1	2 2	5 5	1 1	3 1	— —	— —	— —	— —	— —	{ 3 —	{ 2 1	{ 2 1	—	—	—
{ 7 1	{ 2 1	{ 1 —	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
{ 18 7	{ 2 2	— —	2 1	— —	— —	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
11	—	—	7	3	2	4	1	1	2	—	—	7	8	6	{ 14 —	{ 5 3	{ 2 —
{ 5 —	{ 3 2	{ 2 1	16 4	5 1	4 1	4 1	— —	— —	1	—	—	—	—	—	2	—	—
14 4	7 8	3 —	21 16	5 5	4 4	8 5	2 1	2 1	4 —	1 1	1 1	10 2	2 1	2 1	17 6	1 1	1 1
26 19	70 61	52 45	20 23	49 46	24 21	22 20	35 32	30 29	12 11	12 11	5 4	11 11	22 20	13 12	17 15	40 35	23 21
44 6	60 11	35 5	68 20	25 4	11 3	1 —	— —	— —	{ — —	2 1	— —	9 1	6 —	5 —	29 1	18 1	12 —
9	5	3	6	3	3	1	1	1	—	—	—	4	4	3	4	—	—
—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
77 77	208 208	120 120	192 192	230 230	108 108	87 87	83 88	56 56	23 23	25 25	19 19	58 58	90 90	32 32	131 131	128 128	72 72
{ 3 2	{ 3 3	{ 1 1	2 2	3 3	— —	2 2	1 1	1 1	1 1	1 —	— —	3 3	— —	— —	1	1	1
{ 104 188	{ 32 —	{ 31 —	147 5	57 —	48 —	25	5	4	3	2	1	22	4	4	60	36	35
693 282	609 338	401 196	800 306	820 385	411 171	263 128	246 125	167 89	72 89	71 46	32 26	220 85	268 157	156 67	414 180	369 216	233 122
639 222	476 273	314 133	818 306	766 380	437 192	245 112	201 92	136 74	20 4	10 3	8 2	233 79	245 110	167 62	362 169	311 191	202 118

Yrkesgrupper.	Kristianstads län.			M a l m ö h u s					
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Malmö.			Hälsingborg.		
				Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	216	314	168	97	149	81	90	99	73
Därav kvinnor	56	118	51	11	75	25	5	36	22
II. Gruvdrift och malmförädling	—	5	3	—	—	—	8	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	26	17	17	1	—	—	12	12	12
B Metall- och maskinindustri	5	8	4	62	20	19	35	11	5
Därav kvinnor				4	1	1			
C Trävaruindustri	9	5	2	16	13	12	4	1	—
Därav kvinnor				1	7	6			
D Byggnadsverksamhet	6	19	9	130	90	80	81	52	52
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	1	3	1	5	4	2	15	—	—
Därav kvinnor							7	—	—
F Textilindustri	—	—	—	20	2	2	10	1	—
Därav kvinnor				18	1	1	10	1	—
G Beklädnadsindustri	2	—	—	55	38	28	14	11	4
Därav kvinnor				49	35	26	10	11	4
H Närings- och njutningsämnesindustri	4	4	3	31	24	14	28	12	6
Därav kvinnor	1	—	—	20	20	12	5	7	2
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	4	3	3	7	2	2
Därav kvinnor				2	2	2			
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	8	4	3	3	—	—
Därav kvinnor				8	3	2	2	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	2	4	4	—	—	—
Därav kvinnor				1	4	4			
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	—	—	—	90	25	23	9	1	1
Därav kvinnor				21	4	4			
IV. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	26	9	8	—	—	—
Därav kvinnor				6	4	3			
B Butiks- och magasinspersonal	—	—	—	131	31	20	9	6	4
Därav kvinnor				82	16	8	1	5	3
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	33	41	28	61	95	54	29	37	17
Därav kvinnor	33	40	28	57	94	53	23	37	17
D Landtransport	7	9	6	132	107	40	58	40	25
Därav kvinnor	1	1	1	38	54	8	10	6	3
E Vattentransport	1	—	—	16	4	4	32	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	1	3	3	—	—	—
V. Husligt arbete	48	66	28	543	465	317	151	165	102
Därav kvinnor	48	66	28	543	465	317	151	165	102
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	5	10	7	2	1	1
Därav kvinnor				5	10	7	1	1	1
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	25	14	9	171	71	71	83	39	38
Summa för maj månad år 1913	833	505	278	1607	1171	795	680	490	342
Därav kvinnor	139	225	108	866	795	479	225	269	154
, , , månad år 1912	244	301	160	1526	1042	690	654	452	318
Därav kvinnor	107	196	78	697	688	402	206	234	138

I å n.			Hallands län.			Göteborgs och Bohus län.						Skaraborgs län.		
Övriga anstalter.						Göteborg.			Övriga anstalter.					
Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.	Ansök- ningar om arbete.	Le- diga plat- ser.	Till- satta plat- ser.
309 51	309 87	237 50	68 7	117 22	55 7	87 14	167 50	74 4	51 8	75 21	38 5	28 —	44 13	16 —
2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
6	14	14	7	10	10	11	23	22	2	2	2	2	6	2
37	24	16	4	13	4	101 — 40 1	103 5 23 1	89 2 19 —	4	1	1	1	3	1
17	9	8	5	12	5	92	121	114	5	—	—	1	—	1
42	47	22	21	14	8	92	121	114	7	10	7	4	8	4
9	9	7	1	3	1	3	4	4	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	3	1	5	—	—	40	21	8	3	—	—	—	—	—
6	2	—	1	—	—	28	20	7	2	—	—	—	—	—
9	4	2	2	2	1	24	26	3	3	2	2	1	4	1
6	2	2	1	—	—	15	22	1	2	1	1	1	3	1
61	13	10	8	8	4	35	56	29	6	10	5	7	8	7
9	6	4	—	4	1	17	42	15	—	2	—	5	5	4
2	—	—	—	—	—	4	12	11	5	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	8	11	3	10	9	9	—	—	—
—	—	—	—	—	—	6	6	—	9	9	9	—	—	—
—	—	—	—	—	—	4	3	2	—	—	—	—	—	—
11	2	2	4	2	2	7	7	4	6	11	6	1	1	1
1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
2	—	—	—	1	—	24	20	15	1	2	1	3	2	2
19	13	10	6	—	—	130	149	118	8	6	5	—	—	—
15	12	9	3	—	—	34	21	4	—	—	—	—	—	—
14	18	17	11	13	6	51	122	33	14	30	17	4	10	4
13	16	15	6	10	4	43	105	22	18	28	15	4	10	4
53	34	24	23	21	16	106	166	102	19	5	2	—	1	—
8	4	4	7	8	7	2	35	6	6	1	1	—	—	—
8	—	—	4	—	—	36	23	21	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
266	176	115	68	86	48	550	1 071	543	53	50	21	27	36	12
239	176	115	68	86	48	550	1 070	542	53	50	21	27	36	12
4	8	4	—	—	—	9	10	5	—	1	1	1	—	—
4	4	2	—	—	—	5	6	3	—	1	1	—	—	—
150	74	72	13	2	2	237	194	191	22	13	13	2	1	—
1 032	757	561	255	305	162	1 651	2 334	1 411	220	227	190	82	124	51
352	310	201	93	130	67	716	1 387	607	93	113	53	37	67	21
1 007	741	557	247	246	140	1 261	1 751	1 099	183	218	121	79	75	41
278	275	187	102	127	71	493	892	438	72	102	47	31	42	20

Yrkesgrupper.	Värmlands län.			Örebro län.			Västmanlands län.		
	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.	Ansökningar om arbete.	Lediga platser.	Tillsatta platser.
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	22	35	21	43	77	35	93	119	71
Därav kvinnor	4	7	3	10	31	5	19	24	12
II. Gruvdrift och malmförädling	1	6	1	—	—	—	9	17	3
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	—	—	—	9	4	4	5	5	2
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B Metall- och maskinindustri	2	1	—	11	6	6	28	13	7
C Trävaruindustri	7	8	6	3	4	4	11	12	5
D Byggnadsverksamhet	1	5	—	25	16	14	26	17	8
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F Textilindustri	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
G Beklädnadsindustri	—	1	—	2	2	—	—	1	1
Därav kvinnor	—	1	—	—	2	—	—	1	1
H Närings- och njutningsämnesindustri	2	2	1	6	3	2	2	5	4
Därav kvinnor	—	—	—	2	3	2	1	2	1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	1	—	—	—	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	1	—	—	—	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	—	—	—	7	5	5	7	2	2
Därav kvinnor	—	—	—	2	2	2	—	—	—
IV. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	1	1	1	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B Butiks- o. magasinspersonal	1	—	—	8	3	3	—	1	1
Därav kvinnor	—	—	—	3	—	—	—	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	5	11	5	21	17	12	5	13	7
Därav kvinnor	5	10	5	19	16	11	5	12	6
D Landtransport	1	4	2	6	5	5	5	8	3
Därav kvinnor	—	2	1	—	—	—	2	1	1
E Vattentransport	3	3	3	1	1	1	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	2	1	1
V. Husligt arbete	26	50	20	130	163	109	102	115	67
Därav kvinnor	26	50	20	130	163	109	102	115	67
VI. Allmän och litterär verksamhet	2	3	3	2	4	2	—	3	2
Därav kvinnor	2	3	3	2	4	2	—	2	2
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	16	18	15	74	66	66	59	21	12
Summa för maj månad år 1913	90	147	77	351	377	269	354	353	196
Därav kvinnor	37	73	32	168	221	131	129	158	91
, , , månad år 1912	98	152	72	258	202	176	354	287	189
Därav kvinnor	40	90	27	131	98	80	131	144	96

Kopparbergs län.			Gävle stad och län.			Västernorrlands län.			Jämtlands län.			Västerbottens län.			Norrbottens län.		
Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.	Ansökningar om arbete.	Le-diga plat-ser.	Till-satta plat-ser.
37 8	57 22	23 6	30 2	23 2	15 —	4 —	43 7	4 —	28 8	47 19	31 6	13 5	19 13	9 5	4 1	3 1	2 —
2	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	1	—	—
2	15	10	3	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—
9 23 35	7 29 52	4 13 25	24 51 28	12 101 22	9 55 21	4 3 4	3 — 3	2 — 2	3 4 22	1 2 17	1 2 11	— 10 18	— 10 17	— 7 15	— 4 1	— 10 —	— 3 —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	6 3 3	— — 3	— — 1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	1	1	{ 3 1	3 —	{ 1 —	—	—	—	2 1	—	—	1	1	—	—	—	—
7 2	10 6	7 3	8	6	5	{ 1 —	6 1	5 —	6 4	3 2	3 2	2	2	2	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
1	—	—	{ 13 —	22 20	2 —	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	1	—	—	{ 1 1	1 1	— —	2 1	1 1	1 1	—	—	—	—	—	—
{ 4 3	1 1	1 1	2	—	—	{ 7 2	3 1	1 —	6 5	—	—	5 3	3 2	3 2	2 1	—	—
13 13	34 32	18 16	15 12	24 23	8 7	16 16	18 18	14 14	50 44	50 46	31 29	10 9	8 8	6 6	25 24	23 23	15 15
21 1	17 1	14 1	25	26	22	{ 18 1	13 1	8 —	19	9	6	10	3	1	—	—	—
—	1	—	11	2	1	3	6	4	1	2	1	8	9	5	1	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
101 101	115 115	77 77	58 58	79 79	30 30	55 55	83 83	42 42	58 58	69 69	36 36	39 39	53 53	30 30	89 89	75 75	59 59
1 1	4 4	2 2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	{ 2 2	1 1	— —	—	—	—
66	47	36	45	41	36	37	37	29	37	5	5	21	2	2	26	28	23
323 129	391 181	232 106	327 76	361 124	205 37	153 75	216 112	111 56	238 121	210 137	128 74	144 58	132 77	83 43	153 115	140 99	103 74
290 107	282 133	184 82	242 71	203 82	149 40	125 79	145 103	72 47	168 87	195 131	81 52	82 19	71 22	43 7	147 110	170 115	97 74

V a r u s l a g.		Kvan- titet.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.
			öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
1	Mjöl: oskummad	lit.	13	13	14	14	14	14	14	14
2	handskummad	,	7	7	7	7	7	7	7	7
3	separerad	,	—	—	—	—	—	—	5	5
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	206	212	221	219	226	220	222	228
5	mat- (lands-)	,	185	191	201	199	204	198	200	205
6	Ost: helfet, okryddad	,	—	—	—	—	—	—	150	151
7	halvfet, ,	,	103	107	109	116	119	116	114	111
8	skummjölks-, ,	,	—	—	—	—	—	—	49	48
9	Margarin: högsta kvalitet	,	149	157	159	157	164	159	169	152
10	lägsta	,	100	104	108	108	119	116	125	116
11	växtmargarin	,	—	—	—	—	—	—	—	126
12	Ägg: svenska, färska	tjog.	129	183	142	150	148	151	149	149
13	, konserverade	,							184	128
14	Potatis: gammal	5 lit.							27	29
15	färsk	,	—	29	25	29	32	28	76	48
16	Ärter, gula	kg.	27	27	26	27	30	28	29	29
17	Bruna bönor	,	40	39	39	40	42	41	46	47
18	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	,	27	27	27	28	31	33	32	30
19	råg-, , ,	,	19	19	19	20	23	22	20	20
20	rågsikt-, , ,	,	23	24	24	26	29	28	26	25
21	Gryn: havre- (ångpreparerado)	,	¹⁾ 31	¹⁾ 31	¹⁾ 31	¹⁾ 32	¹⁾ 33	¹⁾ 33	34	32
22	ris-, bästa sort, svenska (»R. T.»)	,	—	²⁾ 57	²⁾ 58	²⁾ 59	²⁾ 59	²⁾ 60	39	39
23	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	,	36	35	35	37	41	40	40	39
24	mjukt, limpa, söt	,	35	34	35	35	39	39	39	37
25	, , , sur	,	25	25	26	26	28	28	28	27
26	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	,	63	64	65	67	73	74	76	74
27	mjukt, bakat med vatten	,	—	42	44	46	51	53	45	44
28	, , mjölk	,							61	60
29	Nötkött, färskt: stek	,	91	89	98	106	109	104	98	96
30	soppkött	,	76	74	81	89	91	85	78	78
31	Kalkkött, stek: gödkalv	,	102	104	116	118	122	120	117	116
32	spädkalv	,	53	53	58	64	66	63	60	58
33	Färkött: färskt, stek	,	103	105	118	125	125	121	118	115
34	salt, svenskt	,	—	—	—	—	—	—	103	102
35	Renkött, färskt, stek	,	—	—	—	—	—	—	—	—
36	Fläsk: färskt (sidfläsk)	,	105	110	127	123	114	121	129	120
37	salt, svenskt	,	115	117	132	131	121	127	138	129
38	, amerikanskt	,	113	113	124	125	121	128	149	139
39	Fisk, färsk: abborre	,	—	—	—	—	—	—	—	—
40	gädda	,	—	—	—	—	—	—	—	—
41	sill	,	81	83	84	84	28	28	31	31
42	strömming	,	42	40	40	43	37	37	36	36
43	torsk	,	—	—	—	—	—	—	—	—
44	rödspotta (»spätta»)	,	70	71	75	80	81	79	80	79
45	salt: sill, fetsill (»K. K. K.»)	,	³⁾ 86	³⁾ 88	³⁾ 40	³⁾ 41	³⁾ 38	³⁾ 37	39	39
46	strömming	,	24	25	26	25	25	23	23	25
47	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	,	51	54	56	59	60	61	54	51
48	, , rundskuren	,							—	—
49	Kaffe (obränt), prima Santos	,	⁴⁾ 110	⁴⁾ 115	⁴⁾ 117	⁴⁾ 116	⁴⁾ 116	⁴⁾ 115	125	155
50	Socket, bit-	,	61	69	62	62	66	67	71	69
51	Svagdricka	lit.	—	—	—	—	—	—	6	6
52	Fotogen: Water White	,	⁵⁾ 18	⁵⁾ 16	⁵⁾ 16	⁵⁾ 16	⁵⁾ 18	⁵⁾ 18	17	15
53	Ved: björk- osågad, hemkörd (pr »storfamn»:)	famn.	2180	2170	2220	2360	2680	2520	2280	2280
54	barr- } 2 5 × 1 6 × 0 89 m. = 3 56 km.)	,	1660	1650	1710	1850	2140	2020	1810	1810
55	Brännstovv	100 kg.	—	⁶⁾ 70	⁶⁾ 70	⁶⁾ 73	⁶⁾ 80	⁶⁾ 74	187	185
56	Kol, antracit- (»valnöt»)	hl.	—	322	318	355	388	376	373	373
57	eng. hushålls- (fyrröl)	,	—	—	—	—	—	—	—	—
58	Koks: gasverks- (okrossad)	,	—	112	106	126	139	134	130	132
59	eng. kamin- ,	,	—	—	—	—	—	—	159	156

¹⁾ Uppgifterna avse ej ångpreparerade gryn. — ²⁾ Uppgifterna avse »risgryn bästa sort». — ³⁾ Upp-⁴⁾ Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. torv är 40 å 50 kg. — ⁵⁾ Uppgifterna avse för maj 1912 endast⁶⁾ Preliminära siffror.

(maj 1912—maj 1913) för samtliga orter.

28 orter, för åren 1910—1912 för 39 orter och för 1913 för 44 orter.

1912.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.	Febr. 1913.	Mars 1913.	⁵⁾ April 1913.	⁵⁾ Maj 1913.	
öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	
14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	1
8	8	7	8	8	8	8	8	8	7	7	7	8	8	2
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	3
237	228	228	229	237	242	242	241	240	238	236	238	234	230	4
214	208	207	207	218	221	220	221	219	214	210	211	212	210	5
156	154	155	155	156	157	158	160	161	162	162	163	163	163	6
115	113	114	114	115	116	117	118	118	121	120	120	121	120	7
51	50	51	50	50	52	54	55	54	55	56	56	59	59	8
157	156	156	156	156	157	158	158	158	—	—	—	—	—	9
122	122	122	123	123	123	124	125	125	—	—	—	—	—	10
132	131	132	132	132	132	132	132	132	132	132	131	133	134	11
161	118	122	130	141	153	174	199	206	187	172	142	120	119	12
139	⁷⁾ 130	⁷⁾ 128	126	132	137	142	148	148	147	145	133	⁷⁾ 123	⁷⁾ 114	13
32	35	35	35	28	31	29	29	29	30	29	30	29	29	14
49	—	—	61	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
30	29	30	30	29	30	31	31	31	31	31	31	31	31	16
53	53	53	53	53	53	52	51	51	50	50	49	48	48	17
31	31	31	31	31	32	32	32	32	32	32	31	31	31	18
22	22	22	22	22	23	23	22	22	22	22	22	22	22	19
27	27	27	27	27	28	28	28	28	27	27	27	27	27	20
36	36	36	36	36	37	36	37	37	37	36	36	36	36	21
40	40	40	40	41	41	41	41	41	42	42	42	42	41	22
41	40	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	23
88	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	24
29	28	29	29	29	29	29	29	29	29	29	30	30	30	25
76	75	76	75	76	76	76	76	76	76	76	77	77	76	26
45	45	45	45	45	45	45	45	45	43	43	43	43	43	27
61	61	61	61	61	61	61	61	61	59	59	59	59	60	28
111	106	111	119	124	124	121	119	117	117	118	119	120	121	29
91	86	90	96	103	102	100	99	97	97	97	98	98	100	30
123	121	123	125	129	131	128	129	127	130	129	130	130	130	31
65	61	64	67	70	72	70	70	70	71	71	71	70	70	32
124	127	129	130	131	128	124	124	125	130	132	135	136	136	33
105	105	105	107	109	109	109	109	107	108	109	111	111	114	34
—	—	—	—	—	—	—	—	—	114	119	122	122	138	35
123	120	122	124	127	132	131	130	129	130	131	131	131	130	36
129	126	128	129	133	136	138	137	136	137	137	137	137	137	37
136	133	131	134	135	140	141	144	144	—	—	—	—	—	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	81	78	69	66	39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	116	112	96	94	40
32	33	33	33	40	37	35	35	30	30	30	30	30	29	41
36	35	32	33	34	37	41	39	37	37	37	36	35	37	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	56	57	52	53	43
77	76	77	78	79	78	76	79	79	77	77	79	75	75	44
41	40	40	41	41	42	43	44	45	45	45	45	45	44	45
25	25	25	24	25	25	26	26	25	27	28	29	31	30	46
52	51	51	51	51	52	54	55	55	56	55	57	58	56	47
—	—	—	—	—	—	—	—	—	75	75	77	77	76	48
176	176	176	176	177	177	179	179	180	180	180	179	176	173	49
72	73	73	73	73	73	71	67	67	67	67	67	67	67	50
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	51
17	16	17	18	19	19	19	19	19	19	19	19	20	20	52
2300	2340	2330	2330	2340	2380	2420	2420	2480	2540	2540	2540	2530	2550	53
1880	1860	1850	1860	1880	1900	1920	1950	1960	2000	2010	2020	2000	2010	54
187	191	184	184	184	184	184	186	189	193	193	196	196	194	55
897	395	392	393	397	399	403	403	405	404	404	404	400	403	56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	236	238	239	236	235	57
155	152	153	151	156	163	163	163	168	168	168	169	167	170	58
177	171	172	176	177	182	185	185	184	188	191	191	191	192	59

giftarna avse »salt sill». — ⁴⁾ Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — ⁵⁾ Uppgifterna avse »prima fotogen». —
 en ort, för juni 1912 tre orter, för april 1913 nio och för maj 1913 två orter, å vilka höga äggpris gällde. —

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1904—1912) och per månad

Kreaturslag.	¹⁾ 1904.	¹⁾ 1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
<i>Kor:</i>	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
Extra prima ²⁾	—	—	53	54	54	46	47	50	57
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga .	40	40	46	48	46	40	41	42	49
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga .	34	37	43	45	43	36	37	36	43
» 3. Mindre feta ³⁾	28	29	36	38	35	27	28	25	34
<i>Kvigor (och stutar):</i>									
Extra prima ⁴⁾	—	—	58	60	59	52	55	58	63
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	46	46	51	54	52	45	44	46	54
» 2. Mindre feta	37	37	44	48	44	36	36	36	44
<i>Tjurar:</i>									
Extra prima	—	—	55	57	56	46	49	55	62
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	44	45	51	54	48	42	43	46	56
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	39	41	46	49	44	38	40	43	52
» 3. Mindre köttiga ³⁾	33	36	40	38	39	32	33	33	43
<i>Oxar:</i>									
Extra prima ⁵⁾	—	—	—	—	58	—	47	50	58
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	—	—	48	53	49	43	43	44	52
» 2. Mindre feta ⁶⁾	—	—	42	46	43	34	36	38	44
<i>Kalvar:</i>									
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.) ⁷⁾ .	57	59	64	68	63	60	61	60	68
» (70—90 ») ⁷⁾	51	53	54	61	56	55	55	52	60
Skummjölkskalvar	36	40	44	46	41	39	40	41	48
<i>Får:</i>									
Yngre, feta ⁸⁾	—	—	53	54	52	50	51	51	53
Äldre, » ⁸⁾	—	—	44	49	46	45	45	42	48
<i>Svin:</i>									
Slakterisvin (75—100 kg.)	49	62	78	66	56	69	77	64	73
Rena, större svin (100—170 kg.) .	47	59	76	65	55	68	73	62	71
Suggor	39	45	66	57	46	58	67	53	60

¹⁾ Samtliga uppgifter för år 1904 avse endast Malmö och för år 1905 Stockholm och Malmö. — ⁴⁾ Uppgifterna för maj—juni Malmö och för sept. 1912—maj 1913 Stockholm och Malmö. — ⁶⁾ Uppgifterna för maj—juli 1912 avse ⁸⁾ Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg, för maj—sept. 1912 och maj 1913 Stockholm och Göteborg.

priser

vande vikt)

Göteborg 1904—april 1913.

(maj 1912—maj 1913) för alla tre orterna.

Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.	Febr. 1913.	Mars 1913.	April 1913.	Maj 1913.
öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
58	58	60	61	63	64	62	60	60	59	59	61	61
48	50	52	54	55	56	55	53	54	53	54	55	55
44	45	47	47	48	47	46	46	47	47	48	50	51
34	37	38	39	40	39	37	37	38	38	40	43	43
62	64	65	66	67	68	67	64	64	62	63	67	66
53	55	57	58	60	61	61	59	58	58	58	60	61
44	46	48	48	49	49	49	48	48	47	48	50	51
60	61	64	66	68	69	67	65	65	64	64	65	64
55	57	59	60	61	63	62	60	61	61	60	62	61
51	52	55	55	58	60	58	57	58	57	58	58	58
43	45	46	46	47	50	49	48	50	49	49	52	51
57	58	61	62	65	65	62	61	60	59	61	65	65
52	54	55	55	57	58	56	55	54	54	55	58	58
43	45	48	47	48	49	46	44	44	45	47	49	49
68	69	69	69	71	70	70	72	74	75	77	75	73
59	61	61	61	64	65	65	66	68	69	71	68	65
47	49	47	49	52	52	53	56	57	57	59	59	57
58	58	56	56	54	51	53	55	57	57	60	60	65
53	53	52	52	50	45	47	50	53	54	58	58	57
74	75	75	79	80	79	79	81	82	80	81	80	81
72	72	72	77	79	79	79	80	81	79	79	78	79
59	56	56	64	68	68	67	68	69	69	69	66	66

— *) Uppgifterna för maj—juni 1912 och sept. 1912—maj 1913 avse endast Stockholm och Malmö. — *) Upp-
 1912 och nov. 1912—maj 1913 avse endast Stockholm och Malmö. — *) Uppgifterna för 1911 avse endast
 endast Stockholm och Göteborg. — *) Fr. o. m. år 1908 avse uppgifterna endast Malmö och Göteborg. —
 och Göteborg. — *) Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg och maj 1912—maj 1913 Stock-

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm *maj* 1912—*maj* 1913.

(Enligt veckonoteringar för år 1912 från Stockholms stads provisoriska fiskhall samt för år 1913 från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission.)

S l a g.	Kvan- titet.	Maj 1912.	Juni 1912.	Juli 1912.	Aug. 1912.	Sept. 1912.	Okt. 1912.	Nov. 1912.	Dec. 1912.	Jan. 1913.	Febr. 1913.	Mars 1913.	April 1913.	Maj 1913.		
Medelpris (öre).																
<i>Fisk och fisk- varor:</i> ¹⁾																
Abborre, stor . .	kg.	{	46	39	51	55	63	69	70	65	{	80	83	87	73	46
små . .												{	55	61	—	44
Braxen	”		46	32	32	35	36	39	39	49		60	52	—	48	45
Gräsej	”		37	18	25	28	30	41	42	41		41	42	48	30	35
Gädda, levande .	”		—	—	—	—	—	—	—	—		103	109	—	—	86
slaktad	”		78	67	88	78	79	88	79	71		94	99	108	63	66
Gösa	”		112	—	97	92	78	131	129	140		153	138	125	125	130
Hälleflundra, stor	”		91	74	86	94	82	95	81	99		120	105	95	95	103
små	”		—	39	49	—	—	67	—	55		—	—	110	—	—
Id	”		—	42	52	—	—	44	49	54		—	—	50	50	46
Kolja, svensk . .	”		36	26	37	33	38	40	38	58		68	64	64	53	50
norsk	”		—	—	—	—	—	—	—	—		36	35	44	45	—
Kummel	”		—	18	—	36	40	41	—	—		—	—	—	—	—
Kungsflundra . .	”		42	31	36	50	51	45	53	58		67	59	69	45	53
Lake, (stor . . .	”	{	—	32	33	—	47	57	59	74	{	66	77	—	44	37
insjö-*) (små . .	”			—	—	—	—	—	—	—	—	{	—	—	—	—
Lax, färsk . . .	”		267	204	196	—	175	204	196	140		—	275	275	235	290
Långa	”		—	25	—	36	35	—	20	15		—	—	—	—	—
Makrill	”		101	46	60	70	—	—	—	—		—	—	—	—	—
Piggvar	”		—	79	80	85	70	80	—	—		208	213	125	—	150
Röding	”		—	—	—	—	—	130	—	143		—	—	—	—	—
Rödspotta, stor .	”	{	46	51	52	54	58	55	60	67	{	68	64	69	50	53
små	”			—	—	—	—	—	—	—	—	{	—	45	50	34
Rödtunga	”		25	27	34	50	52	52	61	38		145	140	113	78	—
Sik, stor	”	{	86	81	71	—	95	84	71	80	{	85	—	—	88	83
små	”			—	—	—	—	—	—	—	—	{	—	—	—	75
Siklöja	”		—	—	—	—	—	—	—	—		34	—	—	—	—
Sill, färsk	låda		—	—	—	—	1850	1817	1813	1412		1449	1950	1200	—	800
”	kg.		18	—	—	—	31	35	30	13		—	—	25	—	—
” rökt	låda		75	—	—	—	—	—	167	—		—	—	—	—	—
Simpa	tjog		—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—
Slätvar	kg.		57	30	65	88	55	—	—	96		100	98	—	85	—
Stenbit	”		41	16	—	—	—	46	—	—		—	—	—	—	29
Strömming	låda		635	—	—	—	818	710	738	850		938	1188	550	300	—
”	kg.		—	—	—	—	30	—	27	32		31	46	—	—	—
Torsk, (m. huvud svensk) huvudlös	”	{	38	34	33	34	37	47	46	49	{	43	42	45	—	25
Torsk, norsk . .	”			—	—	—	—	—	—	—	—	{	48	51	54	43
Uer, färsk	”		—	24	—	—	—	—	35	29		36	33	40	—	—
Vitling, stor . . .	”	{	—	—	—	—	—	—	—	33	{	39	39	40	22	—
små	”			19	24	21	21	24	28	30	32	{	34	36	43	37
Äl, levande, stor	”		—	—	181	145	100	—	—	—		—	—	—	—	—
små	”		—	—	61	—	88	—	—	—		—	—	—	—	130
<i>Skaldjur:</i>																
Hummer	tjog		2625	2200	2733	—	2182	2800	3175	3100		3250	3400	—	—	3000
Krabbor	”		—	—	—	—	—	565	—	—		—	—	—	—	—
Kräfter, stora . .	”		—	—	—	114	116	—	—	—		—	—	—	—	—
små	”		—	—	55	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—
Räkor, (stora . . .	kg.		83	53	54	82	100	104	95	135		126	86	93	45	—
kökta) små . . .	”		—	—	35	—	—	69	49	72		70	20	29	10	48

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror	1/5—7/5:	tillgång god,	efterfrågan medelmåttig,	tendens fallande.
	8/5—14/5:	„	„	„
	15/5—21/5:	„ knapp,	„ livlig,	„ fast.
	22/5—28/5:	„ god,	„ medelmåttig,	„ svävande.

¹⁾ Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat anges. — ²⁾ Priserna för 1912 avse slake.